AKDENİZ KENTLERİNDE GÖÇ YÖNETİŞİMİ: ANTALYA VE MERSİN ÖRNEKLERİ ÜZERİNDEN KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ

Yüksek Lisans Tezi

Halil DURUR

Eskişehir 2026

AKDENİZ KENTLERİNDE GÖÇ YÖNETİŞİMİ: ANTALYA VE MERSİN ÖRNEKLERİ ÜZERİNDEN KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ

Halil DURUR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı

Kamu Yönetimi Programı

Danışman: Doç. Dr. Hakan Gökhan GÜNDOĞDU

Anadolu Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Nisan 2026

Eskişehir

Bu tez çalışması Anadolu Üniversitesi, Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi Koordinatörlüğü tarafından SYL-2025-2840 proje numarası ile desteklenmiştir.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Halil DURUR 'un "*Akdeniz Kentlerinde Göç Yönetişimi: Antalya ve Mersin Örneklerin Üzerinden Karşılaştırmalı Bir Analiz*" başlıklı tezi 10/03/2026 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek "Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim dalında Kamu Yönetimi Programında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

		Ünvanı Adı Soyadı	**İmza**
Üye (Danışman)	**:**	Doç. Dr. Hakan Gökhan GÜNDOĞDU	
Üye	**:**	Prof. Dr. Erol ESEN	
Üye	**:**	Doç. Dr. Emrah AYHAN	

Prof. Dr. Nafiz Öncü CAN

Anadolu Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ÖZET

AKDENİZ KENTLERİNDE GÖÇ YÖNETİŞİMİ: ANTALYA VE MERSİN ÖRNEKLERİ ÜZERİNDEN KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ

Halil DURUR

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı

Kamu Yönetimi Programı

Anadolu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Nisan 2026

Danışman: Doç. Dr. Hakan Gökhan GÜNDOĞDU

Bu araştırmanın amacı; Antalya ve Mersin illerindeki kamu yöneticilerinin algı ve tutumları üzerinden, Türkiye'nin göç yönetimi sürecinde merkezi yönetim, yerel yönetim ve STK'lar arasındaki işbirliği kapasitesini ve yönetişim etkinliğini karşılaştırmalı olarak analiz etmektir. Araştırma; Antalya ve Mersin'de göç yönetimi süreçlerinde aktif rol üstlenen kurum temsilcileri ile göçmenlerle doğrudan temas halinde bulunan toplam 61 katılımcıdan anket yoluyla toplanan birincil verilere ve kurumların faaliyet raporları gibi ikincil verilere dayanmaktadır. Katılımcıların belirlenmesinde, başlangıçta hedeflenen kurumsal temsilin kartopu tekniğiyle genişletildiği amaçlı örnekleme stratejisi kullanılmıştır. Araştırmada nicel araştırma deseni benimsenmiş; değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla Spearman Korelasyon Analizi, gruplar arası farkların saptanmasında ise Tek Örneklem T-Testi ve Mann-Whitney U Testi uygulanmıştır. Göçmenlerin toplumsal uyum düzeyleri ile hizmet kalitesi üzerindeki etkilerin belirlenmesi amacıyla ANOVA destekli basit ve çoklu regresyon modelleri ile birlikte MANOVA analizlerinden yararlanılmıştır. Bu örneklemde ve kurulan modelde, göçmen uyumunu anlamlı biçimde yordayan değişken kamu algısıdır. Bununla birlikte, kurumların göç yönetişimine katkı düzeyi ile sunulan hizmetlerin kalitesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Araştırma kapsamında Antalya'daki kurumların göç yönetişimine katkı düzeyinin görece düşük olduğunu; Mersin'deki kurumların ise göç yönetişimi süreçlerine daha yüksek düzeyde katkı sunduğunu göstermektedir. Araştırma, yerel göç yönetimi süreçlerini hizmet sunum kapasitesi ve kurumsal performans ekseninde ampirik bulgular ile ortaya koymaktadır.

Anahtar Sözcükler: Antalya, Mersin, Göç yönetişimi, Kurumsal işbirliği, Yerel düzeyde göç yönetimi.

ABSTRACT

MIGRATION GOVERNANCE IN MEDITERRANEAN CITIES: A COMPARATIVE ANALYSIS BASED ON THE EXAMPLES OF ANTALYA AND MERSIN

Halil DURUR

Department of Political Science and Public Administration

Programme in Public Administration

Graduate School of Anadolu University, April 2026

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Hakan Gökhan GÜNDOĞDU

The objective of this research is to perform a comparative analysis of the cooperation capacity and governance effectiveness between central administration, local governments, and NGOs within Turkey's migration management process, based on the perceptions and attitudes of public administrators in the provinces of Antalya and Mersin. The study relies on primary data collected through surveys from a total of 61 participants comprising institutional representatives actively involved in migration management processes and individuals in direct contact with migrants in Antalya and Mersin as well as secondary data such as institutional activity reports. In determining the participants, a purposive sampling strategy was employed, wherein the initially targeted institutional representation was expanded through the snowball technique. A quantitative research design was adopted for the study; Spearman's Correlation Analysis was utilized to determine the relationships between variables, while the One-Sample T-Test and the Mann-Whitney U Test were applied to identify differences between groups. To determine the effects on migrants' social integration levels and service quality, ANOVA-supported simple and multiple regression models were utilized alongside MANOVA analyses. Within this sample and the established model, public perception emerged as the variable significantly predicting migrant integration. Furthermore, a statistically significant relationship was identified between the level of institutional contribution to migration governance and the quality of services provided. The research indicates that the level of contribution to migration governance by institutions in Antalya is relatively low, whereas institutions in Mersin contribute to migration governance processes at a higher level. This research examines local migration management processes based on empirical evidence, within the framework of service delivery capacity and organizational performance.

Keywords: Antalya, Mersin, Migration governance, Corporate collaboration, Local level migration management.

TEŞEKKÜR

Başta yüksek lisans sürecim boyunca akademik bilgi ve deneyimiyle rehberlik eden, tez sürecinin her aşamasında desteğini ve anlayışını esirgemeyen değerli danışmanım Sayın Doç. Dr. Hakan Gökhan Gündoğdu'ya en içten teşekkürlerimi sunarım. Tez Jürimde yer alarak verdiği değerli katkılar için Doç. Dr. Emrah Ayhan'a teşekkürlerimi sunarım.

Akademik perspektifimin şekillenmesinde ve gelişmesinde önemli katkılar sunan, Anadolu Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü öğretim üyesi saygıdeğer hocam Sayın Doç. Dr. Ertuğrul Gökçekuyu'ya en içten teşekkürlerimi ve şükranlarımı sunarım.

Tez sürecimin özellikle araştırma ve saha çalışmalarının tamamlanma aşamalarında, bilgi ve deneyimiyle çalışmama yön veren; her zaman yapıcı yaklaşımı ve kıymetli değerlendirmeleriyle bana rehberlik eden Akdeniz Üniversitesi Sosyal Politika ve Göç Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (ASPAG) Müdürü ve aynı zamanda Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölüm Başkanı olan değerli hocam Sayın Prof. Dr. Erol Esen'e, bu süreçte sunduğu destek ve katkılar için gönülden teşekkür ederim.

Bu süreç boyunca beni yalnız bırakmayan, moral ve motivasyon kaynağım olan değerli arkadaşlarıma; her koşulda yanımda olan ve desteğini her daim hissettiren sevdiklerime gönülden teşekkür ederim.

Halil DURUR

Eskişehir, 2026

10/04/2026

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan "Bilimsel İntihal Tespit Programı"yla tarandığını ve hiçbir şekilde "intihal içermediğini" beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

Halil DURUR

10/04/2026

ÜRETKEN YAPAY ZEKÂ KULLANIM BEYANI

Bu tezi hazırlarken ChatGPT, Gemini ve Microsoft Copilot isimli üretken yapay zekâ programlarından destek aldığımı beyan ederim. Tezin hazırlığı aşamasında üretken yapay zekâ programlarından çeviri, literatür araştırması ve akademik metin redaksiyon desteği aldım. Üretken yapay zekâ programlarından aldığım bilgilerin doğruluğunu kontrol ettiğimi bildiririm.

Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

Halil DURUR

İÇİNDEKİLER

Sayfa

BAŞLIK SAYFASI……...….i

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI…….…...ii

ÖZET……...…….iii

ABSTRACT…….....iv

TEŞEKKÜR……..v

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ…….vi

ÜRETKEN YAPAY ZEKÂ KULLANIM BEYANI…….……vii

İÇİNDEKİLER……..…viii

TABLOLAR DİZİNİ…….…….xii

ŞEKİLLER DİZİNİ……..…. xv

GİRİŞ..... 1

BİRİNCİ BÖLÜM..... 9

1. GÖÇ YÖNETİŞİMİ: KAVRAMSAL VE TEORİK ÇERÇEVE 9

1.1. GÖÇ OLGUSUNUN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ 9

1.1.1. Göçün Kavramsal Tanımı 9

1.1.2. Göçün Tarihsel Kökenleri 10

1.1.3. Göç Araştırmalarının Tarihsel Gelişimi 12

1.1.4. Göç Kararlarını Şekillendiren Faktörler 15

1.1.5 Göç Türlerinin Sınıflandırılması 17

1.2. GÖÇÜN TEORİK ÇERÇEVESİ 19

1.2.1. Göçün Kökenlerini Açıklayan Teoriler 21
1.2.2. Göçün Devamlılığını Açıklayan Teoriler 25
1.3. YÖNETİŞİM TEORİLERİNİN GÖÇLE İLİŞKİSİ 28
1.3.1. Yönetişiminin Anlamı ve Kapsamı 28
1.3.2. Ağ Yönetişim Teorisi 30
1.3.3. Katılımcı Yönetişim Teorisi 31
1.3.4. Çok Katmanlı Yönetişim 31
1.3.5. Blokzinciri Tabanlı Yönetişim Modeli 32
1.3.6. Yeni Yönetişim Türleri 34
1.4. BÖLÜM SONU DEĞERLENDİRMESİ 42
İKİNCİ BÖLÜM 43
2. KÜRESEL VE ULUSAL GÖÇ YÖNETİŞİMİ 43
2.1. KÜRESEL GÖÇ YÖNETİŞİMİ VE AKTÖRLERİ 43
2.1.1. Küresel Yönetişimin Anlamı 43
2.1.2. Uluslararası Göç Yönetişiminde Başlıca Aktörler 44
2.1.2.1. Uluslararası Örgütler 44
2.1.2.2. Bölgesel Danışma Süreçleri 49
2.2. TÜRKİYE'NİN GÖÇ POLİTİKALARININ EVRİMİ VE TEMEL ÇERÇEVESİ 51
2.2.1. Türkiye'nin Göç Tarihi ve Mevcut Göç Hareketleri 51
2.2.2. Türkiye'deki Göç Yönetim Sürecinin Tarihsel Arka Planı 58
2.2.3. Ulusal Göç Stratejileri ve Temel Yasal Düzenlemeler 61
2.2.2.1. Göç Kurulu 63
2.2.3. Türkiye'nin Küresel Göç Yönetişimi Aktörleriyle İlişkisi 65
2.3. TÜRKİYE'DE GÖÇ YÖNETİŞİMİ AKTÖRLERİ VE ROLLERİ 69
2.3.1. Merkezi Yönetim Kurumları 70

2.3.1.1. Cumhurbaşkanlığı Politika Kurulları 71

2.3.1.2. İçişleri Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşları 73

2.3.1.3. Göç İdaresi Başkanlığı 77

2.3.1.4. Sağlık Bakanlığı 80

2.3.1.5. Milli Eğitim Bakanlığı 83

2.3.1.6. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı 88

2.3.1.7. Dışişleri Bakanlığı 91

2.3.1.8. Kültür ve Turizm Bakanlığı 92

2.3.2. Yerel Yönetimlerin Göç Yönetişimindeki Rolü 95

2.3.3. Bölgesel Farklılıklar ve Uygulamalar 97

2.4. BÖLÜM SONU DEĞERLENDİRMESİ 98

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 101

3. ANTALYA VE MERSİN KENTLERİNDE GÖÇ YÖNETİŞİMİNE ETKİ EDEN PAYDAŞLARIN ROLLERİ 101

3.1. ANTALYA VE MERSİN'İN SOSYO-EKONOMİK, DEMOGRAFİK YAPISI VE GÖÇMEN PROFİLLERİ 101

3.1.1. Antalya'daki İç Göç Dinamikleri 106

3.1.2. Antalya'nın Göçmen Yapısı ve Özellikleri 109

3.1.3. Mersin'deki İç Göç Dinamikleri 115

3.1.4. Mersin'in Göçmen Yapısı ve Özellikleri 117

3.1.5. Mersin ve Antalya Arası İç Göçler 124

3.1.6. Antalya ve Mersin'de Yabancıların Konut Edinimi ve Çalışma İzinleri ... 126

3.2. MERKEZİ YÖNETİM KURULUŞLARININ ANTALYA VE MERSİN KENTLERİNİN GÖÇ YÖNETİŞİMİNE ETKİSİ 129

3.2.1. Antalya ve Mersin Kentlerinde İl ve İlçe Göç Kurulları 129

3.2.2. Antalya İlinde Göçmenlerle İlişkili Kamu Kurumları 131

3.2.2.1. Antalya İl Göç İdaresi 132

3.2.2.2. Antalya Göçmenlere Sağlık Hizmeti Sağlayan Birimler 132

3.2.2.3. Antalya Ticaret ve Sanayi Odası 133

3.2.3. Mersin İlinde Göçmenlerle İlişkili Kamu Kurumları 135

3.2.3.1. Mersin İl Göç İdaresi 136

3.2.3.2. Mersin İl Sağlık Müdürlüğü Göçmen Sağlığı Merkezleri 137

3.2.3.3. Mersin Ticaret ve Sanayi Odası - MTSO 138

3.3. ANTALYA VE MERSİN BELEDİYELERİNİN GÖÇ YÖNETİŞİMİNDEKİ ROLLERİ VE UYGULAMALARI 139

3.3.1. Antalya Büyükşehir Belediyesi 140

3.3.2. Muratpaşa Belediyesi 147

3.3.3. Mersin Büyükşehir Belediyesi -MBB 148

3.3.4. Tarsus Belediyesi 157

3.3.5. Antalya ve Mersin Belediyelerinde Göç Yönetişimi 158

3.4. YEREL AKTÖRLERİN GÖÇ YÖNETİŞİMİ SÜREÇLERİNDEKİ ETKİLEŞİMLERİ 159

3.4.1. Göç Yönetişiminde Aktörler Arası Etkileşim 159

3.4.2. Göçmenlerin Yerel Yönetişim Süreçlerine Katılımı 160

3.4.3. Antalya'da Faaliyet Gösteren Sivil Toplum Kuruluşları 161

3.4.4. Mersin'de Faaliyet Gösteren Sivil Toplum Kuruluşları 162

3.5. ÜNİVERSİTELERİN GÖÇ YÖNETİŞİMİNDEKİ KATKILARI 162

3.5.1. Akdeniz Üniversitesi Göç Merkezi (ASPAG) 172

3.5.2. Mersin Üniversitesi Göç Merkezi (MERGÖÇ) 175

3.5.3. Göç Alanında Yapılan Akademik Araştırmalar ve Bilgi Üretimi 179

3.6. BÖLÜM SONU DEĞERLENDİRMESİ 180

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM 182

4. AKDENİZ KENTLERİNDE GÖÇ YÖNETİŞİMİ: ANTALYA VE MERSİN ÖRNEKLERİ ÜZERİNDEN KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ 182

4.1. ARAŞTIRMANIN AMAÇ VE ÖNEMİ 182

4.2. ARAŞTIRMANIN KONUSU 183

4.3. ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEM SEÇİMİ VE UYGULANMASI..... 184

4.4. ARAŞTIRMANIN MODELİ..... 186

4.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI..... 187

4.6. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ..... 189

4.7. ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE YORUMLANMASI 193

4.8. TARTIŞMA..... 222

4.9. SONUÇ VE ÖNERİLER 225

4.10. GELECEK ARAŞTIRMALAR İÇİN ÖNERİLER 231

KAYNAKÇA 234

EKLER

ÖZ GEÇMİŞ

TABLOLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 1.1. Analiz Düzeyine Göre Tanımlanan Göç Teorileri 20
Tablo 2.1. Türkiye'nin Yıllara Göre Yabancı Nüfus Büyüklüğü 54
Tablo 2.2. 2016 ve 2026 Yıllarında Türkiye'de İkamet İzniyle Bulunan Yabancılar: İlk 10 Uyruk 56
Tablo 2.3. Sığınmacılara Sunulan Sağlık Hizmeti (HSGM, 2024) 82
Tablo 2.4. Türkiye'deki Suriyeli Öğrencilerin Eğitim Öğretim Yıllarına Göre Okullaşma Verileri (2014-2024) 85
Tablo 2.5. En Çok Yabancı Uyruklu Kursiyeri Olan İlk 10 İl 86
Tablo 2.6. Ülke Uyruğuna Göre Kurs/Kursiyer Olan İlk 10 İl 87
Tablo 2.7. Türkiye'de Yıllara ve Cinsiyete göre Yabancılara Verilen Çalışma İzni Dağılımı 89
Tablo 2.8. 2024 Yılında Uyruklara ve Cinsiyete Göre Yabancılara Verilen Çalışma İzni Sayıları 90
Tablo 2.9. Ülke Gruplarına Göre Türkiye'ye Giriş Yapan Yabancılar (2019-2024) 92
Tablo 2.10. Antalya'ya Dış Hatlardan Gelen Yolcuların Yıllara ve Uyruklarına Göre Dağılımı 93
Tablo 3.1. Statülere Göre Yabancıların Bulundukları İller 102
Tablo 3.2. Antalya'nın Yıllara Göre Aldığı ve Verdiği İç Göçler 107
Tablo 3.3. Antalya İlinde Yıllara Göre Yabancı Nüfusun Cinsiyet Dağılımı 110
Tablo 3.4. Antalya'nın İlçelerinde Yaşayan Vatandaş ve Yabancı Nüfusun Karşılaştırılması 111
Tablo 3.5. Antalya'da İlçe Düzeyinde Cinsiyet ve Geniş Yaş Grubuna Göre Yabancı Uyruklu Nüfus Dağılımı 113
Tablo 3.6. Antalya'da Yaşayan Yabancıların Tabiiyet Ülkesine Göre Dağılımı 114
Tablo 3.7. Mersin'in Yıllara Göre Aldığı ve Verdiği İç Göçler 115
Tablo 3.8. Mersin'de Yıllara Göre Yabancı Nüfus Büyüklüğü ve Cinsiyet Dağılımı 119
Tablo 3.9. Mersin'de Yaşayan Yabancıların Tabiiyet Ülkesine Göre Dağılımı 120
Tablo 3.10. Mersin'de İlçe Düzeyinde Yaşayan Vatandaş ve Yabancı Nüfusun Karşılaştırılması 122
Tablo 3.11. Mersin'de İlçe Düzeyinde Cinsiyet ve Geniş Yaş Grubuna Göre Yabancı Uyruklu Nüfus Dağılımı 123

Sayfa

Tablo 3.12. Mersin–Antalya Arası İç Göç İstatistikleri (2008-2024) 124
Tablo 3.13. Mersin ve Antalya İllerinin Yıllara ve Cinsiyete Göre Yabancılara Verilen Çalışma İzni..... 126
Tablo 3.14. Antalya ve Mersin Kentlerinde Yıllara Göre Yabancılara Yapılan Konut Satış Sayıları 128
Tablo 3.15. Mersin Ticaret ve Sanayi Odası'na Kayıtlı Yabancı Sermayeli/Ortaklı Firmalar 138
Tablo 3.16. Antalya Büyükşehir Belediyesi Bünyesinde yıllara Göre Evlenen Çift Sayısı.. 140
Tablo 3.17. Mersin Göç Ana Planında Stratejik Müdahale ve Hedefler 153
Tablo 3.18. Mersin Örneğinde Yerel Göç Yönetişimi Stratejileri ve Eylem Mekanizmaları Analizi 155
Tablo 3.19. Türkiye'de Üniversitelerde Faaliyet Gösteren Göç Araştırma Merkezleri 166
Tablo 3.20. ASPAG Faaliyetlerinin Antalya Göç Yönetişimi Bağlamında Sınıflandırılması (2022-2024) 172
Tablo 3.21. MERGÖÇ Faaliyetlerinin Mersin Göç Yönetişimi Bağlamında Sınıflandırılması (2021-2024) 176
Tablo 4.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri 193
Tablo 4.2. Belediye Meclisi'nin Toplumu Temsil Düzeyi 196
Tablo 4.3. TBMM'nin Temsil Düzeyi..... 197
Tablo 4.4. Kent Konseylerinin Yönetişimin Bir Parçası Olarak Görülme Düzeyi 197
Tablo 4.5. Göç Yönetişimi Kapsamında Eğitim ve Seminer Katılım Durumu 198
Tablo 4.6. Politika Yapım Süreçlerinin Halkın Tercihlerini Yansıtma Düzeyi 198
Tablo 4.7. Göçmenlerle İlgili İş Birliği Yapılan Kurumlar 199
Tablo 4.8. Göçmenlerin Karşılaştığı Temel Sorunlar..... 200
Tablo 4.9. Göç Yönetişiminde Yaşanan Temel Sıkıntılar 201
Tablo 4.10. Katılımcıların Kentlerine Göç Eden Göçmen Gruplarına Yönelik Memnuniyet Tercihlerinin Dağılımı 201
Tablo 4.11. Türkiye'deki Göçmenlere İlişkin Görüşler 202
Tablo 4.12. Göçmenlerin İş Gücü Piyasasına Etkisine İlişkin Görüşleri 203
Tablo 4.13. Göçmenlerle İlgili En Büyük Sorun..... 203
Tablo 4.14. Alt Boyutlara İlişkin Güvenirlik Analizi Sonuçları 204
Tablo 4.15. Tek Örneklem T-Testi Sonuçları..... 207
Tablo 4.16. Spearman Korelasyon Analizi..... 208

Sayfa

Tablo 4.17. Regresyon Analizi - Model 1: Katkı Düzeyinin Hizmet Kalitesi Üzerindeki Etkisi 209
Tablo 4.18. Regresyon Analizi - Model 2: Katkı Düzeyinin Uyum Düzeyi Üzerindeki Etkisi 209
Tablo 4.19. Tek Örneklem T-Testi Sonuçları 212
Tablo 4.20. İş Birliği Düzeyine Göre Grupların Sıra İstatistikleri 213
Tablo 4.21. İşbirliği Düzeyine İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları 213
Tablo 4.22. Göçmenlerin Topluma Uyum Düzeyini Yordayan Çoklu Regresyon Modeli Özeti 214
Tablo 4.23. Göçmenlerin Topluma Uyum Düzeyini Yordayan Modelin ANOVA Sonuçları 214
Tablo 4.24. Göçmenlerin Topluma Uyum Düzeyini Yordayan Regresyon Katsayıları 215
Tablo 4.25. Hizmet Kalitesi Düzeyini Yordayan Çoklu Regresyon Modeli Özeti 216
Tablo 4.26. Hizmet Kalitesi Düzeyini Yordayan Modelin ANOVA Sonuçları 216
Tablo 4.27. Hizmet Kalitesi Düzeyini Yordayan Regresyon Katsayıları 216
Tablo 4.28. Görev Yapılan Sektöre Göre Hizmet Kalitesi Düzeylerinin Kruskal–Wallis Sonuçları 217
Tablo 4.29. Görev Yapılan Sektöre Göre Hizmet Kalitesi Düzeylerine İlişkin Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları 218
Tablo 4.30. Eğitim Durumuna Göre Hizmet Kalitesi Düzeylerinin Kruskal–Wallis Sonuçları 218
Tablo 4.31. Eğitim Durumuna Göre Hizmet Kalitesi Düzeylerine İlişkin Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları 219
Tablo 4.32. Yaş Gruplarına Göre Hizmet Kalitesi Düzeylerinin Kruskal–Wallis Sonuçları 219
Tablo 4.33. Yaş Gruplarına Göre Hizmet Kalitesi Düzeylerine İlişkin Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları 220
Tablo 4.34. Görev Süresine Göre Hizmet Kalitesi Düzeylerinin Kruskal–Wallis Sonuçları 220
Tablo 4.35. Görev Süresine Göre Hizmet Kalitesi Düzeylerine İlişkin Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları 220
Tablo 4.36. Sektöre Göre Uyum, Hizmet, Katkı ve Kamu Algısına İlişkin MANOVA Sonuçları 221

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 2.1. Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelileri Sayıları 53
Şekil 2.2. İkamet İzniyle Türkiye'de Bulunan Yabancıların Yıllara Göre Dağılımı 54
Şekil 2.3. Yıllara Göre Uluslararası Koruma Başvuru İstatistikleri 57
Şekil 2.4. Türkiye'de Göç Yönetiminde Merkezi Yönetimin Kurumsal Yapılanması..... 70
Şekil 2.5. Göç İdaresi Başkanlığı Organizasyon Şeması 78
Şekil 3.1. Antalya'nın Yıllara Göre Net İç Göç İstatistiği..... 108
Şekil 3.2. Antalya İlinde Yıllara Göre Yabancı Nüfus Dağılımı 109
Şekil 3.3. Mersin'in Yıllara Göre Net İç Göç İstatistiği 117
Şekil 3.4. Mersin İlinde Yıllara Göre Yabancı Nüfus Dağılımı 118
Şekil 3.5. Mersinde Ülke Gruplarına Göre Yabancı Nüfus Büyüklüğünün Dağılımı 120
Şekil 3.6. Antalya'da Göç Yönetiminin Kurumsal Yapılanması..... 131
Şekil 3.7 Mersin'de Göç Yönetiminin Kurumsal Yapılanması 136
Şekil 4.1. Göç Yönetişimi Araştırması Akış Diyagramı..... 187

GİRİŞ

21. yüzyılda küreselleşme çabaları, çatışmalar, ekonomik eşitsizlikler, düzensiz göç akınları ve iklim değişikliği gibi pek çok sorunu beraberinde getirmiştir. Küresel, bölgesel ve yerel dinamiklerin etkisiyle sınır ötesi nüfus hareketliliği artmıştır. Türkiye, küresel hareketlilikten jeopolitik konumu nedeniyle benzeri görülmemiş düzeyde bir göç baskısıyla karşı karşıya kalmıştır. Özellikle Suriye iç savaşı sonrası Türkiye'ye yönelen kitlesel göç akını, ülkenin sosyo-ekonomik yapısında derin dönüşümlere yol açmıştır. Türkiye'ye yönelik göç akınları, kamu politikalarının yeniden tasarlanmasını, uyum stratejilerinin geliştirilmesini ve çok aktörlü yönetişim modellerinin benimsenmesini zorunlu kılmıştır. Yaşanan bu değişim göçmenlerin toplumsal hayata entegrasyonu, merkezi ve yerel yönetimler arasındaki işbirliği, Sivil Toplum Kuruluşları'nın (STK'ların) artan rolü ve uluslararası kuruluşlarla ilişkiler, Türkiye'nin göç yönetimi kapasitesini şekillendiren temel unsurlar hâline gelmiştir.

Birleşmiş Milletler istatistiklerine göre dünya genelinde yaklaşık 281 milyon uluslararası göçmen bulunmaktadır ve bu rakam küresel nüfusun %3,6'sına karşılık gelmektedir (IOM, 2024:12). 2024 yılı sonunda çatışma ve şiddet nedeniyle 123,2 milyon kişinin zorla yerinden edildiği tahmin edilmekte; bu nüfus içinde 5,9 milyon Birleşmiş Milletler Yardım ve Çalışma Ajansının (UNRWA) yetki alanındaki Filistinli mülteci, 8,4 milyon sığınmacı, 31 milyon UNHCR'nin yetki alanındaki mülteci ve 73,5 milyon ülke içinde yerinden edilmiş kişi bulunmaktadır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR/UNHCR)'nin koruma sağladığı toplam nüfus 129,9 milyon kişi olarak ifade edilmektedir (UNHCR, 2025: 2-14). Göç yönetişimi ise net bir tanımı olmayan, çok katmanlı, çeşitli aktör ve mekanizmaların etkileşimiyle şekillenen bir kavram olarak ele alınmakta; bölgesel dinamikler, finansman yapıları, kurumsal çerçeveler ve siyasi-sosyal faktörler göç yönetimini daha karmaşık bir hale getirmektedir.

2024 yılı sonu itibarıyla, çatışma ve şiddet olayları nedeniyle dünya genelinde yaklaşık 123,2 milyon insanın zorla yerinden edildiği tahmin edilmektedir. Bu nüfusun içerisinde, 5,9 milyon UNRWA'nın yetki alanındaki Filistinli mülteci, 8,4 milyon sığınmacı, 31 milyon UNHCR'nin yetki alanındaki mülteci ve 73,5 milyon ülke içinde yerinden edilmiş kişi yer almaktadır; bunun yanında 5,9 milyon kişi ise diğer uluslararası korumaya ihtiyaç duyan bireyler olarak

sınıflandırılmaktadır (UNHCR, 2025: 2). UNHCR'nin koruduğu veya yardım sağladığı toplam nüfus 129,9 milyon kişi olarak ifade edilmektedir (UNHCR, 2025: 14).

Türkiye, 2011 yılında Suriye'de başlayan iç savaşın ardından dünyada en fazla Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yapan ülke konumuna gelmiştir. Göç İdaresi Başkanlığı (GİB) verilerine göre, 6 şubat 2026 tarihi itibarıyla Türkiye'de bulunan toplam yabancı nüfus 3.671.633 kişidir. Bu nüfusun 2.324.277'i geçici koruma statüsü altındaki Suriyelilerden oluşurken, 1.174.754 kişi ikamet izniyle ülkede bulunmakta, 172.602 kişi ise uluslararası koruma kapsamında yer almaktadır (GİB, 2025; GİB, 2026).

Suriye'de Beşar Esad liderliğindeki Baas rejiminin ülkeyi terk etmesi sonrasında, bölgedeki siyasal ve güvenlik koşullarında yaşanan değişimler, Suriyelilerin geri dönüş eğilimlerinde belirgin bir artışa yol açmıştır. Bu bağlamda, Türkiye'den Suriye'ye yönelik gönüllü geri dönüşler, son dönemde göç politikalarının en önemli gündem maddelerinden biri hâline gelmiştir. GİB verileri, 9 Aralık 2024 – 29 Mayıs 2025 tarihleri arasında 250.064 Suriyeli'nin ülkesine geri döndüğünü göstermektedir. Daha uzun vadeli bir perspektiften bakıldığında ise, 2016 – 29 Mayıs 2025 döneminde toplam 1.000.126 Suriyelinin gönüllü geri dönüş gerçekleştirdiği görülmektedir (GİB, 2025). Dönemin İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya tarafından kamuoyuyla paylaşılan güncel açıklamalar, gönüllü geri dönüş sürecinin hız kazandığını ortaya koymaktadır. Yerlikaya, 8 Aralık 2024 sonrasında gönüllü, güvenli, onurlu ve düzenli geri dönüşler çerçevesinde 578 bin Suriyelinin Türkiye'den Suriye'ye döndüğünü belirtmiştir. Ayrıca, 2016 – 9 Aralık 2025 döneminde toplam 1 milyon 318 bin Suriyelinin gönüllü geri dönüş yaptığı ifade edilmiştir (GİB, 2025).

Bu veriler, Türkiye'nin göç yönetiminde zorlayıcı politikalar yerine uluslararası hukuk ve insan hakları ilkeleriyle uyumlu bir yaklaşımı benimsediğini göstermektedir. Nitekim Türkiye'deki Suriyeli nüfusun büyüklüğü ve gönüllü geri dönüş verileri birlikte değerlendirildiğinde, göç olgusunun dinamik ve çok boyutlu bir süreç olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle Suriye'deki siyasal gelişmeler, geri dönüş eğilimlerini doğrudan etkilemekte; bu durum, hem Türkiye'nin göç politikalarının esnekliğini hem de bölgesel istikrarın göç hareketleri üzerindeki belirleyici rolünü ortaya koymaktadır.

Bu çalışma, Türkiye'de göç yönetişimi sürecinde merkezi yönetim birimleri, yerel yönetimler, STK ve uluslararası organizasyonlar arasındaki etkileşimleri inceleyerek, göç politikalarının

daha kapsayıcı ve sürdürülebilir bir zeminde geliştirilmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Araştırma, Türkiye'de en fazla göç alan kentler arasında yer alan Antalya ve Mersin illeri üzerinden yürütülerek, yerel göç yönetimi pratiklerini karşılaştırmalı bir perspektifle ele almaktadır. Yerel yönetimlerin ve kamu yöneticilerinin göçmenlere yönelik tutumları, bu tutumları şekillendiren faktörler ve yerel düzeyde geliştirilen politika uygulamaları incelenerek, çok aktörlü yönetişim modellerinin etkinliğine ilişkin kapsamlı bir değerlendirme sunulacaktır.

Bu çalışma kapsamında, 17 Haziran 2025 tarihinde Bilgi Edinme Kanunu[1] çerçevesinde Türkiye İstatistik Kurumu Antalya Bölge Müdürlüğü'nden temin edilen istatistiklerle birlikte Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Nüfus İstatistikleri Portalı aracılığıyla elde edilen istatistikler ile Göç İdaresi Başkanlığı ve diğer kamu kurumlarının faaliyet raporları ve stratejik planlarında yer alan istatistiklerle birlikte kullanılmıştır.

Bu araştırma, Türkiye'ye başta Suriye olmak üzere çeşitli ülkelerden gelenlerin sayısının ciddi bir boyuta ulaşması ile göç yönetişiminde farklı paydaşların nasıl rol almalarına yönelik araştırmanın gerekliliğini ortaya koymaktadır. Çalışmanın temel amacı, göç yönetimi sürecinde aktif rol üstlenen merkezi yönetim birimleri (GİB, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı [AFAD], Emniyet Genel Müdürlüğü [EGM] vb.), yerel yönetimler, uluslararası kuruluşlar ve STK'lar gibi çeşitli aktörlerin göç politikalarının oluşturulması ve uygulanmasında üstlendikleri rollerin etkilerinin incelenmesidir. Bu bağlamda, söz konusu paydaşların göç yönetimi süreçlerine dair algıları, süreçte oynadıkları rollerin kapsamı, etkinlik düzeyleri ve işbirliği kapasiteleri ele alınmaktadır. Çalışma ayrıca, göç yönetişiminde etkin olan bu aktörlerin birbirleriyle olan etkileşimlerini ve işbirliği süreçlerini analiz ederek, bu yönetişim modelinin Türkiye'deki işleyişine dair kapsamlı bir değerlendirme sunmayı hedeflemektedir.

Literatür incelemeleri, ulusal ve uluslararası düzeyde gerçekleştirilen çalışmaların genellikle göçün itme-çekme teorileri (push-pull theory) çerçevesinde yoğunlaştığını ve göçmenlerin maruz kaldığı sosyo-ekonomik ve kültürel etkilerin derinlemesine ele alındığını göstermektedir. Ulusal ve uluslararası literatür incelendiğinde, göçmenlerle ilk teması sağlayan kurumlar ve bu kurumlarda çalışan kamu yöneticileri ile sahada çalışan personelin göç sürecine yönelik tutum ve algılarını inceleyen akademik çalışmaların eksik olduğu gözlemlenmektedir. Bununla birlikte, göçmenlerle doğrudan etkileşimde bulunan kurumlar, bu kurumlarda görev

[1] Resmi Gazate (RG): 24.10.2003-25269

yapan kamu yöneticileri ve saha personelinin algıları, tutumları ve sürece dair yaklaşımlarına ilişkin akademik çalışmaların sınırlı olduğu gözlemlenmektedir.

Mevcut akademik çalışmalar, göçmenleri genellikle tek bir statüyle ele almakta, karşılaştırmalı analizlerden kaçınmakta veya tek bir il düzeyinde değerlendirme yapmaktadır. Bu bağlamda, söz konusu çalışma hem teorik hem de pratik bir perspektifle, Türkiye'deki göç yönetişimi süreçlerine etki eden paydaşların rollerini, algılarını ve işlevselliklerini analiz etmeyi hedeflemekte olup, Antalya ve Mersin illeri örnekleri üzerinden karşılaştırmalı bir değerlendirme sunmaktadır. Bu araştırma ise mevcut literatüre ek olarak ekonomik, sosyal, siyasal ve göçmen yapısı açısından farklılık gösteren iki ili (Antalya ve Mersin) kapsayarak göç yönetimi politikalarını karşılaştırmayı ve eksiklikleri ortaya çıkarmayı öngörmektedir.

Öte yandan bu araştırma, yükseköğretim kurumlarının göç birimlerini göç yönetişiminde önemli bir aktör olarak kabul etmektedir. Bu bağlamda Göç Enstitüleri, Nüfus Etütleri Enstitüleri ve Göç Araştırma Merkezleri gibi birimler aracılığıyla yükseköğretim kurumlarının, göç politikalarının oluşturulmasına yönelik araştırma faaliyetleri, göçmenlerin uyum süreçlerine yönelik projeleri ve bürokrat ile uzman yetiştirme konusundaki katkıları, bu kurumları göç yönetişim sürecinin önemli bir unsuru haline getirmektedir. Dolayısıyla bu araştırma, yükseköğretim kurumlarının göç yönetişim sürecine olan etkilerini ve rollerini de detaylı bir şekilde analiz etmeyi hedeflemektedir. Bu bağlamda, kamu yöneticileri, STK ve diğer ilgili grupların göçmenlere yönelik tutumlarının; kişisel özellikler, kültürel geçmiş, mesleki deneyimler ve siyasi görüşler gibi faktörler tarafından nasıl şekillendiğini incelemek hedeflenmektedir. Çalışma aynı zamanda, bu tutumların göç politikalarının oluşturulması ve uygulanmasındaki rolünü ve kamu aktörlerinin göçmenlerin toplumsal uyumu üzerindeki etkilerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Araştırma, Türkiye’de en fazla göç alan kentlerden olan Antalya ve Mersin örneklerinde belediyeler, STK, göç idaresi ve diğer aktif paydaşların göç ve çeşitlilik algılarını, milliyet, kişisel özellikler, deneyimler ve şehir büyüklüğü gibi değişkenler üzerinden inceleyerek literatürdeki önemli bir boşluğu doldurmayı hedeflemektedir. Bunun yanı sıra, göç yönetişiminde çok aktörlü bir yaklaşımın önemine vurgu yapılarak, bu paydaşların politika oluşturma ve uygulama süreçlerine katkıları değerlendirilecektir. Çalışma, Türkiye’nin göç yönetimi sürecinde karşılaşılan zorlukları ve bu zorlukların aşılmasında paydaşlar arasındaki işbirliği olanaklarını araştırmayı da amaçlamaktadır. Bu kapsamda, sosyal sermaye yaklaşımı (Putnam, 2000; 2007; Hooghe vd., 2009; Kesler ve Bloemraad, 2010) çerçevesinde, paydaşlar

arasındaki işbirliği zorluklarını ele almakta ve somut işbirliği mekanizmalarının eksikliklerini veya geliştirme yollarını değerlendirmeyi hedeflemektedir. Sonuç olarak bu araştırma, Türkiye'de göç yönetişimi süreçlerinin daha etkin ve sürdürülebilir bir şekilde nasıl geliştirilebileceğine dair öneriler sunmayı amaçlamakta ve hem teorik hem de pratik düzeyde literatüre katkı sağlamayı hedeflemektedir. Dolayısıyla bu çalışmanın temel amacı, Türkiye'de yaşanan göç ve mülteci hareketliliği bağlamında göç yönetimine etki eden unsurları tespit etmek ve bu unsurların yerel düzeydeki paydaşların katılımıyla ne ölçüde etkin bir yönetim yaklaşımı sergilediğini analiz etmektir. Özellikle yerel yöneticilerin göç yönetimine ilişkin tutum ve algıları incelenerek, etkin bir göç yönetişimine dair mevcut uygulamalar ve geliştirilmesi gereken alanlar değerlendirilecektir. Bu kapsamda, ilgili paydaşların ve STK'nın faaliyetleri yeterlilik açısından ele alınacak ve göç, göçmenler ve yerel göç yönetişiminde etkin bir yönetim anlayışına nasıl ulaşılabileceği sorusu temelinde bir analiz yapılacaktır.

Bu araştırma, Türkiye'nin göç yönetişimi sürecindeki temel aktörlerin tutumlarını ve toplumsal uyum üzerindeki etkilerini analiz etmek amacıyla karma araştırma deseni çerçevesinde yapılandırılmıştır. Çalışmanın nitel boyutunda stratejik planlar ve kurumsal raporlar üzerinden kapsamlı bir doküman analizi yürütülürken; nicel boyutta Antalya ve Mersin örnekleminden elde edilen verilerle ileri düzey istatistiksel analizler gerçekleştirilmiştir. Ölçme araçlarının yapısal geçerliliği güvenirlik analizleri ile doğrulanmış; değişkenler arası ilişkiler Spearman Korelasyonu ve yordayıcı etkiler basit/çoklu regresyon modelleri (ANOVA destekli) aracılığıyla test edilmiştir. Gruplar arası farklılaşmaların tespitinde Mann-Whitney U ve Tek Örneklem T-Testi tekniklerinden yararlanılmış; sektörel bazdaki çok boyutlu etkileşimler ise MANOVA (Çok Değişkenli Varyans Analizi) ile çözümlenerek, yerel yönetişim performansının ampirik temelli bir değerlendirmesi sunulmuştur.

Ayrıca, araştırma, göç yönetişiminde çok aktörlü bir yaklaşımın önemine vurgu yaparak bu paydaşların politika oluşturma ve uygulama süreçlerine katkılarını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Türkiye'de göç yönetimi sürecinde karşılaşılan zorluklar ve bu zorlukların üstesinden gelmek için paydaşlar arasındaki işbirliği mekanizmalarını incelemek de çalışmanın odak noktalarından biridir. Sonuç olarak bu araştırma, Türkiye'deki göç yönetişim süreçlerinin daha etkin ve sürdürülebilir bir şekilde nasıl geliştirilebileceğine dair öneriler sunmayı; göç yönetimiyle ilgili politikaların daha bilinçli, kapsayıcı ve işlevsel hale getirilmesine katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Bu doğrultuda;

Antalya ve Mersin'in göç ve göçmen profillerine bakıldığında, turizmin kentte göçü arttırdığı sonucuna varmak mümkündür. Bu veriler ışığında, en fazla göçmen barındıran ve göçmenlerin uyrukları, hukuki statüleri, siyasal, sosyal ve ekonomik yapıları bakımından birbirinden farklı olan Antalya ve Mersin örneklem olarak seçilmiştir. Antalya ve Mersin'in göçmen yapısı ve sosyo-politik farklılıkları, bu iki ilde uygulanan göç politikalarının karşılaştırılmasına olanak tanımaktadır.

Türkiye'nin Akdeniz havzasında yer alan Antalya ve Mersin illeri, istatistiksel veriler ışığında yapısal olarak birbirine zıt ancak birbirini tamamlayan çok katmanlı göç ekolojileri sergilemektedir. Antalya, turizm ve gayrimenkul temelli 'yaşam tarzı göçü'nün yoğunlaştığı bir destinasyon olarak öne çıkmakta; 5 Şubat 2026 itibarıyla 111.466 ikamet izniyle yerleşik yabancı nüfusa ev sahipliği yapmakta ve %58,99'luk kadın nüfus oranıyla dikkat çekmektedir. Buna karşılık Mersin, 148.349 geçici koruma statüsündeki Suriyeli nüfusun varlığının yanı sıra sanayi ve özellikle Gülnar ilçesindeki Akkuyu Nükleer Güç Santrali gibi makro ölçekli enerji yatırımlarına bağlı olarak %61,45 oranında erkek işgücünün baskın olduğu bir 'kriz ve istihdam göçü' merkezi niteliği taşımaktadır (Göç İdaresi Başkanlığı, 2026; TÜİK, 2025b; T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Yabancı Çalışma İzni İstatistikleri, t.y.).

Uluslararası göç hareketliliğinde Türkiye genelinde ikinci sırada yer alan Antalya (%8,5) ile dördüncü sırada yer alan Mersin (%5,5) kentleri bu sürece ilişkin yapısal dinamikler bakımından belirgin bir yapısal ayrışma göstermektedir (TÜİK Veri Portalı, 2026). Bu ayrışma yabancı işgücüne tahsis edilen çalışma izinlerindeki cinsiyet asimetrisine neden olmaktadır. Nitekim Mersin'deki istihdam piyasası 26.424 erkeğe karşılık yalnızca 3.655 kadının katılımıyla sanayi ve proje odaklı eril bir karakter taşırken, Antalya'da 21.219 kadın çalışana karşılık 14.734 erkek istihdamıyla hizmet sektörü eksenli feminen bir işgücü profili şekillenmiştir (T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Yabancı Çalışma İzni İstatistikleri, t.y.). İşgücü piyasasındaki bu keskin asimetriye, uluslararası gayrimenkul talebinde Antalya'nın yerleşik pazar üstünlüğünü korumasına karşın Mersin'in artan rekabet gücüyle üçüncü sıraya ivmelenmesi de eklendiğinde; iki kentin mekânsal çekim kapasitelerinin ve demografik dönüşüm yörüngelerinin oldukça farklı sosyo-mekânsal örüntülerle inşa edildiği ampirik olarak doğrulanmaktadır.

Bu karşılaştırma, Türkiye'nin farklı bölgelerinde uygulanabilecek bir göç yönetimi modeli geliştirilmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Dolayısıyla bu araştırma, Antalya ve Mersin

illerinde göç yönetişimi süreçlerini, çok aktörlü yapısını ve yerel düzeyde göç yönetimi politikalarının etkinliğini analiz etmeyi amaçlamaktadır.

Türkiye'de göç olgusu, farklı statülerdeki göçmenlerin (geçici koruma altındaki bireyler, uluslararası koruma başvuru sahipleri, ikamet izniyle yaşayan yabancılar) sayısal artışı ile birlikte giderek daha önemli bir yönetişim meselesi haline gelmiştir. Göç yönetişimi, devlet kurumları, yerel yönetimler, STK'lar, uluslararası örgütler ve özel sektör gibi çok sayıda paydaşın etkileşim içinde olduğu dinamik bir süreçtir. Ancak, Türkiye'de göç yönetimine yönelik uygulamalar genellikle merkeziyetçi bir yapıya sahip olup, yerel yönetimlerin ve diğer aktörlerin bu süreçteki rollerine ilişkin kapsamlı akademik çalışmalar sınırlıdır. Bu çerçevede, çalışma Antalya ve Mersin'i örneklem olarak seçerek, göç yönetişimi süreçlerinde farklı yerel dinamiklerin ve paydaşların işleyişini karşılaştırmalı bir analizle ele almayı hedeflemektedir. Bu illerin seçilme nedeni, göçmen profili, göç türleri ve yönetişim modelleri açısından belirgin farklılıklar göstermeleridir. Antalya, özellikle turizm sektörünün etkisiyle yüksek oranda yabancı nüfusa ev sahipliği yapan ve göç politikalarını ekonomik dinamiklerle şekillendiren bir kenttir. Mersin ise liman kenti olması, sanayi ve tarım sektörlerinin göç üzerindeki belirleyici rolü ve Suriyeli göçmenlerin yüksek yoğunluğu nedeniyle göç yönetimi açısından farklı bir modele sahiptir. Bu bağlamda, göç yönetişimi sürecinde merkezi yönetim birimleri, yerel yönetimler, STK'lar ve uluslararası organizasyonların etkileşimleri belirleyici olmaktadır. Ancak, mevcut çalışmalar genellikle göçü sosyo-ekonomik ve kültürel etkileri çerçevesinde ele almakta, göç yönetiminde aktif rol üstlenen kamu ve yerel aktörlerin süreçteki tutum ve algılarına yönelik değerlendirmeler sınırlı kalmaktadır. Bu çalışma, Türkiye'de göç yönetimi sürecinde farklı paydaşların rollerini, etkileşimlerini ve işbirliği dinamiklerini analiz ederek, göç politikalarının daha kapsayıcı ve sürdürülebilir bir zeminde geliştirilmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Özellikle yerel yönetimler ve kamu yöneticilerinin göçmenlere yönelik tutumları, bu tutumları şekillendiren faktörler ve yerel göç politikalarının oluşturulması sürecindeki etkileri ele alınarak, göç yönetimi pratiklerinin güçlendirilmesi için politika önerileri sunulacaktır.

Çalışmanın birinci bölümü, göç olgusunun kavramsal ve teorik temellerini ele almaktadır. Bu kapsamda göçün tanımı, tarihsel gelişimi, türleri ve göç kararlarını şekillendiren faktörler incelenmekte; göçün kökenlerini ve sürekliliğini açıklayan temel teoriler karşılaştırmalı biçimde analiz edilmektedir. Ayrıca yönetişim kavramı tartışılarak ağ yönetişimi, katılımcı

yönetişim ve çok katmanlı yönetişim gibi yaklaşımların göç süreçleriyle ilişkisi ortaya konulmaktadır. İkinci bölümde küresel ve ulusal göç yönetişimi incelenmektedir. Küresel düzeyde göç yönetişiminin ilkeleri ve başlıca aktörleri ele alınmakta; özellikle Uluslararası Göç Örgütü (IOM) ve UNHCR gibi kurumların rolü değerlendirilmektedir. Devamında Türkiye'nin göç politikalarının tarihsel evrimi, yasal ve kurumsal çerçevesi ile ulusal ve yerel düzeydeki temel aktörlerin görev ve sorumlulukları analiz edilmektedir. Üçüncü bölüm, Antalya ve Mersin kentlerinde göç yönetişimine etki eden paydaşlara odaklanmaktadır. İki kentin demografik ve sosyo-ekonomik yapısı ile göçmen profilleri karşılaştırılmakta; merkezi yönetim kurumlarının, belediyelerin, STK'ların üniversitelerin ve uluslararası örgütlerin yerel düzeydeki rolleri incelenmektedir. Böylece göç yönetişiminin sahadaki uygulama biçimleri somut veriler ışığında deÖZETğerlendirilmektedir. Dördüncü bölümde ise Antalya ve Mersin örnekleri üzerinden karşılaştırmalı bir analiz sunulmaktadır. Araştırmanın amacı, yöntemi ve bulguları açıklanmakta; iki kentin göç yönetişimi pratikleri arasındaki benzerlikler ve farklılıklar ortaya konulmaktadır. Sonuç bölümünde ise daha etkili, kapsayıcı ve sürdürülebilir bir göç yönetişimi için politika önerileri geliştirilmekte ve gelecekte yapılacak araştırmalara yönelik öneriler sunulmaktadır.

Bu araştırma, göçü çok aktörlü ve çok düzeyli bir yönetişim alanı olarak ele alarak, kuramsal çerçeve ile yerel uygulamalar arasında bütüncül bir bağ kurmayı amaçlamaktadır. Antalya ve Mersin örnekleri üzerinden gerçekleştirilen karşılaştırmalı analiz, Türkiye'de göç yönetişiminin kurumsal kapasitesine ve işbirliği mekanizmalarına ilişkin kapsamlı bir değerlendirme sunmayı hedeflemektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GÖÇ YÖNETİŞİMİ: KAVRAMSAL VE TEORİK ÇERÇEVE

Çalışmanın bu bölümünde, "göç" ve "yönetişim" kavramları kavramsal ve kuramsal boyutlarıyla ele alınmakta; göç olgusunu açıklamaya yönelik başlıca teoriler ile yönetişim yaklaşımlarını temellendiren kuramsal çerçeveler sistematik biçimde incelenmektedir. Bu bağlamda, göç yönetişiminin kavramsal ve teorik altyapısı, ilgili literatürden yararlanılarak analitik bir perspektifle ortaya konulmaktadır.

1.1. GÖÇ OLGUSUNUN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

1.1.1. Göçün Kavramsal Tanımı

Göç, en genel anlamıyla bireylerin veya toplulukların ekonomik, toplumsal, siyasal ya da çevresel nedenlerle bir yerleşim yerinden başka bir yere kalıcı veya geçici olarak yer değiştirme sürecidir. Türkçede "göç" sözcüğü, tarihsel olarak "köç" kökünden türeyerek anlam genişlemesine uğramış; zamanla yalnızca bir hareket biçimini değil, toplumsal bir olguyu ifade eden kavramsal bir nitelik kazanmıştır (Ayhan, 2021: 99).

Türkiye Cumhuriyeti'nin öncülü kabul edilen Osmanlı Devleti'nde (Devlet-i Aliyye), Osmanlı coğrafyasında yaşanan nüfus göçleri; sebeplerine ve nedenlerine göre muhacir, firari, ev göçü, mülteci gibi farklı kelimelerle tanımlanmıştır (İpek, 2014: 9). Göç olgusu, yalnızca bireylerin mekânsal yer değiştirmesini değil; aynı zamanda ekonomik sistemlerin, ulus-devlet yapıların ve kültürel kimliklerin yeniden şekillendiği çok katmanlı bir süreci ifade eder (Portes & Böröcz, 1989). Bu bağlamda göç, insanların fiziksel hareketliliğinin ötesine geçerek ekonomik, politik ve kültürel dönüşümleri içeren bir toplumsal olgu olarak değerlendirilmektedir.

Ünalan (1998)'a göre göç, belirgin biçimde tanımlanmış coğrafi bölgeler ya da idari alanlar arasında gerçekleşen yerleşim yeri değişiklikleri olarak kavramsallaştırılmaktadır (Ünalan, 1998: 91). IOM'un Göç Terimleri Sözlüğü'ne göre göç, "*bir kişinin veya bir grup insanın uluslararası bir sınırı geçerek ya da bir devletin sınırları içerisinde yer değiştirmesi*" olarak tanımlanmakta; süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği tüm nüfus hareketlerini kapsamaktadır (IOM, 2013: 35). Benzer biçimde Lee (1966), göçü bireylerin veya grupların yaşadıkları yerden başka bir yere kalıcı veya yarı kalıcı biçimde yerleşme eylemi

olarak tanımlar. Bu süreç, hem ulusal hem de uluslararası düzeyde sosyo-ekonomik, kültürel ve demografik yapılar üzerinde önemli etkiler yaratmaktadır.

Göç olgusu, literatürde nedenleri, sonuçları, türleri ve etkileşimde bulunduğu diğer toplumsal dinamikler açısından geniş bir perspektifte ele alınmaktadır. Türkiye özelinde göç, Cumhuriyet'in kuruluşundan itibaren özellikle iç göç hareketleri üzerinden şekillenmiştir. Kırsal alanlardan kentlere doğru gerçekleşen bu nüfus hareketleri; sanayileşme, eğitim olanakları ve bölgesel gelişmişlik farkları gibi çeşitli faktörlerin etkisiyle ortaya çıkmıştır. Ulusal literatürde bu iç göç süreçlerinin kentleşme, işgücü piyasası, sosyal uyum ve bölgesel kalkınma üzerindeki etkileri ayrıntılı biçimde incelenmiştir. Ayrıca, son yıllarda özellikle Suriye'den kaynaklanan kitlesel göç hareketlerinin Türkiye'nin demografik yapısı ve sosyal politikaları üzerindeki etkileri de önemli bir araştırma alanı haline gelmiştir (İçduygu, 2015).

Uluslararası literatürde ise göç, sınırları aşan insan hareketliliği olarak ele alınmakta ve farklı nedenlerle ortaya çıkabilmektedir. Ekonomik fırsatlar, siyasal baskılar, savaşlar, doğal afetler ve eğitim gibi etmenler bireyleri ya da toplulukları ülkelerinden ayrılarak başka ülkelere yerleşmeye yöneltmektedir (Castles & Miller, 2009). Uluslararası göçün kaynak ve hedef ülkeler üzerindeki ekonomik, toplumsal ve kültürel etkileri; kalkınma çalışmaları, uluslararası ilişkiler ve sosyal bilimler alanlarında kapsamlı biçimde tartışılmaktadır (Massey vd., 1993). Bunun yanı sıra, göçmenlerin entegrasyon süreçleri, kültürel kimlikleri ve diasporik yapılanmaları da uluslararası göç literatüründe önemli bir yer tutmaktadır (Vertovec, 2007).

1.1.2. Göçün Tarihsel Kökenleri

Göç, insanlık tarihinin en eski ve en süreklilik arz eden toplumsal olgularından biri olarak kabul edilmektedir. İnsan topluluklarının yeryüzündeki hareketliliği, yalnızca fiziksel yer değiştirmeden ibaret olmayıp; ekonomik, siyasal, kültürel ve ekolojik faktörlerin karmaşık etkileşimiyle şekillenen çok boyutlu bir süreçtir (Castles, vd., 2014). Bu yönüyle göç, hem tarihsel gelişmelerin sonucu hem de yeni toplumsal düzenlerin kurucu unsuru olmuştur.

Göçün tarihsel kökenleri, Homo sapiens'in Afrika'dan çıkışıyla yaklaşık 70.000 yıl öncesine kadar uzanır. Bu erken dönem göçler, çevresel değişiklikler, iklim dalgalanmaları ve kaynak rekabeti gibi temel ekolojik zorunluluklarla ilişkilidir (Manning, 2005). Tarım devrimiyle birlikte insanlık tarihindeki ilk yerleşik topluluklar ortaya çıkmış; buna rağmen nüfus baskısı, kıtlık, savaş veya ticaret gibi nedenlerle göç olgusu sürekliliğini korumuştur (Bellwood, 2013).

Antik dönemde göç hareketleri, çoğu zaman imparatorluk genişlemeleri, zorunlu yer değiştirmeler ve ticaret yollarının kontrolü etrafında şekillenmiştir. Roma, Pers, Çin ve Mısır uygarlıkları, göçmen nüfusun katkılarıyla ekonomik ve kültürel çeşitlilik kazanmıştır (McNeill, 1984).

Orta Çağ'ın başlangıcı, büyük ölçekli göç hareketlerinin tetiklediği siyasi, kültürel ve demografik dönüşümlerle doğrudan ilişkilidir. Milattan Sonra (M.S.) 4. yüzyılda Asya'nın iç bölgelerinden Avrupa'ya yönelen Kavimler Göçü, özellikle Hun Türklerinin Balamir Han önderliğinde batıya ilerlemesiyle başlamış; Roma İmparatorluğu'nun zayıflamasına, yeni krallıkların kurulmasına ve Orta Çağ'ın tarihsel olarak şekillenmesine zemin hazırlamıştır (Çakmak, 2023). Bu süreç yalnızca siyasi yapıları değil, aynı zamanda Avrupa'nın etnik ve kültürel dokusunu da köklü biçimde dönüştürmüştür. Orta Çağ boyunca devam eden Viking, Arap, Türk ve Moğol göçleri; dini amaçlı hareketlilikler (hac yolculukları, misyonerlik faaliyetleri) ve ticaret yolları üzerindeki akışlar (örneğin İpek Yolu) göçün çok boyutlu etkilerini ortaya koymuştur. Göç, yalnızca coğrafi yer değiştirme değil, aynı zamanda bilgi, teknoloji ve fikirlerin dolaşımını sağlayarak imparatorlukların yükseliş ve çöküşlerinde belirleyici bir rol oynamıştır (McEvedy, 2003).

18. yüzyılın sonlarından itibaren Sanayi Devrimi, göç olgusunu yeni bir boyuta taşımıştır. Kırsal alanlardan kent merkezlerine yönelen kitlesel işgücü hareketliliği, iç göçün sistematik biçimde artmasına neden olmuştur (Hatton & Williamson, 1998). Bu süreçte göç, kapitalist üretim ilişkilerinin bir parçası hâline gelmiş ve sanayileşmiş ülkelerde işgücü talebine karşılık gelen bir dinamik oluşturmuştur. Aynı dönemde Avrupa merkezli kolonyal genişleme, milyonlarca insanın sömürge bölgelerine zorla taşınmasına ve küresel ölçekte demografik dönüşümlere yol açmıştır.

Göç olgusu, 20. yüzyıldan itibaren imparatorlukların çözülmesiyle birlikte ulus-devlet inşa süreçlerinde merkezi bir rol üstlenmiştir. Bu yüzyıl, göçün yalnızca demografik bir hareketlilik değil, aynı zamanda kurumsallaşmış ve politik anlam kazanan bir yapı olarak tasnif edildiği bir dönemdir. I. ve II. Dünya Savaşları, milyonlarca insanın yerinden edilmesine yol açmış; sınırların yeniden çizilmesiyle birlikte mülteci hareketleri uluslararası bir boyut kazanmıştır (Gatrell, 2013). Bu süreçte ulus-devlet ideolojisi, homojen ulusal kimlik yaratma çabasıyla göçü dışlayıcı ve "öteki"leştirici bir araç hâline getirmiştir. 1951 tarihli Cenevre Mülteci

Sözleşmesi, mülteci statüsünün uluslararası hukuk çerçevesinde tanımlanmasıyla göçün yasal ve kurumsal boyutunu pekiştirmiştir (United Nations, 1951).

21. yüzyıla gelindiğinde ise göç, küreselleşme ve dijitalleşme süreçleriyle birlikte biçimsel ve işlevsel olarak dönüşüme uğramıştır. Artık göç yalnızca fiziksel bir yer değiştirme değil; dijital, bilişsel ve kültürel etkileşim biçimi olarak da tanımlanmaktadır (Castles, 2020). Günümüzde göçü şekillendiren başlıca dinamikler arasında iklim değişikliği, politik istikrarsızlık, teknolojik dönüşüm ve dijital işgücü hareketliliği yer almaktadır. Özellikle COVID-19 pandemisi sonrasında ortaya çıkan dijital göçebelik gibi yeni göç biçimleri, göçmenliği sabit bir statüden çok katmanlı ve esnek bir kimlik formuna dönüştürmüştür (Ilgaz, 2025:53). Uluslararası Göç Örgütü'nün verilerine göre günümüzde 280 milyondan fazla insan doğduğu ülke dışında yaşamaktadır. Bu rakam, küresel nüfusun yaklaşık %3,6'sına karşılık gelmekte olup göçün artık sistemik ve kalıcı bir olgu hâline geldiğini göstermektedir (IOM, 2022).

Göçün tarihsel süreci, insanlık tarihinin sosyoekonomik, politik ve kültürel dönüşümleriyle yakından bağlantılıdır. İlk insan topluluklarının hayatta kalma güdüsüyle başlayan bu süreç, bugün dijitalleşme ve küreselleşme çağında çok boyutlu bir kimlik kazanmıştır. Göç, yalnızca bireysel bir tercih değil, aynı zamanda toplumsal değişimin motor gücü ve insanlık tarihinin sürekliliğini sağlayan temel bir dinamik olmaya devam etmektedir.

1.1.3. Göç Araştırmalarının Tarihsel Gelişimi

İnsan hareketliliğinin farklı biçimleri tarih boyunca gözlemlenmiş olsa da göçün bilimsel bir araştırma nesnesi hâline gelmesi, modernleşme sürecinin belirleyici dinamiklerinden biri olarak 19. yüzyılın sonlarında ortaya çıkmıştır. Bu dönemde hız kazanan sanayileşme, kentleşme, ulus-devletleşme ve sömürgecilik süreçleri, hem bireysel hem de kitlesel düzeyde göç hareketlerini artırarak göçün sistematik biçimde incelenmesine zemin hazırlamıştır.

Bu dönemin en önemli isimlerinden biri olan Ernst Georg Ravenstein (1885), *"The Laws of Migration"* adlı çalışmasında göçü mesafe, nüfus yoğunluğu, kentsel çekicilik ve ekonomik fırsatlar üzerinden açıklamış; böylece göçün ilk istatistiksel modelini geliştirmiştir. Ravenstein'in göç kuramına katkısı, mekânsal analiz ve rasyonel birey davranışı ekseninde şekillenmiş; bu yaklaşım, sonraki dönemlerde geliştirilen neo-klasik ekonomi temelli modellerin kuramsal zeminini oluşturmuştur. Ampirik gözlemlere dayanan bu çerçeve, göçü rastlantısal bir nüfus hareketi olarak değil, toplumsal ve ekonomik yasallıklarla biçimlenen

düzenli bir süreç olarak değerlendirmeye olanak tanımıştır. Ardından gelen 20. yüzyıl boyunca göç araştırmaları, hem teorik hem de metodolojik açıdan genişlemiş; iktisat, demografi, sosyoloji, antropoloji ve siyaset bilimi gibi disiplinlerin kesişiminde çok-disiplinli bir karakter kazanmıştır (Castles & Miller, 2009; Massey vd., 1993; Hatton & Williamson, 1998).

Greenwood ve Hunt (2003), göç araştırmalarının erken döneminde iktisadi açıklamaların baskın olduğunu, ancak 20. yüzyılın ortalarından itibaren yapısal dönüşümler, küreselleşme süreçleri ve kimlik politikalarının etkisiyle sosyolojik, kültürel ve politik yaklaşımların ön plana çıktığını belirtmektedir. Böylelikle göç, yalnızca ekonomik rasyonaliteye indirgenemeyen, çok katmanlı ve çok aktörlü bir toplumsal olgu olarak yeniden kavramsallaştırılmıştır. Bu kuramsal genişleme, göçü bireysel karar alma süreçlerinden uluslararası göç rejimlerine, diaspora oluşumlarından kimlik inşalarına kadar geniş bir spektrumda ele alınabilir kılmıştır (Skeldon, 1997).

Bu çerçevede, literatür genelinde göçün sistematik biçimde incelenmeye başlanması ve bağımsız bir akademik alan olarak kurumsallaşması, 19. yüzyılın sonu ile 20. yüzyılın başı arasındaki dönem için bir tarihsel kırılma noktası olarak değerlendirilmektedir. Bu dönemde göç araştırmaları, bireylerin mekânsal hareketliliğini açıklamanın ötesine geçerek, küresel ölçekteki toplumsal yeniden yapılanma süreçlerini anlamada temel bir analitik kategoriye dönüşmüştür (Castles & Miller, 2009; Greenwood & Hunt, 2003; Hatton & Williamson, 1998; Massey vd., 1993; Skeldon, 1997; Erdoğan, 2015).

20. yüzyılın ortalarına gelindiğinde göç araştırmaları, hem kavramsal hem metodolojik anlamda derinleşmiştir. Neo-klasik ekonomi teorisi, bireylerin daha yüksek ücret ve istihdam fırsatları arayışıyla hareket ettiğini savunurken; bu dönemde geliştirilen itici-çekici (push-pull) modeller, göçün yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda sosyal, politik ve çevresel faktörlerle de ilişkili olduğunu ortaya koymuştur (Lee, 1966). Greenwood ve Hunt (2003), bu dönemdeki araştırmaların göçü "*bireysel optimizasyon davranışı*" olarak tanımladığını, ancak zamanla toplumsal bağlamı da kapsayan daha karmaşık modellerin geliştiğini vurgulamaktadır.

1970'li ve 1980'li yıllar, göç teorilerinde paradigmatik bir kırılma dönemi olmuştur. Yeni göç ekonomisi teorisi (Stark & Bloom, 1985), göçün yalnızca bireysel değil, hane halkı düzeyinde alınan stratejik bir karar olduğunu ileri sürmüş; dünya-sistemi teorisi (Wallerstein, 2004) ise göçü küresel ekonomik ilişkilerin ve kapitalist genişlemenin bir sonucu olarak yorumlamıştır.

Bu yaklaşım farklılıkları, Greenwood ve Hunt'un (2003) vurguladığı üzere göç araştırmalarının çok-disiplinli bir yapıya evrilmesine yol açmıştır. 1990'lardan itibaren ise transnasyonalizm (Vertovec, 2009) ve göç sistemleri teorisi gibi yaklaşımlar, göçmenlerin birden fazla coğrafyada eşzamanlı aidiyetler geliştirdiği, kimlik ve sosyal ağlar üzerinden yeniden tanımlanan bir göç olgusuna işaret etmiştir.

Ulusal literatürde de göç olgusuna ilişkin kuramsal evrimin, uluslararası literatürle benzer bir doğrultuda geliştiği görülmektedir. Türkiye'de göç araştırmaları, başlangıçta nüfus hareketlerinin ekonomik ve demografik boyutlarına odaklanan betimleyici analizlerle şekillenmiş; zamanla göçün sosyo-kültürel, politik ve kimliksel boyutlarını içeren disiplinlerarası bir nitelik kazanmıştır. İçduygu ve Sirkeci (1999), Türkiye'de göç çalışmalarının tarihsel temellerini 20. yüzyılın ortalarında kırsal kesimden kentlere yönelen yoğun iç göç dalgalarıyla ilişkilendirirken, Erdoğan (2015) ve Kaya (2018), göçün toplumsal dönüşüm süreçleriyle karşılıklı etkileşimini açıklayan yeni kuramsal yaklaşımlar geliştirmiştir.

Greenwood ve Hunt'un (2003) ortaya koyduğu tarihsel-kuramsal çerçeve, Türkiye literatüründeki yönelimi anlamada da açıklayıcıdır. Türkiye'de göç araştırmaları, özellikle 1950'li yıllardan itibaren hız kazanan kırsal-kentsel iç göç süreci çerçevesinde gelişmiştir. Bu dönemdeki çalışmalar, tıpkı Ravenstein'in (1885) klasik "Göç Yasaları" yaklaşımında olduğu gibi, göçü esasen ekonomik gerekçeler, istihdam olanakları ve kentleşme süreçleri üzerinden yorumlamıştır (Keleş, 1972). Sanayileşme ve kentleşme dinamikleri, göçü modernleşmenin bir göstergesi ve toplumsal dönüşümün itici gücü olarak konumlandırmıştır.

1970'lerden itibaren Türkiye, Avrupa'ya yönelik işgücü göçü ile birlikte uluslararası göç hareketlerinin önemli bir parçası hâline gelmiş; bu dönem göçün ekonomik açıklamaların ötesinde kültürel ve kimliksel yönleriyle ele alındığı yeni bir evreye karşılık gelmiştir (Abadan-Unat, 2002). 1980'li yıllardan sonra göç çalışmaları, Greenwood ve Hunt'un (2003) işaret ettiği çok-disiplinli dönüşümün yerel bir yansıması olarak, sosyolojik, politik ve kültürel analizleri içeren daha geniş bir perspektife evrilmiştir. İçduygu ve Aksel (2013), Türkiye'nin göç rejimini "değişen örüntüler" bağlamında ele alarak, ülkenin yalnızca göç veren değil, aynı zamanda göç alan ve transit hareketliliğe maruz kalan bir ülke kimliği kazandığını ortaya koymuştur.

1990'lar ve 2000'ler boyunca Türkiye, küresel göç ağlarının merkezinde yer alan çok yönlü bir göç alanı hâline gelmiştir (İçduygu, 2004; Danış, 2007). Bu dönem, uluslararası literatürdeki

transnasyonalizm (Glick Schiller, Basch & Blanc, 1995) ve göç sistemleri teorisi (Mabogunje, 1970; Castles & Miller, 2009) yaklaşımlarının Türkiye bağlamında benimsenmesiyle karakterizedir.

2010'lu yıllardan itibaren artan mülteci ve sığınmacı hareketleri, Türkiye'yi hem göç olgusunun öznesi hem de göç yönetişimi ve uyum politikalarının üreticisi konumuna taşımıştır. Bu bağlamda Türkiye literatürü, Greenwood ve Hunt'un (2003) tanımladığı tarihsel evrim hattının yerel bir izdüşümü olarak değerlendirilebilir: Başlangıçta ekonomik açıklamalara dayanan çalışmalar, günümüzde kültürel kimlik, sosyal ağlar, göç rejimleri ve devlet politikalarını içeren kapsamlı kuramsal çerçevelere dönüşmüştür.

Türkiye'de göç araştırmaları, tarihsel süreç içinde ekonomik açıklamalardan toplumsal, kültürel ve politik analizlere evrilmiş; böylece göç, yalnızca bir demografik olgu olmaktan çıkarak toplumsal değişimin merkezinde konumlanan disiplinlerarası bir inceleme alanına dönüşmüştür. Bu yönüyle Türkiye literatürü, göçü hem tarihsel bir süreç hem de küresel ilişkiler sisteminin yerel bir yansıması olarak kavramsallaştırmaktadır (Abadan-Unat, 2002; İçduygu, 2004).

1.1.4. Göç Kararlarını Şekillendiren Faktörler

Göç olgusu, bireylerin karar alma süreçlerinde hem yapısal hem de bireysel düzeyde etkili olan çok katmanlı faktörlerin etkileşimiyle şekillenir. Yapısal belirleyiciler arasında ekonomik eşitsizlikler, işsizlik oranları, siyasal istikrarsızlık, çatışma ortamları ve çevresel krizler gibi makro düzeydeki koşullar yer alırken; bireysel düzeyde ise eğitim düzeyi, yaş, cinsiyet, sosyal sermaye ve kişisel gelecek beklentileri gibi mikro faktörler öne çıkar (Demir, 2023). Göçmenlerin yeni mekânlarda konumlanma biçimleri, hem geldikleri yerin hem de ulaştıkları yerin sosyal ve kültürel sermayeleriyle kurdukları ilişkiler üzerinden yeniden şekillenir (Ayyıldız, 2023). Göçün sınıflandırılmasında; kamu otoritelerine (örneğin bakanlıklara) olan mesafe, temel motivasyonlar, zamanlama ve örgütlenme düzeyi gibi çeşitli faktörler dikkate alınmaktadır (Göktuna Yaylacı, 2012; IOM, 2009). Bu bağlamda göç, bireylerin ve hanehalklarının içinde bulundukları sosyal, ekonomik, kültürel ve politik çevrelerdeki fırsat ve tehdit algılarına verdikleri dinamik bir tepki olarak değerlendirilmelidir. Göçün nedenleri tarihsel dönemlere göre farklılık göstermektedir. Erken dönemlerde iklim değişiklikleri, kuraklık ve kıtlık gibi çevresel faktörler belirleyici olurken; 19. yüzyılda kolonyal genişleme

ve imparatorluk politikaları etnik ve dini temelli zorunlu göçlere yol açmıştır (Karpat, 2015). 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ise ekonomik kalkınma, sanayileşme ve uluslararası işgücü talebi göç hareketlerinin temel itici gücü haline gelmiştir (Abadan-Unat, 2015). Bu süreçte devletler arasında yapılan ikili işgücü anlaşmaları düzenli göç akımlarını kurumsallaştırmış; öte yandan, siyasi istikrarsızlıklar ve ekonomik eşitsizlikler düzensiz ve zorunlu göçleri artırmıştır (Özerim, 2014). Günümüzde ise göç olgusu; işçi göçü, aile birleşimi, mülteci hareketleri ve yaşam tarzı göçleri gibi çok boyutlu biçimlerde varlığını sürdürmektedir (Kritz, 2007).

Klasik ekonomi kuramına göre göç, bireylerin gelirlerini maksimize etme ve yaşam standartlarını iyileştirme yönündeki rasyonel bir tercihidir. Neoklasik yaklaşım, ülkeler arasındaki ücret farklarının göçün temel belirleyicisi olduğunu savunur (Massey vd., 1993). Bu yaklaşım, göçü bireysel düzeyde maliyet-fayda analizine dayandırarak, yüksek ücretli bölgelerin "çekici", düşük ücretli bölgelerin ise "itici" unsurlar olduğunu ileri sürer. Ancak bu model, sosyal ağlar, güvenlik ve kültürel bağlılık gibi faktörleri ihmal etmesi nedeniyle tek başına açıklayıcı değildir (Özcan, 2018).

Göçün Yeni Ekonomi Kuramı, kararların yalnızca bireysel değil, kolektif düzeyde çoğunlukla hanehalkı içinde alındığını ileri sürermektedir. Bu yaklaşıma göre, aileler göçü gelir çeşitlendirmesi ve risk azaltımı stratejisi olarak kullanır (Massey vd., 1993). Özellikle işsizlik sigortasının, kredi piyasalarının veya sosyal güvenlik sistemlerinin yetersiz olduğu toplumlarda göç, ekonomik güvenliğin bir aracı hâline gelir.

Göç kararları çoğu zaman bireyin sosyal sermayesine, yani önceden göç etmiş akraba, arkadaş ve topluluk üyelerinden elde edilen bilgi ve desteğe dayanır. Bu ağlar göçün maliyetini azaltır ve yeni göçleri teşvik eder (Massey vd., 1993). Zamanla oluşan bu ilişkiler ağı "göç kültürü"nü doğurur; bireylerin göçü, yaşadıkları toplumda sosyal olarak meşrulaşır ve tekrarlanır (Cohen & Sirkeci, 2011).

Sirkeci ve Cohen (2015), göç kararlarını şekillendiren temel unsurun "güvensizlik algısı" olduğunu öne sürer. Buna göre bireyler yalnızca ekonomik nedenlerle değil; politik istikrarsızlık, toplumsal baskı, kimlik tehditleri veya savaş gibi çatışma koşulları nedeniyle de hareket ederler. Bu yaklaşım, göçü sadece maddi değil, aynı zamanda "algısal" bir karar olarak

değerlendirir. Göç kararı, bireyin mevcut ortamına dair güvenlik, adalet ve gelecek beklentisinin zedelenmesiyle tetiklenmektedir.

Göç olgusu, küresel ekonomik sistemin eşitsiz yapısından da bağımsız düşünülemez. Dünya Sistemleri Kuramı'na göre, sermaye ve emek arasındaki dengesizlik, çevre ülkelerden merkeze doğru sürekli bir işgücü akışı yaratır (Massey vd., 1993). Bu yapısal süreç, gelişmiş ekonomilerin düşük ücretli işgücüne olan talebiyle desteklenir. Böylece göç, kapitalist sistemin yeniden üretim mekanizmasının bir parçası hâline gelmekle birlikte çağdaş göç teorileri bireysel motivasyonları da dikkate almaktadır. Özcan (2018), göç kararının "kendini gerçekleştirme" arzusuyla da yakından ilişkili olduğunu vurgular. Bireyler yalnızca maddi kazanç için değil, toplumsal statü, kimlik veya kültürel aidiyet gibi psikolojik hedefler doğrultusunda da yer değiştirebilirler.

Göç kararları, bireysel tercihler, hane stratejileri, toplumsal ağlar ve küresel ekonomik yapılar arasındaki etkileşimlerin sonucudur. Güvensizlik, ekonomik fırsatlar ve kültürel değerler bir araya gelerek göçün yönünü ve yoğunluğunu belirler. Dolayısıyla göç olgusu, yalnızca ekonomik bir davranış değil, aynı zamanda politik, kültürel ve varoluşsal bir tercihtir.

1.1.5. Göç Türlerinin Sınıflandırılması

Göç, tarih boyunca toplumsal, ekonomik ve politik koşulların farklılaşmasıyla çeşitli biçimlerde ortaya çıkmıştır. Bu çeşitlilik, göçü tarihsel süreçte bilimsel ve sosyal bakış açılarını bütünleştiren, disiplinlerarası bir inceleme alanı olarak konumlandırmıştır.

Göç olgularının nedenlerini, biçimlerini ve anlaşmazlıklarını anlamlandırabilmek için çözebilmeler, kavramsal ve kuramsal düzeyde önemli bir analitik çerçeve sunmaktadır. Literatürde göç genellikle yönlere, sürelere, gönüllülük düzeylerine, hukuki uygulamalara ve mekansal gösterimlere göre farklı kategorilere ayrılmaktadır (Castles, de Haas ve Miller, 2014). Göç olgusunu anlamlandırabilmek için araştırmacılar, yön, süre, gönüllülük düzeyi, hukuki statü ve mekânsal kapsam gibi çeşitli ölçütlere dayalı sınıflandırmalar geliştirmiştir (IOM, 2023; UNHCR, 2022). Bu sınıflandırmalar, hem göçün nedenlerini hem de sonuçlarını sistematik biçimde analiz etmeye imkân tanımaktadır.

Petersen (1958), göç olgusunu dört temel kategori altında sınıflandırmaktadır: ilkel (primitive) göçler, zorunlu (forced) göçler, gönüllü (free) göçler ve kitlesel (mass) göçler (Petersen, 1958:

266). Yön açısından göç, iç göç ve dış göç olmak üzere iki temel kategoriye ayrılır. İç göç, bireylerin bir ülke sınırları içinde kırsal, kentsel veya bölgesel düzeyde yer değiştirmelerini ifade ederken; dış göç, uluslararası sınırların aşılmasıyla gerçekleşen hareketlilikleri kapsar (Castles vd., 2014). Türkiye örneğinde, 1950'li yıllardan itibaren kırsaldan kente yönelen iç göç dalgaları, ülkenin kentleşme sürecini derinden etkilemiş; sanayileşme, işgücü dağılımı ve sosyo-kültürel dönüşümler açısından belirleyici olmuştur (İçduygu & Sirkeci, 1999).

Süre bakımından göç, geçici ve kalıcı olarak ikiye ayrılmaktadır. Geçici göç, mevsimlik işçilik, eğitim veya belirli süreli çalışma gibi geçici nedenlerle yapılan yer değiştirmelerini kapsamaktadır. Buna karşın kalıcı göç, bireylerin uzun vadede yeni bir yaşam alanına yerleşme ve orada ikamet etme niyetlerini içerir (IOM, 2023). Günümüzde özellikle Avrupa ve Orta Doğu arasında görülen işgücü hareketliliği, geçici göçün tipik bir örneğini oluştururken; göçmenlerin aile birleşimi yoluyla kalıcı yerleşim kurmaları, kalıcı göç biçimine örnek teşkil etmektedir (Koser, 2007).

Göçün bir diğer boyutu, bireylerin göç kararını ne ölçüde kendi iradeleriyle verdiklerine ilişkindir. Bu doğrultuda göç, zorunlu ve gönüllü (isteğe bağlı) göç olmak üzere ikiye ayrılır. Zorunlu göç, savaş, etnik çatışma, doğal afet veya siyasal baskı gibi dışsal faktörler nedeniyle bireylerin yaşadıkları yeri terk etmek zorunda kalmalarını ifade eder (UNHCR, 2022). Türkiye'de özellikle 2010 sonrası Suriyeli mültecilerin kitlesel yer değiştirmesi bu tür göçlerin çarpıcı bir örneğidir (Erdoğan, 2017). Buna karşın gönüllü (isteğe bağlı) göç, bireylerin kendi iradeleri doğrultusunda; ekonomik fırsatlar, eğitim olanakları ya da yaşam tarzı tercihleri gibi kişisel motivasyonlara dayalı olarak gerçekleştirdikleri yer değiştirme süreçlerini ifade etmektedir Petersen, 1958; Göktuna Yaylacı, 2012: 18).

Hukuki çerçeve açısından göç, yasal (düzenli) ve yasa dışı (düzensiz) göç biçimlerinde değerlendirilir. Yasal göç, ulusal veya uluslararası hukuk tarafından tanınan vize, çalışma izni veya oturum hakkı gibi yasal düzenlemelere dayanırken; yasa dışı göç, bu düzenlemelerin dışında gerçekleşen sınır geçişleri veya ikamet durumlarını ifade eder (Koser, 2007).

Göç, mekânsal ölçekte kırsal-kentsel, bölgesel ve ulusötesi düzeylerde gerçekleşebilmektedir. Özellikle ulusötesi göç, göçmenlerin hem kaynak hem de hedef ülke ile eşzamanlı ekonomik, kültürel ve sosyal ilişkiler kurduğu, çoklu aidiyet biçimlerinin geliştiği bir süreçtir (Faist, 2000; Penninx, 2006). Bu olgu, küreselleşme çağında göçün sınır aşan karakterini güçlendirmiştir.

Türkiye'nin Avrupa, Orta Doğu ve Asya arasında transit bir koridor oluşturması da bu kapsamda dikkat çekmektedir. Literatürde göç biçimleri oldukça çeşitlidir: geçici (mevsimlik) göç, kalıcı göç, sarkaç (pendüler) göç, zincirleme göç, toplu (kitlesel) göç ve döngüsel göç bu türler arasında sayılabilir (King, 2013; Roberts, 2012; Haug, 2008; İçduygu, 2015). Ayrıca, transit göç de günümüzde önemli bir kategori olarak öne çıkmaktadır. Türkiye, Afganistan, Suriye ve Afrika ülkelerinden Avrupa'ya yönelen göç yollarında bu tür geçişlerin en yoğun yaşandığı ülkelerden biridir (Hadjicostandi, 2007; Yılmaz, 2014).

1.2. GÖÇÜN TEORİK ÇERÇEVESİ

Göç olgusu, tarihin her döneminde insanlık deneyiminin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Ancak, küreselleşme, iletişim teknolojilerindeki devrim ve eşitsiz gelişimin derinleşmesiyle birlikte, göçün yapısı, yönü ve karmaşıklığı önemli ölçüde değişmiştir. Bu karmaşık sosyal gerçekliği anlamlandırabilmek, tek bir disiplinin veya teorinin perspektifiyle mümkün değildir. Bu nedenle, göç olgusunu anlamak, yalnızca neden-sonuç ilişkilerine odaklanmakla sınırlı kalmayıp; mikro düzeydeki bireysel motivasyonlardan makro düzeydeki küresel yapılara kadar uzanan, kimi zaman birbirini tamamlayan, kimi zaman ise çelişen çok katmanlı teorik yaklaşımların bütüncül bir çerçevede içerisinde değerlendirilmesine olanak tanımaktadır. Bu bölümde göçü açıklamada temel teşkil eden başlıca teorik yaklaşımları, ulusal ve uluslararası literatür ışığında ele alarak disiplinlerarası bir sentez sunmak amaçlanmaktadır.

Ernst Georg Ravenstein'in 1885 ve 1889 yıllarında yayımladığı "The Laws of Migration" başlıklı makaleleri, William Farr'ın göçün rastlantısal ve düzensiz olduğu yönündeki görüşüne eleştirel bir yanıt niteliğindedir (Çağlayan, 2006: 68). Ravenstein, 1871 ve 1881 İngiliz nüfus sayımı verilerine dayanarak formüle ettiği yedi göç yasasıyla, göçün belirli mekânsal ve demografik düzenlilikler doğrultusunda gerçekleştiğini ileri sürmüştür. Bu çalışma, göçün yapısal örüntülerle açıklanabileceğini savunan ilk bilimsel girişim olarak, sonraki kuramsal yaklaşımlara öncülük etmiştir (Çağlayan, 2006: 69).

Hagen-Zanker (2008), göç teorilerini mikro düzeyde, mezo (orta) ve makro düzeyde inceleyip sınıflandırmıştır. Mikro düzeyde göç, bireylerin yaşam koşullarını iyileştirme, ekonomik kazanç sağlama veya hayatta kalma olasılıklarını artırma yönündeki rasyonel tercihlerine dayanan bireysel bir karar süreci olarak değerlendirilir. Bu yaklaşım, neoklasik mikro göç teorisi ve Lee'nin itici-çekici faktörler modeli gibi bireysel fayda maksimizasyonuna dayalı

yaklaşımlarla uyumludur. Mezo düzeyde ise göç, sosyal ilişkiler, ağ yapıları ve kurumsal düzenekler aracılığıyla süreklilik kazanan kolektif bir süreç olarak kavramsallaştırılır. Sosyal sermaye teorisi, ağ teorisi, kümülatif nedensellik ve kurumsal teori bu düzeyin temel açıklama biçimlerini oluşturur. Makro düzeyde ise göç, ekonomik yapı, emek piyasası dinamikleri ve küresel eşitsizliklerin belirleyiciliği altında işleyen yapısal bir olgu olarak ele alınır. Neoklasik makro göç teorisi, ikili işgücü piyasası teorisi ve dünya sistemleri teorisi, bu düzeyde göçün sistemik doğasına vurgu yapar. Bu çok düzeyli yaklaşım, göçü yalnızca bireysel tercihlerin sonucu değil, aynı zamanda sosyal ağların yeniden üretici etkisi ve küresel yapısal dinamiklerin belirleyiciliği altında şekillenen karmaşık bir toplumsal süreç olarak konumlandırırmaktadır (Hagen-Zanker, 2008:5).

Göç sürecinin en temel birimi birey veya hanedir. Mikro düzey yaklaşımlar, göçün "itici" ve "çekici" faktörler bağlamında bireysel rasyonaliteye dayalı bir karar süreci olduğunu varsayar. Mikro-ekonomik modeller, göçün neden başladığını açıklamakta yetersiz kaldığında, sosyal bilimciler sürecin kendisini sürdüren mekanizmalara odaklanmıştır. Makro düzey teoriler göçü, küresel kapitalist sistemin tarihsel eşitsizliklerin ve devlet politikalarının bir ürünü olarak görür.

Tablo 1.1. *Analiz Düzeyine Göre Tanımlanan Göç Teorileri*

Mikro düzey	**Orta düzey**	**Makro düzey**
Göç nedeni:	*Göç nedeni:*	*Göç nedeni:*
Bireysel değerler/istekler/beklentiler örneğin, hayatta kalma oranını artırmak, servet vb.	Sürekli devam etme Kolektifler/sosyal ağlar örneğin sosyal bağlar	Sürekli olması, Makro düzeyde fırsat yapısı örneğin ekonomik yapı (gelir ve istihdam fırsatları farklılıkları)
Ana teoriler:	*Ana teoriler:*	*Ana teoriler:*
-Lee'nin itici/çekici faktörleri	- Sosyal sermaye teorisi	- Neoklasik makro göç teorisi
- Neoklasik mikro göç teorisi	- Kurumsal teori	- Sistem olarak göç
- Davranışsal modeller	- Ağ teorisi	- İkili işgücü piyasası teorisi
- Sosyal sistemler teorisi	- Kümülatif nedensellik	- Dünya sistemleri teorisi
	-İşgücü göçünün yeni ekonomisi	- Mobilite geçişi

Kaynak: (Faist, 2000; Hagen-Zanker, 2008: 5).

Hagen-Zanker (2008), göç teorilerini göçün başlangıcı ve sürekliliği ekseninde iki temel boyutta sınıflandırmaktadır. Göçün başlamasını açıklayan teoriler, bireylerin ve toplumların göç kararını tetikleyen ekonomik, sosyal ve yapısal dinamiklere odaklanır. Bu kapsamda neoklasik makro ve mikro göç teorileri, Lee'nin itici-çekici faktörler modeli, davranışsal modeller, sosyal sistemler teorisi, ikili işgücü piyasası teorisi, dünya sistemleri teorisi, mobilite geçişi ve sistem olarak göç yaklaşımı öne çıkar (Hagen-Zanker, 2008:6). Bu teoriler genel olarak göçün ekonomik farklılıklar, istihdam fırsatları, bireysel motivasyonlar ve küresel yapısal eşitsizlikler sonucunda başladığını ileri sürer.

Buna karşın, göçün sürekliliğini açıklayan teoriler göçün bir kez başladıktan sonra neden devam ettiğini, yani nasıl kendi kendini yeniden üreten bir sürece dönüştüğünü analiz eder. Bu bağlamda sosyal sermaye teorisi, ağ teorisi, kurumsal teori, kümülatif nedensellik, işgücü göçünün yeni ekonomisi, dünya sistemleri teorisi ve sistem olarak göç yaklaşımı ön plana çıkar (Hagen-Zanker, 2008:6). Bu teoriler, göçün yalnızca başlangıçtaki ekonomik etkilere değil, sosyal ilişkilerin, ağ bağlantılarının ve kurumsal yapıların süreklilik kazandırıcı etkisine dayandığını savunur. Dolayısıyla Hagen-Zanker'ın sınıflandırması, göçü bir "tek olay" olarak değil, başlangıç koşullarından süreklilik mekanizmalarına evrilen dinamik bir toplumsal süreç olarak yorumlamaktadır.

1.2.1. Göçün Kökenlerini Açıklayan Teoriler

a) Neoklasik Makro Göç Teorisi

Kökenini Hicks'in (1932) ücret farklılıklarının mekânsal hareketliliği yönlendirdiğine ilişkin faktör fiyatı teorisinden, Lewis'in (1954) sınırsız emek arzı modelinden ve Harris ve Todaro'nun (1970) beklenen gelir farkına dayalı rasyonel göç kararları formülasyonundan alarak, uluslararası göçü emek ve sermaye arasındaki bölgesel dengesizlikleri faktör fiyatları eşitlenmesi yönünde yeniden yapılandıran piyasa-temelli bir ayarlama süreci olarak kavramsallaştırır (Borjas, 1989; Massey vd., 1993:433, Bozkaya & Kum, 2022: 179). Teorinin özü, emek ve sermaye arasındaki mekânsal dengesizliklerin göç akımlarının temel belirleyicisi olduğudur. Bu bağlamda göç, "*ücret farklılıkları yoluyla faktör fiyatlarının eşitlenme süreci*" olarak tanımlanır (Todaro & Smith, 2006: 342). Sermaye zengini ancak emek kıtlığı yaşayan ülkelerde yüksek ücret, emek zengini ülkelerde ise düşük ücret mevcuttur; bu fark, rasyonel bireylerin ekonomik fayda maksimizasyonu güdüsüyle göç etmesine neden olur. Bu yaklaşım,

tam rekabet varsayımı altında rasyonel bireylerin maliyet–fayda analizine dayalı kararlar aldığını ve göçün, emek arzının fazla olduğu düşük ücretli bölgelerden, sermaye yoğunluğu ve marjinal emek verimliliğinin yüksek olduğu yüksek ücretli bölgelere yöneldiğini öne sürer (Bozkaya & Kum, 2022: 180). Böylece göç, faktör fiyatlarının eşitlenmesine katkı sağlayarak piyasa dengesini yeniden tesis eder (Massey vd., 1993: 433). Makro düzeyde, göçün belirleyicileri ulusal emek talebi, ortalama ücret düzeyi ve kişi başına düşen gelir gibi göstergelerle tanımlanırken; mikro düzeyde bireysel maliyet–fayda analizine odaklanılır (Borjas, 1989). Ancak teori, sosyal ağlar, kurumsal yapı ve politik rejimlerin göç davranışını sistematik biçimde şekillendirmesi gibi dinamikleri açıklamada yetersiz kaldığı için statik denge varsayımı ve ekonomik indirgemeciliği nedeniyle eleştirilmiştir (de Haas, 2010). Buna karşın çağdaş literatür, teoriyi tamamen dışlamak yerine, onu ekonomik sistemlerle çift yönlü nedensellik ve dönüşümsel etkileşim bağlamında yeniden kavramsallaştırma eğilimindedir (de Haas, 2010).

b) Sistem Olarak Göç Yaklaşımı

Göç olgusunu bireysel tercihlerden ziyade, ülkeler arasındaki ekonomik, tarihsel ve kültürel bağlardan oluşan sistemsel bir bütünlük içinde ele alan bu yaklaşım, ilk olarak Akin Mabogunje'nin (1970) "A Systems Approach to a Theory of Rural-Urban Migration" adlı çalışmasıyla teorik temellerini kazanmıştır. 1990'lı yıllarda ise Douglas Massey ve Joaquin Arango tarafından uluslararası göç sistemleri bağlamında derinleştirilmiştir. Bu kuramsal çerçeveye göre göç akımları bir kez başladıktan sonra sosyal ve ekonomik ağlar aracılığıyla kendi kendini sürdüren yapılar haline gelir (Massey vd., 1993). Bu yaklaşım, göç akımlarını yalnızca bireysel kararların sonucu olarak değil; göçmen ağları, resmi anlaşmalar ve uluslararası ilişkiler gibi yapısal bağlarla birbirine eklemlenen gönderen ve alan ülkeler arasında kurulan bir "sistem" olarak kavramsallaştırır. Dolayısıyla göç, nedensellikten ibaret bir süreç değil; karşılıklı bağımlılık ilişkileri ağı içinde şekillenen dinamik bir olgu olarak değerlendirilir (Faist, 2000).

c) İkili (Dual) İşgücü Piyasası Teorisi

Michael J. Piore tarafından 1979 yılında geliştirilmiş olup, göçmen işgücü talebini gelişmiş ekonomilerdeki yapısal işgücü ihtiyacıyla ilişkilendirmektedir. Bu teoriye göre işgücü piyasası iki temel segmente ayrılır: birincil piyasa, yüksek ücretli, güvenceli ve prestijli işlerden; ikincil

piyasa ise düşük ücretli, güvencesiz ve istikrarsız işlerden oluşur. Göç, bireylerin kişisel tercihlerinden ziyade, sistemin yapısal ihtiyaçlarının bir sonucu olarak değerlendirilir (Piore, 1979). Douglas Massey (1988), bu yaklaşımı geliştirerek göçün arz yönlü değil, talep yönlü bir süreç olduğunu vurgulamıştır. Gelişmiş ekonomiler, ikincil işgücü piyasasında yerli işçilerin çalışmak istemediği pozisyonlar için göçmen işçilere yapısal olarak ihtiyaç duyar. Bu durum, işverenlerin düşük statülü ve zor koşullara sahip işlerdeki boşlukları göçmen işçilerle doldurmasına neden olur. Özellikle inşaat, hizmet ve tarım gibi sektörlerde yoğunlaşan bu eğilim, Türkiye gibi hem göç veren hem de göç alan ülkeler açısından da geçerlilik taşımaktadır (Pérouse, 2014).

d) Dünya Sistemleri Teorisi

Immanuel Wallerstein tarafından geliştirilen ve göç olgusunu küresel kapitalist ekonominin yapısal bir çıktısı olarak ele alan bir yaklaşımdır. Kuram, kapitalist dünya ekonomisinin merkez (core) ve çevre (periphery) ülkeler arasında kurduğu asimetrik ilişkiler aracılığıyla ekonomik bağımlılık yarattığını savunur. Bu bağlamda, sermaye merkezden çevreye doğru yayılırken, işgücü ters yönde, yani çevreden merkeze doğru hareket eder. Göç, bu yapısal ilişkilerin ve küresel üretim ağlarının doğal bir uzantısı olarak değerlendirilir (Wallerstein, 1993). Samir Amin ve Andre Gunder Frank gibi bağımlılık kuramcıları, bu yaklaşımı daha da geliştirerek, göçün yalnızca ekonomik değil aynı zamanda tarihsel ve politik bir bağlamda da merkez-çevre ilişkilerinin sonucu olduğunu vurgulamışlardır. Stephen Castles ve Mark J. Miller (2009) ise dünya sistemi perspektifini çağdaş göç ağlarıyla ilişkilendirerek, küresel eşitsizliklerin göç üzerindeki belirleyici rolüne dikkat çekmişlerdir. Teori, göçü bireylerin özerk kararlarıyla değil; kapitalist sistemin tarihsel genişleme süreçleri ve yapısal ihtiyaçları doğrultusunda şekillenen bir olgu olarak kavramsallaştırır. Merkez ülkeler, çevre olarak tanımlanan azgelişmiş ülkelere ekonomik, politik ve kültürel biçimlerde nüfuz ederek, göç etmeye eğilimli ve hareketliliğe açık bir nüfus üretirler (Gold, 2005: 258; Göktuna Yaylacı, 2012: 24). Bu nüfuz süreci tarihsel olarak sömürgecilik pratikleriyle başlamış; günümüzde ise çokuluslu şirketler aracılığıyla sürdürülmektedir. Modern kapitalist ekonomiler, çevre ülkelerdeki üretim ilişkilerini dönüştürerek esnek, düşük maliyetli ve taşınabilir bir işgücü yaratılmasına zemin hazırlar. Bu çerçevede, sermaye ve malların küresel düzeydeki hareketliliği, emeğin de uluslararası düzeyde yer değiştirmesini beraberinde getirir. Türkiye'nin 1960'lı yıllardan itibaren Batı Avrupa'ya yönelen işgücü göçü, ülkenin kapitalist dünya ekonomisiyle bütünleşme sürecinin somut bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

e) Hareketlilik (Mobilite) Geçişi Teorisi

Wilbur Zelinsky (1971), "The Hypothesis of the Mobility Transition" adlı çalışmasında göçü toplumsal modernleşme ve ekonomik dönüşümün bir aşaması olarak yorumlamıştır. Bu teori, demografik geçiş modeline paralel olarak, toplumların gelişme düzeyi arttıkça göç biçimlerinin de iç göçten uluslararası göçe doğru evrildiğini savunur (Zelinsky, 1971). Göç, modernleşme sürecinin doğal bir uzantısıdır.

f) Lee'nin İtici ve Çekici Faktörler Modeli (*İtme Çekme Teorisi)*

Göç kararlarını bireysel düzeyde ekonomik rasyonaliteye dayandıran yaklaşımların başında gelir. Everett S. Lee'nin "A Theory of Migration" adlı çalışmasında (1966) geliştirdiği bu model, göçü bireylerin itici ve çekici faktörler arasında yaptığı rasyonel bir değerlendirme süreci olarak tanımlar. İtici faktörler; işsizlik, düşük gelir, siyasal istikrarsızlık gibi bireyleri mevcut yerleşim yerinden ayrılmaya zorlayan koşulları kapsarken; çekici faktörler ise yüksek ücret, güvenlik, sosyal hizmetlere erişim gibi hedef bölgelerdeki cazip unsurları ifade eder.

Bireyler, göçün potansiyel fayda ve maliyetlerini karşılaştırarak göç etme yönünde karar verirler (Lee, 1966). Bu model, Ernst Georg Ravenstein'ın 19. yüzyılda ortaya koyduğu göç yasalarının modern bir yorumunu sunmakta; göçü bireysel tercihler ve rasyonel hesaplamalar temelinde açıklayan mikro düzeyde bir kuramsal çerçeve oluşturmaktadır.

g) Neoklasik Mikro Göç Teorisi

Michael Todaro (1969) ve John Harris (1970) tarafından geliştirilen bu teori, göçün bireysel bir ekonomik optimizasyon süreci olduğunu öne sürer. Göçmen, göçün maliyetleri ile beklenen gelir farkını karşılaştırarak karar verir (Harris & Todaro, 1970). Bu model, bireyin rasyonel aktör olduğu varsayımına dayanır.

h) Davranışsal Modeller

Julian Wolpert (1965) ve Brown & Moore (1970) tarafından geliştirilen davranışsal modeller, göç kararlarını yalnızca ekonomik gerekçelerle değil, aynı zamanda bireylerin algıları, bilgi düzeyleri ve psikolojik eğilimleri üzerinden açıklar. Bu yaklaşım, coğrafi davranışçılıktan etkilenerek, göçü bilişsel ve duygusal süreçlerin bir sonucu olarak görür (Wolpert, 1965).

ı) Sosyal Sistemler Teorisi

Sosyolojik sistem kuramı çerçevesinde Talcott Parsons (1951) ve Niklas Luhmann (1984) tarafından geliştirilen bu yaklaşım, göçü toplumsal sistemlerin iletişim, uyum ve işlevsel bütünleşme mekanizmaları bağlamında değerlendirir. Göçmen ağları, sistemin kendini yeniden üretme (autopoiesis) işlevinin bir parçası olarak görülür (Luhmann, 1984).

i) İşgücü Göçünün Yeni Ekonomisi (NELM)

Oded Stark ve David Bloom (1985), göçün yalnızca bireysel değil, hane düzeyinde stratejik bir ekonomik karar olduğunu ileri sürmüştür. Göç, risk çeşitlendirmesi, gelir güvenliği ve piyasa eksikliklerini telafi etme amacı taşır (Stark & Bloom, 1985). John Taylor (1999) bu yaklaşımı genişleterek, göçmen gelirlerinin yerel kalkınma üzerindeki etkilerini analiz etmiştir.

Yeni Ekonomi Göç Teorisi ise, karar biriminin bireyden ziyade hanehalkı olduğunu öne sürerek neoklasik teoriyi genişletir. Stark ve Bloom (1985), göçün sadece ücret farklılıklarından değil, aynı zamanda hanehalkının piyasa risklerini çeşitlendirmek ve gelir kaynaklarını farklı coğrafyalara yaymak için geliştirdiği bir strateji olduğunu iddia eder. Bu bağlamda, Türkiye'den Almanya'ya işgücü göçünün erken dönemlerinde görülen ve hanehalkının kırsal alandaki geçim kaynaklarını şehir ve ulusötesi gelirlerle desteklemesi, bu teorinin ulusal literatürdeki somut bir örneğini oluşturur (İçduygu & Sert, 2015).

1.2.2. Göçün Devamlılığını Açıklayan Teoriler

a) Sistem Olarak Göç Yaklaşımı

Göçü bireysel kararların bir toplamı olarak değil, ülkeler arasında tarihsel, ekonomik ve kültürel ilişkiler ağının bir sonucu olarak değerlendiren bu yaklaşım, ilk kez Akin Mabogunje'nin (1970) "A Systems Approach to a Theory of Rural-Urban Migration" adlı çalışmasında ortaya çıkmış ve 1990'larda Douglas Massey ile Joaquin Arango tarafından uluslararası göç sistemleri kuramı olarak geliştirilmiştir. Bu yaklaşım, göçün yalnızca itici-çekici faktörlerle değil, ülkeler arası bağımlılık, iletişim ve geri besleme mekanizmalarıyla sürdürüldüğünü öne sürer (Mabogunje, 1970; Massey vd., 1993).

b) Sosyal Sermaye Teorisi

Göç bağlamında James Coleman (1988) tarafından geliştirilen sosyal sermaye kavramı, Douglas Massey ve Joaquin Arango'nun (1993) çalışmalarıyla göç literatürüne uygulanmıştır. Bu teoriye göre göç, bireylerin sahip olduğu sosyal ağlar, güven ilişkileri ve dayanışma biçimleri aracılığıyla şekillenir. Sosyal sermaye, göçmenlerin bilgiye, işe, konuta ve statüye erişimini kolaylaştırır; göç maliyetlerini düşürür ve göçü "kendi kendini sürdüren bir süreç" haline getirir.

c) Kurumsal Teori

Douglas Massey vd. (1993), göçün yalnızca bireyler arası ağlarla değil, aynı zamanda göçü kolaylaştıran, düzenleyen veya kazanç aracı haline getiren kurumlar aracılığıyla sürdürüldüğünü öne sürmüştür. Bu kuram, göçün uzun süreli hale gelmesini sağlayan "kurumsal adaptasyon" süreçlerine odaklanır. Göçmen dernekleri, yardım kuruluşları, işçi aracılık şirketleri ve hatta insan kaçakçılığı ağları, göçü kurumsal olarak destekleyen aktörlerdir (Massey et al., 1993). Türkiye'de Aksel ve İçduygu (2015), bu yaklaşımı kullanarak Türkiye'deki göçmen sivil toplum örgütlerinin ve devlet dışı kurumların göç politikalarındaki etkisini incelemişlerdir.

d) Ağ Teorisi

Sosyal ağlar teorisi, göçmenler ve göç bölgelerindeki akrabalar, arkadaşlar gibi kişisel bağlantıların oluşturduğu bağların önemini vurgular. Bu ağlar, göç maliyetlerini ve risklerini azaltarak, bilgi ve destek akışını sağlar ve böylece göç sürecini kendi kendine devam ettiren bir yapıya dönüştürür (Massey vd., 1993). Bu durum, "misafir işçi" statüsünden kalıcı yerleşime evrilen Türkiye-Almanya göç sürecinde açıkça gözlemlenmiştir (Abadan-Unat, 2011).

Ağ teorisi, göçün açıklanmasında bireylerin kurduğu kişisel, ailesel ve topluluk temelli bağların merkezi rolünü vurgular. İlk olarak Boyd (1989) ve Massey (1990) tarafından geliştirilen bu teoriye göre, göçmenler arasındaki sosyal ağlar bilgi, kaynak ve destek akışını kolaylaştırarak göç maliyetlerini düşürür ve yeni göçleri teşvik eder. Böylece göç, bir kez başladığında, kendi sosyal ağları üzerinden "kümülatif" bir biçimde devam eder.

e) Kümülatif Nedensellik Teorisi

Bu teori, Douglas Massey (1990) tarafından geliştirilmiş ve göçün zamanla kendini yeniden üreten bir süreç haline geldiğini öne sürmüştür. Göç bir kez başladığında, göçmenlerin yolladığı dövizler, kazandıkları statü, kurdukları ağlar ve toplumsal normlar sayesinde yeni göçleri teşvik eder. Her göç dalgası, bir sonraki dalganın koşullarını hazırlar (Massey, 1990). Bu yaklaşım, mikro düzeyde bireysel kararlar ile makro düzeyde yapısal süreçler arasındaki köprüyü kurar.

Güncel ve Eleştirel Yaklaşımlar

Geleneksel göç teorilerinin açıklayıcılık kapasitesinin sınırlı kaldığı durumlarda, çağdaş yaklaşımlar göç olgusunu daha bütüncül ve çok katmanlı bir çerçevede ele alma imkânı sunmaktadır. Bu bağlamda, güç ilişkileri, kimlik inşası ve devlet egemenliği gibi temel kavramlar etrafında şekillenen Ulus-ötesilik Teorisi ve Göç Rejimleri Yaklaşımı, göç çalışmalarında analitik derinlik sağlayan iki önemli kuramsal yönelim olarak öne çıkmaktadır.

Ulus-ötesilik Teorisi, göçmenlerin aidiyetlerinin artık yalnızca gönderen veya alan ülke ile sınırlı olmadığını, aksine birden fazla ulusal bağlam arasında eşzamanlı olarak sosyal alanlar inşa ettiklerini ileri sürmektedir (Glick Schiller vd., 1992). Bu yaklaşım, göçmenlerin sınır ötesi siyasi, ekonomik ve kültürel pratiklerini analiz etmede kuramsal bir zemin sunmakta; göçmen öznenin sabit bir ulusal kimlikten ziyade dinamik ve çoklu aidiyetler üzerinden konumlandığını varsaymaktadır. Türkiye kökenli bireylerin Avrupa'da kurduğu işletmeler, STK'lar ve medya organları, bu ulus-ötesi sosyal alanların somut tezahürleri olarak değerlendirilebilir.

Öte yandan Göç Rejimleri Yaklaşımı, göçü yöneten ve biçimlendiren normatif düzenlemeler, kurumsal yapılar, bürokratik pratikler ve söylemsel stratejiler bütününü analiz etmeye odaklanır. Bu yaklaşım, göçün nasıl kategorize edildiğini (örneğin mülteci, sığınmacı, düzensiz göçmen) ve devletlerin göç üzerindeki düzenleyici kapasitesini sorgularken, göçün yönetimsel boyutunu kuramsal bir inceleme nesnesi hâline getirir. Türkiye'nin 1989 sonrası Orta Asya (Türkistan) ve Kafkasya'dan aldığı göçler, 2011 Suriye krizine karşı uyguladığı "açık kapı politikası" ve Avrupa Birliği (AB) ile imzalanan Geri Kabul Anlaşması, Türkiye'nin göç rejiminin evrimini anlamak açısından önemli ampirik örnekler sunmaktadır (İçduygu & Diker, 2017).

Son olarak, transnasyonalizm yaklaşımı, göçmenlerin birden fazla toplumsal alanda eşzamanlı olarak aidiyet geliştirdiklerini vurgulayarak göç olgusunun postmodern karakterine işaret etmektedir (Vertovec, 2009). Bu çerçeve, göçmen kimliğinin sabit ve yekpare bir yapıdan ziyade, çok katmanlı, esnek ve bağlamsal olarak yeniden inşa edilen bir süreç olduğunu varsaymaktadır.

1.3. YÖNETİŞİM TEORİLERİNİN GÖÇLE İLİŞKİSİ

Yönetişim teorileri, kamu yönetiminin devlet merkezli ve hiyerarşik yapısından uzaklaşarak çok aktörlü, çok düzlemli ve ağ temelli karar alma süreçlerine evrilmesini açıklayan kuramsal yaklaşımlar sunmaktadır (Gündoğdu, 2020). Bu çerçeve, özellikle göç gibi sınır aşan, çok boyutlu ve çok düzeyli politika alanlarının analizinde belirleyici bir teorik zemin oluşturmaktadır. Göç olgusu, yalnızca ulus-devletlerin kontrol edebileceği bir süreç olmaktan çıkmış; uluslararası örgütler, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör gibi çok sayıda aktörün etkileşimiyle şekillenen bir yönetişim alanına dönüşmüştür (Rhodes, 1996). Çalışmanın bu bölümünde, yönetişim teorileri ile bu teorilerin göç olgusuyla ilişkisi kuramsal ve kavramsal bir çerçevede ele alınmaktadır. Ulusal ve uluslararası literatürde öne çıkan başlıca yönetişim yaklaşımları sistematik bir biçimde incelenmekte; bu bağlamda Ağ Yönetişimi, Katılımcı Yönetişim ve Çok Katmanlı Yönetişim teorileri temel kuramsal referans noktaları olarak değerlendirilmektedir. Bunun yanı sıra, Blokzinciri Tabanlı Yönetişim Modeli gibi literatürde görece yeni ortaya çıkan yönetişim türleri ve kavramları da tartışmaya dâhil edilerek tanımlanmakta ve kavramsal çerçevesi ortaya konulmaktadır. Böylelikle, hem klasik hem de çağdaş yönetişim yaklaşımlarının göç olgusunu açıklama kapasitesi karşılaştırmalı bir biçimde analiz edilmekte ve çalışmanın kuramsal temelleri bütüncül bir şekilde yapılandırılmaktadır.

Nitekim yönetişim teorileri, göçün nedenlerini, aktörlerini ve politika süreçlerini çok boyutlu ve bütüncül bir çerçevede ele almayı mümkün kılmaktadır. Göç yönetişimi, devletin tek belirleyici aktör olduğu geleneksel yönetim anlayışından farklı olarak, çok aktörlü, çok düzeyli ve etkileşimsel bir yönetişim pratiği olarak şekillenmektedir.

1.3.1. Yönetişiminin Anlamı ve Kapsamı

Oxford İngilizce Sözlüğüne göre yönetişim *"hükümet, kontrol veya otorite"* veya alternatif olarak *"yönetme eylemi, biçimi veya sistemi"* olarak tanımlarken, Dünya Bankası ise *"bir ülkede otoritenin nasıl kullanıldığına dair gelenekler ve kurumlar"* olarak tanımlamaktadır

(Akt. Baland vd., 2010 : 4602). Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğünde ise yönetişim kavramı *"Resmî ve özel kuruluşlarda idari, ekonomik, politik otoritenin ortak kullanımı"* olarak ifade edilmektedir (TDK, t.y.). Diğer tarafdan, kamu yönetimi sözlüğünde ise yönetişim *"Bir toplumsal, politik sistemdeki tüm paydaşların ortak çalışmaları sonucunda elde edilmiş olan sonuçların meydana getirdiği yapı ve sistem"* olarak tanımlanmaktadır (Bozkurt vd., 1998: 274).

"Yönetim" teriminden türetilen *"yönetişim"* kavramının siyaset bilimi, ekonomi ve uluslararası ilişkiler gibi farklı disiplinlerde yoğun biçimde kullanılmaya başlanması, yalnızca metodolojik bir tercih olarak değerlendirilmemelidir (Zabcı, 2002:152). Kavram, tarihsel olarak oldukça eski köklere sahiptir. Türkçe literatürde "yönetişim" ifadesi ilk kez Habitat II Konferansı'nın hazırlık sürecinde kullanılmaya başlanmıştır (Toksöz, 2008: 3; Öztoprak, 2011: 20). İngilizce kökeni olan "*governance"* sözcüğü ise, tarihsel olarak ilk defa Fransa'da *"hükümet merkezi"* anlamında kullanılmıştır (Löffler, 2009:216; Öztoprak, 2011:20).

Kamu yönetimi literatürüne 1990'lı yıllardan itibaren giren yönetişim kavramı, karar alma ve uygulama süreçlerine yalnızca devletin değil, toplumdaki diğer aktörlerin örneğin sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve yurttaşların dâhil edilmesini öngören bir anlayışı ifade etmektedir (Gündoğdu, 2020). Kavramın modern anlamda literatüre girişi ise 1989 yılında Dünya Bankası tarafından yayımlanan *"Sub-Saharan Africa: From Crisis to Sustainable Growth; A Long Term Perspective Study"* başlıklı raporla olmuştur (World Bank, 1989:60-61; Stoker, 1998:18; Zabcı, 2002:156). Bu raporda yönetişim, Afrika kıtasının sürdürülebilir kalkınmasının sağlanabilmesi için iyi yönetim uygulamalarının güçlendirilmesi bağlamında ele alınmıştır. Zamanla kavram, özellikle Dünya Bankası ve diğer uluslararası kuruluşların katkılarıyla anlam ve kapsam bakımından genişlemiş; sadece ekonomik yönüyle değil, demokratik katılım, şeffaflık, hesap verebilirlik ve etkinlik gibi ilkeleri de içeren çok boyutlu bir yönetim anlayışını temsil eder hâle gelmiştir (Zabcı, 2002: 156; Ayhan & Önder, 2017: 43).

Yönetişim kavramına 'iyi' sıfatının eklenmesiyle ortaya çıkan "iyi yönetişim" kavramı, yönetişimin yeni ilkelerle donatıldığını ve küresel yönetim konjonktürünün dikkatini çekerek yönetişim tartışmalarında meşruiyet kazanmayı hedefleyen bir yaklaşım olarak ifade edilmektedir (Firidin & Uzun, 2018:182).

Çukurçayır ve Sipahi (2003) göre iyi yönetişimin sekiz temel unsurunun varlığından söz etmektedir. Bu unsurlar ise *Katılımcılık, Hukukun Üstünlüğü, Şeffaflık, Cevap Verebilirlik, Eşitlik, Etkinlik, Hesap Verebilirlik ve Stratejik Vızyon* olarak tanımlamaktadır (Çukurçayır & Sipahi, 2003:51).

Keping (2018) göre ise iyi yönetişimin altı temel unsuru olduğunu ifade etmektedir. Bu unsurları ise *Meşruiyet, Şeffaflık, Hesap verebilirlik, Hukukun üstünlüğü, Duyarlılık, Etkinlik* olarak tanımlamaktadır (Keping, 2018: 5-6).

1.3.2. Ağ Yönetişim Teorisi

Kamu yönetimi, örgüt teorisi ve siyaset bilimi alanlarında 1990'lı yılların ortalarından itibaren geliştirilen bir kavram olan yönetişim kavramını ve bu yönetişim süreçlerinin ağ yapıları aracılığıyla gerçekleştiğini savunur. Kavram, ilk kez akademik literatürde Jones, Hesterly ve Borgatti (1997) tarafından sistematik bir biçimde *"A General Theory of Network Governance: Exchange Conditions and Social Mechanisms"* isimli makalelerinde örgütler arası ilişkilerin hiyerarşi veya piyasa mekanizmalarından farklı olarak "ağ temelli koordinasyon" biçimiyle açıklanabileceğini öne sürmüşlerdir.

Bu çalışma, *"Network Governance*" terimini kuramsal düzeyde tanımlayan ve teorik temellerini atan ilk kapsamlı eserdir. Ardından kavram, yönetişimin geleneksel bürokratik yapılardan ziyade çok aktörlü ve yatay işbirliği mekanizmalarına dayandığını ileri süren Davies (2012) tarafından eleştirel bir bakışla yeniden yorumlanmıştır; Davies, *"Network Governance Theory: A Gramscian Critique"* başlıklı çalışmasında, ağ yönetişimini neoliberal hegemonya bağlamında değerlendirmiştir.

Ağ yönetişim teorisi, 2000'li yıllarda Kapucu ve Hu (2020) tarafından geliştirilerek, kamu yönetimi ve kriz yönetimi uygulamalarında çok paydaşlı ağ ilişkilerinin nasıl işlediği üzerine uygulanabilir bir çerçeveye oturtulmuştur. Ayrıca Keast (2022), *Handbook on Theories of Governance* içinde yer alan "*Network Governance*" bölümünde teoriyi yönetişim teorilerinin gelişim zincirindeki yerini tanımlayarak güncel bir kavramsal çerçeve sunmuştur (Keast, 2022: 485-496).

Ağ yönetişimi (network governance) yaklaşımı, göç politikalarının devletler arası ve devlet dışı aktörler arasındaki yatay ilişkiler üzerinden üretildiğini vurgulamaktadır. Rhodes'a (1997) göre

yönetişim, kamu politikalarının karşılıklı bağımlılık içindeki aktör ağları aracılığıyla yürütülmesini ifade eder. Göç bağlamında bu yaklaşım, mülteci koruması, sınır yönetimi ve entegrasyon politikalarının yalnızca merkezi devlet otoriteleri tarafından değil; UNHCR, IOM ve STK'lar gibi aktörlerin katkılarıyla şekillendiğini ortaya koymaktadır.

1.3.3. Katılımcı Yönetişim Teorisi

Katılımcı Yönetişim Teorisi *(Participatory Governance Theory*), yönetişim süreçlerinde vatandaşların, sivil toplumun ve özel sektörün karar alma mekanizmalarına etkin biçimde katılımını esas alan bir yaklaşımdır. Kavram ilk kez uluslararası literatürde Fung ve Wright (2001) tarafından "*Deepening Democracy: Innovations in Empowered Participatory Governance*" adlı makalede sistematik bir biçimde kuramsallaştırılmıştır; bu çalışma, yönetişimin demokratikleşmesini katılım yoluyla derinleştirmeyi hedefleyen "güçlendirilmiş katılımcı yönetişim" modelini önermiştir. Türkiye literatüründe kavram ilk kez sistematik olarak Doğan (2016) tarafından "*Postmodern kamu yönetimi, yerel yönetimler ve katılım: Yerel yönetişim odaklı bir yaklaşım*" adlı çalışmada ele alınmış; burada katılımcı yönetişim, postmodern kamu yönetimi perspektifinde demokratik meşruiyetin artırılması için bir araç olarak değerlendirilmiştir Güncel olarak Aliyev (2023), katılımcı yönetişimi sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle ilişkilendirerek bu teorinin hem toplumsal katılımı hem de yönetişimde şeffaflığı güçlendirdiğini ortaya koymuştur . Böylece teorinin kökeni Fung ve Wright'ın (2001) kuramsal çerçevesine, Türkiye'deki sistematik akademik kullanımı ise Doğan'ın (2016) çalışmasına dayanmaktadır.

1.3.4. Çok Katmanlı Yönetişim

Çok Katmanlı Yönetişim Teorisi *(Multi-level Governance Theory)* kavramı, akademik literatürde ilk kez Gary Marks (1993) tarafından AB'nin karar alma süreçlerindeki çok düzeyli yapıyı açıklamak amacıyla ortaya atılmıştır. Marks, "Structural Policy and Multilevel Governance in the European Community" başlıklı çalışmasında Avrupa Topluluğu'nun (European Community) yapısını analiz ederken, politika oluşturma süreçlerinin yalnızca ulusal düzeyde değil, aynı zamanda bölgesel ve ulusüstü (supranational) düzeylerde de gerçekleştiğini vurgulamış ve bu yeni yönetişim biçimini "multi-level governance" kavramıyla tanımlamıştır (Marks, 1993: 392-406). Bu teori daha sonra Liesbet Hooghe ve Gary Marks tarafından

genişletilerek Avrupa bütünleşmesi bağlamında kuramsallaştırılmıştır (Hooghe & Marks, 2001: 3-24).

Günümüzde çok katmanlı yönetişim, yalnızca AB çalışmalarıyla sınırlı kalmayıp çevre politikaları, yerel yönetimler ve ulusötesi ilişkiler gibi pek çok alanda politika ağlarının çok düzeyli etkileşimini açıklamak için kullanılmaktadır. Ulusal literatürde ise kavram, Türkiye'de bölgesel kalkınma ajansları, yerel yönetimler ve AB uyum süreci bağlamında ele alınmış; yönetişimin çok katmanlı yapısı, merkezî ve yerel aktörler arasındaki işbirliği açısından değerlendirilmiştir (Memiş, 2022: 253).

1.3.5. Blokzinciri Tabanlı Yönetişim Modeli

Günümüzde Bitcoin gibi önde gelen kripto para birimlerinin temel algoritmik altyapısı olarak ilk kez gündeme gelen Blockchain teknolojisi, son yıllarda yalnızca finansal işlemlerle sınırlı kalmayan, çok daha geniş bir uygulama yelpazesinde "verileri merkezi olmayan bir şekilde işlemek, korumak ve paylaşmak için yeni bir mimari" sunan yenilikçi bir paradigma olarak dikkat çekmektedir (Ziolkowski, Miscione ve Schwabe 2020, 316; Cubukcuoglu, 2022: 1). Bu bağlamda, Dağıtık Defter Teknolojileri (DLT) ailesinin öncüsü konumundaki Blockchain, klasik merkezi veri yönetimi anlayışını kökten sorgulayan ve yerine, doğrulama süreçlerini merkezi otoritelerden ziyade kolektif kullanıcı topluluğuna devreden bir dijital kayıt sistemi olarak öne çıkmaktadır. Söz konusu sistemde, listelenen bilgiler bireysel kullanıcılar tarafından girilmekte; bu bilgilerin doğruluğu ve geçerliliği ise herhangi bir aracı kurumun denetimine tabi olmaksızın, ağdaki katılımcıların konsensüs mekanizmaları aracılığıyla teyit edilmektedir (Aste, Tasca ve Di Matteo 2017; Cubukcuoglu, 2022: 1).

Blokzinciri tabanlı yönetişim modeli, tek bir kuramcı tarafından geliştirilmiş bir teori olmaktan ziyade, farklı disiplinlerin kavramsal yaklaşımlarının kesişiminde şekillenen bütüncül bir yönetim paradigmasıdır. Modelin temelini oluşturan merkeziyetsiz güven yapısı, ilk olarak Satoshi Nakamoto'nun (2008) dağıtık defter mimarisi aracılığıyla merkezi otoriteye duyulan bağımlılığı ortadan kaldıran konsensüs mantığı ile formüle edilmiştir. Daha sonra Vitalik Buterin (2014), akıllı sözleşmeler ve Merkeziyetsiz Otonom Organizasyonlar (DAO) kavramlarını geliştirerek blokzincirin yönetişimde uygulama kapsamını genişletmiş, kolektif karar süreçlerinin kod tabanlı kurallar yoluyla yürütülebileceğini göstermiştir. Bu teknik altyapının kuramsal arka planı, Elinor Ostrom'un (1990, 2010) çok-merkezli yönetişim

yaklaşımında yer alan, toplulukların merkezi otorite gerektirmeden ortak kaynakları sürdürülebilir biçimde yönetebileceği yönündeki bulgularla desteklenmiştir. Kurumsal ve hukuksal çerçevede ise Kaal (2020), blokzincirin kurumsal yönetişimde paydaş katılımını güçlendirerek karar süreçlerinin şeffaf ve hesap verebilir şekilde yeniden düzenlenebileceğini ileri sürmüştür. Dolayısıyla blokzinciri tabanlı yönetişim modeli, Nakamoto'nun merkeziyetsiz güven mimarisi, Buterin'in kod-temelli yönetişim uygulamaları, Ostrom'un çok-merkezli yönetişim kuramı ve Kaal'ın kurumsal yönetişim analizleri üzerine yapılandırılmış kolektif bir teorik çerçeve niteliğindedir.

Blokzinciri teknolojisi, merkezi otoriteden bağımsız, dağıtık defter yapısına dayalı güven mekanizması oluşturarak yönetişim süreçlerinde şeffaflık, hesap verebilirlik ve katılımcılığı artırma potansiyeli taşımaktadır. Literatürde bu teknoloji, özellikle yolsuzlukla mücadele, kamu hizmetlerinde etkinlik, kurumsal yönetişim reformları ve dijital vatandaşlık bağlamlarında ele alınmaktadır. Ibrahimy, Norta ve Normak (2024), blokzincir tabanlı yönetişim modellerinin yolsuzluğun önlenmesine katkısının, işlemleri manipüle edilemez bir kayıt sistemine bağlaması sayesinde mümkün olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, kamusal süreçlerde karar alma mekanizmalarının daha izlenebilir ve dış denetime açık hale gelmesini sağlamaktadır.

Teknolojinin yönetişimle entegrasyonu yalnızca devlet kurumları ile sınırlı değildir. Asif, Hassan ve Parr (2023) blokzincir tabanlı bir yönetişim çerçevesinin yapay zekâ sistemlerinin etik kullanımı açısından da kritik bir rol üstlenebileceğini belirtmektedir. Burada amaç, algoritmik karar alma süreçlerinin şeffaflaştırılması ve sistem çıktılarının toplumsal etkilerinin hesap verilebilirliğinin artırılmasıdır. Dolayısıyla blokzincir, dijital çağın önemli yönetişim sorunlarından biri olan "kara kutu" algoritmaların açıklanabilirliği açısından stratejik bir araç konumundadır.

COVID-19 pandemisi süreci, blokzincirin sağlık ve güvenlik yönetiminde nasıl kullanılabileceğini somut biçimde ortaya koymuştur. Foy ve arkadaşları (2022), dijital sağlık sertifikalarının doğrulanması ve paylaşılmasında blokzincir tabanlı yönetişimin, hem kişisel gizliliği hem de kamu güvenliğini koruyan hibrit bir model sunduğunu göstermektedir. Bu model, bireyin verisini merkezi otoritelere tam devretmeden uluslararası hareketliliğin güvence altına alınabildiğini ortaya koymuştur.

Kurumsal yönetişim bağlamında ise Kaal (2020), blokzincirin şirket içi karar süreçlerinde "dağıtık oylama ve paydaş katılımı"nı güçlendirdiğini vurgulamaktadır. Böylece şirket paydaşları, yönetim kurulu kararlarının oluşum süreçlerine daha doğrudan erişebilmekte ve kararların şeffaflığını doğrulayabilmektedir. Bu durum klasik hiyerarşik yönetim modelinin yerini çok-merkezli ve hesap verebilir kurumsal yönetişim yapısına bırakmasına zemin hazırlamaktadır.

Blokzincirin sosyal yönetişim alanındaki etkisi ise özellikle merkeziyetsiz sosyal medya platformları üzerinden gözlemlenmektedir. Şenkardeş (2023), bu platformların kullanıcı verisi ve içerik denetiminde merkezi otoritelerin gücünü zayıflatarak iletişim alanında yeni bir paradigma değişimi yarattığını ifade etmektedir. Bu süreç, dijital kamusallığın yeniden örgütlenmesi anlamına gelmektedir.

Türkiye bağlamında yapılan çalışmalar, teknolojinin kamu yönetiminde henüz gelişim aşamasında olduğunu göstermektedir. Can ve Akman (2024), Türkiye'de blokzincirin verimlilik artışı için "farkındalık ve kurumsal kapasite eksikliğinin" giderilmesi gerektiğini belirtmektedir. Türkdoğan (2024) ise kamu yönetişimi bağlamında blokzincirin uygulanabilirliğini değerlendirerek, dönüşümün teknikten çok yönetim kültürü reformu gerektirdiğini vurgulamaktadır. Özaltın ve Ersoy (2020) tarafından ele alınan "Dijital 5 Ulusları" (D5) ülkeleri örneği, dijital devlet stratejisinin blokzincir destekli yönetişim ile bütüncül biçimde entegre edilmesi durumunda kamu hizmetlerinin daha etkin bir yapıya kavuşabileceğini göstermektedir. Öte yandan Ok ve Uysal (2025), DAO'ların e-yönetişim modellerine entegre edilmesiyle kamu hizmetlerinde katılımcı-demokratik bir yönetişim mimarisinin ortaya çıkabileceğini savunmaktadır.

Blokzincir tabanlı yönetişim modelleri teknik bir yenilikten ziyade yeni bir yönetim normu önermektedir. Bu norm, şeffaflık, katılım ve hesap verebilirlik ilkelerini dijitalleşme sürecinin merkezine koyarak hem devlet hem özel sektör hem de sivil toplum için dönüştürücü bir çerçeve sunmaktadır.

1.3.6. Yeni Yönetişim Türleri

Son dönemde, hem ulusal hem de uluslararası literatürde göç çalışmalarıyla ilişkili olarak ve kamu yönetimi bağlamında, geleneksel yaklaşımların ötesine geçen çok boyutlu ve görece yeni yönetişim modelleri ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda, yönetişim alanında görece yeni

sayılabilecek türler ve kavramlar geliştirilmekte olup, aşağıda bu yönetişim türlerine yer verilmektedir.

a) Görsel Yöneti(şi)m (Visual Governance)

Son dönemde uluslararası literatürde göç yöneti(şi)m sürecinin görsel temsili olarak ifade edilen *visual governance* (görsel yöneti(şi)m) kavramı, göç yönetim sürecinde rol oynayan aktörleri, yapıları ve süreçleri hakkında dolaşımda olan imgelerin inşa ettiği anlam sistemleri olarak tanımlamaktadır (Massari, 2024:1-2). Bu çerçevede "görsel yönetişim" kavramı; fotoğraflar, videolar ve haritalar gibi görsel temsil materyalleri aracılığıyla yönetim pratiklerinin nasıl hayata geçirildiğini ve kamuoyu nezninde nasıl meşrulaştırıldığını anlamayı amaçlar. Görsel yönetişim, göç olgusunun sadece idari kararlarla değil, aynı zamanda bu kararları destekleyen görsel kurgularla nasıl şekillendirildiğini ortaya koymaktadır. Günümüzde sosyal medya, göç ve göçmenlerle ilgili konularda toplumsal algının yöntelimesi aşamasında başvurulan araçsal yöntemlerden birdir (Çınar, 2022: 307). Sosyal medya başta olmak üzere dijital platformların erişim alanlarını ve etki kapasitelerini genişlettiği günümüz dijital dünyasında, görsellerin göç yönetişimindeki artan rolü ve etkisi dikkat çekici bir düzeye ulaşmıştır (Massari, 2025:1). Nitekim günümüzde, sosyal medyanın etkisiyle görseller göç yönetişiminde artık ikincil ya da yardımcı bir araç olmaktan çıkarak merkezi bir konuma yerleştirmiştir. Bu durum, göçün küresel ölçekte nasıl temsil edildiği, dolaşıma sokulduğu ve anlaşıldığına ilişkin önemli bir dönüşümü ve ilgii beraberinde getirmektedir (Massari, 2025:2-3). Bu bağlamda, "görsel yönetişim" kavramının önümüzdeki yıllarda hem ulusal hem de uluslararası literatürde daha merkezi bir konum edinmesi ve akademik tartışmalarda sıkça yer alması muhtemeldir.

b) Veri Yöneti(şi)mi (Data Governance)

Khatri ve Brown (2010), veri yönetişimini, örgütlerin sahip oldukları veri varlıklarına ilişkin karar alma süreçlerinde yetki, sorumluluk ve hesap verebilirlik ilişkilerinin kurumsal düzeyde tanımlanmasını sağlayan bütüncül bir yönetim yapısı olarak tanımlamaktadır. Nitekim Khatri ve Brown (2010), veri yönetişiminin birbirleriyle karşılıklı bağımlılık içinde işleyen beş temel karar alanı etrafında yapılandığını ileri sürmektedir. Bu karar alanları ise veri ilkeleri, veri kalitesi yönetimi, meta veri yönetimi, veri erişimi ve veri yaşam döngüsü yönetiminden oluşmaktadır (Khatri & Brown, 2010:149). Bu bağlamda veri yönetişimi, söz konusu karar

alanlarının kurumsal stratejilerle uyumlu, tutarlı ve sürdürülebilir biçimde yönetilmesini sağlayan stratejik bir yönetsel süreç olarak konumlandırılmaktadır.

Veri yönetişimi kavram, yalnızca teknik süreçlerin kontrolünü değil, aynı zamanda kurumsal sorumlulukların yerine getirilmesini, yasal düzenlemelere uyumu ve toplumsal değerlerle uyumlu bir yönetim çerçevesinin oluşturulmasını da kapsamaktadır. Dolayısıyla veri yönetişimi, bilgi kaynaklarının sürdürülebilir, güvenilir ve şeffaf biçimde kullanılmasını sağlayan bütüncül bir yönetim yaklaşımıdır (Eroğlu, 2025: 2).

c) Görsel Veri Yöneti(şi)mi (Visual Data Governance)

Uluslararası literatürde yer alan bir diğer yönetişim türü olarak ifade edebileceğimiz yönetişim türü *visual data governance* "görsel veri yöneti(şi)mi"dir. Nitekim görsel veri yönetişimi, fotoğrafçılık, uluslararası ilişikler, siyaset bilimi ve diğer bilimsel ve teknolojik çalışma alanlarını içerisine alan yeni bir disiplinlerarası bir çalışma olanı olarak tanımlanabilir (Saugmann, vd., 2020: 1996).

d) Çok Düzeyli Yönetişim (Multi-Level Governance)

Çok düzeyli yönetişim kavramını, ilk kez 1992 yılında Gary Marks tarafından Avrupa Topluluğu'nun yapısal politikalarındaki dönüşümü ve 1988 sonrası sonrası şekillenen dinamikleri analiz etmek amacıyla literatüre kazandırılmıştır (Bache, 2008: 23; Kahraman & Tanıyıcı, 2018: 242).

Ulusal literatürde "çok-düzeyli", "çok-katmanlı" ya da "çok-düzlemli yönetişim" olarak karşılanan *multi-level governance* kavramı, farklı yönetim kademelerinde yer alan kamusal aktörler arasındaki ilişkilerin yanı sıra, bu aktörler ile hükümet-dışı paydaşlar arasındaki etkileşimleri tanımlamak amacıyla kullanılmaktadır (Kahraman & Tanıyıcı, 2018: 242; Gündoğdu, 2020). Bu yönetişim anlayışı, karar alma ve uygulama süreçlerinin yalnızca merkezi yönetimle sınırlı olmadığını; yerel, bölgesel, ulusal ve ulus-üstü aktörlerin karşılıklı bağımlılık içinde hareket ettiğini ortaya koymaktadır.

Çok düzeyli yönetişim yaklaşımları, özellikle göç politikalarının oluşturulması ve uygulanması sürecinde, farklı aktörlerin üstlendiği rolleri görünür kılmakta ve yerel yönetişimin belirleyici önemine dikkat çekmektedir. Bu çerçevede yerel yönetimler, STK'lar ve diğer paydaşlar, göçün

yönetiminde merkezi aktörlerle birlikte tamamlayıcı işlevler üstlenmektedir (Wuryandari & Kurniawan, 2024).

Göç yönetişimi genellikle çok düzeyli bir yapı içerisinde ele alınmakta; yerel, ulusal ve uluslararası ölçeklerde eş zamanlı olarak şekillenmektedir. Bu çok katmanlı yapı, göç yönetişiminin doğasında bulunan karmaşıklığı artırmakta ve kavramın üzerinde uzlaşıya varılmış tekil bir tanımının yapılmasını güçleştirmektedir. Dolayısıyla göç yönetişimi, farklı düzeylerdeki aktörlerin yetki, sorumluluk ve etkileşim ağları çerçevesinde sürekli yeniden inşa edilen dinamik bir yönetişim alanı olarak değerlendirilmektedir.

e) Bölgesel Yönetişim (Territorial Governance)

Uluslararası literatürde *"territorial governance"* kavramı; yerel, ulusal ve uluslararası düzeylerde idari sınırların, yetki paylaşımının ve özerklik biçimlerinin belirlendiği; kamu kurumları ile sivil ve özel aktörler arasındaki işbirliğine dayalı çok katmanlı bir yönetişim sürecini ifade etmektedir. Bu kavram, toprağın politikası ve idaresi ile kurumlar arası etkileşim ağlarını kapsayan; ülkelerin siyasal ve idari yapılarındaki farklılıklara bağlı olarak homojen ya da asimetrik biçimler alabilen bir yönetim modeli olarak tanımlanmaktadır (Lidström, 2007: 499).

"Territorial governance" kavramı ulusal literatürde genellikle "bölgesel yönetişim" olarak Türkçeye çevrilmiştir. Bu bağlamda bölgesel yönetişim; bir bölgenin siyasal koordinasyon ve karar alma süreçlerinde sorumluluğunun artırılmasını, bölgesel aktörlerin ağ kurma kapasitelerinin geliştirilmesini ve her bölgenin sahip olduğu doğal, ekonomik ve beşerî kaynaklara bağlı olarak kendi kendini yönetebilme yeteneklerinin güçlendirilmesini ifade etmektedir (Bayrak & Karakılçık, 2022: 51).

OECD ise bölgesel yönetişimi, en küçük yerel birimlerden uluslararası kurumlara kadar uzanan çok düzeyli bir etkileşim sistemi olarak tanımlamakta; bu sistemin, bölgesel demokratik kalkınmayı ulus-altı ve ulus-üstü aktörler arasındaki karşılıklı ilişkiler yoluyla mümkün kılan bir mekanizma oluşturduğunu vurgulamaktadır (Çukurçayır, 2010: 633; Varol, 2010: 31).

Bölgesel yönetişim, yerel ve ulusal yönetişim modellerinden farklı bir kurumsal yapı ortaya koymaktadır. Ulus-altı bir düzlemde şekillenen bu yapı; merkezi yönetim, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarını bir araya getirerek çok sayıda yerleşim biriminin ve çevresinin ekonomik,

sosyal ve kültürel sorunlarına bütüncül çözümler üretmeyi amaçlamaktadır. Bu süreçte şeffaflık, hesap verebilirlik, sürekli denetlenebilirlik ve demokratik ilkeler temel referans noktaları olarak öne çıkmaktadır (Çukurçayır, 2010: 629; Varol, 2010: 31).

Bölgesel yönetişimin göç politikaları üzerindeki etkisi özellikle bölgesel örgütler aracılığıyla somutlaşmaktadır. Batı Afrika'da faaliyet gösteren Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu (ECOWAS) gibi bölgesel örgütler, göç politikalarının şekillendirilmesinde merkezi bir rol üstlenmektedir. Bu süreç, sömürge mirası da dâhil olmak üzere tarihsel güç ilişkilerinin yanı sıra çağdaş siyasal ve ekonomik dinamiklerden önemli ölçüde etkilenmektedir (Bisong, 2025). Dolayısıyla Batı Afrika'daki göç yönetişimi, yalnızca güncel politika tercihleriyle değil, aynı zamanda tarihsel bağlamların sürekliliğiyle de şekillenmektedir.

Göç yönetişimi çoğu zaman kontrol ve düzenleme perspektifi üzerinden ele alınsa da, güncel literatürde insani boyutların güçlendirilmesi ve göçmenlerin hakları ile ihtiyaçlarını merkeze alan kapsayıcı politika yaklaşımlarına duyulan gereklilik giderek daha fazla vurgulanmaktadır. Bu çerçevede bölgesel yönetişim, göç olgusunun yalnızca güvenlik ve yönetim meselesi olarak değil, aynı zamanda sosyal adalet, insan hakları ve bölgesel dayanışma eksenlerinde ele alınmasını mümkün kılan önemli bir yönetişim alanı olarak öne çıkmaktadır.

f) Finansman Yoluyla Yönetişim

Günümüz küresel yönetişim ortamında finansal araçlar, yalnızca teknik bütçe kalemleri olmaktan çıkmış; yönetişim ve kontrol mekanizmalarının merkezî unsurları hâline gelmiştir. Ulus devletlerin AB, Dünya Bankası ve OECD gibi uluslararası kuruluşların sağladığı fonlardan yararlanabilmeleri, bu kurumların belirlediği şartlara ve politika önceliklerine uyum göstermelerini gerektirmektedir. Bu durum, özellikle göç politikaları alanında, fon sağlayıcı aktörlerin alıcı ülkelerin politika tercihleri üzerinde belirleyici bir etki kurmasına yol açmaktadır. Nitekim finansal yardımın, bağışçı kurumların kendi siyasal önceliklerini dikkate aldıran ve kimi zaman egemenlik alanlarını sınırlayan bir "dolaylı yönlendirme" mekanizması olarak işlediği ileri sürülmektedir.

Tsourdi ve Zardo (2025), finansman yoluyla göç yönetişimini; tahsisat, koşulluluk ve tüm hükümeti kapsayan yaklaşım eksenlerinde şekillenen yeni bir tipoloji olarak tanımlamaktadır (Tsourdi ve Zardo, 2025: 8). Nitekim bu dönüşüm, finansmanın politika formülasyonu ile yerel düzeydeki uygulama arasında aracılık ettiği bir "yönetişimin finansallaşması" sürecine işaret

etmektedir. Bu bağlamda mali kaynaklar, pasif idari girdiler olmaktan ziyade, ulusötesi bağışçıların alıcı devletlerin iç politika önceliklerini uzaktan yönlendirmelerine imkân tanıyan stratejik araçlar hâline gelmektedir.

Koşullu mali destek mekanizmaları, bağışçıların geleneksel çok taraflı yönetişim yapılarının dışına çıkarak öncelik belirleme gücünü hükümetler arası kurullardan bireysel ya da kurumsal bağışçılara kaydırmasına olanak tanımaktadır (Graham, 2017). Göç yönetişimi bağlamında bu durum, özellikle AB üyesi ve aday ülkeler açısından belirginleşmektedir. AB'nin dış politika araç seti içinde göç, sıklıkla koşullu mali yardımlar yoluyla ele alınmakta ve bu yardımlar politika uyumunun temel aracı olarak kullanılmaktadır (Turhan, 2018: 103-113).

Cortinovis ve Conte'nin (2018) de vurguladığı üzere, AB'nin dış fonlama mekanizmaları çoğu zaman göç kontrolü hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla yardımın araçsallaştırılmasına dayanmaktadır. Bu süreç literatürde, sınırların "dışsallaştırılması" olarak kavramsallaştırılmaktadır (Lavenex, 2006). Sözleşmeye dayalı bu yönetişim modeli, alıcı devletleri idari kapasitelerini bağışçıların güvenlik ve yönetişim standartlarıyla uyumlu hâle getirmeye teşvik etmektedir.

AB-Türkiye ilişkileri, bu paradigmanın somut biçimde operasyonelleştirildiği örneklerden birini oluşturmaktadır. Özellikle 2012 sonrası Suriye kaynaklı kitlesel göç dalgası bağlamında, Türkiye'deki Mülteciler için AB Mali Yardım Aracı (FRIT) gibi mekanizmalar aracılığıyla AB'nin Türkiye'nin göç politikalarına dolaylı biçimde müdahil olma çabası dikkat çekmektedir (Akay Gezen & Akyüz, 2014). Buna paralel olarak Avrupa Komisyonu (2020), AMIF (Asylum, Migration and Integration Fund) gibi fonlar vasıtasıyla göç ve entegrasyon politikalarının finansmanının sağlandığını ve göçün yarattığı ekonomik yüklerin üye ülkeler arasında paylaştırıldığını belirtmektedir (Uruş & Ceylan, 2025: 108).

Akademik çalışmalar, bu tür büyük ölçekli finansal araçların, UNHCR, Türk yerel yönetimleri (özellikle belediyeler) ve Uluslararası Göç Politikası Geliştirme Merkezi [International centre for Migration Policy Development - ICMPD] ile IOM gibi uluslararası kuruluşlar arasında özgün bir "kurumsal birlikte çalışabilirlik" biçimini teşvik ettiğini ortaya koymaktadır (Akman Dalkılıç, 2022; Demirbaş & Miliou, 2024). Bu yapı, yerel yönetimlerin profesyonelleşmesini zorunlu kılarken, aynı zamanda hesap verebilirlik ve şeffaflık alanlarında yeni zorluklar üretmektedir (Tsourdi & Zardo, 2025). Ayrıca proje temelli finansmana artan bağımlılık, uzun

vadeli politika hedeflerinin kısa vadeli proje uyumluluğu ve raporlama gerekliliklerinin gerisinde kalmasına ve kamu hizmetlerinin sunumu, zamanla STK'ların bu hizmetlerde baskın aktörler haline gelmesine neden olabileceği öngörülmektedir.

Nitekim finansman yoluyla yönetişim, küresel göçün artan karmaşıklığına verilen pragmatik bir yanıt olarak ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte Graham'ın (2017) da işaret ettiği üzere, gönüllü ve tahsisli katkılara artan bağımlılık, çok taraflılığın normatif temellerini zayıflatma potansiyeli taşımaktadır. Kamu yönetimi ve göç çalışmaları alanında, bu "finansal bağlantının" doğru biçimde analiz edilmesi; ulusal politika özerkliği ile uluslararası mali koşulluluk arasındaki gerilimin yönetilebilmesi açısından kritik önem taşımaktadır. Finansmanın tahsisat, koşulluluk ve bütüncül yönetişim yaklaşımları yoluyla göç politikalarını şekillendirmesi, hesap verebilirlik ve şeffaflık mekanizmalarıyla desteklenmediği sürece, yönetişim kapasitesini güçlendirmekten ziyade yeni bağımlılık ilişkileri üretebilmektedir (Tsourdi & Zardo, 2025).

g) İyi Göç Yönetişimi

Küresel göçün yönetilebilirliğini sağlamak amacıyla IOM tarafından geliştirilen Göç Yönetişim Çerçevesi (MiGOF), iyi göç yönetişimini uluslararası standartlara bağlılık, veriye dayalı "bütünsel yönetim yaklaşımı" (whole-of-government) ve güçlü çok paydaşlı ortaklıklar ilkeleri üzerine inşa etmektedir (Ahouga, 2023: 39). Bu model; göçü dar güvenlik paradigmalarından ve popülist söylemlerden arındırarak, nesnel veriler ve teknik uzmanlık aracılığıyla "siyasetten arındırılmış" (depoliticized) bir yönetim alanı tesis etmeyi hedeflemektedir. MiGOF'un sunduğu "Ağ Bağlantılı Göç Yönetimi" (NMM) yaklaşımı, devlet egemenliğini dışlamak yerine; devlet otoritesini uluslararası kuruluşlar, sivil toplum ve özel sektör gibi aktörlerle uyumlu hale getirerek göç süreçlerinin güvenli, düzenli ve onurlu bir biçimde yürütülmesini amaçlayan kurumsal bir ağ yapısı öngörmektedir (Ahouga, 2023: 34-35).

Göç yönetişiminde kurumsal yapılara rehberlik etmek üzere etkinlik, şeffaflık, hesap verebilirlik, katılımcılık ve yasal çerçeveler gibi ilkelere odaklanan bir İyi Göç Yönetişimi Endeksi (IGMG) geliştirilmiştir (Karabacak vd., 2024). Bu endeks, yerleşik iyi yönetişim ilkelerine bağlı kalarak farkındalığı artırmayı, göç politikalarını ve uygulamalarını iyileştirmeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda IGMG, göç politikalarını iyileştirmek için etkinlik ve yasal çerçeveler de dahil olmak üzere iyi yönetişim ilkelerini vurgulamaktadır (Karabacak vd., 2024).

h) Ortaklaşa Yönetişim (Cooperative Governance)

Ortaklaşa yönetişim (cooperative governance), literatürde küresel politika yapımı ve örgütsel yönetim olmak üzere iki farklı düzlemde ele alınan çok boyutlu bir kavramdır. Küresel ölçekte Algan (2021), kavramı uluslarötesi kuruluşların (BM, OECD, DTÖ vb.) ulusal ve küresel piyasaları daha güçlü regüle edebilmek amacıyla devlet erkini sınırlandırıp politikaları "ayrı ayrı" yerine stratejik ortaklıklar ve karma yapılar yoluyla "birlikte" yönettikleri, bu sayede çok uluslu şirketler lehine sermayenin hareket alanını genişlettikleri bir yöntem olarak tanımlamaktadır (Algan, 2021: 822). Buna karşın işletme yönetimi perspektifinden Jamaluddin vd. (2023), kavramı kooperatif organizasyonlarını yönetmek ve denetlemek için kullanılan; üyeler (sahipler), yönetim kurulu ve profesyonel idare arasındaki yetki, sorumluluk ve karar alma prosedürlerini düzenleyen, kurumun ekonomik ve sosyal hedeflerine ulaşmasını demokratik kontrol mekanizmalarıyla sağlayan yapısal bir sistem olarak ifade etmektedir (Jamaluddin vd., 2023:2)

1.3.8. Göç Yönetişiminde Temel Aktörler ve İş Birlikleri

Göç yönetişimi, devletin tek başına yürüttüğü bir süreç olmaktan çıkarak çok aktörlü ve katılımcı bir yapıya dönüşmüştür; bu süreçte ulusal hükümetler, yerel yönetimler, uluslararası kuruluşlar (IOM, UNHCR, ILO, IMISCOE, vb.), STK'lar, akademik kurumlar ve özel sektör gibi çeşitli aktörler, göçmenlerin haklarını koruma, entegrasyonlarını sağlama ve hizmet sunumunu koordine etme görevini paylaşmaktadır. Bu aktörler arasındaki iş birlikleri, göçmenlerin ihtiyaçlarına daha kapsayıcı ve sürdürülebilir çözümler üretmek amacıyla protokoller, ortak projeler, veri paylaşımı ve çok aktörlü platformlar aracılığıyla şekillenmektedir.

Türkiye örneğinde, göçün yönetim süreci İçişleri Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Göç İdaresi Başkanlığı ve Göç Politika Kurulu koordinasyonunda belediyeler, STK ve diğer aktörler eliyle yürütülmektedir (Aktel ve Kaygısız, 2018:584). Göç yönetişim sürecinde yerel belediyeler, hizmet sunumunda aktif bir aktör olarak öne çıkarken; IOM ve UNHCR gibi uluslararası kuruluşlar teknik ve finansal destek sağlamaktadır.

Sivil toplum kuruluşları sahada insani yardım ve hak temelli çalışmalar yürütmekte; akademik kurumlar ise politika geliştirme süreçlerine katkıda bulunarak kamuoyunun bilgilendirilmesinde önemli bir rol üstlenmektedir.

1.4. BÖLÜM SONU DEĞERLENDİRMESİ

İnsanlık tarihinin devinimini sağlayan en temel unsurlardan biri olan göç olgusu; bu bölümde kavramsal tanımlardan tarihsel evrimine, karar alma mekanizmalarını şekillendiren mikro ve makro faktörlerden teorik açıklamalara kadar geniş bir perspektifte analiz edilmiştir. Göçün kökenlerini ve sürekliliğini açıklayan klasik ve modern kuramların ötesinde, bu çalışmanın temel odak noktasını oluşturan yönetişim paradigması; göçü yalnızca devlet merkezli bir güvenlik veya sınır yönetimi meselesi olmaktan çıkararak çok aktörlü, çok katmanlı ve katılımcı bir koordinasyon alanı olarak yeniden tanımlamaktadır. Özellikle ağ yönetişimi ve katılımcı modellerin yanı sıra blokzinciri gibi yenilikçi teknolojik yaklaşımların göç süreçlerine entegrasyonu, küresel hareketliliğin getirdiği karmaşık sorunlara karşı esnek, şeffaf ve kapsayıcı çözümler üretilmesinin akademik ve pratik zorunluluğunu ortaya koymaktadır. Sonuç itibarıyla, göç süreçlerindeki dinamizmin ancak hiyerarşik yapıların ötesine geçen, yerel ve uluslararası tüm paydaşların işbirliğine dayalı modern yönetişim yaklaşımlarıyla etkili bir şekilde koordine edilebileceği ve bu koordinasyonun küresel toplumsal istikrarın anahtarı olduğu anlaşılmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KÜRESEL VE ULUSAL GÖÇ YÖNETİŞİMİ

Günümüz dünyasında yaşanan göçler, çok farklı aktörleri içerisinde barındıran ve çeşitli etki alanlarına sahip olan dinamik ve karmaşık süreçleri içermektedir (Taş & Durgun, 2020: 483). Günümüz küresel dünyasında yaşanan göçlerin yapısı itibariyle farklılaşması, göçün geleneksel yönetim biçimlerinden farklılaşmasına neden olmaktadır. Göç yöneti(şi)mi, yalnızca devletlerin sorumluluk alanıyla sınırlı olmayıp; küresel ve ulusötesi örgütlerin yanı sıra, politika geliştirme, uygulama, izleme ve düzenlemelerin hayata geçirilmesinde giderek daha etkin bir rol üstlenen sivil toplum kuruluşları ve özel sektör aktörlerini de kapsamaktadır (Crépeau & Atak, 2017: 128). Nitekim göç yöneti(şi)m olgusunun kavramsal çerçevesinin ele alındığı bu bölümde, mevcut literatür ve kurumsal raporlarla sentezlenerek göç yönetişim ekosistemin yapısal bileşenleri açıklanmaya çalışılacaktır. Bu bağlamda göç yönetişim sürecinde etkili olan ulusal ve küresel ölçekteki aktörlerin kurumsal kimlikleri tipolojik bir ayrıştırma ile tasnif edilirken; bu aktörlerin göç rejimleri üzerindeki normatif etkileri, politika üretimindeki fonksiyonel rolleri ve stratejik aksiyon alanları incelenmektedir.

2.1. KÜRESEL GÖÇ YÖNETİŞİMİ VE AKTÖRLERİ

Küresel bağlamda göç yönetişimi başta devletler olmak üzere, göçle ilgili çalışmalar yapan, politikalar üreten uluslararası/ hükümetlerarası örgütler, uluslararası düzeyde faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları, bölgesel istişare (danışma) süreçleri, özel şirketler gibi pek çok aktör yer almaktadır.

2.1.1. Küresel Yönetişimin Anlamı

Betts (2009: 102) küresel yönetişimi, "*uluslararası (devletlerin arasında), ulusüstü (devletlerin üstünde) veya ulus-ötesi (devletler aşırı) düzeyde var olan düzenleme*" olarak tanımlamaktadır. Küresel yönetişim perspektifine göre uluslararası düzeyde ortaya çıkan problemlerin çözümünde, devletlerinin ulusal çıkarlarını gözeterek, ulusal menfaatlerin ortak payda da buluşturulmasını sağlayan uluslararası kurumsal yapılar ve platformlar vasıtasıyla icra edilmektedir (Gençkaya & Gündoğdu, 2017: 127). Küresel yönetişim perspektifi, göçü ulus-devlet sınırlarını aşan bir olgu olarak ele alır ve uluslararası normlar, rejimler ve işbirliği mekanizmaları üzerinden analiz eder. Betts (2011), göç ve mülteci hareketlerinin küresel yönetişim açığına işaret ettiğini ve devletlerin tek başına bu süreci yönetme kapasitesinin sınırlı

olduğunu savunmaktadır. Bu bağlamda Küresel Göç Mutabakatı ve Küresel Mülteci Mutabakatı gibi çerçeveler, göç yönetişiminin normatif ve kurumsal boyutlarını güçlendirmeyi amaçlayan yönetişim araçları olarak değerlendirilmektedir.

2.1.2. Uluslararası Göç Yönetişiminde Başlıca Aktörler

Uluslarası göç yönetişiminde belirleyici ve temel aktörler devletlerdir. Devletler, sınırlarını aşan göç hareketleriyle mücadele etmek için uluslararası organizasyonlar oluşturmak durumunda kalmıştır. Uluslararası ve bölgesel göç yönetim sürecinde devletlerin yanı sıra ulus-üstü kendine özgü siyasal yapısıyla AB, uluslararası göç yönetişiminde önemli bir oyun kurucu olarak tanımlanabilir.

Nitekim AB, küresel göç yönetişiminde hem kural koyan hem de dışsallaştıran bir bölgesel güçtür; kapasitesi büyük olsa da iç siyaset ve güvenlik odaklı yaklaşım etkisini sınırlar. AB'nin 'Global Approach to Migration and Mobility (Küresel Göç ve Hareketlilik Yaklaşımı-GAMM)' çerçevesiyle üçüncü ülkelere sınır kontrolü, geri kabul, vize kısıtlaması gibi kuralları ticaret, vize kolaylığı ve mali yardım karşılığında ihraç etmektedir (Lavenex, 2016: 555; Strik, 2017). IOM ve UNHCR gibi örgütler, AB projelerini "taşeron" olarak uygular ve AB kurallarını üçüncü ülkelere aktaran aracı aktörlere dönüşür (Lavenex, 2016: 554).

2.1.2.1. Uluslararası Örgütler

Küresel göç rejiminin kurumsal mimarisi incelendiğinde uluslararası göç yönetimi sürecinde ulus devletlerin karar alıcı mekanizmaları ile eşgüdümlü olarak hareket eden IOM, UNHCR, ILP ve ICMPD gibi hükümetlerarası yapıların belirleyici ve normatif birer aktör olarak öne çıktığı görülmektedir.

a) Uluslararası Göç Örgütü (International Organization for Migration-IOM)

Uluslararası Göç Örgütü (IOM), kökeni İkinci Dünya Savaşı sonrasında Batı Avrupa'da yaşanan geniş çaplı yerinden edilme hareketlerine dayanan, hükümetler arası bir örgüt olarak 1951 yılında kurulmuştur. İlk olarak Avrupa'dan Göçmenlerin Hareketine İlişkin Geçici Hükümetlerarası Komite (Provisional Intergovernmental Committee for the Movement of Migrants from Europe – PICMME) adıyla faaliyet göstermeye başlayan kuruluş, savaşın ardından yerinden edilen yaklaşık 11 milyon insanın yeniden yerleşimine destek sağlamak

amacıyla Avrupa hükümetlerine teknik ve lojistik yardım sunmuştur (Demirhan & Aslan, 2015:31; IOM, t.y.).

Kuruluşun adı ve işlevsel kapsamı, zaman içerisinde göç olgusunun dönüşümüne paralel olarak değişiklik göstermiştir. 1952'de Avrupa Göçü için Hükümetlerarası Komiteye (Intergovernmental Committee for European Migration – ICEM), 1980'de Göç için Hükümetlerarası Komiteye (Intergovernmental Committee for Migration – ICM), ve nihayet 1989 yılında Uluslararası Göç Örgütü (International Organization for Migration – IOM) adını almıştır (Georgi, 2010:50-51). Bu değişim, örgütün bir lojistik yeniden yerleştirme ajansından, zamanla kapsamlı bir göç yönetimi örgütüne dönüşümünü yansıtmaktadır.

IOM'nin tarihsel süreci, son yarım yüzyılda yaşanan çok sayıda insan kaynaklı ve doğal afet bağlamında gerçekleşen kitlesel göç hareketlerini kapsamaktadır. Bu bağlamda 1956 Macaristan ayaklanması, 1968 Çekoslovakya olayları, 1973 Şili krizi, 1975 Vietnamlı "tekne insanları" göçü, 1990 Kuveyt Savaşı, 1999 Kosova ve Timor krizleri ile 2004 Asya tsunamisi ve 2005 Pakistan depremi gibi olaylarda aktif roller üstlenmiştir (IOM, t.y.).

Zamanla IOM, yalnızca insani yardım operasyonlarıyla sınırlı kalmayıp, göçün toplumsal, ekonomik ve politik boyutlarına ilişkin uluslararası anlayışı derinleştiren, insancıl ve düzenli göçün bireyler ve toplumlar için fayda sağladığı yönündeki küresel görüşü destekleyen öncü bir aktör haline gelmiştir. Kuruluş bugün, göçmen sağlığı, eğitim, insan ticaretiyle mücadele, göç hukuku, göçmen uyumu, sınır yönetimi, göç politikaları ve araştırmaları ile göç ve kalkınma alanlarında çok boyutlu faaliyetler yürütmektedir (IOM, t.y.).

Türkiye, uluslararası göç rejimine katılım sürecinde kritik bir aşamayı 2004 yılında kaydetmiş ve bu bağlamda, küresel göç yönetiminin en önemli kurumsal aktörlerinden biri olan Uluslararası Göç Örgütü'ne (IOM) üye olmuştur (Aktel & Kaygısız, 2018: 594).

21. yüzyılda göçün sosyal, ekonomik ve politik etkilerinin yoğun biçimde tartışıldığı küresel bağlamda, IOM, uluslararası göç yönetişiminin referans noktalarından biri haline gelmiştir. Kuruluşun hızlı kurumsal büyümesi, faaliyetlerinin kapsamıyla paralel olarak ilerlemiştir. Başlangıçta nispeten küçük ölçekli bir örgütken, günümüzde yaklaşık 3 milyar ABD doları tutarında yıllık bütçeye ve 172 ülkede 20.000'i aşkın personele sahip küresel bir kuruma dönüşmüştür. IOM'nin güncel yapısı 175 üye devletten ve 8 gözlemci devletten oluşmaktadır (IOM, t.y).

b) Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (United Nations High Commissioner for Refugees-UNHCR)

UNHCR'nın kuruluşu, II. Dünya Savaşı sonrasında ortaya çıkan kitlesel yerinden edilmeler ve mülteci sorunlarına çözüm arayışının bir sonucudur. UNHCR, bir milletlerarası antlaşma ile kurulan bağımsız bir uluslararası örgüt olmayıp, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından alınan bir kararla BM'nin yan (subsidiary) organı olarak ihdas edilmiştir (Çetin, 2018: 346).

UNHCR'dan önce, 1943 yılında kurulan Birleşmiş Milletler Yardım ve Rehabilitasyon Ajansı (UNRRA), müttefik devletlerin kontrolündeki bölgelerde yaşayan yerinden edilmiş kişilere yardım etmeyi ve onların ülkelerine geri dönüşünü sağlamayı amaçlamıştır. UNRRA'nın 1947'de ilga edilmesinin ardından Uluslararası Mülteci Örgütü (IRO) kurulmuş; bu dönemde mültecilerin rızaları dışında geri gönderilemeyeceği ilkesi benimsenmiştir. Ancak IRO'nun büyük ölçüde ABD tarafından finanse edilmesi ve Soğuk Savaş bağlamında siyasal araç olarak kullanıldığı yönündeki eleştiriler, 1948–1950 yılları arasında örgütün sona erdirilmesine ve yerine UNHCR'nın kurulmasına yönelik çalışmalara zemin hazırlamıştır (Çetin, 2018: 347).

Bu süreç sonucunda UNHCR, Soğuk Savaş döneminde, BM Genel Kurulu'nun 3 Aralık 1949 tarihli ve 319 (IV) sayılı kararıyla, 1 Ocak 1951 itibarıyla faaliyete geçmek üzere kurulmuştur. Kuruluşunun hukuki dayanağını Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın 7. ve 22. maddeleri oluşturmaktadır. Antlaşma'nın 7/2. maddesi, BM'nin gerekli gördüğü tâli organları kurabilmesine imkân tanımakta; UNHCR da bu hükme dayanarak oluşturulmuş bir yardımcı organ niteliği taşımaktadır. UNHCR'nın Tüzüğü ise Genel Kurul'un 14 Aralık 1950 tarihli ve 428(V) sayılı kararının eki olarak kabul edilmiş ve Tüzük'te UNHCR'nın BM'nin bir yan organı olduğu açıkça belirtilmiştir (Çetin, 2018: 347).

UNHCR'ın temel görevi, mültecileri korumak ve uluslararası düzeyde mülteci sorunlarına kalıcı çözümler üretmektir. Bu kapsamda kuruluş, bireylerin sığınma hakkını güvence altına almayı, gönüllü geri dönüş, yerel entegrasyon ve üçüncü ülkeye yerleştirme olmak üzere üç ana çözüm yolu sunmayı amaçlamaktadır. Zamanla görev alanı genişleyen UNHCR, vatansız kişiler ile ülke içinde yerinden edilmiş bireylerin korunmasını da üstlenmiştir (UNHCR, 2015).

Kuruluşun tarihsel gelişimi, savaş sonrası dönemin geçici bir ihtiyacına yanıt olarak başlasa da, küresel mülteci krizlerinin süreklilik kazanmasıyla birlikte UNHCR'nin görev süresi defalarca uzatılmış ve 2003 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu kararıyla kalıcı bir statüye

kavuşturulmuştur. Bugün UNHCR, yalnızca mültecilerin korunmasıyla sınırlı kalmayıp, aynı zamanda ülke içinde yerinden edilmiş kişiler, geri dönen mülteciler ve vatansız bireyler için de destek sağlayan çok boyutlu bir yapıya dönüşmüştür (UNHCR, t.y.).

Günümüzde UNHCR, 136 ülkede 20.305 personelle faaliyet göstermekte; kuruluşundan bu yana 50 milyondan fazla mültecinin yeniden yerleşimine katkı sağlamış ve hâlen 117,3 milyon yerinden edilmiş insanın korunması için çalışmalarını sürdürmektedir (UNHCR, t.y.). Yetmiş yılı aşkın geçmişiyle UNHCR, çağdaş küresel göç yönetişiminin en önemli aktörlerinden biri olarak, hem uluslararası mülteci hukukunun geliştirilmesine hem de insani diplomasiye yön vermeye devam etmektedir.

c) Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezi (International Centre for Migration Policy Development – ICMPD)

Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezi (International Centre for Migration Policy Development – ICMPD), 1993 yılında Avusturya ve İsviçre'nin öncülüğünde Viyana merkezli olarak kurulmuş uluslararası bir kuruluştur (Demirhan & Aslan, 2015: 31). Birleşmiş Milletler nezdinde gözlemci statüsüne sahip olan ICMPD, günümüzde Avusturya, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Hırvatistan, Çekya, Almanya, Yunanistan, Macaristan, İrlanda, Malta, Hollanda, Kuzey Makedonya, Polonya, Portekiz, Romanya, Sırbistan, Slovakya, Slovenya, İsveç, İsviçre ve Türkiye olmak üzere toplam yirmi bir üye devletten oluşmaktadır (Demirhan & Aslan, 2015:31; ICMPD, 2025:83). Kuruluş, hak temelli ve bütüncül bir göç yönetimi anlayışını benimseyerek, göçün kök nedenleriyle mücadele, sınır ve giriş kontrollerinin uyumlaştırılması, sığınma ve mülteci politikalarının koordinasyonu gibi stratejik alanlarda faaliyet göstermektedir. Bu çerçevede ICMPD, 90'dan fazla ülkede yürüttüğü çalışmalarında kamu kurumları, uluslararası kuruluşlar, akademik çevreler ve sivil toplum kuruluşlarını kapsayan 700'ü aşkın paydaşla işbirliği gerçekleştirmektedir (ICMPD, t.y.). ICMPD'nin kurumsal stratejisi, Yönlendirme Grubu (Steering Group) tarafından belirlenen öncelikler doğrultusunda şekillenmekte; stratejik programlar ve bilimsel araştırmalar aracılığıyla Avrupa'nın hukuk devleti ilkeleri ve insan hakları değerleri ekseninde küresel göç yönetişimine proaktif çözümler sunmaktadır. Bu yönüyle ICMPD, çok taraflılık ilkesi çerçevesinde ülkeler arasında operasyonel ve teorik bir köprü görevi üstlenmektedir (ICMPD, t.y.). Kuruluşun projeleri, ICMPD tarafından belirlenen öncelikli bölgelerde yoğunlaşmaktadır. Bu bölgeler, Diyalog ve İşbirliği Direktörlüğü'nün (Directorate for Dialogue and Cooperation) koordinasyonunda

yürütülmekte olup; Pan-Afrika, Doğu Avrupa ve Orta Asya (Türkistan), Akdeniz, İpek Yolları, Türkiye ve Batı Balkanlar bölgelerini kapsamaktadır (ICMPD, t.y.).

d) Uluslararası Çalışma Örgütü (International Labour Organization-ILO)

Literatürde küresel göç yönetişiminin belirli standartlar oluşmasına yönelik çalışmalar yapan diğer bir örügüt ise ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü) olarak tannımlanmaktadır (Çetin, 2022:226). Evrensel ve kalıcı barışın ancak sosyal adalet temelinde inşa edilebileceği vizyonuyla 1919 yılında kurulan Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), günümüzde 187 üye devletin katılımıyla küresel çalışma standartlarını belirleyen en üst merci konumundadır (ILO, t.y.). ILO, Birleşmiş Milletler çatısı altında hükümet, işveren ve işçileri aynı masa etrafında buluşturan tek 'üçlü yapıya' sahip kuruluştur (Nurdoğan, 2018: 84).Türkiye, 1932 yılında Uluslararası Çalışma Örgütü'ne (ILO) üye olmuş; 1952'de İstanbul'da '*Yakın ve Orta Doğu İnsan Gücü Saha Ofisi'* adıyla ilk ILO ofisini İstanbulda açmıştır. ILO, 1976 yılından itibaren kurumsal faaliyetlerini Ankara merkezli '*ILO Türkiye Ofisi*' aracılığıyla sürdürmektedir (ILO, t.y.).

ILO kurulduğu 1919 yılından bugüne kadar uygulanabilir ve hukuken bağlayıcı 192 sözleşme ile 209 tavsiye kararı aracılığıyla uluslararası çalışma standartlarını oluşturmaktadır (Nurdoğan, 2018: 80; ILO NORMLEX, t.y). Türkiye ise ILO'nun hazırladığı bu sözleşme (Onaylanan 59 sözleşmeden 55'i halen yürürlükte olup, üç sözleşmeye karşı çıkmıştır) ve tavsiye kararlarının bir bölümünü onaylayarak çalışma mevzuatını ve uygulamalarını bu yönde düzenlemiştir (ILO, t.y.; Nurdoğan, 2018: 80).

Küreselleşme sürecinde bireylerin göç etme nedenlerinin başında, hayatta kalma içgüdüsüyle ekonomik gelir elde etme zorunluluğu yer almaktadır. Bu zorunluluk, istihdam olgusunu ve buna bağlı olarak işgücü piyasalarının oluşumunu beraberinde getirmektedir. İşgücü piyasalarının ortaya çıkışı ise emeğin hareketliliğinden kaynaklanan hukuki, sosyal ve ekonomik yükümlülükleri gündeme taşımaktadır. Çalışma amacıyla farklı ülkelere, bölgelere ya da kentlere göç eden işçilerin haklarının korunması amacıyla kurulan ILO, bu bağlamda yalnızca çalışma hayatının düzenlenmesinde değil, aynı zamanda küresel göç yönetişimi sürecinde de rol almaktadır (Greenwood vd., 1986; Cholewinski, 2020: 318).

ILO, Kürsel anlamda iş gücü göçünü içinde barındararak uluslararası çalışma standartlarının oluşum süreçler üzerine uluslararası yasal mevzautın oluşum süreçlerinde aldıkları görev ve

sorumlulukları itibariyle küresel göç yönetişim sürecinde önemli bir aktör olarak karşımıza çıkmaktadır (Nurduğan, 2018: 80; Cholewinski, 2020).

ILO, küresel göç yönetişiminin mihenk taşlarından biri olan 'Güvenli, Düzenli ve Kurallı Göçe İlişkin Küresel Mutabakat'ın (GCM) hazırlık ve uygulama süreçlerinde stratejik bir rol üstlenmiştir. Kurumun 2017 yılındaki istişareler ve değerlendirmele ile 2018 yılındaki müzakere süreçlerine aktif katılımı; sosyal adalet, insana yakışır iş (decent work) prensibi, göçmen işçilerin haklarının korunması ve işgücü göçünün yönetimi konularındaki kurumsal müktesebatının ve normatif yetkisinin bir yansımasıdır (Cholewinski, 2020: 304). ILO'nun GCM süreçlerindeki bu etkin konumu, temelleri çok daha eskiye dayanan normatif bir zemine oturmaktadır.

Özellikle göçmen işçilerin istihdam koşullarını düzenleyen, 1949 yılında kabul edilen 97 sayılı ILO Sözleşmesi "*İstihdam İçin Göç Sözleşmesi*" (Migration for Employment Convention) ile 1975 tarihli ve 143 sayılı "*Göçmen İşçiler (Ek Hükümler) Sözleşmesi*" (Migrant Workers Supplementary Provisions Convention), göçmen işçilerin fırsat ve muamele eşitliğini güvence altına alarak, insan hakları temelli göç yönetişimi vizyonuna tarihsel ve hukuki bir referans noktası teşkil etmektedir (Kılıçoğlu & Eskicindil, 2025: 407).

2.1.2.2. Bölgesel Danışma Süreçleri

Günümüz dünyasında göç yönetişim sürecinin en yeni ve belkide en etkin aktörlerinden biriside uluslararası literatürde "Regional Consultative Processes (RCPs)" olarak ifade edilen Bölgesel Danışma Süreçleri (BDS)' dir. Günümüzde göç yönetişimi, yalnızca ulusal politikaların değil, aynı zamanda çok taraflı ve bölgesel işbirliği mekanizmalarının da şekillendirdiği bir süreçtir. Bu bağlamda BDS, göç yönetişiminin en yeni ve etkin aktörlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. BDS'lerin, ortak devletler arasında bir topluluk duygusu ve karşılıklı güven ortamı yaratma kapasiteleri, onların sembolik işlevini ön plana çıkarmaktadır (Fine, 2018: 37). Göç yönetişimi literatüründe BDS'ler, yönetişim kavramının çoğulcu ve ağ temelli yapısını somutlaştıran örnekler olarak kabul görmektedir. Devletler arasındaki işbirliğini kurumsallaştırırken, aynı zamanda göç politikalarının normatif çerçevesini de şekillendirmektedir. Bu süreçler, yalnızca teknik bilgi paylaşımı değil, aynı zamanda ortak bir söylem ve politika uyumu geliştirme işlevi görmektedir (Lavenex & Piper, 2022).

Türkiye, Uluslararası Göç ve Politika Geliştirme Merkezi (ICMPD) öncülüğünde yürütülen iki önemli BDS, Akdeniz Transit Göçü Diyaloğu (*Mediterranean Transit Migration – MTM Dialogue*) ve Budapeşte Süreci'ne (*Budapest Process*) "ortak devlet" olarak katılmaktadır (Fine, 2018: 37; GİB, t.y.). Bu katılım, Türkiye'nin göç yönetimine ilişkin çeşitli uygulama ve bakış açılarını benimsemesine yönelik bir teşvik mekanizması işlevi görmektedir (GİB, t.y.; Yıldız & Sert, 2023). Türkiye açısından da önemli bir BDS'de "Almatı Bölgesel Danışma Süreci"dir. Nitekim Almatı BDS "Orta Asya" diye tarif edilen Türkistan bölgesinin göç yönetişim sürecinin egemen devletler sonrası önemli bir aktörü olarak kabul edilmektedir.

Türkistan coğrafyasında özellikle Tacikistan, Özbekistan ve Türkmenistan'da meydan gelen olaylar neticesinde yaşanan göçler doğrudan ve dolaylı olarak Türkiye'yi etiklemektedir. Nitekim ikamet izniyle Türkiye'de en fazla bulunan göçmen grubu da Türkmenistanlı'lardır (GİB, 2026).

AB, Türkistan coğrafyasıyla etkileşimini artırmak amacıyla bir dizi ekonomik ve siyasi girişimlerde bulunmuştur. Her ne kadar başarısı tarışmalı da olsa da Türkistan'daki özellikle Özbekistan ve Tackistan'dan gelen göç akınlarına karşı bir istişare mekanizması işlevi gören "Almatı Bölgesel Danışma Süreci"dir (Ateşok & Komsuoğlu, 2024).

Küresel göç yönetişiminde stratejik birer aktör haline gelen BDS, Bern Girişimi ve IOM bünyesindeki Uluslararası Göç Diyaloğu ile eşgüdümlü hareket ederek göçün yönetim süreçlerine temel oluşturmaktadır (Kara ve Dönmez Kara, 2015:9). Bu bağlamda Budapeşte, Puebla, Manila, Bali ve Almatı gibi bölgesel süreçlerin yanı sıra Abu Dabi Diyaloğu ve Bangkok Deklarasyonu gibi çok uluslu mekanizmalar, göçün bölgesel düzeyde kurumsallaşmasına örnek teşkil etmektedir (Kara & Dönmez Kara, 2015: 9-10). Türkiye'nin de üyesi olduğu Almatı Süreci ise Orta Asya'daki göç dinamiklerini saptama ve müşterek sorunlara işbirliği odaklı çözümler geliştirme amacı taşımakta; bu doğrultuda düzensiz göç, sınır güvenliği, insan ticareti, göçmen hakları ve iklim değişikliği ile göç ilişkisi gibi teknik alanlarda faaliyet göstermektedir (Göç İdaresi Başkanlığı, t.y.; Kara & Dönmez Kara, 2015: 19). Afganistan, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Türkiye ve Türkmenistan'ın asil üyeliğiyle yürütülen bu sürece Pakistan ve İran da gözlemci statüsünde katkı sağlamaktadır (GİB, t.y.). Dolayısıyla BDS'ler, göç yönetişiminde yalnızca pratik işbirliği araçları değil, aynı zamanda sembolik politika alanları olarak da değerlendirilebilir. Bu yönleriyle, devletlerin göç

politikalarını uluslararası normlarla uyumlu hale getirmelerine ve göçün çok taraflı bir mesele olarak ele alınmasına katkı sağlamaktadırlar (Cengiz, 2025).

2.2. TÜRKİYE'NİN GÖÇ POLİTİKALARININ EVRİMİ VE TEMEL ÇERÇEVESİ

Çalışmanın bu bölümünde, Türkiye'ye ye yönelen göçler ile ortaya çıkan göç politikalarının tarihsel gelişim süreci; uluslararası sözleşmeler, yasal mevzuat ve ilgili düzenlemeler birlikte ulusal ve uluslararası literatürün katkılarıyla analitik bir çerçevede ifade edilmeye çalışılacaktır.

2.2.1. Türkiye'nin Göç Tarihi ve Mevcut Göç Hareketleri

Türkiye, Avrupa ile Asya kıtaları arasında yer alması nedeniyle tarih boyunca stratejik bir coğrafyaya sahip olmuş; bu konumu gereği hem göç yollarının kesişim noktasında bulunmuş hem de farklı dönemlerde hem göç veren hem de göç alan bir ülke niteliğini sürdürmüştür. Cumhuriyet'in kuruluş sürecinde, Osmanlı'dan miras kalan çok kültürlü ve çok etnisiteli toplumsal yapı, ulus-devlet modeline uyumlu "türdeş" bir nüfus oluşturma hedefini beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda özellikle Balkanlar, Kafkasya ve eski Osmanlı coğrafyasının farklı bölgelerinden Türkiye'ye yönelen kitlesel ve çoğu zaman zorunlu karakter taşıyan göç hareketleri, Cumhuriyet'in ulus-devlet inşa sürecinde belirleyici bir rol oynamıştır. Lozan Barış Konferansı sonrasında Türkiye ile Yunanistan arasında 30 Ocak 1923 tarihinde imzalanan "Yunan ve Türk Halklarının Mübadelesine İlişkin Sözleşme ve Protokol", iki devlet arasında karşılıklı ve zorunlu nüfus değişimini hukuki çerçeveye kavuşturmuş; mübadeleye tabi tutulacak topluluklarla istisna kapsamında bırakılacak grupları açık biçimde tanımlamıştır (Goularas, 2012:130). Mübadele sürecinin temel belirleyicisi etnik köken değil, dinî aidiyet olmuştur. Nitekim uygulama, Türkiye'de yaşayan Ortodokslar ile Yunanistan'da yaşayan Müslümanlar arasında gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede Karamanlı Ortodoks Türklerinin, ana dili Türkçe olmasına rağmen dinsel kimlikleri nedeniyle Yunanistan'a gönderilmesi, erken Cumhuriyet döneminde ulus-devlet inşasında din unsurunun etnik kökenden daha işlevsel bir ayrıştırma ölçütü olarak kullanıldığını göstermektedir (Yıldırım, 2016: 284).

Dolayısıyla Cumhuriyet'in ilk yıllarında toplumsal bütünlüğün sağlanması sürecinde "dinsel birlik" ilkesine özel bir önem atfedildiği görülmektedir. Devlet İstatistik Enstitüsü verilerine göre 1923-1927 yılları arasında 456.720 Müslüman, mübadele kapsamında Yunanistan'dan Türkiye'ye göç ettirilmiştir. Bu nüfusun iskânı, Ekim 1923'te kurulan Mübadele, İskân ve İmar Vekâleti tarafından merkezi ve planlı bir yerleştirme politikası çerçevesinde yürütülmüştür

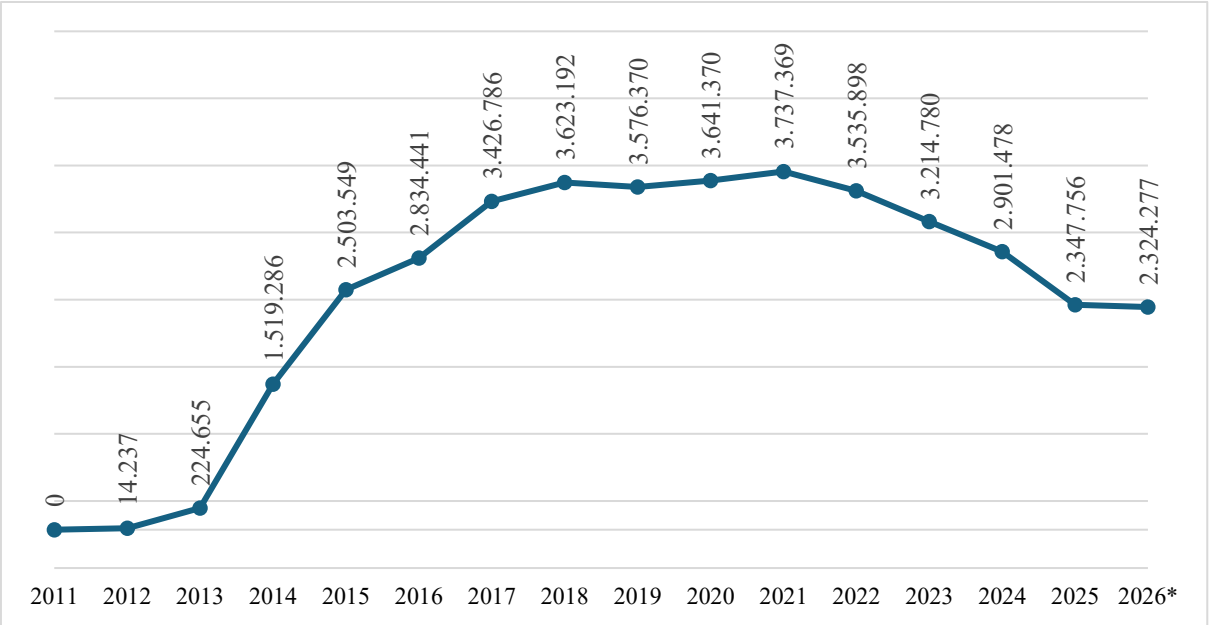
(Goularas, 2012:131). Böylelikle göç ve yerleşim süreçleri bürokratik olarak organize edilmiş kurumsal bir göç yönetimi modeli oluşturulmuştur. Göç İdaresi Başkanlığı'nın (t.y.) ifade ettiği üzere, Türkiye'ye yönelen kitlesel göç hareketleri, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş sürecinde başlamış ve sonraki dönemlerde giderek artarak devam etmiştir. Bu göç hareketlerinin en somut örnekleri ise aşağıdaki şekilde özetlenebilir (Göç İdaresi Başkanlığı, t.y.):

· 1922-1938 yılları arasında Yunanistan'dan 384 bin kişinin,
· 1923-1945 yılları arasında Balkanlar'dan 800 bin kişinin,
· 1933-1945 yılları arasında Almanya'dan 800 kişinin,
· 1988 yılında Irak'tan 51.542 kişinin,
· 1989 yılında Bulgaristan'dan 345 bin kişinin,
· 1991 yılında I. Körfez Savaşı'ndan sonra Irak'tan 467.489 kişinin,
· 1992-1998 yılları arasında Bosna'dan 20 bin kişinin,
· 1999 yılında Kosova'da meydana gelen olaylar sonrasında 17.746 kişinin,
· 2001 yılında Makedonya'dan 10.500 kişinin,
· Nisan 2011- Mart 2019 arasında Suriye'de yaşanan iç karışıklıklar nedeniyle yaklaşık 3.6 milyon kişinin Türkiye'ye gelişi.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan günümüze mazlumlarının yanında olarak misafirperver ve Türk kültür ve töresinin getirdiği tarihsel bilinç ile Türkiye'ye sığınma amacı taşıyan kimseyi geri çevirmemiş hep insani şekilde davranma gayreti içinde olarak tüm dünyaya örnek olmuştur. Nitekim Türkiye Cumhuriyeti'nin en uzun sınır komşusu olan Suriye'de 2011 yılı içerisinde Beşar Esad hükümetine karşı başlayan protestorlar, farklı örgüt ve ülkeler tarafından desteklenerek bir iç savaşa dönüşmüştür (Durur, 2024: 198).

Suriye'de Yaşanan çatışma ve şiddet olaylarının artması Suriye'de yaşayan insanların zorunlu göçüne sebebiyet vermiştir. Pek çok Suriyeli ülkesini terk etmek durumunda kalmıştır. Suriye'de yaşayan kitlesel göç harektinden, Suriye'nin sınır komşusu olan Türkiye ciddi manada etiklenmiştir.

Şekil 2.1. *Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelileri Sayıları*[2]

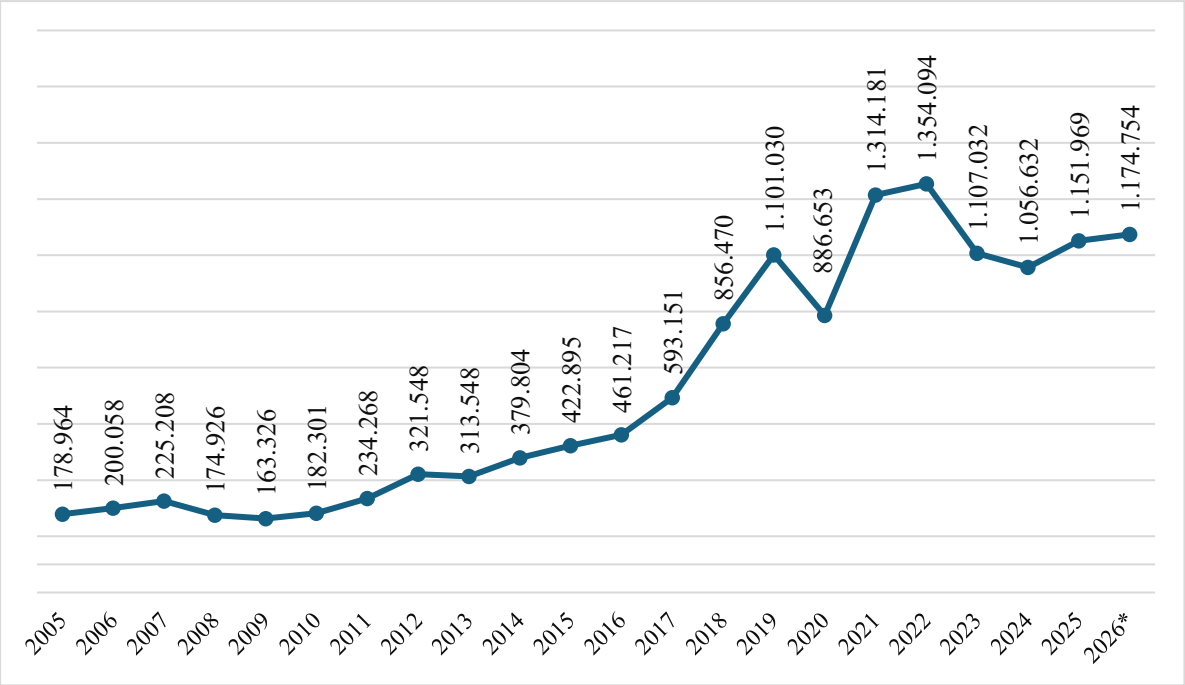
Kaynak: (Göç İdaresi Başkanlığı, 2026).

Şekil 2.1'de de görüleceği üzerine Suriye Krizi'nin başladığı yıldan 2021 yılına kadar sürekli artış egilimi göstermiştir. Suriye'de 8 Aralık 2024 tarihinde Baas rejimi devrilmesi ve Ahmed Şara liderliğinde yeni bir Suriye yönetimi kurulmuştur (Yazar, 2025: 534).

Daha sonraki yıllarda Suriye'de yaşanan olumlu politik gelişmeler ve Türkiye Cumhuriyeti'nin "*gönüllü, güvenli, onurlu ve düzenli geri dönüş prensipleri*" doğrultusunda pek çok Suriyeli kendi topraklarına geri dönüş eğilimi göstermiştir (T.C. Antalya Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü, 2025). Türkiye Cumhuriyeti'nin uyguladığı geri dönüş politikaları ve Suriye'de yaşanan olumlu politik gelişmeler neticesinde yaşanan geri dönüş süreci Türkiye'de ikamet eden Suriyelilerin sayısal olarak da azalmasına sebebiyet vermiştir

[2] 05.02.2026 tarihi itibariyle

Şekil 2.2. *İkamet İzniyle Türkiye'de Bulunan Yabancıların Yıllara Göre Dağılımı*[3]

Kaynak: (Göç İdaresi Başkanlığı, 2026).

Türkiye, coğrafi konumu, doğal ve kültürel zenginlikleri ile sunduğu iş olanakları bakımından göçmenler tarafından yerleşim amacıyla yoğun biçimde tercih edilen ülkelerden biridir. Nitekim Şekil 2.2'de görüldüğü üzere, 2005 yılından itibaren sürekli bir artış eğilimi söz konusudur. Bununla birlikte, 2020 yılında küresel ölçekte etkili olan COVID-19 pandemisi nedeniyle belirgin bir düşüş yaşanmış, ancak sonraki yıllarda yeniden artış eğilimi gözlenmiştir. Öte yandan, son dönemde Türkiye'nin bazı göçmenlere güvenlik gerekçeleriyle ikamet izni vermemesi ve çeşitli ekonomik faktörler, ülkedeki yabancı nüfusun azalmasına yol açmıştır.

Tablo 2.1. *Türkiye'nin Yıllara Göre Yabancı Nüfus Büyüklüğü*[4]

Yıl	Erkek	% Erkek	Kadın	% Kadın	Toplam
2024	715.689	%48,34	764.858	%51,66	**1.480.547**
2023	762.672	%48,56	807.871	%51,44	**1.570.543**
2022	902.124	%49,46	921.712	%50,54	**1.823.836**
2021	890.857	%49,71	901.179	%50,29	**1.792.036**
2020	663.281	%49,74	670.129	%50,26	**1.333.410**

[3] 05.02.2026 tarihi itibariyle
[4] Yabancı, T.C. vatandaşı olmayan kişilerdir.

Tablo 2.1 (Devam) *Türkiye'nin Yıllara Göre Yabancı Nüfus Büyüklüğü*

2019	777.891	%50,80	753.289	%49,20	**1.531.180**
2018	601.551	%49,67	609.483	%50,33	**1.211.034**
2017	450.443	%49,01	468.618	%50,99	**919.061**
2016	396.926	%48,62	419.484	%51,38	**816.410**
2015	310.147	%47,69	340.161	%52,31	**650.308**
2014	245.016	%47,27	273.263	%52,73	**518.279**
2013	213.949	%46,87	242.557	%53,13	**456.506**
2012	121.851	%43,73	156.813	%56,27	**278.664**
2011	111.880	%46,21	130.248	%53,79	**242.128**
2010	89.200	%46,82	101.331	%53,18	**190.531**
2009	78.245	%46,76	89.099	%53,24	**167.344**
2008	45.581	%43,64	58.860	%56,36	**104.441**

Kaynak: (Türkiye İstatistik Kurumu Nüfus İstatistikleri Portalı- TÜİK NİP, t.y).

Yabancı uyruklu nüfus; referans tarihinde geçerli ikamet veya çalışma izni, ikamet izni yerine geçen kimlik belgesi ya da mavi kart ile adres beyanı bulunan kişilerden oluşmaktadır. Üç aydan kısa süreli vize/ikamet izniyle bulunan yabancılar ve geçici koruma statüsündeki Suriyeliler nüfusa dâhil edilmemiştir. Bu sebepten ötürüde TÜİK ve GİB'in istatistikleri birbiriyle uyumlaşabilmektedir. Tablo 2.1'de görüldüğü üzere, 2008–2024 yılları arasında Türkiye'de ikamet eden yabancı nüfusun cinsiyet dağılımı incelendiğinde, kadın nüfusun daha yüksek olduğu ve bu durumun 'göçün feminizasyonu' olgusunu ortaya koyduğu gözlemlenmektedir. Bu durum, göç eden kadınların, çoğunlukla ev hizmetleri, bakım, hemşirelik gibi toplumsal olarak kadınlarla özdeşleştirilen işlerde çalışma amacıyla; ayrıca aile birleşimi ve evlilik temelli göçlerde yoğunlaşma eğilimi gösterdikleri öngörülmektedir (Yılmaz, 2019: 387-388).

Göç İdaresi Başkanlığının İstatistikleri ve raporları doğrultusunda Türkiye'deki ikamet izni türlerine göre yabancı nüfusun 2016 ve 2026 yılları arasındaki on yıllık değişimi incelendiğinde, göç dinamiklerinde radikal bir nicel genişleme ve yapısal dönüşüm gözlemlenmektedir. İstatistiksel analizler, 2016 yılında 461.217 olan toplam yabancı nüfusun, 05.02.2026 itibarıyla %154,7 oranında bir artış kaydederek 1.174.754 seviyesine ulaştığını ve bu on yıllık süreçte Türkiye'nin göç profilinin önemli ölçüde çeşitlendiğini ortaya koymaktadır. İkamet türleri bazında gerçekleştirilen karşılaştırmada, Kısa Dönem İkamet İzni 244.034'ten

432.713'e yükselerek sayısal ağırlığını korurken, en dikkat çekici ivmelenme yaklaşık 3,7 katlık bir artışla 61.116'dan 225.593'e ulaşan Öğrenci İkamet İzni ve 63.546'dan 171.364'e çıkan Aile İkamet İzni kategorilerinde kaydedilmiştir. 2016-2026 dönemini kapsayan bu veriler, Türkiye'deki yerleşik yabancı nüfusun niceliksel ve niteliksel dönüşümünü çarpıcı bir biçimde ortaya koymaktadır; toplam ikamet izni sayısındaki %154,7'lik devasa artış, ülkenin bölgesel bir göç destinasyonu olma konumunun konsolide olduğunu desteklemektedir (T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2017:40; GİB, 2026). Özellikle öğrenci ikamet izinlerindeki 3,7 katlık artış yükseköğretimin uluslararasılaşma başarısına işaret ederken, aile ikamet izinlerindeki yükseliş göçün geçici bir hareketlilikten ziyade yerleşik ve sosyal bir karaktere büründüğünü, dolayısıyla uzun vadeli entegrasyon politikalarının bir zorunluluk haline geldiğini göstermektedir. Bu on yıllık projeksiyon, Türkiye'nin göç rejiminin hukuki ve idari açıdan genişlediğini ve kamu yönetimi düzeyinde göç yönetişiminin stratejik, yapısal bir öncelik kazandığını akademik bir hassasiyetle doğrulamaktadır.

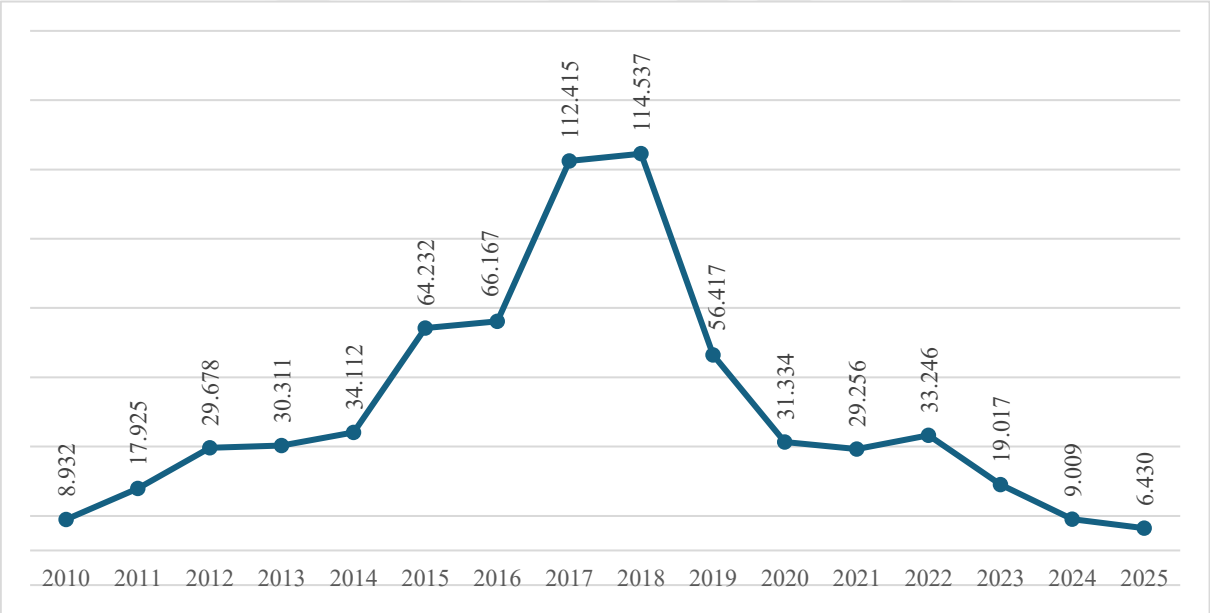
Tablo 2.2. *2016 ve 2026 Yıllarında Türkiye'de İkamet İzniyle Bulunan Yabancılar: İlk 10 Uyruk*

2016 Yılı Türkiyede İkamet İzniyle Bulunan Yabancılar		**05.02.2026 İtbariyle Türkiyede İkamet İzniyle Bulunan Yabancılar**	
Uyruk Adı	**Toplam**	**Uyruk**	**Toplam**
Irak	55.983	Türkmenistan	176.584
Suriye	48.738	Azerbeycan	93.959
Azerbeycan	39.184	Suriye	81.183
Türkmenistan	24.253	İran	74.882
Rusya Federasyonu	21.006	Rusya Federasyonu	72.153
Afganistan	20.148	Özbekistan	64.057
Gürcistan	18.511	Afganistan	61.690
Özbekistan	18.270	Irak	53.360
İran	16.000	Mısır	44.945
Ukrayna	14.031	Kazakistan	40.939
Diğer	185.093	Diğer	409.002
TOPLAM	**461.217**	**TOPLAM**	**1.174.754**

Kaynak: (T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2017: 39; GİB, 2026).

Tablo 2.2'deki tablo da yer alan, 2016 ve 2026 yılları arasında Türkiye'deki ikamet izinli yabancıların uyruk bazlı dağılımında yaşanan köklü değişimi ve demografik çeşitlenmeyi akademik bir çerçevede ortaya koymaktadır. 2016 yılında Irak ve Suriye gibi komşu ülkelerin ağırlıkta olduğu "yakın çevre" odaklı göç profili, 2026 yılına gelindiğinde yerini Türkistan ve Kafkasya kökenli uyrukların (Türkmenistan, Azerbaycan, Özbekistan) belirgin hakimiyetine bırakarak Türkiye'nin bölgesel bir çekim merkezinden ziyade geniş bir coğrafi havzada "üst merkez" statüsü kazandığını göstermektedir. Özellikle Türkmenistan uyruklu nüfusun yaklaşık yedi katlık artışla listenin başına yerleşmesi ve Kazakistan ile Mısır gibi ülkelerin ilk on listesine dahil olması, göçün motivasyonel arka planının salt güvenlik temelli zorunlu göçten, sosyo-ekonomik ve eğitim odaklı düzenli göç hareketliliğine doğru evrildiğini desteklemektedir. Bu on yıllık projeksiyon, Türkiye'nin uluslararası göç ağlarındaki stratejik konumunun derinleştiğini ve göç yönetişiminin artık çok daha geniş bir diplomatik ve kültürel yelpazeyi kapsayacak şekilde kurumsallaşması gerektiğini bilimsel bir hassasiyetle doğrulamaktadır.

Şekil 2.3. *Yıllara Göre Uluslararası Koruma Başvuru İstatistikleri*

Kaynak: (T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 2026).

Şekil 2.3'te de görüleceği üzere Türkiye'nin uluslararası koruma rejiminde 2010-2025 yılları arasında yaşadığı yapısal dönüşümü ve stratejik yönelim değişikliğini çarpıcı bir biçimde ortaya koymaktadır. 2010 yılında yaklaşık 9 bin seviyesinde olan başvuruların, bölgesel istikrarsızlıkların derinleşmesiyle 2018 yılında 114.537 ile zirve noktasına ulaşması,

Türkiye'nin küresel göç rotaları üzerindeki merkezi konumunu ve "açık kapı" odaklı insani mülteci politikasını yansıtmaktadır.

Ancak 2019 yılı itibarıyla başlayan ve 2025 sonu verilerinde (6.430) başlangıç döneminin bile altına inen keskin düşüş eğilimi; sınır güvenliğinin tahkim edilmesi, "güvenlikleştirme" pratiklerinin kurumsallaşması ve düzensiz göçle mücadeledeki idari kararlılığın bir sonucu oldupu ifade edilebilir. Nitekim Türkiye'ye 2025 yılında yapılan uluslararası koruma başvurularında, 3.472 başvuru ile Afganistan ilk sırada yer alırken; 1.463 başvuru ile Irak ikinci, 585 başvuru ile İran üçüncü sırada bulunmaktadır (T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 2026).

2.2.2. Türkiye'deki Göç Yönetim Sürecinin Tarihsel Arka Planı

Göç olgusu, tarih boyunca devletlerin demografik yapısını, siyasal istikrarını ve toplumsal örgütlenmesini derinden etkileyen temel unsurlardan biri olmuştur. Osmanlı Devleti'nden Türkiye Cumhuriyeti'ne uzanan tarihsel süreçte göç ve iskân politikaları, yalnızca nüfus hareketlerini düzenleyen teknik bir alan değil, aynı zamanda devletin yeniden yapılanma ve toplumsal uyum süreçlerinde belirleyici bir faktör olarak önem taşımıştır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında göç politikaları, Osmanlı'dan miras alınan ilkeler doğrultusunda şekillenmiştir. Bu nedenle Türkiye'de göç yönetiminin tarihsel gelişimini anlamak, hem Osmanlı'dan devralınan yönetişim mirasının incelenmesini hem de günümüzde artan göç baskısı karşısında geliştirilen politika ve kurumların bütüncül bir biçimde değerlendirilmesini gerektirmektedir.

Osmanlı İmparatorluğu özellikle 18. yüzyılın sonlarından itibaren yoğun göç hareketleriyle karşı karşıya kalmış, buna rağmen uzun yıllar boyunca göçmen işlerine dair kurumsal bir örgütlenmeye gitmemiştir (Dündar, 2001:57; Eren, 1966:39; Saydam, 1997:101-102). Bu dönemde nüfus yoğunluğu istikrarlı bir artış göstermiş; Osmanlı Türkiye'sindeki nüfus yoğunluğu 1885 yılında %16,2'ye, 1914 yılında ise %21,17'ye yükselmiştir (Çelik, 1999:57).

Tanzimat Dönemi, Osmanlı'da göç yönetiminin kurumsallaşması açısından kritik bir eşik oluşturmuş; modernleşme sürecine paralel olarak göç ve iskân meseleleri de merkezi düzeyde ele alınmaya başlanmıştır (Kale, 2015:156). 1859 sonrasında göçlerin kitleselleşmesi üzerine kapsamlı bir düzenleme ihtiyacı doğmuş ve 5 Ocak 1860 tarihinde Trabzon Valisi başkanlığında

ilk merkezi göç kurumu olan Muhâcirîn Komisyonu kurulmuştur (Dündar, 2001: 58; Kale, 2014: 264; Karpat, 2010: 166 akt. Barut, 2018:169). Komisyonla birlikte göç ve iskân politikaları merkezi bir nitelik kazanmış; Anadolu'nun yedi iskân bölgesine ayrılması ve vilayetlerde tercümanlar ile iskân memurlarının görevlendirilmesi gibi düzenlemeler yapılmıştır (Yakut, 2015:128 akt. Barut, 2018: 169). Komisyonun kuruluşunu takiben yürürlüğe giren İskân-ı Muhâcirîn Talimatnâmesi, göçmenlerin kabulü, sevki, iaşesi ve iskânına ilişkin beş fasıl ve otuz dört maddeden oluşan kapsamlı bir hukuki çerçeve sunmuştur (Demirtaş, 2009: 218-219).

Muhâcirîn Komisyonu, yalnızca Osmanlı İmparatorluğu bağlamında değil, tüm İslam dünyasında rasyonel ve uzun vadeli sosyal planlama pratiklerini uygulayan ilk kurum olması açısından büyük bir tarihsel öneme sahiptir (Karpat, 2002: 322). Ancak göç dalgalarının hafiflemesi, komisyon başkanının vefatı ve mali kısıntılara gidilmesi gibi nedenlerle bu yapı 10 Mart 1875'te lağvedilerek yerini Zaptiye Nezareti'ne bağlı özel bir birime bırakmıştır (Kocacık, 1980: 158 akt. Barut, 2018: 169).

Doksan Üç Harbi'nin (1877-1878) tetiklediği yoğun göç baskısı, idari bir organizasyon ihtiyacını yeniden doğurmuş ve bizzat II. Abdülhamid'in başkanlığında Umum Muhâcirîn Komisyonu teşkil edilmiştir. Ne var ki bu üst kurul, süregelen kitlesel göç hareketlerine rağmen 1878 yılında kapatılmış (İpek, 2013: 141-142 akt. Barut, 2018: 170); aynı dönemde sığınmacılara destek sağlamak amacıyla kurulan Muhâcirîne Mu'avenet Cemiyeti, İâne-i Muhâcirîn Encümeni ve Muhâcirîn İâne Komisyonu gibi inisiyatifler de ancak kısa süreli faaliyet gösterebilmiştir (İpek, 1994: 74-78 akt. Barut, 2018: 170).

1890'lı yıllarda göç ivmesinin düşmesiyle birlikte özel komisyonlar tasfiye edilmiş ve yetki, Dâhiliye Nezareti bünyesinde ihdas edilen "Muhâcirîn İdaresi"ne devredilmiştir. Bu nispi durağanlık dönemi, 1897 Osmanlı-Yunan Savaşı'nın yol açtığı yeni göç dalgalarıyla sona ermiş; artan kriz karşısında kurumsal yapı tekrar güncellenerek 1908 yılına dek kesintisiz görev yapacak olan Muhâcirîn Komisyon-ı Âlisi hayata geçirilmiştir (Barut, 2018: 171).

Göçmenlerin iskânı ve vatandaşlığa geçiş süreçlerini düzenleyen 13 Mayıs 1913 tarihli İskân-ı Muhâcirîn Nizamnamesi, göç yönetiminde ayrıntılı bir düzenleme sunmuş; muhacir kavramı, kabul koşulları, sevk prosedürleri, komisyonların görevleri ve göçmenlere sağlanacak imkânlar ayrıntılı biçimde tanımlanmıştır. 1916'ya gelindiğinde ise göç yönetimi, elde edilen

tecrübelerin ışığında taşrada daha güçlü bir örgütlenmeye duyulan ihtiyaç doğrultusunda Aşair ve Muhâcirîn Müdüriyet-i Umumiyesi çatısı altında yeniden düzenlenmiştir.

Cumhuriyet dönemine gelindiğinde göç politikaları, büyük ölçüde Osmanlı'dan devralınan ilke ve kurumlar temelinde şekillenmiştir (Kale, 2014: 65). Öncelikle göç ve iskân işleri Dâhiliye Nezareti'ne bağlı İskân-ı Muhâcirîn Umum Müdürlüğü'ne devredilmiş (Kocacık, 1980:162), ardından 13 Ekim 1923'te Türkiye–Yunanistan nüfus mübadelesini yürütmek üzere Mübadele, İmar ve İskân Vekâleti kurulmuştur. Bu bakanlık iki yıl boyunca özel harcama yetkisiyle faaliyet göstermiş ve 11 Aralık 1925 tarihinde görevleri Dâhiliye Vekâleti'ne bağlı İskân Umum Müdürlüğü'ne devredilmiştir (Barut, 2018: 172-173).

Türkiye'de Erken Cumhuriyet Dönemi nüfus politikaları, yalnızca istatistiksel bir veri toplama süreci değil, aynı zamanda ulus-devlet inşa sürecinin demografik ve mekânsal konsolidasyon stratejisidir. Bu bağlamda, 1926 yılında Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE)'nün kurulması ve Belçikalı uzman Camille Jacquart'ın yönetimi, demografik verilerin bilimsel bir temelde analiz edilerek toplumsal ve ekonomik kalkınma planlarının rasyonel bir veri altyapısına kavuşturulmasında kritik bir rol oynamıştır (Tuğluoğlu, 2012: 61).

Cumhuriyet'in bu kurumsallaşma çabaları, özellikle dış göçle şekillenen nüfus yapısını kontrol altına alma ve "nüfus sayısını artırma" odaklı pronatalist politikalarla doğrudan ilişkilidir. 1927 yılında gerçekleştirilen ilk sayım sonucunda ülke nüfusunun 13.648.270 (7.084.391 kadın ve 6.563.879 erkek) olarak tespit edilmesi, savaş sonrası demografik kayıpların ve cinsiyet dengesizliğinin boyutlarını ortaya koymuştur (Tuğluoğlu, 2012: 74). Bu tablo karşısında devlet, nüfus artışını teşvik eden yasaların yanı sıra, Balkanlar'dan gelen yoğun muhaceret akınlarını stratejik bir nüfus politikası aracı olarak kullanmıştır.

Metodolojik sıhhati artırmak amacıyla 1003 numaralı Numarataj Kanunu (1927) ile desteklenen ve 30 Mayıs 1934 tarihli, 2465 sayılı Kanun uyarınca gerçekleştirilen 1935 genel nüfus sayımı, bu politikaların başarısını ölçen bir turnusol kağıdı görevi görmüştür (Tuğluoğlu, 2012: 63). 1935 yılında nüfusun 16.158.018 kişiye (8.221.248 kadın ve 7.936.770 erkek) ulaşması, hem doğal artışın hem de göç yoluyla gelen nüfusun yerleşik hayata geçirilmesinin bir sonucudur (Tuğluoğlu, 2012: 74).

2.2.3. Ulusal Göç Stratejileri ve Temel Yasal Düzenlemeler

Türkiye'nin göç politikalarının şekillenmesinde, taraf olduğu ulusüstü hukuki düzenlemeler belirleyici bir rol oynamaktadır. Göç yönetimi alanındaki normatif çerçeve, büyük ölçüde uluslararası sözleşmeler aracılığıyla oluşturulmuş ve Türkiye bu çerçevenin önemli bir parçası hâline gelmiştir. Bu kapsamda Türkiye, 1951 yılında Cenevre'de kabul edilen Birleşmiş Milletler Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme'ye taraf olarak mülteci hukukuna ilişkin temel uluslararası düzenlemeyi benimsemiştir.

İlerleyen süreçte bölgesel ve küresel ölçekte geliştirilen diğer düzenlemeler de göç ve mülteci hukukunun kapsamını genişletmiştir. 1969 tarihli Afrika Birliği Örgütü'nün Afrika'daki Mültecilerin Sorunlarının Özgül Yönlerine İlişkin Sözleşmesi ile 1984 tarihli Cartagena Deklarasyonu, mülteci tanımını genişleterek kitlesel akınlar ve bölgesel krizler bağlamında koruma rejimini güçlendiren metinler arasında yer almaktadır (Akbulut, 2023: 79).

Bunlara ek olarak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme, Göçmen İşçilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Avrupa Sözleşmesi, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 143 sayılı Sözleşmesi gibi uluslararası belgeler, göçmenlerin ve yabancıların temel hak ve özgürlüklerinin güvence altına alınmasına yönelik normatif dayanaklar sunmaktadır (Akbulut, 2023: 79). Avrupa Konseyi'nin Yabancıların Yerel Kamusal Yaşama Katılımına İlişkin Sözleşmesi ise katılım ve yerel düzeyde hak temelli entegrasyon politikalarını destekleyen önemli bir düzenleme niteliğindedir. Bu uluslararası metinler bütünü, Türkiye'nin göç yönetimi politikalarında insan hakları merkezli, ayrımcılık karşıtı ve eşitlik ilkesine dayalı bir yaklaşımın benimsenmesini teşvik eden hukuki çerçeveyi oluşturmaktadır.

Türkiye'nin tarihsel bağlamda şekillenen göç ve yerleşim politikalarının kurumsal ve hukuki temelini, İskân Kanunu oluşturmaktadır. 1926 tarihli 885 sayılı İskân Kanunu, ardından 1934 tarihli 2510 sayılı İskân Kanunu ve son olarak 2006 tarihli 5543 sayılı İskân Kanunu, Türkiye'nin göç politikalarının dönemsel olarak nasıl yeniden yapılandırıldığını göstermektedir. İskân Kanunun da yapılan her değişiklik, ülkenin demografik, siyasi ve sosyo-kültürel hedefleri doğrultusunda göç yönetimi anlayışının dönüşümüne işaret etmektedir.

Türkiye'nin göç mevzuatının tarihsel gelişim süreci aşağıdaki şekilde kronolojik olarak ortaya konulmaktadır;

✓ 31 Mayıs1926 tarihinde yürürlüğe giren 885 sayılı İskân Kanunu

✓ 14 Haziran 1934 tarihinde yürürlüğe giren 2510 sayılı İskân Kanunu

✓ 5 Ocak 1935 tarihinde yürürlüğe giren İskân Muafiyetleri Nizamnamesi

✓15 Ağustos 1941 tarihinde yürürlüğe giren 4104 sayılı Muharip Yabancı Ordu Mensuplarından Türkiye'ye İltica Edenler Hakkında Kanunun

✓ 24 Temmuz 1950 tarihinde yürürlüğe giren 5682 sayılı Pasaport Kanunu

✓ 24 Temmuz 1950 tarihinde yürürlüğe giren 5683 sayılı Yabancıların Türkiye'de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun

✓ 5 eylül 1961 tarihinde yürürlüğe giren 359 sayılı Cenevre'de 28 Temmuz 1951 tarihinde imzalanmış olan Mültecilerin Hukuki Durumuna dair Sözleşmenin onaylanması hakkında Kanun

✓ 29 Eylül 1981 tarihinde yürürlüğe giren 2527 sayılı Türk Soylu Yabancıların Türkiye'de Meslek Ve Sanatlarınıserbestçe Yapabilmelerine, Kamu, Özel Kuruluş veya işyerlerinde Çalıştırılabilmelerine İlişkin Kanun

✓ 19 Mart 1982 tarihinde yürürlüğe giren 2641 sayılı Afganistan'dan Pakistan'a Sığınan Türk Soylu Göçmenlerin Türkiye'ye Kabulü ve İskânına Dair Kanun

✓ 4 Ocak 1983 tarihinde yürürlüğe giren Türk Soylu Yabancıların Türkiye'de Meslek Vesanatlarını Serbestçe Yapabilmelerine, Kamuveya Özel Kurum, Kuruluş Veya İşyerlerinde Çalıştırılabilmelerine Dair Kanununuygulanması Hakkındaki Yönetmelik

✓ 14 Eylül 1994 tarihinde 94/6169 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile çıkarılan Yönetmeliği "Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar İle Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik

✓ 6 Mart 2003 tarihinde yürürlüğe giren 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun

✓ 26 Eylül 2006 tarihinde yürürlüğe giren 2510 sayılı İskân Kanunu (5543 sayılı aynı kanun yerine)

✓ 12 Aralık 2007 tarihinde yürürlüğe giren 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun

✓ 12 Haziran 2009 tarihinde yürürlüğe giren 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu

✓ 11 Nisan 2013 tarihinde yürürlüğe giren 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

✓ 22 Ekim 2014 tarihinde yürürlüğe giren Geçici Koruma Yönetmeliği

✓ 17 Mart 2016 tarihinde yürürlüğe giren Yabancılar Ve Uluslararası Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik

✓ 26 Nisan 2016 tarihinde yürürlüğe giren Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi Ve Uluslararası Koruma Statüsü Sahibi Kişilerin Çalışmasına Dair Yönetmelik

✓ 13 Ağustos 2016 tarihinde yürürlüğe giren 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanununu

✓ 27 Mayıs 2017 tarihinde yürürlüğe giren Serbest Bölgelerde Çalışacak Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik

✓ 2 Şubat 2022 tarihinde yürürlüğe giren Uluslararası İşgücü Kanunu Uygulama Yönetmeliği

2.2.2.1. Göç Kurulu

T.C. Anayasa'nın 126. maddesi doğrultusunda, kamu hizmetlerinin etkinlik, verimlilik ve idari uyum ilkeleri çerçevesinde yürütülmesini sağlamak amacıyla, merkezi idare teşkilatı iki düzeyde yapılandırılmıştır: merkez ve taşra. Bu ikili yapılanma, özellikle göç gibi çok boyutlu ve dinamik politika alanlarında, yetki genişliği ilkesinin yerel düzeyde işlevsel biçimde

kullanılmasına olanak tanımaktadır (Akbulut, 2023: 79). Merkezi yönetim tarafından geliştirilen göç politikalarının taşra teşkilatında uygulanması sürecinde, idari koordinasyonun sağlanması ve uygulama kapasitesinin artırılması amacıyla Göç İdaresi Başkanlığı bünyesinde 2013 yılında kabul edilen 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 105. maddesi uyarınca kurulan Göç Politikaları Kurulu, göç yönetiminin merkezi düzeyde koordinasyonunu sağlamak amacıyla İçişleri Bakanı başkanlığında yapılandırılmıştır. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçişle birlikte, idari yapılanmada köklü değişiklikler yaşanmış; bu doğrultuda 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 71. maddesiyle Göç Politikaları Kurulu yürürlükten kaldırılmıştır. Ardından, 13 Eylül 2018 tarihli ve 30534 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 17 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile yapılan düzenleme kapsamında, 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 522. maddesinin birinci fıkrasının (h) bendinde "Göç Kurulu" adıyla yeniden yapılandırılmıştır. Göç Kurul, 2017 yılı içerisinde dört kez ve 2018 yılı başında bir kez olmak üzere toplam beş defa toplanarak göç politikalarının belirlenmesine yönelik karar alma süreçlerine katkı sunmuştur (Göç İdaresi Başkanlığı, 2025).

Göç kurulu, mevcut hukuki düzenlemeye göre; Türkiye'nin yabancılara ilişkin göç stratejilerini belirlemek, bu stratejilerin koordinasyonunu sağlamak ve uygulanmasını izlemekle görevli bir üst düzey politika ve eşgüdüm organıdır. Kurul, İçişleri Bakanı'nın başkanlığında toplanmakta; üyeleri ise İçişleri Bakanlığı tarafından belirlenen bakanlıklar ile ilgili kurum ve kuruluşların temsilcilerinden oluşmaktadır. Kurul toplantıları, İçişleri Bakanı'nın çağrısı üzerine gerçekleştirilmektedir. Yeniden yapılandırılmasının ardından Göç Kurulu, 21 Kasım 2018, 24 Ocak 2019, 12 Temmuz 2019, 19 Eylül 2019, 18 Aralık 2020, 15 Eylül 2021, 9 Haziran 2022, 20 Ekim 2022, 29 Ocak 2024 ve 29 Ocak 2025 tarihlerinde toplanmıştır. Eski adıyla Göç Politikaları Kurulu ve yeni adıyla Göç Kurulu'nun 29 Ocak 2025 tarihinde gerçekleştirilen on beşinci toplantısına; dönemin İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya'nın yanı sıra İçişleri Bakan Yardımcısı, Göç İdaresi Başkanı ve çeşitli bakanlıkların bakan yardımcıları ile Millî İstihbarat Teşkilatı Başkan Yardımcısı katılım sağlamıştır.

Bu durum, göç yönetiminin çok paydaşlı ve çok sektörlü niteliğini yansıtan kurumsal bir eşgüdüm mekanizmasının işletildiğini göstermektedir (Göç İdaresi Başkanlığı, 2025). Bu bağlamda Göç Kurulu, Türkiye'de göç yönetiminin stratejik yönelimini belirleyen, politika üretim sürecinde yatay ve dikey koordinasyonu temin eden ve yeni hükümet sistemi içerisinde yeniden yapılandırılmış merkezi bir karar ve danışma organı olarak işlev görmektedir.

2.2.3. Türkiye'nin Küresel Göç Yönetişimi Aktörleriyle İlişkisi

Türkiye, göç alanında küresel ölçekte faaliyet gösteren başlıca uluslararası aktörler olan; UNHCR , IOM ve ICMPD gibi pek çok küresel aktörler ile hem merkezi düzeyde hem de yerel düzeyde kurumsal etkileşim ve işbirliği içerisindedir.

Türkiye'nin uluslararası koruma rejimi, 1951 Cenevre Sözleşmesi'ne koyduğu coğrafi sınırlama nedeni ile Avrupa dışından gelen sığınmacılara yönelik özgün ve karmaşık bir yapı arz etmektedir. Bu bağlamda Türkiye, Avrupa dışından gelen kişilere "mülteci" statüsü tanımamakta; bunun yerine şartlı mülteci veya diğer uluslararası koruma statüleri aracılığıyla geçici koruma sağlamaktadır.

Koçak'ın (2020) vurguladığı üzere, Türkiye'nin kendine özgü mülteci mevzuatı nedeniyle UNHCR, uluslararası koruma kapsamındaki kişilerin mülteci statüsü belirleme (Refugee Status Determination – RSD) süreçlerini yürütmekle yetkilendirilmiş, ancak bu yetki esasen üçüncü bir ülkeye yeniden yerleştirme (resettlement) amacıyla sınırlandırılmıştır (Koçak, 2020:34). Bu çerçevede Türkiye, Avrupa dışı sığınmacıların başvurularını 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun (YUKK) 62. maddesinde düzenlenen "şartlı mülteci" statüsü kapsamında değerlendirirken, UNHCR aynı kişileri 1951 Sözleşmesi'nde tanımlanan mülteci kategorisi altında incelemiştir.

UNHCR tarafından mülteci statüsü tanınması, başvuru sahiplerine yalnızca Türkiye'de geçici ikamet hakkı değil, aynı zamanda üçüncü bir ülkede yeniden yerleşim arama hakkını da güvence altına almıştır (Koçak, 2020: 34). Bu özgün hukuki yapı, UNHCR'nin Türkiye'deki rolünü uzun yıllar boyunca merkezi ve vazgeçilmez kılmıştır.

Ancak yeniden yerleşim mekanizması yapısal olarak sınırlı bir kapasiteye sahiptir. UNHCR'nin de belirttiği üzere, bu programa düzenli biçimde katılan devletler oldukça azdır ve başlıca aktörler Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Avustralya ve bazı İskandinav ülkeleriyle sınırlıdır (Koçak, 2020: 34). Bu durum, Türkiye'deki iltica sisteminin uzun bekleme süreleri, belirsizlik ve geçicilik üzerinden şekillenmesine neden olmuştur.

Türkiye'nin uluslararası göç yönetişim sürecinde en önemli aktör olarak görülen UNHCR 2018 yılına kadar Türkiye'de iltica ve yeniden yerleşim süreci oldukça çok katmanlı ve bürokratik bir yapı sergilemiş Koçak (2020) bu süreci dokuz aşamada ifade etmiştir. Bu aşamalar; *(1)*

Ankara'da ASAM'a kayıt olmak, (2) bir uydu kente yerleşmek, (3) il göçmenlik ofisine kayıt olmak, (3) yabancılar için kimlik kartı başvurusunda bulunmak, (4) RSD (Mülteci Statüsü Belirleme) görüşmelerini beklemek, (5) mülteci statüsü verilmesi, (6) yeniden yerleşim görüşmelerini beklemek, (7) UNHCR tarafından üçüncü bir ülkeye atanmak (ve yerel yetkililer ve STK'ların katılımı), (8) üçüncü ülkenin değerlendirme ve kararını beklemek ve (9) yeniden yerleşim süreci (Koçak, 2020: 35). Bu yapı, UNHCR'yi fiilen Türkiye'deki iltica rejiminin operasyonel omurgası haline getirmiştir.

Bununla birlikte, 2008 yılından itibaren UNHCR'nin rolü yalnızca bireysel statü belirleme ile sınırlı kalmamış; kurumsal kapasite inşasına yönelik stratejik bir boyut kazanmıştır. Ekşi'nin (2019) aktardığı üzere, UNHCR, YUKK'un ve ilgili ikincil mevzuatın hazırlanma süreçlerine aktif biçimde katkı sunmuş; seminerler, çalıştaylar ve çok paydaşlı toplantılar aracılığıyla sivil toplum ile devlet kurumları arasındaki işbirliğini güçlendirmeyi amaçlamıştır (Ekşi, 2019: 363). Özellikle Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün (GİGM) kurulmasının ardından UNHCR, bu kurumun idari kapasitesinin geliştirilmesine teknik ve lojistik destek sağlamış; mobil kayıt merkezleri gibi somut altyapı katkılarında bulunmuştur (Ekşi, 2019: 363).

UNHCR'nin Türkiye'deki konumunda en kritik kırılma noktası, 10 Eylül 2018 tarihinde yaşanmıştır. Bu tarihten itibaren UNHCR, Türkiye'de uluslararası koruma başvurularının kaydını almayı tamamen durdurmuş ve bu yetkiyi doğrudan il göç idaresi müdürlüklerine bırakmıştır (Ekşi, 2019: 364). Böylece, Avrupa dışından gelen yabancıların uluslararası koruma başvurularının alınması, sevk edilmesi ve kayıt süreçleri tamamen ulusal makamların yetki alanına girmiştir.

Bu değişiklik, Türkiye'nin göç rejiminde egemenlik temelli bir kurumsallaşma sürecine işaret etmektedir. 10 Eylül 2018 sonrasında UNHCR'nin faaliyetleri, bilgilendirme ve danışmanlık hizmetleriyle sınırlandırılmıştır. Bu hizmetler; hukuki danışmanlık, psikolojik ve psikiyatrik destek, eğitim faaliyetleri ve özel ihtiyaç sahiplerinin haklara erişimine yönelik rehberlik gibi alanlarda yoğunlaşmıştır (Ekşi, 2019: 364). Dolayısıyla UNHCR, statü belirleyen ve başvuru alan bir aktörden ziyade, destekleyici ve tamamlayıcı bir uluslararası kuruluş konumuna evrilmiştir.

Türkiye'nin göç rejimi, coğrafi sınırlama temelinde şekillenen özgün hukuki yapısı nedeniyle uzun yıllar UNHCR'ye merkezi bir rol atfetmiş; ancak YUKK'un yürürlüğe girmesi ve

GİGM'in kurumsal kapasitesi'nin güçlenmesiyle birlikte bu rol belirgin biçimde daralmıştır. UNHCR'nin 2018 sonrası konumu, Türkiye'nin uluslararası koruma alanında devlet merkezli ve kurumsallaşmış bir yönetişim modeline geçişini açık biçimde ortaya koymaktadır. Türkiye'nin göç yönetim sürecinde, özellikle 2004 yılında IOM'ye üyeliğiyle birlikte Türkiye'nin göç politikalarının şekillenmesinde önemli görevler üstlenmiştir. Nitekim IOM, Türkiye'de göç politikalarının kurumsallaşması sürecinde, özellikle 6458 sayılı YUKK'un hazırlanma aşamasında teknik destek ve politika danışmanlığı sağlayarak önemli bir katkı sunmuştur (Fine, 2018).

IOM, Türkiye'de göçmenlerin yoğun olarak yaşadığı bölgelerdeki yerel yönetimler ve ilgili kamu kurumlarına mali ve teknik destek sağlayarak göçmenlerin uyum süreçlerinin güçlendirilmesini hedeflemektedir. Bu çerçevede IOM, göçmenlerin sosyal, ekonomik ve kültürel entegrasyonuna yönelik yerel kapasite geliştirme programlarını uygulamaya koymaktadır. 2011 yılından itibaren, özellikle sınır yönetimi ve göç güvenliği alanlarında, IOM Türkiye'deki hükümetler arası işbirliği süreçlerinde en kritik Birleşmiş Milletler kuruluşlarından biri haline gelmiştir. Bu bağlamda, IOM ile yakın işbirliği içinde faaliyet gösteren UNHCR'de Türkiye'nin sınır yönetimi ve mülteci koruma mekanizmalarında aktif bir rol üstlenmektedir (Gökalp Aras, 2024:9).

Türkiye'nin göç yönetişimi alanında yaşadığı kurumsal yeniden yapılanma, YUKK'un kabulü ve GİGM'in tesis edilmesiyle birlikte, göç yönetimini teknik, idari ve normatif bir çerçeveye oturtmuştur. Bu dönüşüm yalnızca AB müktesebatına uyum sürecinin bir gereği olarak değil, aynı zamanda göçün çok katmanlı doğasına yanıt veren ulusötesi bir yönetişim modelinin inşası olarak da okunmalıdır. Bu bağlamda IOM'nın Türkiye'deki konumu, geleneksel proje yürütücülüğünün ötesine geçmiş; politika oluşturma, kapasite geliştirme ve uygulama alanlarında derinleşen bir kurumsal aktörlük halini almıştır.

IOM artık yalnızca insan ticaretiyle mücadele ya da gönüllü geri dönüş programlarını yürüten bir hizmet sağlayıcı değil, Türkiye'nin göç yönetimi paradigmasının şekillenmesinde etkili bir uluslararası ortak konumundadır (Fine, 2018: 1752). Bu etkinin en somut göstergesi IOM Türkiye'nin mali kapasitesinde gözlemlenen dikkat çekici artıştır. Nitekim IOM Türkiye ofisinin bütçesi 1998 yılında 415.418 ABD doları iken 2015'te 27.927.485 ABD dolarına, 2024 itibarıyla ise 108.043.386 ABD dolarına ulaştığı görülmektedir (Fine, 2018: 1752; IOM, 2025: 80). Yaşanan bu artış, IOM'un Türkiye'de yalnızca operasyonel varlığını değil, aynı zamanda

göç yönetimi üzerindeki yapısal ve stratejik etkisini derinleştirdiğini göstermektedir. Dolayısıyla, IOM'un mali büyümesi, Türkiye'nin göç yönetişimi rejiminde uluslararası örgütlerin giderek kurumsallaşan rolünün ampirik bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

Bu kapsamda IOM, Türkiye'de göç yönetiminin kurumsal kapasitesini artıran, çok taraflı işbirliğini güçlendiren ve insan hakları temelli göç politikalarının uygulanmasını destekleyen temel uluslararası aktörlerden biri olarak öne çıkmaktadır.

Türkiye'nin uluslararası göç yönetişim sürecinde IOM ve UNHCR kadar görünür olmasa da ICMPD de Türkiye'nin göç yönetim sürecindeki uluslararası paydaşlık yaptığı diğer bir uluslararası aktör olarak karşımıza çıkmaktadır. ICMPD, Türkiye'de göç ve sınır yönetimi alanlarında kurumsal kapasiteyi güçlendirmeye yönelik çok boyutlu projeler yürütmektedir (ICMPD, 2025: 68). 2018 yılından itibaren ICMPD, Türkiye'nin ulusal güvenlik öncelikleri ile AB'nin normatif etkisi arasında bir köprü kurarak, ülkenin sınır yönetimi politikalarının şekillenmesinde stratejik bir aktör konumuna gelmiştir (Gokalp Aras, 2024:9). Bu süreçte kurum, göç ve sınır yönetimine ilişkin kurumsal reformların yönlendirilmesinde ve stratejik çerçevelerin Avrupa müktesebatıyla uyumlandırılmasında belirleyici bir rol üstlenmiştir.

Türkiye'nin Geçici Koruma altındaki Suriyeli'lerin ülkelerine geri dönüşü için benimsediği "*gönüllü, güvenli, onurlu ve düzenli geri dönüş*" misyonu çerçevesinde şekillenen geri dönüş politikaları, ilk etapta Suriyeli'lerin Suriye'nin kuzeyindeki 'güvenli bölgelere' yönlendirilmesini merkeze alan ve bu sürecin 'gönüllülük' temelinde teşvik edilmesini öngören stratejik bir eksen üzerine inşa edilmiştir (GİB, t.y.; Gökalp Aras, 2024: 9).

Bu stratejik yönelimin kurumsallaşma sürecinde, 2009 yılından bu yana IOM partnerliğinde yürütülen Gönüllü Geri Dönüş ve Yeniden Entegrasyon (AVRR) paradigması, 2019 yılında ICMPD ile işbirliği içerisinde geliştirilen Ulusal Destekli Gönüllü Geri Dönüş ve Yeniden Entegrasyon (N-AVRR) Programı ile daha yerli ve ulusal bir nitelik kazanmıştır (Gökalp Aras, 2024: 9). Söz konusu operasyonel dönüşümün güncel yansımaları olan NAVR ve EMPATHY projeleri, özellikle geçici koruma altındaki Suriyelilerin geri dönüş süreçlerini 'güvenli, gönüllü ve onurlu geri dönüş' normları çerçevesinde standardize etmeyi hedeflerken; RECONNECT II projesi, düzensiz göç yönetiminde geri dönüş danışmanlığına dair kurumsal kapasitenin güçlendirilmesine katkıda bulunmaktadır (ICMPD, 2025: 70).

ENACT projesi ise gözaltına alternatif insan hakları temelli uygulamaların geliştirilmesini desteklerken; INNOVATIVE projesi, giriş yasakları, idari gözaltı ve kabul edilemez yolcular gibi konularda paydaş istişarelerini güçlendirerek göç hukukunun uygulama boyutunu geliştirmektedir (ICMPD, 2025: 70). EMOTION projesiyle uluslararası koruma başvurularının değerlendirme süreçlerinde yaşanan gecikmeleri azaltarak idari etkinliği artırmayı amaçlamaktadır. İnsan ticaretiyle mücadelede yürütülen P-ACT projesi ise erken teşhis, yönlendirme ve önleme mekanizmalarını güçlendirerek, Türkiye'nin insan hakları çerçevesindeki yükümlülükleriyle uyumlu bir kurumsal modelin yerleşmesine katkı sunmaktadır (ICMPD, 2024: 70).

Sosyo-ekonomik uyum alanında öne çıkan ENHANCER projesi, geçici koruma altındaki Suriyeliler ve ev sahibi toplulukların istihdam olanaklarını artırarak, kapsayıcı kalkınmayı desteklemektedir. Bu çerçevede, özel sektör iş birlikleri, mesleki eğitim, mentorluk, teknik girişimcilik eğitimi ve pazarlama programları aracılığıyla göçmenlerin işgücü piyasasına entegrasyonunu kolaylaştırmıştır (ICMPD, 2025: 71).

Sınır yönetimi bağlamında, Avrupa Komisyonu tarafından finanse edilen SAFE projesi, Türkiye'nin düzensiz göç ve sınır ötesi tehditlerle mücadele kapasitesini güçlendirmiştir. Bu proje de T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Sınır Yönetimi Genel Müdürlüğü'nün sınır gözetim sistemlerini modernize etmesine ve uluslararası insan hakları standartlarına uyumlu hale getirmesine teknik destek sağlamıştır (GİB, t.y.; ICMPD, 2025: 70).

Nitekim ICMPD'nin Türkiye'deki çalışmaları yalnızca göç ve sınır yönetimi alanlarında teknik kapasite artışı sağlamamakta, aynı zamanda insan haklarına dayalı yönetişim, sosyo-ekonomik kalkınma ve sürdürülebilir uyum politikalarının geliştirilmesine de öncülük etmektedir. Kurumun yürüttüğü projeler, Türkiye'nin göç yönetimi alanındaki kurumsal dönüşümünü destekleyen çok katmanlı, bütünleşik ve insan merkezli bir yaklaşımın somut örnekleri olarak değerlendirilebilir.

2.3. TÜRKİYE'DE GÖÇ YÖNETİŞİMİ AKTÖRLERİ VE ROLLERİ

Çalışmanın bu bölümünde Türkiye'nin göç yönetim sürecinde faaliyet gösteren kurumlara ve bu kurumların görev ve sorumluluklarına ve yönetim sürecinde aldığı rollere yasal mevzuat çerçevesinde değinilecektir.

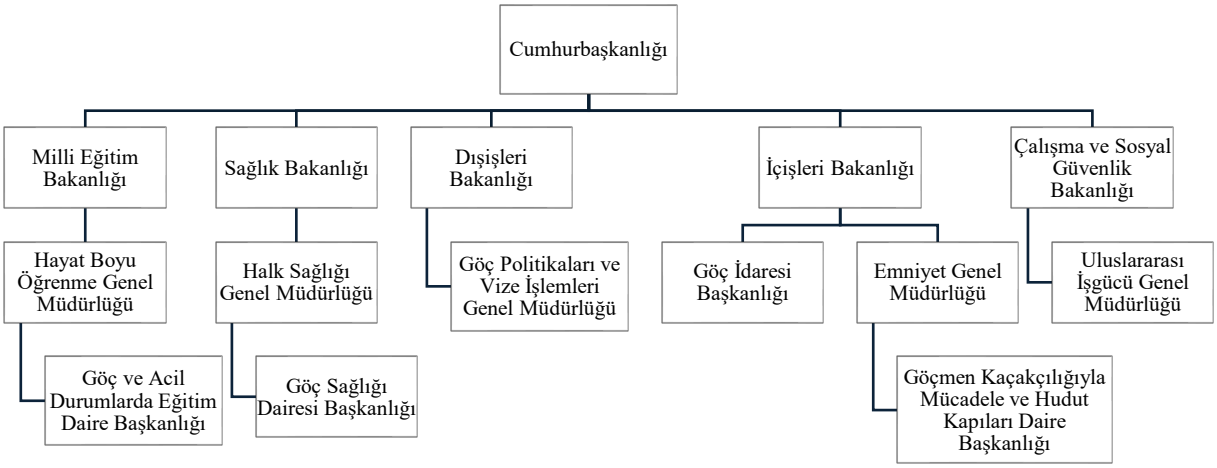
2.3.1. Merkezi Yönetim Kurumları

Türkiye Cumhuriyeti'nde 16 Nisan 2017 tarihinde gerçekleştirilen halkoylaması sonucunda kabul edilen Anayasa değişiklikleri ile Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi'ne geçilmiş ve söz konusu sistem 9 Temmuz 2018 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir. Bu anayasal ve yönetsel dönüşüm, devletin kurumsal yapılanmasında meydana gelen kapsamlı değişimlerin yanı sıra, göç yönetimi alanında yetki, görev ve sorumluluk paylaşımını da doğrudan etkilemiştir.

Yeni hükûmet sistemiyle birlikte yürütme yetkisinin merkezileştirilmesi sonucunda, Cumhurbaşkanlığı, Türkiye'de göç yönetiminin temel ve belirleyici kurumsal aktörü hâline gelmiştir. Bu bağlamda, Cumhurbaşkanı yardımcıları ile bakanların doğrudan Cumhurbaşkanı tarafından atanması; buna karşılık, bu aktörlerin Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne karşı siyasi sorumluluklarının bulunmaması ve yalnızca kendilerini atayan Cumhurbaşkanı'na karşı siyaseten sorumlu olmaları, yürütme organının yapısal niteliğini köklü biçimde dönüştürmüştür (Doğan ve Erdoğan, 2021: 3).

Bu durum, karar alma süreçlerinde hiyerarşik bütünleşmeyi güçlendirmiş ve yürütme erkinin tek merkezde toplanmasına zemin hazırlamıştır. Söz konusu yapısal dönüşüm, göç yönetimi alanında da kurumsal bir yeniden yapılanmayı beraberinde getirmiştir. Cumhurbaşkanlığı'na bağlı olarak faaliyet gösteren toplam 17 bakanlık içinde yalnızca altı bakanlığın, göç yönetimiyle doğrudan ilişkili kurumsal birimlere sahip olduğu görülmektedir.

Şekil 2.4. *Türkiye'de Göç Yönetiminde Merkezi Yönetimin Kurumsal Yapılanması*

Kaynak: (1 sayılı ve 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri referans alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur).

Şekil 2.4'te sunulduğu üzere, Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, göç yönetimi sürecinde doğrudan rol üstlenen temel kamu aktörleri arasında yer almaktadır.

Buna karşılık, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde göç yönetimine özgü doğrudan bir kurumsal birim bulunmamakla birlikte, bu bakanlıkların göç olgusuna ilişkin dolaylı sorumluluk ve işlevlere sahip olduğu değerlendirilmektedir. Bu durum, Türkiye'de göç yönetiminin çok aktörlü ancak merkezî olarak koordine edilen bir yönetişim yapısı içerisinde yürütüldüğünü göstermektedir.

2.3.1.1. Cumhurbaşkanlığı Politika Kurulları

Türkiye Cumhuriyeti'nin 9 Temmuz 2018 tarihinde fiilen geçiş yaptığı Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi, yönetim modeli açısından köklü bir dönüşümü beraberinde getirmiş; bu kapsamda oluşturulan Cumhurbaşkanlığı Politika Kurulları, kamu politikalarının belirlenmesi ve koordinasyonunda yeni bir kurumsal aktör olarak tanımlanmıştır (Akıncı, 2018: 2128; Dinç & Atmaca, 2023: 138; Öztürk, 2023: 164). Bu kurullara ilişkin temel hukuksal çerçeve, 10 Temmuz 2018 tarihinde yürürlüğe giren 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin (CBK) dördüncü kısmında düzenlenmiş ve kurulların yapısı ile görev alanları bu düzenleme ile somutlaştırılmıştır. Söz konusu yapıda 28 Mart 2025 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanan 183 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile önemli bir revizyona gidilmiş; 1 sayılı CBK'da yer alan bazı politika kurullarının isimleri ve görev alanları yeniden tanımlanmış, ayrıca kurul sayısı dokuzdan ona yükseltilmiştir. Revizyon sonrası Cumhurbaşkanlığı Politika Kurulları şu şekilde yapılandırılmıştır:

a) Bilim, Teknoloji ve Yenilik Politikaları Kurulu
b) Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulu
c) Ekonomi Politikaları Kurulu
ç) Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu
d) Hukuk Politikaları Kurulu
e) Kültür ve Sanat Politikaları Kurulu
f) Sağlık Politikaları Kurulu (Değişik: RG-28/3/2025-32855-CK-183/2 md.)
g) Sosyal ve Gençlik Politikaları Kurulu (Değişik: RG-28/3/2025-32855-CK-183/2 md.)

ğ) Tarım ve Gıda Politikaları Kurulu (Ek: RG-28/3/2025-32855-CK-183/2 md.)
h) Yerel Yönetim ve Afet Politikaları Kurulu (Değişik: RG-28/3/2025-32855-CK-183/2 md.)

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile yürütme organının politika üretme kapasitesi ve koordinasyon mekanizmaları yeniden yapılandırılmış; bu yeniden yapılanmanın hukuki çerçevesi ise 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile oluşturulmuştur. Bu düzenleme, politika üretim süreçlerinde uzmanlaşmanın artırılmasını, karar alma mekanizmalarının merkezîleştirilmesini ve farklı politika alanlarının Cumhurbaşkanlığı bünyesinde bütünleştirilmesini amaçlayan yeni bir yönetim modelini tesis etmiştir. Bu yeni sistemde oluşturulan Cumhurbaşkanlığı Politika Kurulları, yürütme organının belirli politika alanlarında stratejik yönelimlerini belirlemede danışma, koordinasyon ve öneri mekanizması işlevi görmektedir. Göç yönetimi, bu kurulların çalışma alanları arasında disiplinler arası niteliği ve çok katmanlı etkileri bakımından özel bir yere sahiptir. Göç olgusunun Türkiye'deki yönetsel karşılığı, üç farklı Politika Kurulu'nun görev alanlarına dağılmış durumdadır.

Bunlardan ilki olan Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu, göçün ulusal güvenlik, dış politika ve sınır yönetimi boyutlarını kapsayan stratejik yönüyle ilgilenmektedir. Kurul, göçün Türkiye'nin bölgesel konumu, uluslararası yükümlülükleri ve güvenlik politikalarıyla etkileşimini değerlendirerek, Cumhurbaşkanına bu alanlarda öneriler sunmakta ve politika koordinasyonuna katkı sağlamaktadır. Böylece göç, yalnızca iç düzenin değil, aynı zamanda uluslararası istikrarın ve diplomatik ilişkilerin bir unsuru olarak ele alınmaktadır.

İkinci olarak, Sosyal ve Gençlik Politikaları Kurulu, göçün toplumsal ve insani yönünü ele alan bir çerçeve sunmaktadır. Bu kurulun temel işlevi, göçmenlerin ve mültecilerin toplumsal yaşama katılımını kolaylaştıracak, sosyal uyumu güçlendirecek ve dezavantajlı grupların korunmasına yönelik politika önerileri geliştirmektir. Böylelikle göç yönetimi, salt güvenlik temelli bir yaklaşımın ötesine taşınarak, sosyal adalet, insan hakları ve katılımcı toplum ilkeleriyle ilişkilendirilmektedir. Üçüncü olarak, Yerel Yönetim ve Afet Politikaları Kurulu, göçün mekânsal ve yönetsel boyutuna odaklanmaktadır. Kurul, göç ve iskân politikaları arasındaki ilişkiyi ele almakta; yerel yönetimlerin göçle bağlantılı hizmet kapasitesinin güçlendirilmesi, barınma politikalarının sürdürülebilirliği ve kentleşme süreçlerinde uyum mekanizmalarının geliştirilmesi konularında politika önerileri üretmektedir. Böylece göç yönetimi, merkezi ve yerel düzey arasında kurumsal bir denge içinde konumlandırılmakta, çok düzeyli yönetişim ilkesi doğrultusunda somut bir yapıya kavuşturulmaktadır.

Cumhurbaşkanlığı Politika Kurulu'nun etkileşim alanları birlikte değerlendirildiğinde, Türkiye'de göç yönetiminin yalnızca idari bir faaliyet olarak değil, stratejik, sosyal ve mekânsal boyutlarıyla bütüncül bir politika alanı olarak kurgulandığı görülmektedir. Cumhurbaşkanlığı Politika Kurulları, Türkiye'nin göç yönetimi mimarisinde politika önerileri geliştirmek ve mevcut uygulamaları değerlendirmek suretiyle katkı sunan resmi ve kurumsal aktörler olarak öne çıkmaktadır.

2.3.1.2. İçişleri Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşları

Türkiye'nin göç yönetim sürecinin başat aktörler olan İçişleri Bakanlığı, göçün koordinasyonu ve yönetimi için en fazla sorumluluk Göç İdaresi Başkanlığı'na ait olsa da Emniyet Genel Müdürlüğü, AFAD, Jandarma Genel Komutanlığı gibi birimlerinin de göçün koordinasyonunda sorumluluk üstlendiği görülmektedir.

a) Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), 2011 yılında başlayan kitlesel göç süreciyle birlikte Türkiye'nin göç yönetiminde merkezi bir rol üstlenmiş; 2018 yılında yetkilerini Göç İdaresi Başkanlığı'na devredene dek Suriyeli sığınmacılar için çok sayıda barınma merkezinin tesisi ile bu merkezlerdeki bireylerin sosyal ve psikolojik gereksinimlerinin karşılanmasında aktif görev almıştır (Arslan, vd., 2023: 9). Bu süreçte Türk Kızılayı ile eş güdümlü hareket eden AFAD, "Suriye Krizi İnsani Yardım Operasyonu" kapsamında yürütülen insani yardım faaliyetlerine kurumsal bir zemin oluşturmuştur (Arslan, vd., 2023: 9). Söz konusu yetki devrine rağmen AFAD, göç ve insani krizlere müdahale kapasitesini muhafaza ederek; teşkilat yapısındaki Müdahale Genel Müdürlüğü bünyesinde yer alan "Uluslararası İnsani Yardım Dairesi" aracılığıyla bu alandaki stratejik katkılarını sürdürmeye devam etmektedir (AFAD, 2025: 15).

b) Emniyet Genel Müdürlüğü

Türkiye'de göç yönetimi, 2015 yılı itibarıyla kurumsal bir yeniden yapılanma sürecine girmiştir. Bu tarihten sonra göç alanındaki politika ve uygulamaların koordinasyonu, İçişleri Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyet gösteren Göç İdaresi Başkanlığı tarafından yürütülmektedir. 18 Mayıs 2015 öncesinde ise göç olgusunun kurumsal düzeydeki idaresi, Göç İdaresi Müdürlüğü'nün yanı sıra, göçü ağırlıklı olarak bir güvenlik meselesi olarak değerlendiren ve

bu çerçevede hareket eden Emniyet Genel Müdürlüğü'nün sorumluluğu altında bulunmaktaydı. Dolayısıyla söz konusu kurumsal dönüşüm, göçün yalnızca güvenlik eksenli bir olgu olarak ele alınmasından çıkarılarak, daha kapsamlı bir idari ve sosyal politika perspektifiyle yönetilmesine yönelik önemli bir paradigma değişimini temsil etmektedir.

Daha önceki yıllarda İl Emniyet Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren *"Yabancılar Şube Müdürlüğü"* 18.05.2015 tarihi itibarıyla yabancılara (göçmenlere) ait ikamet izni, çalışma izni, öğrenim izni gibi izin ve işlem yetkileri İl Göç İdaresi Müdürlüğü'ne devretmiş bulunmakla birlikte, diğer vatandaşlık işlemlerini *"Göçmen Kaçakçılığıyla Mücadele ve Hudut Kapıları Şube Müdürlüğü*" birimi adı altında yürütmektedir (Antalya Emniyet Müdürlüğü, t.y.; Güngör, 2022: 110). Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde göçün koordineli biçimde yönetilmesini sağlayan diğer birim ise Göçmen Kaçakçılığıyla Mücadele ve Hudut Kapıları Daire Başkanlığı'dır. Bu Başkanlık, Türkiye'nin düzensiz göçle bağlantılı güvenlik tehditlerine karşı faaliyet gösteren birimidir. Görevleri; göçmen kaçakçılığı, insan ticareti ve yasa dışı organ nakliyle mücadele etmek, hudut kapılarında giriş-çıkış işlemlerini etkin biçimde yürütmek ve sahte seyahat belgelerini tespit ederek düzensiz göçü önlemektir (T.C. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü, 2025:83). Böylece hem sınır güvenliği hem de insan haklarının korunması sağlanmaktadır.

Emniyet Genel Müdürlüğü, düzensiz göç, göçmen kaçakçılığı ile insan ve organ ticareti gibi uluslararası nitelikli suçlarla mücadele kapsamında kapsamlı faaliyetler yürütmektedir. 2024 yılı verilerine göre, 4.167 göçmen kaçakçılığı vakası tespit edilmiş; bu olaylarda 6.839 organizatör yakalanmış ve 2.596 kişi tutuklanmıştır. Aynı yıl içerisinde ayrıca 61 insan ticareti vakası kayda geçmiş; bu kapsamda 156 insan taciri yakalanmış ve 34 kişi tutuklanmıştır (T.C. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü, 2025: 31).

Emniyet Genel Müdürlüğünün göçmenlere yönelik önemli faaliyetlerinden biri, Türkiye'de uyuşturucu ile mücadele kapsamında geliştirilen NARKOREHBER bilgilendirme faaliyet programıdır. Bu program, yabancı uyruklu bireylerin uyuşturucuya karşı bilinç ve farkındalık düzeylerini artırmayı hedeflemektedir. Bu çerçevede yürütülen NARKOGÖÇMEN modülü, 19 Ağustos 2021 – 31 Aralık 2024 arasında gerçekleştirilen 1.812 etkinlikte 68.749 göçmene ulaşmıştır. Yalnızca 2024 yılı içerisinde ise 280 faaliyet sonucunda 14.748 göçmene erişim sağlanmıştır (T.C. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü, 2025: 59).

c) Jandarma Genel Komutanlığı

Türkiye'nin jeopolitik konumu, bölgesel çatışmalar ve sosyo-ekonomik istikrarsızlıklar, ülkeyi düzensiz göç hareketleri için hem hedef hem de transit bir merkez haline getirmektedir (Jandarma Genel Komutanlığı, 2025: 37). Bu bağlamda, Jandarma Genel Komutanlığı tarafından yürütülen stratejik mücadele kapsamında Jandarma Genel Komutanlığı istatistiklerine göre göçmen kaçakçılığıyla mücadele kapsamında 2019 yılında 29.576 olay meydana gelmiş, bu olaylarda 261.305 düzensiz göçmen yakalanmış ve 4.117 organizatör hakkında işlem yapılmıştır; 2020 yılında olay sayısı 14.842'ye, yakalanan düzensiz göçmen sayısı 65.910'a ve organizatör sayısı 1.448'e düşmüştür; 2021 yılında 24.766 olayda 95.011 düzensiz göçmen ve 3.450 organizatör tespit edilmiştir; 2022 yılında 42.188 olay, 158.474 düzensiz göçmen ve 4.113 organizatör kaydedilmiştir; 2023 yılında olay sayısı 14.918'e gerilerken 119.074 düzensiz göçmen yakalanmış ve organizatör sayısı 5.380'e yükselmiştir; 2024 yılında ise 20.434 olay ve 5.738 organizatör kayda geçirilmiş olup ilgili faaliyet raporunda yakalanan düzensiz göçmen sayısına yer verilmemiştir (T.C. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı, 2021: 24; T.C. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı, 2022: 26; T.C. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı, 2023: 26; T.C. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı, 2025: 37). Tablo 6'da gösterildiği gibi Jandarma Genel Komutanlığı 2019-2024 yılları arasında Türkiye'deki göçmen kaçakçılığı faaliyetlerinin dinamik ve dalgalı bir seyir izlediğini ortaya koymaktadır.

Veriler ışığında, 2019 yılında zirve noktalarından birini yaşayan düzensiz göç hareketliliğinin, 2020 yılında küresel pandemi kısıtlamalarının etkisiyle belirgin bir düşüş kaydettiği, ancak sonraki yıllarda yeniden tırmanışa geçtiği gözlemlenmektedir. Özellikle 2023 ve 2024 yıllarında, olay sayılarındaki göreceli stabiliteye rağmen "organizatör" sayılarında görülen rekor artış (5.738 kişi), kolluk kuvvetlerinin operasyonel odağının bireysel vakalardan ziyade suç şebekelerini çökertmeye yönelik stratejik bir dönüşüm geçirdiğine işaret etmektedir.

Jandarma Genel Komutanlığı 2019-2022 yılları arasında yayınlanan faaliyet raporlarından elde edilen istatistikler bağlamında Antalya ilinde yakalanan düzensiz göçmen sayılarını ve bu verilerin genel sıralamadaki yerini analiz ederek, kentin bölgesel bir göç rotası üzerindeki stratejik önemini sergilemektedir.

Antalya ili özelinde ise 2019 yılında 7.020 düzensiz göçmen yakalanarak iller sıralamasında yedinci sırada yer almış, 2020 yılında 12.406 kişi ile birinci sıraya yükselmiş, 2021 yılında 14.229 kişi ile ikinci sırada yer almış ve 2022 yılında 9.179 kişi ile yeniden yedinci sıraya gerilemiştir (T.C. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı, 2020: 28; T.C. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı, 2021: 24; T.C. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı, 2022: 26; T.C. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı, 2023: 26). Antalya'da 2019 yılında 7.020 olan yakalanan göçmen sayısının 2021 yılında 14.229 ile zirve noktasına ulaştığını, ancak en dikkat çekici değişimin 2020 yılında yaşandığını göstermektedir.

Nitekim 2020 yılı, yakalanan kişi sayısının bir önceki yıla oranla yaklaşık %76 oranında bir artışla 12.406' ya yükseldiği ve Antalya'nın bu alanda Türkiye genelinde birinci sıraya yerleştiği kritik bir dönem olarak kayda geçmiştir. 2022 yılına gelindiğinde ise hem yakalanan sayısında hem de sıralamadaki yerinde bir düşüş gözlemlense de, kentin düzensiz göçle mücadeledeki ağırlığı devam etmektedir.

İnsan ticaretiyle mücadele noktasında 2023-2024 döneminde gerçekleştirilen operasyonlar neticesinde toplam 241 mağdur kurtarılmış ve 264 şüpheli hakkında adli işlem tesis edilmiştir (Jandarma Genel Komutanlığı, 2024:47; Jandarma Genel Komutanlığı 2025: 37). Operasyonel başarıyı sürdürülebilir kılmak amacıyla 2024 yılında 3.664 personele uzmanlık eğitimi verilirken, yabancı uyruklu şahıslara yönelik 39.719 sevk ve nakil faaliyetleri gerçekleştirilmiştir (Jandarma Genel Komutanlığı, 2025: 37).

Jandarma Genel Komutanlığının faaliyet raporlarında yer alan 2019-2024 yılları arasında Türkiye'deki insan ticaretiyle mücadele kapsamında gerçekleştirdiği operasyonel faaliyetler yer almaktadır. Jandarma Genel Komutanlığı sorumluluk sahasında gerçekleşen insan ticareti istatistikleri üzerine yapılan boylamsal analiz, 2019-2024 yılları arasında suçun operasyonel dinamiklerinde belirgin bir dönüşüm yaşandığını ortaya koymaktadır. Altı yıllık süreçte kaydedilen istatistikler; 2019 yılında 32 olay, 96 insan taciri ve 62 mağdur; 2020 yılında 30 olay, 127 insan taciri ve 89 mağdur; 2021 yılında 38 olay, 173 insan taciri ve 145 mağdur; 2022 yılında 57 olay, 168 insan taciri ve 94 mağdur; 2023 yılında 40 olay, 127 insan taciri ve 113 mağdur ve 2024 yılında 32 olay, 137 insan taciri ve 128 mağdur şeklinde gerçekleşmiştir. Veriler arasındaki korelasyon incelendiğinde, vaka başına düşen fail ve mağdur oranlarındaki artış, suçun bireysel eylemlerden ziyade kolektif ve organize suç şebekeleri tarafından yürütüldüğünü, buna karşılık proaktif kolluk müdahaleleriyle mağdur tespit kapasitesinin

niteliksel bir ivme kazandığını ampirik olarak doğrulamaktadır (T.C. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı, 2021: 24; T.C. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı, 2022: 26; T.C. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı, 2023: 26; T.C. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı, 2024: 47; T.C. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı, 2025: 37). İnsan ticareti bağlamında 2022 yılında vaka sayısının 57 ile en yüksek seviyeye ulaştığını, ancak suçun asıl yoğunluğunun vaka başına düşen mağdur ve tacir sayılarında gizli olduğunu göstermektedir.

Özellikle 2024 yılı itibarıyla vaka sayısı başlangıç yılı olan 2019 seviyesine gerilemiş olsa da, mağdur sayısının (128) ve yakalanan tacir sayısının (137) yüksek seyretmesi, suçun organizasyonel yapısının daha karmaşık bir hal aldığını ve operasyonel verimliliğin arttığı gözlemlenmektedir. Jandarma Genel Komutanlığı, 6 Şubat Depremleri sonrasında Geri Gönderme Merkezlerinde (GGM) ortaya çıkan isyan girişimleri, afet koşullarında göç yönetiminin güvenlik boyutunu öne çıkarmıştır.

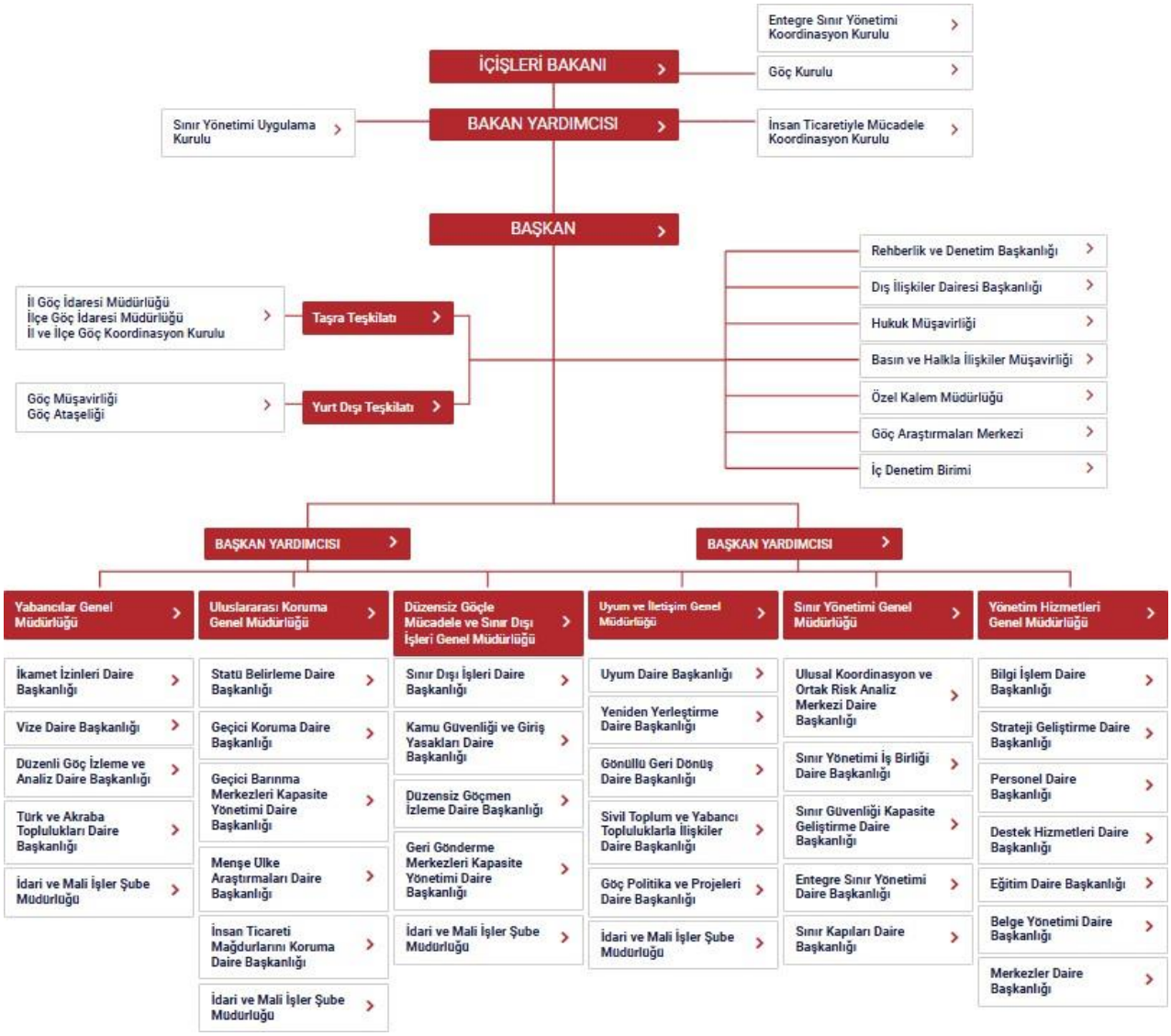
Malatya ve Adana'daki merkezlerde toplam 540 yabancı şahsın isyan girişimleri jandarma tarafından hızlı müdahaleyle bastırılmış, böylece kamu düzeni korunmuştur. Deprem bölgesinde 34.835 göçmen idari gözetim altında bulunurken, Hatay ve Malatya'daki üç GGM'nin kullanılamaz hale gelmesi mekânsal kapasiteyi daraltmıştır. Bu nedenle, toplam 3.302 göçmen stratejik planlama çerçevesinde 12 farklı ile sevk edilmiştir. Süreç, Türkiye'nin kriz yönetimi kapasitesini ve göç politikalarının olağanüstü koşullara uyarlanabilirliğini göstermektedir (Jandarma Genel Komutanlığı, 2024: 35).

2.3.1.3. Göç İdaresi Başkanlığı

Türkiye'nin göç alanındaki ilk ihtisas kurumu olan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 11 Nisan 2013 tarihinde yürürlüğe giren 6458 sayılı *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu* ile birlikte kurulmuş ve göç yönetiminin kurumsal çerçevesini oluşturan temel aktör haline gelmiştir (Uzun, 2023: 45). İçişleri Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyet gösteren GİB, Türkiye'de göçün yönetimi üstelenen kurumlardan birdir. 15 Temmuz 2018 tarihinde yürürlüğe giren 4 sayılı *Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin* on üçüncü bölümü, GİB'in kurumsal yapılanmasını kapsamlı biçimde düzenlemektedir. Bu bölümde, Başkanlığın amacı, kuruluşuna ilişkin esaslar, merkez, taşra ve yurt dışı teşkilatlarını da içeren örgütlenme yapısı, görev ve

yetkileri ile bağlı hizmet birimlerinin işlev ve sorumlulukları ayrıntılı şekilde tanımlanmıştır. GİB'in taşra teşkilatı üç birimden oluşmaktadır. Bunlar; İl Göç İdaresi Müdürlüğü, İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü, İl ve İlçe Göç Koordinasyon Kurulu'dur (GİB, 2025:10).

Şekil 2.5. *Göç İdaresi Başkanlığı Organizasyon Şeması*

Kaynak: (Göç İdaresi Başkanlığı, 2025: 10).

2024 yılı sonu itibariyle Göç İdaresi Başkanlığı bünyesinde 25 ilde 30 adet Geri Gönderme Merkezi bulunmaktadır (Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2025: 198).

Göç yönetişimin en net göründüğü durum, İl ve İlçe Göç Kurularıdır. İl ve İlçe Göç Koordinasyon Kurulları, göç yönetiminin yerel düzeyde etkin, bütüncül ve koordineli biçimde yürütülmesini sağlamak amacıyla oluşturulmuş olup, hukuki dayanağını 4 Nisan 2013 tarihli ve 6458 sayılı *YUKK'nin* 96. maddesi, 15 Temmuz 2018 tarihli ve 4 sayılı *Cumhurbaşkanlığı*

Kararnamesi'nin 158 ve 164/C maddeleri ile 17 Mart 2016 tarihli *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik'in* 118. maddesinden almaktadır. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı tarafından hazırlanan ve Ticaret Bakanlığı aracılığıyla 2023 yılında ticaret ve sanayi odalarına gönderilen 2022 tarihli "*İl ve İlçe Göç Koordinasyon Kurullarının Çalışma Usul ve Esasları Genelgesi*" gönderilmiştir (MUTSO, 2023).

Gönderilen Genelge'ye göre, İl Göç Koordinasyon Kurulu, vali başkanlığında; vali yardımcısı, yabancı nüfusu 2.000'in üzerinde olan ilçe kaymakamları, il millî eğitim, aile ve sosyal hizmetler, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, sağlık, nüfus, emniyet, jandarma, tarım ve orman, çevre, çalışma, kültür ve turizm, gençlik ve spor, AFAD, Müftülük, Sivil Toplumla İlişkiler, İl Göç İdaresi, Geri Gönderme ve Geçici Barınma Merkezleri, Türk Kızılay İl Temsilciliği, kamu üniversiteleri ile varsa göç araştırma merkezlerinin üst düzey yöneticilerinden oluşmaktadır.

İlçe Göç Koordinasyon Kurulu ise kaymakam başkanlığında; il veya ilçe göç idaresi, ilçe millî eğitim, sağlık, nüfus, emniyet, jandarma, tarım, müftülük, gençlik merkezi ve varsa Türk Kızılay ilçe temsilciliği ile kamu üniversitelerinin yöneticilerinden oluşmaktadır. Kurulların temel amacı, yabancılara yönelik hizmetlerde kamu kurumları arasında koordinasyon ve işbirliğini güçlendirmek, düzenli ve düzensiz göç, geçici koruma, sosyal uyum ve insan ticaretiyle mücadele gibi alanlarda ortak politika geliştirmek, yerel düzeyde göçten kaynaklanan sorunları tespit edip çözüm üretmek, alınan kararların uygulanmasını izlemek ve yıllık değerlendirme raporlarıyla göç yönetiminin performansını izlemektir. Kurulların sekretarya hizmetleri il düzeyinde İl Göç İdaresi Müdürlükleri, ilçe düzeyinde ise kurulun mevcut durumuna göre İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü veya Kaymakamlık tarafından yürütülmektedir (T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 2022).

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı (2022)'nın, aldığı karar doğrultusunda 1 temmuz 2022 tarihi itibariyle Türkiye genelinde 1169 mahalle göçmenlerin ikametine kapatımıştır. Araştırmanın örnekleminde yer alanAntalya'da kapalı mahalle sayısı 10, Mersinde ise kapallı mahalle sayıs 62'dir. Antalyadaki kapalı mahllerden 4'ü Alanya, 2'si Döşemealtı, 3'ü Konayaaltı, 1'i ise Muratpaşa ilçelerinde bulunmaktadır. Mersindeki Kapalı mahallerden 25'i Akdeniz, 1'i Erdemli, 1'i Gürnar, 5'i Mezitli, 6'sı Silifke, 17'si Tarsus, 3'ü Toroslar, 2'si Yenişehir ilçelerinde bulunmaktadır (T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 2022).

2.3.1.4. Sağlık Bakanlığı

Sağlık Bakanlığı; teşkilat şeması incelendiğinde göçmenlerle ilgili birimler Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren Göç Sağlığı Dairesi Başkanlığı altında koordine edilmektedir. Göç Sağlığı Dairesi Başkanlığı, göçmen ve mültecilere yönelik sağlık hizmetlerinin planlanması, yürütülmesi, izlenmesi ve değerlendirilmesini sağlayarak ulusal göç sağlığı politikalarının koordinasyonundan ve uygulanmasından sorumlu merkezî bir idari birimdir (T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Göç Sağlığı Dairesi Başkanlığı, 2023). Türkiye'de geçici koruma altındaki yabancılara yönelik birinci basamak sağlık hizmetlerinin örgütlenmesi, 5 Şubat 2015 tarihli ve 29258 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Toplum Sağlığı Merkezi ve Bağlı Birimler Yönetmeliği'nin 38. maddesi (Değişik: RG-25/5/2018-30431) ile hukuki çerçevesine kavuşmuştur. Anılan madde uyarınca, SIHHAT Projesi kapsamında, Aile Hekimliği Uygulama Yönetmeliği'nde tanımlanan asgari fiziki ve teknik standartları karşılayacak şekilde, her 4.000 geçici koruma altındaki kişiye hizmet verecek bir hekim ile en az bir ebe/hemşireden oluşan Göçmen Sağlığı Birimi (GSB) kurulması öngörülmüştür (Mersin İl Sağlık Müdürlüğü, 2019: 8 ; Aydamak, 2021: 44). Bu çerçevede oluşturulan Göçmen Sağlığı Merkezleri (GSM), Toplum Sağlığı Merkezlerine bağlı birimler olarak yapılandırılmış ve geçici korunan nüfusun yoğun bulunduğu bölgelerde "bölge tabanlı yaklaşımla" hizmet verilmektedir (T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2025:196).

Geçici Koruma Yönetmeliği'nin (22/10/2014; RG-29153) uygulanmasını desteklemek amacıyla hazırlanan "Geçici Koruma Altına Alınanlara Verilecek Sağlık Hizmetlerine Dair Esaslar'', 25/03/2015 tarihli ve 2875 sayılı Bakanlık makam onayı ile yürürlüğe konulmuş; uygulama süreçlerinde ortaya çıkan ihtiyaçlar doğrultusunda 04/11/2015 tarihli ve 9648 sayılı makam onayı ile esaslarda değişiklik yapılmıştır. Bu düzenlemeler uyarınca geçici korunanlar; barınma merkezlerinde kurulan sağlık birimlerinden, GSM'lerden, Bakanlığa bağlı sağlık kuruluşlarından, üniversite hastanelerinden, belirli koşullarda özel hastanelerden ve gönüllü kuruluşlar tarafından sunulan sağlık hizmetlerinden yararlanabilmektedir.

İkinci ve üçüncü basamak kamu hastanelerine sevk zorunluluğu bulunmamakla birlikte; üniversite hastaneleri ve özel hastanelere sevk yalnızca acil hizmetler ile yoğun bakım, yanık ve kanser tedavileri için mümkündür (T.C. Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı, 2019: 92-93). Suriyeli nüfusun 15.000'in üzerinde olduğu yerleşimler ile tam teşekküllü kamu

hastanelerine uzak geçici barınma merkezlerinde ise Güçlendirilmiş Göçmen Sağlığı Merkezleri kurulmuştur. Bu merkezlerde klasik birinci basamak hizmetlere ek olarak dâhiliye, çocuk sağlığı, kadın doğum, ağız-diş sağlığı hizmetleri sunulmakta; laboratuvar ve görüntüleme (dijital röntgen ve ultrason) imkânları sağlanmakta ve Suriyeli sağlık personeli istihdam edilmektedir (Aydamak, 2021; T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2025:196)

Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü (2025) tarafından belirtildiği üzere, GSM'ler aile sağlığı merkezi standartlarında oluşturulmakta; kişiye yönelik birinci basamak hizmetler, yoğun nüfus hareketliliği dikkate alınarak bölge tabanlı yaklaşımla sunulmaktadır. Bu merkezlerde yürütülen hizmetler Muayene Bilgi Yönetim Sistemi (MBYS) ve Aşı Takip Sistemi (ATS) üzerinden kayıt altına alınmakta; ring sistemiyle kapsamlı laboratuvar desteği sağlanmaktadır. Ayrıca iki dilli (Arapça-Türkçe) hasta yönlendirme personeli ve destek personeli görev almaktadır. Aralık 2024 itibarıyla 32 ilde 7'si eğitim merkezi, 44'ü güçlendirilmiş göçmen sağlığı merkezi statüsünde olmak üzere 176 GSM (4 tanesi Valilik Onaylı) ve 795 (25 tanesi Valilik Onaylı) göçmen sağlığı birimi hizmet sunmaktadır (Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2025:197).

2024 yılı itibarıyla Türkiye'de göçmenlere yönelik birinci basamak sağlık hizmetleri, İlçe Sağlık Müdürlükleri ve Toplum Sağlığı Merkezleri bünyesinde örgütlenmiş çeşitli birimler aracılığıyla yürütülmektedir. Bu kapsamda ülke genelinde 44 Güçlendirilmiş Göçmen Sağlığı Merkezi (GGSB), 7 Göçmen Sağlığı Eğitim Merkezi (GSEM), 176 Göçmen Sağlığı Merkezi (GSM), 795 Göçmen Sağlığı Birimi (GSB) ve 94 Yabancı Uyruklular Polikliniği (YUP) aktif olarak hizmet vermektedir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2025: 101 ; T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü 2025: 99).

Göçmen sağlığı merkezlerinin bulunmadığı bölgelerde uluslararası göçmenlerin sağlık hizmetlerine erişimini güçlendirmek üzere Yabancı Uyruklular Polikliniği (YUP) yapılanması hayata geçirilmiştir. YUP'lar, özellikle Suriyeli olmayan göçmenleri hedeflemekte; koruyucu sağlık hizmetleri ve bulaşıcı hastalıklarla mücadeleye öncelik vermek suretiyle birinci basamak sağlık hizmetlerinin sunulmasını sağlamaktadır (Aydamak, 2021: 47).

Her ilde en az bir YUP açılması hedeflenmiş olup, güncel veriler itibarıyla 79 ilde 94 YUP aktif olarak hizmet vermektedir (T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2025: 198). Geçici koruma kapsamı dışında, Geri Gönderme Merkezleri (GGM) nde bulunan yabancılara

verilecek sağlık hizmetlerinin usul ve esasları ise, 29.03.2023 tarihinde imzalanarak yürürlüğe giren "Geri Gönderme Merkezlerinde İdari Gözetim Altındaki Yabancılara Sunulacak Sağlık Hizmetlerine İlişkin İş Birliği Protokolü" ile düzenlenmiştir. Bu kapsamda GGM'lerde birinci basamak sağlık hizmetleri, sevk işlemleri ve psikososyal destek hizmetleri İl Sağlık Müdürlükleri tarafından yürütülmekte; ilaç ve tedavi giderleri Göç İdaresi Başkanlığı tarafından karşılanmaktadır (Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2025: 198).

Tablo 2.3. *Sığınmacılara Sunulan Sağlık Hizmeti (HSGM, 2024)*[5]

81 İl Geneli Sağlık Hizmetleri Verileri		2024* Genel Toplam	2011-2024 Genel Toplam
Poliklinik Sayısı	Birinci Basamak	12.684.151	69.240.581
	İkinci ve Üçüncü Basamak	8.804.796	84.283.073
	Üniversite/ Özel Hastaneler	427.250	3.642.847
	Toplam	**21.916.197**	**157.166.501**
Yatan Hasta Sayısı	İkinci ve Üçüncü Basamak	278.622	3.864.944
	Üniversite/ Özel Hastaneler	35.920	320.483
	Toplam	**314.542**	**4.185.427**
Ameliyat Sayısı	İkinci ve Üçüncü Basamak	244.527	3.214.957
	Üniversite/ Özel Hastaneler	23.269	171.130
	Toplam	**267.796**	**3.386.087**
Doğum Sayısı	İkinci ve Üçüncü Basamak	68.086	958.493
	Üniversite/ Özel Hastaneler	17.332	90.493
	Toplam	**85.418**	**1.048.986**
112 ASH Sayısı	Sınırdan Alınan	1.001	66.862
	Ülke İçinde Müdahale Edilen	176.297	1.518.445
	Toplam	**177.298**	**1.585.307**

Kaynak: (T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2025: 199).

Türkiye'de göçmen sağlığı hizmetleri, hukuki dayanağını ilgili yönetmelik ve Bakanlık onaylarından alan bütüncül bir sistem çerçevesinde yapılandırılmış; GSM ve Güçlendirilmiş GSM modelleri aracılığıyla geçici koruma altındaki kişilere kapsamlı, erişilebilir ve kültürel açıdan uyumlu sağlık hizmetleri sunulması amaçlanmıştır. Bu yapı, hem hizmet sunumunda etkinliği artırmakta hem de sağlık sisteminin genel yükünü dengelemeye katkı sağlamaktadır.

[5] Kasım 2024 istatistikleridir.

2.3.1.5. Milli Eğitim Bakanlığı

Türkiye'nin göç yönetimi stratejisinde, göçmenlerin toplumsal uyum sürecinin temel taşı olan Türkçe öğretimi ve genel eğitim hizmetlerinde tek yetkili aktör Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)'dır. Bakanlık bünyesinde, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü çatısı altında faaliyet gösteren "Göç ve Acil Durumlarda Eğitim Daire Başkanlığı", örgün ve yaygın eğitim süreçlerinin planlanması, afet ve acil durum ihtiyaçlarının belirlenmesi, geçici eğitim merkezlerinin yönetimi ve ulusal/uluslararası kuruluşlarla koordinasyonun sağlanması gibi kritik görevleri üstlenmektedir (HBOGM, 2024: 6). İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı'nın Eylül 2023 verilerine göre, Türkiye'de ikamet eden yaklaşık 4.708.555 yabancı uyruklu nüfusun 1.317.122'sini (%29,97) 5-17 yaş grubundaki eğitim çağındaki bireyler oluştururken; 01 Ocak 2023 itibarıyla bu kitlenin 1.006.821'i (%76,44) eğitim sistemine dahil edilmiş olup, bu öğrencilerin 973.326'sı e-okul, 14.278'i açık öğretim ve 19.217'si MESEM sistemine kayıtlıdır. Aynı dönem verileri çerçevesinde, Türkiye'deki 3.298.817 geçici koruma altındaki Suriyeli nüfusun 1.073.121'i (%32,53) eğitim çağında bulunmakta ve bu grubun 811.860'ı (%75,65) eğitim süreçlerine erişim sağlamış durumdadır; bahsi geçen Suriyeli öğrencilerin 787.122'si e-okul, 9.564'ü açık okullar ve 15.174'ü ise mesleki eğitim merkezlerinde (MESEM) öğrenimlerini sürdürmektedir (HBOGM, 2024: 21).

Türkiye'de bulunan yabancı uyruklu bireylerin toplumsal entegrasyonunda kritik bir eşik olan Türkçe dil becerilerinin geliştirilmesi, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü koordinesinde yürütülen çok boyutlu eğitim politikalarının merkezinde yer almaktadır. 22 Ekim 2014 tarihli Geçici Koruma Yönetmeliği'nin 28. maddesi uyarınca yabancıların eğitim faaliyetleri MEB'in sorumluluğuna verilmiş; bu doğrultuda bireylerin statüsü veya uyruğu gözetilmeksizin eşit ve kapsayıcı hizmet sunumu ilkesi benimsenmiştir (HBOGM, 2024: 22). Bu stratejik çerçevede, yetişkin yabancıların (17-65 yaş) sosyal ve ekonomik uyumunu kolaylaştıran Sosyal Uyum ve Yaşam (SUYE) kurslarının yanı sıra, her yaş grubuna hitap eden özelleştirilmiş Türkçe öğretimi programları ve 2019/15 sayılı Genelge ile tesis edilen "uyum sınıfları" temel uygulama araçları olarak öne çıkmaktadır.

MEB'in, yabancılara yönelik eğitim hizmetlerinin planlanması, uygulanması ve izlenmesi süreçlerinde çok düzeyli ve çok aktörlü bir yönetişim modeli çerçevesinde hareket etmekte; bu kapsamda hem ulusal hem de uluslararası ölçekte kurumsallaşmış iş birlikleri geliştirmektedir. Yurt içi paydaşlık yapısı; Cumhurbaşkanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Ulaştırma ve Altyapı

Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve bu Bakanlığa bağlı Emniyet Genel Müdürlüğü ile Göç İdaresi Başkanlığı başta olmak üzere, Diyanet İşleri Başkanlığı, Türk Kızılay, Türkiye Maarif Vakfı, belediyeler ve Yunus Emre Enstitüsü gibi kurumları içermekte; bu aktörlerle yürütülen iş birlikleri kayıt ve yerleştirme süreçlerinden psikososyal destek mekanizmalarına, sosyal uyum faaliyetlerinden eğitim altyapısının güçlendirilmesine kadar geniş bir politika alanına yayılmaktadır (HBOGM, 2025: 55). Uluslararası düzeyde ise Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Alman Kalkınma Bankası (KFW), Alman Uluslararası İşbirliği Teşkilatı (GIZ), Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), Dünya Bankası (World Bank), Uluslararası Göç Örgütü (IOM) gibi çok taraflı kuruluşlar ve kalkınma finansmanı aktörleriyle tesis edilen iş birlikleri; proje finansmanı, teknik kapasite geliştirme, öğretmen eğitimi, kapsayıcı eğitim modellerinin tasarımı ve izleme-değerlendirme mekanizmalarının kurumsallaştırılması gibi alanlarda yoğunlaşmaktadır (HBOGM, 2025: 55).

Bu bütüncül paydaşlık mimarisi, göç olgusunun çok boyutlu yapısına uygun olarak eğitim, insani yardım, güvenlik, sosyal uyum ve kalkınma politikalarının kesişiminde konumlanan entegre bir kamu politikası yaklaşımını yansıtmaktadır. MEB uluslararası iş birlikleri çerçevesinde GIZ ile erken çocukluk eğitimi, UNICEF ile "Suriyeli Destek Personeli Programı" ve UNHCR ile deprem bölgesindeki tekstil atölyeleri gibi projeler yürütülürken, TRT Çocuk aracılığıyla da hizmetlerin tanıtımı hedeflenmektedir (HBOGM, 2025: 55). Yaygın eğitim kanallarının etkinliğini yansıtan istatistiki verilere göre, 2014-2023 yılları arasında halk eğitimi merkezlerinden faydalanan toplam 3.717.253 yabancı uyruklu kursiyerin 2.870.266'sı Suriye uyruklu bireylerden oluşmaktadır. Bu veriler, Türkiye'nin mülteci ve göçmen kitlesine yönelik sunduğu dil öğretimi ve mesleki eğitim hizmetlerinin, özellikle Geçici Koruma altındaki Suriyeliler nezdinde geniş ölçekli bir karşılık bulduğunu ve kurumsal bir süreklilik arz ettiğini desteklemektedir (HBOGM, 2024: 22).

Türkiye'de ikamet eden yabancı uyruklu bireylere yönelik yürütülen eğitim faaliyetlerine ilişkin veriler, Birleşmiş Milletler ve AB İstatistik Ofisi'nin (Eurostat) uluslararası göç istatistikleri standartları ve tanımları dikkate alınarak; TÜİK, YÖBİS, e-Yaygın, e-Okul, MESEM ve GİGM gibi sistemlerden derlenen verilerle akademik bir hassasiyetle hesaplanmaktadır (HBOGM, 2025: 55). Bu kurumsal veri altyapısı ışığında, yabancı öğrencilerin Türk eğitim sistemine entegrasyonu ve dil yeterliliklerinin artırılması amacıyla

2019/15 ve 2020/7 sayılı Genelgeler kapsamında ihdas edilen "uyum sınıfları", Türkçe öğretiminin yanı sıra sanat ve spor gibi destekleyici derslerle bütüncül bir müfredat sunmaktadır. Özellikle 6-12 ve 13-17 yaş gruplarına yönelik kademeli Türkçe öğretimi kurs programları, dil bariyerini aşmada temel mekanizma olarak işlev görürken; 3 Ekim 2016'da başlayan ve 1 Kasım 2022 tarihi itibariyle üçüncü fazı devam eden "Türk Eğitim Sisteminde Çocuklar için Kapsayıcı Eğitimin Desteklenmesi Projesi (PİKTES+)", geçici ve uluslararası koruma altındaki çocuklar ile dezavantajlı Türk çocukların okul öncesinden ortaöğretim sonuna kadar kaliteli eğitime erişimlerini ve sosyal uyumlarını hedefleyen en kapsamlı stratejik girişim olarak öne çıkmaktadır (HBOGM, 2025: 56).

Tablo 2.4. *Türkiye'deki Suriyeli Öğrencilerin Eğitim Öğretim Yıllarına Göre Okullaşma Verileri (2014-2024)*

Eğitim Yılı	Çağ Nüfusu	Toplam Öğrenci Sayısı	Okullaşma Oranı (%)[6]
2024-2025	1.071.604	843.891	%78,75
2023-2024	1.073.121	811.860	%75,65
2022-2023	1.172.067	782.509	%66,76
2021-2022	1.124.353	693.738	%61,70
2020-2021	1.197.124	771.458	%64,44
2019-2020	1.082.172	686.581	%63,44
2018-2019	1.047.536	643.058	%61,38
2017-2018	976.200	610.278	%62,51
2016-2017	833.039	492.545	%59,12
2015-2016	834.842	311.259	%37,28
2014-2015	756.000	230.000	%30,42

Kaynak: (HBOGM, 2025: 61).

Tablo 2.4'de Türkiye'de geçici koruma altındaki Suriyeli çocukların eğitim sistemine uyumunda son on yılda (2014-2024) kaydedilen dikkate değer bir nicel gelişim ivmesini ortaya koymaktadır; zira 2014-2015 döneminde %30,42 olan okullaşma oranı, eğitim politikalarındaki kurumsallaşma ve kapsayıcı stratejiler sayesinde 2024-2025 eğitim yılında %78,75 seviyesine ulaşarak yaklaşık 2,6 katlık bir artış sergilemiştir. Çağ nüfusunun 2020-2021 döneminde

[6] Yüzdelik oranları yazar tarafından oluşturulmuştur.

yaklaşık 1,2 milyon ile zirve yaptıktan sonra 1,07 milyon bandında istikrara kavuşmasına rağmen, toplam öğrenci sayısının sürekli artış eğiliminde olması, eğitim sisteminin demografik baskıya karşı absorbe kapasitesinin güçlendiğini göstermektedir. Özellikle son iki yıldaki sert yükseliş (%66'dan %78'e), pandemi sonrası dönemde eğitime erişim mekanizmalarının yeniden optimize edildiğine işaret etse de, hala %21,25'lik bir kesimin (yaklaşık 227 bin çocuk) sistem dışında kalması, tam erişim hedefi yolunda sosyal ve ekonomik bariyerlerin aşılmasına yönelik stratejik müdahalelerin devamlılığına ihtiyaç duyulduğunu desteklemektedir.

Tablo 2.5. *En Çok Yabancı Uyruklu Kursiyeri Olan İlk 10 İl*

	İl Adı	Toplam Kursiyer	Erkek Kursiyer	Kadın Kursiyer
1	İstanbul	628.619	296.914	331.705
2	Gaziantep	377.914	160.745	217.169
3	Hatay	314.154	146.845	167.309
4	**Mersin**	**273.190**	**139.032**	**134.158**
5	Şanlıurfa	243.313	106.224	137.089
6	Adana	232.471	106.432	126.039
7	Ankara	178.731	74.203	104.528
8	Bursa	168.182	77.947	90.235
9	İzmir	147.172	72.819	74.353
10	Kilis	130.143	46.661	83.482

Kaynak: (HBOGM, 2025: 64).

Tablo 2.5'de yer alan Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü istatistiklerine göre, Türkiye'deki Hayat Boyu Öğrenme faaliyetlerinin göç yönetişimi ve toplumsal uyum süreçlerindeki işlevini mekânsal bir perspektifle ortaya koymaktadır. İstanbul'un metropoliten liderliğinin ardından gelen Gaziantep ve Hatay gibi sınır illerini takip eden Mersin, toplam 273.190 kursiyer ile Ankara ve İzmir gibi büyükşehirleri geride bırakarak göçmen eğitiminde stratejik bir merkez konumuna yükselmiştir. Mersin'in dördüncü sıradaki bu ağırlığı, kentin sadece bir demografik yığılma alanı değil, aynı zamanda aktif bir "sosyo-kültürel entegrasyon sahası" olduğunu desteklemektedir. Özellikle Mersin verilerinde gözlemlenen erkek (139.032) ve kadın (134.158) kursiyer sayıları arasındaki dengeli dağılım, diğer illerdeki kadın lehine olan genel eğilimden farklılaşarak, kentteki göçmen profilinin hem iş gücü hem de sosyal katılım kanallarını bütüncül bir biçimde kullandığına işaret etmektedir.

Türkiye'de ikamet eden 18-65 yaş grubundaki yabancıların toplumsal uyumu, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen yaygın eğitim faaliyetleriyle desteklenmektedir. 2014-2024 yılları arasında halk eğitimi merkezlerine katılan toplam 3.999.831 yabancı kursiyerin 3.044.723'ünü Suriye uyruklu bireyler oluşturmaktadır (HBOGM, 2025:61). 2011 yılından itibaren yoğunlaşan göç hareketleri bağlamında, yabancıların sosyal uyumunu güçlendirmek adına Türkçe dil eğitimleri ve 2019/15 sayılı Genelge kapsamındaki "uyum sınıfları" temel uygulama araçları olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca, Göç İdaresi Başkanlığı ile yapılan protokol çerçevesinde yetişkinlere sunulan Sosyal Uyum ve Yaşam (SUYE) programları, özellikle büyükşehirler ve Suriyeli nüfusun yoğun olduğu bölgelerde ekonomik ve kültürel adaptasyonu kolaylaştırmayı hedeflemektedir (HBOGM, 2025:61). Yaygın eğitim kurslarına yabancı uyruklu kursiyerlerin katılım talep ettiği iller sıralaması yapıldığında büyükşehirlerin ve Suriyeli nüfusun yoğun olduğu illerin ilk sıralarda olduğu görülmektedir.

Tablo 2.6. *Ülke Uyruğuna Göre Kurs/Kursiyer Olan İlk 10 İl*

	Uyruk	Kurs	Erkek Kursiyer	Kadın Kursiyer	Toplam Kursiyer	BA Toplam Kursiyer
1	Suriye	13.678	52.249	79.921	132.170	73.577
2	Afganistan	3.748	6.378	7.027	13.405	7.012
3	Irak	2.900	3.263	5.422	8.685	4.388
4	Rusya	1.163	2.985	4.857	7.842	5.880
5	İran	2.714	2.604	4.483	7.087	4.083
6	Filistin	627	1.365	2.192	3.557	1.009
7	Azerbaycan	2.079	1.287	2.227	3.514	2.200
8	Ukrayna	794	655	2.816	3.471	2.467
9	Fas	1.078	194	2.672	2.866	1.288
10	Kazakistan	864	732	1.718	2.450	1.735

Kaynak: (HBOGM, 2025: 64).

Tablo 2.6'da yer alan Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü istatistiklerine göre, Türkiye'deki hayat boyu öğrenme ekosisteminin çok kültürlü yapısını ve zorunlu göç hareketlerinin kurumsal eğitim talebi üzerindeki belirleyici etkisini somut bir biçimde ortaya koymaktadır. Toplam 132.170 kursiyer ve 13.678 kurs sayısı ile listenin başında yer alan Suriye uyruklu bireyler, geçici koruma altındaki nüfusun sosyo-ekonomik entegrasyon süreçlerinde eğitimin temel bir kaldıraç olarak kullanıldığını desteklemektedir. Afganistan, Irak ve İran gibi ülkelerden gelen kursiyerlerin niceliksel yoğunluğu, bölgesel istikrarsızlıkların Türkiye

üzerindeki "insani ve eğitsel yükümlülüklerini" yansıtırken; Rusya Federasyonu ve Ukrayna uyruklu kursiyer sayılarındaki artış, kuzeydeki jeopolitik krizlerin Türkiye'nin demografik ve eğitsel dokusuna olan doğrudan yansımasını akademik bir veri seti olarak sunmaktadır. Özellikle tüm uyruk gruplarında kadın kursiyer sayısının erkek kursiyerleri istikrarlı bir şekilde geride bırakması, toplumsal cinsiyet odağında yabancı uyruklu kadınların dil edinimi, mesleki beceri geliştirme ve kamusal görünürlük kazanma noktasındaki yüksek motivasyonuna işaret etmektedir. Nitekim bu istatistikler, eğitim hizmetlerinin yalnızca bir bilgi aktarımı değil, göç yönetişimi kapsamında farklı toplumsal katmanların uyumunu sağlayan stratejik bir politika aracı olduğunu doğrulamaktadır.

2.3.1.6. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 86. maddesi uyarınca, Türkiye'nin uluslararası işgücü ihtiyacını karşılamaya yönelik nitelikli işgücü göçünün düzenlenmesi, Türkiye'ye zorunlu ya da ihtiyari nedenlerle göç etmiş kişilerin işgücü piyasasına erişimini mümkün kılacak politika ve düzenlemelerin geliştirilmesi ile yurt dışında çalışan Türk işçilerinin çalışma hayatı ve sosyal güvenlik alanındaki hak ve menfaatlerinin korunmasına ilişkin asli yetkilerle donatılmıştır.

Bu yetki alanının kurumsal düzeyde icrası ise aynı Kararnamenin 91. maddesi uyarınca Bakanlığın hizmet birimi olarak yapılandırılan Uluslararası İşgücü Genel Müdürlüğü tarafından; yabancı istihdamı ve işgücü göçüne ilişkin ulusal ve uluslararası faaliyetlerin yürütülmesi, çalışma izni ve muafiyet süreçlerinin düzenlenmesi, uluslararası işgücü politikalarının belirlenmesine yönelik analitik, normatif ve uygulamaya dönük çalışmaların gerçekleştirilmesi, işgücü anlaşmaları ile sosyal güvenlik sözleşmelerinin müzakere ve hazırlık süreçlerine katkı sağlanması, uluslararası işgücü hareketliliğine ilişkin veri toplama, analiz ve raporlama faaliyetlerinin yerine getirilmesi, ulusal göç politikasının belirlenmesine kendi görev alanı itibarıyla katkı sunulması, yüksek nitelikli işgücünün ülkeye kazandırılmasına yönelik tanıtım, proje ve koordinasyon faaliyetlerinin yürütülmesi ve bilim, teknoloji ile yenilikçilik alanlarında nitelikli yabancı insan kaynağının Türkiye'ye çekilmesi amacına hizmet eden programların icrası yoluyla yerine getirilmektedir.

Tablo 2.7. *Türkiye'de Yıllara ve Cinsiyete göre Yabancılara Verilen Çalışma İzni Dağılımı*

Yıl *Year*	Kadın Sayısı *Female Number*	%	Erkek Sayısı *Male Number*	%	Toplam *Total*
2003	259	30,3	596	69,7	855
2004	3.013	41,3	4.289	58,7	7.302
2005	3.541	37,5	5.897	62,5	9.438
2006	4.033	38,0	6.570	62,0	10.603
2007	3.264	36,5	5.666	63,5	8.930
2008	4.054	37,9	6.651	62,1	10.705
2009	5.058	36,1	8.965	63,9	14.023
2010	5.704	40,2	8.497	59,8	14.201
2011[7]	8.379	48,3	8.986	51,7	17.365
2012	19.546	60,6	12.726	39,4	32.272
2013	28.406	62,0	17.417	38,0	45.823
2014	31.308	59,9	20.986	40,1	52.295
2015	37.621	58,3	26.899	41,7	64.521
2016	35.601	48,4	37.948	51,6	73.549
2017	37.756	43,3	49.426	56,7	87.182
2018	48.087	41,5	67.750	58,5	115.837
2019	50.690	34,9	94.542	65,1	145.232
2020	41.853	33,9	81.721	66,1	123.574
2021	48.371	28,8	119.732	71,2	168.103
2022	57.829	27,2	154.853	72,8	212.682
2023	66.299	27,6	173.536	72,4	239.835
2024	87.361	29,0	213.491	71,0	300.852

Kaynak: (T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2025).

[7] *2011 yılında 3 kişinin cinsiyeti bilinmemektedir.

Tablo 2.7'de yer alan T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı istatistiklerine göre, 2003–2024 döneminde Türkiye'de yabancılara verilen çalışma izinlerinin hem niceliksel hem de cinsiyet kompozisyonu bakımından belirgin bir dönüşüm geçirdiğini göstermektedir. Toplam izin sayısı 2003'te 855 iken özellikle 2011 sonrasında ivmelenerek 2024'te 300.852'ye ulaşmış, böylece dönem boyunca üstel nitelik taşıyan güçlü bir artış eğilimi sergilemiştir. Cinsiyet dağılımı incelendiğinde, 2003–2010 arasında erkeklerin belirgin çoğunluğu söz konusu iken, 2011–2015 döneminde kadınların oranının %60'lar düzeyine çıkarak geçici bir üstünlük sağladığı, ancak 2016 sonrasında erkek oranının yeniden ve giderek artan biçimde baskın hâle geldiği görülmektedir. Özellikle 2019 sonrası dönemde erkeklerin payının %65'in üzerine, 2021–2023 arasında ise %70'in üzerine çıkması, toplam artışın önemli ölçüde erkek istihdamı kaynaklı olduğunu düşündürmektedir. Bu bulgular, yabancı işgücü talebinin sektörel ve yapısal değişimlere paralel olarak zaman içinde cinsiyet kompozisyonu bakımından dalgalandığını, ancak uzun dönemli eğilimin yüksek hacimli ve erkek ağırlıklı bir genişlemeye işaret ettiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 2.8. *2024 Yılında Uyruklara ve Cinsiyete Göre Yabancılara Verilen Çalışma İzni Sayıları*

Uyruk	Erkek	Kadın	Toplam
Suriye	109.347	7.987	117.334
Türkmenistan	16.424	15.852	32.276
Rusya	10.204	7.063	17.267
Özbekistan	9.500	6.144	15.644
Kırgızistan	4.014	6.855	10.869
İran	6.181	4.285	10.466
Endonezya	2.450	6.480	8.930
Kazakistan	3.714	4.883	8.597
Afganistan	7.565	770	8.335
Azerbaycan	4.370	3.190	7.560
Diğer	39.722	23.852	63.574
TOPLAM	**213.491**	**87.361**	**300.852**

Kaynak: (T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2025).

Tablo 2.8'de yer verilen T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı istaitsitklerine göre, 2024 yılında yabancılara verilen toplam 300.852 çalışma izninin uyruk ve cinsiyet temelinde belirgin bir yoğunlaşma ve farklılaşma sergilediğini göstermektedir. Toplam izinlerin yaklaşık üçte birinden fazlası (117.334) Suriye uyruklulara ait olup, bu grupta erkeklerin ezici üstünlüğü (109.347) dikkat çekmektedir; bu durum, Suriyeli işgücünün büyük ölçüde erkek emeğine dayandığını düşündürmektedir.

Buna karşılık Türkmenistan (32.276) ve Rusya (17.267) gibi ülkelerde cinsiyet dağılımı görece dengeli bir görünüm arz etmekte, hatta Kırgızistan, Endonezya ve Kazakistan uyruklularda kadın sayısının erkekleri aştığı gözlenmektedir; bu örüntü, belirli uyrukların kadın emeğinin yoğun olduğu hizmet ve bakım sektörleriyle ilişkili olabileceğine işaret etmektedir. Afganistan uyruklularda ise erkeklerin belirgin ağırlığı (7.565'e karşılık 770) güçlü bir cinsiyet asimetrisini yansıtmaktadır. "Diğer" kategorisinin yüksek hacmi (63.574) ise yabancı işgücünün ülke çeşitliliğinin arttığını ortaya koymaktadır. Genel olarak değerlendirildiğinde, 2024 yılı itibarıyla yabancı çalışma izinlerinin hem belirli uyruklarda yoğunlaştığı hem de uyruk bazında sektörel uzmanlaşmaya bağlı olarak farklılaşan cinsiyet kompozisyonları ürettiği anlaşılmaktadır.

2.3.1.7. Dışişleri Bakanlığı

Dışişleri Bakanlığı, göç yönetim sürecinde sorumluluk üstelenen önemli bakanlıklardan birisidir. Dışişleri Bakanlığına bağlı Göç Politikaları ve Vize İşlemleri Genel Müdürlüğü, 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 139/A maddesi çerçevesinde, Türkiye'nin göç ve vize alanındaki dış politika yönelimlerini bütüncül bir idari yapı altında koordine eden özel yetkili bir otorite olarak tanımlanmaktadır.

Bakanlığın görevleri arasında vize işlemlerinin yürütülmesi ve kurumsal eşgüdümün sağlanmasından, ulusal vize ve göç politikalarının geliştirilmesine yönelik analitik ve normatif çalışmaların icrasından, uluslararası göç ve iltica hareketlerinin izlenerek ülkenin göç yönetimi stratejilerine dış politika perspektifi kazandırılmasından, kamu düzeni ve güvenliği gereğince yabancıların ülkeye girişine ilişkin sınırlama taleplerinin ilgili kurumlarla koordinasyonundan ve nihayet, Bakanlığın görev alanına giren denizcilik, havacılık ve hudut düzenlemelerine ilişkin ikili ve çok taraflı yükümlülüklerin uygulanması ile devlet uçuş izinlerinin koordine edilmesinden sorumlu, yüksek düzeyde uzmanlaşmış bir idari birim niteliğini taşımaktadır.

2.3.1.8. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Türkiye'nin göç yönetişim sürecinde Kültür ve Turizm Bakanlığı, doğrudan bir icra makamı olmaktan ziyade, stratejik destinasyon yönetimi ve küresel pazarlama kanalları aracılığıyla sürece dolaylı ve katalizör bir aktör olarak eklemlenmektedir.

Özellikle İstanbul, Antalya ve Muğla gibi yüksek cazibe merkezlerinde yoğunlaşan turizm faaliyetleri, geçici ziyaretçi profilinin "yaşam tarzı göçü" motivasyonuyla yerleşik yabancı statüsüne evrilmesine zemin hazırlayarak, turizmi göç hareketliliğinin bir ön evresi haline getirmektedir. Bakanlığın destinasyon alanlarını çeşitlendirme ve niceliksel olarak artırma stratejisi, sadece turistik gelir elde etme amacının ötesine geçerek, post-pandemi dünyasının yükselen trendi olan dijital göçebeleri ve yüksek katma değerli nitelikli insan gücünü ülkeye çekebilecek bir "yumuşak güç" mekanizması kurmaktadır. Bu bağlamda Bakanlık, ulusal göç yönetişiminde güvenlik odaklı yaklaşımları dengeleyen, ekonomik ve kültürel sermaye transferini önceleyen vizyoner bir çekim merkezi mimarı rolünü üstlenmektedir. Diğer taraftan Arslan vd., (2023) göre Suriye'den gelen göçlerin kültürel etkileri, kültürel politikaların geliştirilmesini zorunlu kılmakta ve Kültür ve Turizm Bakanlığı'nı göç yönetiminde sorumluluk üstlenmeye çağırmaktadır. Arslan vd., (2023) Bakanlığın bu alanda henüz kapsamlı çalışmalar ve ölçümlemeler yürütmediğini ifade etmektedir (Arslan vd., 2023:13).

Tablo 2.9. *Ülke Gruplarına Göre Türkiye'ye Giriş Yapan Yabancılar (2019-2024)*

Milliyet	2019	2020	2021	2022	2023	2024
OECD Ülkeleri (Avrupa)	15.162.487	3.571.777	7.221.277	17.106.276	19.016.304	21.058.595
OECD Ülkeleri (diğer)	1.241.834	269.668	519.277	1.589.935	2.199.958	2.471.015
Diğer Avrupa Ülkeleri	4.964.914	2.009.596	2.973.702	5.544.613	5.615.126	5.966.990
BDT Ülkeleri	13.157.885	4.350.741	8.742.390	10.056.039	11.938.351	12.574.364
Doğu Asya Ülkeleri	591.504	65.554	52.166	157.335	362.086	558.801
Güneydoğu Asya Ülkeleri	492.111	121.079	125.828	408.292	481.878	523.650
Güney Asya Ülkeleri	2 566.329	521.080	1.367.397	2.828.415	3.018.071	3.849.306
Batı Asya Ülkeleri	5.001.934	1.255.986	2.652.676	4.938.795	4.690.490	3.660.932
Afrika Ülkeleri	1.439.286	474.147	878.804	1.494.863	1.415.332	1.481.245
Amerika Ülkeleri	342.393	64.469	115.998	349.717	401.586	430.714

Tablo 2.9 (Devam) *Ülke Gruplarına Göre Türkiye'ye Giriş Yapan Yabancılar (2019-2024)*

Okyanusya Ülkeleri	1.119	406	260	721	1.007	1.033
Milliyetsiz	96.490	29.710	62.491	89.394	68.991	52.638
Yabancı Toplamı	**45.058.286**	**12.734.213**	**24.712.266**	**44.564.395**	**49.209.180**	**52.629.283**

Kaynak: (TÜİK, 2025a).

Tablo 2.9'da, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanan istatistiklere göre, 2019–2024 döneminde Türkiye'ye giriş yapan yabancı sayısının pandemi kaynaklı keskin bir daralma sonrasında güçlü ve kademeli bir toparlanma sergilediğini göstermektedir. 2019'da 45,1 milyon olan toplam girişler 2020'de 12,7 milyona gerileyerek dramatik bir düşüş yaşamış, 2022'den itibaren ise hızlı bir artışla 2024'te 52,6 milyon düzeyine ulaşarak pandemi öncesi seviyeyi aşmıştır. Ülke grupları itibarıyla OECD Avrupa ülkeleri her yıl en yüksek payı oluşturmuş ve 2024'te 21 milyonu aşarak toplam içindeki belirleyici konumunu pekiştirmiştir. Benzer biçimde BDT ülkeleri ve Diğer Avrupa ülkeleri de yüksek hacimli ve artan bir seyir izleyerek Türkiye'nin yakın coğrafya ve Avrasya eksenli hareketlilikten güçlü biçimde etkilendiğini ortaya koymaktadır. Asya alt bölgelerinde (özellikle Güney ve Batı Asya) 2021 sonrası belirgin artış eğilimi dikkat çekerken, Afrika ve Amerika ülkeleri daha sınırlı fakat istikrarlı bir artış göstermiştir. Genel olarak tablo, küresel salgının yarattığı geçici şokun ardından Türkiye'nin uluslararası insan hareketliliğinde yeniden yüksek çekim kapasitesine ulaştığını ve coğrafi yakınlık, ekonomik ilişkiler ve bölgesel dinamiklerin giriş kompozisyonunu belirgin biçimde şekillendirdiğini göstermektedir.

Tablo 2.10. *Antalya'ya Dış Hatlardan Gelen Yolcuların Yıllara ve Uyruklarına Göre Dağılımı*

Uyruğu	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**Uyruk %**
Rusya	1.488.176	3.546.633	3.024.868	3.421.650	3.851.710	22,24
Almanya	346.243	1.268.043	2.810.579	3.344.963	3.488.051	21,74
İngiltere	211.471	82.687	1.138.461	1.305.940	1.552.114	8,49
Polonya	90.735	416.902	764.664	1.067.432	1.263.737	6,94
Kazakistan	39.789	211.528	357.421	395.818	449.385	2,57
Hollanda	27.968	133.380	442.681	457.852	446.090	2,98
Romanya	44.420	165.259	292.162	353.735	425.795	2,3

Tablo 2.10 (Devam) *Antalya'ya Dış Hatlardan Gelen Yolcuların Yıllara ve Uyruklarına Göre Dağılımı*

Ukrayna	557.261	1.259.053	136.154	266.964	343.290	1,73
Çekya	2.715	62.403	220.951	296.448	301.327	1,93
Slovakya	2.588	26.701	155.745	191.793	216.946	1,25
Litvanya	2.474	90.377	186.352	204.551	209.198	1,33
Belçika	12.530	77.371	190.956	195.040	183.548	1,27
Moldova	45.665	105.187	162.504	163.152	183.514	1,06
Avusturya	11.485	47.754	129.483	165.998	182.555	1,08
Belarus	63.140	145.108	122.853	162.114	181.233	1,05
Fransa	24.218	74.872	148.422	175.122	176.358	1,14
Danimarka	10.775	37.931	189.647	164.680	165.721	1,07
İsviçre	50.358	87.055	160.698	168.960	165.325	1,1
İsveç	14.194	38.963	179.109	143.967	149.456	0,94
Macaristan	3.135	47.578	102.036	130.862	134.190	0,85
İran	6.383	51.337	125.869	87.492	98.889	0,57
Norveç	7.247	12.869	93.514	92.450	90.208	0,6
Finlandiya	1.315	3.733	50.700	42.382	43.080	0,28
İtalya	3.627	10.509	28.960	34.123	37.676	0,22
K.K.T.C.	2.556	2.344	12.270	16.204	20.613	0,11
Slovenya	936	5.754	15.981	16.343	18.140	0,11
İsrail	20.503	45.476	277.805	276.687	5.407	1,8
Diğer	132.686	574.631	1.110.465	1.141.938	1.164.023	7,42
Türkiye	185.440	350.896	668.001	903.758	979.065	5,87
Toplam	**3.410.033**	**8.982.334**	**13.299.311**	**15.388.418**	**16.526.644**	**100**

Kaynak: (TÜROB, 2025).

Tablo 2.10'da da görüldüğü üzere, Antalya'ya dış hatlardan gelen yolcu sayısının 2020'de 3,41 milyon düzeyine gerileyen pandemi şokunun ardından 2021–2024 döneminde güçlü ve kesintisiz bir toparlanma sergileyerek 2024'te 16,53 milyona ulaştığını göstermektedir. 2024 itibarıyla en yüksek payın Rusya (%22,24) ve Almanya (%21,74) kaynaklı olduğu, bu iki pazarın toplam trafiğin yaklaşık yarısını oluşturduğu; Birleşik Krallık, Polonya ve

Kazakistan'ın ise ikinci kademe yoğunluk alanlarını teşkil ettiği görülmektedir. Doğu Avrupa ve BDT ülkelerinden gelen yolcu artışının özellikle 2022 sonrası belirginleşmesi, bölgesel jeopolitik ve ekonomik dinamiklerin Antalya turizm talebini yeniden şekillendirdiğine işaret etmektedir. Ülke çeşitliliğinin "diğer" kategorisindeki yüksek pay ile desteklenmesi, destinasyonun küresel erişim kapasitesinin genişlediğini göstermektedir.

Bu yoğun ve artan uluslararası turizm hareketliliği, Antalya'da mevsimsel ve kalıcı göç dinamiklerini dolaylı biçimde besleyerek turizm, konaklama, inşaat ve hizmet sektörlerinde yabancı işgücü talebini artırmakta; ayrıca bazı yüksek hacimli pazarlardan (özellikle Rusya ve Avrupa ülkeleri) gelenlerin kısa süreli turistik hareketlilikten uzun süreli ikamet ve mülkiyet edinimine yönelmesi yoluyla kente yönelen yerleşim temelli göçü de teşvik etmektedir.

2.3.2. Yerel Yönetimlerin Göç Yönetişimindeki Rolü

Belediyelerinin mevzautsal ve hukuksal bağlamda belediyelerin göçmenlere yönelik herhangi bir sorumluluğu bulunmaktadır. Ama nitekim 2011 yılında Suriye'de başlayan iç savaş sonucu 2012 yılı itibariyle Türkiye'ye yönelenen kitlesel göç neticesinde belediyeler suriyeliler başta olmak üzere pek çok göçmen grubuna hizmet vermektedir.

Vatandaşların göçmenlere yönelik olumsuz tutumları, belediyelerin göçmenlere sunduğu hizmetleri doğrudan etkilemektedir. Zira belediyelerin yönetim organları seçimle iş başına gelmekte ve bu seçimlerde belirleyici olan aktörler vatandaşlardır. Seçmenlerin memnuniyetini sağlayamayan belediyeler, bir sonraki seçim döneminde yeniden seçilememe riskiyle karşı karşıya kalmaktadır. Bu sebepten ötür de belediyeler açısından seçmen memnuniyeti, göçmenlerin memnuniyetinden daha öncelikli bir konumda yer almaktadır.

Nitekim Türk pozitif hukukunda yabancıların, dolayısıyla göçmenlerin siyasal haklara sahip olmadıkları bilinmektedir (Öztürk, 2013:162). Bu durum, mahallî idare seçimlerinde göçmenlerin oy kullanamaması sonucunu doğurmakta; dolayısıyla belediyeler açısından göçmenlerin memnuniyetini sağlama yönünde doğrudan bir siyasal teşvik mekanizması oluşmamaktadır. Bununla birlikte, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 13. maddesinde yer alan *"hemşehri hukuku"* kapsamında "herkes, ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir" hükmü gözetildiğinde; belediye sınırları içerisinde yasal ikamet izniyle ikamet eden *yerleşik yabancılar* ve *Geçici Koruma Statüsü* altındaki Suriyeliler de literatürde hemşehri statüsünde değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, söz konusu gruplara da belediyelerin hizmet sunma

yükümlülüğü bulunduğu görüşü çeşitli araştırmacılar tarafından savunulmaktadır (Çamur, 2017: 113; Atmaca, 2018: 64; Öztürk & Yarar, 2018:430; Kahraman vd., 2019: 51; Bay & Emini, 2023: 90). Nitekim Belediye Kanunu'nda, göçmenlere, yerleşik yabancılara veya mültecilere yönelik doğrudan hizmet sunumuna ilişkin belediyelere doğrudan bir görev veya yetki tanımlanmamıştır. Bu durum, uygulamada bazı belediyelerin inisiyatif kullanarak göçmenlere yönelik hizmetler sunmaktadır (Dağıdır, 2023: 80).

Göçmen karşıtı tutumlar, göçmen nüfusun yoğun olarak yaşadığı belediyelerde vatandaşların daha az göçmen karşıtı tutuma sahipken göçmen nüfusun yoğun olarak yaşadığı ve görece daha yoksul belediyelerde göçmen karşıtlığı çok daha yüksektir (Hjerm, 2009:47). Göçmen nüfusunun yoğun olduğu büyükşehirler arasında yer alan İstanbul ve Şanlıurfa Büyükşehir Belediyeleri bünyesinde, göç, göçmenler ve mültecilerle ilgili politika, uygulama ve izleme süreçlerini ele almak üzere oluşturulmuş ihtisas komisyonlarının bulunduğu görülmektedir (Durur & Gündoğdu, 2025: 21). Buna karşın, bu çalışmanın örneklemini oluşturan Antalya ve Mersin Büyükşehir Belediyelerinde göç olgusuna özgü bir ihtisas komisyonunun mevcut olmaması, yerel yönetimlerin kurumsal kapasitesi açısından dikkate değer bir eksiklik olarak değerlendirilmektedir.

Nitekim, ikamet izniyle Türkiye'de bulunan yabancı nüfus bakımından ikinci sırada yer alan Antalya ile aynı kategoride beşinci sırada bulunan Mersin; ayrıca geçici koruma statüsü altındaki Suriyeli nüfus açısından ülke genelinde altıncı sırada konumlanmaktadır. Bu göstergeler, her iki ilin göç dinamiklerinin hem niceliksel hem de niteliksel açıdan Türkiye ortalamasının oldukça üzerinde seyrettiğini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, göçün sosyal uyum, kentleşme, hizmet sunumu ve yerel yönetişim boyutlarında yoğun biçimde hissedildiği bu iki büyükşehirde, göçle doğrudan ilişkili ihtisas komisyonlarının bulunmaması, yerel düzeyde bütüncül ve sürdürülebilir bir göç yönetimi stratejisinin kurumsallaşmasını engelleyen önemli bir yapısal boşluğa işaret etmektedir.

Göçmen Entegrasyon Politika Endeksi'ne (Migrant Integration Policy Index - MIPEX) göre, Türkiye'nin göçmen entegrasyonuna ilişkin politika performansı 2015 yılında "biraz olumsuz" kategorisinde değerlendirilmiştir. Ancak, sonraki yıllarda benimsenen kapsayıcı ve bütüncül politikalar sayesinde Türkiye, 2020 yılı itibarıyla "yarı olumlu" konuma yükselmiştir (Ustabulut vd., 2022: 20). MIPEX göstergelerinde gözlenen bu iyileşme, Türkiye'nin özellikle göçmenlerin istihdam, eğitim, sosyal haklar, hukuki eşitlik ve temel hizmetlere erişim

alanlarında kapsamlı ve sistematik düzenlemeler gerçekleştirmesinin bir sonucu olarak değerlendirilmektedir (Ustabulut vd., 2022: 21).

Bu durum, Türkiye'nin göçmen entegrasyonuna yönelik politikalarında normatif bir dönüşüm sürecine girdiğini ve kapsayıcı sosyal politika yaklaşımını giderek kurumsallaştırdığını ortaya koymaktadır. Özellikle göçmenlere konusunda ciddi çalışmalar yapan Gaziantep, Türkiye'nin iyi örneklerinden birisidir. Nitekim Türkiye'nin tek göç enstitüsünün Gaziantep'te bulunması da bu durumu özetler niteliktedir. Türkiye'deki İstanbul, Şanlıurfa ve Adana da kent bazı göç yönetiminde iyi uygulama örnekleri olarak nitelendirilebilir. Nitekim Adana Büyükşehir Belediyesi bünyesinde RESLOG Projesi (Yerel Yönetişimde Rezilyans Projesi) kapsamında Adana Büyükşehir Bünyesinde "Göç Ana Planı" hazırlanmıştır (ABB, 2020).

2.3.3. Bölgesel Farklılıklar ve Uygulamalar

Göç yönetişimi sürecinde kentlerin yönetim pratikleri arasındaki farklılaşmanın temel belirleyicilerinden biri, söz konusu kentlerde yaşayan göçmen nüfusun profilinde gözlemlenen çeşitlenmedir. Göçmen toplulukların demografik bileşimi, sosyo-ekonomik konumu, eğitim düzeyi, hukuki statüsü ve mekânsal dağılımı; yerel yönetimlerin politika tercihlerini, kurumsal kapasitesini ve uygulama önceliklerini doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda her kentin kendine özgü tarihsel birikimi, ekonomik yapısı, toplumsal dokusu ve siyasal kültürü, göç yönetimi ve yönetişimi süreçlerinde belirgin bir farklılaşmaya yol açmaktadır.

Yönetim sistemi açısından Türkiye gibi idari yapısı büyük ölçüde merkeziyetçi özellikler taşıyan üniter devletlerde, göç politikalarının genel çerçevesi merkezi idare tarafından belirlenmekte; hukuki düzenlemeler, statü tanımlamaları ve temel politika parametreleri ulusal düzeyde şekillenmektedir. Bununla birlikte, yerel yönetimler düzeyinde göçün gündelik yaşamla kesiştiği alanlarda (sosyal hizmetler, barınma, istihdam, kent hizmetlerine erişim, toplumsal uyum vb.) önemli uygulama farklılıkları ortaya çıkmaktadır. Bu farklılaşma yalnızca siyasal partiler arası ideolojik ayrışmalardan değil, aynı zamanda belediye başkanlarının ve yerel karar alıcıların göçe ilişkin algı, tutum ve normatif yaklaşımlarından da kaynaklanmaktadır. Nitekim Türkiye örneğinde, bazı yerel yöneticilerin göçü kent için bir yük ve güvenlik sorunu olarak çerçevelediği; buna karşılık bazı belediyelerin göçü ekonomik dinamizm, iş gücü arzı ve kültürel çeşitlilik açısından potansiyel bir kalkınma unsuru olarak değerlendirdiği görülmektedir. Bu farklı yaklaşımlar, yerel düzeyde geliştirilen politika

araçlarının niteliğini ve kapsayıcılığını doğrudan etkilemektedir. Örneğin, Tanju Özcan'ın başkanlığını yürüttüğü Bolu Belediyesi göçmenlere yönelik daha sınırlayıcı ve dışlayıcı bir söylem benimserken; Fatma Şahin yönetimindeki Gaziantep Büyükşehir Belediyesi daha kapsayıcı ve uyum odaklı politika pratikleri geliştirmektedir (Kimya, 2022: 18; Alvanoğlu & Ateş, 2022: 394). Bu durum, yerel siyasi liderliğin göç yönetişimi üzerindeki belirleyici rolünü açıkça ortaya koymaktadır. Öte yandan, göçün yönetilmesi sürecinde yalnızca kurumsal aktörlerin değil; bireylerin, seçmenlerin, sivil toplum kuruluşlarının ve genel kamuoyunun tutum ve algılarının da politika yapım süreçlerini şekillendirdiği gözlemlenmektedir. Göçmenlere yönelik toplumsal kabul düzeyi, ekonomik rekabet algısı, kültürel mesafe ve güvenlik kaygıları gibi faktörler, yerel yönetimlerin politika tercihleri üzerinde dolaylı ancak güçlü etkiler üretmektedir. Bu nedenle göç yönetişimi, çok aktörlü, çok düzeyli ve dinamik bir etkileşim alanı olarak değerlendirilmelidir.

Araştırmanın örneklemini oluşturan Antalya ve Mersin kentleri, Türkiye'deki farklı göç yönetişimi pratiklerinin karşılaştırmalı analizi açısından özgün iki örnek sunmaktadır. Her iki kent de yoğun göç alan merkezler olmakla birlikte, göçmen profilleri, ekonomik yapıları, sektörel uzmanlaşmaları, demografik kompozisyonları ve toplumsal ilişkiler ağı bakımından belirgin biçimde ayrışmaktadır. Antalya'da turizm ve hizmet sektörünün baskınlığı göçmen emeğinin belirli alanlarda yoğunlaşmasına yol açarken; Mersin'de liman kenti olmanın sağladığı ticari ve lojistik özellikler farklı bir göç dinamiği üretmektedir. Bu bağlamda, göç yönetimi ve yönetişimi biçimleri kentlerin özgül yapısal koşulları çerçevesinde şekillenmektedir. Yerel aktörlerin kapasitesi, kurumsal koordinasyon düzeyi, sivil toplumun etkinliği ve toplumsal kabul ortamı; her iki kentte geliştirilen politika araçlarının niteliğini ve kapsamını belirleyen temel değişkenler olarak öne çıkmaktadır. Dolayısıyla göç yönetişimi, tek tip ve merkezi bir politika yaklaşımıyla açıklanamayacak; yerel bağlamın belirleyici olduğu çok katmanlı bir yönetsel süreç olarak ele alınmalıdır.

2.4. BÖLÜM SONU DEĞERLENDİRMESİ

Bu bölümde, küresel göç yönetişimi kavramsal ve kurumsal boyutlarıyla ele alınmış; uluslararası, ulusal ve yerel düzeylerde faaliyet gösteren aktörlerin rolleri bütüncül bir çerçevede incelenmiştir. Öncelikle küresel yönetişim kavramının çok katmanlı yapısı ve temel ilkeleri ortaya konularak, göç olgusunun yalnızca devletlerin tekil politikalarıyla değil, çok aktörlü ve çok düzlemli bir işbirliği ağı içinde yönetildiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda,

uluslararası göç yönetişiminin normatif ve operasyonel boyutları arasındaki etkileşim, göçün küresel ölçekte düzenlenmesinde belirleyici bir unsur olarak değerlendirilmiştir.

Uluslararası göç yönetişiminde öne çıkan aktörler arasında yer alan IOM, UNHCR ve diğer ilgili kuruluşlar, göç ve mülteci politikalarının şekillenmesinde hem norm üretici hem de uygulayıcı roller üstlenmektedir. Bölgesel danışma süreçleri ise devletler arası diyalog ve politika uyumunu teşvik eden esnek mekanizmalar olarak, küresel düzeyde bağlayıcılığı sınırlı ancak pratik etkisi yüksek araçlar sunmaktadır. Bu yapı, küresel göç yönetişiminin hiyerarşik olmaktan ziyade ağ temelli ve müzakereye dayalı bir karakter taşıdığını göstermektedir.

Türkiye'nin göç politikalarının evrimi incelendiğinde, tarihsel deneyimlerin ve son dönemde yoğunlaşan kitlesel göç hareketlerinin ulusal politika çerçevesini önemli ölçüde dönüştürdüğü görülmektedir. Ulusal göç stratejileri ve yasal düzenlemeler, Türkiye'nin hem göç alan hem de göç yöneten bir ülke konumuna uyum sağlama çabasını yansıtmaktadır. Bu süreçte Türkiye'nin küresel göç yönetişimi aktörleriyle geliştirdiği ilişkiler, uluslararası normlar ile ulusal öncelikler arasındaki denge arayışını ortaya koymaktadır. Türkiye'de göç yönetişimi, merkezi yönetim kurumları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve uluslararası örgütlerin etkileşimiyle şekillenmektedir. GİB başta olmak üzere merkezi kurumlar politika belirleme ve koordinasyon görevini üstlenirken, belediyeler göçün yerel düzeydeki somut etkileriyle doğrudan muhatap olmaktadır. Antalya ve Mersin örnekleri, yerel uygulamaların bölgesel farklılıklara göre çeşitlendiğini göstermektedir. Sivil toplum kuruluşları ve uluslararası örgütler ise hizmet sunumu, savunuculuk ve kapasite geliştirme alanlarında tamamlayıcı roller üstlenerek göç yönetişiminin çok aktörlü yapısını güçlendirmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde, Türkiye'de göç yönetişiminin etkinliği, aktörler arası eşgüdümün derinleştirilmesi ve çok düzeyli yönetişim anlayışının kurumsal olarak güçlendirilmesine bağlı görünmektedir.

Antalya ve Mersin Büyükşehir Belediyeleri'nin 2025-2029 stratejik planları üzerinden gerçekleştirilen karşılaştırmalı olarak analiz edildiğinde, bu iki yerel yönetimin göç fenomenini anlamlandırma ve yönetme biçimlerinde belirgin bir paradigma farklılaşması içerisinde olduğunu göstermektedir. Antalya Büyükşehir Belediyesi (ABB), göçü kentsel kaynaklar üzerinde bir 'maliyet yükü' ve kentsel düzeni tehdit eden bir 'güvenlik sorunsalı' olarak kavramsallaştırmakta; bu doğrultuda 'tersine göç' ve 'zabıta denetimi' odaklı defansif (savunmacı) bir yönetim stratejisi izlemektedir. Buna karşın Mersin Büyükşehir Belediyesi

(MBB), göç dalgalarını kentsel sosyolojinin kalıcı bir bileşeni olarak rasyonalize etmekte ve 'Göç Ana Planı' ile 'sosyal uyum' vurguları üzerinden süreci yönetmeye çalışan uyumlaştırıcı bir yaklaşım sergilemektedir. Her ne kadar her iki belediye de göçün yarattığı maliyet baskısını ve personel yetersizliğini stratejik birer zayıflık alanı olarak tanımlasa da; Antalya'nın turizm odaklı 'dil bilen personel' ihtiyacına, Mersin'in ise insani yardım ve sağlık temelli 'uzman hekim' eksikliğine odaklanması, kurumsal önceliklerin ve göçe bakış açılarının temelden farklılaştığını desteklemektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ANTALYA VE MERSİN KENTLERİNDE GÖÇ YÖNETİŞİMİNE ETKİ EDEN PAYDAŞLARIN ROLLERİ

Çalışmanın bu bölümde, Antalya ve Mersin illerinde ikamet eden göçmen nüfusun hukuki statülerine göre dağılımı, ilçeler ölçeğinde göçmenlere ilişkin istatistiksel ve demografik veriler ayrıntılı biçimde ele alınmaktadır. Ayrıca, söz konusu kentlerde göçmenlere hizmet sunan kamu kurumları, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları incelenerek, bu aktörlerin göçmenlere yönelik hizmet sunum mekanizmaları ve uygulama pratikleri analiz edilmektedir. Bununla birlikte, göç yönetişim sürecinin kurumsal düzeyde en somut biçimde gözlemlendiği il ve ilçe göç politika kurullarının yapısı, işleyişi ve karar alma süreçleri Antalya ve Mersin örnekleri üzerinden değerlendirilmektedir. Bölüm kapsamında ayrıca, her iki kentte göç yönetişimine etki eden temel faktörler ile bu süreçte rol üstlenen paydaşlar sistematik bir biçimde ele alınmakta; söz konusu aktörlerin sorumlulukları ve işlevleri ulusal ve uluslararası literatür çerçevesinde ve saha gözlemleri neticesinde elde edilen bulgular doğrultusunda analiz etmeyi amaçlamaktadır.

3.1. ANTALYA VE MERSİN'İN SOSYO-EKONOMİK, DEMOGRAFİK YAPISI VE GÖÇMEN PROFİLLERİ

Antalya ve Mersin, Akdeniz kıyısında Toros Dağları ile çevrelenmiş, sınırları Gazipaşa ve Anamur üzerinden birleşen iki bitişik komşu ildir. Geçmişten günümüze Antalya ve Mersinin aldığı göçlerle demografik ve sosyolojik yapıları değişim göstermiştir. Özellikle Mersin 2011 sonrası Suriyeden aldığı yoğun göç akınları neticesinde sosyolojik yapısında köklü bir değişimi beraberinde getirmiştir. 31 Aralık 2016 tarihi itibarıyla, Türkiye genelinde Geçici Koruma Statüsü altında bulunan Suriyeli sayısı toplam 2.834.441 olarak kaydedilmiştir. Söz konusu nüfusun illere göre dağılımı incelendiğinde; Antalya'da Geçici Koruma Statüsü kapsamında yalnızca 366'sı Antalya ilinde yaşamakta ve bu sayı kent nüfusunun %0,02'sini teşkil etmektedir (T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2017:78). Buna karşın, aynı tarihte Mersin ilinde ikamet eden 139.953, kentin toplam nüfusunun %7,89'u gibi nispeten yüksek bir yoğunluğa ulaşmıştır (T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2017: 79).

Göç İdaresinin 5 Şubat 2026 istatistiklerine göre; Mersin ilinde 37.968 ikamet izniyle kentte bulunan literatürde "yerleşik yabancı" olarak ifade edilen göçmen bulunmaktayken, geçici koruma statüsü altında, 148.349 Suriyeli bulunmaktadır. "Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı" verilerine göre ise Mersin'in nüfusu 1.954.279 olarak ifade edilirken, İlde yaşan toplam kişi sayısı ise 2.102.628 olarak ifade edilmiştir. Bu da Kayıtlı Suriyeli sayısının ilde yaşayan toplam kişi sayısına oranı ise 7,06% olarak ifade edilmektedir (Göç İdaresi Başkanlığı, 2026). Nitekim Mersin'de ikamet izniyle yaşayan yabancıları da eklersek: Mersin'de yaşayan toplam nüfus 2.102.628 ; Mersin'de yaşayan toplam göçmen sayısı 186.317; Mersin'deki göçmenlerin kent nüfusuna oranı ise %8,86 olarak ifade edilebilir. Antalya'da ikamet izniyle bulunan yabancı sayısı 111.466 olarak ifade edilirken, kayıtlı Suriyeli sayısının 6.872, Antalya il nüfusun ise; 2.722.103, Antalya'da yaşayan toplam kişi sayısını ise, 2.728.975 olarak ifade edilirken Suriyelilerin, Antalya nüfusuna oranı ise, 0.25 % olarak ifade edilmektedir (Göç İdaresi Başkanlığı, 2026). Antalya'da yaşayan ikamet izniyle yaşayan yabancıları da eklersek: Antalya'da yaşayan toplam kişi sayısı, 2.728.975 ve kentte bulunan göçmen sayısı ise 118.338 olarak ifade edilebilir. Bu da göçmenlerin kent nüfusuna oranını da 4,33% olarak ifade edilebilir.

Tablo 3.1. *Statülere Göre Yabancıların Bulundukları İller*

	Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilerin İlere Göre Dağılımı (05.02.2026 tarihi itibarıyla)		**İkamet İzniyle Bulunan Yabancılar (05.02.2026 tarihi itibarıyla)**
1	İstanbul (407.591)	1	İstanbul (591.503)
2	Gaziantep (326.996)	**2**	**Antalya (111.466)**
3	Şanlıurfa (193.919)	3	Ankara (74.362)
4	Adana (176.536)	4	Bursa (47.511)
5	**Mersin (148.349)**	**5**	**Mersin (37.968)**
6	Hatay (147.516)	6	İzmir (31.733)
7	Bursa (138.000)	7	Muğla (21.066)
8	Konya (101.028)	8	Kocaeli (17.362)
9	İzmir (98.318)	9	Sakarya (16.754)
10	Ankara (69.795)	10	Konya (14.270)
…	…	…	…
…	**Antalya (6.872)**	…	…
Toplam	(2.324.277)	**Toplam**	(1.174.754)

Kaynak: (Göç İdaresi Başkanlığı, 2026).

Tablo 3.1'de görüleceği üzerine Antalya ise ikamet izniyle bulunan "yerleşik yabancıların" en fazla yaşadığı 2. il konumundayken, Mersin 5 sırada yer aldığı görülmektedir. Nitekim Mersin, geçici koruma altında bulunan en fazla Suriyelinin yaşadığı 5. İl konumundadır. TÜİK'in uluslararası göç istatistiklerine göre, Türkiye'de iller düzeyindeki göç akışlarının klasik itme–çekme modellerinin ötesinde, belirgin bir mekânsal yoğunlaşma, yapısal asimetri ve çift yönlü hareketlilik örüntüsü sergilediğini göstermektedir. Bu doğrultuda göçün, yalnızca nüfus devinimi olmaktan çıkarak, kentlerin ekonomik, kültürel ve küresel bağlantısallığıyla ilişkili çok katmanlı bir mobilite rejimine dönüştüğü görülmektedir.

TÜİK (2024), verilerine göre ; 2023 yılında Türkiye'ye yurtdışından göç edenlerin illere göre dağılımı incelendiğinde, %29,2 ile en fazla göç alan ilin İstanbul olduğu görülmektedir. İstanbul'u %9,5 ile Antalya, %6,5 ile Ankara, %4,9 ile Mersin ve %4,4 ile Bursa takip etmektedir. Türkiye'den 2023 yılında göç eden nüfusun illere göre dağılımına bakıldığında ise %36,4 ile İstanbul'un en fazla göç veren il olduğu görülmektedir. İstanbul'u %10 ile Antalya, %7,1 ile Ankara, %3,5 ile İzmir ve %2,6 ile Bursa izlemektedir (TÜİK, 2024). TÜİK (2024), Uluslararası Göç İstatistiklerine göre, 2023 yılında yurtdışından Türkiye'ye 316 bin 456 kişi göç etmiştir. 2023 yılında yurt dışından en fazla göç alan ve yurt dışına en fazla göç veren il İstanbul olurken, ikinci sırada Antalya yer almaktadır. Antalya ise yurtdışından en fazla göç alan ve veren 2. il konumundadır. Mersin yurtdışından en fazla göç alan 4. il konumundadır (TÜİK, 2024). Antalya, hem giriş hem çıkışlarda ikinci sırada yer alırken; Mersin, özellikle giriş yönlü hareketlilikte dördüncü sıraya yerleşmektedir (TÜİK, 2024).

2024 yılı verileri ise göçün yapısal niteliğinin sürekliliğini göstermektedir. TÜİK (2025), 2024 yılı uluslararası göç istatistiklerine göre, yurtdışından Türkiye'ye göç edenlerin sayısı 2024 yılında, bir önceki yıla göre %0,6 azalarak 314 bin 588 kişi olmuştur. Göç eden nüfusun %54,5'ini erkekler, %45,5'ini ise kadınlar oluşturmaktadır. Yurt dışından gelen nüfusun 103 bin 732'sini Türk vatandaşları, 210 bin 856'sını ise yabancı uyruklu kişiler oluşturmaktadır (TÜİK, 2025a). Nitekim Türkiye'ye yönelik girişlerde İstanbul %32,8 ile açık ara en fazla göç alan ve göç veren kenttir. Bu oran, İstanbul'un küresel kent niteliğinin uluslararası mobilite üzerindeki belirleyici rolünü göstermektedir. İstanbul'u %8,5 ile Antalya, %7,4 ile Ankara, %5,5 ile Mersin ve %3,7 ile İzmir izlemektedir (TÜİK, 2025a). Bu dağılım, dış kaynaklı nüfus hareketliliğinin metropol, turizm ve lojistik odaklı kentlerde yoğunlaştığını desteklemektedir. Benzer biçimde, Türkiye'den yurtdışına gerçekleşen göçlerde İstanbul %34 ile ilk sırada yer almakta; onu %8,5 ile Ankara, %7,8 ile Antalya, %3,3 ile İzmir ve Mersin takip etmektedir (TÜİK, 2025a). Bu

mekânsal örüntü, dış kaynaklı nüfus hareketliliğinin metropol, turizm ve lojistik odaklı kentlerde yoğunlaştığını göstermekte; özellikle Antalya ve Mersin'in artan çekiciliği, literatürde "*yaşam tarzı göçleri*" (lifestyle migration) ve "*bölgesel çekim ekonomileri*" kavramlarıyla açıklanan yeni mobilite biçimlerine işaret etmektedir (Benson & O'reilly 2009: 613-614). Türkiye'den yurtdışına yönelik çıkışlarda da benzer bir yapı gözlenmektedir. TÜİK (2025a), 2024 yılı uluslararası göç istatistiklerine göre; Antalya %8,5 ile en fazla yurtdışından göç alan 2. İl konumundadır keza Mersin de %5,5 ile en fazla göç alan 4. il konumundadır. Aynı zamanda Antalya %7,8 ile Yurtdışına en fazla göç veren 3 il konumda olup Mersin'de %3,3 ile en fazla göç veren 4. il konumundadır (TÜİK, 2025a). Nitekim Antalya'nın %7,8 ile en fazla göç veren üçüncü, Mersin'in ise %3,3 ile dördüncü il olarak öne çıkması, bu iki kentin yükselen bölgesel merkezler olarak uluslararası nüfus hareketliliğinde stratejik bir konum kazandığını göstermektedir (TÜİK, 2025a). Antalya ve Mersin hem en fazla göç alan hem de en yüksek göç veren iller arasında yer alarak Türkiye'nin uluslararası göç coğrafyasında özgün bir konuma sahiptir. Bu iller, göçün ekonomik, sosyal ve kültürel boyutlarını şekillendiren karmaşık işlevler üstlenmektedir. Bu nedenle Antalya ve Mersin, 21. yüzyıl Türkiye'sinin göç yapısını analiz etmek için önemli birer kentsel laboratuvar (urban lab) niteliği taşımaktadır.

Mersin 2024 yılında (12 ay'da) 112.104'ü yabancı ve 841.232'si yerli olmak üzere toplamda 953.336 turist ağırlamıştır. Nitekim 2025 yılının ilk 11 ayında Mersin'de konaklayan turist sayısı 2024 yılına oranla %26'lık artış göstererek 104.709'u yabancı ve 1.097.533'u yerli olmak üzere toplamda 1.202.242 turist sayısına ulaşmıştır (T.C. Mersin Valiliği, 2026). Mersin'e gelen yerli turist sayısı artsada yabancı turist sayısındaki artışının olmaması göze çarpmaktadır.

Antalya'nın küresel turizm merkezi niteliği ile Mersin'in liman, lojistik ve tarımsal üretim ağı içindeki konumu, göçün yalnızca demografik bir süreç olmadığını; mevsimsel işgücü talebi, uzun dönemli yabancı yerleşimi, uluslararası hareketlilik ve genç-nitelikli işgücünün dışa yönelen mobilitesiyle birleşen çok katmanlı bir yapı sergilediğini göstermektedir. Göç literatüründeki klasik çekim-itim modeli (Lee, 1966), bu hareketliliğin temel dinamiklerini açıklamak için yararlı bir çerçeve sunsa da Antalya ve Mersin'in eşzamanlı olarak hem giriş hem çıkış merkezi niteliği taşıması sürecin yalnızca ekonomik faktörlerle açıklanamayacağını ortaya koymaktadır. Bu nedenle göçün transnasyonal boyutunu vurgulayan kuramsal yaklaşım (Schiller vd., 1992), söz konusu illeri anlamada daha açıklayıcıdır.

Göçmenlerin Türkiye ile uluslararası bağlamlar arasında eşzamanlı ilişkiler kurması, kalıcılık, geçicilik, döngüsellik ve çok mekânlılık üzerinden şekillenen bir göç ekolojisi yaratmaktadır. Bu çift yönlü hareketlilik, işgücü piyasasının döngüsel yapısını, sosyo-ekonomik geçişkenliği, uluslararası mobiliteye açıklığı ve transnasyonal bağlantıların yoğunluğunu yansıtmaktadır. Özellikle genç nüfus, nitelikli işgücü, turizm sektörü çalışanları ve mevsimsel istihdam grupları arasında gözlenen dış göç eğilimi, illerin ekonomik yapısının küresel ekonomiye entegrasyon düzeyiyle doğrudan ilişkilidir. Dolayısıyla Antalya ve Mersin, sıradan birer "göç alan" veya "göç veren" kent olmanın ötesinde; ulusal ve uluslararası mobilitenin kesişim noktaları, transnasyonal etkileşim alanları ve çok boyutlu demografik akışların merkezleri olarak stratejik bir önem taşımaktadır. Bu konum, gelecekte göç politikalarının, bölgesel kalkınma stratejilerinin ve sosyal uyum programlarının tasarımında bu illerin özel ve ayrıştırılmış biçimde ele alınmasını bilimsel bir zorunluluk hâline getirmektedir. Uluslararası yerleşim, mevsimsel işgücü hareketliliği, genç ve nitelikli profesyonellerin dışa yönelen akımları, geri dönüş ve geçiş göçü gibi süreçler, klasik lineer modelleri aşan bütünleşik bir göç sistemi üretmektedir.

Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin Güncel Siyasal Yapısı

31 Mart 2024 mahalli idareler seçimleri sonucunda, Antalya Büyükşehir Belediyesi'ni Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)'nin adayı Muhittin Böcek kazanmıştır. İlçeler bazında, CHP 16 belediyeyi, Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) iki belediyeyi ve Demokrat Parti (DP) bir belediyeyi kazanmıştır. Antalya Büyükşehir Belediye Başkanı Muhittin Böcek, hakkında yürütülen *"rüşvet"* ve *"ihaleye fesat karıştırma"* soruşturması kapsamında tutuklanmış ve İçişleri Bakanlığı tarafından görevinden uzaklaştırılmıştır. Bu gelişmelerin ardından, 11 Temmuz 2025 tarihinde Antalya Büyükşehir Belediye Meclisi'nde gerçekleştirilen oylama sonucunda CHP Grubu'nun adayı Büşra Özdemir, Belediye Başkanvekili olarak seçilmiştir (CNN Türk, 2025). Manavgat Belediye Başkanı Niyazi Nefi Kara, hakkında yürütülen *"rüşvet, irtikap ve zimmet"* soruşturması kapsamında tutuklanmış ve İçişleri Bakanlığı tarafından görevinden uzaklaştırılmıştır. Bu gelişmelerin ardından, 14 Temmuz 2025 tarihinde Manavgat Belediye Meclisi'nde gerçekleştirilen oylama sonucunda CHP Grubu'nun adayı Mehmet Çiçek, Belediye Başkanvekili olarak seçilmiştir (CNN Türk, 2025).

2024 yılında gerçekleştirilen mahalli idareler seçimlerinde CHP'nin adayı olarak Antalya'nın Aksu ilçesi belediye başkanlığına seçilen İsa Yıldırım, 27 Eylül 2024 tarihinde partisinden istifa ettiğini açıklamış ve görevine bağımsız belediye başkanı olarak devam edeceğini kamuoyuna

duyurmuştur (Anadolu Ajansı, 2025). Bağımsız olarak sürdürdüğü siyasi kariyerini 19 Kasım 2025 tarihinde sonlandıran Yıldırım, AK Partiye katılarak siyasi yöneliminde önemli bir değişim gerçekleştirmiştir (İHA, 2025).

Mersin Büyükşehir Belediyesi'nin Güncel Siyasal Yapısı

31 Mart 2024 tarihinde yapılan mahalli idareler seçim sonuçlarına göre, Mersin Büyükşehir Belediyesi'ni CHP'nin adayı Vahap Seçer kazanmıştır. Mersin'in toplamda 13 ilçesi bulunmaktadır. CHP, büyükşehir belediyesiyle birlikte sekiz belediyeyi kazanırken; Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) üç, İyi Parti iki ve Dem Parti bir belediyeyi kazanmıştır. Nitekim 10 Ocak 2025 tarihinde Akdeniz Belediyesi belediye başkanı ve yardımcısı "*silahlı terör örgütüne üye olmak*" ve "*terör örgütü propagandası yapmak*" suçundan tutuklanmış daha sonraki süreçte Akdeniz Kaymakamı Zeyit Şener, belediye başkanlığına vekalet edeceği duyurulmuştur (BBC, 2025)

Antalya ve Mersin'in Göç Dinamikleri

Mersin ve Antalya, Türkiye'nin önemli göç merkezleri arasında yer almakta olup, her iki şehir de hem iç hem de dış göçlerden önemli ölçüde etkilenmektedir. Mersin, tarihsel olarak önemli bir liman kenti olması nedeniyle göç hareketlerinin merkezinde yer almıştır. Özellikle tarım ve sanayi sektörlerindeki iş imkanları, Mersin'i iç göç açısından cazip hale getirmektedir. Suriye iç savaşı sonrası Mersin'e yönelen Suriyeli göçmenler, şehrin demografik yapısını ve sosyo-ekonomik dinamiklerini önemli ölçüde değiştirmiştir. Antalya, Türkiye'nin turizm başkenti olarak hem iç hem de dış göçlerin yoğun olduğu bir şehirdir. Turizm sektöründeki iş imkanları nedeniyle Antalya, iç göç açısından cazip bir merkezdir. Antalya ve Mersin'e göç eden yabancı uyruklu kişiler, şehrin demografik yapısını ve sosyo-ekonomik dinamiklerini önemli ölçüde etkilemiştir. Antalya'da doğal afetler (sel, taşkın, orman yangınları) neticesinde iç göçler gözlenirken, turistik amaçlarla Antalya'ya yerleşen yabancılar önemli bir göç grubunu oluşturmaktadır.

3.1.1. Antalya'daki İç Göç Dinamikleri

Antalya hem doğal ve kültürel zenginlikleri hem de turizm alt yapısıyla yoğun olarak yerli ve yabancı turist alan kentlerden birisidir. Turist sayısı bağlamında Türkiye'de İstanbul'dan sonra en fazla turist alan ikinci il konumundadır. Nitekim turizme bağlı olarak ortaya çıkan işgücü açığıda kenttin hem iç hem de dış göç almasına yol açmaktadır. Özellikle Antalya aldığı dış

göçlerin yanı sıra yoğun iç göçe de maruz kalmaktadır. Bu maruziyet Antalya'nın sosyolojik ve demografik yapısını ciddi anlamda etkilemektedir. Son dönemlerde Antalya'da yoğun göç akınlarının bir sonucu olarak da konut kiralarının diğer illere göre çok yüksek olması kentte gelen insanları da ekonomik olarak ciddi anlamda zorlamaktadır. Bu sebepten ötürü de pek çok kişi geri dönüş eğilimi göstermektedir. Antalyanın bu sosyoekonomik yapıdan kaynaklı dalgalanmalar Antalyayı hem yoğun göç alan hem de yoğun göç veren kent konumuna getirmektedir.

Tablo 3.2. *Antalya'nın Yıllara Göre Aldığı ve Verdiği İç Göçler*

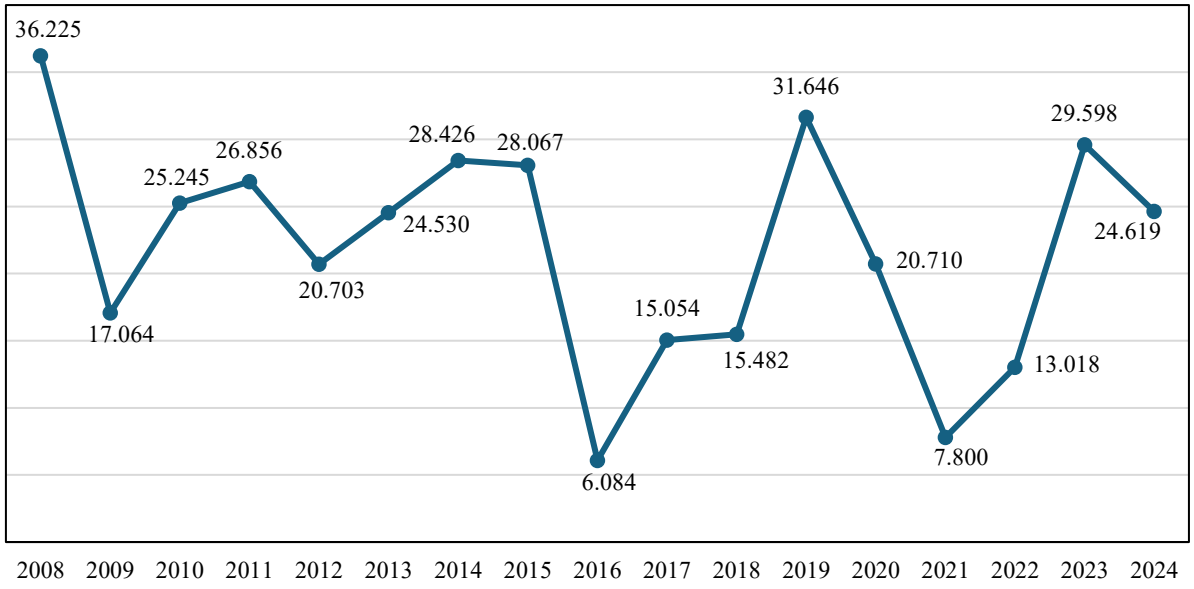
Yıl	İl Nüfusu	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç
2024	2.722.103	96.618	71.999	**24.619**
2023	2.696.249	118.356	88.758	**29.598**
2022	2.688.004	92.004	78.986	**13.018**
2021	2.619.832	88.305	80.505	**7.800**
2020	2.548.308	83.035	62.325	**20.710**
2019	2.511.700	100.140	68.494	**31.646**
2018	2.426.356	95.431	79.949	**15.482**
2017	2.364.396	87.232	72.178	**15.054**
2016	2.328.555	79.203	73.119	**6.084**
2015	2.288.456	96.441	68.374	**28.067**
2014	2.222.562	93.057	64.631	**28.426**
2013	2.158.265	88.605	64.075	**24.530**
2012	2.092.537	83.596	62.893	**20.703**
2011	2.043.482	89.731	62.875	**26.856**
2010	1.978.333	86.907	61.662	**25.245**
2009	1.919.729	75.696	58.632	**17.064**
2008	1.859.275	92.031	55.806	**36.225**

Kaynak: (TÜİK NİP, t.y).

Tablo 3.2.'de yer alan Antalya ilinin 2008-2024 yılları arasındaki demografik hareketliliğini yansıtan veriler incelendiğinde, kentin sürdürülebilir bir pozitif net göç projeksiyonu sergilediği

ve ulusal ölçekte bir çekim merkezi olma potansitelini koruduğunu ortaya koymaktadır. 16 yıl boyunca Antalya nüfusunun yaklaşık %46,4 oranında bir artışla 1,8 milyon bandından 2,7 milyon seviyesine yükselmesi, yalnızca doğal nüfus artışıyla değil, aynı zamanda Tablo 32'de sunulan "Aldığı Göç" rakamlarının istikrarlı yüksekliğiyle de doğrudan ilişkilidir. Özellikle 2008 yılında gözlemlenen 36.225 kişilik zirve net göç değerinin ardından, 2016 (6.084) ve 2021 (7.800) yıllarında görülen nisbi yavaşlamalar, küresel ve yerel sosyo-ekonomik konjonktürün veya pandemi sonrası değişen mobilite tercihlerinin bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Buna karşın, 2023 yılında alınan göçün 118.356 ile veri setindeki en yüksek seviyeye ulaşması, Antalya'nın makroekonomik dayanıklılığını ve iç göç literatüründeki "fırsatlar kenti" imajını pekiştirdiğini göstermektedir. Nitekim, istatistikler periyotta dışarıya verdiği göçün de artış eğiliminde olması, kentin dinamik bir nüfus sirkülasyonuna sahip olduğunu; ancak net göç hızının daima pozitif seyretmesinin, kentsel büyüme ve iş gücü piyasası üzerindeki genişlemeci etkisini sürdürdüğünü desteklemektedir

Şekil 3.1. *Antalya'nın Yıllara Göre Net İç Göç İstatistiği*

Kaynak: (TÜİK NİP, t.y).

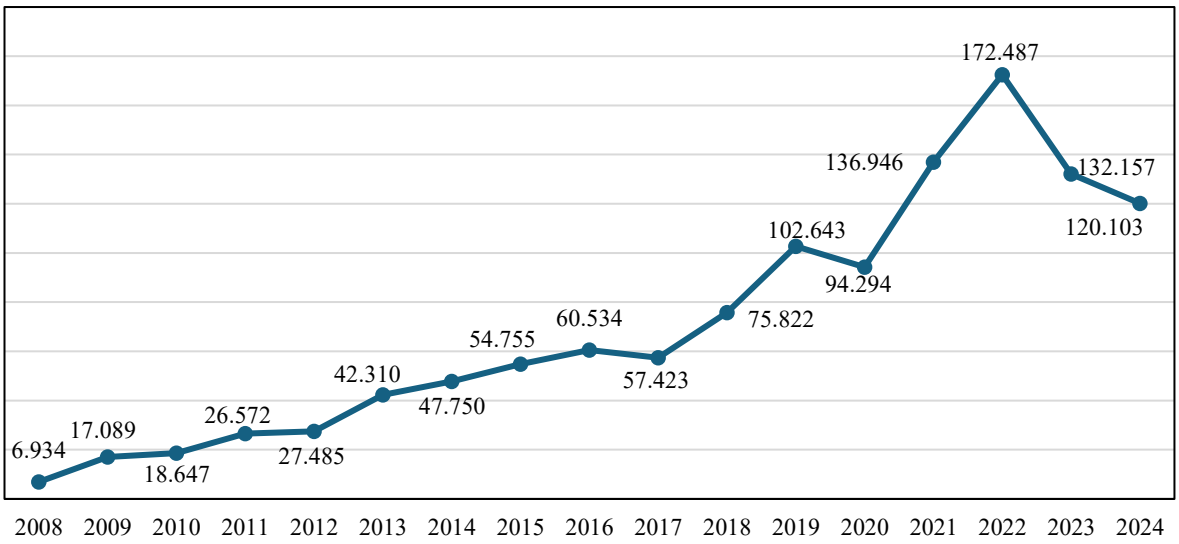
Şekil 3.1'de görüleceği üzere Antalya'da net iç göç her dönemde pozitif yönde eğilim göstermiştir. Bununla birlikte, 2008 küresel ekonomik krizi, 2016 yılında vuku bulan darbe girişimi ve 2020 yılında küresel ölçekte etkisini gösteren COVID-19 pandemisi gibi makro-düzeydeki kırılmaların, net göç hızında belirgin bir ivme kaybına yol açtığı gözlemlenmektedir. Öte yandan, 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen depremlerin tetiklediği zorunlu mobilite ve kente yönelen yoğun göç dalgası, iç göç verilerinde yeniden yukarı yönlü bir ivmelenmeyi

beraberinde getirmiştir. Bu dinamikler bütüncül bir perspektifle değerlendirildiğinde; Antalya'nın göç örüntülerinin sosyal, ekonomik ve siyasal parametrelerin yanı sıra iklim değişikliği ve doğal afetler gibi çevresel faktörlere karşı da son derece hassas ve çok değişkenli bir yapı arz ettiği açıkça ortaya çıkmaktadır.

3.1.2. Antalya'nın Göçmen Yapısı ve Özellikleri

Antalya hem iç hem dış göçmen yapısı hem de göçmenlerin Antalya'ya geliş motivasyonları itibariyle bir birlerinden farklı profilleri birirlerinde farklı heterojen bir göçmen yapıısına sahiptir. Nitekim Antalya'ya yönelen bu göçlerin temelinde Antalya'nın doğal güzelikleri ve iş bulma potansiyelinin diğer illere nazaran çok da yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Özellikle, Antalya'da gerçekleşen turizm faaliyetlerinin yüksek olmasından kaynaklanadığı düşünülmektedir. Antalya'daki turizmin çekiciliği, turist olarak gelen pek çok kişinin Antalya'da kalma isteği doğrumaktadır. Diğer taraftan, Türkiye'nin güvenlik ve dış politikasıyla birlikte Antalya'nın ekonomik koşulları göz önünde bulundurlduğunda pek çok turist veya çaışma amacıyla gelen kişiler bu isteklerini gerçekleştirememektedir. TÜİK istatistiklerine göre, 2023 yılında Antalya'da 54.910 erkek ve 77.247 kadın olmak üzere 132.157 yabancı nüfus ikamet etmekteyken, 2024 yılında 49.254 erkek ve 70.849 kadın olmak üzere toplam 120.103 yabancı nüfusun ikamet ettiği belirtilmektedir (TÜİK, 2025b).

Şekil 3.2. *Antalya İlinde Yıllara Göre Yabancı Nüfus Dağılımı*

Kaynak: (TÜİK NİP, t.y).

Şekil 3.2, TÜİK Nüfus İstatistikleri Portalı aracılığıyla elde edilen istatistikler aracılığıyla oluşturumuştur. Şekil 7'de görüldüğü üzere Antalya'da yaşayan yabancı nüfus büyüklüğü 2022 yılına kadar her yıl düzenli olarak artış göstermiştir. Nitekim 2022 yılına geldiğinde tüm zamanların en yüksek yabancı nüfusu olan 172.487 kişiye ulaşmıştır. 2022 yılından itibaren bir düşüş eğilimi gösterdiği görülmektedir. 2022 yılındaki bu anormal artış 2022 yılında şiddetlenen Rusya-ukrayna savaşından kaynaklığını söylenebilir.

Tablo 3.3. *Antalya İlinde Yıllara Göre Yabancı Nüfusun Cinsiyet Dağılımı*

Yıl	Erkek	Erkek %	Kadın	Kadın %	Toplam
2024	49.254	%41,01	70.849	%58,99	**120.103**
2023	54.910	%41,55	77.247	%58,45	**132.157**
2022	74.552	%43,22	97.935	%56,78	**172.487**
2021	55.726	%40,69	81.220	%59,31	**136.946**
2020	37.911	%40,21	56.383	%59,79	**94.294**
2019	41.957	%40,88	60.686	%59,12	**102.643**
2018	30.000	%39,57	45.822	%60,43	**75.822**
2017	21.432	%37,32	35.991	%62,68	**57.423**
2016	22.053	%36,43	38.481	%63,57	**60.534**
2015	20.078	%36,67	34.677	%63,33	**54.755**
2014	17.712	%37,09	30.038	%62,91	**47.750**
2013	15.589	%36,84	26.721	%63,16	**42.310**
2012	9.589	%34,89	17.896	%65,11	**27.485**
2011	11.339	%42,67	15.233	%57,33	**26.572**
2010	8.048	%43,16	10.599	%56,84	**18.647**
2009	7.553	%44,20	9.536	%55,80	**17.089**
2008	2.364	%34,09	4.570	%65,91	**6.934**

Kaynak: (TÜİK NİP, t.y).

Tablo 3.3'de yıllara göre Antalya'daki yerleşik yabancı nüfusundaki cinsiyet dağılımındaki değişim göserilmektedir. Antalya'da diğer illere göre göçmen kadın nüfusun yüksekliliği dikkat çekmektedir. Tablo 15'de yer alan Antalya'daki yabancı nüfusun 2008-2024 yılları arasındaki

seyri incelendiğinde, 2022 yılında 172.487 kişi ile zirve noktasına ulaşan nüfusun, takip eden iki yılda belirgin bir azalış eğilimine girerek 2024'te 120.103 seviyesine gerilediği görülmektedir. Bu dalgalanma, bölgenin küresel siyasi krizler (Rusya-Ukrayna savaşı vb.) sonrası aldığı yoğun göçün, ikamet politikalarındaki değişimler veya ekonomik saiklerle yerini bir "geri dönüş" veya "transit" sürecine bıraktığını düşündürmektedir. Cinsiyet dağılımı açısından ise, serinin başından itibaren kadın nüfus oranının (2024 itibarıyla %58,99) erkek nüfusa karşı süregelen baskınlığı, Antalya'daki yabancı varlığının yalnızca iş gücü odaklı değil, evlilikler, emeklilik göçü ve hizmet sektörü istihdamı gibi yapısal özelliklerle şekillendiğini desteklemektedir.

Tablo 3.4. *Antalya'nın İlçelerinde Yaşayan Vatandaş ve Yabancı Nüfusun Karşılaştırılması*[8]

İlçe Adı	Toplam Nüfus	T.C. Vatandaşı Nüfus	Yabancı Uyruklu Nüfus	Yabancıların Toplam Nüfusa Oranı (%)
Akseki	10.546	10.498	48	0,45%
Aksu	82.560	79.503	3.057	3,70%
Alanya	361.873	32.5408	36.465	10,07%
Demre	27.814	27.654	160	0,57%
Döşemealtı	90.572	88.619	1.953	2,15%
Elmalı	41.853	41.756	97	0,23%
Finike	51.620	51.099	521	1,00%
Gazipaşa	55.362	54.217	1.145	2,06%
Gündoğmuş	7.353	7.349	4	0,05%
İbradı	3.411	3.403	8	0,23%
Kaş	63.921	62.674	1.247	1,95%
Kemer	50.436	43.599	6.837	13,55%
Kepez	629.479	618.868	10.611	1,68%
Konyaaltı	196.079	180.238	15.841	8,07%
Korkuteli	58.728	58.594	134	0,22%

[8] Not: 90 günde kısa süreli vize sahibi yabancılar ve geçici koruma statüsüne sahip Suriyeliler dahil değildir.

Tablo 3.4 (Devam) *Antalya'nın İlçelerinde Yaşayan Vatandaş ve Yabancı Nüfusun Karşılaştırılması*

Kumluca	75.041	74.623	418	0,55%
Manavgat	262.576	252.545	10.031	3,82%
Muratpaşa	509.444	484.376	25.068	4,92%
Serik	143.435	136.977	6.458	4,50%
TOPLAM	**2.722.103**	**2.602.000**	**120.103**	**%4,41**

Kaynak: (31.12.2024 Tarihli Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları; TÜİK, 2025).

Tablo 3.4., TÜİK Antalya Bölge Müdürlüğü'nden 17 Haziran 2025 tarihinde Bilgi Edinme Kanunu kapsamında talep edilen istatistikler doğrultusunda hazırlanmıştır. Antalya toplam 2.722.103 kişilik nüfus projeksiyonunda yabancı uyruklu bireylerin genel toplama oranı %4,41 olarak kaydedilirken, bu nüfusun homojen bir dağılım sergilemekten ziyade turizm potansiyeli ve kentsel çekim gücü yüksek olan kıyı şeridinde yoğunlaştığı gözlemlenmektedir.

Tablo da yer alan Antalya'nın ilçelerinin yaşayan yabancı ve vatandaş nüfusun karşılaştırmasına baktığımız zaman en fazla göçmenin 36.465 kişi ile Alanya da 25.068 kişi ile ikinci sıra da Muratpaşa da yaşamaktadır. Diğer taraftan İlçelerde yaşayan toplam nüfus ile oranladığımız zaman özellikle Kemer (%13,55), Alanya (%10,07) ve Konyaaltı (%8,07) ilçeleri, yabancı nüfus oranının il ortalamasının oldukça üzerinde seyrettiği "kozmopolit merkezler" olarak öne çıkarken; Kepez, Muratpaşa ve Alanya sayısal değer bakımından en yüksek yabancı popülasyona ev sahipliği yapan idari birimler olarak dikkat çekmektedir.

Buna karşın, Gündoğmuş (%0,05), İbradı (%0,23) ve Korkuteli (%0,22) gibi iç kesimlerde yer alan ilçelerde yabancı nüfus varlığının marjinal düzeyde kalması, göç hareketliliğinin ekonomik saiklerle ve kıyı ekonomisiyle olan doğrudan korelasyonunu kanıtlar niteliktedir. Sonuç olarak tablo, Antalya'nın küresel bir cazibe merkezi olma kimliğini doğrularken, ilçeler arasındaki bu belirgin demografik asimetrinin yerel yönetim politikaları ve sosyo-ekonomik planlamalar açısından stratejik bir veri seti sunduğu söylenebilir.

Tablo 3.5. *Antalya'da İlçe Düzeyinde Cinsiyet ve Geniş Yaş Grubuna Göre Yabancı Uyruklu Nüfus Dağılımı*[9]

İlçe Adı	Toplam Yabancı Uyruklu Nüfus			0-14 Yaş Grubu Yabancı Uyruklu Nüfus			15-64 Yaş Grubu Yabancı Uyruklu Nüfus			65 Yaş ve Üzeri Yabancı Uyruklu Nüfus		
	Toplam	**Erkek**	**Kadın**	**Toplam**	**Erkek**	**Kadın**	**Toplam**	**Erkek**	**Kadın**	**Toplam**	**Erkek**	**Kadın**
Alanya	**36.465**	15.566	20.899	**4.313**	2.178	2.135	**25.340**	10.245	15.095	**6.812**	3.143	3.669
Finike	**521**	222	299	**58**	28	30	**369**	143	226	**94**	51	43
Gazipaşa	**1.145**	513	632	**172**	91	81	**807**	344	463	**166**	78	88
Kaş	**1.247**	524	723	**40**	23	17	**810**	300	510	**397**	201	196
Kumluca	**418**	154	264	**34**	20	14	**321**	104	217	**63**	30	33
Manavgat	**10.031**	3.306	6.725	**436**	220	216	**8.201**	2.550	5.651	**1.394**	536	858
Serik	**6.458**	2.445	4.013	**276**	128	148	**5.874**	2.168	3.706	**308**	149	159
Demre	**160**	55	105	**18**	5	13	**126**	45	81	**16**	5	11
Kemer	**6.837**	2.549	4.288	**497**	252	245	**5.820**	2.100	3.720	**520**	197	323
Aksu	**3.057**	1.178	1.879	**186**	105	81	**2.740**	1.009	1.731	**131**	64	67
Döşemealtı	**1.953**	1.007	946	**258**	129	129	**1 591**	823	768	**104**	55	49
Kepez	**10.611**	4.240	6.371	**1.421**	692	729	**8 564**	3.282	5 282	**626**	266	360
Konyaaltı	**15.841**	6.733	9.108	**2.562**	1.338	1.224	**11.703**	4.737	6 966	**1.576**	658	918
Muratpaşa	**25.068**	10.656	14.412	**3.233**	1.688	1.545	**19.616**	8.089	11.527	**2.219**	879	1.340
TOPLAM	**119.812**	49.148	70.664	**13.504**	6.897	6.607	**91.882**	35.939	55.943	**14.426**	6.312	8.114

Kaynak: (TÜİK, 2025).

Tablo 3.5, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) istatistikleri esas alınarak oluşturulmuştur. Bu kapsamda, yabancı nüfusu 150 ve üzerinde olan ilçeler tabloya dahil edilmiştir. Buna karşılık, Akseki, Elmalı, Gündoğmuş, İbradı ve Korkuteli ilçelerinde ikamet eden yabancı nüfusun 150 kişinin altında olması nedeniyle söz konusu ilçeler değerlendirme dışında bırakılmıştır. İlçe bazlı veriler, yabancı nüfusun Antalya genelinde homojen bir dağılım sergilemediğini; aksine Alanya, Muratpaşa ve Konyaaltı gibi kıyı ve merkez ilçelerde yoğun bir kümelenme yaşandığını göstermektedir.

[9] Kurs, turizm, bilimsel araştırma vb. nedenlerle 90 günden kısa süreli vize veya ikamet iznine sahip yabancılar ile geçici koruma statüsüyle ülkede bulunan Suriyeliler nüfusa dâhil değildir.

Özellikle Alanya, toplam yabancı nüfusun yaklaşık %30'unu tek başına barındırarak bir cazibe merkezi olma özelliğini korumaktadır. Yaş grupları özelinde yapılan analizde, nüfusun büyük çoğunluğunun (91.882 kişi) üretken yaş grubu olan 15-64 aralığında yoğunlaşması, yabancı varlığının kentin yerel ekonomisi ve iş gücü piyasası üzerindeki doğrudan etkisini vurgularken; 65 yaş ve üzeri grubun Alanya ve Konyaaltı gibi bölgelerde yoğunlaşması "geriatrik göç" veya "emeklilik göçü" olgusunun bu ilçelerdeki mekânsal seçiciliğini teyit etmektedir.

Tablo 3.6. *Antalya'da Yaşayan Yabancıların Tabiiyet Ülkesine Göre Dağılımı*[10]

Menşe Ülke	Nüfus	%
Rusya Federasyonu	27.125	%22,58
Kazakistan	17.089	%14,22
Ukrayna	13.369	%11,13
Almanya	12.407	%10,33
Kırgızistan	8.777	%7,30
İran	5.414	%4,50
Azerbaycan	3.586	%2,98
Irak	2.853	%2,37
Endonezya	2.838	%2,36
Özbekistan	2.505	%2,08
Birleşik Krallık	1.800	%1,49
Türkmenistan	1.787	%1,48
Belarus	1.281	%1,06
Hollanda	1.146	%0,95
Diğer	18.126	%15,09
TOPLAM	**120.103**	**%100**

Kaynak: TÜİK (2025).

[10] Kurs, turizm, bilimsel araştırma vb. nedenlerle 90 günden kısa süreli vize veya ikamet iznine sahip yabancılar ile geçici koruma statüsüyle ülkede bulunan Suriyeliler nüfusa dâhil değildir.

Tablo 3.6'da belirtildiği üzere, Antalya'daki yabancı demografisinin kaynak ülke dağılımı, bölgenin tarihsel ve jeopolitik hinterlandıyla olan derin bağlarının somut bir yansımasıdır. Kentteki yabancı nüfusun ağırlıklı olarak eski Sovyetler Birliği coğrafyasından gelen bireylerden oluştuğu gözlemlenmektedir. Bu eğilim, özellikle 2022 yılında tırmanan Rusya-Ukrayna savaşıyla birlikte belirgin bir ivme kazanmıştır.

Söz konusu çatışma ortamının yarattığı güvenlik kaygıları ve zorunlu mobilite arayışı, Antalya'yı stratejik bir sığınak ve tercih edilen bir göç destinasyonu haline getirerek bölgedeki demografik yapıyı yeniden şekillendirmiştir. Antalya'da yaşayan göçmen nüfusun yaklaşık yarısının Rusya Federasyonu (%22,58), Kazakistan (%14,22) ve Ukrayna (%11,13) gibi eski Sovyet uyruklulardan oluşması, Antalya'nın bu bölge halkları için "güvenli liman" ve "ikinci konut" merkezi olma statüsünü perçinlemektedir. Almanya'nın dördüncü sırada yer alması, geleneksel Avrupa menşeli göçün devamlılığını gösterirken; kentte yaşayan Türkistan ve Ön Asya ülke uyruklu kişilerin varlığı, kentin çok kültürlü bir demografik yapıya evrildiğine ve küresel göç rotalarının kesişim noktasında yer aldığına işaret etmektedir.

3.1.3. Mersin'deki İç Göç Dinamikleri

Mersin, stratejik jeopolitik konumu nedeniyle hem iç hem de dış göç hareketlerinin kesişme noktasında yer alan ve yoğun demografik hareketlilik sergileyen bir cazibe merkezidir. Kentin geniş tarımsal havzası, gelişmiş sanayi altyapısı ve Türkiye'nin dış ticaretinde kritik bir eşik olan Mersin Limanı'nın sağladığı ekonomik dinamizm, bu göç eğilimini tetikleyen temel unsurlardır. Bunlara ek olarak, bölgenin sismik risk bakımından görece güvenli bir kuşakta yer alması, özellikle afet sonrası yerleşim tercihlerinde Mersin'i öncelikli ve sürdürülebilir bir destinasyon olarak öne çıkarmaktadır.

Tablo 3.7. *Mersin'in Yıllara Göre Aldığı ve Verdiği İç Göçler*

Yıl	Göç Alan İl Nüfus	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç
2024	1.954.279	60.574	54.703	**5.871**
2023	1.938.389	80.493	67.409	**13.084**
2022	1.916.432	60.984	57.001	**3.983**
2021	1.891.145	57.213	57.930	**-717**
2020	1.868.757	53.325	40.242	**13.083**

Tablo 3.7 (Devam) *Mersin'in Yıllara Göre Aldığı ve Verdiği İç Göçler*

2019	1.840.425	55.429	54.452	**977**
2018	1.814.468	55.779	61.917	**-6.138**
2017	1.793.931	54.492	55.393	**-901**
2016	1.773.852	54.962	52.763	**2.199**
2015	1.745.221	56.171	58.404	**-2.233**
2014	1.727.255	55.598	54.843	**755**
2013	1.705.774	51.468	55.482	**-4.014**
2012	1.682.848	46.721	53.523	**-6.802**
2011	1.667.939	51.328	54.630	**-3.302**
2010	1.647.899	50.430	51.739	**-1.309**
2009	1.640.888	48.377	49.209	**-832**
2008	1.602.908	46.776	50.110	**-3.334**

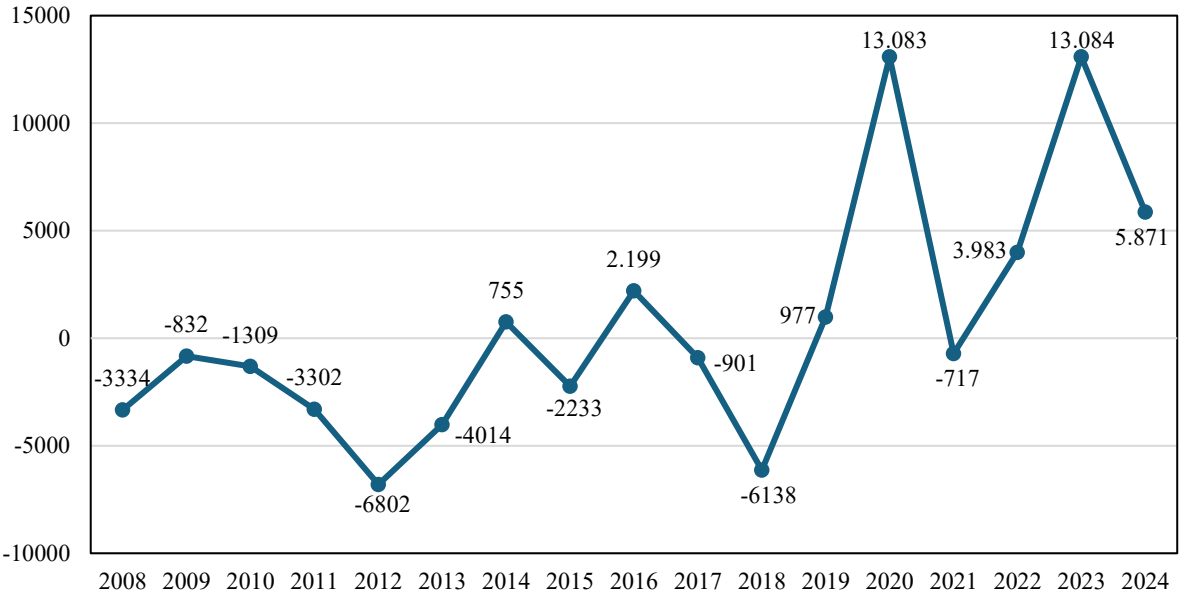
Kaynak: (TÜİK NİP, t.y.).

Göç hareketliliği açısından değerlendirildiğinde, Türkiye genelinde 2023–2024 döneminde toplam 2.682.786 kişinin yaşadığı yeri değiştirdirerek göç ettiği tespit edilmiştir (MTSO, 2025:39). Bu süreçte, 30 ilin aldığı göç verdiğinden fazla olurken, 51 ilde tersine bir göç hareketi yaşanmıştır. Mersin ili, aldığı göç bakımından Türkiye genelinde 7. sırada yer almakta, verdiği göç bakımından ise 10. sırada bulunmaktadır. Net göç hızında ise bir önceki döneme göre %3,8'lik bir azalma söz konusudur.

Mersin'e en fazla göç %10 ile Adana'dan, %8 ile İstanbul'dan gelirken; Mersin'den en fazla göç, %10'luk eşit oranlarla yine Adana ve İstanbul illerine gerçekleşmiştir (MTSO, 2025:39). Tablo 3.7'de yer alan Mersin'in iç göç istatistikleri incelendiğinde, ilin net göç hızının 2010'lu yılların başından itibaren negatif seyrettiği, ancak 2020 yılı itibarıyla keskin bir kırılma yaşayarak pozitif bir ivme kazandığı görülmektedir.

Özellikle 2020 ve 2023 yıllarında net göçün 13.000 eşiğini aşması, kentin bölgesel bir çekim merkezi haline geldiğini desteklemektedir. 2021 yılındaki kısa süreli negatif sapma (-717), pandemik hareket kısıtlılıkları ve yerel ekonomik dalgalanmalarla açıklanabilirken; 2023 yılındaki yüksek artış (13.084), bölgedeki jeopolitik gelişmeler ve çevresel faktörlerin (deprem vb.) tetiklediği iç göç hareketlerinin bir yansıması olarak değerlendirilmektedir.

Şekil 3.1. *Mersin'in Yıllara Göre Net İç Göç İstatistiği*

Kaynak: (TÜİK NİP, t.y.).

Şekil 3.1. Mersin'in göç dengesindeki volatilitesini net bir şekilde sergilemektedir. 2012 yılında yaşanan en düşük seviye olan -6.802 rakamından, 2023'te ulaşılan zirveye kadar geçen süreç, kentin "göç veren" statüsünden "göç alan" stratejik bir konuma evrildiğini göstermektedir. Grafikteki zikzaklı yapı, kentin iç göç akımlarına karşı hassas bir sosyo-ekonomik yapıya sahip olduğuna işaret eder. Son yıllardaki yukarı yönlü trend, kentin istihdam olanakları ve kentsel çekiciliğinin, göçle gelen nüfusu absorbe etme kapasitesiyle test edildiği bir dönemi simgelemektedir.

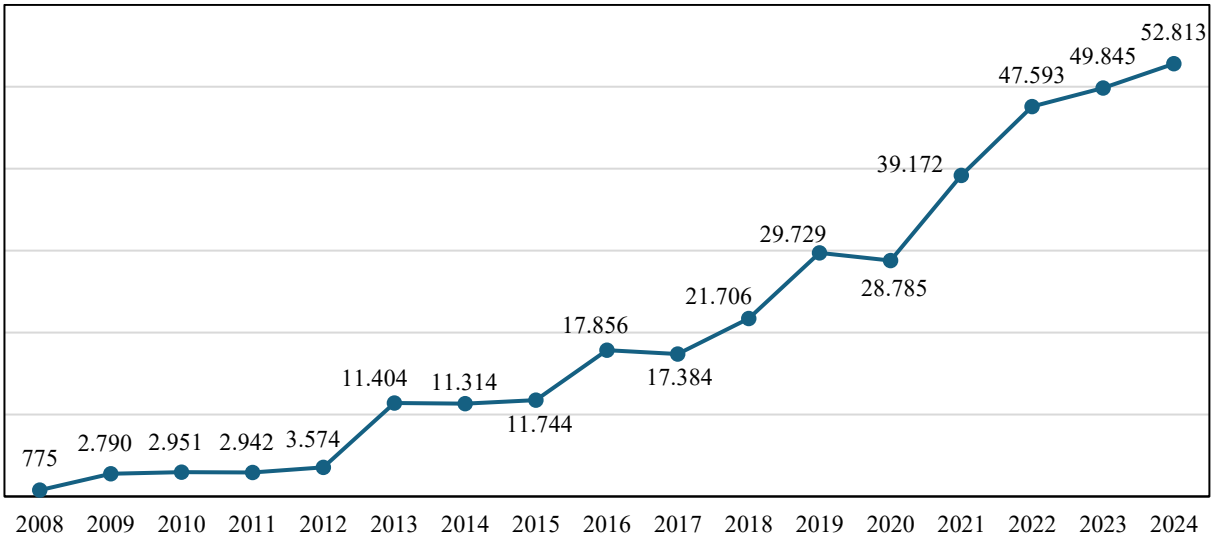
3.1.4. Mersin'in Göçmen Yapısı ve Özellikleri

Mersin ili, Türkiye'nin en önemli liman kentlerinden biri olmasının yanı sıra, artan yabancı nüfus yapısı ile dikkat çeken bir göç merkezine dönüşmüştür. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine ve MTSO'nun yayımladığı 2025 yılı ekonomik raporuna göre, 2008–2024 döneminde kentteki yabancı nüfusun dikkate değer bir artış gösterdiği gözlemlenmiştir.

Bu süreçte toplam yabancı nüfus büyüklüğü önemli ölçüde genişlemiş, özellikle son dört yıllık kesitte hızlı bir artış trendi kaydedilmiştir. 2024 yılı itibariyle, bir önceki yıla göre %6'lık bir artışla yabancı nüfus sayısı 52.813'e ulaşmıştır (MTSO, 2025:37).

TÜİK verilerine göre; 2023 yılında 28.101 erkek, 21.744 kadın olmak üzere toplamda 49.845 göçmen yaşmakatayken 2024 yılında mersinde 32.452 erkek, 20.361 kadın olmak üzere toplamda 52.813 yabancı yaşmaktadır. (TÜİK, 2025b).

Şekil 3.4. *Mersin İlinde Yıllara Göre Yabancı Nüfus Dağılımı*[11]

Kaynak: (TÜİK, t.y).

Şekil 3.4.'de yer alan Mersin kentinin yabancı nüfus dağılımını gösteren çizgi grafiği, Mersin'in demografik yapısındaki en radikal dönüşümü temsil etmektedir. 2008 yılında yalnızca 775 olan yabancı nüfusun, 2024 yılında 52.813 seviyesine ulaşması, yaklaşık 68 katlık bir artışa tekabül etmektedir.

Özellikle 2012 sonrası başlayan ve 2018'den itibaren dikleşen eğri, Mersin'in uluslararası göç koridorlarında kritik bir durak haline geldiğini göstermektedir. Bu lineer artış, kentin kozmopolit yapısını güçlendirirken, altyapı ve sosyal uyum politikaları açısından yeni gereksinimleri beraberinde getirmektedir.

[11] Yabancı, T.C. vatandaşı olmayan kişilerdir. Yabancı uyruklu nüfus kapsamında referans tarihinde geçerli ikamet veya çalışma iznine sahip kişiler, uluslararası koruma kimlik belgesi gibi ikamet izni yerine geçen kimlik belgesi olan ve referans tarihinde geçerli adres beyanı olan kişiler ile izinle Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığından çıkmış referans tarihinde geçerli adres beyanı olan mavi kart hamili kişiler değerlendirilmiştir. Kurs, turizm, bilimsel araştırma vb. nedenlerle 3 aydan kısa süreli vize veya ikamet iznine sahip yabancılar ile geçici koruma statüsüyle ülkede bulunan Suriyeliler nüfusa dâhil değildir.

Tablo 3.8. *Mersin'de Yıllara Göre Yabancı Nüfus Büyüklüğü ve Cinsiyet Dağılımı*

Yıl	Erkek	Erkek %	Kadın	Kadın %	Toplam
2024	32.452	%61,45	20.361	%38,55	**52.813**
2023	28.101	%56,38	21.744	%43,62	**49.845**
2022	25.414	%53,40	22.179	%46,60	**47.593**
2021	20.407	%52,10	18.765	%47,90	**39.172**
2020	15.018	%52,18	13.764	%47,82	**28.782**
2019	15.570	%52,37	14.159	%47,63	**29.729**
2018	11.449	%52,75	10.257	%47,25	**21.706**
2017	9.425	%54,22	7.959	%45,78	**17.384**
2016	9.668	%54,14	8.188	%45,86	**17.856**
2015	6.242	%53,15	5.502	%46,85	**11.744**
2014	5.740	%50,73	5.574	%49,27	**11.314**
2013	5.646	%49,51	5.758	%50,49	**11.404**
2012	1.562	%43,70	2.012	%56,30	**3.574**
2011	1.352	%45,96	1.590	%54.04	**2.942**
2010	1.315	%44,56	1.636	%55,44	**2.951**
2009	1.275	%45,70	1.515	%54,30	**2.790**
2008	307	%39,61	468	%60,39	**775**

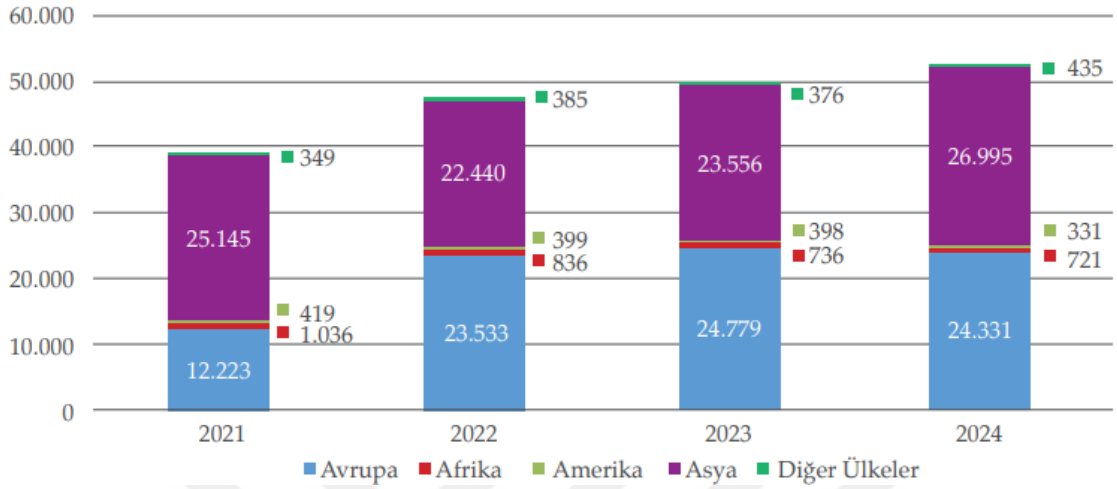
Kaynak: (TÜİK, t.y).

Tablo 3.8'de görüldüğü üzere cinsiyete dayalı nüfus dağılımında , dikkat çekici bir farklılaşma yaşanmıştır. 2008–2024 yılları arasında kadın nüfusun toplam içindeki payı azalırken, erkek nüfus oranı artış göstermiştir. Bu durum, hem iş gücü piyasalarına katılım hem de göçün toplumsal etkileri bakımından önemli bir gösterge olarak değerlendirilebilir (MTSO, 2025: 37).

Yabancı nüfusun cinsiyet kompozisyonu, göçün niteliği hakkında önemli ipuçları vermektedir. 2008-2012 yılları arasında kadın nüfus oranı baskın iken (%60,39'a kadar), 2013 yılından itibaren bu dengenin erkek nüfus lehine değiştiği gözlemlenmektedir. 2024 yılı itibarıyla erkek oranının %61,45'e yükselmesi, göçün "iş gücü odaklı" veya "güvenlik kaynaklı genç erkek mobilizasyonu" karakteri taşıdığını düşündürmektedir. Kadın ve erkek oranları arasındaki

makasın açılması, yabancı nüfusun aile birleşiminden ziyade bireysel göç modellerine yöneldiğinin istatistiksel bir kanıtıdır.

Şekil 3.5. *Mersinde Ülke Gruplarına Göre Yabancı Nüfus Büyüklüğünün Dağılımı*

Kaynak: (MTSO, 2025: 38).

Şekil 3.5.'de görüleceği üzere ülke gruplarına göre yabancı nüfusun analiz edildiği 2021–2024 dönemi verilerine göre, "Diğer Avrupa Ülkeleri" grubu 2021 ve 2022 yıllarında en fazla artış gösteren grup olmuştur. Aynı yıllarda, "Yakın ve Orta Doğu Asya Ülkeleri" ikinci sırada yer alırken, "Diğer Asya Ülkeleri" 2023 yılı itibariyle ilk sıraya yükselmiştir. Bu çerçevede, Asya ülkelerinin yabancı nüfus içindeki oranı 2023'te %47 iken 2024 yılında %51'e ulaşmıştır. Buna karşılık, Avrupa ülkelerinin oranı aynı dönemde %50'den %46'ya gerilemiştir (MTSO, 2025: 38).

Tablo 3.9. *Mersin'de Yaşayan Yabancıların Tabiiyet Ülkesine Göre Dağılımı*[12]

Menşe Ülke	Nüfus	%
Rusya Federasyonu	18.611	%35,23
Suriye	6.865	%12,99
Özbekistan	4.821	%9,12
Irak	3.136	%5,93
Kazakistan	2.803	%5,30
Türkmenistan	2.765	%5,23
Almanya	2.164	%4,09

[12] 90 günde kısa süreli vize sahibi yabancılar ve geçici koruma statüsüne sahip Suriyeliler dahil değildir.

Tablo 3.9 (Devam) *Mersin'de Yasavan Yabancıların Tabiivet Ülkesine Göre Dağılımı*

Ukrayna	1.314	%2,48
Azerbaycan	1.225	%2,31
Filistin	1.109	%2,09
Belarus	983	%1,86
Kırgızistan	688	%1,30
Lübnan	617	%1,16
İran	580	%1,09
Diğer	**5.132**	**%9,71**
TOPLAM	**52.813**	**%100**

Kaynak: (TÜİK, 2025).

MTSO'nun 2025 yılı faaliyet raporuna göre, 2021 yılında Mersin'deki yabancı nüfus içerisinde Suriyeli vatandaşlar en yüksek paya sahip grup olarak öne çıkmıştır. Ancak aynı yıl itibarıyla Rusya Federasyonu vatandaşlarının sayısında kayda değer bir artış gözlemlenmiştir. Bu demografik dönüşüm, Rusya'nın 2022 ve 2023 yıllarında yabancı nüfus içerisinde birincil konuma yükselmesine yol açmıştır. Nihayetinde, 2024 yılı itibarıyla Rusya Federasyonu vatandaşları toplam yabancı nüfusun %35'ini oluşturarak belirgin bir çoğunluk elde etmiştir. Buna karşılık, Suriyeli nüfus aynı dönemde %13'lük bir pay ile ikinci sıraya gerilemiş ve görece konumunu kaybetmiştir (MTSO, 2025:39).

Nitekim Tablo 3.9'da yer alan Mersin'deki yabancı nüfusun tebaasına göre dağılımı, kentin uluslararası çekim merkezli bir demografik dönüşüm yaşadığını desteklemektedir. Toplam 52.813 yabancı içinde Rusya Federasyonu vatandaşları %35,23'lük oranla (18.611 kişi) en büyük grubu oluşturmaktadır.

Bu durumu %12,99 ile Suriye ve %9,12 ile Özbekistan takip etmektedir. Veriler, Mersin'in sadece komşu ülkelerden değil, Rusya ve Türkistan cografyasına mensup ülkelerinden de yoğun göç aldığını; kentin mülteci profilinden ziyade ekonomik ve yerleşim odaklı bir "küresel göç destinasyonu" kimliği kazandığını göstermektedir. Bu istatistikler ışığında, Mersin'deki yabancı nüfus kompozisyonunda son yıllarda meydana gelen yapısal değişimi ve göç dinamiklerinin farklılaşan yönelimlerini açıkça ortaya koymaktadır.

Tablo 3.10. *Mersin'de İlçe Düzeyinde Yaşayan Vatandaş ve Yabancı Nüfusun Karşılaştırılması*[13]

İlçe Adı	Toplam Nüfus	T.C. Vatandaşı Nüfus	Yabancı Uyruklu Nüfus	Yabancıların Toplam Nüfusa Oranı (%)
Akdeniz	**256.292**	254.188	2.104	0,82%
Anamur	**66.930**	66.699	231	0,34%
Aydıncık	**11.500**	11.393	107	0,93%
Bozyazı	**26.995**	26.949	46	0,17%
Çamlıyayla	**8.435**	8.427	8	0,09%
Erdemli	**155.435**	152.176	3.259	2,09%
Gülnar	**40.188**	25.698	14.490	36,05%
Mezitli	**225.824**	213.106	12.718	5,63%
Mut	**63.218**	63.085	133	0,21%
Silifke	**139.852**	127.854	11.998	8,57%
Tarsus	**356.937**	356.216	721	0,20%
Toroslar	**323.271**	322.196	1.075	0,33%
Yenişehir	**279.402**	273.479	5.923	2,11%
TOPLAM	**1.954.279**	**1.901.466**	**52.813**	**%2,70**

Kaynak: (TÜİK, 2025).

Tablo 3.10, Mersin'in ilçe bazlı demografik yapısını; yerleşik yabancı nüfusun genel nüfusa oranını ve vatandaş-yabancı dağılımını verilerle ortaya koymaktadır. Mersin'in ilçeleri arasında yabancı nüfus yoğunluğu açısından heterojen bir dağılım söz konusudur. Toplam yabancı nüfusun %2,70 olduğu il genelinde, Gülnar ilçesi %36,05 yabancı oranıyla istatistiksel bir uç değer sergilemektedir. Gülnar'ı, hacimsel olarak en çok yabancıya ev sahipliği yapan Gülnar (14.490), Mezitli (12.718) ve Silifke (11.998) ilçeleri takip etmektedir. Gülnar ve Silifke'deki bu yüksek yoğunluk, bölgedeki büyük ölçekli enerji yatırımları (Akkuyu Nükleer Güç Santrali gibi) ve buna bağlı teknik personel mobilitesinin demografik bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

[13] 90 günde kısa süreli vize sahibi yabancılar ve geçici koruma statüsüne sahip Suriyeliler dahil değildir.

İlgili veriler ışığında Gülnar, 14.490 yerleşik yabancı nüfus ile Mersin genelinde yabancı yoğunluğunun en yüksek olduğu ilçe olarak öne çıkmaktadır. Nitekim ilçedeki yabancı nüfusun toplam nüfusa oranı %36,05 gibi kritik bir seviyeye ulaşmıştır. Gülnar'ın sergilediği bu olağanüstü demografik dönüşüme rağmen, konunun ulusal ve uluslararası literatürde yeterince ampirik çalışmaya konu edilmemiş olması akademik bir boşluk teşkil etmektedir. Bu yoğunluğun temel nedeni, benim görüşüme göre 2018 yılında temelleri atılan Akkuyu Nükleer Güç Santrali projesi kapsamında bölgeye yönelen teknik işgücü mobilitesiyle açıklanabilir (Berk vd., 2018:181). Proje odaklı bu yerleşiklik biçimi, ilçenin sosyo-ekonomik ve mekânsal yapısını kökten dönüştüren temel dinamik olarak değerlendirilmektedir.

Tablo 3.11. *Mersin'de İlçe Düzeyinde Cinsiyet ve Geniş Yaş Grubuna Göre Yabancı Uyruklu Nüfus Dağılımı*[14]

İlçe Adı	Toplam Yabancı Uyruklu Nüfus			0-14 Yaş Grubu Yabancı Uyruklu Nüfus			15-64 Yaş Grubu Yabancı Uyruklu Nüfus			65 Yaş ve Üzeri Yabancı Uyruklu Nüfus		
	Toplam	**Erkek**	**Kadın**	**Toplam**	**Erkek**	**Kadın**	**Toplam**	**Erkek**	**Kadın**	**Toplam**	**Erkek**	**Kadın**
Anamur	**231**	80	151	**27**	12	15	**171**	51	120	**33**	17	16
Erdemli	**3 259**	1 627	1 632	**417**	207	210	**2 347**	1 184	1 163	**495**	236	259
Gülnar	**14 490**	13 641	849	**19**	10	9	**14 411**	13 593	818	**60**	38	22
Silifke	**11 998**	6 285	5 713	**2 721**	1 368	1 353	**9 004**	4 789	4 215	**273**	128	145
Tarsus	**721**	305	416	**58**	24	34	**633**	262	371	**30**	19	11
Akdeniz	**2 104**	994	1 110	**471**	231	240	**1 479**	682	797	**154**	81	73
Mezitli	**12 718**	5 962	6 756	**2 464**	1 303	1 161	**8 940**	4 018	4 922	**1 314**	641	673
Toroslar	**1 075**	489	586	**169**	92	77	**861**	376	485	**45**	21	24
Yenişehir	**5 923**	2 922	3 001	**859**	446	413	**4 618**	2 244	2 374	**446**	232	214
TOPLAM	**52 519**	32 305	20 214	**7 205**	3 693	3 512	**42 464**	27 199	15 265	**2 850**	**1 413**	**1 437**

Kaynak: (TÜİK, 2025).

Tablo 3.11'de Mersin'in ilçelerinde yaşayan göçmenlerin cinsiyet ve yaş gruplarına göre dağılımı verilmiştir. Tablo 'da ilçelerde yaşayan yabancı (göçmen) nüfusu 150 ve üzerinde olan

[14] *Kurs, turizm, bilimsel araştırma vb. nedenlerle 90 günden kısa süreli vize veya ikamet iznine sahip yabancılar ile geçici koruma statüsüyle ülkede bulunan Suriyeliler nüfusa dâhil değildir.

ilçeler değerlendirilmiştir. Mersin'in; Aydıncık, Bozyazı, Çamlıyayla, Mut ilçelerinde yaşayan yabancı (göçmen) sayısı 150 kişinin altında kaldığı için değerlendirmeye alınmamıştır.

Mersin genelindeki yabancıların %80,8'i (42.464 kişi) 15-64 yaş grubu (üretken nüfus) içerisinde yer almaktadır. Özellikle Gülnar ilçesinde bu yaş grubundaki 14.411 yabancının 13.593'ünün erkek olması, göçün tamamen proje bazlı istihdam odaklı olduğunu teyit etmektedir. Buna karşın Mezitli ilçesinde yaşlı nüfus (65+) oranının diğer ilçelere göre daha yüksek (1.314 kişi) olması, bu bölgenin emeklilik sonrası yerleşim için tercih edilen bir "sayfiye-konut" bölgesi niteliği taşıdığını göstermektedir.

3.1.5. Mersin ve Antalya Arası İç Göçler

Bu araştırmanın da asıl örneklemini oluşturan Antalya ve Mersin kentleri iç göç bağlamında birbirlerinden hem göç almış hem de birbirlerine göç veren iki Akdeniz kentidir. Daha çok Mersin'den Antalya net iç göç söz konusudur.

Tablo 3.12. *Mersin–Antalya Arası İç Göç İstatistikleri (2008-2024)*

Yıl	Göç Alan İl	Göç Veren İl	Göç Alan İl Nüfus	Göç Veren İl Nüfus	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç
2024	Mersin	Antalya	1.954.279	2.722.103	2.223	2.626	**-403**
2023	Mersin	Antalya	1.938.389	2.696.249	2.433	2.877	**-444**
2022	Mersin	Antalya	1.916.432	2.688.004	2.441	2.606	**-165**
2021	Mersin	Antalya	1.891.145	2.619.832	2.356	2.612	**-256**
2020	Mersin	Antalya	1.868.757	2.548.308	2.273	2.034	**239**
2019	Mersin	Antalya	1.840.425	2.511.700	1.891	3.041	**-1.150**
2018	Mersin	Antalya	1.814.468	2.426.356	2.353	2.785	**-432**
2017	Mersin	Antalya	1.793.931	2.364.396	2.090	2.647	**-557**
2016	Mersin	Antalya	1.773.852	2.328.555	2.085	2.241	**-156**
2015	Mersin	Antalya	1.745.221	2.288.456	1.824	3.041	**-1.217**
2014	Mersin	Antalya	1.727.255	2.222.562	1.720	2.816	**-1.096**
2013	Mersin	Antalya	1.705.774	2.158.265	1.730	2.952	**-1.222**
2012	Mersin	Antalya	1.682.848	2.092.537	1.616	2.886	**-1.270**

Tablo 3.12 (Devam) *Mersin–Antalya Arası İç Göç İstatistikleri (2008-2024)*

2011	Mersin	Antalya	1.667.939	2.043.482	1.853	2.994	**-1.141**
2010	Mersin	Antalya	1.647.899	1.978.333	1.902	2.793	**-891**
2009	Mersin	Antalya	1.640.888	1.919.729	1.890	2.507	**-617**
2008	Mersin	Antalya	1.602.908	1.859.275	1.922	3.124	**-1.202**

Kaynak: (TÜİK NİP, t.y.).

Tablo 3.12'de yer alan 2008–2024 dönemine ait göç istatistikleri, Mersin ile Antalya arasındaki nüfus hareketliliğinin yapısal ve süreklilik arz eden bir nitelik taşıdığını ortaya koymaktadır. İncelenen yıllar boyunca Mersin'in Antalya'dan aldığı ve Antalya'ya verdiği göç miktarları karşılaştırıldığında, Mersin'in sürekli olarak net göç kaybı yaşadığı küçük istisnalar dışında (özellikle 2020 yılı) genel eğilimin Antalya lehine bir yönelim sergilediği görülmektedir. Bu durum, iki il arasındaki nüfus hareketliliğinin mekânsal çekicilik açısından Antalya'nın daha baskın bir konumda olduğuna işaret etmektedir.

Veriler incelendiğinde, Mersin'in Antalya'dan aldığı göç miktarının 1.600–2.400 aralığında nispeten istikrarlı bir seyir izlediği; buna karşın Antalya'ya verdiği göçün özellikle bazı yıllarda (örneğin 2015, 2019, 2012–2014 arası) belirgin biçimde yükseldiği gözlenmektedir. Göç veren tarafın baskın olduğu bu yıllarda net göç değerleri-1.000'in altına kadar düşmüş, bu da Mersin'in Antalya karşısında anlamlı ölçüde nüfus kaybettiği dönemlere işaret etmiştir. Özellikle 2012–2015 dönemi, net göç kaybının yüksek olduğu bir zaman aralığı olarak öne çıkmaktadır. 2020 yılı, pandemi koşullarının mekânsal tercihleri geçici olarak değiştirmesiyle birlikte dikkat çekici bir istisna sunmaktadır. Bu yıl içerisinde Mersin'in Antalya karşısında pozitif bir net göç (239 kişi) elde ettiği görülmektedir. Ancak takip eden 2021–2024 yıllarında net göç tekrar negatif değerlere dönerek önceki yapısal eğilimi devam ettirmiştir. Bu bulgu, 2020 yılındaki sapmanın kalıcı bir yeniden denge oluşumuna işaret etmediğini, aksine dönemsel koşulların etkisiyle ortaya çıkan kısa süreli bir kırılma olduğunu göstermektedir.

Dönem genelinde Antalya'nın göç çekiciliğinin Mersin'e kıyasla daha yüksek olması; ekonomik fırsatlar, turizm sektörünün yarattığı istihdam, yaşam kalitesi algısı, kentsel çekicilik ve mekânsal pazarlama kapasitesi gibi çok boyutlu faktörlerle ilişkilendirilebilir. Diğer yandan Mersin'in aldığı göç miktarı tamamen düşük seviyelerde olmayıp, bazı yıllarda oldukça yüksek değerler almasına rağmen, verdiği göçün çoğu zaman daha yüksek düzeyde seyretmesi net göç dengesini sürekli olumsuz yönde etkilemiştir.

3.1.6. Antalya ve Mersin'de Yabancıların Konut Edinimi ve Çalışma İzinleri

Turistlerin veya göçmenlerin belirli bir bölgeye yerleşme kararlarını ve bu bölgede kalıcılıklarını şekillendiren başat etmenler arasında, konut edinme eğilimleri ile istihdam olanaklarına erişim potansiyeli öne çıkmaktadır. Özellikle konut piyasasına dâhil olabilme kapasitesi, bireylerin mekânsal aidiyet geliştirmelerinde kritik bir rol üstlenirken; iş bulma imkânları ise ekonomik entegrasyonun ve toplumsal uyumun temel belirleyicisi olarak işlev görmektedir. Bununla birlikte, göçmenlerin işgücü piyasasına katılımı veya istihdam süreçlerine dâhil olabilmeleri, hukuki düzenlemeler bağlamında öncelikle yasal çalışma iznine sahip olmaları koşuluna bağlıdır. Dolayısıyla, göçmenlerin yerleşim ve kalıcılık dinamikleri yalnızca bireysel tercihlerle değil, aynı zamanda yapısal ve kurumsal düzenlemelerle de doğrudan ilişkilidir.

Tablo 3.13. *Mersin ve Antalya İllerinin Yıllara ve Cinsiyete Göre Yabancılara Verilen Çalışma İzni*

	Mersin			**Antalya**		
Yıl	**Kadın**	**Erkek**	**Toplam**	**Kadın**	**Erkek**	**Toplam**
Year	*Female*	*Male*	*Total*	*Female*	*Male*	*Total*
2024	3.655	26.424	**30.079**	21.219	14.734	**35.953**
2023	3.247	18.859	**22.106**	16.492	11.072	**27.564**
2022	2.213	11.340	**13.553**	14.149	7.958	**22.107**
2021	1.472	6.553	**8.025**	9.937	5.975	**15.912**
2020	949	3.918	**4.867**	5.253	3.024	**8.277**
2019	607	3.441	**4.048**	15.170	11.172	**26.342**
2018	451	2.802	**3.253**	13.432	10.234	**23.666**
2017	282	1.837	**2.119**	9.366	5.346	**14.712**
2016	217	1.141	**1.358**	6.543	3.275	**9.818**
2015	165	594	**759**	9.617	4.649	**14.266**
2014	148	431	**579**	7.662	3.341	**11.003**

Kaynak: (T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, t.y.).

Tablo 3.13, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Yabancı Çalışma İzni İstatistikleri doğrultusunda oluşturulmuştur. Mersin ve Antalya illerindeki yabancı işgücü projeksiyonu

incelendiğinde, Mersin'in 2014-2024 yılları arasında sergilediği eksponansiyel artış, bölgenin sanayi, lojistik ve enerji tabanlı makro projelerle (Akkuyu NGS vb.) gelişen işgücü talebindeki yapısal dönüşümü yansıtmaktadır. Mersin verilerinde gözlemlenen belirgin erkek işgücü yoğunluğu, bölgedeki istihdamın fiziksel sermaye yoğunluklu sektörlere odaklandığını kanıtlarken; Antalya'daki daha dengeli ve kadın ağırlıklı dağılım, kentin turizm ve hizmet sektörü odaklı, "esnek istihdam" rejimine dayalı karakteristik yapısını teyit etmektedir. Her iki ilde de özellikle 2021 sonrası gözlenen dramatik artış, Türkiye'nin bölgesel bir istihdam merkezi haline geldiğini ve işgücü piyasasının uluslararasılaşma hızının yerel kapasiteyi zorlayan bir ivmeye ulaştığını göstermektedir.

TÜİK Veri Portalı (2026) istatistiklerine göre Türkiye'de 2013-2025 yıllarını kapsayan konut satış istatistikleri incelendiğinde; 2013 yılında 1.157.190 toplam satış içerisinde 12.181 adet (%1,1) olan yabancı payı, 2014'te 18.959'a (%1,6), 2015'te 22.830'a (%1,8) yükselmiş, 2016'da 18.189'a (%1,4) gerilese de 2017'de 22.234 (%1,6) seviyesine tekrar çıkmıştır. 2018 yılı itibarıyla yabancılara yapılan satışlar ivme kazanarak 39.663 adede (%2,9), 2019'da ise 45.483 adede (%3,4) ulaşmış, 2020 yılında toplam 1.499.316 konut satışının 40.812'si (%2,7) yabancılara gerçekleştirilmiştir. 2021 yılında 58.576 (%3,9) olan yabancı satışı, 2022 yılında 67.490 adet ve %4,5'lik pay ile serideki en yüksek seviyesini görmüştür. Takip eden süreçte yabancıya konut satışları düşüş trendine girerek 2023'te 35.005 adede (%2,9), 2024'te 23.781 adede (%1,6) ve son olarak toplam konut satışlarının 1.688.910 ile rekor kırdığı 2025 yılında 21.534 adede gerileyerek toplam içindeki payını %1,3'e düşürmüştür.

Türkiye genelindeki konut satış istatistikleri, yabancı yatırımcının piyasadaki payının makroekonomik konjonktür ve yasal düzenlemelerle doğrudan korelasyon içerisinde olduğunu ortaya koymaktadır. 2022 yılında %4,5 ile zirve noktasına ulaşan yabancı satış oranı, bu dönemdeki döviz kuru avantajı ve vatandaşlık edinimine yönelik teşviklerin piyasa üzerindeki etkisini somutlaştırmaktadır.

Ancak, 2023 yılından itibaren başlayan ve 2025 projeksiyonunda %1,3 seviyesine kadar gerilemesi beklenen bu pay, konut edinim maliyetlerinin yükselmesi, yasal alt limitlerin artırılması ve küresel likidite koşullarının daralmasıyla birlikte piyasanın yabancı talep açısından bir doygunluk ve daralma evresine girdiğini göstermektedir. Bu durum, gayrimenkul piyasasının dış etkenlere ve politika değişikliklerine karşı yüksek duyarlılık (elastisite) taşıdığının bir göstergesidir.

Tablo 3.14. *Antalya ve Mersin Kentlerinde Yıllara Göre Yabancılara Yapılan Konut Satış Sayıları*

Yıl	Antalya Yabancılara Konut Satış Sayısı	Sıralama Antalya	Mersin Yabancılara Konut Satış Sayısı	Sıralama Mersin	Toplam	Yabancılara yapılan Toplam satışlar	%
2013	5 548	1.	545	5.	1 157 190	12 181	1,1
2014	6 542	1.	783	6.	1 165 381	18 959	1,6
2015	6 072	2.	717	9.	1 289 320	22 830	1,8
2016	4 352	2.	580	10.	1 341 453	18 189	1,4
2017	4 707	2.	600	10.	1 409 314	22 234	1,6
2018	7 938	2.	1 022	9.	1 375 398	39 663	2,9
2019	8 951	2.	834	11.	1 348 729	45 483	3,4
2020	7 735	2.	1 313	6.	1 499 316	40 812	2,7
2021	12 384	2.	2 513	4.	1 491 856	58 576	3,9
2022	21 860	2.	4 316	3.	1 485 622	67 490	4,5
2023	12 702	1.	3 016	3.	1 225 926	35 005	2,9
2024	8 223	2.	2 112	3.	1 478 025	23 781	1,6
2025	7 118	2.	1 800	3.	1 688 910	21 534	1,27

Kaynak: (TÜİK Veri Portalı, 2026).

Tablo 3.14, Antalya ve Mersin kentlerinin yabancı konut satışlarındaki performansı, Türkiye'deki "ikincil konut" ve "yatırım amaçlı taşınmaz" piyasasının coğrafi odağının nasıl yer değiştirdiğini akademik bir perspektifle sunmaktadır. Antalya'nın tarihsel süreçte istikrarlı bir şekilde 1. veya 2. sırada yer alması, kentin küresel bir marka değerine sahip olduğunu vurgularken; Mersin'in 2013 yılında 5. sıradayken 2022 yılı itibarıyla 3. sıraya yükselerek bu konumunu koruması, kentin yabancı sermaye için yeni bir cazibe merkezi (emerging market) haline geldiğini desteklemektedir. Mersin'in bu yükselişi, Antalya'daki fiyat doygunluğuna karşı bir alternatif oluşturması ve bölgesel altyapı yatırımlarının yabancı yatırımcı nezdinde yarattığı pozitif algı ile açıklanabilir; bu durum taşınmaz piyasasında mekânsal bir desantralizasyon eğilimine işaret etmektedir.

3.2. MERKEZİ YÖNETİM KURULUŞLARININ ANTALYA VE MERSİN KENTLERİNİN GÖÇ YÖNETİŞİMİNE ETKİSİ

Antalya ve Mersin illeri hem politiki hem de demografik olarak birbirlerin farkılaştıkları pek çok faktör vardır. Nitekim bu farklılaşmanın bi yansıması da göç yönetişimi bağlamında ortaya çıkmaktadır. Antalya v Mersin kentlerinde farkılaşan göçmen profilleri farklı kurumların ön palna çıkması ve kurumsal hizmet farklılığna yol açmaktadır. Çalışmanın bu bölümünde Antalya ve Mersin kentlerindeki göçle ilgili kurumlar ifade edilmeye çalışılacaktır.

3.2.1. Antalya ve Mersin Kentlerinde İl ve İlçe Göç Kurulları

Antalya İl Göç Kurulu, göç yönetiminin yerel düzeyde etkinliğini artırmak, kamu kurumları arasında işbirliği ve koordinasyonun geliştirilmesini sağlamak ve yabancı uyruklu bireylerin toplumsal uyum süreçlerini desteklemek amacıyla 11 Şubat 2020 tarihinde ilk toplantısını gerçekleştirmiştir. Antalya İl Göç İdaresi Müdürlüğü koordinasyonunda düzenlenen toplantıya ilçe kaymakamlıkları, belediyeler ve il protokolünde yer alan kamu kurumlarının temsilcileri katılım sağlamıştır. Toplantıda, Antalya'da ikamet eden 169 farklı uyruktan yaklaşık 100.000 yabancının güvenlik, kamu hizmetlerine erişim ve toplumsal uyum süreçleri kapsamlı biçimde değerlendirilmiş; düzensiz göçle mücadele, sosyal uyum faaliyetlerinin planlanması ve kurumlar arası koordinasyonun güçlendirilmesine ilişkin öneriler ele alınmıştır. Ayrıca, 2019 yılında 14 milyonu aşan turist sayısı ile öne çıkan Antalya'da artan turizm hareketliliğine bağlı olarak yerleşik yabancı nüfusun da belirgin şekilde yükseldiği tespit edilmiştir. Bu çerçevede toplantı, hem turizm sezonu öncesi hazırlık niteliği taşımış hem de yerel düzeyde göç yönetimi kapasitesinin güçlendirilmesine katkı sunmuştur (T.C. Antalya Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü, 2020).

Göç yönetimi çalışmalarının sürekliliğini sağlamak amacıyla 31 Ağustos 2022 tarihinde Antalya Valiliği Ek Hizmet Binası Toplantı Salonu'nda gerçekleştirilen bir diğer İl Göç Kurulu toplantısında, il genelinde kurumlar arası işbirliği ve koordinasyon süreçleri yeniden değerlendirilmiştir. Toplantıya Antalya İl Jandarma Komutanlığı, İl Emniyet Müdürlüğü, Sahil Güvenlik Grup Komutanlığı, İl Müftülüğü, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, Sosyal Güvenlik Kurumu İl Müdürlüğü, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, Afet ve Acil Durum Müdürlüğü, Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, Millî Eğitim Müdürlüğü ve Sağlık Müdürlüğü temsilcileri katılım göstermiştir. Toplantıda, göç

olgusuna ilişkin mevcut durum analiz edilmiş, sahada yaşanan idari ve sosyal sorunlara yönelik çözüm önerileri paylaşılmış ve kurumlar arası eşgüdümün geliştirilmesine yönelik politika önerileri tartışılmıştır. Antalya İl Göç Kurulu, bu yönüyle, yerel düzeyde göç yönetiminin kurumsal yapısını güçlendiren, paydaşlar arası işbirliğini sürdürülebilir hale getiren ve sosyal uyum politikalarının uygulama kapasitesini artıran bir platform işlevi görmektedir (T.C. Antalya Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü, 2022).

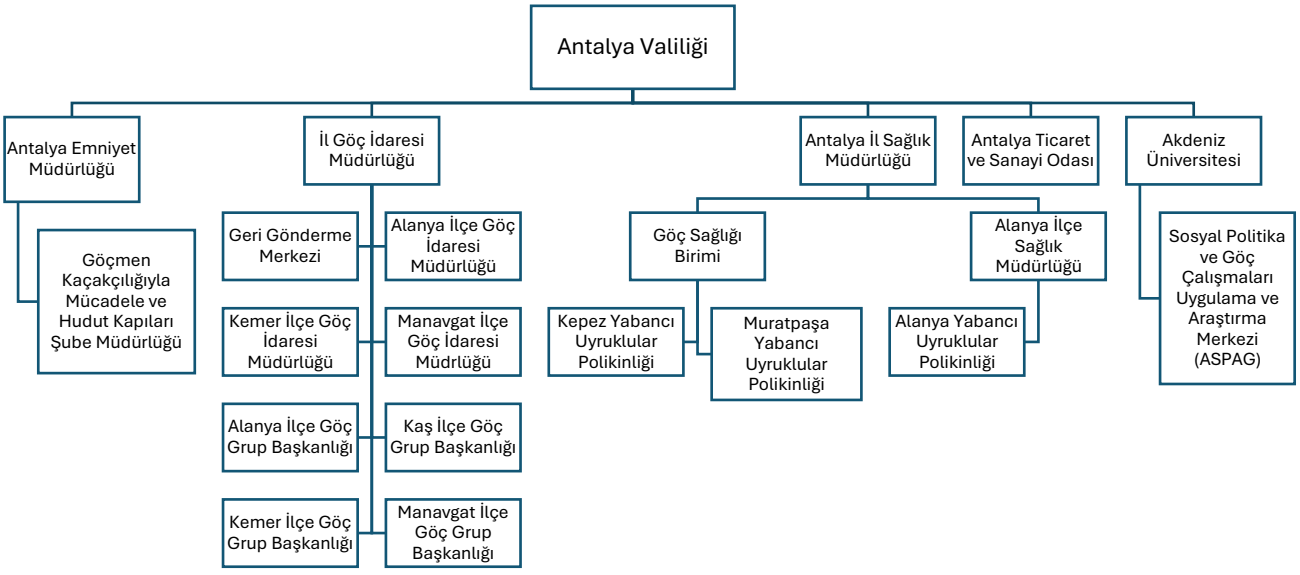
Mersin İl Göç Kurulu, Türkiye genelinde olduğu gibi Mersin Valisi'nin başkanlığında; ilde görev yapan kaymakamlar, belediye temsilcileri, sivil toplum kuruluşları ile çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcilerinin katılımıyla toplanmaktadır. Kurulun temel amacı, Mersin ilinde göç olgusuna ilişkin faaliyet yürüten tüm paydaş kurum ve kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu güçlendirmek, ortaya çıkan ihtiyaçlara yönelik gerekli kararları almak, alınan kararların uygulanmasını sağlamak ve sürecin etkin biçimde izlenmesini temin etmektir (T.C. Mersin Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü, 2023).

Mersin ilinde göç olgusuna ilişkin karar alma, uygulama ve izleme süreçleri yalnızca il düzeyinde değil, ilçe ölçeğinde de kurumsal bir yapıya kavuşturulmuştur. Bu kapsamda, Mersin İl Göç Kurulu'na paralel olarak ilçelerde de göç yönetimi süreçlerinin etkinliğini artırmak amacıyla İlçe Göç Kurulları oluşturulmuştur. Mersin ili özelinde bu yapılanmanın örneklerinden biri, Tarsus İlçe Göç Koordinasyon Kuruludur. Söz konusu kurul, Tarsus Kaymakamlık Makamı'nın 06/09/2019 tarihli ve 3879 sayılı Olur'u ile teşkil edilmiştir. Kurulun temel amacı, ilçede yaşayan Suriyeli ve diğer yabancı uyruklu sığınmacıların barınma, çalışma, beslenme, eğitim, güvenlik gibi alanlarda karşılaştıkları sorunları tespit etmek; aynı zamanda bu durumun yerel halk üzerinde oluşturduğu sosyoekonomik etkileri değerlendirmek, ilgili kurumlar arasında koordinasyonu sağlayarak çözüm odaklı politikaların geliştirilmesine katkıda bulunmaktır. Tarsus İlçe Göç Koordinasyon Kurulu ise Tarsus Kaymakamı başkanlığında; Belediye Başkanı (veya temsilcisi), İlçe Emniyet Müdürü, İlçe Jandarma Komutanı, İlçe Millî Eğitim Müdürü, Müftü, İlçe Sağlık Müdürü, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Müdürü, Sosyal Hizmet Merkezi Müdürü ve Kızılay Temsilcisi'nden oluşmaktadır. Kurulun sekreteryası, Tarsus Kaymakamlığı Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. Bu yapılanma, yerel düzeyde göç yönetiminin kurumsallaşmasına, kararların sahaya yansıtılmasına ve göçmenlerle vatandaşlar arasındaki uyum süreçlerinin daha bütüncül bir yaklaşımla yönetilmesine olanak sağlamaktadır (Tarsus Kaymakamlığı, 2019).

3.2.2. Antalya İlinde Göçmenlerle İlişkili Kamu Kurumları

Antalyada özellikle yerleşik yabancılara spesifik ve doğrudan hizmet veren çok fazla kamu kurumu olmasada kamu kurumlarının verdikleri pe çok hizmette vatandaş olma şartı aranmadığından pek çok hizmetten göçmenler doğrudan yararlanmaktadır. Diğer taraftan doğrudan göçmenlerin yararlanması için Belediyeler, Gençlik Merkezleri ve Halk Eğitim Merkezleri aracılığıyla göçmenlerin Türkçe öğrenmesi ve mesleki eğitim amacıyla pek çok kurs düzenlemektedir. Antalya Büyükşehir Belediyesi, Antalya'da ikamet eden göçmenlerin karşılaştıkları iletişim (dil) problemini çözebilmek bağlamında Yaygın Eğitim Şube Müdürlüğüne bağlı olarak kurulan Antalya Büyükşehir Belediyesi Atatürk Sanat Eğitim Merkezi (ATASEM) bünyesinde göçmenlerin en fazla ikamet etiği; Muratpaşa, Gazipaşa, Gündoğmuş, Kaş, Kepez, Manavgat, Döşemealtı, Serik, Konyaaltı ilçelerinde "Yabancılar İçin Türkçe Seviye A1", "Yabancılar İçin Türkçe Seviye A2" "Türkçe B1 Seviyesi Harmanlanmış Model Kurs Programı" gibi kursalar açarak bu problemin üstesinden gelmeye çalışmaktadır (ATASEM, t.y.). Diğer taraftan Antalya'da göç yönetiminin kurumsal yapılanmasında Antalya İl Göç İdaresi, Antalya Emniyet Müdürlüğü, Antalya İl Sağlık Müdürlüğü, Antalya Ticaret ve Sanayi Odası, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Politika ve Göç Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (ASPAG) gibi pek çok aktör doğrudan görev üstlenmektedir.

Şekil 3.6. *Antalya'da Göç Yönetiminin Kurumsal Yapılanması*

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur).

3.2.2.1. Antalya İl Göç İdaresi

Antalya'da göç olgusunun yönetimi ve göç yönetişiminin kurumsal düzeyde koordinasyonu, İçişleri Bakanlığı'na bağlı Göç İdaresi Başkanlığı'nın taşra teşkilatı olarak faaliyet gösteren T.C. Antalya Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. T.C. Antalya Valililiği İl Göç İdaresi Müdürlüğüe bağlı olarak faaliyet gösteren 3 adet ilçe göç idaresi müdürlüğü bulunmaktadır; Alanya İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü, Kemer İlçe Göç İdaresi Müdürlüğü ve Manavgat İlçe Göç İdaresi Müdürlüğüdür (T.C. Antalya Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü, t.y.; Güngör, 2022:108). Yine aynı şekilde Antalya Göç İdaresi Müdürlüğü'ne bağlı olarak kurulan 4 adet ilçe göç grup başkanlığı bulunmaktadır. Bu grup başkanlıkları; Alanya İlçe Göç Grup Başkanlığı, Kaş İlçe Göç Grup Başkanlığı, Kemer İlçe Göç Grup Başkanlığı, Manavgat İlçe Göç Grup Başkanlığıdır (Antalya Emniyet Müdürlüğü, t.y.; Güngör, 2022: 108) Kemer İlçe Göç Grup Başkanlığı ise Kemer ilçesi dışında Kumluca, Finike Demre, Elmalı ve Kaş ilçelerine de hizmet vermektedir (T.C. Kemer Kaymakamlığı, t.y.).

Aynı zamanda Antalya İl Göç İdaresi Müdürlüğün bir diğer hizmet birimi de Antalya'nın Döşemealtı ilçesinde bulunan "Geri Gönderme Merkezi"'dir (T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, t.y.). Antalya'da ikamet izin süresi dolmuş veya kaçak olarak Antalyada yaşayan düzensiz göçmenler, Mobil Göç Noktası aracılığıyla yasal işlemlerinin yapılması amacıyla geri gönderme merkezine getirilmektedir (T.C. Antalya Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü, 2025).

3.2.2.2. Antalya Göçmenlere Sağlık Hizmeti Sağlayan Birimler

Göçle ilgilenen diğer bir bakanlık ise sağlık bakanlığıdır. Sağlık bakanlığı göçü ve göç süreciyle birlikte Türkiye'ye gelen göçmenlerin sağlıkla ilgili karşılaştıkları problemleri çözebilmek adına Halk Sağılığı Genel Müdürlüğüne Bağlı olarak faaliyet gösteren Göç Sağlığı Dairesi Başkanlığı bulunmaktadır. Göç Dairesi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Göçmen Sağlığı Merkezleri ve Yabancı Uyruklular Poliklinikleri de göçmenlere doğrudan sağlık hizmetine veren kuruluşlardır. Sağlık Bakanlığının Antalya ilinde göçmenlere hizmet verebilmek adına Antalya İl sağlık Müdürlüğüne bağlı olarak faaliyet gösteren Göç Sağlığı Birimi ve Yabancı Uyruklular Poliklinikleri bulunmaktadır. Antalya İl Sağlık Müdürlüğü bünyesinde bir Göç Sağlığı Birimi bulunduğu ifade edilmekle birlikte (T.C. Sağlık Bakanlığı İl Sağlık Müdürlüğü, t.y.), bu birimin faaliyetleri veya güncel durumu hakkında herhangi bir resmî bilgiye

ulaşılamamıştır. Mevcut kaynaklarda yalnızca birimin ismen yer aldığı görülmekte, ancak fiilen aktif olup olmadığına ilişkin net bir veri bulunmamaktadır.

Döşemealtı İlçe Sağlık Müdürlüğü'nün görev ve sorumlulukları arasında, "göç sağlığı kapsamında sunulması gereken sağlık hizmetlerini, ilgili sağlık kurum ve kuruluşları arasındaki eşgüdümü gözeterek yürütmek veya yürütülmesini sağlamak" yer almaktadır (T.C. Döşemealtı Kaymakamlığı, t.y.). Antalya'da yabancı uyruklu bireylerin sağlık hizmetlerine erişimini optimize etmek amacıyla Türkiye Cumhuriyeti tarafından Muratpaşa ve Kepez ilçelerinde özel poliklinikler tesis edilmiş; benzer bir uygulama Alanya İlçe Sağlık Müdürlüğü koordinasyonunda, müdürlük bünyesinde yalnızca yabancılara hizmet veren özel bir birimle hayata geçirilmiştir. Bu kurumsal yapılandırma sayesinde yabancı uyruklu vatandaşlar, genel muayene ve tedavi süreçlerinin yanı sıra aşılama gibi kritik koruyucu sağlık hizmetlerinden de etkin bir biçimde yararlanabilmektedir. Sistemin sürdürülebilirliği ve birinci basamak sağlık hizmetlerine entegrasyonu noktasında, yabancıların aile hekimliklerinden hizmet alabilmeleri için her altı ayda bir 3 bin TL ödeme yapmalarını öngören bir finansal model uygulanmaktadır (Alanya Postası, 2025).

3.2.2.3. Antalya Ticaret ve Sanayi Odası

Antalya'da yabancı sermayeli şirketlerin tarihsel gelişimi incelendiğinde, ilk yabancı şirket kuruluşunun 1970 yılında gerçekleştirildiği; bu tarihten 2023 yılı sonuna kadar toplam 6158 adet yabancı ortaklı kuruluşun faaliyete geçtiği görülmektedir (ATSO, 2024: 21). Özellikle 2022 yılında başlayan Ukrayna–Rusya Savaşı, Rusya Federasyonu menşeli şirketlerin sayısında belirgin bir artışa neden olmuş; bu durum Rusya kaynaklı şirketlerin kuruluşlarda ilk sıraya yerleşmesine yol açmıştır (ATSO, 2024: 21). Şekil 4'de de görüldüğü üzere 2024 yılında faaliyet gösteren yabancı ortaklı şirketlerin milliyet dağılımı incelendiğinde, 1217 Rusya Federasyonu, 765 Almanya ve 675 İran menşeli şirket ile aynı sıralamanın korunduğu görülmektedir (ATSO, 2025: 22). Bu eğilim, jeopolitik gelişmelerin yerel ekonomik yapılara yansımalarını göstermesi bakımından dikkat çekicidir. Antalya Ticaret ve Sanayi Odası (ATSO) yayınladığı ekonomik raporlara göre Antalya da yabancıların ekonomik anlamda da görünür biçimde olduğunu göstermektedir.

Nitekim 2023 yılı itibarıyla ATSO'ya kayıtlı toplam şirket sayısı 62 bin olarak gerçekleşmiş olup (ATSO, 2024: 19), aynı yıl kentte kurulan şirket sayısı 6765'tir (ATSO, 2024: 20).

Antalya'nın uluslararası girişimcilere yönelik artan çekiciliği, yabancı sermayeli şirketlerin kuruluş verilerine de açık biçimde yansımaktadır. Nitekim 2023 yılında 791 adet yabancı şirket kuruluşu gerçekleşmiş; milliyet bazında dağılımda 255 şirket ile Rusya Federasyonu, 83 şirket ile Almanya ve 64 şirket ile İran ilk üç sırayı almıştır (ATSO, 2024: 20). Sektörel düzeyde ise yabancı girişimcilerin tercihleri ağırlıklı olarak İnşaat Faaliyetleri (71 şirket), Bilişim (57 şirket) ve Restaurant, yiyecek-içecek ve eğlence hizmetleri (53 şirket) yönünde yoğunlaşmıştır (ATSO, 2024: 20). Bu göstergeler, Antalya'nın hem bölgesel hem de uluslararası ölçekte yatırım alanı olarak artan stratejik önemine işaret etmektedir. 2024 yılı itibarıyla ATSO'ya kayıtlı yabancı sermayeli şirketlerin tabiiyet dağılımı incelendiğinde, ilk üç sırada Rusya, Almanya ve İran menşeli şirketlerin yer aldığı görülmektedir. Bu sıralamayı İran'ın ardından Azerbaycan, Ukrayna, Hollanda, Kazakistan, Suudi Arabistan, Birleşik Krallık ve Fransa takip etmektedir (ATSO Sicil Müdürlüğü; ATSO, 2025: 22). Ortaya çıkan bu heterojen yapı, Antalya'nın doğrudan yabancı yatırımlar açısından Avrasya, Avrupa Birliği ve Ortadoğu eksenlerinin kesişim noktasında konumlanan stratejik bir 'kozmopolit yatırım ekosistemi' niteliği taşıdığını açık biçimde ortaya koymaktadır.

2024 yılına gelindiğinde ATSO'ya kayıtlı toplam şirket sayısı 64 bin 800'e ulaşmış ve kurulan toplam şirket sayısı ise 5793 olarak gerçekleşmiştir (ATSO, 2025: 21). Yabancı şirket kuruluşlarında ise 2024 yılında belirgin bir düşüş yaşanmış ve toplam 375 yabancı şirket kurulmuştur (ATSO, 2025: 21). Milliyetlerine göre dağılım incelendiğinde 53 şirket ile Rusya Federasyonu, 52 şirket ile Almanya ve 38 şirket ile Suriye ilk üç sırada yer almıştır (ATSO, 2025: 21). 2024 yılı içerisinde kurulan yabancı girişimcilerin en fazla yatırım yaptığı sektörler; Restaurant, yiyecek-içecek ve eğlence hizmetleri (28 şirket), Bilişim (26 şirket) ve Tarımsal ürünlerin ticareti (25 şirket) olduğu görülmektedir (ATSO, 2025: 21). ATSO Sicil Müdürlüğü verilerine dayanan Tablo 34 incelendiğinde, 2024 yılında Antalya'da faaliyet gösteren yabancı ortaklı sermayeli şirketlerin sektörel dağılımında çeşitlilik ve belirli alanlarda yoğunlaşma dikkat çekmektedir.

Toplam 6.232 yabancı sermayeli firmanın bulunduğu ilde, 500 firma ve %8,1'lik pay ile "toptan ve perakende gıda dağıtımı ve pazarlaması" sektörü ilk sırada yer alarak yabancı yatırımcıların öncelikli faaliyet alanını oluşturmaktadır. Bu sektörü oldukça yakın oranlarla, her biri yaklaşık %7,4 paya sahip olan "gayrimenkul faaliyetleri" (463 firma) ve "inşaat faaliyetleri" (462 firma) takip etmektedir; bu durum kentin yapı ve emlak piyasasındaki uluslararası hareketliliğin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Turizm kenti kimliğiyle paralel olarak, "seyahat acentesi,

tur operatörü ve diğer rezervasyon hizmetleri" sektörü 396 firma (%3,4) ile dördüncü sırada, "tarımsal ürünlerin ticareti" ise 360 firma (%5,8) ile beşinci sırada yer almakla birlikte geriye kalan 4.051 firmanın (%67,9) ise diğer çeşitli sektörlere dağıldığı görülmektedir (ATSO, 2025:22). Sonuç olarak Antalya'daki yabancı girişimlerin, kentin temel ekonomik direkleri olan ticaret, gayrimenkul, inşaat ve turizm odaklı bir sektörel kümelenme sergilediği anlaşılmaktadır. Yabancı sermayeli şirketlerin Antalya ekonomisindeki sürekliliği ve gelişim eğilimleri, 2024 yılı itibarıyla kentte faaliyet gösteren aktif yabancı şirket sayısının 6232'ye ulaşmasıyla daha da belirginleşmiştir (ATSO, 2025: 22). Rusya Federasyonu, Almanya ve İran menşeli şirketlerin gerek toplam stok içinde gerekse yıllık kuruluş verilerinde ilk sıraları koruması, Antalya'nın bu ülkeler açısından giderek önemli bir ekonomik ve sosyal cazibe merkezine dönüştüğünü göstermektedir.

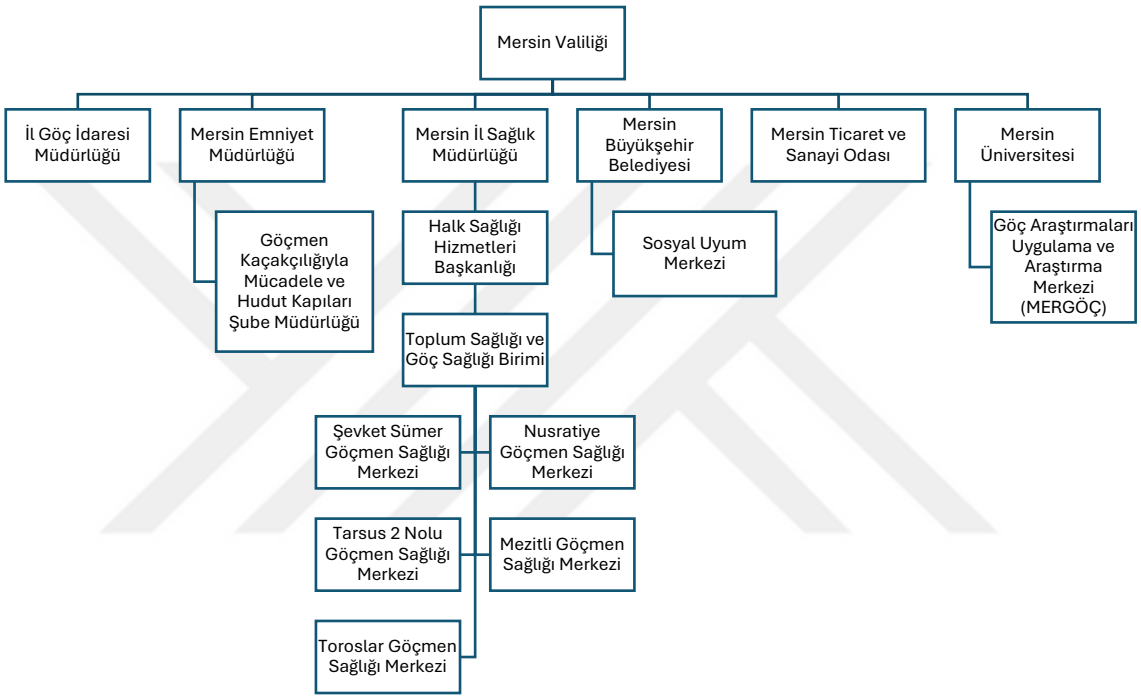
Antalya'nın çekiciliğini belirleyen faktörler, yalnızca kentin kendi sosyo-ekonomik dinamikleriyle sınırlı kalmayıp aynı zamanda küresel jeopolitik gelişmelerin etkisiyle de şekilleniğinin en net göstergesi 2022 yıllında şiddetlenen Rusya-Ukrayna savaşıdır. Özellikle 2022 sonrası dönemde Rusya kaynaklı girişimlerde yaşanan artış, uluslararası politik gelişmeler ile yerel ekonomik yapı arasındaki etkileşimin somut bir örneği olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda, yabancı sermaye odaklı girişimlerde gözlemlenen eğilimler, bölgesel ekonomik analizlerin vazgeçilmez bir bileşeni olarak öne çıkmaktadır. Kentin ekonomik çeşitliliği ile girişimcilik kapasitesinin yıllar içerisinde kaydettiği artış, Antalya'nın bölgesel ve küresel ölçekte ekonomik konumunu güçlendiren temel unsurlar arasında değerlendirilmektedir.

3.2.3. Mersin İlinde Göçmenlerle İlişkili Kamu Kurumları

Mersin ili, göçün koordinasyonu, yönetimi ve göçmenlere yönelik hizmet sunumu süreçlerinde aktif rol alan çok katmanlı bir kurumsal yapıya ev sahipliği yapmaktadır. Bu doğrultuda; yerleşik yabancıların yasal statülerinin tayini ve kayıt işlemlerinin yürütülmesinde Mersin Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü merkezi bir otorite teşkil ederken, idari ve düzenleyici denetim süreçleri Mersin İl Emniyet Müdürlüğü tarafından titizlikle sürdürülmektedir. Göçmenlerin temel haklarından biri olan sağlık hizmetlerine erişimi İl ve İlçe Sağlık Müdürlükleri kanalıyla tesis edilmekte; başta türkçe öğrenimi olamak üzere çeşitli eğitim ihitiyaçlarının karşılanması noktasında ise İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri stratejik sorumluluklar üstlenmektedir.

Diğer taraftan Mersindeki göçün akademik olarak araştırılması noktasında ise Mersin Üniversitesi Göç Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (MEGÖÇ) bu görevi üstlenmektedir. Bunlara ek olarak, yabancı unsurların yerel ekonomiye entegrasyonu ve ticari faaliyetlerinin tescili süreçlerinde Mersin Ticaret ve Sanayi Odası, kurumsal bir paydaş olarak işlevsel bir rol üstlenmektedir. Tüm bu kurumların yanı sıra Mersinde faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları da bu sorumluluğa ortak olmaktadır.

Şekil 3.7. *Mersin'de Göç Yönetiminin Kurumsal Yapılanması*

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur).

3.2.3.1. Mersin İl Göç İdaresi

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı bünyesinde faaliyet gösteren ve Mersinde göç yönetiminin koordinasyonu için önemli bir aktör olan T.C. Mersin Valiliği Mersin Göç İdaresi Müdürlüğü, kurumsal teşkilatlanma yapısı bakımından Antalya ve diğer büyükşehir statüsündeki illerle benzer bir idari modele sahiptir. Mersin ili sınırları içerisinde halihazırda faal bir Geri Gönderme Merkezi (GGM) bulunmaması nedeniyle, sınır dışı edilme sürecindeki yabancılar lojistik açıdan en yakın lokasyon olan Adana'nın Sarıçam ilçesindeki Geri Gönderme Merkezi'ne sevk edilmektedir (T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, t.y.). Düzensiz göçle mücadele stratejileri kapsamında teknolojik ve operasyonel altyapısını

güçlendiren kurum, 2025 yılı itibarıyla hizmete alınan yeni Mobil Göç Noktası araçlarıyla denetim kapasitesini artırmıştır.

Bu doğrultuda, Mersin'de görev yapan Mobil Göç Noktası aracı sayısı, envantere eklenen üç yeni birimle birlikte toplam 13'e yükseltilerek saha operasyonlarının etkinliği genişletilmiştir (T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 2025).

3.2.3.2. Mersin İl Sağlık Müdürlüğü Göçmen Sağlığı Merkezleri

Mersin ilinde ikamet eden ve başta geçici koruma statüsündeki Suriyeliler olmak üzere tüm göçmen nüfusun birinci basamak sağlık hizmetlerine erişimini kolaylaştırmak amacıyla, Mersin İl Sağlık Müdürlüğü bünyesinde ihtisaslaşmış bir kurumsal ağ tesis edilmiştir. Bu kapsamda aktif hizmet sunan Şevket Sümer, Nusratiye, Tarsus 2 Nolu, Mezitli ve Toroslar Göçmen Sağlığı Merkezleri, göçle gelen toplulukların yoğunlaştığı stratejik bölgelerde konumlandırılarak sağlık hizmetlerinin yerinden yönetimi ve sosyal entegrasyonun tıbbi boyutunun sürdürülebilirliği noktasında kritik bir işlev icra etmektedir (Mersin İl Sağlık Müdürlüğü, t.y). Söz konusu merkezler, göçmenlerin dil ve kültür bariyerlerini aşarak nitelikli koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerine ulaşımlarını sağlayan temel kamusal birimler olarak bölgedeki halk sağlığı stratejilerinin merkezinde yer almaktadır.

Mersin İl Sağlık Müdürlüğü Halk Sağlığı Hizmetleri Başkanlığı'na bağlı olarak faaliyet gösteren, Toplum Sağlığı ve Göç Sağlığı Birimi; toplum temelli koruyucu sağlık hizmetlerinin izlenmesi ve güçlendirilmesinin yanı sıra göç olgusunun ortaya çıkardığı sağlık gereksinimlerinin bütüncül biçimde yönetilmesinden sorumludur. Birim, toplum sağlığı merkezleri, ilçe sağlık müdürlükleri ve sağlık evlerinin denetimini yürütür; koruyucu ağız-diş sağlığı, ÖBS ve adli tabiplik hizmetlerinin etkin sunumunu sağlar. Toplu yaşam alanları ile mevsimsel tarım işçilerine yönelik sağlık hizmetlerini koordine eder, halk sağlığına ilişkin bilimsel araştırma taleplerini değerlendirerek Bakanlığa iletir.

Göç sağlığı kapsamında ise göçmen sağlığı merkezlerinin açılış-kapanış süreçlerini ve hizmet sunumunu Bakanlık adına koordine eder; toplu göç, iltica ve mülteci kabulü gibi durumlarda ilgili kurumlarla işbirliği içinde gerekli sağlık hizmetlerini uygulamakla görevlidir. Birim ayrıca göç ve göçmen sağlığına ilişkin verileri toplayıp Bakanlığa raporlayarak karar süreçlerine katkı sunmaktadır (Mersin İl Sağlık Müdürlüğü Halk Sağlığı Hizmetleri Başkanlığı, 2019: 6).

3.2.3.3. Mersin Ticaret ve Sanayi Odası - MTSO

Yabancı nüfusun ekonomik etkileri bağlamında incelendiğinde, Mersin Ticaret ve Sanayi Odası'na kayıtlı olan yabancı sermayeli veya yabancı ortaklı firma sayısı da bu artış eğilimini desteklemektedir. 2023 yılı itibarıyla Mersin Ticaret ve Sanayi Odası (MTSO) kayıtlarında, 87 farklı ülke menşeli toplam 3810 yabancı sermayeli veya yabancı ortaklı firmanın faaliyet gösterdiği görülmektedir (Koç & Özmen, 2025: 258-259). Bu istitastikere bize Mersin'in uluslararası sermaye hareketliliği açısından bölgesel ölçekte önemli bir çekim merkezi olduğunu göstermektedir.

Tablo 3.15. *Mersin Ticaret ve Sanayi Odası'na Kayıtlı Yabancı Sermayeli/Ortaklı Firmalar*

Ülke	Firma Sayısı	Ülke	Firma Sayısı	Ülke	Firma Sayısı	Ülke	Firma Sayısı
Suriye	2543	Kazakistan	13	Nijerya	5	Gürcistan	2
Irak	229	Hindistan	12	Nijerya	5	BAE	2
Rusya	140	Belçika	11	Tacikistan	4	Finlandiya	2
Lübnan	123	Saint Kitts ve Nevis	11	Kolombiya	4	Bahreyn	2
İran	65	Özbekistan	9	Tacikistan	4	Portekiz	2
Ürdün	60	Kırgızistan	9	Burundi	4	Hong Kong	1
Almanya	48	Tunus	8	Kore	3	Güney Afrika	1
Mısır	46	Çin	8	Afganistan	3	Kongo	1
Azerbaycan	42	Dominik	7	Endonezya	3	Antigua ve Barbuda	1
ABD	36	Fransa	7	İspanya	3	Çek Cumhuriyeti	1
Filistin	26	Pakistan	7	Avustralya	3	Kosova	1
Kanada	21	Katar	7	Moldova	3	Lüksemburg	1
İrlanda	21	Fas	7	Fildişi Sahili	3	Arnavutluk	1
İsveç	20	Pakistan	7	Endonezya	3	Haiti	1
Ukrayna	20	KKTC	6	İtalya	2	Ermenistan	1
Yemen	18	Türkmenistan	6	Macaristan	2	Litvanya	1
Büyük Britanya	17	Bulgaristan	6	Avusturya	2	Singapur	1
Hollanda	16	Venezuela	6	Panama	2	İsviçre	1

Tablo 3.15 (Devam) *Mersin Ticaret ve Sanayi Odası'na Kayıtlı Yabancı Sermayeli/Ortaklı Firmalar*

Suudi Arabistan	15	Belarus	6	Ekvator	2	Uruguay	1
Cezayir	15	Romanya	5	Norveç	2	Polonya	1
Sudan	15	Yunanistan	5	Kuveyt	2	Danimarka	1
İsrail	14	Libya	5	Brezilya	2		

Kaynak: (Koç & Özmen, 2025: 258-259).

Nitekim Tablo 3.15'de yer alan dağılım incelendiğinde, MTSO'ya kayıtlı yabancı sermayeli/ortaklı firmaların ülke tabiyetlerine göre belirgin bir yoğunlaşma sergilediği anlaşılmaktadır. Özellikle 2543 firmanın Suriye, 229 firmanın Irak ve 140 firmanın Rusya Federasyonu tabiyetine sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, Mersin'in coğrafi konumunun Suriye'ye yakınlığı, 2011 yılında başlayan Suriye İç Savaşı sonrasında kentin yoğun biçimde Suriyeli göçmenlere ev sahipliği yapması ve tarihsel düzlemde şekillenen göç-sermaye ilişkileri bağlamında değerlendirilmelidir. Özellikle Suriyeli girişimcilerin Mersin'deki ekonomik faaliyetlerde baskın bir ağırlığa sahip olması, kentin bölgesel göç dinamikleri ile doğrudan bağlantılı bir ekonomik ve toplumsal ekosistem sunduğunu göstermektedir.

3.3. ANTALYA VE MERSİN BELEDİYELERİNİN GÖÇ YÖNETİŞİMİNDEKİ ROLLERİ VE UYGULAMALARI

Belediyelerin göç yönetimine ilişkin görev ve sorumlulukları, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu çerçevesinde doğrudan tanımlanmış bir yetki alanına girmemektedir; zira Türkiye'de göç ve ikamet politikaları merkezi yönetimin yetkisindedir. Ancak yerel yönetimler, "hemşehrilik" hukuku gereği sınırları içerisinde yaşayan herkesin temel kentsel hizmetlere erişimini sağlama yükümlülüğü altındadır ve bu durum mevzuattaki yasal boşluğun yerelde hizmet üretilerek aşılmasına neden olmaktadır (Çamur, 2017:119).

Özellikle Antalya ve Mersin gibi göç yoğunluğunun yüksek olduğu büyükşehir belediyeleri, stratejik planlarında açık bir görev tanımı bulunmamasına rağmen, sosyal uyum, insani yardım ve kentsel entegrasyon süreçlerinde vatandaş ile yabancı ayrımı gözetmeksizin aktif rol üstlenmişlerdir.

3.3.1. Antalya Büyükşehir Belediyesi

Antalya Büyükşehir Belediyesi, göç ve göçmenlere yönelik mevuzat gereğince her hangi bir sorumluluğu bulunmamaktadır. Bu sebepten ötürü de evlendirme hizmeti dışında doğrudan sorumluluk üstlenmediği görülmektedir. Nitekim ABB, büyükşehir belediyesenin sorumluluk alanı içerisinde yaşayan yerli ve yabancı ayrıt etmeksizin herkesiminden insana hizmet vermektedir. Antalya Büyükşehir Belediyesinin Yabancılara Sunduğu Hizmetler ise aşağıda yer almaktadır;

a-) Evlendirme Hizmeti

Antalya Büyükşehir Belediyesi tarafından yürütülen evlendirme hizmetleri, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile Evlendirme Yönetmeliği hükümleri doğrultusunda gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda, belediyeye bağlı Evlendirme Memurluğu tarafından gerçekleştirilen tüm işlemler, usulüne uygun olarak MERNİS sistemine aktarılmakta ve gerekli bildirimler Muratpaşa İlçe Nüfus Müdürlüğü'ne iletilmektedir (ABB, 2024:177). Belediyenin evlendirme hizmetlerinden yabancı uyruklu bireylerin de yararlanabilmesi, kurumun kentte artan uluslararası nüfusla uyumlu, kapsayıcı hizmet anlayışının bir göstergesi niteliğindedir. Antalya Büyükşehir Belediyesi bünyesinde gerçekleştirilen evliliklere ilişkin veriler yıllar itibarıyla incelendiğinde, hem Türk vatandaşlarının kendi aralarındaki evliliklerin hem de biri veya her ikisi yabancı uyruklu bireylerden oluşan evliliklerin sayısal dağılımı dikkat çekici bir çeşitlilik göstermektedir. Tablo 3.16'da sunulan veriler, 2018-2024 döneminde belediye tarafından kıyılan nikâhların vatandaşlık statüsüne göre ayrıntılı bir görünümünü ortaya koymaktadır.

Tablo 3.16. *Antalya Büyükşehir Belediyesi Bünyesinde yıllara Göre Evlenen Çift Sayısı*

Açıklama	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Her ikisi de Türk Vatandaşı	1.190	1.495	1.574	1.494	1.521	1.324	1.480
Kadın yabancı ülke vatandaşı, erkek Türk vatandaşı	222	187	250	201	250	409	348
Erkek yabancı ülke vatandaşı, kadın Türk vatandaşı	50	28	20	20	31	45	53
Her ikisi de yabancı ülke vatandaşı	33	62	84	85	112	102	64
Toplam (Adet)	**1.495**	**1.772**	**1.928**	**1.800**	**1.914**	**1.880**	**1.945**

Kaynak: (ABB, 2025:177; ABB, 2024:177; ABB, 2023: 180; ABB, 2022: 176; ABB, 2021: 162).

Tablo 3.16'da görüleceği üzerine ilgili yıllar itibarıyla, her iki tarafında Türk vatandaşı olduğu evlilikler toplam evliliklerin büyük bölümünü oluşturmaya devam etmekle birlikte, karma uyruklu evliliklerde ve her iki tarafın da yabancı olduğu evliliklerde belirgin dalgalanmalar gözlenmektedir. Özellikle "kadının yabancı, erkeğin Türk vatandaşı olduğu" evlilik kategorisinde 2022 ve 2023 yıllarında önemli artışlar dikkati çekmektedir. Buna karşılık, "her iki tarafın da yabancı uyruklu olduğu" evliliklerde 2022 yılında belirgin bir yükseliş gerçekleşmiş, 2024 yılında ise bir düşüş yaşanmıştır. Toplam nikâh sayıları değerlendirildiğinde ise 2018 yılındaki 1.495 evlilikten 2024 yılında 1.945 evliliğe ulaşan bir artış eğilimi göze çarpmaktadır. Bu istatistikler ışığında, Antalya'nın giderek artan uluslararası göç alan yapısının ve kentin demografik çeşitliliğinin, belediyenin evlendirme hizmetlerine de doğrudan yansıdığını göstermektedir. Ayrıca, yabancı uyrukluların evlilik işlemlerinden yararlanma oranındaki değişim, kentin uluslararası hareketlilik ve yerleşim dinamiklerini anlamaya yönelik önemli sosyodemografik göstergeler sunmaktadır.

b-) Çeviri Hizmetleri

ABB, kentin artan uluslararası etkileşimini ve yabancı nüfus yoğunluğunu dikkate alarak, yabancı uyruklu bireylerin ve ziyaretçilerin kent yaşamına entegrasyonunu kolaylaştırmak amacıyla kapsamlı çeviri ve tercüme hizmetleri sunmaktadır. Belediyenin faaliyet raporlarında, Antalya'da yaşayan yerleşik yabancıların ve yurt dışından gelen ziyaretçilerin şehir hakkında ihtiyaç duydukları bilgilere erişimlerinin sağlanması amacıyla çok dilli bilgilendirme ve iletişim faaliyetlerinin yürütüldüğü belirtilmektedir (ABB, 2022: 72; ABB, 2023: 85; ABB, 2024: 91; ABB, 2025: 87). Ayrıca, kentte görev yapan diplomatik misyon temsilcilerinin ve çeşitli nedenlerle Antalya'yı ziyaret eden yabancı konukların belediye üst düzey temsilcileriyle gerçekleştirdikleri görüşmelerde profesyonel tercümanlık desteği sağlanmakta; bu uygulama, belediyenin dış ilişkiler kapasitesini güçlendiren ve uluslararası iletişimi kolaylaştıran kurumsal bir mekanizma olarak değerlendirilmektedir (ABB, 2021: 31, 69; ABB, 2022:31; ABB, 2023: 33; ABB, 2024: 33; ABB, 2025: 33).

Öte yandan, belediye 2025 yılı faaliyet raporunda, hayvanat bahçesindeki doğal yaşam koşullarını iyileştirmek ve hayvan haklarına yönelik farkındalık oluşturmak amacıyla 2024 yılı için hazırlanan görsel materyal sayısının hedeflenen 6.500 adet yerine 167.500 adet olarak gerçekleştiğini, bu artışın düzenlenen etkinliklere katılımın ve yabancı misafir sayısının beklenenden fazla olmasından kaynaklandığını belirtmiştir (ABB, 2025: 275). Bu durum,

Antalya'nın uluslararası etkileşim düzeyinin yükseldiğini ve yabancı ziyaretçilerin kültürel-sosyal faaliyetlere katılım oranının arttığını göstermektedir. Dolayısıyla Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin çeviri ve tercüme hizmetleri, kentin küresel etkileşim kapasitesini artıran, çok dilli katılımı destekleyen ve yerel düzeyde kültürel kapsayıcılığı güçlendiren önemli bir kamu hizmeti örneği niteliğindedir.

c-) Sosyal Uyum Hizmetleri

ABB, göç olgusunun kent yaşamı üzerindeki sosyoekonomik ve kültürel etkilerini azaltmak, aynı zamanda kente yeni gelen bireylerin toplumsal uyum süreçlerini desteklemek amacıyla kapsamlı sosyal uyum politikaları geliştirmiştir. Belediyenin 2020–2024 yıllarına ait faaliyet raporlarında, Antalya'ya göç eden bireylerin şehre uyum sağlamaları ve kent yaşamına etkin biçimde katılabilmeleri için eğitim seminerleri ve farkındalık çalışmaları yürütüldüğü belirtilmektedir. Bu çalışmalar kapsamında, göçmenlerin ve ailelerinin kentli yaşam kültürünü benimsemeleri, yerel değerlerle bütünleşmeleri ve kentli ailelerle uyum içinde yaşayabilmeleri hedeflenmektedir. Söz konusu faaliyetlerin temel amacının, göçmenlerin kent yaşamına entegrasyonunu kolaylaştırmak, toplumsal dayanışmayı güçlendirmek ve sosyal bütünlüğü korumak olduğu vurgulanmaktadır (ABB, 2021: 37; ABB, 2022: 37; ABB, 2023: 38; ABB, 2024: 41; ABB, 2025: 41).

Bu genel hedef doğrultusunda ABB, artan göç ve yabancı nüfus dinamiklerini dikkate alarak, yerleşik yabancıların sosyal uyumunu güçlendirmeye yönelik çeşitli projeler ve etkinlikler de yürütmektedir. Belediye'nin "Yerleşik Yabancıların Sosyal Uyumu (Social Cohesion of Resident Foreigners)" başlıklı projesi, yabancı uyruklu bireylerin kent yaşamına daha sağlıklı biçimde entegre olmalarını sağlamak amacıyla sosyal ve kültürel etkileşimi teşvik eden uygulamalara odaklanmaktadır (ABB, 2022: 75).

Bu kapsamda özellikle gençler arasında kültürel diyalogu ve karşılıklı anlayışı artırmak üzere düzenlenen "İngilizce Konuşma Kulübü" etkinliği, Antalyalı ve yabancı gençlerin bir araya gelmesini sağlayarak iletişimsel ve kültürel etkileşimi güçlendirmiştir (ABB, 2021: 173). Ayrıca, Avrupa Öğrencileri Forumu Topluluğu (AEGEE) tarafından düzenlenen "Summer University" etkinliği kapsamında, Büyükşehir Belediyesi Gençlik Kampı ve Eğitim Merkezi'nde İngiltere, Macaristan, Polonya, İspanya, İtalya, Hollanda, Sırbistan, Avusturya, Belçika ve Rusya gibi farklı ülkelerden gelen 23 yabancı öğrencinin katılımıyla kültürel

paylaşım ortamı oluşturulmuştur. Bu etkinlikte öğrencilere Türk kültürü, örf, adet ve yöresel dansların tanıtılması yoluyla kültürel farkındalık ve karşılıklı öğrenme süreçleri desteklenmiştir (ABB, 2024: 193).

Tüm bu faaliyetler, Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal uyum politikalarının yalnızca göçmenlerin temel ihtiyaçlarını karşılamaya değil, aynı zamanda çok kültürlü etkileşimi, toplumsal bütünleşmeyi ve kültürlerarası diyaloğu teşvik etmeye yönelik daha kapsayıcı bir yerel yönetim vizyonuna dayandığını göstermektedir. Bu bağlamda ABB'nin sosyal uyum hizmetleri, kentte yaşayan göçmenlerin ve yabancı uyruklu bireylerin toplumsal yaşama aktif katılımını artıran, yerel topluluklar arasındaki kültürel bağları güçlendiren ve sosyal dayanışmayı kurumsal düzeyde destekleyen örnek bir uygulama olarak değerlendirilebilir.

d-) Toplu Taşıma Hizmetleri

ABB, kentteki toplu taşıma hizmetlerinin etkinliğini ve erişilebilirliğini artırmak amacıyla Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) altyapısından yararlanarak, "Google ve Yandex vb. kuruluşlara harita katmanı olarak toplu taşıma bilgilerinin paylaşımı"na yönelik bir web uygulaması geliştirmiştir. Bu uygulama ile, yerli ve yabancı turistlerin Antalya'da toplu taşıma araçlarını daha etkin bir biçimde kullanabilmeleri hedeflenmiş; bu doğrultuda, halka açık olarak hizmet veren ve *http://ulasim.antalya.bel.tr* adresinde yayımlanan toplu taşıma hareket saatlerinin, Google ve Yandex gibi harita hizmeti sağlayıcı kurumlarla web servisleri aracılığıyla paylaşımı sağlanmıştır (ABB, 2021:26; ABB, 2022:26, 65; ABB, 2023:76; ABB, 2024: 78). Bu sayede, toplu taşıma hizmetlerinin dijital ortamda daha sağlıklı, hızlı, etkin ve verimli bir şekilde sunulması mümkün olmuş; hem kent sakinlerinin hem de kenti ziyaret eden yabancıların ulaşım planlaması süreçlerine erişimini kolaylaştırılmıştır. Bununla birlikte, belediyenin toplu taşıma sisteminde sürdürülebilir bir artış hedeflemesine rağmen, 2022 yılında %42, 2023 yılında ise %11,4 oranında artış kaydedilmesine karşın, 2024 yılı için öngörülen %10'luk artış hedefine ulaşılamamıştır. Belediye raporlarında bu durumun, şehre gelen depremzedelerin geri dönmesi, yabancı göçmenlere verilen oturum izinlerinin durdurulması vb. nedenlerle toplu taşıma araçlarını kullanan yolcu sayısında artış sağlama hedefine ulaşılamadığı belirtilmektedir (ABB, 2025: 218-295). Bu veriler, ABB'nin toplu taşıma hizmetlerinin dijitalleşmesinde yabancı ziyaretçi ve göçmen erişimine önem verdiğini, ancak göç dinamiklerindeki değişimlerin ulaşım talebi üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

e-) Bilgilendirme Hizmetleri

ABB, kentte yaşayan yabancı uyruklu bireylerin ve turistlerin kentsel yaşam, yerel yönetim hizmetleri ve güncel projelere ilişkin bilgilere kolay erişimini sağlamak amacıyla çok dilli bilgilendirme hizmetleri sunmaktadır. Belediyenin faaliyet raporlarında, kurumsal internet sitesinin sürekli güncellendiği, Antalya genelinde gerçekleştirilen ve devam eden projelere çevrimiçi erişim olanağı sağlandığı, ayrıca vatandaşların Büyükşehir Belediye Başkanına doğrudan mesaj gönderebildiği bir iletişim altyapısının oluşturulduğu belirtilmektedir. Bu kapsamda, yabancı kullanıcıların da bilgilendirilmesi amacıyla internet sitesinin belirli bölümlerinin Türkçenin yanı sıra İngilizce, Almanca ve Rusça dillerinde yayınlandığı ifade edilmektedir (ABB, 2021: 24; ABB, 2022: 24; ABB, 2023: 79; ABB, 2024: 82). Bunun yanı sıra, kente gelen turistler ile yerleşik yabancıların bilgilendirilmesi amacıyla modern, taşınabilir ve farklı bölgelere kurulabilecek nitelikte "Turist Bilgilendirme Ofisleri" tasarlanmış; bu birimlerin kent genelinde yabancı misafirlerin ihtiyaçlarına yanıt verecek biçimde hizmet vermesi planlanmıştır (ABB, 2023: 207). Tüm bu uygulamalar, Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin bilgiye erişimi yalnızca yerel halk için değil, kentte yaşayan ve kenti ziyaret eden yabancı topluluklar için de kapsayıcı hâle getirme yönündeki dijitalleşme ve kurumsal erişilebilirlik politikalarının bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

f-) Çevresel Farkındalık Hizmeti

ABB, sürdürülebilir çevre yönetimi ve sürdürülebilir kalkınma ilkelerini benimseyerek çevre bilincinin toplumsal düzeyde yaygınlaştırılması amacıyla "Çevre Eğitim ve İnovasyon Merkezi"ni hizmete açmıştır. 2022 yılından bu yana faaliyet gösteren merkez, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı, sıfır atık uygulamaları, iklim değişikliğiyle mücadele, alternatif tarım yöntemleri, gri su ve yağmur suyunun geri kazanımı, doğal kaynakların verimli kullanılması ve ekolojik değerlerin korunmasına yönelik çeşitli eğitim ve uygulama programları yürütmektedir (ABB, 2025: 153). Özellikle çocuklar başta olmak üzere tüm vatandaşlar ile yerli ve yabancı ziyaretçilerin çevre konusunda bilinçlendirilmesini hedefleyen merkez, toplumsal farkındalığı artıran örnek bir yerel yönetim projesi olarak öne çıkmaktadır. ABB'nin 2023 ve 2025 yıllarına ait faaliyet raporlarında, merkezin sürdürülebilirlik temelli bu çalışmalarıyla hem kent halkı hem de yabancı ziyaretçiler arasında çevre dostu davranışların yaygınlaştırılmasına katkı sunduğu ve 2022 yılı *"Sağlıklı Şehirler En İyi Uygulama Yarışması"* kapsamında örnek proje olarak gösterildiği belirtilmektedir (ABB, 2023: 87-129; ABB, 2025:

153). Bu çerçevede Çevre Eğitim ve İnovasyon Merkezi, Antalya'nın çevresel duyarlılık, iklim farkındalığı ve sürdürülebilirlik konularında uluslararası ölçekte kapsayıcı bir bilinçlendirme merkezi hâline gelmesine olanak sağlayan önemli bir yerel yönetim girişimidir. Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin Göç Yönetişimi Kapsamındaki Çalışmaları

ABB, yerel düzeyde göç yönetişimini güçlendirmek, göçmenlerle iletişim kuran personelin mesleki kapasitesini artırmak ve göç politikalarının uygulanabilirliğini desteklemek amacıyla ulusal ve uluslararası ölçekte çeşitli projelerde aktif rol üstlenmiştir. Bu çerçevede belediye, AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (Türkiye Ulusal Ajansı) tarafından desteklenen Erasmus+ Stratejik Ortaklıklar Programı kapsamında yürütülen "Göçmenlerle İletişim Kuran Görevliler için Bütünsel Bir Yaklaşım Geliştirme ve Etkili İletişim Stratejisi (Commigration)" adlı projede ortak kurum olarak yer almıştır. Proje; Antalya İl Göç İdaresi Müdürlüğü (başvuran kurum) liderliğinde, Antalya Büyükşehir Belediyesi, Akdeniz Üniversitesi, Roma Sapienza Üniversitesi (İtalya), Learning for Integration Derneği (Finlandiya) ve Satu Mare Toplumlararası Kalkınma Derneği (Romanya) ortaklığında yürütülmüştür. "Commigration" projesi, göç yönetimi alanında çalışan kamu görevlilerinin ve ilgili kurum temsilcilerinin göçmenlerle etkili iletişim kurma becerilerini geliştirmeyi, Avrupa ve Antalya özelinde göç hareketlerinin karşılaştırmalı analizini yapmayı ve bu analizlerden hareketle kurum çalışanlarına özel eğitim modülleri geliştirmeyi amaçlamaktadır (ABB, 2022:70; ABB, 2023:83; ABB, 2024:86). Proje, yerel yönetim düzeyinde göçle ilgili kurumsal kapasitenin artırılması ve insan odaklı hizmet anlayışının güçlendirilmesi açısından dikkat çekici bir uygulama örneği niteliği taşımaktadır.

ABB ayrıca, AB Ufuk Avrupa (Horizon Europe) programı kapsamında desteklenen "Göç Politikaları ve Uygulamaları Üzerine Diyalogları Geliştirmek İçin Yenilikçilik (INNOVATE – Innovating to Enhance Dialogues on Migration Policies and Practices)" adlı projede de stratejik ortak olarak görev almıştır. European University Institute (başvuran kurum) koordinasyonunda yürütülen bu proje; Süleyman Demirel Üniversitesi, University of Luxembourg, University of Warsaw, University of Edinburgh, Chemnitz University of Technology, The African Migration and Development Policy Centre, International Rescue Committee, International Centre for Migration Policy Development, European Council on Refugees and Exiles ve Migration Policy Group gibi önde gelen akademik ve sivil aktörlerin katılımıyla çok boyutlu bir ortaklık ağı oluşturmuştur. Antalya Büyükşehir Belediyesi, proje kapsamında pilot kent olarak belirlenmiş ve AB genelinde göç politikalarının etkinliğini artırmayı, yerel düzeyde politika-uygulama

entegrasyonunu güçlendirmeyi ve çok aktörlü yönetişim modellerinin geliştirilmesini hedefleyen çalışmalara katkı sunmuştur (ABB, 2024: 87).

Bununla birlikte belediyenin göç yönetişimi alanındaki faaliyetleri yalnızca proje temelli değildir. ABD Büyükelçiliği Ekonomi Birimi temsilcilerinin Antalya Büyükşehir Belediyesi Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı'na gerçekleştirdiği ziyareti sırasında, Antalya'da yaşayan yerleşik yabancıların, göçmenlerin ve mültecilerin kent yaşamına uyum süreçleri, bu grupların kentsel ekonomiye katkıları ve karşılaştıkları sorunlar ele alınmıştır (ABB, 2024:90). Bu tür diplomatik temaslar, belediyenin göç yönetişiminde çok taraflı ve işbirliğine dayalı bir yaklaşım benimsemekte olduğunu göstermektedir.

Nitekim, ABB'nin Commigration ve INNOVATE projelerine aktif katılımı, yerel yönetim düzeyinde göç yönetişiminin geliştirilmesi, farklı ülkelerden paydaşlarla karşılıklı öğrenme süreçlerinin desteklenmesi ve göçmenlerle iletişimi güçlendiren yenilikçi politika yaklaşımlarının hayata geçirilmesi bakımından önemli bir örnek oluşturmaktadır. Bu projeler, Antalya'nın göç yönetişimi alanında pilot kent kimliğini pekiştirmekte; yerel yönetimlerin, göçün yönetiminde bilgi temelli, insan odaklı ve çok aktörlü bir yönetişim modeline yönelmesini teşvik etmektedir (ABB, 2022: 70; ABB, 2023: 83; ABB, 2024: 86-87).

ABB'nin 2022, 2023 ve 2024 yılı faaliyet raporlarında *Öneri ve Tedbirler* başlığı altında üç yıl boyunca tekrar eden "yabancı nüfus artışına bağlı risk ve fırsat analizlerinin gerçekleştirilmesi ve özellikle ulaşım hizmetlerinin sürdürülebilirliği için dinamik bir çalışma modelinin gerekliliği" yönündeki vurgu, belediyenin göç olgusunu geçici demografik dalgalanmalar bağlamında değil, kurumsal kapasite, hizmet sürekliliği ve stratejik planlama açısından kalıcı ve yönetilmesi gereken sistemik bir değişken olarak kavramsallaştırdığını göstermektedir (ABB, 2023: 341; 2024: 337; 2025: 335).

ABB'nin stratejik planı incelendiğinde, göç olgusu "demografik bir risk" ve "tersine çevrilmesi gereken bir süreç" olarak ele alınmaktadır. Stratejik yaklaşım, mekânsal planlama ve kamu düzeni ekseninde şekillenmiştir. Antalya'nın jeopolitik konumu nedeniyle bölgesel krizlerden doğrudan etkilendiği, dış göçün kentte "*yabancı nüfusun dengesiz dağılımına*" ve *"güvenlik sorunlarına*" yol açtığı tespit edilmiştir (ABB-SP, 2024: 65). Dış göçün yerel ekonomiyi canlandırma potansiyeli (fırsat) ile "*barınma ve gıda fiyatlarında enflasyonist baskı yar*atma" (tehdit) ikilemi stratejik planda vurgulanmıştır (ABB-SP, 2024: 65). Merkezi ve yerel

otoritenin, dış göçün seyrine ve yabancı yerleşimine yönelik "denetleyici düzenlemeler" yapması gerektiği stratejik bir zorunluluk olarak belirlenmiştir (ABB-SP, 2024: 65). ABB bünyesinde "*yeterli sayıda yabancı dil bilen personelin bulunmaması*", artan yabancı nüfusa hizmet sunumunda stratejik bir zayıflık olarak nitelendirilmiştir(ABB-SP, 2024: 68). Hızlı nüfus artışı; "*altyapı yetersizliği*", "*doğal kaynakların aşırı kullanımı*" ve "*sosyal uyum sorunları*" bağlamında temel tehdit alanı olarak tanımlanmıştır (ABB-SP, 2024: 68). Sosyal ihtiyaçlara yönelik stratejiler kapsamında, kentteki nüfus baskısını azaltmak amacıyla "*uygulanabilir tersine göç politikalarının geliştirilmesi*" hedefi benimsenmiştir (ABB-SP, 2024: 105). Göçün, "*denetimsiz seyyar satıcı ve dilenci sayısında artışa*" neden olduğu riski tespit edilmiş; buna mukabil zabıta denetimlerinin sıklaştırılması stratejik eylem olarak belirlenmiştir (ABB-SP, 2024: 107).

3.3.2. Muratpaşa Belediyesi

Muratpaşa Belediyesi, kurumsal yönetim stratejisini ilçede yaşayan yabancı uyruklu nüfusun entegrasyonu ve kurumsal ilişkilerinin koordinasyonu üzerine yapılandırmıştır. Dış İlişkiler Müdürlüğü'nün sorumluluğunda yer alan bu yaklaşım, Stratejik "*İlçemizde yaşayan ve paydaşlarımız arasında bulunan yabancı uyruklu insanların belediyemiz ile kuracağı ilişkide koordine müdürlük olarak yer almak ve onlarla kent yaşamını geliştirecek etkinlikler düzenlemek*" stratejik hedefi ile ortaya konulmuştur (Muratpaşa Belediyesi, 2025: 213). Bu hedef, yabancı paydaşlarla belediye arasındaki koordinasyonu sağlamayı ve kentsel yaşamı geliştirecek ortak etkinlikler düzenlemeyi esas almaktadır.

Bu strateji, çok aktörlü yönetişim ilkesi doğrultusunda sivil toplum ve diplomatik kanallar üzerinden yürütülmektedir. Uygulama bağlamında baktığımız zaman Muratpaşa belediyesi; Kırgızistan, Kazakistan, Azerbaycan ve Ukrayna menşeli sivil toplum kuruluşları (Örn: Kazakistan ve Avrasya Devletleri Dostluk ve Kültür Derneği, Ukrayna Ailesi Derneği) ile işbirliği içerisinde çeşitli etkinlikler düzenlemiştir. Ayrıca, Rusya ve Kırgızistan Antalya Başkonsoloslukları gibi diplomatik temsilciliklerle de ortak faaliyetler yürütülmektedir (Muratpaşa Belediyesi, 2025: 214).

Bu kurumsal eylemler, Muratpaşa Belediyesi'nin yerel düzeyde sivil diplomasiyi aktif olarak uyguladığını ve yabancı nüfusun kentsel katılımcılığını teşvik eden proaktif bir entegrasyon politikası benimsediğini göstermektedir.

Antalya'nın en kalabalık ilçelerinden biri olan Muratpaşa'da yaşayan yerleşik yabancılar, Muratpaşa Belediyesi'nin desteğiyle 2020 yılında "Yabancılar Meclisi"ni kurmuş ve ilk toplantısını Abdullah Sevimçok Sivil Toplum ve İnovasyon Merkezleri'nde (ASSİM) gerçekleştirmiştir; başkanlığa ise 25 yıldır Türkiye'de ikamet eden Beate Göktekin seçilmiştir (Muratpaşa Belediyesi, 2020). Bu meclis, yerleşik yabancıların yaşadıkları sorunları doğrudan dile getirebilmeleri, yerel yönetim süreçlerinde söz sahibi olabilmeleri ve toplumsal entegrasyonlarını güçlendirmeleri açısından demokratik katılımın yerel düzeyde genişletilmesine katkı sağlayan önemli bir örnek olarak değerlendirilmektedir.

3.3.3. Mersin Büyükşehir Belediyesi -MBB

Mersin Büyükşehir Belediyesi (MBB), kentte sunulan hizmetlerin kapsamını değerlendirirken resmî nüfus verileri ile fiilî demografik gerçeklik arasındaki farklılığa dikkat çekmektedir. Bu bağlamda, belediyenin 2022 yılı faaliyet raporunda yer alan ifade şu şekilde dile getirilmektedir: *"Her ne kadar Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) kentimizin nüfusu 1 milyon 900 bini aşmış olsa da, Mersin'de birlikte yaşadığımız ve ADNKS'ye kayıtlı olmayan yabancılarla birlikte 2 milyon 700 bini aşan bir nüfusa hizmet ettiğimiz dikkatlerden kaçırılmamalıdır"* (MBB, 2023: 3).

Mersin, 2011 sonrası Suriyeli göçü, Rusya-Ukrayna savaşı sonrası (15-20 bin Rus vatandaşı) kuzey göçü ve 6 Şubat Depremleri sonrası (yaklaşık 350 bin kişi) iç göç olmak üzere üç farklı göç dalgasının kesişim noktasıdır (MBB-GAP, 2024: 11-14). Resmi nüfus (1.938.389) ile fiili hizmet nüfusu (2.139.969) arasındaki makas, kentsel hizmetlerin planlanmasında veri sapmalarına ve kaynak yetersizliğine neden olmaktadır (MBB-GAP, 2024: 12). Göç kaynaklı nüfus artışı, günlük kişi başı 1 kg olan katı atık üretimini toplamda 1.650 tondan 1.916 tona çıkarmış; su tüketimi ve arıtma maliyetlerinde %13-16 oranında artışa neden olmuştur (MBB-GAP, 2024: 24). Park ve yeşil alanların yoğun ve "kültürel farklılıklar" (gece kullanımı, piknik alışkanlıkları) nedeniyle aşırı kullanımı, bakım maliyetlerini ve ekipman hasarlarını artırmıştır (MBB-GAP, 2024: 25). Göçmenlerin ucuz işgücü olarak piyasaya girmesi yerel halkın (özellikle kadınların) istihdamını olumsuz etkilemiş; konut talebi ise kira fiyatlarında olağanüstü artışlara yol açarak barınma krizini derinleştirmiştir (MBB-GAP, 2024: 23-31).

Mersin Büyükşehir Belediyesi 2025-2029 stratejik planında Mersin'e gelen göçün "şehir sosyolojisini belli bölgelerde değiştirdiği" tespiti yapılarak, hizmet kalitesinin

sürdürülebilirliğinin risk altında olduğu vurgulanmıştır (MBB-SP, 2024: 73).Şehir merkezlerinde ve yaylalarda göç kaynaklı nüfus artışının "otopark kapasitesini aştığı" ve trafik şemalarında tıkanıklığa yol açtığı (ekonomik/altyapı) tespit edilmiştir (MBB-SP, 2024: 72). MBB'nin "Uzman hekim istihdamında yaşanan sıkıntılar" ve ilçeler arası gelişmişlik farkları, göçle artan talep karşısında kurumsal zayıflık olarak nitelendirilmiştir(MBB-SP, 2024: 75). Hizmetlerin nüfusa oranla yetersiz kalması ve hizmet alanının genişletilmesinin belediyeye "artı maliyet" oluşturması önemli bir tehdit unsurudur (MBB-SP, 2024: 72). Kenti etkileyen göçün analiz edilmesi ve faaliyet alanlarının belirlenmesi amacıyla "Göç Ana Planı" çalışmalarının yapılması stratejik bir fırsat ve araç olarak görülmüştür (MBB-SP, 2024: 73). Göçle gelen nüfusun "eğitim seviyesindeki düşüklük" nedeniyle kadın ve çocukların uyum sürecinin zorlaşacağı riski öngörülmüş; buna yönelik kapsayıcı sosyal destek hedeflenmiştir (MBB-SP, 2024: 102). 678 sayılı KHK referans gösterilerek, "kitlesel göç ve afete maruz kalan" belediyeler arası yardımlaşma mekanizması yasal bir strateji olarak plana dahil edilmiştir (MBB-SP, 2024: 34). MBB'nin stratejik planı, göçü "yönetilmesi gereken bir kriz" ve "kentsel sosyolojiyi değiştiren kalıcı bir unsur" olarak ele almaktadır. Mersin örneğinde strateji, uyum, dayanıklılık (resilience) ve veri temelli planlama (Göç Ana Planı) üzerine kurulduğunu göstermektedir.

Belediyenin politika üretim süreçleri, kırılgan grupların ihtiyaçlarına duyarlı yönetişim anlayışını yansıtmaktadır. Kadın, yaşlı, engelli ve mülteci örgütleriyle gerçekleştirilen kapsamlı istişareler sonucunda "Yerel Eşitlik Eylem Planı" 'nın oluşturulması (MBB, 2021: 157), kapsayıcı yerel yönetişimin kurumsallaştırılmasına yönelik önemli bir girişimdir.

"6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen ve geniş bir coğrafyayı etkileyen Kahramanmaraş merkezli depremler, Mersin özelinde ikincil bir demografik şok etkisi yaratmıştır. Kent, stratejik konumu sebebiyle yoğun bir iç göç dalgasına (internal displacement) maruz kalmış; bu durum, kentsel altyapı ve hizmet sunum süreçleri üzerindeki yükü artırmıştır (MBB, 2024: 5). Hâlihazırda yoğun bir sığınmacı nüfusuna ev sahipliği yapan Mersin, bu gelişmeyle birlikte hem uluslararası zorunlu göçün hem de afet sonrası iç göçün kesişim noktasında yer alan kırılgan bir kentsel ekosisteme evrilmiştir.

Kent mekânında çokdillilik ve ticari görünürlük bağlamında ortaya çıkan düzenleme ihtiyacı da belediyenin göç yönetimi perspektifini tamamlayan unsurlardan biridir. MBB 4 merkez ilçede yer alan yabancı dilde (Arapça–Rusça) hazırlanmış ve yönetmeliklere aykırı olduğu

tespit edilen 693 reklam materyalini kent estetiği ve mevzuat çerçevesinde kaldırmıştır (MBB, 2024: 67). Mersin Büyükşehir Belediyesi'nin yabancılara (göçmenlere) sunduğu hizmetler aşağıda yer almaktadır;

a-) Sosyal Uyum Hizmetleri

Türkiye'nin güneyindeki stratejik konumu nedeniyle 2011 yılından itibaren kitlesel göç hareketlerinden en yoğun şekilde etkilenen kentlerin başında gelen Mersin'de, yerel yönetim hizmetlerinin kapsamı, göç olgusunun getirdiği yeni toplumsal dinamiklere göre yeniden şekillenmiştir. MBB, göçle birlikte ortaya çıkan kültürel, psiko-sosyal ve fiziki sorunların en aza indirilmesi ve toplumsal bütünleşmenin sağlanması amacıyla kurumsal bir yapılanmaya gitmiş ve bu kapsamda "Uyum Masası"nı hayata geçirmiştir. Uyum Masası'nın temel işlevi; göç kaynaklı mevcut ve muhtemel sorunlara yönelik envanter çalışmaları yapmak, kentsel entegrasyonu destekleyici psiko-sosyal uyum faaliyetleri yürütmek, eğitim seminerleri düzenlemek ve göçmenlerin kentsel değerleri kazanmasına yönelik projeler geliştirmek olarak tanımlanmıştır (MBB, 2020: 163; MBB, 2021: 124).

Belediyenin stratejik planlamasında ve faaliyet raporlarında, sosyal uyum çalışmaları "Sürdürülebilir Kent ve Toplum Düzeni Hizmetleri" başlığı altında kalıcı bir hizmet kalemi olarak yerini almıştır. Bu kapsamda Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı koordinesinde yürütülen çalışmalar, "*Göç ile ilimize gelen bireylere sosyal uyum çalışmaları yapılması"* hedefiyle, 2021 yılından 2025 projeksiyonuna kadar düzenli bir şekilde raporlanmış ve kurumsal hafızaya işlenmiştir (MBB, 2021: 26; MBB, 2022: 25; MBB, 2023: 30; MBB, 2024: 34; MBB, 2025: 41).

MBB, yerel kapasiteyi uluslararası uzmanlıkla birleştirmek amacıyla Birleşmiş Milletler Göç Kuruluşu olan IOM ile stratejik bir işbirliğine gitmiştir. Bu işbirliği neticesinde, "Türkiye'deki Hassas Topluluklara Yönelik Multi-Sektörel Yardım" projesi kapsamında Akdeniz ilçesinde *"Sosyal Uyum Merkezi"* faaliyete geçirilmiştir. Merkez, geçici koruma altındaki Suriyeliler, uluslararası koruma başvuru sahipleri ve diğer dezavantajlı gruplar ile ev sahibi topluluk arasındaki sosyal mesafeyi azaltmayı ve birlikte yaşam kültürünü teşvik etmeyi amaçlamaktadır (MBB, 2022: 114-115).

Sosyal Uyum Merkezi çatısı altında yürütülen faaliyetler çok boyutlu bir yapı arz etmektedir. Merkezde hassas gruplara yönelik psikososyal destek, tercümanlık, iş ve meslek danışmanlığı

ile sağlık ve eğitim danışmanlığı hizmetleri sunulmaktadır. Ayrıca, yerel entegrasyon mekanizmalarının güçlendirilmesi amacıyla kamu kurumları ve belediye personeline yönelik farkındalık oturumları düzenlenmiş, sosyal uyum düzeyini ölçmeye yönelik saha araştırmaları ve anket çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Katılımcı bir yönetim anlayışı çerçevesinde, belediyenin programlarını sahadan gelen verilerle beslemek üzere Mülteci Komiteleri ile üç ayda bir düzenli toplantılar yapılmıştır (MBB, 2022: 115).

Kurum, teorik ve danışmanlık temelli hizmetlerin yanı sıra, mülteciler ve ev sahibi topluluğun doğrudan etkileşimini sağlayan "topluluk oluşturma etkinliklerine" de önem vermiştir. Çatışma yönetimi, barış eğitimi ve kültürlerarası öğrenme gibi başlıkların yanı sıra; spor faaliyetleri ve annelik grupları gibi sosyal etkinlikler aracılığıyla iki toplumun ortak paydada buluşması hedeflenmiştir. Örneğin, 3 Aralık Dünya Engelliler Günü kapsamında IOM işbirliğiyle düzenlenen etkinlikte, göçmen çocuklar ve anneleri ile Engelsiz Yaşam Merkezi'ne kayıtlı yerel engelli bireyler ve aileleri bir araya getirilerek kültürlerarası bir diyalog ortamı oluşturulmuştur (MBB, 2024:107). 2021 yılı içerisinde 2.807 kişinin faydalandığı Sosyal Uyum Merkezi, aynı zamanda göçmenlerin Türkiye'deki yasal hakları ve çalışma izinleri konularında bilgilendirme kampanyaları düzenleyerek, kayıtlılık ve yasallık süreçlerine de katkı sunmuştur (MBB, 2022: 115).

b-) Sosyal Yardım Hizmetleri

MBB'nin göçmenlere yönelik önemli bir hizmeti de "Sosyal Uyum Merkezi"dir. MBB ile IOM İşbirliğinde Yürütülen Sosyal Uyum Merkezi Hizmetlerinden 2021yılında 2.807 Kişi, 2022 yılında 6.767 kişi, 2023 yılında 7.483 kişi ve 2024 yılında 8.748 kişi faydalanamıştır (MBB, 2025: 139; MBB, 2024: 112; MBB, 2022: 114). Sosyal Uyum Merkezi hizmetlerinden yararlanan kişi sayısının 2021–2024 döneminde sergilediği artış, kentteki göç dinamiklerinin sosyal politika düzeyindeki yansımalarını ortaya koymaktadır. Bu eğilim, kentteki yabancı nüfusun hem mutlak artışı hem de sosyal uyum gereksinimlerinin çeşitlenmesiyle ilişkili olarak değerlendirilebilir. Diğer yandan, yararlanıcı sayılarındaki düzenli artış, belediyenin sosyal uyum hizmetlerini kurumsal olarak ölçeklendirebildiğine ve IOM işbirliğinin kurumsal kapasiteyi güçlendirici bir etki yarattığına işaret etmektedir. Bu bağlamda Sosyal Uyum Merkezi, Mersin Büyükşehir Belediyesi'nin göç yönetişimi stratejisinde yalnızca sosyal destek mekanizması değil, aynı zamanda toplumsal bütünleşmeyi teşvik eden yapısal bir politika aracına dönüşmektedir.

Nitekim ilgili 2020 yılı faaliyet raporunda, MBB'nin göçmenlere yönelik sunduğu hizmetlerden biri olarak Aşhane Hizmeti öne çıkmaktadır. Belediyenin açıklamasına göre, *"06 Ocak 2020 tarihinde yaşanan sel felaketi nedeniyle; Tarsus ilçemizde 6.000 kişilik çorba; 6-7-8 Ocak tarihleri içinde Suriyeli sığınmacılara 3 gün boyunca 7.200 kişilik çorba; 07-08-09 Ocak tarihleri içerisinde 900 kişilik yemek verilmiştir"* (MMB, 2021: 126).

c-) Kentsel Hizmet Sunumunda Kapasite Artırımı için Uluslararası İşbirlikler

MBB, stratejik planlarında "nüfus artışı ve aşırı göç dalgasını" kentin temel "zayıflıkları" arasında tanımlamış (MBB, 2023: 161; MBB, 2024: 170) ve bu demografik baskının yarattığı yönetsel riskleri minimize etmek amacıyla dış kaynak kullanımına ve uluslararası iş birliklerine yönelmiştir. Kurum, göçle gelen nüfus yoğunluğuna yönelik eylem planlarının hazırlanmasını ve izlenmesini stratejik bir tedbir olarak benimserken, finansal ve teknik kapasitesini artırmak için IOM ve Alman İşbirliği Teşkilatı (GIZ) gibi küresel aktörlerle proje temelli ortaklıklar geliştirmiştir (MBB, 2024: 175; MBB, 2025: 195).

Belediyenin uluslararası fonlarla hayata geçirdiği projelerin başında, mülteci ve ev sahibi topluluk kadınlarının ekonomik entegrasyonunu hedefleyen "Güneş Enerjisi ile Gıda Kurutma Tesisi" gelmektedir. MBB ile IOM arasında imzalanan iyi niyet sözleşmesi çerçevesinde Mersin Hal Kompleksi içerisine kurulan tesis, hibe yoluyla belediye envanterine kazandırılmıştır. 2021 yılı raporlarında 100.000 ABD Doları maliyetle kurulması ve 13'ü mülteci olmak üzere toplam 25 kadının istihdam edilmesi planlanan proje (MBB, 2021: 81), sonraki süreçte Mersin Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi'ne devredilerek işlevsel hale getirilmiştir (MBB, 2022:76). Tesisin kapasitesi; IOM tarafından sağlanan ek hibe destekleriyle (ekipman, hammadde ve laboratuvar desteği) aşamalı olarak güçlendirilmiştir (MBB, 2022: 50-51).

Göçmen kadınların sağlık hizmetlerine erişimini kolaylaştırmak amacıyla, yine IOM işbirliği ve hibe desteğiyle "Kadın Sağlığı Danışma Merkezi"nin iç tefrişatı ve medikal malzeme tedariki sağlanmış; merkez 8 Mart 2021 tarihinde hizmete açılmıştır (MBB, 2022: 121). Bu merkezde fiziksel altyapı desteğinin yanı sıra, mülteci kadınlara yönelik "Üreme Sağlığı" gibi konularda eğitimler düzenlenerek hizmetin niteliği artırılmıştır (MBB, 2022:122). Benzer şekilde, sosyal uyum faaliyetlerinin yürütüldüğü "Sosyal Uyum Merkezi"ne ek eğitim binası kurulumu da yine IOM fonlarıyla gerçekleştirilmiştir (MBB, 2022: 50).

MBB, uluslararası hibeleri kentsel altyapı ve sosyal yardımların finansmanında da etkin bir araç olarak kullanmıştır. Şartsız bağış yoluyla fonlanan projeler kapsamında; IOM desteğiyle dezavantajlı hanelere yönelik ev tadilatları (ortalama 70 ev) ve ayni medikal malzeme desteği sağlanırken; GIZ tarafından "Aşhane Ekipman Yardımı" yapılmıştır (MBB, 2022: 51). Ayrıca, artan nüfusun yarattığı atık yönetimi baskısını hafifletmek adına Türkiye Belediyeler Birliği ile işbirliği yapılarak 304 adet atık konteyneri hibe yoluyla temin edilmiştir (MBB, 2022: 50). Tüm bu projelerle eş zamanlı olarak, belediye personelinin göç yönetimi konusundaki yetkinliğini artırmak amacıyla IOM işbirliğinde "*Kapasite Geliştirme Eğitimleri*" düzenlenmiş, böylece kurumsal hafızanın güçlendirilmesi hedeflenmiştir (MBB, 2024: 57).

Tablo 3.17. *Mersin Göç Ana Planında Stratejik Müdahale ve Hedefler*

Stratejik Boyut	Hedef Alanı	Öngörülen Faaliyetler ve Projeler
Sosyal Kalkınma ve Uyum	**Kurumsal Yapılanma (Sosyal Uyum Merkezi)**	Sosyal Uyum Merkezi'nin kapasitesinin artırılması, her ilçede birim oluşturulması ve "Göçmen Kadın Akademisi" kurularak hizmetlerin tek çatı altında toplanması hedeflenmiştir (MBB-GAP, 2024: 61-62).
	Anti-Ayrımcılık ve Entegrasyon	Yerel halkın göçmenlere yönelik tepkilerini azaltmak için farkındalık atölyeleri düzenlenmesi ve belediye personelinin "göçmen hakları ve ayrımcılık" konusunda eğitilmesi planlanmıştır (MBB-GAP, 2024: 46-61)
Kentsel Altyapı ve Çevre	**Sürdürülebilir Ulaşım ve Su**	Nüfus projeksiyonlarına uygun olarak yeni içme suyu/arıtma tesislerinin planlanması, toplu taşıma filosunun elektrikli araçlarla (pilot 10-15 otobüs) yenilenmesi ve bisiklet yollarının artırılması hedeflenmiştir (MBB-GAP, 2024: 54-55).
	Barınma ve Afet Yönetimi	Kent merkezi ve çevresinde (özellikle Akdeniz ilçesi) "Sosyal Konut Projeleri" geliştirilmesi ve afetlere karşı lojistik merkezli bir "Afet Koordinasyon Merkezi (AKOM)" kurulması stratejik eylemdir (MBB-GAP, 2024: 55-58).
Ekonomik Kalkınma	**Yeşil Ekonomi ve İstihdam**	"Yeşil Dönüşüm Ofisi" kurularak göçmenlerin ve yerel halkın yeşil sektörlerde (geri dönüşüm, yenilenebilir enerji) istihdamının sağlanması ve tarımsal üretimde kadın kooperatiflerinin desteklenmesi amaçlanmıştır (MBB-GAP, 2024: 63-64).
Finansman Stratejisi	**Göçe Dayalı Bütçeleme**	Belediye bütçesinden afet ve göç durumlarında kullanılmak üzere özel bir fon oluşturulması ve birim bazlı "göç harcamaları

Tablo 3.17 (Devam) *Mersin Göç Ana Planında Stratejik Müdahale ve Hedefler*

		çalıştayları" ile bütçe disiplininin sağlanması planlanmıştır (MBB-GAP, 2024: 66).
	Uluslararası Hibe Kullanımı	IOM, GIZ, UNHCR ve Dünya Bankası gibi kuruluşlarla işbirliklerinin (Güneş enerjili kurutma tesisi, Mesleki eğitim merkezleri vb.) sürdürülmesi ve "Proje Tarama Ekipleri" kurularak hibe fonlarına erişimin artırılması hedeflenmiştir (MBB-GAP, 2024: 18-60).
Veri ve Koordinasyon	**Veriye Dayalı Yönetim**	Göçmenlere yönelik "Veri Tabanı" oluşturulması, hizmet sunan tüm birimlerde "Göç Koordinatörleri" belirlenmesi ve STK'larla düzenli koordinasyon toplantıları yapılması kurumsal bir zorunluluk olarak belirlenmiştir (MBB-GAP, 2024: 61-65).

Kaynak: (MBB-GAP, 2024).

Tablo 3.17'de yer alan Mersin Büyükşehir Belediyesi'nin 2025-2029 dönemini kapsayan Göç Ana Planı, yerel yönetim literatüründe kriz odaklı reaktif yaklaşımlardan stratejik yönetişim modellerine geçişin somut bir projeksiyonu niteliğinde olup; soyut politik söylemlerden ziyade su tüketim artışı, katı atık tonajı ve nüfus makası gibi ampirik verilerle desteklenen kapsamlı bir "Rezilyans Analizi" üzerine kurgulanması bakımından yüksek teknik geçerlilik sunmaktadır. Göç Ana Planı, bir yandan kapsayıcılık ve anti-ayrımcılık ilkelerini kurumsal kimliğine entegre ederken, diğer yandan yerel halkın sosyolojik tepkilerini bir risk parametresi olarak tanımlayıp hizmet sunumunda hassas bir denge gözetmekte; bu bağlamda Uyum Masası'ndan Göçmen Kadın Akademisi'ne ve Yeşil Dönüşüm Ofisi'ne uzanan yapısal dönüşümler, göç olgusunun salt bir sosyal yardım teması değil, kentsel kalkınmanın ekonomik ve ekolojik bir bileşeni olarak algılandığını desteklemektedir.

Ancak ilgili Tablo'da açıkça görüldüğü üzere, stratejik hedeflerin gerçekleştirilmesinin büyük ölçüde uluslararası hibe ve fon mekanizmalarına endekslenmiş olması, dış kaynaklı finansman kesintileri durumunda planın sürdürülebilirliği ve uygulanabilirliği açısından majör bir stratejik risk teşkil etmektedir.

Nitekim Mersin'in göç yönetim ve yönetişim süreçleriyle ilgili diğer bir eylem planı, Mersin Sivil Katılım Stratejisi ve Eylem Planıdır. Mersin Sivil Katılım Stratejisi ve Eylem Planı, Sivil Katılım Görev Gücü'nün koordinasyonu ve UNDP (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) teknik desteğiyle, ilgili tüm paydaşların katılımına dayalı kapsayıcı bir süreçte geliştirilmiştir. Mersin'in öncelikli ihtiyaçları doğrultusunda belirlenen "Afet Hazırlığı ve Afet Sonrası

Toparlanma", "Göç ve Mülteci Çalışmaları" ve "Yerel Kalkınma ve Girişimcilik" olmak üzere üç tematik alan belirlenmiştir. Bu tematik alanlardan biri olan "Göç ve Mülteci Çalışmaları", kentteki insani kriz kaynaklı nüfus hareketliliğine yanıt vermeyi ve yerel yönetimler ile sivil toplum arasındaki işbirliğini güçlendirmeyi amaçlamaktadır (SKP, 2025: 4).

Tablo 3.18. *Mersin Örneğinde Yerel Göç Yönetişimi Stratejileri ve Eylem Mekanizmaları Analizi*

Yönetişim Boyutu ve Kavramsal Çerçeve	**Stratejik Hedef ve Eylem Alanı**	**İlgili Aktör Ağı (Paydaşlar)**	**Akademik Beklenti ve Yönetişim İşlevi**
Kurumlar Arası Koordinasyon *(Inter-institutional Coordination)*	**Kamu ve Sivil Toplum Arasında İletişimin Güçlendirilmesi:** Mersin Göç Ana Planı'nın yerel paydaşlara tanıtılması ve uygulanmasına dair işbirliği toplantılarının düzenlenmesi[1]. Ayrıca, göç alanında çalışan STK ve kamu kurumları arasında koordinasyon ve veri paylaşımının teşviği konusunda lobicilik yapılması	**Koordinatör:** MBB Sosyal Uyum Merkezi, MERGÖÇ **Paydaşlar:** Mersin İl Göç İdaresi, İlgili STK'lar, BM Ajansları	Parçalı kurumsal yapıların (silo effect) aşılarak, bütüncül bir yerel göç rejimi oluşturulması. Kamu otoritesi ile sivil toplum arasındaki "güven ve şeffaflık" açığının kapatılması.
Veriye Dayalı Politika ve Mekansal Analiz *(Data-Driven Policy & Spatial Mapping)*	**Mevcut Durum Analizi ve Hizmet Haritalaması:** Mersin'de göç yönetiminin mevcut durumu ve ihtiyaç analizi çalışmasının yapılması. UNHCR koordinesindeki "Services Advisor" hizmet haritalanmasının yaygınlaştırılması	**Koordinatör:** Mersin Üniversitesi (MERGÖÇ), MBB Sosyal Uyum Merkezi **Paydaşlar:** UNHCR, Mersin İl Göç İdaresi	Göçmen nüfusun mekansal dağılımı ve ihtiyaçlarının ampirik veriye dayalı tespiti. Hizmet mükerrerliğinin önlenmesi ve kaynak optimizasyonu sağlanması.
Demokratik Denetim ve Sivil İzleme *(Civil Monitoring & Accountability)*	**Sivil İzleme Mekanizmasının Kurulması:** Göç alanında uzman katılımcılardan oluşan bir "Sivil İzleme Komisyonu" kurulması ve kamu/STK faaliyetlerinin	**Koordinatör:** Mersin Kent Konseyi **Paydaşlar:** MERGÖÇ, İl Sivil Toplumla	Yerel yönetim faaliyetlerinin hesap verebilirliğini artıran bir "watchdog" (gözetim) fonksiyonu oluşturulması. Yönetişim sürecinin demokratik meşruiyetinin artırılması.

Tablo 3.18 (Devam) *Mersin Örneğinde Yerel Göç Yönetişimi Stratejileri ve Eylem Mekanizmaları Analizi*

	izlenerek yıllık çalıştayda tartışılması	İlişkiler Müd., Baro	
Örgütsel Kapasite Geliştirme *(Organizational Capacity Building)*	**STK Kapasitesinin ve Görünürlüğünün Artırılması:** Yerel STK'ların proje hibe desteklerine başvuruları için rehberlik verilmesi. Deneyimli ulusal/uluslararası STK'lar ile yerel STK'ların eşleştirilmesi (mentörlük)	**Koordinatör:** MBB Dış İlişkiler ve Projeler Şb. Md. **Paydaşlar:** Çukurova Kalkınma Ajansı, Kızılay Toplum Merkezi	Sivil toplumun profesyonelleşmesi ve finansal sürdürülebilirliğinin sağlanması. Yerel aktörlerin proje yönetim kapasitesinin artırılarak uluslararası fonlara erişimin kolaylaştırılması.
Sosyal Uyum ve Mikro-Yönetişim *(Social Cohesion & Micro-Governance)*	**Mahalle Düzeyinde Uyum ve Temsiliyet:** Muhtarlıklarla işbirliği içinde "komşu kültürü"nün geliştirilmesi. Göçmenleri temsil eden STK'lara Kent Konseyi meclislerinde temsiliyet verilmesi	**Koordinatör:** MBB Sosyal Uyum Merkezi, Mersin Kent Konseyi **Paydaşlar:** İlçe Belediyeleri, Muhtarlık İşleri Dairesi	Göçün getirdiği toplumsal kutuplaşma riskine karşı "aşağıdan yukarıya" (bottom-up) uyum stratejileri. Göçmenlerin "kent hakkı" bağlamında karar alma süreçlerine dahil edilmesi (siyasal kapsayıcılık).
Dijital Yönetişim ve Bilgi Paylaşımı *(Digital Governance)*	**Dijital Platform ve İletişim Ağları:** Mersin'de göç çalışmalarının tanıtıldığı dijital bir platformun kurulması ve farklı dillerde (Arapça, Türkçe) WhatsApp gruplarının oluşturulması	**Koordinatör:** MBB Sosyal Uyum Merkezi **Paydaşlar:** Mersin Kent Konseyi, İl Göç İdaresi	Bilgi asimetrisinin azaltılması. Göçmen topluluklara ve hizmet sağlayıcılara hızlı erişim sağlayan dijital yönetişim araçlarının devreye sokulması.

Kaynak: (Mersin Sivil Katılım Stratejisi ve Eylem Planı (2025-2026) içerisinde yer alan bilgilerden faydalanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur).

Tablo 3.18, Mersin Sivil Katılım Stratejisi ve Eylem Planı (2025-2026)' nda göç yönetişimi bağlamında irdelenmiştir. Bu plan doğrultusuda Mersin'de göç yönetişiminin çok katmanlı ve ağ-temelli bir kurumsal mimari üzerinden kurgulandığını; kurumlar arası koordinasyon, veri temelli politika üretimi, sivil denetim, kapasite geliştirme, mahalle ölçekli mikro-yönetişim ve dijital bilgi paylaşımı eksenlerinde bütüncül bir çerçeveye dayandığını göstermektedir. Bu yapı, kamu otoritesi ile yerel yönetim, üniversite, uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum arasında

yatay ve dikey eşgüdümü güçlendirerek hem güven ve şeffaflık üretmeyi hem de mekânsal ihtiyaç analizine dayalı kaynak optimizasyonunu hedeflemektedir. Özellikle sivil izleme mekanizmaları ve mahalle düzeyindeki temsiliyet araçları, yönetişimin demokratik meşruiyetini artıran katılımcı bir boyut kazandırırken; STK kapasitesinin ulusal/uluslararası fonlara erişim üzerinden tahkimi, yerel düzeyde kurumsal sürdürülebilirliği desteklemektedir. Dijital platformlaşma ise bilgi asimetrisini azaltarak hizmetlere erişimi kolaylaştırmakta ve çok aktörlü yapının koordinasyon maliyetlerini düşürmektedir. Bu çerçeve, göçü yalnızca insani bir mesele değil, aynı zamanda kurumsal öğrenme, çok düzeyli yönetişim ve toplumsal uyum perspektifinden ele alan stratejik bir yerel yönetim pratiğine işaret etmektedir.

Özetle Mersin'in klasik, hiyerarşik "göç yönetimi" (devlet merkezli) anlayışından; sivil toplumu, üniversiteyi (MERGÖÇ) ve uluslararası aktörleri (UNHCR) kapsayan yatay bir "göç yönetişimi" modeline geçiş çabasında olduğunu desteklemektedir Mersin'in hem deprem sonrası iç göç hem de mülteci hareketliliği nedeniyle "çifte kriz" baskısı altında olduğunu vurgulamaktadır. Göç politikalarının ulusal düzeyden yerel düzeye (belediyeler ve kent konseyleri) devredilmesinin pratik bir örneği olarak, Kent Konseyi bünyesinde göçmen STK'larına temsiliyet verilmesi literatürdeki "entegrasyonun yerelleşmesi" tartışmalarına güçlü bir ampirik veri sunmaktadır.

3.3.4. Tarsus Belediyesi

T.C. Tarsus Belediyesi de yerel düzeyde göç yönetimi ve hizmet sunumu bağlamında çok katmanlı bir rol üstlenmekte; idari, sosyal ve sosyo-ekonomik boyutları içeren bütüncül bir yaklaşım sergilemektedir. UNHCR ile yapılan işbirliği çerçevesinde kurulan Göç Koordinasyon Merkezi aracılığıyla göçmenlerin belediye hizmetlerine erişimini kolaylaştırmak, talep ve şikâyetlerini kayıt altına almak ve saha ziyaretleri yoluyla göçmen profilini çıkarmak suretiyle veri temelli ve kurumsallaşmış bir yerel göç yönetişimi modeli geliştirmektedir; merkezde görev yapan sosyal hizmet uzmanları ve Arapça-Türkçe tercümanlar ile personel giderlerinin UNHCR tarafından karşılanması, çok aktörlü yönetişim ve uluslararası destek mekanizmalarının yerel kapasite inşasına katkısını göstermektedir (T.C. Tarsus Belediyesi, 2024: 231). Nitekim 15.04.2023 tarihinde UNHCR Türkiye Temsilcisi Philippe Leclerc ve beraberindeki heyetin katılımıyla yürütülen etkinlikler, belediyenin strateji ve iş geliştirme süreçlerine uluslararası aktörlerin katkısını somutlaştırmakta; çocuklara yönelik sosyal etkinlikler üzerinden sosyal uyum ve toplumsal bütünleşme hedefi güçlendirilmektedir

(T.C. Tarsus Belediyesi, 2024: 95). Ayrıca ICMPD ve T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü işbirliğiyle, AB finansmanlı FRIT (Türkiye'deki Mülteciler için Yardım Programı) kapsamında yürütülen ENHANCER Projesi aracılığıyla geçici koruma altındaki Suriyeliler ile ev sahibi toplumun sürdürülebilir iş ve istihdam alanlarına erişiminin desteklenmesi; mantar yetiştiriciliği eğitimi, ortak üretim atölyesi, üretim seraları ile kurutma ve paketleme tesislerinin kurulmasının hedeflenmesi, belediyenin göç yönetiminde sosyo-ekonomik entegrasyonu önceleyen kalkınma temelli bir perspektif benimsediğini ortaya koymaktadır (T.C. Tarsus Belediyesi, 2022: 183).

Tarsus Belediyesi, yabancı uyruklu çiftlerin nikâh akitlerini gerçekleştirerek medeni haklara erişim süreçlerinde kurumsal kolaylaştırıcı işlev görmekte ve yabancı kimlik numaralı mültecilerin evlenme bildirimlerini tescil edilmek üzere İl Göç İdaresi Müdürlüğüne ileterek merkezi idare ile yerel yönetim arasında eşgüdüm sağlamaktadır (T.C. Tarsus Belediyesi, 2024: 268). Bu çerçevede Tarsus Belediyesi, hukuki-idari işlemlerden sosyal uyum faaliyetlerine ve ekonomik kapasite geliştirmeye uzanan çok boyutlu müdahaleleriyle yerel düzeyde göç yönetişiminin kurumsal bir aktörü olarak konumlanmaktadır.

3.3.5. Antalya ve Mersin Belediyelerinde Göç Yönetişimi

Antalya ve Mersin büyükşehir belediyeleri ile bunlara bağlı ilçe belediyelerinin (Muratpaşa ve Tarsus örneklemi özelinde) faaliyet raporları, stratejik planları ve ampirik saha araştırması verileri ışığında gerçekleştirilen karşılaştırmalı olarak değerlendirildiğinde, yerel düzeydeki göç yönetişimi pratiklerinde belirgin bir ayrışmaya işaret etmektedir. Antalya özelinde yürütülen incelemeler, belediyelerin göç yönetimi ve yönetişim süreçlerine katılımının operasyonel ve stratejik düzeyde kısıtlı kaldığını ortaya koyarken; Mersin örneğinde, başta Mersin Büyükşehir Belediyesi olmak üzere yerel aktörlerin IOM ve UNHCR gibi uluslararası kuruluşlarla kurduğu kurumsal ağlar ve merkezi yönetim birimleriyle tesis edilen koordinasyon mekanizmaları, çok katmanlı yönetişim ilkeleriyle daha uyumlu bir tablo çizmektedir.

Her ne kadar Mersin'deki mevcut pratikler, paydaş katılımı ve kurumsal bütünleşme açısından ideal "yönetişim" modelini tam anlamıyla karşılamasa da, ulusal literatür ve saha bulguları bağlamında Antalya ile kıyaslandığında, Mersin'in göç olgusunu yönetişim ekseninde içselleştirme ve kurumsallaştırma kapasitesinin istatistiksel ve nitel açıdan anlamlı derecede yüksek olduğu sonucuna varılmaktadır.

3.4. YEREL AKTÖRLERİN GÖÇ YÖNETİŞİMİ SÜREÇLERİNDEKİ ETKİLEŞİMLERİ

Yerel yönetişim mekanizmalarının göç olgusuyla imtihanında, belediyeler, sivil toplum kuruluşları ve merkezi yönetimin taşra teşkilatları arasındaki etkileşim biçimleri, göçün yereldeki sürdürülebilirliğini belirleyen temel parametreleri oluşturmaktadır. Bu süreçte yerel aktörler, sadece hizmet sunucu birer birim değil, aynı zamanda uluslararası kuruluşlar ile yerel topluluklar arasında köprü vazifesi gören, yatay ve dikey koordinasyonun merkezinde yer alan stratejik paydaşlar olarak konumlanmaktadır. Türkiye'de belediyeler bünyesinde faaliyet gösteren Kent Konseyleri, ulusal literatürde yerel yönetişim mekanizması olarak görülürken, saha çalışmam ve gözlemlerim neticesinde göç yönetişimi bağlamında her hangi bir sorumluluk üstlenmediği kanısındayım (Atılgan & Yıldırım, 2022: 199). Özellikle bu araştırmanın konusu olan Antalya ve Mersin kentlerde göç dinamikleri farklılık gösteren kentlerde, aktörler arası bu etkileşim; mali kaynakların paylaşımı, hukuki yetki sınırlarının esnetilmesi ve toplumsal uyum projelerinin kurumsallaşması noktasında dinamik bir yapı sergilemektedir. Dolayısıyla yerel aktörlerin çok düzeyli yönetişim perspektifiyle birbirine eklemlenmesi, göç yönetiminin salt bir kriz yönetimi olmasından çıkarak, katılımcı ve kapsayıcı bir kentsel politika haline dönüşmesini sağlamaktadır. Günümüzde Antalya ve Mersin kentleri özelinde göç yönetişimine ilişkin kurumsal mekanizma, esasen İl ve İlçe Göç Kurulları ile sınırlıdır. Bu kurullarda alınan kararlar ise bağlayıcı nitelik taşımaktan ziyade danışma işlevi görmekte, göç politikalarının uygulanmasına yönelik yönlendirici bir rol üstlendiği görülmektedir.

3.4.1. Göç Yönetişiminde Aktörler Arası Etkileşim

Türkiye'nin göç yönetimi ve yönetişimi mimarisinde uluslararası aktörlerin stratejik rolü, yerel düzeydeki uygulama kapasitesinin tahkim edilmesinde belirleyici bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Bu araştırmanın odağını teşkil eden Antalya ve Mersin illerinde de uluslararası kuruluşlar, hibe programları ve teknik işbirliği projeleri vasıtasıyla yönetişim süreçlerine doğrudan katılım sağlamaktadır. Literatür taraması, ilgili belediyelerin faaliyet raporları ve stratejik planları ile kurum temsilcileriyle gerçekleştirilen mülakatlar; UNHCR/UNHCR'ın yerel yönetimlerin göç yönetimi kapasitelerini geliştirme noktasında kapsamlı destekler sunduğunu doğrulamaktadır. Bu destek mekanizmalarının, özellikle geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin yoğun olarak ikamet ettiği Gaziantep, Şanlıurfa, Adana, Mersin ve Hatay gibi kentlerde çok daha kristalize olduğu gözlemlenmektedir. Bu bağlamda, IOM ile MBB

arasındaki partnerlik, göç yönetimi süreçlerine aktarılan ciddi mali ve teknik kaynaklar bakımından stratejik bir model sunmaktadır. Mersin ölçeğinde, Büyükşehir Belediyesi ile Mersin İl Göç İdaresi Müdürlüğü arasındaki eş güdüm ve iş birlikleri yönetişimin yerel ayağını güçlendirirken; Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin projeksiyonu incelendiğinde, uluslararası aktörlerle kurulan ilişkilerden ziyade, Antalya İl Göç İdaresi Müdürlüğü başta olmak üzere merkezi yönetim birimleriyle tesis edilen dikey hiyerarşik ve koordineli işbirliğinin çok daha baskın bir karakter sergilediği görülmektedir

3.4.2. Göçmenlerin Yerel Yönetişim Süreçlerine Katılımı

Türkiye'de yerleşik yabancıların yerel yönetişim mekanizmalarına eklemlenme süreçleri, büyük ölçüde dernek ve vakıf tüzel kişilikleri çatısı altında, kent konseyleri ya da belediye bünyesinde ihdas edilen yabancılar meclisleri aracılığıyla şekillenmektedir. Ancak literatürdeki bulgular ve mevcut uygulamalar, bu katılımın kurumsal düzeyde oldukça sınırlı kaldığını ve Antalya ölçeği dışındaki örneklerin sürdürülebilirlik noktasında zafiyet yaşadığını göstermektedir. Bu bağlamda, Türkiye'deki ilk kurumsal girişim olan ve gönüllülük esasına dayalı bir danışma kurulu niteliği taşıyan Alanya Yabancılar Meclisi, 2004 yılından bu yana yerleşik yabancıların karar alma süreçlerine katılımında öncü bir model teşkil etmektedir (Öztürk & Yarar, 2018: 426; Yıldırım & Ayhan, 2019: 598).

2019 yılı itibarıyla 16 farklı ülkeden 40 üyeyi bünyesinde barındıran bu yapı, günümüzde "Yeni Alanyalılar Meclisi" adı altında Belediye Kültür ve Turizm Komisyonu şemsiyesi altında yeniden yapılandırılarak kurumsal kimliğini pekiştirmiştir (Yıldırım & Ayhan, 2019: 611; Bardakçı Tosu, 2025: 61).

Benzer bir motivasyonla 2018 yılında kurulan "Bursa Kent Konseyi Yabancılar Meclisi", tematik meclisler arasında yerini almış olsa da güncel veriler bu yapının aktif işlevselliğini yitirdiğine işaret etmektedir (Yıldırım, 2020: 97).

Buna mukabil, 2020 yılında Muratpaşa Belediyesi desteğiyle Abdullah Sevimçok Sivil Toplum ve İnovasyon Merkezleri (ASSİM) çatısı altında hayata geçirilen Yabancılar Meclisi, 16 farklı ülkeden kültür ve dayanışma derneklerinin temsilcilerini bir araya getirerek çok kültürlü bir yönetişim platformu oluşturmuştur. Beate Göktekin başkanlığında faaliyetlerine başlayan bu meclis, kabul edilen 16 maddelik çalışma usul ve esasları yönetmeliği ile katılım sürecini normatif bir çerçeveye oturtmayı amaçlamıştır (Muratpaşa Belediyesi, 2020).

3.4.3. Antalya'da Faaliyet Gösteren Sivil Toplum Kuruluşları

Antalya'daki sivil toplum ekosistemi, kentin demografik yapısını büyük ölçüde şekillendiren başta Rusya Federasyonu, Kazakistan, Ukrayna ve Kırgızistan gibi eski Sovyetler Birliği ülkelerinden gelen yerleşik yabancıların yoğun katılımıyla dinamik bir nitelik kazanmaktadır. Bu göçmen gruplarının sivil toplum sektöründeki proaktif tutumları, bölgedeki yabancılar meclislerinin işleyişine de doğrudan sirayet etmektedir. Antalya İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdürlüğü'ne 7 Ocak 2025 tarihinde Bilgi Edinme Kanunu kapsamında yapılan başvuru neticesinde edinilen bilgiye göre Antalyada göçmenlere (yabancılara) yönelik Faaliyet Gösteren sivil toplum kuruluşları ise; Ukrayna Ailesi Derneği, Alanya Rus Eğitim ve Kültür Derneği, Alanya Polonyalılar Kültür ve Dostluk Derneği, Rusça Konuşan Aileler ve Çocukları Eğitim Kültür ve Dayanışma Derneği, Rusya Dostluk ve Kültür Derneği, Rus Sanat ve Kültür Derneği, Antalya Azerbaycan Kültür ve Dayanışma Derneği, Slav Kültür ve Eğitim Derneği, Türkiye Çin İş İnsanları Derneği, Alanya Finliler Derneği, Polonyalılar Kültür ve Eğitim Derneği, Kazakistan ve Avrasya Devletleri Dostluk ve Kültür Derneği, Filiz Bağımsız Devletler Topluluğu Eğitim Kültür Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Ukrayna Kültür Sanat Derneği, Akdeniz Ukraynalılar Derneği, Kırgızistan Kadınları ve İş İnsanları Derneği, Ukrayna Alanya Dayanışma Derneği, Kırgızeli Kültür ve Dayanışma Derneği, Azerbaycan Halklar Dostluğu Derneği, İran ve Komşu Ülkeler Dostluk Derneği, Antalya İran İşadamları Derneği, İran Kültür ve Dayanışma Derneği, Antalya Kazak Yurttaşları Derneği, İsveçliler Derneği, Alanya Yabancıları Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Antalya Uygurlar Derneği, Antalya Çinliler Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Ukrayna Seninle Başlar Yardım Derneği, Ukrayna Kültür ve Dayanışma Derneği, Kazakistanlı İş İnsanları Derneği, Uygur Halk Derneği, Antalya Kore Kültür Derneği, Özbekistanlılar Derneği, Büyük Asya Derneği, Alanya Azerbaycanlılar Derneği, Tataristan Kültür Derneği ve Antalya Ukraynalılar Eğitim ve Kültür Derneği gibi geniş bir yelpazede çeşitlenen çok sayıda kuruluşun varlığını teyit etmektedir.

Bu kurumsal yapılara ek olarak, göç olgusunu sanat disipliniyle ilişkilendirerek uyum süreçlerine katkı sunan Uluslararası Kültür Sanat Göç ve Uyum Derneği (US-DER) gibi yapılar da saha çalışmalarında stratejik bir rol oynamaktadır. Kamu ayağında ise, 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu çerçevesinde tesis edilen Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları (SYDV), T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde göçmenlere yönelik çok boyutlu hizmetler sunarak kurumsal sosyal destek mekanizmalarının temel taşını oluşturmaktadır (T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, t.y.; Tarsus SYDV, t.y.).

3.4.4. Mersin'de Faaliyet Gösteren Sivil Toplum Kuruluşları

Mersin'deki göçmen profilinin baskın bir biçimde geçici koruma statüsü altındaki Suriyelilerden oluşması, kentteki sivil toplum ekosisteminin öncelikli olarak bu gruba yönelik doğrudan insani yardım ve destek faaliyetlerine odaklanmasına sebebiyet vermiştir. Ancak saha çalışmaları verileri, bölgede faaliyet gösteren pek çok derneğin mali ve ekonomik kısıtlar nedeniyle operasyonlarını sonlandırdığına veya faaliyet merkezlerini Adana gibi çevre illere naklettiğine işaret etmektedir. Bu süreçte uluslararası aktörlerin rolü kritik bir önem arz etmekte olup; Uluslararası Göç Örgütü (IOM), Mersin Büyükşehir Belediyesi başta olmak üzere çeşitli kamu kurumlarıyla işbirliği içerisinde, özellikle geçici koruma altındaki bireylerin hizmetlere erişimini kolaylaştıracak projeler yürütmektedir. IOM Mersin Ofisi resmen kapanmış olsa da kurumun Mersin Büyükşehir Belediyesi ile ortaklaşa tesis ettiği "Sosyal Uyum Merkezi" bünyesinde operasyonel sürekliliğini koruduğu gözlemlenmektedir. Kentte yabancılara yönelik faaliyet gösteren temel kurumsal yapılar arasında Sahil Özgürlük Sandalı Derneği, Mersin Hayırevi Yardımlaşma ve Kültür Derneği, Baraka Hayır Derneği, Maharet Kapasite Geliştirme Derneği, Humuslular Derneği, Suriye İlim ve Eğitim Yayma Derneği, Suriyeli Çocukları Koruma ve Yaşatma Derneği, Mersin Berlin Dostluk Derneği ve Çukurova Göç ve Mülteci Araştırma İzleme Derneği öne çıkmaktadır (T.C. Mersin Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü, 2020; T.C. Tarsus Belediyesi, 2024: 91). Kamu düzeyindeki sosyal destek mekanizmalarının yerel izdüşümü olarak ise Tarsus Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, saha bulgularının da teyit ettiği üzere, başta Suriyeliler olmak üzere ilçede ikamet eden tüm göçmen gruplarına yönelik çok katmanlı hizmet sunumuna devam etmektedir.

3.5. ÜNİVERSİTELERİN GÖÇ YÖNETİŞİMİNDEKİ KATKILARI

Küresel göç rejimlerinin devlet-merkezli yapıdan çok aktörlü ve çok düzeyli yönetişim modeline evrilmesiyle birlikte üniversiteler, göç yönetimi ve göç yönetişiminin hem epistemik hem de kurumsal aktörleri hâline gelmiştir; özellikle üniversite araştırma merkezleri ve tematik laboratuvarlar, politika üretimine bilgi temelli katkı sunarak bu dönüşümde merkezi rol oynamaktadır. Güney Carolina Üniversitesi bünyesindeki Walker Uluslararası ve Alan Çalışmaları Enstitüsü bünyesinde faaliyet gösteren Göç Laboratuvarı gibi yapılar, disiplinlerarası bilgi üretimi aracılığıyla göçün yerel ve küresel boyutlarını analiz ederek göç yönetim kapasitesini güçlendiren kurumsal örnekler sunmaktadır (University of Southern California, t.y.).

Türkiye’de göç yönetişimi alanında üniversiteler, bilgi üretimi, politika geliştirme ve uygulamaya yönelik kapasite inşası açısından önemli katkılar sunmaktadır. Bu katkılar, özellikle göç alanında uzmanlaşmış enstitüler ve araştırma birimleri aracılığıyla kurumsal bir nitelik kazanmaktadır. Devlet üniversiteleri bünyesinde kurulan bu yapılar, hem ulusal hem de uluslararası düzeyde göç olgusunun çok boyutlu analizine imkân sağlamaktadır.

Tolay’ın (2015) belirttiği üzere, Türkiye’de göç araştırmalarının ivme kazanması 2004 yılında kurulan Koç Üniversitesi Göç Araştırma Programı olan daha sonraki süreçte kurumsal yapısını tamamlayarak merkez statüsüne geçmiş olan MiReKoç ve CARIM (Uluslararası Göç Üzerine Uygulamalı Araştırmalar için Avrupa-Akdeniz Konsorsiyumu) yanı sıra 2005 yılında kurulan İstanbul Bilgi Üniversitesi Göç Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi gibi kurumsal yapıların ortaya çıkışıyla kurumsallaşmış ve alanın gelişiminde canlandırıcı bir rol oynamıştır (Kaya, 2008; Tolay, 2015: 62; Altundal & Güzel 2025:123). Bu kurumsal gelişim, Ahmet İçduygu ve Kemal Kirişci’nin öncü çalışmalarıyla açılan epistemolojik zeminde Sema Erder, Deniz Yükseker, Didem Danış ve Bianca Kaiser’in niteliksel katkıları sayesinde disiplinlerarası bir derinlik kazanarak göç çalışmalarını Türkiye sosyal bilimler literatüründe özgün bir akademik alan haline getirmiştir (Tolay, 2015: 62-63).

Altundal ve Güzel (2025) Türkiye'deki üniversitelerin göç uygulama ve araştırma merkezleri üzerine web sayfaları üzerinden gerçekleştirdikleri araştırılmalarına göre, Türkiye’deki göç uygulama ve araştırma merkezleri, sayısal artışlarına rağmen bilimsel üretim ve toplumsal katkı açısından sınırlı bir performans sergilemekle birlikte yapılan bilimsel etkinliklerin azlığı ve dijital platformlardaki bilgi paylaşımının yetersizliği; bu merkezlerin görünürlüğünü, akademik etkileşimini ve kurumsal şeffaflığını kısıtlayan temel unsurlar olarak tanımlamaktadır (Altundal & Güzel, 2025: 124).

Gaziantep Üniversitesi bünyesinde 25 Mayıs 2018 tarihinde kurulan Göç Enstitüsü, Türkiye’nin yoğun göç alan sınır illerinden biri olan Gaziantep’te faaliyet göstermesi bakımından stratejik bir konuma sahiptir. Enstitü, zorunlu göç, mültecilik, uyum politikaları ve yerel düzeyde göç yönetimi gibi konularda akademik çalışmalar yürüterek bölgesel ve ulusal politikalara katkı sunmaktadır.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü ise 20 Temmuz 1982 tarihinde kurulmuş olup, Türkiye’de göç ve nüfus araştırmalarının öncü kurumsal yapılarından biridir. Ankara’da

faaliyet gösteren enstitü, uzun yıllara dayanan akademik birikimiyle iç ve dış göç, demografik dönüşüm ve nüfus politikaları alanlarında bilimsel veri üretmekte ve karar alıcılar için referans niteliğinde çalışmalar gerçekleştirmektedir.

Marmara Üniversitesi bünyesinde 1 Mayıs 2023 tarihinde kurulan Nüfus ve Sosyal Araştırmalar Enstitüsü, göç çalışmalarını disiplinlerarası bir perspektifle ele almaktadır. Enstitü çatısı altında faaliyet gösteren Göç Laboratuvarı (Migration Lab), hâlihazırda Türkiye'de bu alandaki tek laboratuvar olma özelliğini taşımaktadır. Göç Laboratuvarı, yenilikçi araştırma yöntemleri, veri analizi ve uygulamalı çalışmalar yoluyla göç yönetişimine akademik ve teknik katkılar sunmakta; üniversitelerin göç alanındaki kurumsal kapasitesini güçlendirmektedir (Marmara Üniversitesi Nüfus ve Sosyal Araştırmalar Enstitüsü, 2025).

Işık Üniversitesi İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi bünyesinde 2025 yılında kurulan "Emotics Lab: Duygular ve Siyaset" araştırma laboratuvarı, siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler disiplinlerini "duygular sosyolojisi" perspektifiyle yeniden yorumlayan multidisipliner araştırma merkezi işlevi görmektedir (Işık Üniversitesi, 2025). Laboratuvar; siyasi kampanyalar, seçmen davranışları, Türkiye'nin dış ve güvenlik politikalarındaki algı süreçleri, kolektif bellek, milliyetçilik ve emperyal nostalji gibi geniş bir izlekte akademik çıktılar üretmektedir (Emotics Lab, t.y.). Prof. Dr. Seda Demiralp'in direktörlüğünde yürütülen bu çalışmalar, Türkiye siyasetindeki hâkim söylemlerin ve duygusal kodların analitik çözümlemesine odaklanmaktadır.

Bu araştırma bağlamında, Emotics Lab bünyesinde gerçekleştirilen göç ve teknoloji odaklı çalışmalar kritik bir referans noktası teşkil etmektedir. Bu eksende Prof. Dr. Rabia Karakaya Polat tarafından yürütülen araştırmalar; göç ve mülteci söylemlerinde duyguların işlevsel rolü, dijital dışlanma mekanizmaları ve göç yönetiminde biyometrik teknolojilerin kullanımı gibi tematik alanlara yoğunlaşmaktadır (Emotics Lab, t.y.). Polat'ın AB COST Aksiyonu (COREnet) çerçevesindeki çalışmaları, Avrupa genelinde göç ve dini çeşitlilik olgusunu; empati, merhamet ve dayanışma gibi duygusal taksonomiler üzerinden soruşturmaktadır. Özellikle biyometrik donanımlı mobil göç araçlarının kamuoyunda inşa etmeyi hedeflediği 'her şey kontrol altında' anlatısı üzerine gerçekleştirdiği akademik çalışma, bir üniversitenin göçü anlmaya ve kontrol altına almaya yönelik ortaya koyduğu akademik birikim Üniversitelerin göç yönetimine olan doğrudan katkılarını desteklemektedir (Emotics Lab, 2024), Bu çalışmalara ek olarak Emotics Lab bünyesindeki Dezenformasyon Çalışma Ağı, siyasi aktörler ve medya

temsilcileri tarafından üretilen dezenformatif ve propagandist içeriklerde duyguların manipülatif kaldıraç olarak kullanımını gibi çeşitli akademik konularda araştırmalar gerçekleştirmektedir (Emotics Lab, t.y.).

Araştırma merkezlerinin bilimsel işbirliği ve üretkenlik üzerindeki etkisini inceleyen Ponomariov ve Boardman (2010), bu yapıların araştırmacı ağlarını genişlettiğini ve bilimsel-teknik beşerî sermayeyi artırdığını ortaya koymakta (Ponomariov & Boardman, 2010: 615). Boardman ve Gray (2010) ise merkezlerin kamu politikaları ile üniversite arasında arayüz işlevi gördüğünü ve devlet politikalarının uygulanmasında kurumsal araçlara dönüştüğünü vurgulamaktadır. Clark (2010) araştırma merkezlerini çok ölçekli inovasyon ve kalkınma politikalarının koordinatörü olarak tanımlayarak, üniversitelerin yerel ve ulusal politika süreçlerine entegre olduğunu göstermektedir. Kumar (2017) ise bu merkezlerin araştırma kalitesini ve kurumsal uzmanlaşmayı artırarak politika yapım süreçlerinde teknik otorite sağladığını belirtmektedir.

Bununla birlikte üniversitelerin rolü yalnızca bilgi üretimiyle sınırlı değildir; uluslararası akademik hareketlilik üzerinden göç akışlarını doğrudan şekillendiren kurumsal aktörlerdir. Daha geniş bir karşılaştırmalı analizde Brunner vd., (2025), yükseköğretim kurumlarının Avustralya, Kanada ve Almanya'da "mıknatıs, kapı bekçisi, gözetmen ve arıtıcı" aktörler olarak göç yönetişiminin kurumsal bileşenlerine dönüştüğünü ileri sürmekte (Brunner vd., 2025: 5-9); bu durum üniversitelerin kabul, izleme ve statü yönetimi mekanizmaları üzerinden düzenleyici işlev üstlendiğini göstermektedir. Yükseköğretimin göçmenlerin vatandaşlığa ve kalıcı yerleşime geçiş süreçlerinde yönlendirici rol oynamaktadır (Brunner vd.,2025.

Bu çerçeve, Panizzon ve Van Riemsdijk'in (2018) göç yönetişimini çok düzeyli bir yapı olarak tanımlayan yaklaşımıyla birlikte değerlendirildiğinde, üniversitelerin yerel entegrasyon süreçlerinden ulusötesi bilgi ağlarına kadar uzanan geniş bir yönetişim alanında konumlandığı görülmektedir (Panizzon & van Riemsdijk, 2018: 1217). Dolayısıyla üniversiteler, hem epistemik otorite üretimi hem de düzenleyici kapasite aracılığıyla, çağdaş göç rejimlerinde yüksek katılım düzeyine sahip, norm üreten ve politika şekillendiren kurucu aktörler olarak işlev görmektedir. Türkiye'de kamu otoriteleri ve politika yapıcılar; göç hareketliliğinin rasyonel bir düzlemde koordine edilmesi, yönetilmesi ve kanıta dayalı (evidence-based) sürdürülebilir stratejilerin geliştirilmesi noktasında kapsamlı ve nitelikli istatistiksel verilere gereksinim duymaktadır. Bu kritik verilerin üretilmesi ve bilimsel bir süzgeçten geçirilerek

analiz edilmesi sürecinde, başta Göç Araştırma Merkezleri olmak üzere üniversite bünyesindeki akademik birimler, sahip oldukları metodolojik yetkinlik ve kurumsal hafıza ile temel paydaş ve stratejik çözüm ortağı konumundadır.

Tablo 3.19. *Türkiye'de Üniversitelerde Faaliyet Gösteren Göç Araştırma Merkezleri*

Sıra	Üniversite Adı	Birim Adı	Açılış Tarihi	Üniversite Türü	Birim İli
1	Akdeniz Üniversitesi	Sosyal Politika ve Göç Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi	26.08.2020	Devlet	Antalya
2	Ankara Üniversitesi	Sosyal Politika ve Göç Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi[15]	09.10.2017	Devlet	Ankara
3	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Göç Araştırmaları Uygulama Ve Araştırma Merkezi	18.12.2019	Devlet	Ankara
4	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	Küresel Göç Uygulama ve Araştırma Merkezi	23.03.2016	Devlet	Ankara
5	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Göç Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi	21.10.2014	Devlet	Ankara
6	Atılım Üniversitesi	Göç Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi	19.08.2020	Vakıf	Ankara
7	Avrasya Üniversitesi	Göç Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi	25.11.2015	Vakıf	Trabzon
8	Bahçeşehir Üniversitesi	Göç ve Kent Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi	05.06.2024	Vakıf	İstanbul
9	Bitlis Eren Üniversitesi	Nüfus ve Göç Uygulama ve Araştırma Merkezi	14.12.2016	Devlet	Bitlis
10	Çukurova Üniversitesi	Göç ve Kalkınma Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi	02.01.2019	Devlet	Adana

[15] 23/2/2019 tarihli ve 30695 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan değişiklik ile Yönetmeliğin başlığı 'Ankara Üniversitesi Sosyal Politika Uygulama Ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği' iken Yönetmeliğe işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

Tablo 3.19 (Devam) *Türkiye'de Üniversitelerde Faaliyet Gösteren Göç Araştırma Merkezleri*

11	Dicle Üniversitesi	Göç ve Yönetim Uygulama ve Araştırma Merkezi	03.01.2017	Devlet	Diyarbakır
12	Düzce Üniversitesi	Göç Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi	27.11.2019	Devlet	Düzce
13	Gaziantep Üniversitesi	Göç Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi[16]	20.04.2017	Devlet	Gaziantep
14	Gaziantep Üniversitesi	Göç ve Siyaset Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi	19.06.2012	Devlet	Gaziantep
15	Hacettepe Üniversitesi	Göç ve Siyaset Uygulama ve Araştırma Merkezi	03.11.2011	Devlet	Ankara
16	Harran Üniversitesi	Göç Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi	19.04.2017	Devlet	Şanlıurfa
17	Hasan Kalyoncu Üniversitesi	Göç, Nüfus, Eğitim ve İstihdam Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi	28.12.2011	Vakıf	Gaziantep
18	Iğdır Üniversitesi	Nüfus ve Göç Uygulama ve Araştırma Merkezi	10.04.2019	Devlet	Iğdır
19	İstanbul Bilgi Üniversitesi	Göç Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi	07.06.1996	Vakıf	İstanbul
20	İstanbul Topkapı Üniversitesi	Göç Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi	20.02.2019	Vakıf	İstanbul
21	İstanbul Üniversitesi	Göç ve Göçmen Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi	17.02.2016	Devlet	İstanbul
22	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	Göç ve Yerel Yönetimler Uygulama ve Araştırma Merkezi	01.10.2014	Devlet	Kırşehir
23	Koç Üniversitesi	Göç Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi	15.04.2009	Vakıf	İstanbul

[16] İlgili araştırma merkezinin yönetmeliği web sayfasında bulunamamıştır.

Tablo 3.19 (Devam) *Türkiye'de Üniversitelerde Faaliyet Gösteren Göç Araştırma Merkezleri*

24	Konya Gıda Ve Tarım Üniversitesi	Göç ve Kalkınma Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi	23.01.2019	Vakıf	Konya
25	Manisa Celâl Bayar Üniversitesi	Nüfus ve Göç Uygulama ve Araştırma Merkezi	10.09.2014	Devlet	Manisa
26	Mardin Artuklu Üniversitesi	Göç Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi	26.02.2020	Devlet	Mardin
27	Mersin Üniversitesi	Göç Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi	29.07.2015	Devlet	Mersin
28	Polis Akademisi [17]	Göç ve Sınır Güvenliği Araştırma Merkezi	2014	Devlet	Ankara
29	Selçuk Üniversitesi	Uluslararası Göç ve Diaspora Uygulama ve Araştırma Merkezi	19.07.2017	Devlet	Konya
30	Trakya Üniversitesi	Göç ve Mübadele Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi	17.07.2019	Devlet	Edirne
31	Türk-Alman Üniversitesi	Göç ve Uyum Uygulama ve Araştırma Merkezi	19.07.2017	Devlet	İstanbul
32	Uşak Üniversitesi	Göç Araştırmaları ve Siyaset Uygulama ve Araştırma Merkezi	25.12.2019	Devlet	Uşak
33	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Nüfus ve Göç Uygulama ve Araştırma Merkezi	09.05.2012	Devlet	Van
34	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	Göç Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi	11.07.1992[18]	Devlet	Zonguldak

Kaynak: (YÖK, 2025, Birim İstatistikleri). (https://istatistik.yok.gov.tr/)

[17] Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü (2025), "Araştırma Merkezleri", https://gbe.pa.edu.tr/arastirma-merkezleri.html (Erişim Tarihi: 03.07.2025).

[18] Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi eski adıyla "Zonguldak Karaelmas Üniversitesi" 11.07.1992 tarihli 21281 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 3837 Sayılı Kanunun 9. Ek Maddesi ile kurulmuş olup, aynı tarihte bir göç araştırma merkezinin kurulmuş olma ihtimali gözükmektedir. Nitekim ilgili araştırma merkezinin yönetmeliği ilk kez 7.12.2003 tarihli ve 25309 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanmıştır.

Türkiye'de uluslararası göç alanındaki gelişmeler karar verici ve politika yapıcıların göç yönetimini aktifleştirme ve etkin hale getirmelerini zorunlu kılmıştır. Göç yönetiminin etkin ve sürdürülebilir olmasının sağlanması için özellikle bilimsel verilerin kullanılması, ulusal ve uluslararası iş birliklerinin artırılması ve kurumsallaşmanın güçlendirilmesi gerekmektedir. Türkiye 1990'lı yıllardan bu yana gerek mevzuat (1994 Göç Yönetmeliği, 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, Geçici Koruma Yönetmeliği) gerekse kurumsallaşma (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, sonrasında Göç İdaresi Başkanlığının kurulması) açısından göç yönetiminde dikkate değer adımlar atmıştır. Devlet düzeyindeki bu gelişmelerin yanı sıra, göç ile ilgili gerek devlet-vakıf üniversitelerinde gerekse sivil toplum kuruluşlarında göç konusuna odaklanan araştırma ve uygulama merkezleri faaliyete geçmiş ve konuya ilişkin bilimsel veri sağlanması alanındaki boşluklar giderilmeye çalışılmıştır.

Tablo 3.19'da görüldüğü üzere 2025 yılında Üniversite bünyesinde faaliyet gösteren 34 göç araştırma merkezi bulunmaktadır. Mevzuat Bilgi Sistem üzerinden 33 göç araştırma merkezinin yönetmeliklerine erişim sağlanabilirken Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi bünyesinde faaliyet gösteren Mülkiye Göç Araştırmaları Merkezi'nin yönetmeliğine erişim sağlanamamaktadır. Diğer taraftan, YÖK (2025) birim istatistiklerinde üniversiteler bünyesinde faal olan 34 göç araştırma merkezi bulunmaktadır. 9 Mayıs 2025 tarihli ve 32895 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan karar uyarınca, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi bünyesinde faaliyet göstermekte olan Göç ve Yoksulluk Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi'ne ilişkin yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır. (Resmî Gazete, 2025). Bu sebepten ötürü de Türkiye'de Üniversite bünyesinde faaliyet gösteren göç merkezlerinin sayısı 35'ten 34'e düşmüştür. Nitekim Türkiye'de üniversiteler bünyesinde kurulan göç odaklı enstitü ve araştırma merkezleri, göç yönetişiminin bilimsel temellerle ele alınmasını sağlamakta; politika yapım süreçlerine bilgi temelli katkılar sunarak akademi, kamu ve toplum arasındaki etkileşimi güçlendirmektedir.

Diğer taraftan Yükseköğretim Kurulu'nun birim istatistiklerinden farklı olarak Altundal & Güzel (2025)'e göre Türkiye'nin ilk göç araştırma merkezi koç Üniversitesi'nin göç araştırma Merkezi olan MİREKOÇ 2004 yıllında kurulmuş, 2005 yılında ise İstanbul Bilgi Üniversitesi'nin göç araştırma merkezinin kurulduğunu, 2012 yılında ise Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi'nin göç araştırma merkezinin ise 2012 yılında kurulduğunu ifade etmiştir (Altundal & Güzel, 2025:117).

Türkiye, son yıllarda uluslararası eğitim hareketliliğinde giderek artan bir cazibe merkezi haline gelmiş ve bu bağlamda çok sayıda yabancı öğrenciye ev sahipliği yapmaktadır. Yükseköğrenim amacıyla ülkeye gelen bu öğrenciler, yalnızca eğitim süreçlerine katılmakla kalmayıp, mezuniyet sonrasında yerleşik hayata geçme ve iş gücü piyasasına eklemlenme eğilimi de göstermektedir. Bu durum, Türkiye'nin göç ve beyin gücü politikaları açısından stratejik bir fırsat alanı yaratmaktadır. Üniversiteler, bu sürecin merkezinde yer alarak yalnızca bilgi üretim ve aktarım kurumları değil, aynı zamanda küresel ölçekte nitelikli insan kaynağını ülkeye çekme potansiyeli taşıyan kritik katalizörler olarak işlev görmektedir. Dolayısıyla yükseköğrenim kurumları, uluslararası öğrenci hareketliliğini bir eğitim olgusunun ötesine taşıyarak, Türkiye'nin nitelikli iş gücü arzını güçlendiren ve beyin göçünü tersine çeviren stratejik bir mekanizma haline gelmektedir. Bu bağlamda, üniversitelerin uluslararasılaşma süreçleri, yalnızca akademik rekabet gücünü artırmakla kalmayıp, aynı zamanda ülkenin sosyo-ekonomik kalkınma hedefleriyle de doğrudan ilişkilendirilebilir.

2024-2025 eğitim-öğretim yılı Yükseköğretim Kurulu istatistiklerine göre, Antalya ve Mersin illerindeki yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören yabancı uyruklu öğrenci sayıları ve bu sayıların cinsiyet bazlı dağılımları önemli veriler sunmaktadır. Antalya ilindeki kurumlar incelendiğinde; Akdeniz Üniversitesi'nde 598'i erkek ve 557'si kız olmak üzere toplam 1.155, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi'nde 497'si erkek ve 380'i kız olmak üzere toplam 877, Alanya Üniversitesinde 109'u erkek ve 102'si kız olmak üzere 211, Antalya Belek Üniversitesi'nde 77'si erkek ve 89'u kız olmak üzere 166 yabancı uyruklu öğrenci bulunmaktadır. Antalya Bilim Üniversitesi ise 801'i erkek ve 761'i kız olmak üzere toplam 1.562 öğrenci ile il genelindeki en yüksek yabancı öğrenci sayısına sahiptir (YÖK, 2025). Antalya genelinde toplamda 2.082'si erkek ve 1.889'u kız olmak üzere 3.971 yabancı uyruklu öğrenci yükseköğrenim görmektedir.

Mersin ilindeki yükseköğretim kurumları ele alındığında; Mersin Üniversitesi 1.537'si erkek ve 1.626'sı kız olmak üzere toplam 3.163 yabancı uyruklu öğrenci ile ildeki uluslararası öğrenci popülasyonunun büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Diğer kurumlardan Tarsus Üniversitesi'nde 18'i erkek ve 19'u kız olmak üzere toplam 37, Toros Üniversitesi'nde 77'si erkek ve 59'u kız olmak üzere 136, Çağ Üniversitesi'nde ise 7'si erkek ve 9'u kız olmak üzere toplam 16 yabancı uyruklu öğrenci eğitim almaktadır (YÖK, 2025). Mersin ilinde yükseköğrenim düzeyindeki toplam yabancı uyruklu öğrenci sayısı ise 1.639'u erkek ve 1.713'ü kız olmak üzere 3.352 olarak kaydedilmiştir.

Antalya ve Mersin illerindeki yükseköğretim kurumlarının uluslararasılaşma kapasitesi ve nitelikli insan gücü çekme potansiyeli bakımından dikkat çekici farklılıklar ortaya koymaktadır. Antalya'da toplam 3.971 yabancı uyruklu öğrenci eğitim görmekte olup, bu kitlenin özellikle Antalya Bilim Üniversitesi ve Akdeniz Üniversitesi bünyesinde yoğunlaştığı görülmektedir. Mersin'de ise toplam 3.352 yabancı öğrenci bulunmakta ve bu öğrencilerin büyük çoğunluğu Mersin Üniversitesi çatısı altında toplanmaktadır. Cinsiyet dağılımı açısından Antalya'daki yabancı öğrenci nüfusunda erkek öğrencilerin oranı (%52,4) hafif bir üstünlük sergilerken, Mersin'de kadın öğrencilerin toplam içindeki payının daha yüksek olması dikkat çekici bir bulgudur. Bu farklılıklar, üniversitelerin türlerine (devlet/vakıf) ve coğrafi konumlarına bağlı olarak uluslararası öğrenci tercihlerinde farklı motivasyonların etkili olduğunu göstermektedir. Özellikle Antalya'daki vakıf üniversitelerinin belirgin ağırlığı, bölgenin uluslararası eğitim pazarındaki hem ticari hem de akademik cazibesini teyit etmektedir. Bu istatistikler Türkiye'nin yükseköğretim kurumlarının uluslararası rekabet gücünü ve nitelikli insan kaynağı çekme kapasitesini yansıtmaktadır.

YÖK (2025) istatistiklerine göre, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Antalya'daki yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören yabancı uyruklu öğrenci sayısı toplam 3.971 olup, bunun 2.082'si erkek ve 1.889'u kız öğrencilerden oluşmaktadır. Uyruk bazlı dağılım incelendiğinde, Kazakistan Cumhuriyeti 550 öğrenci (223 erkek, 327 kız) ile ilk sırada yer almakta; onu Azerbaycan Cumhuriyeti 549 öğrenci (385 erkek, 164 kız), İran İslam Cumhuriyeti 532 öğrenci (237 erkek, 295 kız) ve Rusya Federasyonu 505 öğrenci (245 erkek, 260 kız) izlemektedir (YÖK, 2025). Diğer ülkelerden Antalya'ya yüksek öğrenim için gelen 1.835 öğrenci (992 erkek, 843 kız) ise Antalya'daki uluslararası öğrencilerin toplam içinde en geniş payı oluşturmaktadır. Antalya'daki yükseköğretimin belirli bölgesel kaynak ülkelerde yoğunlaşmakla birlikte çok uluslu bir çeşitlilik sergilediğini; ayrıca cinsiyet kompozisyonunun uyruklara göre anlamlı biçimde farklılaştığını göstermektedir.

Nitekim Mersin'deki yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören yabancı uyruklu öğrenci sayısı toplam 3.352 olup, bunun 1.639'u erkek ve 1.713'ü kız öğrencilerden oluşmaktadır. Uyruk temelli dağılım incelendiğinde, Suriye Arap Cumhuriyeti 1.723 öğrenci (670 erkek, 1.053 kız) ile açık ara en yüksek paya sahip ülke konumundadır. Azerbaycan Cumhuriyeti 524 öğrenci (389 erkek, 135 kız) ile ikinci sırada yer alırken, İran İslam Cumhuriyeti 158 öğrenci (77 erkek, 81 kız) ve Irak Cumhuriyeti 126 öğrenci (62 erkek, 64 kız) daha sınırlı bir niceliksel temsil göstermektedir (YÖK, 2025). Diğer ülkelerden Mersin'e yüksek öğrenim için gelen 821

öğrenci (441 erkek, 380 kız) ise Mersindeki uluslararası öğrenci profili içerisinde dikkate değer bir çeşitliliğe işaret etmektedir.

Bu bağlamda Mersin'deki uluslararası öğrenci profilinin belirgin biçimde Suriye kaynaklı yoğunlaştığını; ayrıca cinsiyet kompozisyonunun özellikle Suriye ve Azerbaycan uyruklu öğrencilerde belirgin farklılaşmalar sergilediğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda Antalya ve Mersin örnekleri, yükseköğretim kurumlarının uluslararasılaşma süreçlerinin bölgesel farklılıklarını ve bu farklılıkların ülkenin beyin göçü politikaları açısından stratejik önemini ortaya koymaktadır.

3.5.1. Akdeniz Üniversitesi Göç Merkezi (ASPAG)

Akdeniz Üniversitesi bünyesinde 2017 yılında faaliyete geçen Sosyal Politika ve Göç Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (ASPAG), Antalya özelinde göç olgusunu bilimsel bir perspektifle ele alarak, yerel göç yönetişiminin kurumsallaşmasında ve göçmenlerin kentsel uyum süreçlerinin iyileştirilmesinde stratejik bir akademik aktör haline gelmiştir. Merkezin kuruluş felsefesi; sosyokültürel, politik ve ekonomik dinamiklerle şekillenen karmaşık sosyal sorun alanlarını hem ulusal hem de uluslararası ölçekte irdelemeye dayanmaktadır. Bu doğrultuda ASPAG; disiplinler arası bir yaklaşımla kuramsal ve uygulamalı araştırmalar yürütmekte, özgün projeler geliştirmekte ve politika yapıcılara veri temelli kanıtlar sunarak eğitim ile danışmanlık faaliyetleri aracılığıyla bölgedeki sosyal politika ekosistemine bütüncül bir katkı sağlamaktadır (ASPAG, 2022).

Tablo 3.20. *ASPAG Faaliyetlerinin Antalya Göç Yönetişimi Bağlamında Sınıflandırılması (2022-2024)*

Faaliyet Kategorisi	Proje/Etkinlik Başlığı ve Kapsamı	İşbirliği Yapılan Kurumlar (Paydaşlar)	Göç Yönetimine Akademik Katkısı ve Literatür Bağlamı
Kurumsal Kapasite İnşası ve Eğitim	**"Onlar Bizim Hemşehrimiz" Kurum İçi Farkındalık Seminerleri (2023):** Yerel yönetim ve STK çalışanlarına kültürlerarası iletişim ve göç politikaları eğitimi	Antalya BB, Göç İdaresi, Alanya TSO, Kent Konseyi	**Bürokratik Uyum (Bureaucratic Adaptation):** "Sokak seviyesi bürokratların" (street-level bureaucrats) göçmenlerle iletişim kapasitesinin artırılması

Tablo 3. 20 (Devam) *ASPAG Faaliyetlerinin Antalya Göç Yönetişimi Bağlamında Sınıflandırılması (2022-2024)*

	Yüksek Lisans Programı (2023): Disiplinlerarası Göç Araştırmaları programının açılma girişimi	Sosyal Bilimler Enstitüsü	**Uzmanlaşma:** Göç yönetimi alanında ihtiyaç duyulan nitelikli insan kaynağının (expert knowledge) yerel düzeyde yetiştirilmesi.
Toplumsal Uyum ve Kültürel Entegrasyon	**Uluslararası Antalya Dostluk Festivali (2024):** Yerleşik yabancılar ve yerel halkın etkileşimi, "Hepimiz Antalyalıyız" mottosu	İİBF, Öğrenci Toplulukları, Konsolosluklar	**Sosyal Temas Hipotezi (Contact Hypothesis):** Önyargıların kırılması için kontrollü etkileşim alanları yaratılması ve kentlilik bilinci
	"Savaş, Kadın ve Göç" (2022) & "Çocukların Gözünden Göç" (2022) Sergileri: Sanat yoluyla göç travmasının anlatımı	KATCAM, Okyanus Koleji	**Duyuşsal Vatandaşlık (Affective Citizenship):** Sanatın "yumuşak güç" aracı olarak kullanılarak empati ve toplumsal kabulün artırılması
Stratejik Diyalog ve Politika Koordinasyonu	**Batı Akdeniz Göç Çalıştayı (2024):** Bölgesel düzeyde (Isparta-Burdur dahil) göç yönetiminin koordinasyonu.	UNHCR, Friedrich Ebert Stiftung	**Bölgesel Yönetişim:** Göç yönetiminin sadece il bazında değil, bölgesel kalkınma ajansı ölçeğinde ele alınması gerekliliği.
	Antalya Göç Çalıştayı (2023): Dijital göçebelik, iklim göçü ve AB politikalarının yerel yansımaları	Antalya Büyükşehir Belediyesi, Kent Konseyi	**Gündem Belirleme (Agenda Setting):** Antalya'ya özgü "dijital göçebelik" gibi yeni göç türlerinin politika gündemine taşınması.
Küresel Sorunlar ve Kent Dirençliliği	**Antalya Uluslararası Bilim Forumu (ANISF) (2023 & 2024):** "İklim Değişikliği ve Göç" temasıyla kentlerin dirençliliği	TÜBİTAK, Uluslararası Üniversiteler, ABB, Akdeniz Belediyeler Birliği	**Kentsel Dirençlilik (Urban Resilience):** İklim krizine bağlı gelecekteki göç dalgalarına karşı kentin stratejik hazırlığı

Kaynak: (ASPAG Faaliyet Raporları, t.y.).

Tablo 32'de sistematik biçimde sınıflandırılan ASPAG faaliyetleri, göç yönetişimi literatüründe son dönemde öne çıkan "bütüncül ve çok katmanlı uyum" yaklaşımlarıyla güçlü

bir kuramsal eşleşme sergilemektedir. Özellikle Aleksandra Grzymala-Kazlowska ve Nancy Hynie (2024) tarafından kavramsallaştırılan *Bütüncül Uyum Modeli*, uyumu yalnızca sosyo-ekonomik entegrasyon göstergeleri üzerinden değil; mekânsal, duygusal, kurumsal ve sembolik boyutları içeren çok katmanlı bir süreç olarak ele almaktadır. ASPAG'ın 2022–2024 dönemindeki faaliyet repertuarı, tam da bu çok boyutlu çerçeveyle uyumlu biçimde, kurumsal kapasite geliştirme, toplumsal temas alanları oluşturma, stratejik politika diyaloğu ve küresel risklere yönelik öngörülü planlama eksenlerinde bütüncül bir yönetişim mimarisi inşa etmektedir.

Merkezin 2023 yılında başlattığı "Onlar Bizim Hemşehrimiz" kurumsal farkındalık seminerleri, göç yönetişimini yalnızca merkezi idarenin hiyerarşik denetim alanı olarak konumlandıran klasik kamu yönetimi anlayışından uzaklaştırarak, yerel düzeyde çok aktörlü ve ağ temelli bir modele doğru evriltmektedir. Bu müdahale, Michael Lipsky'nin (1980) geliştirdiği *sokak düzeyi bürokrasisi* kuramı bağlamında değerlendirildiğinde daha da anlam kazanmaktadır. Zira göç politikalarının somut çıktıları, büyük ölçüde belediye personeli, sosyal hizmet uzmanları, sağlık çalışanları ve yerel idare temsilcileri gibi uygulayıcı aktörlerin takdir yetkisi ve kurumsal kapasitesi üzerinden şekillenmektedir. ASPAG'ın eğitim odaklı girişimleri, bu aktörlerin kültürlerarası iletişim becerilerini güçlendirerek, politika metinleri ile uygulama pratikleri arasındaki olası kopuklukları azaltan stratejik bir kurumsal adaptasyon hamlesi niteliği taşımaktadır.

Toplumsal uyum ve kültürel entegrasyon alanındaki faaliyetler ise göçün güvenlik merkezli söylemlerle çerçevelenmesine alternatif bir normatif zemin üretmektedir. Özellikle 2024 tarihli Uluslararası Antalya Dostluk Festivali ve sanat temelli sergi organizasyonları, göçmenleri "risk" ya da "yük" kategorilerinden çıkararak, kentsel kimliğin kurucu unsurlarından biri olarak yeniden konumlandırmaktadır. Bu yaklaşım, Barry Buzan ve arkadaşlarının (1998) geliştirdiği *güvenlikleştirme* teorisine eleştirel bir mesafeden yaklaşmakta; göçü istisnai ve tehditkâr bir olgu olarak değil, toplumsal etkileşim ve müşterek kentlilik bilinci üzerinden normalleştirilen bir sosyo-kültürel süreç olarak yeniden çerçevelemektedir. Aynı zamanda sanat ve kamusal etkinlikler aracılığıyla empati üretimi, literatürde "duyuşsal vatandaşlık" olarak tanımlanan aidiyet inşasına katkı sağlayan yumuşak güç stratejileriyle örtüşmektedir.

Stratejik diyalog ve politika koordinasyonu başlığı altındaki çalıştay ve forumlar, Antalya'nın göç yönetişiminde yalnızca uygulayıcı değil, aynı zamanda gündem belirleyici bir aktör olarak

konumlandığını göstermektedir. “Dijital göçebelik” ve “iklim göçü” gibi çağdaş mobilite biçimlerinin yerel politika tartışmalarına taşınması, kentin küresel göç rejimindeki dönüşümleri erken aşamada kavrama ve buna uygun politika araçları geliştirme arayışının göstergesidir. Bu bağlamda ASPAG, yerel düzeyde akademik bilginin politika yapım sürecine entegre edildiği bir ara yüz (interface) işlevi görmekte; reaktif kriz yönetimi pratiklerinden proaktif ve öngörülü stratejik planlamaya geçişi desteklemektedir.

Özellikle Antalya Uluslararası Bilim Forumu’nda iklim değişikliği ile göç arasındaki ilişkinin tartışmaya açılması, kentsel dirençlilik paradigmasıyla doğrudan ilişkilidir. İklim krizi kaynaklı zorunlu yer değiştirmelerin artacağına dair öngörüler, turizm ekonomisine dayalı ve yüksek yabancı nüfus barındıran kentler için çok boyutlu riskler doğurmaktadır. Bu çerçevede ASPAG’ın bilimsel platformlar aracılığıyla bilgi üretimini teşvik etmesi, kentin uzun vadeli stratejik hazırlık kapasitesini artıran epistemik bir altyapı oluşturmaktadır.

Antalya’nın göç dinamikleri; turizm temelli ekonomi yapısı, yerleşik yabancı nüfus yoğunluğu ve Rusya-Ukrayna savaşı sonrası hız kazanan hareketlilik nedeniyle Türkiye’deki birçok kıyı kentinden ayrışmaktadır. Bu özgün bağlam, kenti klasik iç göç merkezlerinden farklı olarak “kozmopolit kent yönetişimi” kategorisine yaklaştırmaktadır. ASPAG’ın kurumsal çıktıları, bu hibrit ve heterojen toplumsal yapının yönetiminde, yerel aktörler arasında eşgüdümü sağlayan bir “bilgi ve diyalog ekosistemi”nin inşa edildiğini ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, ASPAG faaliyetleri; kurumsal kapasite inşası, toplumsal temas alanlarının genişletilmesi, çok katmanlı politika koordinasyonu ve küresel risklere karşı dirençlilik perspektiflerinin bütünleştirilmesi yoluyla Antalya’da göç yönetişimine teorik ve pratik düzeyde yüksek katma değer üretmektedir. Bu durum, merkezin yalnızca bir araştırma birimi değil; aynı zamanda yerel yönetişim alanında epistemik topluluk (epistemic community) işlevi gören stratejik bir aktör olarak konumlandığını göstermektedir.

3.5.2. Mersin Üniversitesi Göç Merkezi (MERGÖÇ)

Mersin özelinde göç araştırmalarının akademik boyutunu kurumsal düzeyde temsil eden Mersin Üniversitesi Göç Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (MERGÖÇ), kentteki göç yönetişiminin bilgi temelli gelişimine stratejik katkılar sunmaktadır. Mersin İl Göç Müdürlüğü, Mersin Emniyet Müdürlüğü ve Mersin Büyükşehir Belediyesi gibi idari ve yerel aktörlerin göç yönetiminde üstlendikleri rollerin yanı sıra, MERGÖÇ’ün akademik üretimleri, hem yerel hem

de ulusal düzeyde politika yapıcılar ve uygulayıcılar için veriye dayalı, bilimsel temelli politika geliştirme süreçlerini desteklemektedir. Bu bağlamda MERGÖÇ, göç olgusunun çok boyutlu doğasını disiplinlerarası perspektifle ele alarak, göç yönetişiminin kurumsal kapasitesini güçlendiren ve karar alma mekanizmalarına nitelikli bilgi akışı sağlayan önemli bir akademik merkez konumundadır.

Nitekim Tablo 33'te ortaya konulan veriler, MERGÖÇ'ün ilgili aktörlerle işbirliği içerisinde yürüttüğü faaliyetlerin, söz konusu savı destekler nitelikte olduğunu açıkça göstermektedir.

Tablo 3.21. *MERGÖÇ Faaliyetlerinin Mersin Göç Yönetişimi Bağlamında Sınıflandırılması (2021-2024)*

Faaliyet Kategorisi	Proje/Etkinlik Başlığı ve Kapsamı	İşbirliği Yapılan Kurumlar (Paydaşlar)	Göç Yönetimine Akademik Katkısı ve Literatür Bağlamı
Veri Temelli Yönetişim ve Kentsel Planlama	**Mersin'deki Yabancıların Su Abonelikleri Üzerinden Kentsel Hareketlilik Analizi (2024):** Göçmenlerin mekânsal dağılımını su tüketim verileriyle izleme.	MESKİ (Yerel Yönetim)	**Kanıta Dayalı Politika:** Parçalı verilerin (big data) kentsel planlamada kullanımı ve mekânsal yoğunlaşmanın tespiti.
	Göçmen Girişimcilerin Kent Ekonomisine Etkisi (2022): İstihdam alanlarının belirlenmesi ve ekonomik entegrasyon analizi.	Mersin İl Göç İdaresi Müdürlüğü (Merkezi Yönetim)	**Ekonomik Entegrasyon:** Göçmenlerin "yük" değil "aktör" olarak konumlandırılması (Agency Theory).
	Yerel Göç Veri Kaynaklarının Çeşitlenmesi Araştırması: Yerel yönetimlerin göç akınlarına karşı kapasite artırımı.	Mersin Büyükşehir Belediyesi	**Kurumsal Kapasite İnşası:** Yerel yönetimlerin veri toplama kapasitesinin güçlendirilmesi.
Stratejik Planlama ve Politika Geliştirme	**Belediye Stratejik Plan Hazırlama Ekibi ile İşbaşı Çalışma (2024):** Stratejik plana göç boyutunun entegre edilmesi.	UNDP, Mersin Büyükşehir Bel.	**Anaakımlaştırma (Mainstreaming):** Göç olgusunun kentin genel stratejik planına dahil edilmesi.
	Mersin Aile Çalıştayı (2023) & Sosyal Uyum Çalıştayı (2024): Sosyal sorunların tespiti ve çözüm önerileri.	Aile ve Sosyal Hiz. İl Müd., MBB	**Sosyal Uyum (Social Cohesion):** Yerel halk ve göçmenler arasındaki tansiyonun yönetimi ve uyum politikaları.

Tablo 3.21 (Devam) *MERGÖÇ Faaliyetlerinin Mersin Göç Yönetişimi Bağlamında Sınıflandırılması (2021-2024)*

Akademik Bilgi Üretimi ve Literatüre Katkı	**Yayınlar:** "Mersin'de Yaşayan Suriyeliler" (2024) ve Webinar Serileri (2021) (Göç Politikaları, Dijital Göç, Sığınak Şehirler vb.).	Yayınevi: Nobel, Çeşitli Üniversiteler	**Epistemik Topluluk Oluşumu:** Göç yönetiminde akademik bilginin saha uygulamalarına (praksis) aktarılması.
Güvenlik ve Kriz Yönetimi	**Terörizm Kaynaklı İç Göç Projesi (2023):** İç güvenlik stratejileri kapsamında göç analizi.	İçişleri Bakanlığı (Merkezi Yönetim)	**Göçün Güvenlikleştirilmesi (Securitization):** Göçün ulusal güvenlik paradigması içindeki yerinin analizi.
Uluslararası İşbirliği ve Eğitim	**Göç Sertifika Programı (2021) & Diyalog Toplantıları (2022):** Kapasite artırıcı eğitimler ve uluslararası fon kuruluşlarıyla diyalog.	Konrad-Adenauer-Stiftung (KAS), GIZ	**Uluslararasılaşma:** Yerel göç yönetiminin uluslararası normlar ve fonlarla desteklenmesi.

Kaynak: (MERGÖÇ, t.y.).

Tablo 3.21'de sistematik biçimde sınıflandırılan faaliyetler, Mersin Üniversitesi Göç Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (MERGÖÇ)'ün 2021–2024 döneminde üstlendiği rolün salt akademik bilgi üretimiyle sınırlı olmadığını; aksine, yerel göç yönetişimi ekosisteminde çok katmanlı ve aracı bir aktör olarak konumlandığını göstermektedir. Söz konusu faaliyetler, merkezin bilgi üretimi, politika tasarımı ve uygulama süreçleri arasında köprü kuran bir "politika girişimcisi" işlevi gördüğünü ortaya koymaktadır. Bu bağlamda MERGÖÇ, akademik bilginin normatif ve teorik çerçevesini yerel yönetişim pratiklerine entegre ederek, göç yönetiminde kanıta dayalı ve çok paydaşlı bir modelin kurumsallaşmasına katkı sunmaktadır.

Özellikle veri temelli yönetişim ekseninde yürütülen çalışmalar, merkezin metodolojik yenilik kapasitesini yansıtmaktadır. Mersin Su ve Kanalizasyon İdaresi (MESKİ) ile gerçekleştirilen "Yabancıların Su Abonelikleri Üzerinden Kentsel Hareketlilik Analizi" başlıklı çalışma, parçalı idari verilerin kentsel mekân çözümlemelerinde kullanımına dair özgün bir örnek teşkil etmektedir. Bu yaklaşım, göçmen nüfusun mekânsal yoğunlaşma örüntülerinin geleneksel nüfus kayıt sistemlerinin ötesinde alternatif veri kaynakları aracılığıyla izlenebileceğini göstermekte; böylece literatürde "veriye dayalı yerel yönetişim" (data-driven local governance) olarak kavramsallaştırılan paradigma ile örtüşmektedir. Söz konusu analiz, kentsel hizmet planlamasında erken uyarı mekanizmalarının geliştirilmesine ve kaynak tahsisinin

rasyonelleştirilmesine imkân tanıyarak, yerel düzeyde kanıta dayalı politika yapım süreçlerine metodolojik bir zemin sunmaktadır.

Benzer biçimde, Mersin İl Göç İdaresi Müdürlüğü ile yürütülen "Göçmen Girişimcilerin Kent Ekonomisine Etkisi" araştırması, göçmenlerin ekonomik sistem içindeki konumunu yeniden çerçevelemektedir. Çalışma, göçmenleri edilgen bir "yük" kategorisi içinde değerlendiren güvenlik-merkezli söylemlerin aksine, ekonomik aktör olarak öne çıkarmakta; yerel işgücü piyasası, girişimcilik ağları ve istihdam üretimi bağlamında göçmenlerin dönüştürücü kapasitesini analiz etmektedir. Bu yaklaşım, ekonomik entegrasyon literatüründe vurgulanan karşılıklı bağımlılık ve yerel kalkınma dinamikleri ile uyumlu olup, göç yönetiminin salt sosyal yardım çerçevesinden çıkarılarak üretkenlik ve kalkınma eksenine taşınmasına katkı sağlamaktadır. Stratejik planlama ve politika geliştirme faaliyetleri ise göçün yerel yönetim belgelerine ana akımlaştırılması bakımından dikkat çekicidir. Mersin Büyükşehir Belediyesi ve United Nations Development Programme işbirliğiyle yürütülen stratejik plan entegrasyonu çalışmaları, göçün sektörel bir mesele olmaktan çıkarılarak belediyecilik hizmetlerinin yatay bir bileşeni haline getirilmesini hedeflemiştir. Bu durum, çok düzeyli yönetişim kuramı bağlamında yerel aktörlerin politika üretim kapasitesinin güçlendirilmesi anlamına gelmekte; merkezi idare ile yerel yönetimler arasındaki işlevsel farklılıkların tamamlayıcılık temelinde yeniden düzenlenmesine katkı sunmaktadır. MERGÖÇ'ün bu süreçte üstlendiği aracı rol, teknik uzmanlık ile kurumsal karar alma mekanizmaları arasında epistemik bir bağ kurarak, akademik bilginin pratik politika çıktısına dönüşmesini mümkün kılmıştır. Güvenlik ve kriz yönetimi alanındaki çalışmalar, göçün güvenlikleştirilmesi literatürü ile doğrudan temas etmektedir. İçişleri Bakanlığı işbirliğiyle yürütülen terörizm kaynaklı iç göç analizi, göç hareketlerinin ulusal güvenlik söylemi içerisindeki konumunu incelemekte; böylece göçün yalnızca insani veya sosyo-ekonomik değil, aynı zamanda stratejik bir mesele olarak ele alındığını göstermektedir. Bununla birlikte merkezin faaliyet portföyü, güvenlik odaklı yaklaşımı dengeleyen sosyal uyum ve ekonomik entegrasyon projelerini de içermesi bakımından, tek boyutlu bir paradigma yerine bütüncül bir yönetişim çerçevesine işaret etmektedir. Uluslararası işbirliği ve kapasite geliştirme faaliyetleri kapsamında Konrad-Adenauer-Stiftung (KAS) ve Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) ile yürütülen eğitim ve diyalog programları ise yerel göç yönetişiminin ulusötesi norm ve finansman mekanizmalarıyla eklemlenmesini sağlamıştır. Bu süreç, yerel aktörlerin küresel göç

rejimi içindeki konumunu güçlendirirken, norm transferi ve politika öğrenmesi (policy learning) dinamiklerini de tetiklemiştir.

MERGÖÇ'ün 2021-2024 dönemindeki faaliyetleri, göç yönetişiminin çok aktörlü, çok düzeyli ve veri temelli bir model doğrultusunda kurumsallaşmasına katkı sunan bütüncül bir çerçeve ortaya koymaktadır. Merkez, merkezi idarenin düzenleyici ve güvenlik odaklı yaklaşımı ile yerel yönetimlerin hizmet sunumuna dayalı pragmatik perspektifi arasında epistemik ve kurumsal bir köprü işlevi görmüş; akademik bilgi üretimini saha uygulamalarıyla bütünleştirerek teori-praksis etkileşimini güçlendirmiştir. Bu yönüyle MERGÖÇ, yerel göç yönetişiminde üniversite temelli araştırma merkezlerinin üstlenebileceği dönüştürücü rolün somut ve özgün bir örneğini teşkil etmektedir.

3.5.3. Göç Alanında Yapılan Akademik Araştırmalar ve Bilgi Üretimi

Türkiye'de göç yönetimi, merkezi bir mevzuata dayanmakla birlikte, yerel düzeydeki uygulamalar kentin sosyo-ekonomik dokusuna ve göçmen profiline göre farklılaşmaktadır. MERGÖÇ ve ASPAG faaliyet raporları incelendiğinde; Mersin'in göçü daha çok "emek piyasası, güvenlik ve temel kentsel hizmetler" ekseninde yönettiği, Antalya'nın ise "sosyal uyum, kültürel etkileşim ve küresel krizler" ekseninde ele aldığı görülmektedir.

MERGÖÇ'ün projeleri (Örn. *Göçmen Girişimcilerin Kent Ekonomisine Etkisi*), Mersin'deki göçün büyük oranda "geçici koruma altındaki Suriyeliler" ve "emek yoğun" bir nüfustan oluştuğunu göstermektedir. Bu nedenle akademik üretim, göçmenlerin "istihdamı" ve "mekânsal yoğunlaşması" üzerine kuruludur. ASPAG raporları, Antalya'daki göçün sadece sığınmacılardan ibaret olmadığını; "yerleşik yabancılar" (emekli göçü), "dijital göçebeler" ve "Rusya-Ukrayna savaşı kaynaklı orta-üst sınıf göçü" içerdiğini ortaya koymaktadır. *"Onlar Bizim Hemşehrimiz"* ve *"Uluslararası Dostluk Festivali"* gibi etkinlikler, göçmenleri "yardıma muhtaç" değil, kentin "kültürel paydaşı" olarak konumlandıran bir söylem üretmektedir.

MERGÖÇ, *"Su Abonelikleri Üzerinden Kentsel Hareketlilik Analizi"* gibi projelerle göçü yönetmek için "sayısal veri madenciliği" yöntemini benimserken; ASPAG, *"Farkındalık Eğitim Seminerleri"* ve *"Sanat Sergileri"* yoluyla "diyalog ve temas" yöntemini benimsemiştir. Mersin göçü "ölçmeye ve haritalandırmaya" çalışırken, Antalya göçü "anlatmaya ve hissettirmeye" (duyuşsal strateji) odaklanmıştır. Mersin'de İçişleri Bakanlığı ile yürütülen *"Terörizm Kaynaklı İç Göç"* projesi, göçün hala "ulusal güvenlik" paradigması içinde

tartışıldığını göstermektedir. Buna karşın Antalya (ASPAG), *"Uluslararası Bilim Forumu (ANISF): İklim Değişikliği ve Göç"* etkinliğiyle göçü yerel güvenlikten çıkarıp, "küresel iklim krizi" ve "kentsel dirençlilik" bağlamına taşıyarak literatürde "yeni nesil göç çalışmaları" olarak adlandırılan alana öncülük etmektedir. Mersin (MERGÖÇ), göçün "maddi/altyapısal yükünü" yönetmeye çalışan "fonksiyonel" bir akademik duruş sergilerken; Antalya (ASPAG), göçün "sosyo-kültürel dinamiklerini" yönetmeye çalışan "kozmopolit" bir yaklaşım sergilemektedir. Bu durum, Türkiye'de akademi destekli göç yönetiminin tek bir modelden ibaret olmadığını, yerel ihtiyaçlara göre şekillenen esnek bir yapı arz ettiğini desteklemektedir.

3.6. BÖLÜM SONU DEĞERLENDİRMESİ

Bu bölümde Antalya ve Mersin kentleri özelinde göç yönetişimi süreçlerine etki eden paydaşlar, çok düzeyli ve çok aktörlü bir çerçeve içinde ele alınmıştır. Kentlerin sosyo-ekonomik ve demografik yapıları ile göçmen profilleri arasındaki ilişki ortaya konularak, yerel bağlamın göç yönetişimi pratiklerini nasıl şekillendirdiği analiz edilmiştir. Antalya'nın turizm odaklı ekonomik yapısı ve uluslararası göçmen ağırlıklı profili ile Mersin'in liman kenti niteliği ve zorunlu göç deneyimlerinin belirginliği, iki kentte farklı yönetişim dinamiklerinin gelişmesine zemin hazırlamaktadır. Merkezi yönetim kuruluşlarının il düzeyindeki teşkilatları, göç yönetiminin hukuki ve idari çerçevesinin uygulanmasında temel belirleyici aktörler olarak öne çıkmaktadır. İl Göç İdareleri, Emniyet Müdürlükleri ve Sağlık Müdürlükleri aracılığıyla yürütülen faaliyetler, göçmenlerin kayıt, güvenlik ve temel hizmetlere erişim süreçlerini doğrudan etkilemektedir. Antalya ve Mersin örnekleri, merkezi politikaların yerel düzeyde benzer kurumsal yapılara rağmen farklı uygulama pratikleri üretebildiğini göstermektedir. Belediyelerin göç yönetimindeki rolleri, özellikle hizmet sunumu ve sosyal uyum alanlarında belirginleşmektedir. Yerel yönetimler, yasal yetkilerinin sınırlılığına rağmen, göçmenlerin günlük yaşamla temas eden ihtiyaçlarına çözüm üretme kapasitesine sahiptir. Belediyeler arası işbirliği ve koordinasyon mekanizmalarının sınırlı olduğu görülmekle birlikte, iyi uygulama örnekleri yerel düzeyde yenilikçi yaklaşımların geliştirilebileceğine işaret etmektedir. Buna karşın finansal kaynak yetersizliği, mevzuat belirsizlikleri ve toplumsal algı sorunları belediyelerin karşılaştığı temel zorluklar arasında yer almaktadır. Yerel aktörler arasındaki etkileşimler, göç yönetişiminin bütüncül niteliğini ortaya koymaktadır. Kamu kurumları, belediyeler, sivil toplum kuruluşları ve uluslararası örgütler arasındaki ilişkiler çoğunlukla proje temelli ve dönemsel işbirlikleri üzerinden şekillenmektedir. Göçmenlerin yerel yönetişim

süreçlerine katılımı ise sınırlı düzeyde kalmakta, bu durum katılımcı yönetişim anlayışının kurumsallaşmasında yapısal eksikliklere işaret etmektedir.

Antalya ve Mersin'de faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları ile IOM'un Mersin Büyükşehir Belediyesi işbirliğinde hayata geçirdiği Sosyal Uyum Merkezi örneği, yerel ihtiyaçlara duyarlı ve esnek müdahale modellerinin önemini ortaya koymaktadır. Üniversitelerin göç yönetişimindeki katkıları, bilgi üretimi, politika analizi ve kapasite geliştirme boyutlarında değerlendirildiğinde, yerel düzeyde önemli bir boşluğu doldurduğu görülmektedir. Akdeniz Üniversitesi ASPAG ve Mersin Üniversitesi MER-GÖÇ merkezleri, akademik araştırmaların yanı sıra eğitim ve destek programları aracılığıyla göçmenlere ve yerel paydaşlara yönelik sürdürülebilir katkılar sunmaktadır. Üniversite-yerel aktör işbirlikleri, bilimsel bilginin uygulamaya aktarılması açısından kritik bir potansiyel taşımaktadır.

Uluslararası aktörlerin Antalya ve Mersin'de yürüttüğü faaliyetler, yerel göç yönetişiminin uluslararası normlar ve fon mekanizmalarıyla bağlantısını güçlendirmektedir. UNHCR, IOM ve diğer uluslararası kuruluşların projeleri, hizmet sunumu ve kapasite geliştirme alanlarında tamamlayıcı roller üstlenmektedir. Ancak bu katkıların uzun vadeli ve sürdürülebilir etkilere dönüşebilmesi, yerel ve ulusal aktörlerle kurulan eşgüdümün derinliğine bağlıdır. Genel olarak bu bölüm, Antalya ve Mersin örnekleri üzerinden, Türkiye'de yerel düzeyde göç yönetişiminin aktörler arası koordinasyon, yerel bağlam ve kurumsal kapasiteyle yakından ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. AKDENİZ KENTLERİNDE GÖÇ YÖNETİŞİMİ: ANTALYA VE MERSİN ÖRNEKLERİ ÜZERİNDEN KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ

Araştırmanın bu bölümünde, Akdeniz bölgesinin iki stratejik kenti olan Antalya ve Mersin'de yürütülen saha araştırmasının kapsamı, yöntemi ve bilimsel katkısı bütüncül bir çerçevede ele alınmaktadır. Araştırma, söz konusu illerdeki göç yönetişimi pratiklerini incelemeyi, kurum temsilcilerinin göçmenlere yönelik algılarını sistematik biçimde analiz etmeyi ve yerel düzeyde göç yönetişimine ilişkin dinamikleri ampirik veriler ışığında ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, çalışmanın konusu, içeriği, amacı ve bilimsel önemi açıklığa kavuşturulmakta; araştırmanın kuramsal zemini ile uygulamalı katkısı güçlü bir şekilde temellendirilmektedir.

Bölümde ayrıca araştırma probleminin tanımlanması, çalışmanın sınırlılıklarının belirlenmesi ve izlenen yöntemin bilimsel gerekçelendirilmesi ayrıntılı biçimde sunulmaktadır. Araştırmada kullanılan metodolojik yaklaşım ve model açıklanarak, saha uygulamasına ilişkin süreçler, örneklem seçim kriterleri, soru formunun yapısal özellikleri, ölçüm araçlarının geliştirilme mantığı, veri toplama prosedürü ile analiz sürecinde kullanılan istatistiksel teknikler bütünsel biçimde ortaya konmaktadır. Bu kapsamda, araştırmanın hipotezleri açık biçimde ifade edilmekte ve elde edilen bulgular analitik bir değerlendirme çerçevesinde yorumlanmaktadır. Son olarak, Antalya ve Mersin'deki göç yönetişimi süreçlerine ilişkin genel bir değerlendirme sunulmakta birlikte ulaşılan sonuçlar üzerinden bilimsel çıkarımlar yapılmakta ve politika yapıcılar ile uygulayıcılara yönelik geliştirilen öneriler sistematik bir biçimde ortaya konmaktadır.

4.1. ARAŞTIRMANIN AMAÇ VE ÖNEMİ

Türkiye, 2012 yılı itibarıyla karşı karşıya kaldığı yoğun kitlesel göç dalgaları sonucunda, özellikle İstanbul, Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay, Adana ve Mersin gibi büyükşehirlerde belirgin bir göç akınlarına maruz kalmıştır. Bununla birlikte, turizm ve tarımsal üretimin yoğun biçimde gerçekleştirildiği, işgücü açığının yüksek olduğu Antalya gibi sahil kentleri de göçmenlerin çalışma olanaklarını daha erişilebilir gördükleri için önemli göç merkezleri haline gelmiştir. Bu süreç içerinde merkezi idare ve yerel yönetim teşkilatlarında ön görülen göç yönetimi pratiklerininde köklü biçimde değiştirmiştir. Nitekim söz konusu değişim, göç yönetişim sürecinde aktörlerin çeşitlenmesine ve göçmen profillerindeki farklılaşmaya paralel olarak

kentlerin hizmet sunum kapasitesinde belirgin değişimlere yol açmıştır. Bu bağlamda, coğrafi olarak birbirine yakın konumlanmalarına karşın göçmen profilleri bakımından farklılık gösteren Antalya ve Mersin illeri, göç yönetişim stratejilerinde de dikkat çekici biçimde farkılaştırmaktadır. Nitekim araştırma Antalya ve Mersin kentlerinde göç yönetişimi süreçlerini şekillendiren paydaşların rollerini, etkileşim düzeylerini ve politika üretme kapasitelerini karşılaştırmalı olarak analiz etmeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda araştırma, yerel ve ulusal kamu kurumları, uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum örgütleri gibi çok aktörlü göç yönetişim sisteminin bileşenlerinin iki kentte nasıl şekiledndiğini incelemektedir. Araştırmanın temel odağını, Antalya ve Mersin'de göç yönetim sürecinde görev alan ve görev alma potansiyeli bulunan kurum temsilcileri ve çalışanlarının göç politikalarına, hizmet sunum mekanizmalarına ve uyum stratejilerine ilişkin algı ve değerlendirmeleridir. Bu kapsamda, katılımcılara yöneltilen sorular aracılığıyla kurumların sunduğu hizmetlerin kapsamı, göçmenlere yönelik kurumsal algı ve yaklaşımlar, yerel düzeyde uygulanan uyum politikaları ile mevcut göç politikalarının işlevselliğine ilişkin görüşlerini karşılaştırmalı olarak analiz etmeye amaçlamaktadır. Araştırma ayrıca, göç yönetişiminde yer alan aktörler arasındaki işbirliği mekanizmalarını, kurumsal koordinasyonun etkinliğini ve politika geliştirme süreçlerinde hangi paydaşların daha belirleyici olduğuna ilişkin algı ve turumlarını da incelemektedir. Böylece çalışma, Antalya ve Mersin'de göç yönetişiminin sahadaki uygulama biçimlerine, kurumsal işleyişine ve çok aktörlü yapısına ilişkin bütüncül bir değerlendirme sunmayı amaçlamaktadır.

4.2. ARAŞTIRMANIN KONUSU

Günümüz dünyasında meydana gelen doğal afetler, savaşlar gibi kürsel ve yerel çaplı olaylar neticesinde meydana gelen göçler ve bu göçlerden etkilenen kentler ve bu kentlerde hizmet veren kamu ve sivil toplum bu göç sürecinden doğrudan veya dolaylı olarak etkilenmektedir. Bu bağlamda göç, kentlerin sosyo-ekonomik yapısını dönüştüren ve kamu kurumları ile sivil toplum kuruluşlarının işlevselliğini doğrudan etkileyen çok boyutlu bir olgu olarak ortaya çıkmaktadır. Göç akınlarına maruz kalan kentlerin bu nüfus hareketlerini yönetme biçimleri, göç yönetişimi literatüründe kritik bir inceleme alanı oluşturmaktadır. Göç yönetişimi, yalnızca devletin tek taraflı politika üretiminden ibaret olmayıp; çok düzeyli yönetişim (multi-level governance) perspektifiyle yerel, ulusal ve uluslararası aktörlerin etkileşimini içermektedir. Bu çerçevede politika üretim sürecinde kamu kurumları, uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum

örgütleri arasında kurulan işbirliği mekanizmaları, göç politikalarının niteliğini ve uygulanabilirliğini doğrudan belirlemektedir.

Araştırmada, paydaşların göç yönetimi süreçlerine ilişkin algıları, işbirliği düzeyleri ve kurumsal etkinlikleri Antalya ve Mersin örnekleri üzerinden karşılaştırmalı olarak değerlendirmektedir. Bu karşılaştırma, göç yönetişiminin aktörler arası etkileşim, kurumsal kapasite ve algısal boyutlarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Özellikle transnasyonal aktörlerin (örneğin uluslararası kuruluşlar ve küresel STK'lar) yerel düzeydeki politika süreçlerine müdahil oluşu, göç yönetiminin çok katmanlı yapısını görünür kılmaktadır.

Yerel düzeyde göçmenlere yönelik politikaların gelişim süreci, kamu yöneticilerinin göçmenlerle kurdukları etkileşimler ve göçmenlere dair algılarla doğrudan ilişkilidir. Bu algılar, yalnızca yerel politika üretimini değil; aynı zamanda ulusal ve uluslararası düzeydeki göç stratejilerinin yönünü de etkilemektedir. Bu nedenle ilgili aktör temsilcilerinin göçmenlerle etkileşimleri ve göçmenlere dair algıları, politika üretiminin yönünü belirleyen önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir.

4.3. ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEM SEÇİMİ VE UYGULANMASI

Araştırmanın başlangıç aşamasında, göç yönetişimi sürecinde yer alan farklı kurumsal aktörlerin dengeli temsilini sağlamak amacıyla amaçlı örnekleme (purposive sampling) yöntemi tercih edilmiştir. Ancak saha uygulaması sürecinde, hedeflenen katılımcı sayılarına erişimdeki kısıtlar nedeniyle stratejik bir genişlemeye gidilerek kartopu örnekleme (snowball sampling) yöntemine başvurulmuştur. Bu doğrultuda, başlangıçta amaçlı olarak belirlenen kritik odak kişilerin yönlendirmeleriyle; araştırma konusuna ilişkin derinlemesine bilgi ve kurumsal deneyime sahip diğer paydaşlara ulaşılmıştır. Bu hibrit yaklaşım, hem örneklem büyüklüğünün (n=61) hedeflenen düzeye ulaştırılmasını sağlamış hem de göç yönetimi süreçlerinde aktif rol üstlenen stratejik aktörlerin çalışmaya dahil edilmesine imkan tanımıştır.

Araştırmanın evrenini Türkiye'nin Akdeniz Bölgesi'nde yer alan Adana, Antalya, Burdur, Hatay, Isparta, Mersin, Kahramanmaraş ve Osmaniye illerinde göç yöneti(şi)mi süreçlerinde aktif rol alan kurum personeli ve uzmanlar oluşturmaktadır; ancak çalışma alanının dinamik yapısı ve kurumsal personel hareketliliği nedeniyle evrenin tam büyüklüğünün (N) kesin olarak saptanması operasyonel kısıtlar dahilinde mümkün olamamıştır. Bu tür "bilinmeyen veya sınırsız evren" senaryolarında, örneklem büyüklüğünün teorik gerekçelendirmesi Merkezi

Limit Teoremi (MLT) ilkelerine dayandırılmıştır. İstatistiksel literatürde, evrenin orijinal dağılımından bağımsız olarak, örneklem hacmi arttıkça örnekleme dağılımının normal dağılıma yaklaştığı ve n≥30 eşiğinin parametrik testlerin uygulanabilirliği için kritik bir alt sınır teşkil ettiği kabul edilmektedir (Field, 2024).

Araştırmanın örneklemi, Antalya ve Mersin kentlerinde göç yönetişimi süreçlerinde doğrudan veya dolaylı biçimde rol üstlenen kamu kurumları, yerel yönetimler, uluslararası kuruluş temsilcileri ve sivil toplum örgütü çalışanlarından oluşmaktadır. Örneklem olarak Antalya ve Mersin kentlerinin seçilmesinin nedeni ise, kentlerin coğrafi olarak birbirlerine komşu olmasının yanı sıra her kentin kendine özgü siyasi, sosyal yapısı ve kentlerdeki farkılaşan göçmen profilleri ve bununda beraberinde getirdiği farklı göç politikaları olarak ifade edilebilir. Örnekleme dahil edilen bireyler, göç politikalarının uygulanması, hizmet sunum mekanizmaları ve kurumsal koordinasyon süreçlerinde aktif görev almaları nedeniyle seçilmiş olup, bu tercih araştırmanın kurumsal çeşitliliği ve fonksiyonel farklılaşmayı yansıtmasına olanak tanımıştır.

Bu doğrultuda ulaşılan n=61 birimlik örneklem hacmi, literatürde öngörülen eşik değerin yaklaşık iki katı düzeyinde olup, standart hatanın minimize edilmesini ve çıkarımsal istatistiklerin (t-testi, ANOVA vb.) güvenilir bir biçimde yürütülmesini olanaklı kılmaktadır (Gravetter vd., 2021). Akdeniz Bölgesi özelinde göç yönetimi gibi ulaşılması güç (hard-to-reach) profesyonel gruplara odaklanan bu çalışma için söz konusu örneklem büyüklüğü, evrenin temel eğilimlerini yansıtma ve araştırma bulgularının genellenebilirliğini destekleme kapasitesi bakımından metodolojik olarak yeterli ve temsil kabiliyeti yüksek bir hacim olarak değerlendirilmektedir (Creswell & Creswell, 2017).

9 Mayıs 2025 – 6 Temmuz 2025 tarihleri arasında yürütülen saha çalışması kapsamında toplam 61 katılımcı ile veri toplanmıştır. Veri toplama sürecinde anket kullanılmıştır. Bu yöntemsel ikili yapı, araştırmacıya hem sistematik ve nicel nitelik taşıyan veri elde etme imkânı sunmuş hem de katılımcıların deneyimlerini ayrıntılı, bağlamsal ve nitel açıdan zengin biçimde aktarmalarına olanak tanımıştır. Saha uygulamaları kısmen yüz yüze, kısmen ise çevrimiçi ortamda gerçekleştirilmiştir. Yüz yüze görüşmeler, araştırmacıya katılımcıların kurumsal bağlamını, çalışma koşullarını ve yönetişim mekanizmalarının işleyişine ilişkin nüansları doğrudan gözlemleme fırsatı sunmuştur. Çevrimiçi görüşmeler ise mekânsal ve zamansal sınırlılıkların aşılmasını sağlayarak, katılım erişiminde esneklik yaratmıştır. Bu yöntemsel çeşitlilik, veri toplama sürecinin hem kapsayıcılığını hem de verimliliğini artırmıştır.

Nitekim oluşturulan örneklem yapısı hem coğrafi farklılaşmayı (Antalya ve Mersin kentleri) hem de kurumsal işlev çeşitliliğini yansıtacak biçimde tasarlanmış; bu sayede göç yönetişimi/yönetimi süreçlerinin çok boyutlu analizine imkân tanıyan zengin ve derinlemesine bir veri seti elde edilmiştir.

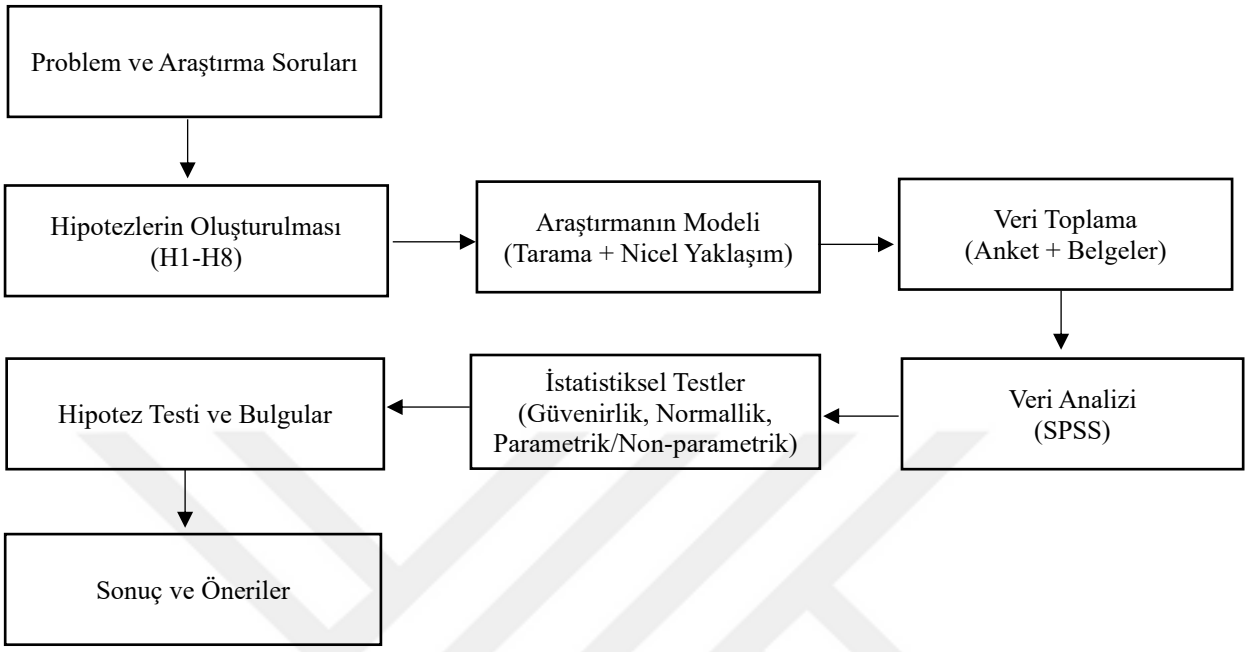
4.4. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırmanın modeli, Antalya ve Mersin kentlerinin aldığı yoğun göç sonrası, göç yönetişiminde farklı paydaşların rolünü ve etkilerini incelemek amacıyla birincil ve ikincil kaynaklardan elde edilen veriler ile nicel araştırma yöntemlerini de içinde barındıran tarama desenini kullanılmıştır. Bu model, göç yönetişiminde yer alan paydaşların rollerini, etkileşim biçimlerini ve yönetişim süreçlerine yaptıkları katkıların çok boyutlu olarak incelenmesine imkân tanımaktadır. Araştırmanın birincil veri toplama aracı olan anket çalışması, özellikle kurum temsilcilerinin göç yönetimi süreçlerine ilişkin algılarını, tutumlarını ve hizmet sunum pratiklerini nicel düzeyde ölçmeyi amaçlayan bir yapıda tasarlanmıştır. Bu kapsamda Antalya ve Mersin'de göç yönetimi/yönetişim süreçlerinde hâlen görev yapan veya bu süreçlerde rol alma potansiyeline sahip kurum temsilcilerinden, Türkiye'deki göç yönetim mekanizmalarının işleyişine, etkinliğine, göçmenlere yönelik algılarına ve sunulan hizmet alanlarına ilişkin kapsamlı veri toplanmıştır. Böylece yerel göç yönetişiminin kurumsal boyutuna dair ampirik bir değerlendirme yapılması hedeflenmiştir. Veri toplama süreci, yalnızca anket uygulamalarını değil, aynı zamanda ilgili kurumların faaliyet raporlarının ve ilgili diğer belgelerinin sistematik analizini de birincil ve ikincil kaynaklı verileri içeren çok kaynaklı bir tasarım üzerinden yürütülmüştür.

Bu araştırmanın metodolojik çerçevesi, Antalya ve Mersin illerinde yoğun göç olgusunun yerel yönetişim süreçlerine etkisini incelemeyi amaçlayan nicel ağırlıklı bir tarama modeli üzerine kurulmuştur. Araştırma, göç yönetişiminde yer alan farklı paydaşların rollerini, etkileşim biçimlerini ve yönetişim süreçlerine katkılarını çok boyutlu bir yaklaşımla analiz etmeyi hedeflemektedir. Bu doğrultuda, birincil veri kaynağı olarak anket yöntemi kullanılmış; ayrıca kurumlara ait faaliyet raporları ve ilgili belgeler üzerinden ikincil veri analizi gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın kuramsal çerçevesi doğrultusunda geliştirilen hipotezler, belirlenen bağımlı ve bağımsız değişkenler aracılığıyla test edilmek üzere yapılandırılmıştır. Aşağıda sunulan akış diyagramı, araştırmanın problem tanımından başlayarak veri analizi ve

sonuç aşamasına kadar uzanan metodolojik sürecini sistematik ve bütüncül bir biçimde ortaya koymaktadır.

Şekil 4.1. *Göç Yönetişimi Araştırması Akış Diyagramı*

Sunulan akış diyagramı, araştırma sürecinin aşamalı ve sistematik yapısını açık biçimde ortaya koyarak, çalışmanın metodolojik bütünlüğünü güçlendirmektedir. Diyagramda görüldüğü üzere, araştırma problemi ve sorularının belirlenmesiyle başlayan süreç, hipotezlerin oluşturulması, veri toplama ve analiz aşamaları ile devam etmekte ve nihayetinde bulguların yorumlanması ile sonuçlandırılmaktadır.

Bu yapı, hem araştırmanın içsel tutarlılığını sağlamaya hem de değişkenler arasındaki ilişkilerin ampirik olarak test edilmesine imkân tanımaktadır. Ayrıca kullanılan istatistiksel analiz teknikleri ve veri kaynaklarının çeşitliliği, araştırmanın geçerlilik ve güvenirliğini artıran önemli unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Dolayısıyla bu akış şeması, araştırmanın bilimsel yöntem ilkelerine uygun şekilde planlandığını ve uygulandığını gösteren bütüncül bir çerçeve sunmaktadır.

4.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu araştırma, kapsamlı bir metodolojik tasarıma sahip olmakla birlikte, bulguların yorumlanmasında dikkate alınması gereken çeşitli sınırlılıkları barındırmaktadır. İlk olarak, çalışma Antalya ve Mersin illeriyle sınırlı olup, elde edilen bulguların Türkiye'nin diğer göç

alan kentlerine doğrudan genellenebilirliği sınırlı düzeydedir. Göç yönetişiminin yerel bağlama yüksek derecede duyarlı bir olgu olması nedeniyle, farklı sosyoekonomik, politik ve demografik yapılara sahip kentlerde benzer sonuçların ortaya çıkacağı varsayımı metodolojik olarak ihtiyat gerektirmektedir.

İkinci olarak, araştırmanın örneklem grubunu yerel düzeyde göç yönetişimi süreçlerinde rol alan veya rol alma potansiyeli bulunan kurum temsilcileri oluşturmaktadır. Bu durum, kurumsal perspektifin derinlemesine analiz edilmesine imkân sağlamakla birlikte, göçmenlerin kendi deneyimlerini ve toplumsal algı dinamiklerini doğrudan içermediği için veri çeşitliliğini belirli ölçüde sınırlamaktadır.

Üçüncü olarak, anket verileri katılımcıların öznel değerlendirmelerine dayandığından, algısal yanlılık ve kurum odaklı temsil eğilimi gibi olası sınırlılıklar göz ardı edilmemelidir. Bu tür yanlılıklar, özellikle yönetişim süreçlerinde kurumların performansına ilişkin değerlendirmelerde belirginleşebilmektedir.

Dördüncü olarak, çalışmada kullanılan kurumsal faaliyet raporları, kurumların kendi üretimleri olduğundan, raporlama pratiklerindeki farklılıklar veya kurumsal imajı güçlendirmeye yönelik söylemsel tercihler veri yorumlamasını etkileyebilecek bir sınırlılık olarak değerlendirilebilir.

Nitekim araştırmanın saha çalışması, 9 Mayıs 2025 – 6 Temmuz 2025 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle, göç dinamiklerinin hızlı değişim gösterdiği bir bağlamda zamana bağlı değişkenliklerin tümüyle yakalanamamış olabileceği dikkate alınmalıdır. Bu durum, özellikle politika uygulamalarındaki değişimlerin ve yeni yönetişim mekanizmalarının uzunlamasına analizini sınırlamaktadır.

Çalışmada bazı alt boyutlarda Cronbach Alpha katsayısının düşük çıkmasının temel nedenleri arasında alt boyutlarda yer alan madde sayısının az olması, ters kodlanmış maddelerin bulunması ve ölçeğin göç yönetişiminin farklı boyutlarını kapsayan çok boyutlu bir yapıya sahip olması yer almaktadır. Ayrıca bazı maddelerin kavramsal olarak farklı temaları ölçmesi maddeler arası korelasyonun düşmesine neden olmuş olabilir. Bu nedenle analiz sürecinde madde çıkarma ve alt boyut değerlendirmeleri yapılmış, bazı maddelerin çıkarılmasıyla alfa değerinin yükseldiği görülmüştür. Bu durum ölçeğin geliştirilmesi açısından önemli bir metodolojik bulgu olarak değerlendirilmiştir.

4.6. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu araştırma, kamu yöneticilerinin göçmenlere yönelik tutumlarının göç politikalarının oluşturulması ve uygulanma sürecine etkilerini incelemeyi amaçlayan betimsel ve açıklayıcı nitelikte bir saha çalışmasına dayanmaktadır.
Bu arştırmanın bağımlı değişenlerini "göçmenlerin topluma uyum düzeyi" ve "Paydaşların bilgi düzeyi" oluşturmaktadır. Nitekim araştırma sorusu ve ilgili hipotezler doğrultundan hazırlanan bağımsız değişkenler aşağıda yer almaktadır;

i. Kamu algısı
ii. Kurum katkı düzeyi
iii. Hizmet kalitesi
iv. Koordinasyon düzeyi

Ek-1'de literatürden destek alınarak hazırlanan anket ile bağımlı ve bağımsız değişkenlerin belirlendiği sorularda Göç yönetişiminde rol oynayan kamu yöneticilerinin göçmenlerle ilgili politika ve uygulamalara yönelik tutum ve davranışlarını etkileyen faktörler belirlenecektir.

Çalışma kapsamında yanıt aranan araştırma soruları aşağıda yer almaktadır; Kamu yöneticilerinin göçmenlere yönelik tutumları, göç politikalarının oluşturulması ve uygulanmasını nasıl etkiliyor?

- Göçmenlere yönelik tutumlar, kamu yöneticilerinin karar alma süreçlerini hangi faktörlerle şekillendiriyor?
- Kamusal aktörlerin göçmenlere yönelik tutumları, demografik faktörlerle nasıl ilişkilidir?
- Farklı etnik ve kültürel gruplardan göçmenlere yönelik tutumlar arasında ne tür farklılıklar vardır?
- Göçmenlere yönelik tutumlar ve algılar, göç politikalarının geliştirilmesi ve uygulanmasında nasıl bir rol oynar?
- Göç yönetimi sürecinde paydaşların etkinlikleri, işbirliği düzeyleri ve karşılaşılan zorluklar nelerdir?

Yukarıda belirtilen araştırma sorularını desteklemek amacıyla gerçekleştirilen kapsamlı literatür taraması sonucunda, çalışmada test edilmesi hedeflenen hipotezler geliştirilmiştir. Bu amaçla berilenen hipotezler aşağıda yer almaktadır;

H1: Yerel ve merkezi yönetimler arasındaki koordinasyon düzeyi arttıkça göçmenlerin uyum süreci daha olumlu etkilenir.
H2: Göçmenlere ayrılan kaynakların yetersizliği, göçmenlerin toplumsal uyum düzeyini olumsuz etkiler.
H3: Siyasi partilerin göçmenlere yönelik söylemleri, kamu politikalarının uygulanma biçimini doğrudan etkiler.
H4: Kamu kurumlarının ve yerel yönetimlerin göç yönetişimine katkısı, hizmet kalitesi ve uyum sürecinde belirleyici bir rol oynar.
H5: Göçmenlere yönelik kamu algısı olumlu oldukça, göçmenlerin topluma uyum düzeyi daha yüksek olur.
H6: Göçmenlerin hukuki statüleri ve temel hizmetlere erişim sorunları, yönetişim süreçlerinin etkinliği ile ilişkilidir.
H7: Teknolojik gelişmelerin göç yönetimine entegrasyonu, karar alma süreçlerinin hızını ve verimliliğini artırır.
H8: STK'lar ve uluslararası kuruluşlarla yapılan işbirliği, göçmenlere yönelik hizmetlerin etkinliğini artırır**.**

Hipotezlerin testinde kullanılacak verilerin toplanması amacıyla hazırlanan anket soruları EK-3'de yer almaktadır. Çalışma, söz konusu hipotezlerin yalnızca kuramsal düzeyde tartışılmasıyla yetinmeyip, aynı zamanda ampirik olarak test edilmesini amaçlamaktadır. Böylelikle, göç yönetişimi bağlamında paydaşların algıları, işbirliği düzeyleri ve kurumsal etkinliklerine ilişkin bulguların sistematik biçimde değerlendirilmesine olanak tanımaktadır. Antalya ve Mersin illerinde göç yönetişim sürecinde aktif görev alan veya görev alma potansiyeli yüksek olan kurum temsilcilerinden oluşan 61 katılımcıyla 9 Mayıs 2025 – 6 Temmuz 2025 tarihleri arasında saha çalışması gerçekleştirilmiştir.

Saha çalışması sonucu elde edilen veriler SPSS 27.0 istatistik paket programı kullanılarak elektronik ortama aktarılmıştır. Belirlenen araştırma sorularına cevap aramak ve oluşturulan hipotezleri test etmek amacıyla veriler uygun istatistiksel analizlere tabi tutulmuştur.

Bu araştırmada kapsamında kullanılan test ve analizlere ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır;

a) Shapiro–Wilk Testi

Shapiro ve Wilk (1965) tarafından başlangıçta 50'den az örneklem büyüklüğüne sahip veri setleri için geliştirilen bu yöntem, Royston (1992) tarafından gerçekleştirilen algoritmik iyileştirmeler neticesinde; özellikle kısıtlı gözlem sayısına sahip araştırmalarda normallikten sapmaları tespit etmede en yüksek istatistiksel güce sahip metodolojik araçlardan biri haline gelmiştir (Razali & Wah, 2011:25). Shapiro-Wilk testinin ayırt edici gücünün özellikle kısıtlı örneklem hacimlerinde yüksek olduğu, ancak örneklem büyüklüğü arttıkça testin hassasiyetinin saptığı belirtilmektedir (Pituch & Stevens, 2016, akt. Uysal & Kılıç, 2022: 223).

Bu nedenle araştırmanın örneklem büyüklüğünün sınırlı olması dikkate alınarak, değişkenlerin dağılım özelliklerini değerlendirmek amacıyla Shapiro–Wilk testi uygulanmıştır.

b) Spearman Sıra Korelasyon

Spearman korelasyon analizi, nicel verilerin normal dağılım koşulunu ihlal ettiği durumlarda Pearson korelasyonuna en güçlü alternatif olarak öne çıkan ve değişkenler arasındaki ilişkiyi sıralı değerler üzerinden hesaplayan temel parametrik olmayan yöntem olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk, 2018). Sıralama düzeyindeki verilerde yahut normallik varsayımından sapan veri setlerinde kullanılan bu katsayı; değişkenler arasındaki doğrusal bir ilişkiden ziyade, aralarındaki monotonik yönelimi (sürekli artış veya azalış eğilimini) incelemektedir (Kılıç, 2022: 53).

Araştırmada, değişkenlerin dağılım özelliklerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Shapiro-Wilk testi sonucunda, 'kamu algısı' ($p = 0.028$) ve 'uyum düzeyi' ($p < 0.001$) boyutlarının normal dağılım sergilemediği saptanmıştır. Bu doğrultuda, söz konusu iki değişken arasındaki ilişkinin varlığını ve yönünü, verilerin dağılım özelliğine uyum sağlayarak en nesnel biçimde saptamak amacıyla non-parametrik bir teknik olan Spearman Sıra Korelasyonu analizi tercih edilmiştir.

c) Mann–Whitney U Testi

Araştırma kapsamında, Kolmogorov–Smirnov ve Shapiro–Wilk test sonuçlarına göre hem işbirliği hem de hizmet etkinliği değişkenleri normal dağılım göstermemesi sebebiyle ($p < 0.05$), parametrik testlerin kısıtlarını aşmak ve gruplar arasındaki medyan farklılıklarını güvenilir

şekilde test etmek amacıyla non-parametrik bir alternatif olan Mann-Whitney U testi tercih edilmiştir.

d) Regresyon Analizleri

Araştırmanın hipotezlerini test etmek amacıyla temel analiz yöntemi olarak regresyon modellerinden yararlanılmıştır. Bu kapsamda, katkı düzeyinin hizmet kalitesi ve uyum düzeyi üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla basit doğrusal regresyon analizleri; göçmenlerin topluma uyum ve hizmet kalitesi düzeylerini etkileyen faktörleri bütüncül bir çerçevede değerlendirmek amacıyla ise çoklu regresyon analizleri uygulanmıştır. Kurulan modellerin istatistiksel anlamlılığı ANOVA testi ile denetlenmiş, her bir bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki spesifik yordama gücü ve yönü ise regresyon katsayıları (Beta) üzerinden analiz edilerek yorumlanmıştır.

e) Tek Örneklem T-Testi

Araştırmada, katılımcıların siyasi söylemlerin kamu politikalarına etkisi ve teknolojik gelişmelerin göç yönetimine katkısına yönelik algı düzeylerinin, belirlenen referans değerden (3.00) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini ölçmek amacıyla tek örneklem t-testi kullanılmıştır. Tek Örneklem T-Testi, ilgili değişkenlere yönelik katılım düzeylerinin kuramsal orta noktanın üzerinde veya altında bir eğilim sergileyip sergilemediğini belirlemek amacıyla tercih edilmiştir.

f) Kruskal–Wallis H-Testi

Araştırma kapsamında; katılımcıların görev yapılan sektör, eğitim durumu, yaş ve hizmet süresi gibi demografik değişkenlerinin, hizmet kalitesi algısı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığını belirlemek amacıyla Kruskal–Wallis H testi uygulanmıştır.

g) Çok Değişkenli Varyans Analizi (MANOVA)

Araştırmada, göç yönetişimine dair farklı göstergelerin birbirlerinden bağımsız olmadığı varsayımından hareketle, sektör değişkeninin bu göstergeler kümesi üzerindeki ortak varyansını incelemek amacıyla MANOVA kullanılmıştır. Ayrı ayrı yapılacak ANOVA testlerinin toplam hata payını yükseltme riskine karşın, MANOVA analiziyle veriler çok boyutlu bir düzlemde test edilerek sonuçların istatistiksel güvenilirliği artırılmıştır.

Öncelikle ankete ilişkin güvenirlik analizi yapılmış, Cronbach's Alpha katsayısı genel olarak düşük bulunmuştur (α = 0.142); yalnızca "Göçün Fırsat–Tehdit Algısı" (α = 0.728) ve "Hizmet Kalitesi ve Katkı Düzeyi" (α = 0.636) alt boyutları kabul edilebilir düzeydedir. Değişkenlerin dağılımı Shapiro–Wilk testiyle incelenmiş, normal dağılım varsayımı çoğunlukla sağlanmadığından parametrik olmayan Spearman korelasyon ve Mann–Whitney U testleri kullanılmıştır. Bununla birlikte, modele ilişkin eğilimleri incelemek amacıyla bazı analizlerde (örneğin hizmet kalitesi ve uyum düzeyine ilişkin modellerde) basit doğrusal regresyon yönteminden yararlanılmıştır. Bunun yanı sıra; normal dağılım varsayımını karşılayan değişkenlerde tek örneklem t-testi uygulanmıştır.

Aşağıda göç yönetişimi araştırması kapsamında yukarıda kullanılan testler sonucu elde edilen bulgular ve yorum kısmı yer almaktadır.

4.7. ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE YORUMLANMASI

Araştırmanın bölümün de, Antalya ve Mersin kentlerinde göç yönetişim süreçlerine ilişkin kurum temsilcilerinden oluşan 61 katılımcıdan elde edilen anket verilerinin betimleyici istatistiksel tabloları ve bu tablolara dayalı yorumlar sunulmaktadır.

Demografik Bulgular

Tablo 4.1. *Katılımcıların Demografik Özellikleri*

Değişken	Kategori	Frekans (n)	Yüzde (%)
Görev Yapılan Kurum	Belediyeler	19	31.1
	Üniversiteler	11	18.0
	Kamu Kurumları (AFAD, Göç İdaresi vb.)	15	24.6
	STK ve Dernekler	14	23.0
	Diğer (Baro, Vakıf, Kuruluş vb.)	2	3.3
Cinsiyet	Erkek	27	44.3
	Kadın	34	55.7
Yaş	20–29	9	14.8

Tablo 4.1 (Devam) *Katılımcıların Demografik Özellikleri*

	30–39	24	39.3
	40–49	15	24.6
	50–60	10	16.4
	60 ve üzeri	3	4.9
Gelir Düzeyi	50.000 altı	10	16.4
	50.000–70.000	35	57.4
	70.000–100.000	8	13.1
	100.000-150.000	5	8.2
	150.000-200.000	2	3.3
	200.000 ve üzeri	1	1.6
Görev Yapılan Sektör	Merkezi Yönetim	19	31.1
	Yerel Yönetimler	20	32.8
	Yükseköğretim	11	18.0
	Uluslararası Kuruluşlar	1	1.6
	Sivil Toplum	10	16.4
Görev Süresi	0–5 yıl	32	52.5
	6–9 yıl	11	18.0
	10–14 yıl	6	9.8
	15-19 yıl	4	6.6
	20 yıl ve üzeri	8	13.1
Eğitim Durumu	Ortaöğretim	2	3.3
	Ön lisans	4	6.6
	Lisans	29	47.5
	Yüksek Lisans	16	26.2
	Doktora ve üzeri	10	16.4

Tablo 4.1'de ortaya konulan dağılımlar 61 katılımcıdan oluşan örneklemin demografik profilini tutarlı ve eksiksiz biçimde ortaya koymaktadır. Tüm değişkenlerde frekans toplamları N=61'i vermekte, yüzdeler yuvarlama kaynaklı çok küçük farklar dışında yüzde yüzü karşılamaktadır. Sektör değişkenindeki toplam %99,9 olarak görünmekte, bu durum standardize edilmiş

yuvarlama prosedürünün beklenen bir sonucunu işaret etmektedir. Veri girişinde kayıp gözlem bulunmamakta, yüzde–frekans uyumu veri bütünlüğünün yeterli olduğunu göstermektedir. Gelir değişkeninde para birimi ile dönemsellik bilgisinin (aylık/yıllık) tablo notunda belirtilmesi raporlamanın şeffaflığını güçlendirecektir.

Kurumsal dağılım belediyelerde görev yapanların %31,1, üniversitelerde görev yapanların %18,0, kamu kurumlarında görev yapanların %24,6, STK ve derneklerde görev yapanların %23,0 ve "diğer" kategorisinin %3,3 olduğunu göstermektedir. Sektörel sınıflamada yerel yönetimler %32,8 ile ilk sırada yer almakta, bunu %31,1 ile merkezi yönetim, %18,0 ile yükseköğretim, %16,4 ile sivil toplum ve %1,6 ile uluslararası kuruluşlar izlemektedir. Kurum ve sektör kategorileri kavramsal olarak örtüşmekle birlikte bire bir aynı zemini temsil etmemekte, bu nedenle belediye–yerel yönetimler ve STK/dernek–sivil toplum çiftlerinde oranların birbirine yakın seyretmesi beklenen bir örüntü olarak değerlendirilmektedir.

Cinsiyet dağılımı kadınların %55,7 ve erkeklerin %44,3 ile dengeli ancak kadın ağırlıklı bir kompozisyona işaret etmektedir. Yaş dağılımında 30–39 yaş grubu %39,3 ile tepe noktayı oluşturmakta, bunu %24,6 ile 40–49, %16,4 ile 50–60, %14,8 ile 20–29 ve %4,9 ile 60 ve üzeri izlemektedir. Örneğin; 39 yaş ve altı katılımcıların toplamı %54,1 iken 40–60 arası gruplar birlikte %41,0'ı oluşturmaktadır. Bu doğrultuda; örneklem erken–orta kariyer evresine yoğunlaşmakta, ileri yaş gruplarının temsilinin sınırlı kaldığı gözlenmektedir.

Görev süresi değişkeni, mesleki kıdemin görece genç bir profile işaret ettiğini göstermektedir. Katılımcıların %52,5'i 0–5 yıl aralığında, %18,0'ı 6–9 yıl aralığında görev yapmaktadır. On yıl ve üzeri kıdeme sahip olanların toplam oranı %29,5 olup bunun %9,8'i 10–14 yıl, %6,6'sı 15–19 yıl ve %13,1'i 20 yıl ve üzeri gruplarında yer almaktadır. Kıdem dağılımındaki bu yoğunlaşma, kurumsal tecrübenin önemli bir bölümünün ilk beş yılda kümelendiğini ve üst kıdem dilimlerinin göreli olarak daha sınırlı temsil edildiğini göstermektedir.

Eğitim düzeyi dağılımı yükseköğretim yoğunluklu bir örnekleme işaret etmektedir. Katılımcıların %47,5'i lisans, %26,2'si yüksek lisans, %16,4'ü doktora ve üzeri eğitim düzeyindedir. Ortaöğretim ve ön lisans düzeylerinin toplamı %9,9'da kalmaktadır. Bunun yanı sıra; lisans ve üzeri eğitim düzeyine sahip katılımcı oranının toplamda %90,1'e ulaştığı görülmekte, bu durum özellikle kamu, yerel yönetim ve yükseköğretim eksenli kurumsal kompozisyon ile uyumlu bir eğitim profilini işaret etmektedir.

Gelir dağılımı orta bantta belirgin bir yoğunlaşma sergilemektedir. Katılımcıların %57,4'ü 50.000–70.000 aralığında, %16,4'ü 50.000 altı, %13,1'i 70.000–100.000 aralığında, %8,2'si 100.000–150.000 aralığında, %3,3'ü 150.000–200.000 aralığında ve %1,6'sı 200.000 ve üzeri diliminde bulunmaktadır. Dağılımın üst uçlarında frekansların hızla azaldığı, alt orta gelir bandının ise örneklemde baskın olduğu görülmektedir. Gelir değişkeninin yorum gücünü artırmak amacıyla para birimi, dönemsellik ve satın alma gücü farklılıklarını dengeleyen olası eşdeğerliklerin (örneğin; medyan gelirin raporlanması) yöntem bölümünde açıkça tanımlanması önerilmektedir.

Genel olarak, örneklem bileşimi kamu–yerel yönetim–yükseköğretim ekseninde kümelenmiş, kadın ve erken–orta kariyer ağırlıklı, yükseköğretim düzeyi yüksek ve orta gelir bandında yoğunlaşan bir profile işaret etmektedir. Dağılımların toplamları tamlık göstermekte, yuvarlama tutarlılığı korunmakta ve değişken bazında kayıp gözlem bulunmadığı doğrulanmaktadır. Bu profil, izleyen bölümlerde gerçekleştirilecek çıkarımsal analizlerin yorumlanmasında temel demografik çerçeve olarak dikkate alınacaktır.

Göç Yönetişimine İlişkin Tanımlayıcı Bulgular

Aşağıdaki tablolar, katılımcıların göç yönetişimi ve temsil süreçlerine ilişkin değerlendirmelerini göstermektedir.

Tablo 4.2. *Belediye Meclisi'nin Toplumu Temsil Düzeyi*

Kategori	Frekans (n)	Yüzde (%)
Çok Düşük	9	14.8
Düşük	9	14.8
Orta	34	55.7
Yüksek	9	14.8
Toplam	**61**	**100.0**

Tablo 4.2'de ortaya konulan istatistiksel dağılım, Belediye Meclisi'nin toplumu temsil düzeyine ilişkin algının dört kategori arasında merkezi olarak "Orta"da yoğunlaştığını göstermektedir. Katılımcıların %55,7'si (n=34) "Orta", %14,8'i (n=9) "Yüksek", %14,8'i (n=9) "Düşük" ve %14,8'i (n=9) "Çok Düşük" seçeneğini işaretlemiştir.

Bunun yanı sıra; “Orta ve üzeri” payı %70,5, “Düşük+Çok Düşük” toplamı %29,6 düzeyindedir ve “Orta” kategorisinin payı tek tek uç kategorilerin her birinden yaklaşık 3,76 kat ile “Düşük+Çok Düşük” toplamından yaklaşık 1,88 kat daha yüksek gerçekleşmektedir. “Orta” bu dağılımda mod ve medyanı temsil etmekte; uç kategoriler eşit ve simetrik biçimde yer almaktadır. Yüzde–frekans eşleşmeleri N=61 ile tam uyum göstermekte ve dağılım dört kategori arasında tutarlı bir profil sergilemektedir.

Tablo 4.3. *TBMM’nin Temsil Düzeyi*

Kategori	Frekans (n)	Yüzde (%)
Çok Düşük	15	24.6
Düşük	15	24.6
Orta	23	37.7
Yüksek	7	11.5
Çok Yüksek	1	1.6
Toplam	**61**	**100.0**

Tablo 4.3’te ortaya konulan istatistiksel dağılım, TBMM’nin toplumu temsil düzeyine ilişkin algının beş kategori arasında merkezi olarak “Orta”da yoğunlaştığını göstermektedir. Katılımcıların %37,7’si (n=23) “Orta”, %24,6’sı (n=15) “Düşük”, %24,6’sı (n=15) “Çok Düşük”, %11,5’i (n=7) “Yüksek” ve %1,6’sı (n=1) “Çok Yüksek” seçeneğini işaretlemektedir. Yüzde–frekans eşleşmeleri n=61 ile tam uyum göstermekte ve yuvarlama tutarlılığı korunmaktadır.

Tablo 4.4. *Kent Konseylerinin Yönetişimin Bir Parçası Olarak Görülme Düzeyi*

Kategori	Frekans (n)	Yüzde (%)
Çok Düşük	12	19.7
Düşük	20	32.8
Orta	20	32.8
Yüksek	9	14.8
Toplam	**61**	**100.0**

Tablo 4.4’de ortaya konulan istatistiksel dağılım, kent konseylerinin yönetişimin bir parçası olarak görülme düzeyine ilişkin algının dört kategori arasında dengeli fakat iki tepe etrafında

yoğunlaştığını göstermektedir. “Düşük” ve “Orta” kategorileri eşit ve en yüksek payı almakta olup her biri %32,8 (n=20) ile temsil edilmektedir. “Çok Düşük” %19,7 (n=12) ve “Yüksek” %14,8 (n=9) düzeyinde gerçekleşmektedir. Anket çalışması “Çok Yüksek” seçeneği katılımcılar tarafından tercih edilmediği için tablo da yer almamaktadır. Yüzde–frekans eşleşmeleri N=61 ile tam uyum göstermekte ve yuvarlama tutarlılığı korunmaktadır.

Tablo 4.5. *Göç Yönetişimi Kapsamında Eğitim ve Seminer Katılım Durumu*

Kategori	Frekans (n)	Yüzde (%)
Hiç Katılmadım	12	19.7
Nadiren Katılırım	8	13.1
Ara Sıra Katılırım	17	27.9
Sık Sık Katılırım	15	24.6
Her Zaman Katılırım	9	14.8
Toplam	**61**	**100.0**

Tablo 4.5’de yer alan dağılımlar, göç yönetişimi kapsamında eğitim ve seminerlere katılımın beş kategori arasında merkezi olarak “Ara Sıra Katılırım” seçeneğinde yoğunlaştığını göstermektedir. Katılımcıların %27,9’u (n=17) “Ara Sıra Katılırım”, %24,6’sı (n=15) “Sık Sık Katılırım”, %19,7’si (n=12) “Hiç Katılmadım”, %14,8’i (n=9) “Her Zaman Katılırım” ve %13,1’i (n=8) “Nadiren Katılırım” seçeneğini işaretlemektedir. Katılım gösterenlerin toplamı (Ara Sıra+Sık Sık+Her Zaman) %67,2’ye (n=41) ulaşmakta, katılımın düşük olduğu toplam (Hiç+Nadiren) %32,8’de (n=20) kalmaktadır.

Tablo 4.6. *Politika Yapım Süreçlerinin Halkın Tercihlerini Yansıtma Düzeyi*

Kategori	Frekans (n)	Yüzde (%)
Çok Düşük	13	21.3
Düşük	27	44.3
Orta	17	27.9
Yüksek	4	6.6
Toplam	**61**	**100.0**

Tablo 4.7’de ortaya konulan istatistiksel dağılım, politika yapım süreçlerinin halkın tercihlerini yansıtma düzeyine ilişkin algının alt bantta yoğunlaştığını göstermektedir. Katılımcıların

%44,3'ü (n=27) "Düşük", %21,3'ü (n=13) "Çok Düşük", %27,9'u (n=17) "Orta" ve %6,6'sı (n=4) "Yüksek" seçeneğini işaretlemektedir. "Düşük+Çok Düşük" toplamı %65,6 (n=40) düzeyinde gerçekleşmekte, "Orta ve üzeri" toplamı %34,4 (n=21) olarak izlenmektedir.

Tablo 4.7. *Göçmenlerle İlgili İş Birliği Yapılan Kurumlar*

Kurum Türü	Evet (n)	Evet (%)	Hayır (n)	Hayır (%)
Resmi Kurumlar (AFAD, GİGM vb.)	40	65.6	21	34.4
Yerel Yönetim Kuruluşları	24	39.3	37	60.7
STK'lar	29	47.5	32	52.5
Uluslararası Kuruluşlar	16	26.2	45	73.8
Üniversiteler	23	37.7	38	62.3

Tablo 4.7'de ortaya konulan istatistiksel dağılım, katılımcıların göçmenlerle ilgili işbirliği pratiklerinde en yüksek temasın resmi kurumlarla gerçekleştiğini, en düşük temasın uluslararası kuruluşlarda kaldığını göstermektedir. Resmî kurumlarla işbirliği "Evet" %65,6 (n=40) ve "Hayır" %34,4 (n=21) olarak ölçülmekte, STK'larla işbirliği "Evet" %47,5 (n=29) ve "Hayır" %52,5 (n=32) düzeyinde dengeli bir görünüme yakın seyretmektedir. Yerel yönetim kuruluşlarıyla işbirliği "Evet" %39,3 (n=24) ve "Hayır" %60,7 (n=37) şeklinde, üniversitelerle işbirliği "Evet" %37,7 (n=23) ve "Hayır" %62,3 (n=38) şeklinde, uluslararası kuruluşlarla işbirliği ise "Evet" %26,2 (n=16) ve "Hayır" %73,8 (n=45) şeklinde dağılım sergilemektedir. Yüzde–frekans eşleşmeleri N=61 ile uyum göstermekte ve yuvarlama tutarlılığı korunmaktadır.

Bu dağılımda "Evet" oranlarına göre sıralama resmi kurumlar (%65,6) > STK'lar (%47,5) > yerel yönetim kuruluşları (%39,3) > üniversiteler (%37,7) > uluslararası kuruluşlar (%26,2) biçiminde şekillenmektedir. Yüzde puan farkları incelendiğinde resmi kurumlarda "Evet–Hayır" farkı +31,2 yüzde puan, STK'larda -5,0 yüzde puan, yerel yönetim kuruluşlarında -21,4 yüzde puan, üniversitelerde -24,6 yüzde puan ve uluslararası kuruluşlarda -47,6 yüzde puan olarak gerçekleşmektedir. Bunun yanı sıra; "Evet" ile "Hayır" arasındaki oran ilişkisi resmi kurumlarda yaklaşık 1,90 (40/21), STK'larda yaklaşık 0,91 (29/32), yerel yönetim kuruluşlarında yaklaşık 0,65 (24/37), üniversitelerde yaklaşık 0,61 (23/38) ve uluslararası kuruluşlarda yaklaşık 0,36 (16/45) olarak gözlenmektedir. Örneğin; resmi kurumlarda "Evet" yanıtı "Hayır"a kıyasla yaklaşık iki katına yakın düzeyde gerçekleşmekte, uluslararası kuruluşlarda ise "Evet" yanıtı "Hayır"ın yaklaşık üçte biri düzeyinde kalmaktadır. Bu doğrultuda; işbirliği temasının en belirgin biçimde resmi kurumlarda yoğunlaştığı, uluslararası

kuruluşlar ile üniversiteler ve yerel yönetim kuruluşlarında ise görece düşük düzeyde seyrettiği izlenmektedir.

Tablo 4.8. *Göçmenlerin Karşılaştığı Temel Sorunlar*

Sorun Alanı	Evet (n)	Evet (%)	Hayır (n)	Hayır (%)
Hukuki Statü ve Kayıt Dışılık	49	80.3	12	19.7
Sağlık Hizmetlerine Erişim	8	13.1	53	86.9
Eğitim Hizmetlerine Erişim	7	11.5	54	88.5
Sosyal Dışlanma	33	54.1	28	45.9
Temel İhtiyaçlara Erişim	14	23.0	47	77.0

Tablo 4.8'da yer alan dağılımlar, göçmenlerin karşılaştığı sorun alanları bakımından en yüksek bildirim düzeyinin "Hukuki Statü ve Kayıt Dışılık" ta gerçekleştiğini göstermektedir. Bu alanda "Evet" oranı %80,3 (n=49) ve "Hayır" oranı %19,7 (n=12) olarak ölçülmekte; "Evet–Hayır" farkı +60,6 yüzde puana ulaşmaktadır. "Sosyal Dışlanma" alanında "Evet" %54,1 (n=33) ve "Hayır" %45,9 (n=28) düzeyinde gerçekleşmekte; fark +8,2 yüzde puan ile sınırlı bir üstünlüğe işaret etmektedir. "Temel İhtiyaçlara Erişim"de "Evet" %23,0 (n=14) ve "Hayır" %77,0 (n=47) olarak izlenmekte; fark -54,0 yüzde puan düzeyine inmektedir. "Sağlık Hizmetlerine Erişim"de "Evet" %13,1 (n=8) ve "Hayır" %86,9 (n=53), "Eğitim Hizmetlerine Erişim"de ise "Evet" %11,5 (n=7) ve "Hayır" %88,5 (n=54) olarak saptanmaktadır. Yüzde–frekans eşleşmeleri N=61 ile tam uyum göstermekte ve yuvarlama tutarlılığı korunmaktadır.

"Evet" oranlarına göre önem sıralaması Hukuki Statü ve Kayıt Dışılık (%80,3) > Sosyal Dışlanma (%54,1) > Temel İhtiyaçlara Erişim (%23,0) > Sağlık Hizmetlerine Erişim (%13,1) > Eğitim Hizmetlerine Erişim (%11,5) biçiminde şekillenmektedir. Oran ilişkileri "Evet/Hayır" bakımından incelendiğinde Hukuki Statü ve Kayıt Dışılık alanında yaklaşık 4,08 (49/12), Sosyal Dışlanma alanında yaklaşık 1,18 (33/28), Temel İhtiyaçlara Erişim alanında yaklaşık 0,30 (14/47), Sağlık Hizmetlerine Erişim alanında yaklaşık 0,15 (8/53) ve Eğitim Hizmetlerine Erişim alanında yaklaşık 0,13 (7/54) değerleri elde edilmektedir.

Bu doğrultuda; sorun bildiriminin en belirgin biçimde hukuki statü/kayıt dışılık alanında yoğunlaştığı, sosyal dışlanmanın ikinci sırada ve görece dengeli bir dağılım sergilediği, temel ihtiyaçlara erişim ile sağlık ve eğitim hizmetlerine erişimde ise "Hayır" yanıtlarının belirgin çoğunlukta seyrettiği görülmektedir.

Tablo 4.9. *Göç Yönetişiminde Yaşanan Temel Sıkıntılar*

Sıkıntı Türü	Evet (n)	Evet (%)	Hayır (n)	Hayır (%)
Koordinasyon Eksikliği	34	55.7	27	44.3
İletişim Eksikliği	28	45.9	33	54.1
Motivasyon Eksikliği	9	14.8	52	85.2
Hukuki Yetersizlikler	24	39.3	37	60.7
Paydaşların Yeterli Bilgi Düzeyine Sahip Olmaması	40	65.6	21	34.4

Tablo 4.9'da ortaya konulan dağılımlar, göç yönetişiminde yaşanan sıkıntılar içinde "Paydaşların yeterli bilgi düzeyine sahip olmaması" nın en yüksek "Evet" oranına sahip olduğunu göstermektedir. Bu başlıkta "Evet" %65,6 (n=40) ve "Hayır" %34,4 (n=21) olarak gerçekleşmekte; "Evet–Hayır" farkı +31,2 yüzde puana ve "Evet/Hayır" oranı yaklaşık 1,90'a ulaşmaktadır. "Koordinasyon eksikliği" %55,7 "Evet" (n=34) ve %44,3 "Hayır" (n=27) ile pozitif dengede seyretmekte; fark +11,4 yüzde puan ve "Evet/Hayır" oranı ≈1,26 olarak gözlenmektedir. "İletişim eksikliği" %45,9 "Evet" (n=28) ve %54,1 "Hayır" (n=33) ile negatif dengede bulunmakta; fark -8,2 yüzde puan ve oran ≈0,85 olarak hesaplanmaktadır. "Hukuki yetersizlikler" %39,3 "Evet" (n=24) ve %60,7 "Hayır" (n=37) ile -21,4 yüzde puanlık fark ve ≈0,65 oranı sergilemektedir. "Motivasyon eksikliği" %14,8 "Evet" (n=9) ve %85,2 "Hayır" (n=52) ile en düşük bildirim düzeyine işaret etmekte; fark -70,4 yüzde puan ve oran ≈0,17 olarak gerçekleşmektedir. Bunun yanı sıra; "Evet" oranlarına göre önem sıralaması Paydaşların bilgi düzeyi (%65,6) > Koordinasyon (%55,7) > İletişim (%45,9) > Hukuki (%39,3) > Motivasyon (%14,8) biçiminde şekillenmekte, yalnızca ilk iki başlıkta "Evet" yanıtlarının çoğunlukta olduğu görülmektedir. Yüzde–frekans eşleşmeleri n=61 ile tam uyum göstermekte ve yuvarlama tutarlılığı korunmaktadır.

Tablo 4.10. *Katılımcıların Kentlerine Göç Eden Göçmen Gruplarına Yönelik Memnuniyet Tercihlerinin Dağılımı*

Kategori	Frekans (n)	Yüzde (%)
Hiçbirinden	19	31.1
Doğu Avrupa	2	3.3
Batı Avrupa	14	23.0
Türkistan	9	14.8
Hepsinden	17	27.9
Toplam	**61**	**100.0**

Tablo 4.10'de ortaya konulan istatistiksel dağılım, kentte hangi göçmen grubunun varlığına yönelik memnuniyet tercihlerinin beş kategori arasında iki uç seçenek etrafında yoğunlaştığını göstermektedir. Katılımcıların %31,1'i (n=19) "Hiçbirinden", %27,9'u (n=17) "Hepsinden", %23,0'ı (n=14) "Batı Avrupa", %14,8'i (n=9) "Türkistan" ve %3,3'ü (n=2) "Doğu Avrupa" seçeneğini işaretlemektedir. Yüzde–frekans eşleşmeleri N=61 ile tam uyum göstermektedir.

Seçenekler "Evet" yönünde değerlendirildiğinde "memnuniyet bildiren" payı toplamda %68,9'a (n=42) ulaşmakta, "memnuniyet bildirmeyen" tek seçenek olan "Hiçbirinden" %31,1'de (n=19) kalmaktadır. "Hepsinden" ile "Hiçbirinden" arasındaki fark 3,2 yüzde puan olup oran ilişkisi yaklaşık 0,89 (17/19) düzeyinde gerçekleşmektedir.

Bunun yanı sıra; "Batı Avrupa" ile "Türkistan" arasındaki fark 8,2 yüzde puan ve oran ilişkisi yaklaşık 1,56 (14/9) olarak izlenmekte, "Doğu Avrupa" en düşük pay ile sınırlı bir tercih düzeyi sergilemektedir. "Memnuniyet bildiren" küme içinde bileşim "Hepsinden" %40,5 (17/42), "Batı Avrupa" %33,3 (14/42), "Türkistan" %21,4 (9/42) ve "Doğu Avrupa" %4,8 (2/42) olarak dağılmaktadır. Dağılımın modu "Hiçbirinden" olup, uç seçeneklerin toplam payı ("Hepsinden" + "Hiçbirinden") %59,0'a ulaşmaktadır.

Tablo 4.11. *Türkiye'deki Göçmenlere İlişkin Görüşler*

Kategori	Frekans (n)	Yüzde (%)
Tamamen Olumsuz	6	9.8
Olumsuz	17	27.9
Fikrim Yok	11	18.0
Olumlu	23	37.7
Tamamen Olumlu	4	6.6
Toplam	**61**	**100.0**

Tablo 4.11'de ortaya konulan istatistiksel dağılım, Türkiye'deki göçmenlere ilişkin görüşlerin beş kategori arasında ağırlıklı olarak "Olumlu" seçeneğinde yoğunlaştığını göstermektedir. Katılımcıların %37,7'si (n=23) "Olumlu", %27,9'u (n=17) "Olumsuz", %18,0'i (n=11) "Fikrim Yok", %9,8'i (n=6) "Tamamen Olumsuz" ve %6,6'sı (n=4) "Tamamen Olumlu" yanıtını vermektedir. Yüzde–frekans eşleşmeleri n=61 ile tam uyum göstermekte ve yuvarlama tutarlılığı korunmaktadır. Mod "Olumlu" kategorisinde, medyan ise kümülatif dağılım 23'ten 34'e yükseldiği için "Fikrim Yok" kategorisinde konumlanmaktadır.

Tablo 4.12. *Göçmenlerin İş Gücü Piyasasına Etkisine İlişkin Görüşleri*

Kategori	Frekans (n)	Yüzde (%)
Tamamen Olumsuz	3	4.9
Olumsuz	23	37.7
Fikrim Yok	9	14.8
Olumlu	21	34.4
Tamamen Olumlu	5	8.2
Toplam	**61**	**100.0**

Tablo 4.12'de ortaya konulan istatistiksel dağılım, göçmenlerin iş gücü piyasasına etkisine ilişkin görüşlerin beş kategori arasında dengeli bir profile sahip olduğunu göstermektedir. Katılımcıların %37,7'si (n=23) "Olumsuz", %34,4'ü (n=21) "Olumlu", %14,8'i (n=9) "Fikrim Yok", %8,2'si (n=5) "Tamamen Olumlu" ve %4,9'u (n=3) "Tamamen Olumsuz" yanıtını vermektedir. Yüzde–frekans eşleşmeleri n=61 ile tam uyum göstermekte ve yuvarlama tutarlılığı korunmaktadır.

Tablo 4.13. *Göçmenlerle İlgili En Büyük Sorun*

Kategori	Frekans (n)	Yüzde (%)
İşsizlik	4	6.6
Güvensizlik	15	24.6
Suç İşleme Potansiyeli	15	24.6
İletişim	17	27.9
Eğitim	7	11.5
Diğer	3	4.9
Toplam	**61**	**100.0**

Tablo 4.13'te ortaya konulan istatistiksel dağılım, katılımcıların "göçmenlerle ilgili en büyük sorun" olarak en yüksek oranda "İletişim" başlığını işaret ettiklerini göstermektedir. "İletişim" %27,9 (n=17) ile birinci sırada yer almakta, "Güvensizlik" %24,6 (n=15) ve "Suç İşleme Potansiyeli" %24,6 (n=15) ile ortak ikinci sırayı paylaşmaktadır. "Eğitim" %11,5 (n=7), "İşsizlik" %6,6 (n=4) ve "Diğer" %4,9 (n=3) ile daha düşük oranlarda temsil edilmektedir. Yüzde–frekans eşleşmeleri N=61 ile uyum göstermekte, yüzde toplamı yuvarlama nedeniyle %100,1 olarak görünmektedir. Dağılımın modu "İletişim" kategorisi olmakta, ilk üç seçeneğin toplam payı yaklaşık %77 düzeyine (n=47) ulaşmaktadır.

Karşılaştırmalı farklar incelendiğinde "İletişim" ile "Güvensizlik" ve "Suç İşleme Potansiyeli" arasındaki farkın 3,3 yüzde puan olduğu görülmektedir. "İletişim" ile "Eğitim" arasındaki fark

16,4 yüzde puan, “İşsizlik” ile fark 21,3 yüzde puan ve “Diğer” ile fark 23,0 yüzde puan düzeyinde gerçekleşmektedir. Bunun yanı sıra; oran ilişkileri sayısal olarak değerlendirildiğinde “İletişim/Güvensizlik” ve “İletişim/Suç İşleme Potansiyeli” oranları 17/15≈1,13, “İletişim/Eğitim” 17/7≈2,43, “İletişim/İşsizlik” 17/4=4,25 ve “İletişim/Diğer” 17/3≈5,67 olarak hesaplanmaktadır.

Örneğin; “İletişim” seçeneği “İşsizlik” seçeneğine göre 13 yanıt fazla (17’ye karşı 4) almaktadır. İlk iki sırayı paylaşan “Güvensizlik” ile “Suç İşleme Potansiyeli”nin toplamı 30 yanıt ve %49,2 ile tek başına örneklemin yaklaşık yarısını karşılamaktadır. Bu dağılım, yanıtların ağırlıklı olarak “İletişim” etrafında yoğunlaştığını ve eşit ikinci sıradaki iki seçeneğin birlikte yüksek bir pay oluşturduğunu göstermektedir.

Güvenilirlik Analizi

Tablo 4.14. *Alt Boyutlara İlişkin Güvenirlik Analizi Sonuçları*

Alt Boyut	Maddeler	Madde Sayısı	Cronbach’s Alpha (α)
Göç ve Fırsatlar / Algı	20–24 (21 ve 23 ters kodlanmıştır)	5	0.302
Göçün Fırsat–Tehdit Algısı	22–23 (23 ters kodlanmıştır)	2	0.728
Hizmet Kalitesi ve Katkı Düzeyi	25–29	5	0.387
Hizmet Kalitesi ve Katkı Düzeyi (29. madde hariç)	25–28	4	0.636
Yönetişim ve Koordinasyon	30–32	3	0.148
Yönetişim / Koordinasyon	30–31	2	0.005
Genel Ölçek	20–32 (21 ve 23 ters kodlanmıştır)	13	0.142

Tablo 4.14’te ortaya konulan istatistiksel dağılım, katılımcıların “göçmenlerle ilgili en büyük sorun” olarak en yüksek oranda “İletişim” başlığını işaret ettiklerini göstermektedir. “İletişim” %27,9 (n=17) ile birinci sırada yer almakta, “Güvensizlik” %24,6 (n=15) ve “Suç İşleme Potansiyeli” %24,6 (n=15) ile ortak ikinci sırayı paylaşmaktadır. “Eğitim” %11,5 (n=7),

“İşsizlik” %6,6 (n=4) ve “Diğer” %4,9 (n=3) ile daha düşük oranlarda temsil edilmektedir. Yüzde–frekans eşleşmeleri n=61 ile uyum göstermekte, yüzde toplamı yuvarlama nedeniyle %100,1 olarak görünmektedir. Dağılımın modu “İletişim” kategorisi olmakta, ilk üç seçeneğin toplam payı yaklaşık %77 düzeyine (n=47) ulaşmaktadır.

Karşılaştırmalı farklar incelendiğinde “İletişim” ile “Güvensizlik” ve “Suç İşleme Potansiyeli” arasındaki farkın 3,3 yüzde puan olduğu görülmektedir. “İletişim” ile “Eğitim” arasındaki fark 16,4 yüzde puan, “İşsizlik” ile fark 21,3 yüzde puan ve “Diğer” ile fark 23,0 yüzde puan düzeyinde gerçekleşmektedir. Bunun yanı sıra; oran ilişkileri sayısal olarak değerlendirildiğinde “İletişim/Güvensizlik” ve “İletişim/Suç İşleme Potansiyeli” oranları 17/15≈1,13, “İletişim/Eğitim” 17/7≈2,43, “İletişim/İşsizlik” 17/4=4,25 ve “İletişim/Diğer” 17/3≈5,67 olarak hesaplanmaktadır. Örneğin; “İletişim” seçeneği “İşsizlik” seçeneğine göre 13 yanıt fazla (17’ye karşı 4) almaktadır. İlk iki sırayı paylaşan “Güvensizlik” ile “Suç İşleme Potansiyeli”nin toplamı 30 yanıt ve %49,2 ile tek başına örneklemin yaklaşık yarısını karşılamaktadır. Bu dağılım, yanıtların ağırlıklı olarak “İletişim” etrafında yoğunlaştığını ve eşit ikinci sıradaki iki seçeneğin birlikte yüksek bir pay oluşturduğunu göstermektedir.

21 ve 23. maddeler olumsuz ifadeler içerdiğinden analiz öncesinde ters kodlanmıştır. 29. madde, içerik olarak “kaynak yeterliliği” temasını ölçmesi nedeniyle diğer maddelerden farklı yönelim göstermiş ve bu nedenle güvenilirlik katsayısını düşürdüğü tespit edilmiştir. İlgili madde çıkarıldığında alt boyutun iç tutarlılığı artmıştır ($\alpha = 0.636$).

Hipotez Testleri

Bu bölümde, araştırmada oluşturulan hipotezler istatistiksel analizler aracılığıyla test edilmiştir.

- **H1:** Yerel ve merkezi yönetimler arasındaki koordinasyon düzeyi arttıkça göçmenlerin uyum süreci daha olumlu etkilenir.

Normallik Analizi

Bu hipotez kapsamında, yerel–merkezi yönetim koordinasyonu (Madde 30) ve göçmenlerin topluma uyum düzeyi (Madde 26) değişkenleri kullanılmıştır.

Değişkenlerin dağılım özelliklerini incelemek amacıyla Shapiro–Wilk testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre hem göçmenlerin topluma uyumu ($p < .001$) hem de yerel–merkezi

yönetim koordinasyonu ($p < .001$) değişkenleri için normal dağılım varsayımı reddedilmiştir. Bu nedenle analizlerde parametrik olmayan Spearman sıra korelasyon testi tercih edilmiştir.

Yapılan Spearman Korelasyon Analizi sonucunda, yerel-merkezi yönetim koordinasyonu ile göçmenlerin topluma uyum düzeyi arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r = 0.281$; $p < 0.028$). Elde edilen bulgular, yerel ve merkezi yönetimler arasındaki koordinasyon arttıkça göçmenlerin topluma uyum düzeylerinin de artma eğiliminde olduğunu göstermektedir. Analiz kapsamındaki değişkenlerin tek maddelik ölçümlerden oluştuğundan, bulgular ilişkisel eğilimleri yansıtmaktadır.

Spearman sıralama korelasyon katsayısı $\rho=0,281$ olup, yerel–merkezi yönetim koordinasyonu ile göçmenlerin topluma uyum düzeyi arasında pozitif yönlü, zayıf büyüklükte ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğunu göstermektedir ($p=0,028$; $N=61$). Bu değer, koordinasyon düzeyi arttıkça uyum düzeyinin sıralı olarak artma eğilimi gösterdiğini, ancak ilişkinin gücünün sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra; değişkenlerin tek maddelik ölçümlerden oluşması nedeniyle bulguların doğrusal değil, monoton ilişki yönelimini özetlemekte olduğu not edilmelidir. Dolayısıyla H1 hipotezi desteklenmiştir.

- **H2:** Göçmenlere ayrılan kaynakların yetersizliği, göçmenlerin toplumsal uyum düzeyini olumsuz etkiler.

Normallik Analizi

Bu hipotez kapsamında, göçmenlere ayrılan kaynakların yetersizliği (Madde 29, ters kodlanmıştır) ve göçmenlerin topluma uyum düzeyi (Madde 26) değişkenleri kullanılmıştır.

Değişkenlerin dağılım özelliklerini değerlendirmek amacıyla Shapiro–Wilk testi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre, hem "Göçmenlerin topluma uyumu" ($p < .001$) hem de "Göçmenlere yönelik ayrılan kaynakların yetersizliği" ($p < .001$) değişkenleri için normal dağılım varsayımı reddedilmiştir. Bu nedenle değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla parametrik olmayan Spearman sıra korelasyon analizi kullanılmıştır.

Spearman sıra korelasyon analizi sonuçlarına göre, katılımcıların "uyum düzeyi" ile "kaynak yetersizliği algısı" arasında pozitif yönlü ancak zayıf düzeyde bir ilişki bulunmaktadır ($r = 0.159$). Bununla birlikte, söz konusu ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit

edilmiştir (p = 0.222 > 0.05). Analiz, toplam 61 katılımcı (N = 61) üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Bu bulgular, araştırma örnekleminde uyum düzeyindeki artışın kaynak yetersizliği algısındaki değişimle anlamlı bir doğrusal ilişki göstermediğini ortaya koymaktadır. Başka bir ifadeyle, uyum düzeyi ile kaynak yetersizliği arasında gözlenen zayıf pozitif eğilim, istatistiksel güven düzeyi bakımından desteklenmemektedir. Bu durum, söz konusu değişkenler arasındaki ilişkinin örneklem büyüklüğü, ölçüm araçlarının duyarlılığı veya araya giren başka değişkenler tarafından etkilenmiş olabileceğine işaret etmektedir.

Spearman sıra korelasyon analizi sonuçlarına göre, göçmenlere ayrılan kaynakların yetersizliği ile göçmenlerin topluma uyum düzeyi arasında pozitif ancak istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki bulunmuştur (r = 0.159, p = 0.222).

Bu sonuç, kaynak yetersizliği arttıkça göçmenlerin topluma uyum düzeyinin azalma eğiliminde olduğunu, ancak ilişkinin anlamlı düzeyde olmadığını göstermektedir. Dolayısıyla H2 hipotezi desteklenmemiştir.

- **H3:** Siyasi partilerin göçmenlere yönelik söylemleri, kamu politikalarının uygulanma biçimini doğrudan etkiler.

Bu hipotez kapsamında, siyasi partilerin göçmenlere yönelik söylemlerinin kamu politikalarına etkisini ölçen Madde 32 kullanılmıştır. Katılımcıların bu ifadeye verdikleri yanıtların ortalaması 3.16 (SS = 1.13) olup, test değeri olarak alınan nötr puan (3) ile karşılaştırılmıştır. Analiz kapsamında tek örneklem t-testi uygulanmıştır.

Tablo 4.15. *Tek Örneklem T-Testi Sonuçları*

Değişken	N	Ort.	SS	t	sd	p	Ortalama Farkı	Cohen's d
Siyasi Söylem – Kamu Politikası İlişkisi	61	3.16	1.13	1.135	60	0.261	0.16	0.15

Tablo 4.15'de yer alan istatistiksel dağılım değişken tek maddelik olduğundan bulgu yalnızca eğilim düzeyinde yorumlanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, siyasi partilerin göçmenlere yönelik söylemlerinin kamu politikalarının uygulanma biçimine etkisine ilişkin ortalama değer nötr puandan anlamlı biçimde farklı değildir (t(60) = 1.135, p = 0.261). Bu bulgu, katılımcıların

genel olarak bu konuda kararsız olduklarını ya da söylemlerin kamu politikalarına doğrudan bir etkisi olmadığı görüşünde olduklarını göstermektedir.

Cohen's d değeri 0.15 olarak hesaplanmıştır ve bu değer etkinin zayıf düzeyde olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, katılımcıların siyasi partilerin söylemlerinin kamu politikalarının uygulanma biçimini anlamlı biçimde etkilediğine ilişkin güçlü bir algısının olmadığı görülmektedir. Bu nedenle H3 hipotezi desteklenmemiştir.

- **H4:** Kamu kurumlarının ve yerel yönetimlerin göç yönetişimine katkısı, hizmet kalitesi ve uyum sürecinde belirleyici bir rol oynar.

Normallik Analizi

Bu hipotez kapsamında, uyum düzeyi (Madde 26), hizmet kalitesi / paydaşların bilgi düzeyi (Madde 27) ve kurum katkı düzeyi (Madde 28) değişkenleri kullanılmıştır.

Değişkenlerin dağılım özelliklerini incelemek amacıyla Shapiro–Wilk testi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre, uyum düzeyi ($p < .001$), hizmet kalitesi (paydaşların bilgi düzeyi) ($p < .001$) ve katkı düzeyi ($p < .001$) değişkenlerinin tamamı normal dağılım varsayımını karşılamamaktadır. Bu nedenle analizlerde parametrik olmayan Spearman analizi tercih edilmiştir.

Tablo 4.16. *Spearman Korelasyon Analizi*

Değişkenler	Uyum düzeyi	Hizmet kalitesi	Kurum katkı düzeyi
Uyum düzeyi	1.000	0.229	0.139
Hizmet kalitesi	0.229	1.000	0.362**
Kurum katkı düzeyi	0.139	0.362**	1.000

Not. $p < 0.01$ düzeyinde anlamlı korelasyonları göstermektedir (çift yönlü). Spearman korelasyon sonuçlarına göre, katkı düzeyi ile paydaşların bilgi düzeyi (hizmet kalitesi) arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır ($r = 0.362$, $p = 0.004$).

Bu bulgu, kurumların göç yönetişimine katkısı arttıkça hizmet kalitesi de arttığını göstermektedir. Buna karşın katkı düzeyi ile uyum düzeyi ($r = 0.139$, $p = 0.287$) arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Tablo 4.17. *Regresyon Analizi - Model 1: Katkı Düzeyinin Hizmet Kalitesi Üzerindeki Etkisi*

Model	R	R^2	Düzeltilmiş R^2	Std. Hata	F	p
1	0.375	0.141	0.126	0.734	9.681	0.003
Bağımsız Değişken		**B**	**Std. Hata**	**Beta**	**t**	**p**
(Sabit)		1.819	0.507		3.590	<0.001
Katkı düzeyi		0.590	0.190	0.375	3.111	0.003

Model uyum istatistikleri, tek yordayıcılı doğrusal regresyonun anlamlı olduğunu göstermektedir (F=9.681; p=0.003). Model korelasyonu R=0.375 olup, hizmet kalitesindeki toplam varyansın %14.1'inin katkı düzeyi ile açıklandığını göstermektedir; düzeltilmiş R^2=0.126 düzeyinde gerçekleşmektedir. Tahminlerin standart hatası 0.734 olarak raporlanmakta, bu değer modelin açıklama gücünün sınırlı ancak istatistiksel olarak güvenilir bir düzeyde olduğunu işaret etmektedir.

Katsayılar incelendiğinde sabit terim 1.819 (t=3.590; p<0.001) ve katkı düzeyi katsayısı B=0.590 (Std. Hata=0.190; Beta=0.375; t=3.111; p=0.003) olarak elde edilmiştir. Katsayının pozitif işareti, katkı düzeyindeki bir birim artışın hizmet kalitesinde ortalama 0.590 birimlik bir artışla ilişkili olduğunu göstermektedir. Bunun yanı sıra; tek yordayıcılı yapı gereği standartlaştırılmış katsayı ile model korelasyonunun büyüklük olarak örtüştüğü görülmekte, katkı düzeyinin hizmet kalitesi üzerinde pozitif ve anlamlı bir etki sergilediği doğrulanmaktadır.

Tablo 4.18. *Regresyon Analizi - Model 2: Katkı Düzeyinin Uyum Düzeyi Üzerindeki Etkisi*

Model	R	R^2	Düzeltilmiş R^2	Std. Hata	F	p
1	0.099	0.010	-0.007	0.980	0.584	0.448
Bağımsız Değişken		**B**	**Std. Hata**	**Beta**	**t**	**p**
(Sabit)		2.231	0.363		6.138	<0.001
Katkı düzeyi		0.078	0.103	0.099	0.764	0.448

Model 2'nin uyum istatistikleri, tek yordayıcılı doğrusal regresyonun anlamlı olmadığını göstermektedir (R=0.099; R^2=0.010; düzeltilmiş R^2=-0.007; Std. Hata=0.980; F=0.584; p=0.448). Açıklanan varyansın %1,0 düzeyinde kalması ve düzeltilmiş R^2'nin negatif değer

üretmesi, modelin uyumunun zayıf olduğunu ve örneklemde anlamlı bir açıklayıcılar sağlamadığını ortaya koymaktadır.

Katsayılar incelendiğinde sabit terim 2.231 olup istatistiksel olarak anlamlıdır (Std. Hata=0.363; t=6.138; p<0.001). Katkı düzeyi değişkeni için katsayı B=0.078 ve standartlaştırılmış katsayı Beta=0.099 olarak elde edilmekte, bu katsayı istatistiksel olarak anlamlı bulunmamaktadır (Std. Hata=0.103; t=0.764; p=0.448). Katsayının pozitif işareti, katkı düzeyindeki artışların uyum düzeyinde artış yönlü bir eğilimle ilişkili olduğunu ima etmekle birlikte, büyüklük ve anlamlılık düzeyleri bu ilişkinin örneklemde güvenilir biçimde desteklenmediğini göstermektedir. Bunun yanı sıra; tek yordayıcılı yapı gereği Beta ile R'nin büyüklük olarak örtüştüğü görülmektedir. Yapılan analizler sonucunda, kamu kurumlarının ve yerel yönetimlerin göç yönetişimine katkı düzeyi ile hizmet kalitesi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre, kurumların göç yönetişimine aktif katkısı arttıkça, hizmet kalitesinin de arttığı söylenebilir. Ancak katkı düzeyinin, göçmenlerin topluma uyum süreci üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Dolayısıyla, H4 hipotezi kısmen desteklenmiştir.

- **H5:** Göçmenlere yönelik kamu algısı olumlu oldukça, göçmenlerin topluma uyum düzeyi daha yüksek olur.

Normallik Analizi

Bu hipotez kapsamında kamu algısı değişkeni, göçmenlere yönelik toplumsal tutumları ölçen üç maddeden (20, 22 ve 23) oluşturulmuştur. 20. ve 23. maddeler olumsuz ifadeler içerdiğinden analiz öncesinde ters kodlanmıştır. Üç maddenin ortalaması alınarak bileşik kamu algısı puanı elde edilmiştir. Uyum düzeyi ise 26. madde ile ölçülmüştür.

Değişkenlerin dağılım özelliklerini incelemek amacıyla Shapiro–Wilk testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, hem kamu algısı ($p = 0.028$) hem de uyum düzeyi ($p < 0.001$) değişkenleri için normal dağılım varsayımı reddedilmiştir. Bu nedenle analizlerde parametrik olmayan Spearman sıra korelasyon testi tercih edilmiştir.

Spearman Korelasyon Analizi sonuçlarına göre, kamu algısı ile uyum düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir ($r = 0.577$; $p < 0.001$; $N = 61$). Elde edilen korelasyon katsayısı, değişkenler arasında orta düzeyin üzerinde, görece güçlü bir ilişkiye işaret etmektedir. Buna göre kamu algısındaki artışın, uyum düzeyindeki artışla

birlikte seyrettiği; benzer şekilde kamu algısındaki olumsuzlaşmanın uyum düzeyinde düşüşle ilişkili olduğu söylenebilir. p değerinin 0.001'den küçük olması, gözlemlenen ilişkinin tesadüfi olma olasılığının son derece düşük olduğunu ve bulgunun yüksek düzeyde istatistiksel anlamlılık taşıdığını göstermektedir. Bu sonuç, kamu algısının uyum süreçleri üzerinde belirleyici ve açıklayıcı bir değişken olarak değerlendirilebileceğine işaret etmektedir.

Spearman sıra korelasyon analizi sonuçlarına göre, "kamu algısı" ile göçmenlerin topluma "uyum düzeyi" arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r = 0.577$, $p < 0.001$). Bu bulgu, kamu algısı olumlu oldukça göçmenlerin topluma uyum düzeyinin de arttığını göstermektedir. Dolayısıyla, H5 hipotezi desteklenmiştir.

H6: Göçmenlerin hukuki statüleri ve temel hizmetlere erişim sorunları, yönetişim süreçlerinin etkinliği ile ilişkilidir.

Normallik Analizi

Bu hipotez kapsamında, hukuki statü ve temel hizmetlere erişim sorunları (Madde 18) ile yönetişim süreçlerinin etkinliği (Madde 19) değişkenleri kullanılmıştır. Her iki değişken de 0–1 kodlu alt maddelerden türetilmiş bileşik göstergelerdir.

Değişkenlerin dağılım özelliklerini incelemek amacıyla Shapiro–Wilk testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre hem hukuki statüler ve temel hizmetlere erişim sorunları değişkeni ($p < .001$) hem de yönetişim süreçlerinin etkinliği değişkeni ($p < .001$) için normal dağılım varsayımı reddedilmiştir. Bu nedenle analizlerde parametrik olmayan Spearman sıra korelasyon testi uygulanmıştır.

Spearman korelasyon analizi sonucuna göre, hukuki statüler ve temel hizmetlere erişim sorunları ile yönetişim süreçlerinin etkinliği arasında negatif yönde, ancak istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki bulunmuştur ($r = –0.089$, $p = 0.497$, $N=61$). Elde edilen korelasyon katsayısı, değişkenler arasında oldukça zayıf ve negatif yönlü bir ilişkiye işaret etmekte; ancak p değerinin 0.05 anlamlılık düzeyinin üzerinde olması, bu ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığını göstermektedir. Bu bulgu, araştırma kapsamında incelenen örneklemde, hukuki statü ve temel hizmetlere erişim sorunlarının yönetişim süreçlerinin etkinliği ile anlamlı bir doğrusal ilişki sergilemediğini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, söz konusu değişkenler

arasındaki ilişkinin açıklayıcı gücünün sınırlı olduğu ve yönetişim etkinliğinin farklı yapısal ya da bağlamsal faktörler tarafından şekilleniyor olabileceği değerlendirilebilir

Bu bulgu, göçmenlerin hukuki statü ve temel hizmetlere erişiminde yaşanan sorunların yönetişim süreçlerinin etkinliğiyle anlamlı düzeyde ilişkili olmadığını göstermektedir.

- **H7:** Teknolojik gelişmelerin göç yönetimine entegrasyonu, karar alma süreçlerinin hızını ve verimliliğini artırır.

Bu hipotez kapsamında teknolojik gelişmelerin göç yönetimine etkisini ölçen Madde 31 kullanılmıştır. Katılımcıların bu ifadeye verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3.61 (SS = 0.86) olup, bu değer "katılıyorum" düzeyine karşılık gelmektedir. Teknolojik gelişmelerin göç yönetiminde olumlu etkiler yarattığına dair katılım düzeyinin anlamlı biçimde ortalamanın (3) üzerinde olup olmadığını belirlemek amacıyla tek örneklem t-testi uygulanmıştır.

Tablo 4.19. *Tek Örneklem T-Testi Sonuçları*

Değişken	N	Ort.	SS	t	sd	p	Cohen's d
Teknolojik Gelişmelerin Göç Yönetimine Etkisi	61	3.61	0.86	5.497	60	<0.001	0.86

Tek örneklem t-testi sonuçları, "Teknolojik Gelişmelerin Göç Yönetimine Etkisi" değişkeninin ortalamasının referans değerden anlamlı biçimde yüksek olduğunu göstermektedir ($t(60)=5.497$; $p<0.001$). Örneklem ortalaması 3.61 olup standart sapma 0.86 olarak hesaplanmaktadır. %95 güven aralığı ortalama için 3.39–3.83 aralığında tahmin edilmektedir. Bunun yanı sıra; Cohen's d=0.86 olarak raporlanmakta ve büyük etki büyüklüğüne karşılık gelmektedir. Dolayısıyla, teknolojik gelişmelerin göç yönetimi süreçlerinde karar alma hızını ve verimliliğini artırdığı sonucuna ulaşılmış ve H7 hipotezi desteklenmiştir.

- **H8:** STK'lar ve uluslararası kuruluşlarla yapılan işbirliği, göçmenlere yönelik hizmetlerin etkinliğini artırır.

Normallik Analizi

Araştırmada yer alan bazı değişkenler, anket maddelerinin birleştirilmesiyle türetilmiştir.

Hizmet etkinliği değişkeni, göç yönetişimi sürecindeki paydaşların bilgi düzeyi (Madde 27) ve kurumların göç yönetişimine katkı düzeyi (Madde 28) maddelerinin toplamından elde

edilmiştir. STK ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği değişkeni ise, 16. maddede yer alan "STK'lar" ve "Uluslararası Kuruluşlar" seçeneklerine verilen yanıtlar birleştirilerek oluşturulmuştur. Bu maddeler 0–1 biçiminde kodlanmış, iki maddeden herhangi birine "evet" yanıtı veren katılımcılar için 1 (değer "işbirliği var"), her ikisine de "hayır" yanıtı verenler için 0 (değer "işbirliği yok") olarak tanımlanmıştır.

Kolmogorov–Smirnov ve Shapiro–Wilk test sonuçlarına göre hem işbirliği hem de hizmet etkinliği değişkenleri normal dağılım göstermemektedir ($p < 0.05$). Bu nedenle değişkenler arasındaki fark Mann–Whitney U testi ile analiz edilmiştir.

Tablo 4.20. *İş Birliği Düzeyine Göre Grupların Sıra İstatistikleri*

Grup	n	Ortalama Sıra	Sıra Toplamı
İş birliği yok	25	27.70	692.50
İş birliği var	36	33.29	1198.50

Tablo 4.20'de ortaya konulan istatistiksel dağılım Mann–Whitney U testi sıralama sonuçları, "işbirliği var" grubunun (n=36) sıralama ortalamasının 33.29 ve sıra toplamının 1198.50; "işbirliği yok" grubunun (n=25) sıralama ortalamasının 27.70 ve sıra toplamının 692.50 olduğunu göstermektedir. Bu desen, ölçülen değişken bakımından "işbirliği var" grubunun ordinal düzeyde daha yüksek değerlere sahip olduğunu işaret etmektedir.

Ranks tablosundaki sıra toplamları esas alınarak hesaplanan U istatistikleri "işbirliği yok" için U=367.5 ve "işbirliği var" için U=532.5 olarak elde edilmekte, karşılaştırmada küçük U değerinin 367.5 olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra; grup büyüklükleri dikkate alındığında toplam olası çift sayısı $n_1 \cdot n_2 = 25 \cdot 36 = 900$'e karşılık gelmekte ve yüzde–sıra uyumu tablodaki frekanslarla tam tutarlılık sergilemektedir.

Tablo 4.21. *İşbirliği Düzeyine İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları*

Test	U	Z	p (2-tailed)
Mann–Whitney U	367.500	-1.230	0.219

Tablo 4.21'de ortaya konulan istatistiksel dağılım Mann–Whitney U testi sonuçları, karşılaştırılan değişken bakımından "işbirliği yok" ve "işbirliği var" grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığını göstermektedir (U=367.500; Z=-1.230; çift yönlü p=0.219).

Bunun yanı sıra; Z istatistiğinin mutlak değerinin düşük ve p değerinin α=0.05 eşiğinin üzerinde seyretmesi, Tablo 54'te gözlenen sıra ortalaması farklarının örneklemde tesadüfi değişkenlik sınırlarını aşmadığını işaret etmektedir. Dolayısıyla, H8 hipotezi reddedilmiştir. İşbirliği düzeyinin hizmetlerin etkinliği üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

Göçmenlerin Topluma Uyum Düzeyini Yordayan Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Tablo 4.22. *Göçmenlerin Topluma Uyum Düzeyini Yordayan Çoklu Regresyon Modeli Özeti*

Model	R	R^2	Düzeltilmiş R^2	Durbin–Watson
1	0.579	0.336	0.301	1.764

Tablo 4.22'de ortaya konulan istatistiksel dağılım göçmenlerin topluma uyum düzeyini yordayan çoklu regresyon modeli özeti göçmenlerin topluma uyum düzeyini yordamaya yönelik kurulan regresyon modeline ilişkin özet değerler incelendiğinde; bağımsız değişkenlerin (kamu algısı, hizmet kalitesi ve kurum katkı düzeyi) bağımlı değişkendeki toplam varyansı açıklama oranının (R^2) %33,6 olduğu görülmektedir.

Hata payları ve serbestlik derecesi dikkate alınarak hesaplanan düzeltilmiş R^2 değeri ise %30,1 olarak saptanmıştır. Ayrıca Durbin-Watson katsayısının (1.764) 1.5 ile 2.5 değerleri arasında yer alması, modelde otokorelasyon sorununun bulunmadığını ve gözlemlerin birbirinden bağımsız olduğunu doğrulamaktadır.

Tablo 4.23. *Göçmenlerin Topluma Uyum Düzeyini Yordayan Modelin ANOVA Sonuçları*

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Regresyon	19.218	3	6.406	9.602	< .001
Artık	38.028	57	0.667		
Toplam	57.246	60			

Tablo 4.23'de ortaya konulan istatistiksel dağılım incelendiğinde Kurulan regresyon modelinin bir bütün olarak istatistiksel anlamlılığını test eden ANOVA sonuçları, modelin anlamlı bir açıklama gücüne sahip olduğunu ortaya koymaktadır ($F_{(3,57)} = 9.602$, $p < .001$).

Elde edilen bu bulgu, modele dahil edilen yordayıcı değişkenlerden en az birinin göçmenlerin topluma uyum düzeyini anlamlı bir şekilde yordadığını ve regresyon denkleminin verilerle uyumlu olduğunu bilimsel olarak desteklemektedir.

Tablo 4.24. *Göçmenlerin Topluma Uyum Düzeyini Yordayan Regresyon Katsayıları*

Değişken	B	Std. Hata	β	t	p	VIF
Sabit	1.019	0.426	-	2.392	0.020	-
Kamu algısı	0.566	0.113	0.575	5.027	< .001	1.12
Hizmet kalitesi	0.110	0.147	0.089	0.751	0.456	1.20
Kurum katkı düzeyi	-0.079	0.094	-0.099	-0.833	0.408	1.22

Not. Bağımlı değişken: Göçmenlerin topluma uyum düzeyi. Bağımsız değişkenler: Kamu algısı, hizmet kalitesi, kurum katkı düzeyi.

Tablo 4.24'te yer alan istatistiksel dağılım incelendiğinde göçmenlerin topluma uyum düzeyini yordayan regresyon katsayılarına ilişkin analiz sonuçları, modele dahil edilen bağımsız değişkenlerden yalnızca "Kamu Algısı" değişkeninin topluma uyum düzeyi üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir ($\beta = 0.575$, $t = 5.027$, $p < .001$).

Buna karşın hizmet kalitesi ve kurum katkı düzeyi değişkenlerinin uyum düzeyi üzerindeki etkileri istatistiksel olarak anlamlı bir düzeye ulaşmamıştır ($p > .05$). Ayrıca tüm değişkenlere ait VIF değerlerinin 2'nin oldukça altında olması (1.12-1.22), analizde çoklu doğrusal bağlantı sorunu (multicollinearity) yaşanmadığını ve her bir değişkenin modele özgün bir katkı sunduğunu belgelemektedir.

Çoklu regresyon analizi sonucunda modelin anlamlı olduğu görülmektedir [$F(3, 57)=9.602$, $p<.001$]. Bağımsız değişkenler birlikte değerlendirildiğinde, göçmenlerin topluma uyum düzeyindeki varyansın yaklaşık %33'ü açıklanmaktadır ($R^2=0.336$; Düzeltilmiş $R^2=0.301$). Katsayılar incelendiğinde yalnızca kamu algısı değişkeninin uyum düzeyi üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu belirlenmiştir ($\beta=0.575$, $p<.001$). Bu bulgu, kamuoyunda göçmenlere yönelik algı olumlu oldukça göçmenlerin topluma uyum düzeyinin de arttığını göstermektedir.

Hizmet kalitesi ($p=.456$) ve kurum katkı düzeyi ($p=.408$) ise anlamlı katkı sağlamamıştır. Durbin–Watson katsayısının 1.76 olması artıklar arasında otokorelasyon bulunmadığını; VIF değerlerinin 1.5'in altında olması ise çoklu doğrusal bağlantı riskinin olmadığını göstermektedir. Sonuç olarak, model göçmenlerin uyum sürecinde toplumsal algının belirleyici rol oynadığını, kurumsal faktörlerin ise ikincil düzeyde etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Hizmet Kalitesi Düzeyini Yordayan Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Tablo 4.25. *Hizmet Kalitesi Düzeyini Yordayan Çoklu Regresyon Modeli Özeti*

Model	R	R^2	Düzeltilmiş R^2	Durbin–Watson
1	0.414	0.172	0.128	2.042

Tablo 4.25'da yer alan istatistiksel dağılım incelendiğinde Hizmet kalitesi (paydaşların bilgi düzeyi) bağımlı değişkenine yönelik oluşturulan regresyon modelinde, açıklanan varyans oranı (R^2) %17,2, düzeltilmiş R^2 değeri ise %12,8 olarak hesaplanmıştır. Modelin açıklayıcılık gücünün görece düşük olması, hizmet kalitesi üzerinde etkili olabilecek farklı dışsal faktörlerin varlığına işaret etmektedir. Durbin-Watson değerinin (2.042) ise ideal değer olan 2'ye oldukça yakın olması, modelin içsel tutarlılığını ve hata terimleri arasındaki bağımsızlığı desteklemektedir.

Tablo 4.26. *Hizmet Kalitesi Düzeyini Yordayan Modelin ANOVA Sonuçları*

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Regresyon	6.358	3	2.119	3.936	0.013
Artık	30.691	57	0.538		
Toplam	37.049	60			

Tablo 4.26'de yer alan istatistiksel dağılım incelendiğinde Varyans analizi (ANOVA) sonuçları, hizmet kalitesini yordamak amacıyla kurulan modelin $p < .05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir ($F_{(3,57)} = 3.936$, $p = 0.013$). Bu sonuç, kamu algısı, kurum katkı düzeyi ve koordinasyon düzeyi değişkenlerinin bir arada hizmet kalitesi algısındaki değişimi açıklama noktasında tesadüfi olmayan, sistematik bir etkisinin olduğunu doğrulamaktadır.

Tablo 4.27. *Hizmet Kalitesi Düzeyini Yordayan Regresyon Katsayıları*

Değişken	B	Std. Hata	β	t	p	VIF
Sabit	1.463	0.342	-	4.278	< .001	-
Kamu algısı	0.126	0.100	0.159	1.252	0.216	1.10
Kurum katkı düzeyi	0.184	0.090	0.288	2.028	0.047	1.39
Koordinasyon düzeyi	0.066	0.111	0.083	0.593	0.556	1.35

Not. Bağımlı değişken: Hizmet kalitesi (paydaşların bilgi düzeyi). Bağımsız değişkenler: Kamu algısı, kurum katkı düzeyi, koordinasyon düzeyi.

Tablo 4.27'de yer alan istatistiksel dağılım incelendiğinde bağımsız değişkenlerin hizmet kalitesi üzerindeki bireysel etkileri incelendiğinde, "Kurum Katkı Düzeyi" değişkeninin hizmet kalitesini pozitif ve anlamlı bir şekilde yordadığı saptanmıştır (β = 0.288, t = 2.028, p = 0.047). Öte yandan, kamu algısı (p = 0.216) ve koordinasyon düzeyi (p = 0.556) değişkenlerinin hizmet kalitesi algısı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir yordayıcı etkisi bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu bulgular, kurumsal katkının artırılmasının hizmet kalitesi algısını doğrudan yükseltecek temel dinamik olduğunu ortaya koymaktadır.

Çoklu regresyon analizi sonucunda modelin anlamlı olduğu görülmektedir [F(3, 57)=3.936, p=.013]. Bağımsız değişkenler birlikte değerlendirildiğinde, hizmet kalitesi düzeyindeki varyansın yaklaşık %17'si açıklanmaktadır (R^2=0.172; Düzeltilmiş R^2=0.128). Katsayılar incelendiğinde yalnızca kurum katkı düzeyi değişkeninin hizmet kalitesi üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu belirlenmiştir (β=0.288, p=.047).

Bu bulguya göre, kurumların göç yönetişimine aktif katkısı arttıkça paydaşların bilgi düzeyi ve hizmet kalitesi de artmaktadır. Kamu algısı (p=.216) ve koordinasyon düzeyi (p=.556) ise hizmet kalitesini anlamlı düzeyde yordayamamıştır.

Durbin–Watson katsayısının 2.04 olması hata terimlerinin bağımsız olduğunu; VIF değerlerinin 1.5'in altında olması ise çoklu doğrusal bağlantı bulunmadığını göstermektedir. Sonuç olarak, hizmet kalitesi algısını belirleyen en önemli değişkenin kurumların göç yönetişimine katkı düzeyi olduğu; kamu algısı ve koordinasyonun ise daha zayıf etkiye sahip olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.28. *Görev Yapılan Sektöre Göre Hizmet Kalitesi Düzeylerinin Kruskal–Wallis Sonuçları*

Sektör	N	Ortalama Sıra
Merkezi Yönetim	19	32.29
Yerel Yönetimler	20	26.73
Yükseköğretim Kurumu	11	34.95
Uluslararası Kuruluşlar	1	43.00
Sivil Toplum	10	31.55
Toplam	61	

Tablo 4.28'da yer alan istatistiksel dağılım incelendiğinde katılımcıların görev yaptıkları sektörlere göre hizmet kalitesi algılarını betimleyen sıra ortalamaları incelendiğinde; en yüksek ortalamanın Uluslararası Kuruluşlar (43.00) ve Yükseköğretim Kurumu (34.95) personeline ait olduğu, en düşük ortalamanın ise Yerel Yönetimler (26.73) bünyesinde çalışanlarda olduğu görülmektedir. N değerleri arasındaki sayısal farklılıklara rağmen, grup içi dağılımlar Kruskal-Wallis testi için gerekli olan betimsel temeli oluşturmaktadır.

Tablo 4.29. *Görev Yapılan Sektöre Göre Hizmet Kalitesi Düzeylerine İlişkin Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları*

Test	χ^2	sd	p
Kruskal–Wallis	2.692	4	0.611

Tablo 4.29'da yer alan istatistiksel dağılım incelendiğinde görev yapılan sektörlere göre hizmet kalitesi düzeylerinin anlamlı biçimde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan Kruskal–Wallis H testi sonucunda, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($\chi^2(4)=2.692$, $p=.611$). Ortalama sıra değerleri incelendiğinde en yüksek puan uluslararası kuruluşlar grubunda (Mean Rank=43.00), en düşük puan ise yerel yönetimler grubunda (Mean Rank=26.73) görülmüştür. Ancak bu fark istatistiksel olarak anlamlı düzeye ulaşmamıştır.

Dolayısıyla, katılımcıların görev yaptıkları sektöre göre hizmet kalitesi algıları benzer düzeydedir; sektör değişkeni hizmet kalitesi üzerinde belirleyici bir etki göstermemektedir.

Tablo 4.30. *Eğitim Durumuna Göre Hizmet Kalitesi Düzeylerinin Kruskal–Wallis Sonuçları*

Eğitim Düzeyi	N	Ortalama Sıra
Ortaöğretim	2	30.00
Önlisans	4	23.50
Lisans	29	30.19
Yüksek Lisans	16	33.47
Doktora ve Üzeri	10	32.60
Toplam	61	

Tablo 4.30'de yer alan istatistiksel dağılım incelendiğinde katılımcıların eğitim düzeylerine göre hizmet kalitesi algılarının betimsel dağılımı incelendiğinde; N=61 kişilik örneklem grubu içerisinde en yüksek sıra ortalamasının "Yüksek Lisans" (33.47) mezunlarına, en düşük sıra ortalamasının ise "Önlisans" (23.50) mezunlarına ait olduğu görülmektedir. "Doktora ve Üzeri"

(32.60), "Lisans" (30.19) ve "Ortaöğretim" (30.00) gruplarının birbirine oldukça yakın değerler sergilemesi, örneklemdeki algı dağılımının eğitim kademeleri arasında büyük sapmalar göstermediğine işaret etmektedir.

Tablo 4.31. *Eğitim Durumuna Göre Hizmet Kalitesi Düzeylerine İlişkin Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları*

Test	χ^2	sd	p
Kruskal–Wallis	1.388	4	0.846

Tablo 4.31'te yer alan test istatistikleri incelendiğinde eğitim düzeyine göre hizmet kalitesi algısının anlamlı biçimde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan Kruskal–Wallis H testi sonucunda, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır ($\chi^2(4)=1.388$, $p=.846$). Ortalama sıra değerlerine göre en yüksek puan yüksek lisans mezunlarında (Mean Rank=33.47), en düşük puan ise önlisans mezunlarında (Mean Rank=23.50) görülmüştür. Ancak bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Dolayısıyla, katılımcıların eğitim düzeyi değişse de göç yönetişimi sürecine ilişkin hizmet kalitesi algıları benzer düzeydedir.

Tablo 4.32. *Yaş Gruplarına Göre Hizmet Kalitesi Düzeylerinin Kruskal–Wallis Sonuçları*

Yaş Grubu	N	Ortalama Sıra
20–29	9	32.28
30–39	24	33.33
40–49	15	26.50
50–60	10	30.00
60 ve üzeri	3	34.33
Toplam	61	

Tablo 4.32'te yer alan istatistiksel dağılım incelendiğinde yaş grupları ekseninde hizmet kalitesi düzeylerinin hiyerarşik dağılımı tetkik edildiğinde; en yüksek sıra ortalamasının "60 ve üzeri" (34.33) yaş grubuna, en düşük sıra ortalamasının ise "40-49" (26.50) yaş grubuna tekabül ettiği saptanmıştır. "30-39" (33.33) ve "20-29" (32.28) yaş gruplarının benzer algı düzeylerine sahip olması, çalışma grubundaki genç ve orta yaş segmentinin hizmet kalitesine yönelik tutumlarının paralellik arz ettiğini göstermektedir.

Tablo 4.33. *Yaş Gruplarına Göre Hizmet Kalitesi Düzeylerine İlişkin Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları*

Test	χ^2	sd	p
Kruskal–Wallis	1.851	4	0.763

Tablo 4.33'te yer alan test istatistikleri incelendiğinde, Katılımcıların yaş gruplarına göre hizmet kalitesi algısının anlamlı biçimde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan Kruskal–Wallis H testi sonucunda, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($\chi^2(4)=1.851$, $p=.763$). Ortalama sıra değerleri incelendiğinde en yüksek puanın 60 yaş ve üzeri katılımcılarda (Mean Rank=34.33), en düşük puanın ise 40–49 yaş grubunda (Mean Rank=26.50) olduğu görülmektedir. Ancak bu fark anlamlı düzeye ulaşmamıştır.

Dolayısıyla, katılımcıların yaş düzeyleri hizmet kalitesi algılarında anlamlı bir farklılık yaratmamaktadır; hizmet kalitesi algısı yaş gruplarına göre benzer seyretmektedir.

Tablo 4.34. *Görev Süresine Göre Hizmet Kalitesi Düzeylerinin Kruskal–Wallis Sonuçları*

Görev Süresi	N	Ortalama Sıra
0–5 yıl	32	30.39
6–9 yıl	11	30.55
10–14 yıl	6	36.92
15–19 yıl	4	36.50
20 yıl ve üzeri	8	26.88
Toplam	61	

Tablo 4.34'de yer alan istatistiksel dağılım incelendiğinde mesleki kıdem ve görev süresi değişkenine göre yapılan betimsel sıralama analizi sonucunda; hizmet kalitesi algısında en yüksek sıra ortalamasının "10-14 yıl" (36.92) kıdeme sahip çalışanlarda toplandığı, en düşük ortalamanın ise "20 yıl ve üzeri" (26.88) görev yapan grupta olduğu görülmektedir. Mesleğe yeni başlayan "0-5 yıl" (30.39) grubu ile "6-9 yıl" (30.55) grubunun ortalamalarının neredeyse eşdeğer olması, mesleki gelişimin ilk evrelerinde hizmet kalitesi algısının stabilize olduğunu düşündürmektedir.

Tablo 4.35. *Görev Süresine Göre Hizmet Kalitesi Düzeylerine İlişkin Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları*

Test	χ^2	sd	p
Kruskal–Wallis	1.809	4	0.771

Tablo 4.35'de yer alan test istatistikleri katılımcıların görev sürelerine göre hizmet kalitesi algısında farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan Kruskal–Wallis H testi sonucunda, gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($\chi^2(4)=1.809$, $p=.771$).

Ortalama sıra değerlerine göre en yüksek puan 10–14 yıl görev yapanlarda (Mean Rank=36.92), en düşük puan ise 20 yıl ve üzeri grupta (Mean Rank=26.88) görülmüştür. Ancak fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. Dolayısıyla, katılımcıların kurumlarında görev süresi değişse de hizmet kalitesi algılarında belirgin bir farklılık oluşmamaktadır.

MANOVA Analizi Sonuçları

Tablo 4.36. *Sektöre Göre Uyum, Hizmet, Katkı ve Kamu Algısına İlişkin MANOVA Sonuçları*

Test	Değer	F	Hyp. df	Err. df	p	Partial η^2
Box's M	44.556	1.261	30	4481.160	.155	-
Wilks' Λ	.453	3.007	16	162.555	<.001	.180
Levene's (tüm değişkenler)	—	—	—	—	p>.05	-
Uyum	—	.515	4	56	.725	.035
Hizmet	—	.589	4	56	.672	.040
Katkı	—	9.238	4	56	<.001	.398
Kamu Algısı	—	4.381	4	56	.004	.238

Sektör değişkeninin göç yönetişimi göstergeleri üzerindeki ortak etkisini incelemek amacıyla yapılan çok değişkenli varyans analizi (MANOVA) sonucunda, sektör grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur (Wilks' $\Lambda=.453$, $F(16,162.555)=3.007$, $p<.001$, $\eta^2=.180$). Yapılan tekil (univariate) analizler, bu farkın özellikle kurumun göç yönetişimine katkı düzeyi [$F(4,56)=9.238$, $p<.001$, $\eta^2=.398$] ve kamu algısı [$F(4,56)=4.381$, $p=.004$, $\eta^2=.238$] değişkenlerinden kaynaklandığını göstermiştir.

Diğer iki değişken olan uyum düzeyi ve hizmet kalitesi için anlamlı fark saptanmamıştır. Bu bulgular, kurum türüne (sektöre) göre göç yönetişimi süreçlerine yönelik algının özellikle katkı sağlama düzeyi ve kamuoyunun göçmenlere yönelik algısı açısından farklılaştığını göstermektedir.

4.8. TARTIŞMA

Bu araştırma birincil ve ikincil kaynaklardan elde edilen verilerle Antalya ve Mersin kentlerinin farklılaşan göçmen profilleri ve göçü yönetme düzeylerini anlamayı amaçlamaktadır. Bu araştırma kapsamında elde edilen bulgular bu bölümde tartışılmaktadır.

Gaziantep ve Şanlıurfa gibi büyükşehirlerde konut ve altyapı sorunlarının yoğunluğu, göçmenlerin iş olanakları ve daha düşük yaşam maliyetleri nedeniyle Hatay, Mersin, Antalya, İzmir ve İstanbul gibi merkezlere yönelimini artırmaktadır (Akcan, 2023: 77).

Antalya, turistik kimliğinin ötesinde, literatürde Doğu Avrupa ve Orta Asya kökenli kadınların gönüllü seks işçiliği ve seks ticareti bağlamında öne çıkan bir destinasyon alanı olarak tanımlanmaktadır (Nawyn vd., 2016: 196). Bu bağlamda, yukarıdaki bölümlerde ayrıntılı olarak yer verilen Jandarma Genel Komutanlığı'nın Antalya'da yürüttüğü insan ticaretiyle ilgili çalışmaları da açıklar niteliktedir.

Göç konusu, 2015 Antalya Zirvesi'nden itibaren G20 gündemine kurumsal düzeyde ve etkili biçimde dâhil edilmiştir (Khasru vd., 2018: 8). Göçün G20 gündemine alınmasından sonra Türkiye'deki göç yönetiminin kurumsal yapılanmasında da ciddi dönüşümler meydana gelmiştir.

Özçürümez ve Hoxha (2023) göre örgütsel uyum, belediyelerin yerel göç yönetiminde en iyi uygulamaları benimseyerek değişen koşullara uyum sağlama kapasitesini yansıtan girişimci bir strateji olarak tanımlamakla birlikte Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin ise bu stratejiyi sistematik biçimde kullandığını; Adana, Şanlıurfa, Kilis ve Mersin belediyelerinin ise aynı modeli tekrarlamaya çalıştığını ifade etmektedir (Özçürümez & Hoxha, 2023: 107). Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2015'ten itibaren göç yönetimindeki iyi uygulamaları kurumsallaştırarak, Göç Yönetimi Müdürlüğü ve SARMER (Sosyal Araştırma Merkezi), Ensar Toplum Merkezi ile SADA (Kadın Güçlendirme ve Dayanışma Merkezi) gibi yenilikçi yapılar aracılığıyla ortak kaynak seferberliğine dayalı yerel mülteci müdahalesinin örnek kurumsal modeli hâline gelmiştir (Özçürümez & Hoxha, 2023: 107).

Nitekim tez çalışmasının bulguları Mersin Büyükşehir Belediyesi bünyesinde IOM işbirliği ile kurulan "Sosyal Uyum Merkezi", Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin hayata geçirdiği merkezlerle paralellik göstermektedir.

Rass-Turgut (2025)'un Türkiye'deki belediyelerinin göç politikalarını tipolojik olarak sınıflandırdığı araştırmasına göre Antalya'yı *"Tip 4 (Görmezden Gel)"* olarak Mersin'i ise *"Tip 2 (Uyum)"* olarak sınıflandırmıştır (Rass-Turgut, 2025: 14). Antalya'nın da yer aldığı Tip 4, yüksek göçmen sayılarına rağmen göçmenleri görmezden gelerek, göç yönetimi konusunda portföy geliştirmeyen belediyeler oluşturmaktadır (Rass-Turgut, 2025: 15-16). Mersin'in yer aldığı Tip 2 ise yerel göç politikalarını geliştirerek, göçmenlere kendi imkanları ölçüsünde yardım sağlama amacıyla yerel halkı da dahil ederek kendi projelerini ve programlarını hayata geçiren belediyeler oluşturmaktadır (Rass-Turgut, 2025: 15).

Nitekim ilgili araştırmanın sonuçları, bu tezin bulgularını desteklemektedir. Bilhassa yerel yönetimlerin göç politikalarındaki inisiyatif kullanımına dair tespitler, bu çalışmada Antalya ve Mersin özelinde elde edilen göç yönetim kapasitesi bulgularıyla kısmen örtüşmektedir.

Bu araştırma, Antalya ve Mersin kentlerinin farklılaşan demografik yapıları bağlamında, yerel göç yönetişim kapasitelerini ve kurum temsilcilerinin algılarını analiz etmeyi amaçlamaktadır. Elde edilen bulgular, yerel yönetimlerin göç politikalarının salt yapısal veya yasal zorunluluklarla değil; iletişimsel kapasiteler, kurumlar arası koordinasyon ve hepsinden önemlisi ev sahibi toplumun "kamu algısı" ile doğrudan şekillendiğini ortaya koymaktadır. Bu sonuçlar, göç politikalarının ulusal düzeyden ziyade yerel düzeyde ve kent özelinde (Caponio ve Borkert, 2010) şekillendiğini savunan kentleşme ve göç teorilerini güçlü bir biçimde desteklemektedir.

Araştırmanın betimsel bulguları, kurum temsilcileri nezdinde göçmenlerle ilgili en büyük sorunun "iletişim" (%27,9) ekseninde düğümlendiğini; bunu "güvensizlik" ve "suç işleme potansiyeli" (toplam %49,2) gibi asayiş odaklı kaygıların izlediğini göstermektedir. Bu durum, Erdoğan'ın (2020) "Suriyeliler Barometresi" çalışmalarında da altı çizilen *sosyal mesafe* ve *güvenlik endişesi* olgusunun, salt halk nezdinde değil, kurumsal hizmet sağlayıcılar boyutunda da geçerli olduğunu desteklemektedir. Sönmez ve Adıgüzel (2017) ile Cakici vd. (2018)'nin sığınmacılara yönelik haksız rekabet vurguları ve toplumdaki "ikircikli" mağdur-tehdit algısı (Örselli ve Bilici, 2018; Doğan, 2020; Yılmaz ve Güney, 2022), sahadaki uygulayıcıların da göçü ontolojik bir güvenlik sorunu olarak (Mitzen, 2018) algıladığını göstermektedir.

Çalışmanın en çarpıcı çıktısı, göçmenlerin toplumsal uyum düzeyini yordayan çoklu regresyon modelinde yatmaktadır. Analiz sonuçları, uyum sürecini belirleyen en güçlü ve yegâne anlamlı

yordayıcının kurumsal kapasite değil, "kamu algısı" ($\beta = 0.575$, $p < .001$) olduğunu kanıtlamıştır (H5). Çiçekli (2025)'nin göçmenlere yönelik tutumları sosyo-ekonomik eksende açıklayan görüşüyle ve İçduygu'nun (2015) entegrasyon politikalarının ancak toplumsal kabul ile tabana yayılabileceği görüşüyle örtüşen bu bulgu, kamuoyundaki önyargılar (Yıldırım Başoğlu, 2023) kırılmadan kurumsal hizmet sunumunun tek başına toplumsal uyumu sağlayamayacağını göstermektedir.

Göç yönetişiminin yapısal dinamikleri incelendiğinde, yerel ve merkezi yönetimler arasındaki koordinasyonun artmasının göçmenlerin uyum sürecini pozitif yönde etkilediği ($r = 0.281$, H1) tespit edilmiştir. Literatürde Danış ve Nazlı (2019) tarafından vurgulanan, "yerel yönetimlerin yetki ve bütçe kısıtları nedeniyle merkezi idareye bağımlı olduğu" tezi, bulgularımızdaki bu koordinasyon ihtiyacı ile ampirik olarak doğrulanmaktadır. Rass-Turgut (2025)'un tipolojisi üzerinden okunduğunda; Antalya gibi "Tip 4 (Görmezden Gel)" stratejisi izleyen kentlerde koordinasyon eksikliğinin hizmetlerde tıkanıklık yarattığı, Mersin gibi "Tip 2 (Uyum)" yaklaşımını benimseyen kentlerde ise eşgüdümün kısmi de olsa fayda sağladığı anlaşılmaktadır. Dereli (2023)'nin işaret ettiği kanıta dayalı politika ihtiyacı, bu noktada çok kademeli yönetişim (multi-level governance) mekanizmalarının inşasını zorunlu kılmaktadır.

Öte yandan, çalışmamız literatürdeki bazı varsayımları reddeden kritik sonuçlar da üretmiştir. Siyasi partilerin söylemlerinin kamu politikalarına doğrudan etkisi katılımcılar tarafından anlamlı bulunmamış (H3), göçmenlere ayrılan kaynakların yetersizliği (H2) veya STK/uluslararası kuruluşlarla işbirliği düzeyi (H8) uyum üzerinde istatistiksel fark yaratmamıştır. Bu durum, göç alanında çalışan sokak düzeyindeki bürokratların (Lipsky, 2010), makro düzeydeki siyasi söylemlerden ziyade mikro düzeydeki operasyonel işleyişe ve teknolojik altyapıya (H7 kabul, $t=5.497$) güvendiğini göstermektedir. Şahin-Mencütek'in (2019) vurguladığı gibi, uluslararası işbirliklerinin yerel kapasiteyi artırmada her zaman pratik bir karşılık bulamadığı, tezin bu bulgularıyla da doğrulanmaktadır.

Hizmet kalitesini yordayan regresyon modelinde kurumların göç yönetişimine "katkı düzeyi" temel belirleyici ($\beta=0.288$) olarak öne çıksa da MANOVA analizi, kurum türünün (sektörün) göç yönetişimine yönelik algıyı anlamlı biçimde böldüğünü göstermiştir. Bu farklılaşma, sivil toplum, yükseköğretim ve kamu kurumlarının göç yönetimine farklı önceliklerle yaklaştığının kanıtıdır.

Nitekim Türkiye'deki göç yönetişimi salt bir "kaynak yetersizliği" meselesi olmaktan çıkıp, "iletişim, koordinasyon ve kamu algısı" krizine evrilmiştir. Politika yapıcıların ve yerel aktörlerin; entegrasyonu yalnızca hukuki bir statü veya fiziksel yardım olarak görmekten vazgeçmesi elzemdir. Uyum süreçlerinin hızlanması için asayiş kaygılarının şeffaf teknolojik sistemlerle giderilmesi (H7), yerel-merkez koordinasyonunun yasalarla güçlendirilmesi ve hepsinden önemlisi yerel halk ile göçmenler arasındaki iletişimi merkeze alan algı yönetimi stratejilerinin acilen hayata geçirilmesi gerekmektedir.

4.9. SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye'de göç yönetişimi literatürü, özellikle 2015 sonrası dönemde, merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki yetki paylaşımı, kurumsal kapasite farklılıkları ve uluslararası aktörlerle kurulan çok düzlemli işbirlikleri üzerine yoğunlaşmaktadır. Çalışmalar, belediyelerin göç yönetişimindeki rolünün büyük ölçüde üç değişkene bağlı olduğunu göstermektedir:

- Kurumsal yapılanma ve stratejik planlara göçün entegrasyonu,
- Uluslararası kuruluşlarla (özellikle UNHCR ve IOM) proje temelli işbirliği düzeyi,
- Merkezi idare ile eşgüdüm kapasitesi ve mali kaynak erişimi.

Özellikle sınır ve geçiş kentlerinde (Gaziantep, Hatay, Mersin gibi) belediyelerin daha kurumsallaşmış göç birimleri oluşturduğu; buna karşın turizm ve hizmet sektörü ağırlıklı kentlerde göçün stratejik planlarda daha sınırlı ve dağınık biçimde ele alındığı belirtilmektedir (Betts vd., 2021; Kaya, 2020; Özaslan & Banazılı, 2023). Literatür ayrıca, göç yönetişiminin yalnızca hizmet sunumuyla değil; çok aktörlü, yatay ve dikey koordinasyon mekanizmalarıyla değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır (Yavçan & Memişoğlu, 2025; Pries & Zülfikar Savcı, 2023).

Bu çalışma kapsamında Antalya ve Mersin illerindeki büyükşehir ve ilçe belediyelerinin göç yönetişimi kapasiteleri, faaliyet raporları, stratejik plan belgeleri ve saha araştırması bulguları temel alınarak karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Analiz, göç yönetişimini yalnızca hizmet sunumuna indirgemeyen; çok aktörlü işbirliği, kurumsal yapılanma, stratejik plan entegrasyonu ve uluslararası kuruluşlarla ilişkiler gibi boyutları içeren bütüncül bir yönetişim perspektifi çerçevesinde yürütülmüştür.

Antalya özelinde, başta Antalya Büyükşehir Belediyesi ve Muratpaşa Belediyesi olmak üzere ilgili belediyelerin faaliyet raporları ve stratejik plan dokümanları incelendiğinde, göç olgusunun kurumsal yapılanma içinde sınırlı ölçüde yer aldığı ve göçün çoğunlukla sosyal yardım ve uyum faaliyetleri düzeyinde ele alındığı gözlemlenmiştir. Saha araştırması bulguları da bu durumu desteklemekte; belediyelerin göç alanında kurumsallaşmış birimler oluşturma, veri temelli politika üretme ve uluslararası kuruluşlarla sistematik işbirliği geliştirme konularında düşük düzeyli bir yönetişim kapasitesine sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, literatürde belediyelerin göç yönetişiminde "reaktif hizmet sağlayıcı" konumda kaldıklarına ilişkin bulgularla paralellik göstermektedir (Atar, 2020; Kaya, 2020).

Buna karşılık Mersin örneğinde, Mersin Büyükşehir Belediyesi ve Tarsus Belediyesi başta olmak üzere yerel yönetimlerin göçü stratejik planlarına daha açık biçimde entegre ettikleri ve göç temelli kurumsal yapılanmaları daha belirgin hale getirdikleri tespit edilmiştir. Faaliyet raporları ve saha verileri, özellikle IOM ve UNHCR gibi uluslararası aktörlerle yürütülen proje temelli işbirliklerinin daha yoğun ve kurumsallaşmış olduğunu göstermektedir. Ayrıca merkezi yönetim kurumlarıyla (GİB gibi) kurulan dikey koordinasyon mekanizmalarının Antalya'ya kıyasla daha işlevsel olduğu görülmektedir.

Bu çalışma, Türkiye bağlamında göç yönetişiminin kurumsal, toplumsal ve yönetsel katmanlarını ampirik bir düzlemde inceleyerek, göçmenlerin toplumsal uyumunu belirleyen mekanizmaları çok boyutlu bir "yönetişim sorunsalı" perspektifinden çözümlemiş; elde edilen bulgular ışığında göç yönetiminin hiyerarşik-merkeziyetçi bir yapıdan ziyade, koordinasyon kapasitesi ve toplumsal algı dinamikleri üzerine inşa edilen "ağ tabanlı yönetişim" modeline ihtiyaç olduğunu bilimsel olarak tescil etmiştir. Bu araştırma, göç yönetişiminin kurumsal, toplumsal ve yönetsel bileşenlerini birlikte ele alarak Türkiye bağlamında göçmenlerin toplumsal uyumunu belirleyen temel faktörleri nicel olarak incelemiştir. Bulgular, göç yönetişiminin yalnızca kaynak ve kapasite temelli bir idari mesele değil, aynı zamanda koordinasyon, algı, hizmet kalitesi ve çok-aktörlü katılım ekseninde gelişen bir yönetişim sorunsalı olduğunu ortaya koymaktadır.

Örneklem profili, kamu, yerel yönetim ve yükseköğretim alanlarında görev yapan, yüksek eğitim düzeyine sahip ve erken–orta kariyer evresinde bulunan bireylerden oluşmaktadır. Bu yapı, araştırma sonuçlarının yönetişim süreçlerine doğrudan katkı sağlayan profesyonel bir

perspektiften türetildiğini göstermekte, dolayısıyla bulguların kamu yönetimi pratikleriyle yüksek bağlamlı olduğunu işaret etmektedir.

İstatistiksel analizler, hipotez temelli olarak elde edilen bulguların göç yönetişimi literatüründeki temel teorik çerçevelerle anlamlı biçimde örtüştüğünü göstermektedir. İlk olarak, yerel ve merkezi yönetimler arasındaki koordinasyon düzeyinin göçmenlerin topluma uyumuyla pozitif ve anlamlı ilişkisi (ρ=0.281, p=0.028) tespit edilmiştir. Bu sonuç, *multi-level governance* yaklaşımının öngördüğü biçimde, dikey ve yatay koordinasyonun kurumsal sinerji yaratarak toplumsal uyum mekanizmalarını güçlendirdiğini doğrulamaktadır.

Buna karşın, kaynak yetersizliği ile uyum düzeyi arasındaki ilişkinin anlamlı bulunmaması (r=0.159, p=0.222), uyumun salt maddi veya finansal girdilerden ziyade kurumsal kapasitenin niteliği ve süreçlerin koordinatif bütünlüğüyle belirlendiğini göstermektedir. Benzer biçimde, siyasi söylemlerin kamu politikalarına etkisi de istatistiksel olarak anlamlı çıkmamıştır (t(60)=1.135, p=0.261). Bu durum, söylemlerin politik eyleme dönüşümünde kurumsal yapının belirleyici olduğu ve söylem düzeyinde ifade edilen yönelimlerin uygulamaya sınırlı yansıdığı yönündeki kuramsal argümanları desteklemektedir.

Araştırmanın en güçlü bulgularından biri, kamu algısı ile toplumsal uyum arasındaki güçlü ve anlamlı pozitif korelasyondur (r=0.577, p<0.001). Çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre kamu algısı, göçmenlerin topluma uyum düzeyinin tek anlamlı yordayıcısıdır (β=0.575, p<0.001), modelin toplam varyansın yaklaşık üçte birini (R^2=0.336) açıklaması da bu etkinin büyüklüğünü göstermektedir. Bu bulgu, toplumsal kabulün göçmen uyumunun temel belirleyeni olduğu yönündeki sosyal bütünleşme teorileriyle uyumludur (ör. Berry, 1997; Ager & Strang, 2008).

Bunun yanında, kurumların göç yönetişimine katkı düzeyi ile hizmet kalitesi arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunmuştur (r=0.362, p=0.004; β=0.288, p=0.047). Bu sonuç, yönetişim kalitesinin yalnızca çıktıların verimliliğiyle değil, aynı zamanda kurumlar arası bilgi paylaşımı, deneyim aktarımı ve katılımcı koordinasyon kapasitesiyle güçlendiğini göstermektedir. Dolayısıyla, hizmet kalitesi artışı yalnızca kaynak tahsisiyle değil, kurumsal öğrenme ve işbirlikçi kapasite üzerinden şekillenmektedir.

MANOVA sonuçları (Wilks' Λ=.453, F(16,162.55)=3.007, p<.001, η^2=.180), sektörel farklılıkların özellikle katkı düzeyi ve kamu algısı boyutlarında belirginleştiğini göstermiştir.

Bu bulgu, sektörel kurumsal kültürlerin göç yönetişimi pratiklerini farklılaştırdığını, özellikle yerel yönetimlerin çok-aktörlü yapı içindeki konumunun merkezi yönetimden daha esnek ancak daha kaynak kısıtlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Genel olarak bulgular, Türkiye'de göç yönetişiminin üç eksende şekillendiğini göstermektedir:

- Kurumsal koordinasyon ekseni: Yönetim kademeleri arasındaki etkileşim, göçmen uyumunun temel belirleyicisidir.

- Toplumsal algı ekseni: Kamuoyundaki olumlu algı, uyum düzeyini doğrudan yükseltmektedir.

- Hizmet kalitesi ekseni: Kurumların yönetişim süreçlerine aktif katılımı, hizmet kalitesini artırmakta, ancak bu etkinin uyuma dolaylı yansımaları sınırlı kalmaktadır.

Bu üç eksen, göç yönetişimini hem dikey (devlet hiyerarşisi) hem yatay (sivil toplum, yerel aktörler, uluslararası kuruluşlar) boyutlarıyla yeniden düşünmeyi gerektirmektedir. Bulgular, klasik kamu yönetimi modelinden çok, ağ tabanlı yönetişim ve deliberatif politika üretimi yaklaşımlarının Türkiye bağlamında daha açıklayıcı olduğunu göstermektedir.

Türkiye'de göç yönetimi, merkezi bir mevzuata dayanmakla birlikte, yerel düzeydeki uygulamalar kentin sosyo-ekonomik dokusuna ve göçmen profiline göre farklılaşmaktadır. Mersin Üniversitesi (MERGÖÇ) ve Akdeniz Üniversitesi (ASPAG) faaliyet raporları incelendiğinde; Mersin'in göçü daha çok "emek piyasası, güvenlik ve temel kentsel hizmetler" ekseninde yönettiği, Antalya'nın ise "sosyal uyum, kültürel etkileşim ve küresel krizler" ekseninde ele aldığı görülmektedir.

Yerel yönetimler ile akademi arasındaki veri odaklı işbirliği modellerinin literatürdeki özgün örneklerinden birini Mersin Büyükşehir Belediyesi ile Mersin Üniversitesi Göç Araştırmaları Merkezi (MERGÖÇ) arasındaki kurumsal ortaklık teşkil etmektedir. Mersin Büyükşehir Belediyesine bünyesinde faaliyet gösteren Mersin Su ve Kanalizasyon İdaresi (MESKİ) Genel Müdürlüğü ile MERGÖÇ arasında tesis edilen protokol çerçevesinde su tüketim verilerinin periyodik paylaşımı, kentsel alandaki göçmen nüfusunun tespiti noktasında yenilikçi bir metodoloji sunmaktadır (Erginli ve Akdoğan, 2024: 20). Söz konusu analizler, tüketim istatistikleri üzerinden dolaylı bir nüfus projeksiyonu yapılabilmesine imkân tanımaktadır.

Mersin örneğindeki bu başarılı metodolojik yaklaşımın Antalya ölçeğine de uygulanması mümkündür. Antalya Büyükşehir Belediyesi bünyesindeki Antalya Su ve Atıksu İdaresi Genel Müdürlüğü (ASAT) ile Akdeniz Üniversitesi Sosyal Politika ve Göç Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (ASPAG) arasında benzer bir veri paylaşım protokolünün imzalanması stratejik bir öneme haizdir. ASAT'tan elde edilecek mikro düzeydeki su tüketim verilerinin ASPAG tarafından demografik ve ekonometrik analizlere tabi tutulması, Antalya'daki dinamik ve heterojen göçmen varlığının 'reel' boyutlarının ampirik bir düzlemde tespit edilmesine olanak sağlayacaktır.

Mersin ve Antalya örneklemleri üzerinden gerçekleştirdiği karşılaştırmalı analizle, Türkiye'deki göç yönetişiminin yerel sosyo-ekonomik ekosisteme eklemlenerek "sert altyapı" odaklı fonksiyonel bir rasyonalite ile "yumuşak altyapı" eksenli kozmopolit bir perspektif arasında hibrit bir karakter sergilediğini ampirik olarak kanıtlamakta; bu bağlamda klasik kamu yönetimi paradigmasının ötesine geçerek dikey hiyerarşi ile yatay paydaş ağlarının müzakereci bir düzlemde sentezlendiği stratejik bir yeniden yapılanma zorunluluğunu akademik biçimde ortaya koymaktadır. Literatüre sağlanan temel katkılar bağlamında çalışma, yönetişim kapasitesini salt kurumsal performans metriklerine indirgemeyip toplumsal algı ve katılım dinamiklerini de içeren bütüncül bir analitik model sunarken, göçmenlerin toplumsal uyum süreçlerinde algısal değişkenlerin kurumsal değişkenlere kıyasla daha yüksek bir açıklayıcı güce sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Mersin'deki yönetişim pratiklerinin, stratejik planlama derinliği, uluslararası fon mekanizmalarına erişim yetkinliği ve kurumsal ağ entegrasyonu bakımından Antalya'ya nazaran daha yüksek bir kurumsallaşma düzeyine ulaştığı saptanmış; bu durum Betts vd. (2021) sınır ve geçiş kentlerindeki erken kurumsallaşma eğilimine dair bulgularıyla paralellik gösterirken, Antalya'nın daha parçalı ve sınırlı bir politika alanı içerisinde kaldığına işaret etmektedir. Nihayetinde; göç yoğunluğu, uluslararası aktörlerle etkileşim ve yerel siyasi irade gibi belirleyicilerle şekillenen bu farklılaşma, politika düzeyinde yerel-merkezi koordinasyonun tahkimi ve kurumlar arası bilgi asimetrisinin giderilmesini elzem kılmakta; Türkiye'nin göç yönetimi stratejilerinin teknik etkinlik arayışından ziyade yönetişimsel bütünlük ve toplumsal meşruiyet zemininde yeniden yapılandırılması gerektiğini bilimsel bir aksiyom olarak sunmaktadır.

Özetle bu araştırma, Türkiye genelindeki durumu Antalya ve Mersin illeri özelinde ele alarak incelemektedir. Bu bağlamda kentlerin, kentsel göç yönetişiminin salt bir kapasite ve kaynak tahsisi sorunu olmadığını; iletişim, kamu algısı ve kurumlar arası koordinasyon dinamikleriyle

şekillenen "ağ tabanlı çok kademeli yönetişim" ekseninde yeniden kavramsallaştırılması gerektiğini ampirik olarak ortaya koymaktadır. Özetlemek gerekirse bu doğrultuda, karar alıcılara yönelik stratejik politika önerileri şu şekildedir:

- **Reaktif Hizmet Sunumundan Algı Odaklı Bütünleşme Paradigmasına Geçiş:** Araştırma bulgularında "kamu algısının", göçmenlerin toplumsal uyumunu yordayan en güçlü ve tek istatistiksel anlamlı değişken ($p < .001$, $\beta = 0.575$) olarak tespit edilmesi, göç politikalarında köklü bir paradigma değişimini zorunlu kılmaktadır. Yerel ve merkezi yönetimlerin, göçü yalnızca asayiş veya sosyal yardım eksenli bir "kriz yönetimi" olarak ele alan yapısalcı yaklaşımları terk etmesi gerekmektedir. Bunun yerine, ev sahibi toplumun ontolojik güvenlik kaygılarını minimize edecek, mahalle ölçeğinde temas teorisine (contact theory) dayalı yatay iletişim platformları ve asimetrik enformasyonu (dezenformasyon) engelleyecek proaktif algı yönetimi stratejileri geliştirilmelidir.

- **Kanıta Dayalı Politika ve Yenilikçi Veri Entegrasyonu:** Çalışmada Mersin örneği üzerinden vurgulanan, yerel yönetimler ile yükseköğretim kurumları (MESKİ-MERGÖÇ) arasındaki su tüketim verilerine dayalı demografik izdüşüm modelinin, bir "iyi uygulama" (best practice) olarak diğer büyükşehirlere entegrasyonu elzemdir. Özellikle Antalya (ASAT-ASPAG) gibi yüksek hareketliliğe sahip kentlerde tesis edilecek benzer protokoller sayesinde, kentsel altyapı hizmetleri ve göçmen nüfus projeksiyonları dolaylı (proxy) mikro veriler üzerinden anlık olarak izlenmeli; böylece bütçe tahsisi ve kentsel planlama süreçleri rasyonel ve kanıta dayalı bir zemine oturtulmalıdır.

- **Çok Kademeli Yönetişimde Kurumsal Birlikte Çalışabilirlik (Interoperability):** Merkezi ve yerel idareler arasındaki eşgüdümün entegrasyon süreçlerine pozitif etkisi ($r = 0.281$, $p < .05$) ile teknolojik altyapının karar alma mekanizmalarına katkısı ($p < .001$) dikkate alındığında, dijital yönetişim araçlarının sisteme entegrasyonu hızlandırılmalıdır. Merkezi idarenin (Göç İdaresi Başkanlığı) veri tabanları ile yerel yönetimlerin sahadaki bulguları, KVKK (Kişisel Verilerin Korunması Kanunu) sınırları dâhilinde ortak bir e-yönetişim modülünde birleştirilmeli; sokak düzeyindeki bürokratların (street-level bureaucrats) maruz kaldığı bilgi asimetrisi ve operasyonel hantallık giderilmelidir.

- **Stratejik Planlarda Göçün İdari Kurumsallaşması:** MANOVA analizleri sonucunda tespit edilen sektörel farklılaşmalar, bilhassa turizm ve hizmet ağırlıklı kentlerde (özellikle Antalya'da) belediyelerin göç olgusunu yapısal bir portföyden ziyade geçici bir dışsal şok olarak ifad edilmektedir. Dış fonlara (UNHCR, IOM vb.) bağımlı, proje bazlı kısa vadeli çözümler yerine; göç ve uyum süreçleri belediyelerin beş yıllık stratejik planlarında ana performans göstergelerinden (KPI) biri olarak kurumsallaştırılmalı ve liyakat esasına dayalı daimi "Göç Yönetimi Birimleri"ne tahsis edilmelidir.

4.10. GELECEK ARAŞTIRMALAR İÇİN ÖNERİLER

Bu araştırmanın bulguları, göç yönetişimi alanında önemli kavramsal ve ampirik katkılar sunmakla birlikte, gelecekteki çalışmalara yön verebilecek çok katmanlı araştırma alanları da ortaya koymaktadır. Bulgular, göçmenlerin toplumsal uyumunun çok aktörlü, çok düzlemli ve dinamik bir süreç olduğunu; yönetişimsel kapasite, kamu algısı ve hizmet kalitesi gibi unsurların birbirleriyle karmaşık biçimde etkileştiğini göstermektedir. Bu nedenle gelecekteki çalışmaların, bu çok boyutlu yapıyı daha derinlemesine ve karşılaştırmalı biçimde ele alması önem arz etmektedir.

Bu çalışma, keşfedici nitelikteki bir korelasyonel tasarım üzerinden yürütülmüştür. Ancak göç yönetişimi gibi çok boyutlu bir olgunun daha derinlemesine anlaşılabilmesi için Yapısal Eşitlik Modellemesi (SEM), çok düzeyli doğrulayıcı faktör analizi ve latent değişken modelleme gibi ileri istatistiksel yöntemlerin kullanılması önerilmektedir. Bu yaklaşımlar, kamu algısı, hizmet kalitesi ve kurumsal koordinasyon gibi değişkenlerin doğrudan ve dolaylı etkilerini aynı modelde test etmeye imkân tanıyacaktır. Ayrıca, ölçek güvenirlik değerlerinin (genel α=0.142) düşük bulunması, kavramsal alanın ölçülmesinde ölçek yeniden geliştirme ihtiyacını ortaya koymaktadır. Yeni ölçeklerin geliştirilmesi, özellikle göç yönetişimine özgü alt boyutları (ör. kurumlararası bilgi akışı, sosyal katılım mekanizmaları, dijital yönetişim kapasitesi) içerecek şekilde tasarlanmalıdır.

Gelecek araştırmaların, yerel–merkezi düzeyde karşılaştırmalı tasarımlar benimsemesi önerilmektedir. Türkiye'de farklı şehirlerin ve yerel yönetimlerin göç yönetimi uygulamaları birbirinden önemli ölçüde farklılaşmaktadır; bu nedenle bölgesel varyans analizi ve çok düzeyli modelleme teknikleriyle mekânsal farklılıkların analizi, yönetişim kapasitesinin bağlamsal boyutlarını görünür kılacaktır. Ayrıca, bu araştırma kesitsel nitelikte olduğundan, boylamsal

çalışmalar göç yönetişiminin zaman içerisindeki dönüşümünü, özellikle kamu algısının politik ve ekonomik olaylara duyarlılığını izlemeye olanak sağlayacaktır. Göç dalgalarının yoğunluk, yön ve kompozisyonundaki değişimlerin kurumsal yanıtlarla nasıl eşzamanlı evrildiği, gelecekteki çalışmalarda önemli bir araştırma eksenidir.

H7 hipotezinde teknolojik gelişmelerin göç yönetimine anlamlı katkı sunduğu ($t=5.497$; $p<0.001$; $d=0.86$) bulgusu, bu alanın gelecekteki en dinamik araştırma eksenlerinden biri olacağını göstermektedir. Dijital veri yönetimi, yapay zekâ tabanlı karar destek sistemleri ve coğrafi bilgi teknolojileri gibi araçların göç politikalarında kullanımını inceleyen teknoloji odaklı yönetişim araştırmaları, veriye dayalı politika üretimi açısından yeni bir paradigma önermektedir. Özellikle e-yönetişim, blockchain tabanlı göç kayıt sistemleri ve dijital kimlik altyapılarının etik, hukuki ve operasyonel boyutları, gelecekteki araştırmalar için stratejik önem taşımaktadır.

Gelecek araştırmaların, Türkiye örneğini AB ülkeleri, Orta Doğu ve Orta Asya bölgeleriyle karşılaştırmalı biçimde ele alması önerilmektedir. Bu tür politik transfer analizleri, iyi yönetişim ilkelerinin farklı sosyo-politik bağlamlarda nasıl adapte edildiğini incelemeye olanak tanıyacaktır. Bu bağlamda, uluslararası kuruluşların (UNHCR, IOM, ICMPD vb.) yerel düzeydeki işbirliği pratikleri ile ulusal politikalar arasındaki normatif ve operasyonel boşlukların karşılaştırmalı olarak analiz edilmesi, literatüre önemli bir katkı sunacaktır.

Diğer taraftan göç araştırma merkezlerinin verimliliği ve karşılaştıkları darboğazlar üzerine yapılacak gelecek araştırmalar, bu kurumların işleyişine dair analitik bir perspektif sunacaktır. Söz konusu ampirik çalışmalar, göç yönetimi ve akademik üretim süreçlerinin etkinliğini artırma noktasında literatürdeki boşluğu doldurma potansiyeline sahiptir

Bulgular, göç yönetişiminin geleneksel kamu yönetimi paradigmasından ziyade, ağ yönetişimi (network governance), deliberatif demokrasi ve katılımcı politika üretimi yaklaşımlarıyla daha iyi açıklanabileceğini göstermektedir. Gelecek araştırmaların bu kuramsal çerçeveleri karşılaştırmalı biçimde sınaması, göç yönetişimi literatürüne teorik derinlik kazandıracaktır. Ayrıca, "toplumsal algı" değişkeninin ampirik olarak en güçlü yordayıcı olması, gelecekte toplumsal meşruiyet teorileri ve politik psikoloji yaklaşımlarının göç çalışmalarıyla entegrasyonuna zemin hazırlamaktadır.

Gelecekteki araştırmaların yönetişim kapasitesini yalnızca kurumsal performans düzeyinde değil, toplumsal, teknolojik ve kültürel boyutlarıyla da ele alan çok düzeyli, karşılaştırmalı ve disiplinlerarası yaklaşımlar benimsemesi gerekmektedir. Bu tür bütüncül analizler, göç politikalarının yalnızca etkinliğini değil, aynı zamanda sürdürülebilirliğini ve toplumsal meşruiyetini artırma potansiyeline sahiptir.

KAYNAKÇA

Abadan Unat, N. (2015). "Türkiye'nin son elli yıllık emek göçü: Yorum, eleştiri, öngörü". İçinde M. Erdoğan & A. Kaya (Ed.), *Türkiye'nin göç tarihi 14. yüzyıldan 21. yüzyıla Türkiye'ye göçler* (ss. 261-274). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Abadan-Unat, N. (2002). *Bitmeyen göç: Konuk işçilikten ulus-ötesi yurttaşlığa* (Vol. 1). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Abadan-Unat, N. (2011). *Turks in Europe: From guest worker to transnational citizen*. Berghahn books.

Adana Büyükşehir Belediyesi – ABB (2020). Göç Ana Panı (2020-2024). https://sehircilikatolyesi.org/file/gocanaplan.pdf (Erişim Tarihi: 10.12.2025).

Ahouga, Y. (2023). Managing migration by encompassing the role of the state: the IOM and the Migration Governance Framework. İçinde A. Pécoud & H. Thiollet (Ed.) *Research handbook on the institutions of global migration governance* (ss. 34-49). Edward Elgar Publishing. https://doi.org/10.4337/9781789908077.00010

Akay Gezen, G., & Akyüz, Ü. (2024). Avrupa Birliği Mali Yardım Aracı (FRIT) Çerçevesinde Türkiye'deki Mültecilere Uygulanan Projelerde Karşılaşılan İletişim Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 11*(2), 220-245. https://izlik.org/JA25CJ43WJ

Akcan, L. (2023). The History of Turkiye's Migration Policies. *International Review of Migration and Refugee Studies*, *4*(1), 64-80. https://izlik.org/JA67LG38WZ

Akdeniz Üniversitesi Sosyal Politika ve Göç Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi-ASPAG (2022). Merkez Hakkında. https://goc.akdeniz.edu.tr/tr/merkez_hakkinda-6047 (Erişim Tarihi: 18.02.2026).

Akdeniz Üniversitesi Sosyal Politika ve Göç Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (ASPAG). (2022). *2022 Yılı Faaliyet Raporu*. https://goc.akdeniz.edu.tr/tr/faaliyet_raporlari-10748 (Erişim Tarihi: 10.07.2025).

Akdeniz Üniversitesi Sosyal Politika ve Göç Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (ASPAG). (2023). *2023 Yılı Faaliyet Raporu*. https://goc.akdeniz.edu.tr/tr/faaliyet_raporlari-10748 (Erişim Tarihi: 10.07.2025).

Akdeniz Üniversitesi Sosyal Politika ve Göç Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (ASPAG). (2024). *2024 Yılı Faaliyet Raporu*. https://goc.akdeniz.edu.tr/tr/faaliyet_raporlari-10748 (Erişim Tarihi: 10.07.2025).

Akıncı, B. (2018). Türkiye'de kamu politikası oluşturma sürecinde yeni aktör: Cumhurbaşkanlığı politika kurulları. *OPUS International Journal of Society Researches*, *9*(16), 2128-2146. https://doi.org/10.26466/opus.491006

Akman Dalkılıç, R. (2022). Dünya'da ve Türkiye'de Göç Politikaları ve Mali Fonlar (Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylul Universitesi.

Aktel, M., & Kaygısız, Ü. (2018). Türkiye'de göç yönetimi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, *23*(2), 579-604. https://izlik.org/JA55MZ67PJ

Alanya Postası (2025). Alanya'da 6 ayda bir ödeme şansı geldi. https://www.alanyapostasi.com.tr/alanyada-6-ayda-bir-odeme-sansi-geldi (Erişim Tarihi:15.02.2026).

Algan, F. M. (2021). Ortaklaşa yönetişim-Uluslarötesi kuruluşların politika yönlendirmesi. *Mülkiye Dergisi, 45*(3), 793-832. https://izlik.org/JA36EU43PP

Aliyev, E. (2023). Yönetişim teorileri ile sürdürülebilir kalkınma amaçları arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, *6*(1), 70-80. https://doi.org/10.33712/mana.1247967

Altundal, Ü., & Güzel, B. (2025). Türkiye'deki Üniversitelerin Göç Uygulama ve Araştırma Merkezleri Üzerine Bir Durum Çalışması. *EKEV Akademi Dergisi*, (104), 111-128. https://doi.org/10.17753/sosekev.1623641

Alvanoğlu, S., & Ateş, H. (2020). Yerel Yönetimlerin Mültecilere Yönelik Yenilikçi Uygulamaları: Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Örneği. *Tesam Akademi Dergisi*, *7*(2), 375-400. http://dx.doi.org/10.30626/tesamakademi.788827

Anadolu Ajansı (2025). Antalya'nın Aksu ilçesi Belediye Başkanı İsa Yıldırım, CHP'den istifa ettiğini açıkladı. https://www.aa.com.tr/tr/politika/antalyanin-aksu-ilcesi-belediye-baskani-isa-yildirim-chpden-istifa-ettigini-acikladi/3701006 (Erişim Tarihi: 24.11.2025).

Antalya Büyükşehir Belediyesi- ABB (2021). "ABB 2020 Faaliyet Raporu". https://www.antalya.bel.tr/Content/UserFiles/Files/2020-YILI-FAALIYET-RAPORU-WEB.pdf (Erişim Tarihi: 09.11.2025).

Antalya Büyükşehir Belediyesi- ABB (2022). "ABB 2021 Faaliyet Raporu". https://www.antalya.bel.tr/Content/UserFiles/Files/2021-YILI-FAALIYET-RAPORU-WEB.pdf (Erişim Tarihi: 09.11.2025).

Antalya Büyükşehir Belediyesi- ABB (2023). "ABB 2022 Faaliyet Raporu". https://www.antalya.bel.tr/Content/UserFiles/Files/ABB-2022-FAALiYET-RAPORU.pdf (Erişim Tarihi: 09.11.2025).

Antalya Büyükşehir Belediyesi- ABB (2024). "ABB 2023 Faaliyet Raporu". https://www.antalya.bel.tr/Content/UserFiles/Files/ABB-2023-YILI-FAALIYET-RAPORU-(BILGI-ISLEM).pdf (Erişim Tarihi: 09.11.2025).

Antalya Büyükşehir Belediyesi- ABB (2025). "ABB 2024 Faaliyet Raporu". https://www.antalya.bel.tr/Content/UserFiles/Files/ABB-2024-YILI-FAALIYET-RAPORU.pdf#page=26.08 (Erişim Tarihi: 09.11.2025)

Antalya Büyükşehir Belediyesi Atatürk Sanat Eğitim Merkezi-ATASEM (t.y.). ATASEM Kurslar. https://atasem.antalya.bel.tr/kurslar.html (Erişim Tarihi: 11.02.2025).

Antalya Emniyet Müdürlüğü (t.y.). *Yabancı İşlemleri.* https://www.antalya.pol.tr/yabanci-islemleri# (Erişim Tarihi: 24.09.2025).

Antalya Ticaret ve Sanayi Odası- ATSO (2025). *Türkiye ve Antalya Ekonomisi 2024.* https://www.atso.org.tr/tr/hizmetler/arastirma-ve-rapor-hizmetleri/ekonomikrapor (Erişim Tarihi: 02.12.2025).

Arslan, E., Öztürk, S., & Yağlı, Ş. (2023). Türkiye'de Uluslararası Göçlerin İdari Yapıya Etkileri ve Bakanlıkların Göç Yönetim Süreçlerindeki Rolleri. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (65), 7-14. https://doi.org/10.18070/erciyesiibd.1253523

Asif, R., Hassan, S. R., & Parr, G. (2023). Integrating a blockchain-based governance framework for responsible AI. *Future Internet*, *15*(3), 97. https://doi.org/10.3390/fi15030097

Assembly, U. G. (2016). New York declaration for refugees and migrants. Resolution adopted by the General Assembly, 19. https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_71_1.pdf (Erişim Tarihi: 10.01.2026).

Aste, T., Tasca, P., & Di Matteo, T. (2017). Blockchain technologies: The foreseeable impact on society and industry. *Computer*, *50*(9), 18-28. https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/10043048/1/Aste_BlockchainIEEE_600W_v3.3_A.doccceptedVersion.x.pdf (Erişim Tarihi: 12.02.2026).

Atar, E. (2020). *Impact of Syrian Refugee Crises on Public Service Provision: Perspectives from Urban-Local Governance in Turkey*. The University of Manchester (United Kingdom).https://pure.manchester.ac.uk/ws/portalfiles/portal/208486262/FULL_TEXT.PDF (Erişim Tarihi: 15.06.2025).

Ateşok, Z. Ö., & Komsuoğlu, A. (2024). Orta Asya'da Göç Yönetişimi: Almatı Bölgesel Danışma Süreci. *Amme Idaresi Dergisi*, *57*(3). https://ammeidaresi.hacibayram.edu.tr/documents/magazine/1923d21a-fa9f-4b98-88d3-7a763b3f00ad_DERGITAMAMI.pdf (Erişim Tarihi: 25.12.2025).

Atılgan, Z., & Yıldırım, K. (2022). Türkiye'de Yerel Yönetişim Modeli Olarak Kent Konseyleri: Gerekliliği ve Karşılaşılan Temel Açmazları Üzerine Bir Değerlendirme. *Takvim-i Vekayi*, *10*(2), 178-213. https://izlik.org/JA34PE47SN

Atmaca, Y. (2018). Belediyeler ve göçmen politikaları: Çankırı örneği. *Kent Akademisi*, *12*(1), 56-66. https://izlik.org/JA89CU72CK

Ayan, D. (2021). Türkçede göç: Sözcükler ve kavramlar. *İnsan Hareketliliği Uluslararası Dergisi*, *1*(1), 90-119. https://izlik.org/JA26RL72SN

Aydamak, M.Y. (2021). Göçmen sağlığı bağlamında Türkiye'deki Suriyelilere yönelik sağlık politikaları. *Sağlık Yönetimi ve Liderlik Dergisi, (1),* 36-58. https://doi.org/10.35345/johmal.902098

Ayhan, E., & Önder, M. (2017). Yeni Kamu Hizmeti yaklaşımı: Yönetişime açılan bir kapı. *Gazi İktisat ve İşletme Dergisi*, *3*(2), 19-48. https://izlik.org/JA82DX83WT

Ayyıldız, Ş. (2023). Zorunlu göçü anlamak: Teorik bir sentez geliştirmenin önemi. *Göç Dergisi*, *10*(2), 157-172. https://doi.org/10.33182/gd.v10i2.852

Baland, J. M., Moene, K. O., & Robinson, J. A. (2010). Governance and development. In *Handbook of development economics* (Vol. 5, pp. 4597-4656). Elsevier. https://doi.org/10.1016/B978-0-444-52944-2.00007-0

Bardakçı Tosun, S. (2025). Alanya'daki yerleşik yabancıların çalışma ve girişimcilik alanları. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 20*(2), 51-67. https://izlik.org/JA72NT45KP

Barut, I. (2018). Osmanli Dönemi'nde gerçekleşen göçlerin kurumsallaşma ve göç politikalari üzerindeki etkileri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, *18*, 161-190. https://doi.org/10.21560/spcd.v18i39974.448601

Batal, S., & Tuğlu, K. (2018). Türkiye'de yerel yönetimlerin çok düzlemli yönetişim ve kent diplomasisi bakımından değerlendirilmesi. *TESAM Akademi Dergisi*, 189-214. https://doi.org/10.30626/tesamakademi.419251

Bay, M., & Emini, F. T. (2023). Belediyelerin göç ve göçmen politikaları: Gaziantep ve Hatay büyükşehir belediyeleri örneği. *Uluslararası Akademik Birikim Dergisi, 6*(1), 87-108. https://doi.org/10.53001/ULUABD.2023.58

Bayrak, B. & Karakılçık, Y. (2022). Yerel yönetim Birliklerinde yönetişim uygulaması: "Türkiye Belediyeler Birliği" örneği. *Türk Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, *3*(1), 44-64. https://www.tujpa.com/index.php/journal/article/view/44

Bellwood, P. (2013). *First migrants: Ancient migration in global perspective.* John Wiley & Sons.https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=bkOcAgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP13&dq=Bellwood,+P.+(2013).+First+migrants:+Ancient+migration+in+global+perspective.+John+Wiley+%26+Sons.&ots=j9VGf9eZ9j&sig=_GLkcUdBY4kb-y4EaZaZADRzr8s&redir_esc=y#v=onepage&q=Bellwood%2C%20P.%20(2013).%20First%20migrants%3A%20Ancient%20migration%20in%20global%20perspective.%20John%20Wiley%20%26%20Sons.&f=false (Erişim Tarihi: 15.02.2025).

Benson, M., & O'reilly, K. (2009). Migration and the search for a better way of life: a critical exploration of lifestyle migration. *The sociological review*, *57*(4), 608-625. https://doi.org/10.1111/j.1467-954X.2009.01864.x

Berk, H., Türker, M., & Berk, Ş. (2022). Nükleer santralin turizme olası etkileri: Silifke örneği. *Turizm Ekonomi ve İşletme Araştırmaları Dergisi*, *4*(2), 175-191. https://izlik.org/JA36ZJ82LC

Betts, A. (2009). Forced migration and global politics. Wiley-Blackwell, UK.

Betts, A. (2011). *Global migration governance*. Oxford University Press.

Betts, A., Memişoğlu, F., & Ali, A. (2021). What difference do mayors make? The role of municipal authorities in Turkey and Lebanon's response to Syrian refugees. *Journal of Refugee Studies*, *34*(1), 491-519. https://doi.org/10.1093/jrs/feaa011

Bisong, A. (2025). Analysing narratives of free movement of persons in West Africa. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, *51*(18), 4598-4620. https://doi.org/10.1080/1369183X.2025.2544080

Bisong, A. B. (2025). *Governing migration: Analysing regional migration governance and free movement of persons in the Economic Community of West African States*. [PhD-Thesis - Research and graduation internal, Vrije Universiteit Amsterdam]. https://doi.org/10.5463/thesis.987

Boardman, C., & Gray, D. (2010). The new science and engineering management: cooperative research centers as government policies, industry strategies, and organizations. *The Journal of Technology Transfer*, *35*(5), 445-459. https://doi.org/10.1007/s10961-010-9162-y

Borjas, G. J. (1989). Economic theory and international migration, *International Migration Review, 23*(3), 457-485

Boyd, M. (1989). Family and personal networks in international migration: Recent developments and new agendas. *International migration review*, *23*(3), 638-670.

Bozkaya, Ş., & Kum, H. (2022). Neoklasik makro göç kuramı çerçevesinde uluslararası göç: En çok göç alan ülkeler üzerine bir analiz. *International Journal of Social Inquiry*, *15*(1), 177-194. https://doi.org/10.37093/ijsi.1007970

Bozkurt, Ö., Ergun, T., & Sezen, S. (1998). *Kamu yönetimi sözlüğü: Fransızca ve İngilizce karşılıklarıyla*. Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE). Ankara.

Brown, L. A., & Moore, E. G. (1970). The intra-urban migration process: a perspective. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, *52*(1), 1-13.

Brunner, L. R., Trilokekar, R. D., Morris-Lange, S., Liu, H., Laufer, M., El Masri, A., & Joshi, A. (2025). Magnets, gatekeepers, surveillants, and refiners: The emergence of higher education institutions as migration governance actors in Australia, Canada, and Germany, 1990 to 2019. *International Journal of Educational Research*, *129*, 102490. https://doi.org/10.1016/j.ijer.2024.102490

Buterin, V. (2014). A next-generation smart contract and decentralized application platform. *white paper*, *3*(37), 2-1.

Buzan, B., Wæver, O., & De Wilde, J. (1998). *Security: A new framework for analysis*. Lynne Rienner Publishers.

Büyüköztürk, Ş. (2018). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı.* Pegem Atıf İndeksi, 001-214.

Cakici, A., Yilmaz, S., & Cakici, A. C. (2018). Türk esnafın Suriyeli mülteci esnaf hakkındaki tutumu: Mersin'de bir araştırma. *PressAcademia Procedia, 7*(1), 367-371. https://doi.org/10.17261/Pressacademia.2018.918

Can, Y., & Akman, E. (2024). Blokzincir teknolojisi ve verimlilik ilişkisi: Türk Kamu Yönetiminde mevcut durum analizi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (80), 196-222. https://doi.org/10.51290/dpusbe.1443217

Caponio, T., & Borkert, M. (Eds.). (2010). *The local dimension of migration policymaking*. Amsterdam University Press. https://iris.unito.it/bitstream/2318/80386/1/9789089642325_ebook.pdf (Erişim Tarihi: 01.04.2026).

Castles, S. (2020). Understanding global migration: A social transformation perspective. *Journal of Ethnic and Migration Studies, 46*(1), 17-30.

Castles, S., & Miller, M. J. (2009). *The age of migration: International population movements in the modern world* (4th ed.). Palgrave Macmillan.

Castles, S., de Haas, H., & Miller, M. J. (2014). *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World* (5th ed.). Palgrave Macmillan.

Cengiz, D. (2025). *Comparative analysis of migration policies of Turkey and the EU*. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 13*(3), 1603-1632. https://doi.org/10.18506/anemon.1613623

Cholewinski, R. (2020). The ILO and the global compact for safe, orderly and regular migration: Labour migration, decent work and implementation of the compact with specific reference to the Arab states region. *International Journal of Law in Context*, *16*(3), 304-320. https://doi.org/10.1017/S1744552320000336

Cihan, S. (2024). Kuruluşundan bugüne Türkiye'ye göç ve göç düzenlemeleri. *Türkiye Mesleki ve Sosyal Bilimler Dergisi*, *6*(14), 1-13. https://doi.org/10.46236/jovosst.1396048

Clark, J. (2010). Coordinating a conscious geography: the role of research centers in multi-scalar innovation policy and economic development in the US and Canada. *The Journal of Technology Transfer*, *35*, 460-474. https://doi.org/10.1007/s10961-009-9137-z

CNN Türk (2025). "Görevden uzaklaştırılan Böcek yerine Antalya Büyükşehir Belediyesi Başkanvekilliğine Büşra Özdemir seçildi". https://www.cnnturk.com/turkiye/gorevden-uzaklastirilan-bocek-yerine-antalya-buyuksehir-belediyesi-baskanvekilligine-busra-ozdemir-secildi-2308666 (Erişim Tarihi: 14.11.2025).

CNN Türk (2025). "Manavgat Belediyesi Başkan Vekilliğine CHP'li Mehmet Çiçek seçildi". https://www.cnnturk.com/yerel-haberler/antalya/manavgat-belediyesi-baskan-vekilligine-chpli-mehmet-cicek-secildi-2309927 (Erişim Tarihi: 14.11.2025).

Cohen, J. H., & Sirkeci, İ. (2011). *Cultures of migration: The global nature of contemporary mobility.* University of Texas Press.

Coleman, J. S. (1988). Social capital in the creation of human capital. *American journal of sociology*, *94*, S95-S120.

Cortinovis, R., & Conte, C. (2018). Migration-related conditionality in EU external funding. *Discussion Brief, Research Social Platform on Migration and Asylum, Brussels*, 1-16.

Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2017). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Sage publications.

Crowder, K.; Hall, M. (2007). Migration: Internal. In The Blackwell encyclopedia of sociology (Ed.) G.Ritzer. Oxford: Blackwell Publishing

Cubukcuoglu, S. (2022). *Coding the governance: Different models of blockchain-based governance systems*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, ODTÜ.

Czaika, M., Bohnet, H., Zardo, F., & Bijak, J. (2024). European migration governance in the context of uncertainty. *International Migration*, *62*(6), 93-110. https://doi.org/10.1111/imig.13308

Çakmak, S. (2023). Kavimler göçünün nedenleri ve avrupa etnik yapısının oluşum süreci: Hun Türkleri ve diğer kavimler. *Milli Kültür Araştırmaları Dergisi*, *7*(2), 46-62. https://doi.org/10.55774/mikad.1346103

Çamur, A. (2017). Suriyeli mülteciler ve belediyelerin sorumluluğu İzmir örneği. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *6*(2), 113-129. https://izlik.org/JA57UM66LE

Çelik, G. (1999). Osmanlı Devleti'nin nüfus ve iskân politikası. *Dîvân: Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi, 6,* 49-110. https://izlik.org/JA79GX89HX

Çetin, E. (2022). Türkiye'de göç yönetişiminde Uluslararası Göç Örgütü (IOM)'nün rolü ve etkisi. *MSGSÜ Sosyal Bilimler*, *2*(26), 221-241. https://doi.org/10.56074/msgsusbd.1158803

Çınar, D. (2022). Göç ve güvenlik; medyanın algı yönetimi. *Genç Mütefekkirler Dergisi*, *3*(2), 303-337. https://izlik.org/JA55RG93ZF

Çiçekli, A. (2025). Türkiye'de göçmen algıları: Eğitim ve gelir düzeyinin etkisi üzerine boylamsal bir analiz. *Anadolu Journal of Educational Sciences International, 15*(1), 250-274. https://doi.org/10.18039/ajesi.1618779

Çorabatır, M. (2016). *The evolving response to refugee protection in Turkey: Assessing the practical and political needs*. Washington, DC. Migration Policy Institute. https://igamder.org/uploads/1200px/2016/09/TCM-Dev-Corabatir-FINALWEB.pdf (Erişim Tarihi: 15.02.2026).

Çukurçayır, M. A. (2010). *"Bölge Kalkınması ve Bölgesel Yönetişim", Yönetişim*, (ss. 633-689). Konya, Çizgi Kitabevi.

Çukurçayır, M. A. (2010). "Bölge kalkınması ve bölgesel yönetişim". M.A Çukurçayır; H.T. Eroğlu, & H. Eşki Uğuz (Der.), *Yönetişim: Kuram, boyutlar, uygulama,* (Edt.), (ss: 617-643), Çizgi Yayınevi: Konya.

Çukurçayır, M. A., & Sipahi, E. B. (2003). Yönetişim yaklaşımı ve kamu yönetiminde kalite. *Sayıştay Dergisi*, (50-51), 35-66. https://izlik.org/JA99DP55LE

Dağıdır, S. (2023). Türkiye'de göç yönetiminin hizmette yerellik bağlamında değerlendirilmesi. *Tarsus Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi Dergisi*, *3*(2), 69-85. https://izlik.org/JA82WS89EN

Danış, D., & Nazlı, D. (2019). A faithful alliance between the civil society and the state: Actors and mechanisms of accommodating Syrian refugees in Istanbul. *International Migration*, *57*(2), 143-157. https://doi.org/10.1111/imig.12495

Daniş, D. (2007). A faith that binds: Iraqi Christian women on the domestic service ladder of Istanbul. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, *33*(4), 601–615. https://doi.org/10.1080/13691830701265453

Davies, J. S. (2012). Network governance theory: A Gramscian critique. *Environment and Planning A, 44*(11), 2687–2704. https://doi.org/10.1068/a44511

De Haas, H. (2010). The internal dynamics of migration processes: A theoretical inquiry. *Journal of ethnic and migration studies*, *36*(10), 1587-1617.

Demir, E. (2023). Uluslararası göç teorileri üzerine sosyoekonomik bir değerlendirme. *Turkish Academic Research Review*, *8*(4), 1407-1428. https://doi.org/10.30622/tarr.1348918

Demir, E. (2025). Göç sosyolojisi: Göç, göç çeşitleri, sebepler ve etkiler. *Turkish Academic Research Review, 10*/2, 471-484, https://doi.org/10.30622/tarr.1548522

Demirbaş, E., & Miliou, C. (2024). Looking at the EU-Turkey Deal: The Implications for migrants in Greece and Turkey. In: Zapata-Barrero, R., Awad, I. (Eds.) Migrations in the Mediterranean. IMISCOE Research Series. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-42264-5_2

Demirhan, Y., & Aslan, S. (2015). Türkiye'nin sınır ötesi göç politikaları ve yönetimi. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, *5*(1), 23-62. https://doi.org/10.20493/bt.78101

Demirtaş, M. (2009). Kırım Savaşı ve 93 Harbi sürecinde Osmanlı memleketine gelen göçmenlerin sevk ve iskânları. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, *16*(41), 215-238. https://izlik.org/JA39EU54EG

Dereli, S. (2023). Göç yönetiminde kanıta dayalı politika yaklaşımı. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(4), 1333-1362. https://doi.org/10.18037/ausbd.1345646

Dinç, Y. D., & Atmaca, Y. (2023). Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Kamu Politikası Sürecinin Yeni Aktörleri: Politika Kurulları ve Ofisler. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (76), 126-148. https://doi.org/10.51290/dpusbe.1202489

Doğan, A. S. (2020). Yalova halkının Suriyeli algısı: Sorunlar ve çözüm önerileri (Tez No: 651452). Yayınlanmış Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Doğan, B., & Erdoğan, Z. (2021). Cumhurbaşkanlığı sisteminde cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, *4*(1), 1-27. https://izlik.org/JA23DR93PJ

Doğan, K. (2017). Postmodern kamu yönetiminin kuramsal temelleri çerçevesinde yönetişim yaklaşımı: Literatür taraması. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, *10*(1), 27-45. https://doi.org/10.25287/ohuiibf.297170

Doğan, K. C. (2016). Postmodern kamu yönetimi, yerel yönetimler ve katılım: Yerel yönetişim odaklı bir yaklaşım. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *3*(2), 73-99. https://doi.org/10.17336/igusbd.14844

Durur H., & Gündoğdu, H.G. (2025). Türkiye'de yerel yönetimlerin göç yönetimindeki rolü: İstanbul ve Şanlıurfa örneği. *Tarsus Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 6* (1) , 1-27. https://doi.org/10.56400/tarsusiibfdergisi.1557072

Ekşi, N. (2019). Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin Türkiye'deki faaliyetleri ve Türk iltica sisteminde değişen rolü. *İstanbul Hukuk Mecmuası*, *77*(1), 343-370.

Emotics Lab: Duygular ve Siyaset araştırma laboratuvarı (2024).Göç Kontrolünde Biyometrik Teknolojiler ve Duygular. https://emotics.isikun.edu.tr/goc-kontrolunde-biyometrik-teknolojiler-ve-duygular/ (Erişim Tarihi. 17.02.2026).

Emotics Lab: Duygular ve Siyaset araştırma laboratuvarı (t.y.). Çalışma Ağlarımız. https://emotics.isikun.edu.tr/calisma-aglarimiz/ (Erişim Tarihi: 17.02.2025).

Erdoğan, M. M. (2017). *Suriyeliler Barometresi 2017: Suriyelilerle Uyum Süreci*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Erdoğan, M. M. (2020). *Suriyeliler Barometresi 2019: Suriyelilerle uyum içinde yaşamın çerçevesi.* Ankara: Orion Kitabevi. https://www.unhcr.org/tr/media/sb2019-tr-04092020-pdf (Erişim Tarihi: 30.03.2026).

Erdoğan, M., & Kaya, A. (2015). *Türkiye'nin göç tarihi*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Eren, A. C., (1966). Türkiye'de Göç ve Göçmen meseleleri Tanzimat devri, ilk kurulan Göçmen Komisyonu, Çıkarılan Tüzükler, Nurgök Matbaası, İstanbul.

Erginli, B. E. & Akdoğan, I. (2024). Belediyelerde göç veri yönetimi ve veriye dayalı karar alma politika Raporu. RESLOG. https://www.academia.edu/123021217/Belediyelerde_G%C3%B6%C3%A7_Veri_Y%C3%B6netimi (Erişim Tarihi: 21.03.2026).

Eroğlu, Ş. (2025). Veri yönetişimi: Küresel uygulamalar çerçevesinde Türkiye'deki uygulamalara yönelik stratejik bir değerlendirme. *Bilgi Yönetimi*, *8*(1). https://doi.org/10.33721/by.1620756

Faist, T. (2000). *The volume and dynamics of international migration and transnational social spaces.* Oxford University Press.

Field, A. (2024). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. Sage publications limited.

Fine, S. (2018). Liaisons, labelling and laws: International Organization for Migration bordercratic interventions in Turkey. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, *44*(10), 1743–1755. https://doi.org/10.1080/1369183X.2017.1354073

Fine, S. (2018). Regional consultative processes as techniques of partnership. In: *Borders and Mobility in Turkey. Mobility & Politics.* Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-70120-2_3

Fine, S. (2023). Symbolic rewards as migration diplomacy: Crisis and containment in EU–Turkey migration cooperation. *American Behavioral Scientist*, *69*(6), 793-808. https://doi.org/10.1177/00027642231183271

Firidin, E., & Uzun, A. (2018). İyi yönetişim ilklerinden katılımın uygulanması hususunda teorik bir değerlendirme. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, *8*(1), 180-197. https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.377035

Foy, M., Martyn, D., Daly, D., Byrne, A., Aguneche, C., & Brennan, R. (2022). Blockchain-based governance models for COVID-19 digital health certificates: A legal, technical, ethical and security requirements analysis. *Procedia Computer Science*, *198*, 662-669.

Fung, A., & Wright, E. O. (2001). Deepening democracy: Innovations in empowered participatory governance. *Politics & society*, *29*(1), 5-41.

Garneau, B. (2024). The racial carcerality of migration governance. *Sociology Compass*, *18*(11), e70014.

Gatrell, P. (2013). *The making of the modern refugee.* Oxford University Press.

Gençkaya, Ö. F., & Gündoğdu, H. G. (2017). Küresel yönetişim ekseninde stratejik planlarda koordinasyonun önemi. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, *5*(Özel Sayı Nisan 2017), 141-153. https://izlik.org/JA39ZF49ZX

Georgi, F. (2010). For the benefit of some: The International Organization for Migration and its global migration management. In *The politics of international migration management* (pp. 45-72). London: Palgrave Macmillan UK.

Glick Schiller, N., Basch, L., & Blanc, C. S. (1995). *From immigrant to transmigrant: Theorizing transnational migration. Anthropological Quarterly, 68*(1), 48–63.

Glick Schiller, N., Basch, L., & Blanc-Szanton, C. (1992). Towards a transnationalization of migration: Race, class, ethnicity, and nationalism reconsidered. *Annals of the New York Academy of Sciences, 645*(1), 1-24.

Gokalp Aras, N. E. (2024). The politics of care and control: Governmentality in Turkey's evolving border policy with the reflections from Turkey-EU borders. *Journal of Borderlands Studies*, 1-21. https://doi.org/10.1080/08865655.2024.2428636

Goularas, G. B. (2012). 1923 Türk-Yunan nüfus mübadelesi ve günümüzde mübadil kimlik ve kültürlerinin yaşatılması. *Alternatif Politika*, *4*(2), 129-146.

Göç İdaresi Başkanlığı (2025). *Göç Kurulu*. https://www.goc.gov.tr/goc-kurulu (Erişim Tarihi: 20.10.2025).

Göktuna Yaylacı, F. (2012). *Belçika'da yaşayan Türklerin yörecilik anlayışları ve toplumsal iletişim süreçleri: Belçika'daki Emirdağlılar ve Posoflulara ilişkin bir araştırma.* Yayımlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Graham, E. R. (2017). Follow the money: How trends in financing are changing governance at international organizations. *Global Policy*, *8*, 15-25.

Gravetter, F. J., Wallnau, L. B., Forzano, L. A. B., & Witnauer, J. E. (2021). *Essentials of statistics for the behavioral sciences* (p. 648). Boston, MA, USA: Cengage.

Greenwood, M. J., & Hunt, G. L. (2003). The early history of migration research. *International Regional Science Review, 26*(1), 3-37. https://doi.org/10.1177/0160017602238983

Greenwood, M. J., Hunt, G. L., & McDowell, J. M. (1986). Migration and employment change: empirical evidence on the spatial and temporal dimensions of the linkage. *Journal of Regional Science*, *26*(2), 223-234.

Grzymala-Kazlowska, A., & Hynie, M. (2024). Using the Holistic Integration Model and anchoring to understand integration challenges and opportunities. *Centre of Migration*

Research Newsletter. https://www.migracje.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2024/05/Spotlight-JUNE-2024.pdf (Erişim Tarihi: 07.02.2026).

Gültaşlı, M., Özden, M. S., Sezgin, E., Tosun, Z., Çopuroğlu, M. A., & Tuçaltan, G. (2019). *Göç ana planı: Göçle karşı karşıya kalan belediyeler için planlama*. RESLOG.

Gündoğdu, H. G. (2020). *Türkiye'de Kamu Yönetiminde Koordinasyon*. Ankara: Nobel Bilimsel Eserler.

Güney, Ü., & Konak, N. (2016). Bolu'da Suriyeli ve Iraklı sığınmacılar vatandaşlık ve kaynak dağılımı temelinde öteki algısı. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 4(2), 113-134. https://izlik.org/JA63KW75KB

Güngör, Ö. (2022). Antalya'da göçün yönetsel yapılanması (Kamu Kurum ve Kuruluşları Araştırması). *Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12* (Özel Sayı), 98-122. https://izlik.org/JA58YE44YA

Hadjicostandi, J. (2007). Migration: Undocumented/ illegal. In The Blackwell Encyclopedia of Sociology (Ed.) G.Ritzer. Oxford: Blackwell Publishing.

Hagen-Zanker, J. (2008). *Why do people migrate? A review of the theoretical literature.* Maastrcht Graduate School of Governance, Working Paper No. 28197.

Harris, J. R., & Todaro, M. P. (1970). Migration, unemployment and development: a two-sector analysis. *The American economic review*, *60*(1), 126-142.

Hatton, T. J., & Williamson, J. G. (1998). *The age of mass migration: Causes and economic impact.* Oxford University Press.

Haug, S. (2008). Migration networks and migration decision-making. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, *34*(4), 585-605. https://doi.org/10.1080/13691830801961605

Hjerm, M. (2009). Anti-immigrant attitudes and cross-municipal variation in the proportion of immigrants. *Acta sociologica*, *52*(1), 47-62. https://doi.org/10.1177/0001699308100633

Hooghe, L., & Marks, G. (2001). *Multi-level governance and European integration.* Lanham, MD: Rowman & Littlefield Publishers. https://garymarks.web.unc.edu/wp-

content/uploads/sites/13018/2020/06/Hooghe_marks_schakel_2020_Multilevel-governance_Caramani_Chapter_11.pdf (Erişim Tarihi: 15.08.2026).

Ibrahimy, M. M., Norta, A., & Normak, P. (2024). Blockchain-based governance models supporting corruption-transparency: A systematic literature review. *Blockchain: Research and Applications*, *5*(2), 100186. https://doi.org/10.1016/j.bcra.2023.100186

Ilgaz, E. (2025). Digital Nomadism: The ımpact of new media on the return from city to countryside. *Veche, 4*(2), 52-62. https://doi.org/10.62147/veche.1812668

International Centre for Migration Policy Development - ICMPD (t.y.). ICMPD Regions. https://www.icmpd.org/about-us/icmpd-regions (Erişim Tarihi:: 29.12.2025).

International Centre for Migration Policy Development - ICMPD (t.y.). *About ICMPD.* https://www.icmpd.org/about-us/about-icmpd (Erişim Tarihi: 29.12.2025).

International Centre for Migration Policy Development- ICMPD (2025). Table of contents for the ICMPD Annual Report 2024. https://www.icmpd.org/file/download/64168/file/ICMPD%2520Annual%2520Report%25202024.pdf (Erişim Tarihi: 29.12.2025).

International Labour Organization- ILO (t.y.). Conventions ratified by Türkiye. https://www.ilo.org/regions-and-countries/europe-and-central-asia/turkiye/conventions-ratified-turkiye (Erişim Tarihi: 31.12.2025).

International Labour Organization Information System on International Labour Standards- ILO NORMLEX (t.y.). *Conventions.* https://normlex.ilo.org/dyn/nrmlx_en/f?p=1000:12000 (Erişim Tarihi: 31.12.2025).

International Labour Organization-ILO (t.y.). *About the ILO*. https://www.ilo.org/about-ilo (Erişim Tarihi: 30.12.2025).

International Labour Organization-ILO (t.y.). *Türkiye.* https://www.ilo.org/tr/regions-and-countries/europe-and-central-asia/t%C3%BCrkiye (Erişim Tarihi: 30.12.2025).

International Organization for Migration (IOM) (2015a) World migration report: migrants and cities: new partnerships to manage mobility. https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2015-migrants-and-cities-new-partnerships-manage-mobility (Erişim Tarihi: 30.12.2025).

International Organization for Migration (IOM) (2015b) IOM response plan for the Mediterranean and beyond: Addressing complex migration flows in the countries of origin, transit and destination. https://reliefweb.int/report/world/iom-response-plan-mediterranean-and-beyond-addressing-complex-migration-flows-countries (Erişim Tarihi: 30.12.2025).

International Organization for Migration (IOM). (2022a). *World migration report 2022.* Geneva: United Nations.

International Organization for Migration- IOM (t.y.). *IOM History.* https://www.iom.int/iom-history (Erişim Tarihi: 29.12.2025).

International Organization for Migration. (2023). *World Migration Report 2023*. https://www.iom.int (Erişim Tarihi: 29.12.2025).

IOM (2022b). Global compact for safe, orderly and regular migration. https://www.iom.int/global-compact-migration (Erişim Tarihi: 15.04.2025).

IOM (2025). Financial Report for the year ended 31 December 2024, 29 May 2025. https://governingbodies.iom.int/system/files/en/council/116/c-116-3-financial-report-2024.pdf Erişim Tarihi: 29.12.2025).

IOM (Uluslar arası Göç Örgütü) (2009). *Göç terimleri sözlüğü.* (Çev. Ed.) B. Çiçekli. Cenevre: IOM.

Işık Üniversitesi (2025). Emotics Lab: Duygular ve Siyaset araştırma laboratuvarının üçüncü raporu yayınlandı!. https://www.isikun.edu.tr/haberler/emotics-lab-duygular-ve-siyaset-arastirma-laboratuvarinin-ucuncu-raporu-yayinlandi (Erişim Tarihi: 17.02.2026).

Işıkçı, Y. M., Alacadağlı, E., & Akcagündüz, E. (Eds.). (2021). *Kamu Yönetimi Ansiklopedisi Cilt II*. Astana Yayınları. Ankara.

İçduygu, A. (2004). Demographic mobility and Turkey: Migration experiences and government responses. *Mediterranean Quarterly*, *15*(4), 88-99.

İçduygu, A. (2015), "Syrian refugees in Turkey: The long road ahead". Washington, DC : Migration Policy Institute, *Brussels.*

İçduygu, A. (2015). Syrian refugees in Turkey. *The Long Road Ahead. Transatlantic Council on Migration. Transatlantic Council on Migration, Migration Policy Institute. Brussels. Available online at http://www. migrationpolicy. org/research/syrian-refugeesturkey-long-road-ahead, checked on*, *3*(8), 2016.

İçduygu, A. ve Sirkeci İ. (1999). "Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinde Göç Hareketleri", (ed.) Oya Baydar, 75 Yılda Köylerden Şehirlere, İstanbul:Tarih Vakfı Yayınları, 249-260

İçduygu, A., & Aksel, D. B. (2013a). Turkey's migration transition: Trends, challenges and policy implications. IOM & Koç University Migration Research Center (MiReKoc) Reports.

İçduygu, A., & Aksel, D. B. (2013b). Turkish migration policies: A critical historical retrospective. Perceptions: Journal of international affairs, 18(3), 167-190.

İçduygu, A., & Diker, E. (2017). Labor market integration of Syrians refugees in Turkey: from refugees to settlers. *Göç Araştırmaları Dergisi*, *3*(1), 12-35. https://izlik.org/JA52XS52YH

İçduygu, A., & Sert, D. (2015). The changing waves of migration from the Balkans to Turkey: A historical account. In A. İçduygu & K. Kirişci (Eds.), Land of diverse migrations: Challenges of emigration and immigration in Turkey (pp. 193-236). İstanbul Bilgi University Press.

İçduygu, A., Erder, S., & Gençkaya, Ö. (2009). Türkiye nin uluslararası göç politikaları 1923-2023 Ulus devlet *oluşumundan ulus ötesi dönüşümlere* (MiReKoc Araştırma Raporları 1/2014TÜBİTAK 1001_106K291, Eylül 2009**),** https://mirekoc.ku.edu.tr/wp-

content/uploads/2024/10/Turkiyenin-Uluslararasi-Goc-Politikalari-1923-2023.pdf (Erişim Tarihi: 04.11.2025).

İhlas Haber Ajansı – İHA (2025). CHP'den istifa eden Aksu Belediye Başkanı Yıldırım AK Parti'ye katıldı. https://www.iha.com.tr/antalya-haberleri/chpden-istifa-eden-aksu-belediye-baskani-yildirim-ak-partiye-katildi-333881851 (Erişim Tarihi: 24.11.2025).

İpek, N. (1994). Rumeli'den Anadolu'ya Türk göçleri, 1877-1890. *(No Title)*.

İpek, N. (2014). Kaynakların dilinde göç kavramı. *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, *17*(9), 9-20.

Jamaluddin, F., Saleh, N. M., Abdullah, A., Hassan, M. S., Hamzah, N., Jaffar, R., ... & Embong, Z. (2023). Cooperative governance and cooperative performance: A systematic literature review. *Sage Open*, *13*(3), 21582440231192944.

Jones, C., Hesterly, W. S., & Borgatti, S. P. (1997). A general theory of network governance: Exchange conditions and social mechanisms. *Academy of Management Review, 22*(4), 911–945. https://doi.org/10.5465/amr.1997.9711022109

Kaal, W. A. (2020). Blockchain-based corporate governance. *Stan. J. Blockchain L. & Pol'y*, *4*, 3.

Kahraman, S., & Tanıyıcı, Ş. (2018). Türkiye'de Suriyeli sığınmacılar örneğinde çok düzeyli göç yönetişimi. *TESAM Akademi Dergisi*, *5*(1), 235-280. http://dx.doi.org/10.30626/tesamakademi.393048

Kahraman, S., Tanıyıcı, Ş., & Kutlu, Ö. (2019). Türkiye'de yerel yönetimler ve yabancı göçmenler. *Giresun Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, *5*(2), 17-32. https://izlik.org/JA34JB73EG

Kale, B. (2015). Zorunlu göçün 19. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu üzerindeki etkileri. M. M. Erdoğan ve A. Kaya (Ed.), *Türkiye'nin Göç Tarihi: 14. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Göçler* içinde (ss. 155-169). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Kapucu, N., & Hu, Q. (2020). *Network governance: Concepts, theories, and applications.* Routledge.

Kara, M., & Dönmez Kara, C. Ö. (2015). Türkiye'de Göç Yönetişimi: Kurumsal Yapı ve İşbirliği. *Journal of Entrepreneurship & Development/Girisimcilik ve Kalkinma Dergisi*, *10*(2). 1-25. https://acikerisim.comu.edu.tr/server/api/core/bitstreams/6923e313-ef7b-488d-81db-74333914adb8/content (Erişim Tarihi: 14.09.2025).

Karabacak, H., Köse, Y., & Bozkurt, M. A. (2024). Migration governance from an ınstitutional perspective: An Index for "Good" migration governance. *Journal of Mehmet Akif Ersoy University Economics and Administrative Sciences Faculty*, *11*(4), 1285-1302.

Karpat, K. (2002). *Osmanlı modernleşmesi: Toplum, kuramsal değişim ve nüfus.* (Çev.) Akile Z. Durukan-Kaan Durukan. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

Karpat, K. (2010). Osmanlı'dan Günümüze Etnik Yapılanma ve Göçler, Çeviren: Bahar Tırnakçı, İstanbul:Timaş Yayınları.

Karpat, K. (2015). Önsöz. Türkiye'nin Göç Tarihi: 14.yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye'ye Göçler. (Der.) M. Erdoğan & A. Kaya. İstanbul: Bilgi yayınevi.

Kasli, Z., & Yanasmayan, Z. (2020). "Migration control, citizenship regime, and the spectrum of exclusion in Turkey". In R. Koulish, & M. van de Woude (Eds.), Crimmigrant Nations: Resurgent Nationalism and the Closing of Borders (pp. 315-336). https://doi.org/10.2307/j.ctvxrpzhz.17

Kaya, A. (2009). *Islam, migration and integration: The age of securitization*. Springer.

Kaya, A. (2020). Reception: Turkey country report. Global migration: Consequences and responses – RESPOND Working Paper Series; 2020/37.
Kaya, A., & Kentel, F. (2005). *Euro-Türkler: Türkiye ile Avrupa arasında köprü mü, engel mi?* İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Kaya, I. (2008). Legal aspects of irregular migration in Turkey. CARIM Analytic and Synthetic Notes 2008/73Irregular Migration Series Legal Module.

https://cadmus.eui.eu/server/api/core/bitstreams/48749cf8-6e4a-5884-a1e8-80cdb29249bb/content (Erişim Tarihi: 21.03.2026).

Keast, R. (2022). Network governance. In C. Ansell & J. Torfing (Eds.), *Handbook on theories of governance* (pp. 485-496). Edward Elgar Publishing.

Keleş, R. (1972). *Kentleşme politikası.* Ankara: Sevinç Matbaası.

Keping, Y. (2018). Governance and good governance: A new framework for political analysis. *Fudan Journal of the Humanities and social sciences*, *11*(1), 1-8. https://doi.org/10.1007/s40647-017-0197-4

Khasru, S. M., Mahmud, K. M., & Nahreen, A. (2018). *Reforming the migration governance system.* Economics Discussion Papers, (No. 2018-42), Kiel Institute for the World Economy (IfW), Kiel. https://hdl.handle.net/10419/178697

Khatri, V. & Brown, C. V. (2010). Designing Data Governance. Commun. ACM, 53(1), 148–152. https://doi.org/10.1145/1629175.1629210

Kılıç, A. F. (2022). Değişkenlerin Kategori Sayılarının ve Dağılımlarının Korelasyon Katsayılarına Etkisi. *Ege Eğitim Dergisi*, *23*(1), 50-80. https://doi.org/10.12984/egeefd.890104

Kılıçoğlu, M., & Eskicindil, B. (2025). Göçmen işçilerin hukuksal konumu. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 64,* 397-432.

Kimya, F. (2022). *Türk parti siyasetinde Suriyeli göçü.* Al Sharq Strategic Research.

King, R. (2012). Theories and typologies of migration: An overview and a primer: Willy Brandt Series of Working Papers in International Migration and Ethnic Relations 3/12, Malmö: Malmö Institute for Studies of Migration, Diversity and Welfare.

Kocacık, F. (1980). Balkanlar'dan Anadolu'ya yönelik göçler (1878-1890). *Osmanlı Araştırmaları, 1*(1), 137-190.

Koç, S., & Özmen, G. (2025). Kitlesel göç hareketlerinin türkiye ekonomisine yansıması: Mersin ili örneği. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *39,* 249-267.

Koçak, M. (2020). Who is “queerer” and deserves resettlement?: Queer asylum seekers and their deservingness of refugee status in Turkey. *Middle East Critique*, *29*(1), 29–46. https://doi.org/10.1080/19436149.2020.1704506

Kortendiek, N. (2024). *Global governance on the ground: Organizing international migration and asylum at the border*. Oxford University Press.

Koser, K. (2007). *International migration: A very short ıntroduction*. Oxford University Press.

Kotan, C. (2016). Modern Dünya Sistemi Teorisi bağlamında modern devletin özellikleri. *Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi*, *2*(1), 11-25.

Kritz, M. M. (2007). Migration: International. In The Blackwell Encyclopedia of Sociology (Ed. G.Ritzer). Oxford: Blackwell Publishing

Kumar, V. (2017). The role of university research centers in promoting research. Journal of the Academy of Marketing Science, *45*, 453-458 https://doi.org/10.1007/s11747-016-0496-3

Lavenex, S. (2006). *Shifting up and out: The foreign policy of European immigration control.* West European Politics.

Lavenex, S. (2016). Multilevelling EU external governance: the role of international organizations in the diffusion of EU migration policies. *Journal of Ethnic and Migration Studies, 42*(4), 554-570. https://doi.org/10.1080/1369183X.2015.1102047

Lavenex, S., & Piper, N. (2022). Regions and global migration governance: perspectives ‘from above’, ‘from below’ and ‘from beyond.’ *Journal of Ethnic and Migration Studies*, *48*(12), 2837–2854. https://doi.org/10.1080/1369183X.2021.1972564

Lee, E. S. (1966). A theory of migration. *Demography*, *3*(1), 47-57.

Lewis, W. A. (1954), Economic devolopment with unlimited suplies of labour. *The Manchester School of Economic and Social Studies, 22*(2), 139−191.

Lidström, A. (2007). Territorial governance in transition. *Regional & Federal Studies*, *17*(4), 499-508. https://doi.org/10.1080/13597560701691896

Lipsky, M. (1980). *Street-level bureaucracy: Dilemmas of the individual in public services*. Russell Sage Foundation.

Lipsky, M. (2010). *Street-level bureaucracy: Dilemmas of the individual in public service*. Russell sage foundation.

Luhmann, N. (1984). Soziale Systeme (Frankfurt a. M: Suhrkamp). *Maturana, HR (1982): Erkennen: Die Orga-nisation und Verkörperung von Wirklichkeit. Braunschweig, Wiesbaden: Vieweg*.

Mabogunje, A. L. (1970). Systems approach to a theory of rural-urban migration. *Geographical analysis*, *2*(1), 1-18.

Manning, P. (2005). *Migration in world history.* Routledge.

Marks, G. (1993). "Structural policy and multilevel governance in the EC". In A. Cafruny & G. Rosenthal (Eds.), *The state of the European Community: The Maastricht debates and beyond* (pp. 391-410). Boulder, CO: Lynne Rienner.

Marmara Üniversitesi Nüfus ve Sosyal Araştırmalar Enstitüsü (2025). Göç labratuvarı. https://nsa.marmara.edu.tr/enstitu/labs/goc-laboratuvari (Erişim Tarihi:10.01.2026).

Massari, A. (2024). The visual governance of Canadian migration agencies. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 1-18. https://doi.org/10.1080/15562948.2024.2383689

Massari, A. (2025). Visual governance – Theorizing the role of images in migration governance. *Ethnicities*, 26(2) 192-209. https://doi.org/10.1177/14687968251364354

Massey, D. S. (1990). Social structure, household strategies, and the cumulative causation of migration. *Population index*, 3-26.

Massey, D. S., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., Pellegrino, A., & Taylor, J. E. (1993). Theories of international migration: A review and appraisal. *Population and Development Review, 19*(3), 431-466. https://doi.org/10.2307/2938462

McEvedy, C. (2003). *The Penguin atlas of ancient history.* Penguin Books.

McNeill, W. H. (1984). *The human condition: An ecological and historical view.* Princeton University Press.

Memiş, L. (2022). *Ağ yönetişimi: Kent yönetimi bağlamında teorik bir inceleme. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9*(1), 249-267. https://doi.org/10.17336/igusbd.525564

Memişoğlu, F. (2018). Assessing the Development-Displacement Nexus in Turkey. ICMPD Working Paper. https://alnap.org/documents/13807/Assessing20the20Development-Displacement20Nexus20in20Turkey_FINAL.PDF (Erişim Tarihi:10.02.2026).

Mencütek, Z.Ş. (2018). *Refugee governance, state and politics in the Middle East*. Routledge. https://doi.org/10.4324/9781351170369

Mersin Büyükşehir Belediyesi- MBB (2021). *"2020 yılı faaliyet raporu"*. https://www.mersin.bel.tr/dokumanlar/2020-yili-faaliyet-raporlari (Erişim Tarihi: 09.11.2025).

Mersin Büyükşehir Belediyesi- MBB (2022). *"2021 yılı faaliyet raporu"*. https://www.mersin.bel.tr/dokumanlar/2021-yili-faaliyet-raporlari (Erişim Tarihi: 10.11.2025).

Mersin Büyükşehir Belediyesi- MBB (2023). *"2022 yılı faaliyet raporu"*. https://www.mersin.bel.tr/dokumanlar/2022-yili-faaliyet-raporu-891400075 (Erişim Tarihi: 09.11.2025).

Mersin Büyükşehir Belediyesi- MBB (2024). *"2023 yılı faaliyet raporu"*. https://www.mersin.bel.tr/dokumanlar/2023-yili-faaliyet-raporu-1659139372 (Erişim Tarihi: 09.11.2025).

Mersin Büyükşehir Belediyesi- MBB (2025). *"2024 yılı faaliyet raporu"*. https://www.mersin.bel.tr/dokumanlar/2024-yili-faaliyet-raporu-1244288573 (Erişim Tarihi: 09.11.2025)

Mersin İl Sağlık Müdürlüğü (t.y.), *"Göçmen sağlığı merkezleri"*. https://mersinism.saglik.gov.tr/TR-267698/gocmen-sagligi-merkezleri.html (Erişim Tarihi: 19.11.2025).

Mersin İl Sağlık Müdürlüğü Halk Sağlığı Hizmetleri Başkanlığı (2019). "Toplum sağlığı ve göç sağlığı birimi süreç modelleme çalışması" 1-75. https://mersinism.saglik.gov.tr/TR-129054/122toplum-sagligi-ve-goc-sagligi-birimi.html (Erişim Tarihi:19.11.2025).

Mersin Ticaret ve Sanayi Odası- MTSO (2025). *2024 ekonomik rapor.* https://www.mtso.org.tr/uploadedDosya/e1a9a3f0-af8d-4c27-8178-02d5323d2b2f.pdf#page=38.54 (Erişim Tarihi: 02.12.2025).

Mersin Üniversitesi Göç Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi - MERGÖÇ (t.y.). *Mersin Üniversitesi Göç Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (MERGÖÇ) faaliyetleri (2021-2024).* https://www.mersin.edu.tr/akademik/goc-arastirmalari-uygulama-ve-arastirma-merkezi/faaliyetler (Erişim Tarihi: 08.11.2024).

Mitzen, J. (2018). Feeling at home in Europe: Migration, ontological security, and the political psychology of EU bordering. *Political Psychology, 39*, 1373-1387. https://doi.org/10.1111/pops.12553

Muğla Ticaret ve Sanayi Odası-MUTSO (2023). "İl ve İlçe göç koordinasyon kurullarının çalışma usul ve esasları hakkında genelge". https://www.mutso.org.tr/duyurular/il-ve-ilce-goc-koordinasyon-kurullarinin-calisma-usul-ve-esaslari-hakkinda-genelde/ (Erişim Tarihi: 12.11.2025).

Muratpaşa Belediyesi (2020). *Antalya'da Yabancılar Meclisi kuruldu.* https://muratpasa-bld.gov.tr/haber/4944/antalya-da-yabancilar-meclisi-kuruldu (Erişim Tarihi: 02.12.2025).

Muratpaşa Belediyesi (2025). *2024 faaliyet raporu.* https://muratpasa-bld.gov.tr/Uploads/c72d3deb24e64118bf9a186a07814651.pdf (Erişim Tarihi: 27.11.2025).

Myrzabekova, G. (2016). Problems of management of social processes in the Almaty region of Kazakhstan, *Journal of Advanced Research in Law and Economics*, *4*(18), 862-869. https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/jarle7&i=877

Nakamoto, S. (2008). *Bitcoin: A peer-to-peer electronic cash system*. Available at SSRN 3440802. https://assets.pubpub.org/d8wct41f/31611263538139.pdf

Nawyn, S. J., Kavakli, N. B., Demirci-Yılmaz, T., & Pantic Oflazoğlu, V. (2016). Human trafficking and migration management in the global south. *International Journal of Sociology*, *46*(3), 189–204. https://doi.org/10.1080/00207659.2016.1197724

Nurdoğan, A. K. (2018). Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (UÇÖ-ILO) yüzüncü yıl dönümü ve Türkiye ilişkileri. *Akademik İzdüşüm Dergisi*, *3*(4), 78-95. https://izlik.org/JA56YE58KN

Ok, F. & Uysal, Y. (2025). Merkeziyetsiz Otonom Organizasyon'ların (DAO) kamu hizmetlerinde kullanımı: E-yönetişim ve ötesi bağlamında bir değerlendirme, *Kent Akademisi Dergisi, 18*(3), 1281-1307. https://doi.org/10.35674/kent.1568466

Orchard, C. (2016). The Almaty Process: Improving compliance with international refugee law in Central Asia. *International Journal of Refugee Law*, *28*(1), 55-84. https://doi.org/10.1093/ijrl/eev060

Ostrom, E. (1990). *Governing the commons: The evolution of institutions for collective action*. Cambridge university press. https://digitalrepository.unm.edu/nrj/vol32/iss2/6

Ostrom, E. (2017). Polycentric systems for coping with collective action and global environmental change. In *Global justice* (pp. 423-430). Routledge.

Örselli, E., & Bilici, Z. (2018). Vatandaş gözünden Suriyeli sığınmacılar özelinde Türkiye'nin göç politikaları: Konya örneği. In *USYAP International Management and Social Science Symposium: İstanbul* (ss. 321-329). https://www.researchgate.net/profile/Yelda-Uelker/publication/329782074_Degisen_Guzellik_Kavraminin_Reklamlara_Yansimasi/links/5c1a4b28458515a4c7e9c4ab/Degisen-Guezellik-Kavraminin-Reklamlara-Yansimasi.pdf#page=322 (Erişim Tarihi: 25.03.2026).

Özaltın, O., & Ersoy, M. (2020). Kamu yönetiminde blokzincir kullanımı: D5 örneği. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, *10*(2), 746-763. https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.748379

Özaslan, K., & Banazılı, A. M. (2023). Belediyelerde stratejik göç yönetimi: Hatay, Adana ve Mersin Büyükşehir Belediyelerinin mukayeseli analizi. *Tarsus Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, *4*(1), 1-26. https://doi.org/10.56400/tarsusiibfdergisi.1243395

Özcan, E. D. E. (2017). Çağdaş göç teorileri üzerine bir değerlendirme. *İş ve Hayat*, *2*(4), 183-215. https://izlik.org/JA77WY77RJ

Özçürümez, S., & Hoxha, J. (2023). Expanding the boundaries of the local: entrepreneurial municipalism and migration governance in Turkey. *New Perspectives on Turkey*, *68*, 95–113. https://doi.org/10.1017/npt.2022.19

Özerim, G. (2014). Avrupa'da göç politikalarının ulusüstüleşmesi ve bir güvenlik konusuna dönüşümü: Avrupa göç tarihinde yeni bir dönem mi?. *Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi. 5* (1), 11-48. https://doi.org/10.18354/esam.50867

Özgür, E. M., & Deniz, A. (2024). Diaspora mobilization and identity construction of Ukrainian immigrants in Turkey: "Ukrainians started to become more Ukrainian". *Nationalities Papers*, *52*(6), 1393-1412. https://doi.org/10.1017/nps.2023.80

Öztoprak, A. A. (2011). Yönetişim yaklaşımı ve belediyeler: Yönetişim göstergeleri açısından Malatya belediyeleri araştırması. *Yayımlanmamış Doktora tezi.* Selçuk Üniversitesi, Konya.

Öztürk, B. (2023). Bir politika transferi örneği: Cumhurbaşkanlığı politika kurulları ve ofisleri. *Ardahan Üniversitesi İİBF Dergisi, 5*(2), 163-172. http://doi.org/10.58588/aru-jfeas.1383107

Öztürk, N. (2013). Yabancıların yerel seçimlerde oy kullanma hakkı. *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, *33*(1), 125-168. https://izlik.org/JA79ZM99ZK

Öztürk, N., & Yarar, G. (2018). Alanya yabancılar meclisi: Yabancıların yerel yönetime katılım örneği. *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, *38*(2), 423-440.

Panizzon, M., & Van Riemsdijk, M. (2018). Introduction to Special issue: 'migration governance in an era of large movements: a multi-level approach'. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, *45*(8), 1225-1241. https://doi.org/10.1080/1369183X.2018.1441600

Penninx, R. (2006). "Introduction". In R. Penninx, M. Berger & K. Kraal (Eds.) *The dynamics of international migration and settlement in Europe*. Amsterdam University Press.

Pérouse, J. F. (2014). The changing shape of the Istanbul service sector: The new faces of migration. In S. Gökahmetoğlu & N. Türem (Eds.), Turkiye's changing migration regime and its global and regional dynamics (pp. 87-108). Routledge.

Petersen, W. (1958). A general typology of migration, *American Sociological Review, 23,* 256-266.

Piore, M. J. (1979). *Birds of passage: Migrant labor and industrial societies.* Cambridge University Press.

Ponomariov, B. L., & Boardman, P. C. (2010). Influencing scientists' collaboration and productivity patterns through new institutions: University research centers and scientific and technical human capital. *Research Policy*, *39*(5), 613-624. https://doi.org/10.1016/j.respol.2010.02.013

Popova, S. M. (2024). Round Table "Migration Governance: Issues of Regulation and Efficiency Assessment". *DEMIS. Demographic Research*, *4*(2), 156-174.

Portes, A., & Böröcz, J. (1989). Contemporary immigration: Theoretical perspectives on its determinants and modes of incorporation. *International Migration Review, 23*(3), 606-630.

Pries, L., & Zülfikar Savci, B. S. (2023). Between humanitarian assistance and externalizing of EU borders: The EU-Turkey deal and refugee related organizations in Turkey. *Journal*

on Migration and Human Security, 11(1), 57-74. https://doi.org/10.1177/23315024231156381

Rass-Turgut, S. (2025). Transnational dynamics in local migration governance: a typology of policy change in Turkish municipalities. *Turkish Studies*, 1–23. https://doi.org/10.1080/14683849.2025.2588368

Ravenstein, E. G. (1885). The laws of migration. *Journal of the Statistical Society of London, 48*(2), 167–235. https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=BecQHBzBV-sC&oi=fnd&pg=PA168&dq=Ravenstein,+E.+G.+(1885).+The+laws+of+migration.+Journal+of+the+Statistical+Society+of+London,+48(2),+167%E2%80%93235.&ots=CvLU_147f_&sig=mvY3GQPxQYC8dLHESiEiQWtZhak&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false (Erişim Tarihi: 14.03.2025).

Razali, N. M., & Wah, Y. B. (2011). Power comparisons of shapiro-wilk, kolmogorov-smirnov, lilliefors and anderson-darling tests. *Journal of statistical modeling and analytics*, *2*(1), 21-33. https://www.nbi.dk/~petersen/Teaching/Stat2017/Power_Comparisons_of_Shapiro-Wilk_Kolmogorov-Smirn.pdf (Erişim Tarihi: 30.03.2026).

Rhodes, R. A. W. (1996). The new governance: Governing without government. *Political Studies, 44*(4), 652–667. https://doi.org/10.1111/j.1467-9248.1996.tb01747.x

Rhodes, R. A. W. (1997). *Understanding governance: Policy networks, governance, reflexivity and accountability*. Open University Press.

Roberts, K. (2012). *Sociology: An introduction*. Cheltenham: Edward Elgar.

Royston, P. (1992). Approximating the Shapiro-Wilk W-test for non-normality. *Statistics and computing*, *2*(3), 117-119. https://doi.org/10.1007/BF01891203

Saugmann, R., Möller, F., & Bellmer, R. (2020). Seeing like a surveillance agency? Sensor realism as aesthetic critique of visual data governance. *Information, Communication & Society*, *23*(14), 1996-2013. https://doi.org/10.1080/1369118X.2020.1770315

Saydam, A. (1997). Osmanlıların siyasi ilticalara bakışı ya da 1849 Macar-Leh mültecileri meselesi. *Belleten*, *61*(231), 339-386. https://doi.org/10.37879/belleten.1997.339

Schiller, N. G., Basch, L., & Blanc-Szanton, C. (1992). Transnationalism: A new analytic framework for understanding migration. *Annals of the New York academy of sciences*, *645*(1), 1-24. https://www.researchgate.net/profile/Nina-Glick-Schiller/publication/285339451_Towards_a_Transnational_Perspective_on_Migration_Race_Class_Ethnicity_and_Nationalism_Reconsidered/links/5ea47aaa299bf112560e691e/Towards-a-Transnational-Perspective-on-Migration-Race-Class-Ethnicity-and-Nationalism-Reconsidered.pdf (Erişim Tarihi: 06.08.2025).

Shapiro, S. S., & Wilk, M. B. (1965). An analysis of variance test for normality (Complete samples). *Biometrika*, *52*(3/4), 591-611. https://doi.org/10.2307/2333709

Sirkeci, İ., & Cohen, J. H. (2015). Hareketlilik, göç, güvensizlik. *İdealKent*, *6*(15), 8-21. https://izlik.org/JA42FN52TL

Sivil Katılım Projesi (2025). *Mersin sivil katılım stratejisi ve eylem planı.* https://www.sivilkatilim.org.tr/sivil-katilim-stratejileri-ve-eylem-planlari/mersin/ (Erişim Tarihi: 07.12.2025).

Sönmez, M., & Adıgüzel, F. (2017). Türkiye'de Suriyeli sığınmacı algısı: Gaziantep şehri örneği. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *16*(3), 797-807. https://doi.org/10.21547/jss.307333

Stark, O., & Bloom, D. E. (1985). The new economics of labor migration. *The American Economic Review, 75(*2), 173-178.

Stoker, G. (1998). Governance as theory: five propositions. *International social science journal*, *50*(155), 17-28.

Strik, T. (2017). The global approach to migration and mobility. *Groningen Journal of International Law, 5*(2). 310-328. https://doi.org/10.21827/5a6afa49dceec

Şenkardeş, İ. Ç. G. (2023). Blokzincir tabanlı merkeziyetsiz platformların sosyal medya iletişiminde yarattığı paradigma değişimi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, (65),* 1-17. https://doi.org/10.47998/ikad.1175008

T. C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı (t.y.). *"Göç Tarihi"*. https://www.goc.gov.tr/goc-tarihi (Erişim Tarihi: 17.11.2025).

T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (t.y.). Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları (SYDV). https://www.aile.gov.tr/iletisim/bakanlik-iletisim-bilgileri/sydv/ (Erişim Tarihi: 16.02.2026).

T.C. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Politika ve Göç Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (2022.). "2022 yılı faaliyet raporu". https://goc.akdeniz.edu.tr/tr/faaliyet_raporlari-10748 (Erişim Tarihi: 15.05.2025).

T.C. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Politika ve Göç Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi. (2023). "2023 Yılı Faaliyet Raporu". https://goc.akdeniz.edu.tr/tr/faaliyet_raporlari-10748 (Erişim Tarihi: 15.05.2025).

T.C. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Politika ve Göç Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (2024). "2024 Yılı Faaliyet Raporu". https://goc.akdeniz.edu.tr/tr/faaliyet_raporlari-10748 (Erişim Tarihi: 15.05.2025)

T.C. Antalya Büyükşehir Belediyesi- ABB (2024). "2025-2029 stratejik plan" https://www.antalya.bel.tr/Content/UserFiles/Files/Raporlar/StratejikPlan/ABB-2025-2029-Stratejik-Plan.pdf (Erişim Tarihi: 11.11.2025).

T.C. Antalya Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü (2020), *İl göç kurulu toplantısı* https://antalya.goc.gov.tr/il-goc-kurulu-toplantisi (Erişim Tarihi: 07.11.2025).

T.C. Antalya Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü (2022). 31.08.2022 Tarihinde Vali Yardımcımız Sayın Dr. Atıf ÇİÇEKLİ Başkanlığında İl Göç Kurulu Toplantısı Gerçekleştirildi. https://antalya.goc.gov.tr/31082022-tarihinde-vali-yardimcimiz-sayin-dr-atif-cicekli-baskanliginda-il-goc-kurulu-toplantisi-gerceklestirildi (Erişim Tarihi: 07.11.2025).

T.C. Antalya Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü (2025). *Gönüllü, güvenli, onurlu ve düzenli geri dönüşler hız kazandı.* https://antalya.goc.gov.tr/gonullu-guvenli-onurlu-ve-duzenli-geri-donusler-hiz-kazandi (Erişim Tarihi: 12.02.2026).

T.C. Antalya Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü (2025). https://antalya.goc.gov.tr/28-buyuksehirde-es-zamanli-olarak-80-mobil-goc-noktasi-araciyla-birlikte-gerceklestirilen-denetimlerde-5-bin-795-kisiye-kimlik-kontrolu-yapild-merkezicerik (Erişim Tarihi: 10.10.2025).

T.C. Antalya Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü (t.y.). *İlçe göç idaresi müdürlükleri.* https://antalya.goc.gov.tr/ilce-goc-idaresi-mudurlukleri (Erişim Tarihi: 15.08.2024).

T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (2023). *"Yabancı çalışma izni istatistikleri".* https://www.csgb.gov.tr/%C4%B1statistikler/calisma-hayati-%C4%B1statistikleri/resmi-%C4%B1statistik-programi/yabancilarin-calisma-%C4%B1zinleri/ (Erişim Tarihi: 23.05.2025).

T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (2025). Yabancı çalışma izni istatistikleri. https://www.csgb.gov.tr/%C4%B1statistikler/calisma-hayati-%C4%B1statistikleri/resmi-%C4%B1statistik-programi/yabancilarin-calisma-izinleri/ (Erişim Tarihi: 10.06.2025).

T.C. Döşemealtı Kaymakamlığı (t.y.). İlçe Sağlık Müdürlüğü: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü. http://www.dosemealti.gov.tr/ilce-saglik-mudurlugu (Erişim Tarihi: 20.11.2025).

T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yöetimi Başkanlığı- AFAD (2019). 2018 idare faalıyet raporu. https://www.afad.gov.tr/kurumsal-raporlar (Erişim Tarihi: 24.11.2025).

T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yöetimi Başkanlığı- AFAD (2025). 2024 idare faaliyet raporu. https://www.afad.gov.tr/kurumsal-raporlar (Erişim Tarihi: 24.11.2025).

T.C. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü (2025). 2024 yılı idare faaliyet raporu. https://www.egm.gov.tr/kurumlar/egm.gov.tr/IcSite/strateji/Planlama/EGM_2024_Yili_Idare_Faaliyet_Raporu.pdf (Erişim Tarihi: 12.11.2025).

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı (2022). Mahalle kapatma duyurusu hk.. https://www.goc.gov.tr/mahalle-kapatma-duyurusu-hk2 (Erişim Tarihi: 25.12.2024).

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı (2025). Göç İdaresi Başkanlığı 2024 yılı faaliyet raporu.https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/Kurumsal/Stratejik-Yonetim/Faaliyet-Raporu/2024/2024-Yili-Faaliyet-Raporu.pdf (Erişim Tarihi: 07.11.2025)

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı (2025). Yeni mobil göç noktası araçları Mersin'de denetimlere başladı. https://www.goc.gov.tr/yeni-mobil-goc-noktasi-araclari-mersinde-denetimlere-basladi (Erişim Tarihi:10.02.2026).

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı (2026). Uluslararası Koruma. https://www.goc.gov.tr/uluslararasi-koruma-istatistikler (Erişim Tarihi:13.02.2026).

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı (t.y.). *Geçici koruma altındaki Suriyelilerin gönüllü, güvenli, onurlu ve düzenli geri dönüşü.* https://www.goc.gov.tr/gonullu-geri-donus (Erişim Tarihi: 25.12.2025).

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı (t.y.). *Geri gönderme merkezleri iletişim.* https://www.goc.gov.tr/geri-gonderme-merkezleri-iletisim (Erişim Tarihi: 07.11.2025).

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı- GİB (2024). Sınır Yönetimi Genel Müdürlüğü. https://www.goc.gov.tr/sinir-yonetimi-genel-mudurlugu (Erişim Tarihi: 30.12.2025).

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı- GİB (2025). *İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya, 2016 yılından itibaren ülkesine gönüllü geri dönüş yapan suriyeli sayısının 1 milyona ulaştığını açıkladı.* https://www.goc.gov.tr/icisleri-bakani-ali-yerlikaya-2016-yilindan-itibaren-ulkesine-gonullu-geri-donus-yapan-suriyeli-sayisinin-1-milyona-ulastigini-acikladi (Erişim Tarihi: 29.05.2025).

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı- GİB (t.y.). Almatı süreci. https://www.goc.gov.tr/almati-sureci#:~:text=Almat%C4%B1%20s%C3%BCreci%2C%20Orta%20Asya'da,%C3%A7e%C5%9Fitli%20sorunlar%C4%B1n%20%C3%BCstesinden%20gelinmesini%20ama%C3%A7lamaktad%C4%B1r. (Erişim Tarihi: 09.01.2025).

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı- GİB (t.y.). *Budapeşte Süreci.* https://www.goc.gov.tr/budapeste-sureci16 . (Erişim Tarihi: 07.01.2026).

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı. (2022). *İl ve İlçe Göç Koordinasyon Kurullarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Genelge* (Sayı: E-45453680-449-00082579777). Ankara: T.C. İçişleri Bakanlığı.

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı-GİB (2025). İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya, Suriye'nin 8 Aralık 2024'te özgürlüğüne kavuşmasının üzerinden geçen bir yıl içinde gönüllü, güvenli, onurlu ve düzenli geri dönüşlerin hız kazandığını ve bu süreçte 578 bin Suriyelinin ülkesine döndüğünü açıkladı. https://www.goc.gov.tr/icisleri-bakani-ali-yerlikaya-8-aralik-2024-sonrasi-gonullu-guvenli-onurlu-ve-duzenli-olarak-578-bin-suriyeli-kardesimiz-ulkesine-geri-dond-merkezicerik (Erişim Tarihi: 12.12.2025).

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2017). 2016 Türkiye Göç Raporu. T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları (No: 40). https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/YillikGocRaporlari/2016_yiik_goc_raporu_haziran.pdf (Erişim Tarihi: 02.04.2025).

T.C. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı (2020). 2019 yılı faaliyet raporu. http://www.sp.gov.tr/upload/xSPRapor/files/OGOq8+JGNKLIGI-2019-YILI-FAALIYET-RAPORU.pdf (Erişim Tarihi: 15.10.2025).

T.C. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı (2021). 2020 yılı faaliyet raporu. http://www.sp.gov.tr/upload/xSPRapor/files/5M7Jg+20_FP_JANDARMA_GENEL_KOMUTANLIGI_2020_YILI_FAALIYET_RAPORU.pdf (Erişim Tarihi: 22.11.2025).

T.C. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı (2022). 2021 yılı faaliyet raporu. http://www.sp.gov.tr/upload/xSPRapor/files/ta5bc+jandarma_21_fp.pdf (Erişim Tarihi: 22.11.2025).

T.C. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı (2023). 2022 yılı faaliyet raporu. http://www.sp.gov.tr/upload/xSPRapor/files/k5jIu+jandarma_22_fp.pdf (Erişim Tarihi: 22.11.2025).

T.C. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı (2024). 2023 yılı faaliyet raporu. http://www.sp.gov.tr/upload/xSPRapor/files/zbdY0+jandarma_23_fr.pdf (Erişim Tarihi: 22.11.2025).

T.C. İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı (2025). 2024 yılı faaliyet raporu. https://www.jandarma.gov.tr/kurumlar/jandarma.gov.tr/Jandarma/JANDARMA-GENEL-KOMUTANLIGI-2024-YILI-FAALIYET-RAPORU.pdf (Erişim Tarihi: 22.11.2025).

T.C. Kemer Kaymakamlığı (t.y.). İlçe Göç İdaresi Grup Başkanlığı. http://www.kemer.gov.tr/ilce-goc-idaresi-grup-baskanligi (Erişim Tarihi: 07.11.2025).

T.C. Mersin Büyükşehir Belediyes- MBB (2024). Stratejik Plan 2025-2029. https://www.mersin.bel.tr/dokumanlar/2025-2029-mbb-stratejik-plan-1768248708 (Erişim Tarihi: 11.11.2025).

T.C. Mersin Büyükşehir Belediyesi (2024). *Göç Ana Planı (2025-2029).* RESLOG.

T.C. Mersin Büyükşehir Belediyesi- MBB (2020). 2019 yılı faaliyet raporu. https://www.mersin.bel.tr/dokumanlar/2019-yili-faaliyet-raporlari (Erişim Tarihi: 02.12.2025).

T.C. Mersin Üniversitesi. "Mersin Üniversitesi Göç Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (MERGÖÇ) Faaliyetleri (2021-2024)". https://www.mersin.edu.tr/akademik/goc-arastirmalari-uygulama-ve-arastirma-merkezi/faaliyetler (Erişim Tarihi: 15.05.2025).

T.C. Mersin Valiliği (2026). Turistlerin yeni rotası Mersin. https://www.mersin.gov.tr/turistlerin-yeni-rotasi-mersin (Erişim Tarihi: 11.02.2026).

T.C. Mersin Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü (2020). Yabancılara yönelik faaliyet gösteren dernek ziyaretleri. https://mersin.goc.gov.tr/yabancilara-yonelik-faaliyet-gosteren-dernek-ziyaretleri (Erişim Tarihi:16.02.2026).

T.C. Mersin Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü (2023). Vali Ali Hamza Pehlivan Başkanlığında İl Göç Kurulu toplantısı gerçekleştirildi.

https://mersin.goc.gov.tr/vali-ali-hamza-pehlivan-baskanliginda-il-goc-kurulu-toplantisi-gerceklestirildi (Erişim Tarihi: 13.11.2025).

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü- HBOGM (2024). 2023 yılı birim faaliyet raporu. https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2024_03/01141910_2023malibirimfaaliyetraporu.pdf (Erişim Tarihi: 24.11.2025

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü- HBOGM (2025). İzleme ve değerlendirme raporu 2024. https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2025_05/05165645_izlemevedegerlendirmeraporu.pdf (Erişim Tarihi: 25.11.2025).

T.C. Sağlık Bakanlığı (2025). "T.C. Sağlık Bakanlığı 2024 yılı idare faaliyet raporu" http://www.sp.gov.tr/upload/xSPRapor/files/3JZK4+tc-saglik-bakanligi-2024-yili-faaliyet-raporupdf.pdf (Erişim Tarihi: 19.11.2025).

T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü (2025). 2024 birim faaliyet raporu. https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/component/content/category/butce-ve-projeler-dairesi-baskanligi/dokumanlar.html (Erişim Tarihi: 27.10.2025).

T.C. Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı (2019). *İl Sağlık Müdürlüğü yöneticileri el kitabı.* 1-107. https://saglikpersonelicomtr.teimg.com/saglikpersoneli-com-tr/images/upload/Yl_SaYlYk_MudurluYu_Yoneticileri_El_KitabY.pdf (Erişim Tarihi: 18.11.2025).

T.C. Sağlık Bakanlığı İl Sağlık Müdürlüğü (t.y.). Göç Sağlığı Birimi (Hshb). https://www.antalyasm.gov.tr/dizin/goc-sagligi-birimi-(hshb)-dizinleri/900738/0 (Erişim Tarihi: 20.11.2025).

T.C. Tarsus Belediyesi (2022). 2021 faaliyet raporu. https://www.tarsus.bel.tr/api/files/pbc_1821467870/lc1r4v6vvnwpv5i/2512202311473778_3em356d0gv_nuu0h7xrvn.pdf (Erişim Tarihi: 15.01.2026).

T.C. Tarsus Belediyesi (2024). 2023 faaliyet raporu. https://www.tarsus.bel.tr/api/files/pbc_1821467870/crvrechitqdvnyo/2642024132612823_aqzrbrfodk_ui3c3gmrec.pdf (Erişim Tarihi: 20.01.2026).

T.C. Tarsus Kaymakamlığı (2019), *"İlçe göç kurulu"*. http://www.tarsus.gov.tr/suriyeli-ve-diger-yabanci-uyruklu-siginmacilar-koordinasyon-kurulu (Erişim Tarihi: 29.10.2025).

Tarsus Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı (Tarsus SYDV) (t.y.). Hakkımızda. https://sydv.org.tr/mersin/tarsus-sydv/kurumsal/hakkimizda/ (Erişim Tarihi:15.02.2026).

Taş, İ. E. & Durgun, S. (2020*)*. Göç yönetişimi bağlamında bölgesel istişare süreçleri. İçinde (Ed.) F. Çelebi. *Beşeri ve sosyal bilimlerde kavramsal ve uygulamalı araştırmalar.* (ss. 477-500), Duvar Kitapevi.

Taylor, J. E. (1999). The new economics of labour migration and the role of remittances in the migration process. *International migration*, *37*(1), 63-88.

Todaro, M. P., & Smith, S. C. (2006). *Economic development*. Pearson Addison Wesley.

Tolay, J. (2015), Discovering immigration into Turkey: The emergence of a dynamic field. *International Migration,* 53: 57-73. https://doi.org/10.1111/j.1468-2435.2012.00741.x

Tsourdi, E., & Zardo, F. (2025). Migration governance through funding: Theoretical, normative, and empirical perspectives. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, *23*(1), 1-15. https://doi.org/10.1080/15562948.2024.2407584

Tuğluoğlu, F. (2012). Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci nüfus sayımı: 20 ilk teşrin 1935. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, *12*(25), 55-78. https://izlik.org/JA37MF65EH

Turhan, E. (2018). Avrupa Birliği'nin üçüncü ülkelerle harici farklılaştırılmış entegrasyon modelleri ve Türkiye-AB ilişkilerinin geleceği: neoliberal bir yaklaşım. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, *27*(1), 95-120. https://izlik.org/JA22TL45YK

TÜİK (2024). "Uluslararası göç istatistikleri, 2023". https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Uluslararasi-Goc-Istatistikleri-2023-53544 (Erişim Tarihi: 18.12.2024).

TÜİK (2025a). "Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçları, 2024". https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2024-53783 (Erişim Tarihi: 01.03.2025).

TÜİK (2025b). *"Uluslararası göç istatistikleri, 2024".* https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Uluslararasi-Goc-Istatistikleri-2024-54083 (Erişim Tarihi: 14.11.2025).

TÜİK Veri Portalı (2026). *Konut satış istatistikleri, Aralık 2025.* https://veriportali.tuik.gov.tr/tr/press/58350 (Erişim Tarihi: 14.02.2026).

Türk Dil Kurumu Sözlükleri – TDK (t.y.). *Güncel türkçe sözlük.* https://sozluk.gov.tr/ (Erişim Tarihi: 13.01.2026).

Türkdoğan, T. (2024). Blokzincir teknolojisinin kamu yönetiminde uygulanabilirliğinin yönetişim paradigması bağlamında değerlendirilmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.* İstanbul Gelişim Üniversitesi.

Türkiye İstatistik Kurumu Nüfus İstatistikleri Portalı- TÜİK NİP (t.y). "İller arası göç". https://nip.tuik.gov.tr/?value=IllerArasiGoc (Erişim Tarihi: 05.12.2025).

Türkiye İstatistik Kurumu Nüfus İstatistikleri Portalı-TÜİK NİP (t.y). "Yabancı nüfus büyüklüğü". https://nip.tuik.gov.tr/?value=YabanciNufusBuyuklugu (Erişim Tarihi: 05.12.2025).

Türkiye İstatistik Kurumu- TÜİK (2025). "Turizm istatistikleri, IV. çeyrek: Ekim-Aralık ve yıllık, 2024". https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Turizm-%C4%B0statistikleri-IV.-%C3%87eyrek:-Ekim-Aral%C4%B1k-ve-Y%C4%B1l%C4%B1k,-2024-53660&dil=1 (Erişim Tarihi: 06.12.2025).

Türkiye Otelciler Birliği-TÜROB (2024). “Aralık 2024 Antalya turizm istatistikleri” https://www.turob.com/tr/bilgi-merkezi/istatistikler/2024/show/1377/aralik-2024-antalya-turizm-istatistikleri (Erişim Tarihi: 11.11.2025).

Uluslararası Göç Örgütü (IOM). (2013). *Göç terimleri sözlüğü* (2. baskı, R. Perruchoud & J. Redpath Cross, Ed.). Uluslararası Göç Hukuku Serisi No. 31. https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndedition.pdf#page=107.08 (Erişim Tarihi: 25.10.2025).

UNHCR (2022). *Global Trends: Forced Displacement in 2022*. https://www.unhcr.org/globaltrends2022/ (Erişim Tarihi: 28.12.2025).

UNHCR (2025). *Global Trends: Forced Displacement in 2024*. https://www.unhcr.org/global-trends (Erişim Tarihi: 04.07.2025).

United Nations High Commissioner for Refugees- UNHCR (t.y.). *History of UNHCR.* https://www.unhcr.org/about-unhcr/overview/history-unhcr (Erişim Tarihi: 29.12.2025).

United Nations. (1951). *Convention relating to the status of refugees.* Geneva: United Nations Treaty Series.

University of Southern California (t.y.). *Migration lab.* https://sc.edu/study/colleges_schools/artsandsciences/walker_institute/research/migration_lab/index.php (Erişim Tarihi: 24.12.2024)

Uruş, A. F. & Ceylan, F. A. (2025). Göç ekonomisinin bütçe üzerindeki etkileri: Avrupa Birliği örneği. İçinde Akça, H. (Ed.), *Güncel Mali İktisat Araştırmaları: Teori ve Uygulama.* Özgür Yayınları. https://doi.org/10.58830/ozgur.pub864.c3482

Ustabulut, M. Y., Boylu, E., & Başar, U. (2022). Türkiye ve seçilmiş Avrupa Ülkelerinin göçmen entegrasyon politikalarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi. *Bilig, (103),* 1-30. https://doi.org/10.12995/bilig.10301

Uysal, İ., & Kılıç, A. F. (2022). Normal distribution dilemma. *Anadolu Journal of Educational Sciences International, 12*(1), 220-248. https://doi.org/10.18039/ajesi.962653

Uzun, Ş. (2023). Genel müdürlükten başkanlığa: Türkiye'de Göç yönetiminin dönüşümü. *Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, *9*(2-1), 42-64. https://izlik.org/JA25JM89YH

Ünalan, T. (1998), "Türkiye'de iç göçe ilişkin veri kaynaklarının değerlendirilmesi". Türkiye'de İç Göç Sorunsal Alanları ve Araştırma Yöntemleri Konferansı, A. İçduygu-İ. Sirkeci & İ. Aydıngün (Ed.), *Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları,* İstanbul, ss. 91-103.

Varol, H. (2010). Bölgesel gelişmenin yerel/bölgesel yönetişim modelleri kapsaminda değerlendirilmesi, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi,* İzmir, Dokuz Eylul Universitesi.

Vertovec, S. (2007). Super-diversity and its implications. *Ethnic and Racial Studies, 30*(6), 1024-1054.

Vertovec, S. (2009). *Transnationalism.* Routledge.

Wallerstein, I. (1993). The Modern World System. *Social Theory: The Multicultural and Classic Readings*, *427*.

Wallerstein, I. (2004). *World-systems analysis: An introduction.* Duke University Press.

Wallerstein, I. M. (1974). Capitalist agriculture and the origins of the European world-economy in the sixteenth century. *(No Title)*.

Wolpert, J. (1965). Behavioral aspects of the decision to migrate. *Papers in Regional Science*, *15*(1), 159-169.

World Bank, (1989). *Sub Saharan Africa: From crisis to sustainable development.* Washington D.C.

Wuryandari, R. D., & Kurniawan, T. (2024). Multilevel governance concept on migration: A qualitative meta-synthesis. *Journal of Infrastructure, Policy and Development, 8*(12), 7163. https://doi.org/10.24294/jipd.v8i12.7163

Yavçan, B., & Memişoğlu, F. (2023). Institutional creation as a local governance response to Syrian refugees: The case of Turkish Municipalities. *American Behavioral Scientist*, *69*(6), 809-831. https://doi.org/10.1177/00027642231182632

Yazar, E. (2025). Suriye'nin yeniden inşa sürecinde Türkiye ve İsrail'in izlediği politikaların başarısız devlet olgusu üzerinden değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, *16*(2), 528-544. https://doi.org/10.21492/inuhfd.1804628

Yıldırım Başoğlu, M. (2023). Medya ve toplumda göçmen algısı. *Muhakeme Journal, 6*(2), 58-67. https://doi.org/10.33817/muhakeme.1374717

Yıldırım, B. (2020). Tanzimat'tan günümüze yerleşik yabancıların türk yerel yönetim teşkilatı içerisindeki yeri: Alanya Belediyesi Yabancılar Meclisi Örneği. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.* Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Yıldırım, B., & Ayhan, B. (2019). Küreselleşmenin kent yönetimlerinde meydana getirdiği değişim: Yabancılar Meclisi, Alanya örneği. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, *2*(3), 598-618. https://doi.org/10.33712/mana.650220

Yıldırım, S. (2016). Cumhuriyet dönemi nüfus politikaları çerçevesinde göç ve göç politikaları (1921-1960). *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (Hütad)*, *(24),* 273-301. https://izlik.org/JA69XS33YZ

Yıldız, U., & Sert, D. (2023). The transformation of migration governance in Turkey. In *Turkey's challenges and transformation: Politics and society on the centennial of the Republic* (pp. 145-164). Cham: Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-031-25799-5_10

Yılmaz, A. (2014). Uluslararası göç: Çeşitleri, nedenleri, etkileri. *Turkish Studies-International Periodical for The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic. 9* (2), 1685-1704. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.6274

Yılmaz, A. (2019). Göç ve kadın: "Göçün feminizasyonu" ve kadın göçmenlerin Durumu. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *17*(1), 383-400. https://izlik.org/JA94KA45DR

Yılmaz, D., & Günay, M. A. (2022). Türk toplumunda Suriyeli sığınmacı algısı. *Gümüşhane University Journal of Social Sciences, 13*(1), 117-139. https://doi.org/10.36362/gumus.936765

YÖK (2025). *2024-2025 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri.* https://istatistik.yok.gov.tr/ (Erişim Tarihi: 06.07.2025).

Zabcı, F. Ç. (2002). Dünya Bankası'nın küresel pazar için yeni stratejisi: Yönetişim. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, *57*(3), 151-179. https://doi.org/10.1501/SBFder_0000001758

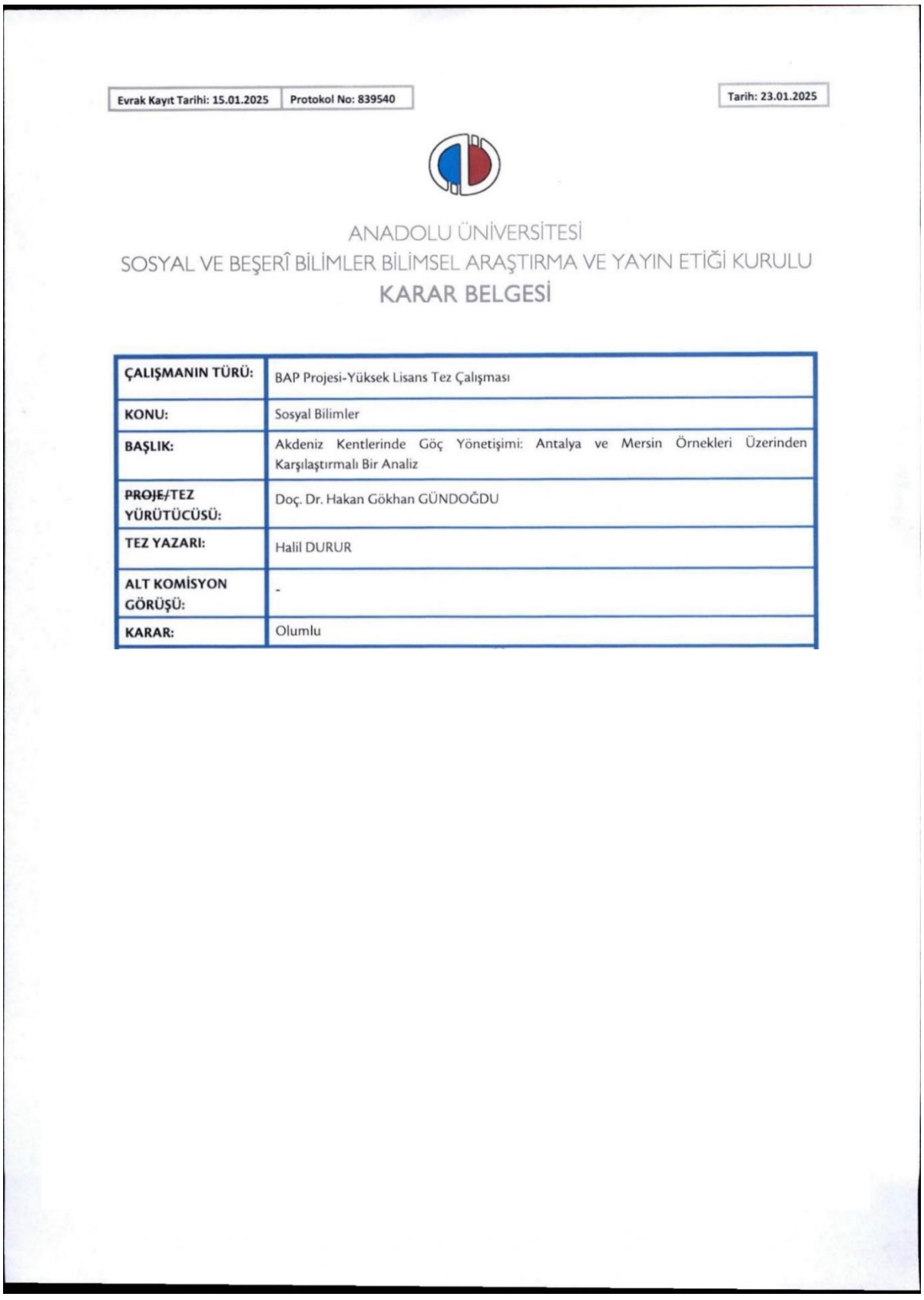
Zapata-Barrero, R. (2023). New scales of migration governance in the Mediterranean: Regional cities in the spotlight. *European Urban and Regional Studies*, *30*(2), 121-134. https://doi.org/10.1177/09697764221125343

Zelinsky, W. (1971). The hypothesis of the mobility transition. *Geographical review*, 219-249. https://www.mobilistiek.nl/assets/Zelinsky-1971-The-Hypothesis-of-The-Mobility-Transition.pdf (Erişim Tarihi: 14.12.2025).

Ziolkowski, R., Miscione, G., & Schwabe, G. (2020). Exploring decentralized autonomous organizations: Towards shared interests and 'code is constitution'. https://www.zora.uzh.ch/id/eprint/193663/1/DAO_revision_cameraready.pdf (Erişim Tarihi: 29.11.202

EKLER

EK-1. Etik Kurul Kararı

Evrak Kayıt Tarihi: 15.01.2025 | Protokol No: 839540

Tarih: 23.01.2025

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERÎ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU
KARAR BELGESİ

ÇALIŞMANIN TÜRÜ:	BAP Projesi-Yüksek Lisans Tez Çalışması
KONU:	Sosyal Bilimler
BAŞLIK:	Akdeniz Kentlerinde Göç Yönetişimi: Antalya ve Mersin Örnekleri Üzerinden Karşılaştırmalı Bir Analiz
~~PROJE~~/TEZ YÜRÜTÜCÜSÜ:	Doç. Dr. Hakan Gökhan GÜNDOĞDU
TEZ YAZARI:	Halil DURUR
ALT KOMİSYON GÖRÜŞÜ:	-
KARAR:	Olumlu

EK-2. Gönüllü Katılım Formu

GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Bu çalışma, "Akdeniz Kentlerinde Göç Yönetişimi: Antalya ve Mersin Örnekleri Üzerinden Karşılaştırmalı Bir Analiz" başlıklı bir tez çalışması olup göç yönetişimi süreçlerinin karşılaştırmalı analizini yapma amacını taşımaktadır. Çalışma, Doç. Dr. Hakan Gökhan Gündoğdu tarafından yürütülmekte ve sonuçları ile göç politikalarının etkinliği ortaya koyarak göç yönetişiminin gelişimine ışık tutulacaktır.

- Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır.
- Çalışmanın amacı doğrultusunda, anket, görüşme ve Ses ve/veya görüntü kayıtları yapılarak sizden veriler toplanacaktır.
- İsminizi yazmak ya da kimliğinizi açığa çıkaracak bir bilgi vermek zorunda değilsiniz/araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.
- İstemeniz halinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.
- Sizden toplanan veriler anonimleştirme yöntemi ile korunacak ve araştırma bitiminde arşivlenecek veya imha edilecektir.
- Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabileceksiniz. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.

Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim. Çalışma hakkındaki sorularınızı Anadolu Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek lisans öğrencisi Halil Durur'a yöneltebilirsiniz.

Araştırmacı Adı : Halil Durur
E-Posta Adresi : l

Bu çalışmaya tamamen kendi rızamla, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabileceğimi bilerek verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.
(Lütfen bu formu doldurup imzaladıktan sonra veri toplayan kişiye veriniz.)

Katılımcı Ad ve Soyadı:
İmza:
Tarih:

EK-3. Göç Yönetişimi Anketi

Göç Yönetişimi Anketi

Değerli Katılımcı,

Bu çalışma Anadolu Üniversitesi bünyesinde yürütülen **Proje No: SYL-2025-2840** ve "**Akdeniz Kentlerinde Göç Yönetişimi: Antalya ve Mersin Örnekleri Üzerinden Karşılaştırmalı Bir Analiz**" isimli yüksek lisans tez çalışması **kapsamında** veri toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Araştırma, Anadolu Üniversitesi Yayın Etiği Kurulu'ndan (**Protokol No: 839540**) ve ilgili kurumlardan gerekli izinler alınarak yürütülmektedir. Bu anket, **göç yönetimi sürecinin değerlendirilmesi** ve çeşitli paydaşların bu süreçteki deneyimlerinin anlaşılması amacıyla hazırlanmıştır**.** Anketimize katılarak, **göç yönetimiyle ilgili önemli görüşlerinizi** bizimle paylaştığınız için teşekkür ederiz. **Cevaplarınız tamamen anonimdir** ve yalnızca araştırma amacıyla kullanılacaktır. Sorulara vereceğiniz yanıtlar, bu alandaki politikaların ve uygulamaların iyileştirilmesine önemli katkılar sağlayacaktır. Katılımınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Göç Yönetişimi: göçün karmaşık yapısını ele almak için çok paydaşlı, insan hakları odaklı, kapsamlı politikalar geliştirmeyi ve uluslararası iş birliğini teşvik etmeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. Amaç, göçmenlerin haklarını korurken göçün hem kaynak hem de varış ülkeleri üzerindeki etkilerini yönetmektir.

Araştırma Ekibi: Doç. Dr. Hakan Gökhan GÜNDOĞDU (Tez Danışmanı, Yürütücü, Anadolu Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü), Halil DURUR (Tez Öğrencisi, Araştırmacı)

1-) Görev Yaptığınız Kurum					
2-) Cinsiyetiniz	Erkek ( )		Kadın ( )		
3-) Yaşınız	20- 29 ( )	30-39 ( )	40-49 ( )	50-60 ( )	60 ve üzeri ( )
4-) Gelir düzeyiniz (₺)	50.000-70.000 ( )	70.000-100.000 ( )	100.000-150.000 ( )	150.000-200.000 ( )	200.000 ve üzeri ( )
5-) Görev Yaptığınız Sektör	Merkezi Yönetim ( )	Yerel Yönetimler ( )	Yükseköğretim Kurumu ( )	Uluslararası Kuruluşlar ( )	Sivil Toplum ( )
6-) Mevcut bulunduğunuz pozisyonda kaç yıldır görev yapmaktasınız?	0-5 yıl ( )	6-9 yıl ( )	10 – 14 yıl ( )	15-19 yıl ( )	20 yıl ve üzeri ( )
7-) Eğitim Durumunuz	Ortaöğretim {Lise} ( )	Ön Lisans ( )	Lisans ( )	Yüksek Lisans ( )	Doktora ve üzeri ( )
8-) Belediye Meclisi'nin toplumu ne düzeyde temsil etiğini düşünüyorsunuz?	Çok Düşük ( )	Düşük ( )	Orta ( )	Yüksek ( )	Çok Yüksek ( )
9-) TBMM'nin toplumu ne düzeyde temsil etiğini düşünüyorsunuz?	Çok Düşük ( )	Düşük ( )	Orta ( )	Yüksek ( )	Çok Yüksek ( )
10-) Kent konseylerini yönetişimin bir parçası olarak görüyor musunuz?	Çok Düşük ( )	Düşük ( )	Orta ( )	Yüksek ( )	Çok Yüksek ( )
11-) Politika yapım süreçleri halkın tercihlerini ne ölçüde yansıtmaktadır?	Çok Düşük ( )	Düşük ( )	Orta ( )	Yüksek ( )	Çok Yüksek ( )
12-) Göç ve göçmenlere yönelik eğitim ve seminerlere katılım durumunuz nedir?	Hiç Katılmadım ( )	Nadiren katırım ( )	Ara sıra katırım ( )	Sık sık katılırım ( )	Her zaman katılırım ( )

13-) Hangi göçmen grubunun kentinize gelmesinden memnuniyet duyarsınız?	Hiçbirinden ( )	Doğu Avrupa (Rus, Ukraynalı) ( )	Batı Avrupa (İngiliz, Alman) ( )	Ortadoğu ve Afrika ( )	Türkistan'dan ( )	Hepsinden ( )
14-) Türkiye'deki göçmenlere ilişkin görüşünüz nedir?	Tamamen Olumsuz ( )	Olumsuz ( )	Fikrim Yok ( )	Olumlu ( )	Tamamen Olumlu ( )	
15-) Türkiye'de göçmenlerin iş gücü piyasasına etkisine ilişkin görüşünüz nedir?	Tamamen Olumsuz ( )	Olumsuz ( )	Fikrim Yok ( )	Olumlu ( )	Tamamen Olumlu ( )	
16-) Göçmenlerle ilgili hangi kurumlarla işbirliği yapıyorsunuz? (Birden fazla işaretleyebilirseniz)	Resmi Kurumlar (AFAD, GİGM vb.) ( )	Yerel Yönetim Kuruluşları ( )	STK'lar ( )	Uluslararası Kuruluşlar ( )	Üniversiteler ( )	
17-) Sizce göçmenlerle ilgili en büyük sorun nedir?	İşsizlik ( )	Güvensizlik ( )	Suç işleme potansiyelleri ( )	İletişim ( )	Eğitim ( )	
18-) Göçmenlerin karşılaştığı mevcut sorunlardan hangisinin en yaygın olduğunu düşünüyorsunuz? (Birden fazla cevap olabilir)	Hukuki Statü ve Kayıt Dışılık ( )	Sağlık Hizmetlerine Erişim ( )	Eğitim Hizmetlerine Erişim ( )	Sosyal Dışlanma ( )	Temel İhtiyaçlara Erişim ( )	
19-) Sizce göç yönetişiminde yaşanan temel sıkıntı nedir? (Birden fazla cevap olabilir)	Koordinasyon eksikliği ( )	İletişim eksikliği ( )	Motivasyon eksikliği ( )	Hukuki yetersizlikler ( )	Paydaşların yeterli bilgi düzeyine sahip olmaması ( )	
Aşağıda yer alan ifadelere ne ölçüde katıldığınızı belirtiniz.						
20-) Suriyelilerin geri dönüşleri Türkiye açısından olumludur.	Kesinlikle Katılmıyorum ( )	Katılmıyorum ( )	Kararsızım ( )	Katılıyorum ( )	Kesinlikle Katılıyorum ( )	
21-) Türkiye'nin göçmenlere ilişkin hukuki ve yasal altyapısı yetersizdir.	Kesinlikle Katılmıyorum ( )	Katılmıyorum ( )	Kararsızım ( )	Katılıyorum ( )	Kesinlikle Katılıyorum ( )	
22-) Göç, Türkiye açısından olumlu fırsatlar yaratır.	Kesinlikle Katılmıyorum ( )	Katılmıyorum ( )	Kararsızım ( )	Katılıyorum ( )	Kesinlikle Katılıyorum ( )	
23-) Göç, Türkiye açısından büyük bir tehdittir.	Kesinlikle Katılmıyorum ( )	Katılmıyorum ( )	Kararsızım ( )	Katılıyorum ( )	Kesinlikle Katılıyorum ( )	
24-) Teknolojik gelişmeler, göç yönetişiminde bilgi akışını ve karar verme süreçlerini hızlandırarak olumlu etkiler yaratır.	Kesinlikle Katılmıyorum ( )	Katılmıyorum ( )	Kararsızım ( )	Katılıyorum ( )	Kesinlikle Katılıyorum ( )	
25-) Göçmenlere yönelik çalışma deneyiminiz ne düzeydedir?	Çok Düşük ( )	Düşük ( )	Orta ( )	Yüksek ( )	Çok Yüksek ( )	

26-) Göçmenlerin topluma uyumu sizce ne düzeydedir?	Çok Düşük ( )	Düşük ( )	Orta ( )	Yüksek ( )	Çok Yüksek ( )
27-) Göç yönetişim sürecinde paydaşların bilgi düzeyini nasıl değerlendirirsiniz?	Çok Düşük ( )	Düşük ( )	Orta ( )	Yüksek ( )	Çok Yüksek ( )
28-) Kurumunuzun göç yönetişimine katkı düzeyi sizce nedir?	Çok Düşük ( )	Düşük ( )	Orta ( )	Yüksek ( )	Çok Yüksek ( )
29-) Göçmenlere yönelik ayrılan kaynakları ne ölçüde yeterli buluyorsunuz?	Çok Düşük ( )	Düşük ( )	Orta ( )	Yüksek ( )	Çok Yüksek ( )
30-) Sizce merkezi yönetim ile yerel yönetimlerin göç yönetimi konusunda iş birliği/ koordinasyonu ne düzeydedir?	Çok Düşük ( )	Düşük ( )	Orta ( )	Yüksek ( )	Çok Yüksek ( )
31-) İl Göç İdaresi Müdürlüğü ve diğer yerel aktörler arasındaki iletişim ve koordinasyon sürecinin, göçmenlerin uyum sürecini ne düzeyde etkilemektedir?	Çok Düşük ( )	Düşük ( )	Orta ( )	Yüksek ( )	Çok Yüksek ( )
32-) Siyasi partilerin göçmenlere yönelik olumsuz söylemleri, uygulanan göç politikasını ne düzeyde etkilemektedir?	Çok Düşük ( )	Düşük ( )	Orta ( )	Yüksek ( )	Çok Yüksek ( )

ÖZ GEÇMİŞ

Adı Soyadı : Halil DURUR

Yabancı Dil : İngilizce

Doğum Yeri / Yılı :

E-Posta :

ORCID Numarası :

Eğitim Bilgileri:

2023-2026 Yüksek Lisans, Anadolu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Eskişehir

2019-2023 Lisans, Akdeniz Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Antalya

2020-2021 Ön lisans, Anadolu Üniversitesi, Açık öğretim Fakültesi, Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri Bölümü/ Aşçılık Programı, Eskişehir

Yayınları:

Gündoğdu, H. G., & Durur, H. (2025). Transcending the modernist urban paradigm and the rise of post-modern governance: Theoretical debatesand paradigmatic transformation. In H. G. Gündoğdu & Ö. F. Gençkaya (Eds.), Sustainable public administration and urban governance: Global trends,comparative analyses, and strategic approaches (pp. 48–81). Sakarya University Press. https://doi.org/10.59537/saupress.2441

Durur H. ve Gündoğdu, H.G.(2025). Türkiye'de yerel yönetimlerin göçyönetimindeki rolü: İstanbul ve Şanlıurfaörneği. Tarsus Üniversitesi İktisadi ve İdariBilimler Fakültesi Dergisi, 6 (1) , 1-27. Doi: 10.56400/tarsusiibfdergisi.1557072

Durur, H. (2024). Krizler Çağında Türkiye- Suriye İlişkileri. Ercan, M. (Ed.), Türk Dış Politikasında Güncel Tartışmalar, 165-204. ISBN: 978-625-392-221. https://doi.org/10.59617/efepub20242223

Bilimsel Faaliyetleri (Kongre, Sempozyum, Çalıştay vb.):

Durur, H. & Gündoğdu, H. G. (2026). Yerel Aktörlerin Perspektifinden Göç Yönetişimi: Mersin ve Antalya'da Karşılaştırmalı Nitel Bir Araştırma. 7. Bilsel Internatıonal Harput Scıentıfıc Research Congress (Şubat 07-08, 2026/ Elazığ, Türkiye)

Gündoğdu, H. G. & Karamaşa, Ç. & Durur, H. & Yasav, S. (2025). University Students' Attıtudes Towards Digital Nomadism: The Case of Eskişehir. 12th Internatıonal European Conference on Interdıscıplınary Scientific Research (Temmuz 11-13, 2025 / Roma, Italy)

Durur, H. (2024). İklim Değişikliğinin Antalya'daki Göç Dinamiklerine Etkisi ve Yönetimsel Çözümler. VI. Göç Çalışmaları Lisansüstü Öğrenci Konferansı (30 Kasım 2024/ İstanbul, Türkiye)

Durur, H. & Yasav, S. (2024). Kamu Yönetiminde Yenilikçi Yaklaşımlar: Yapay Zekâ ve Büyük Veri Uygulamalarının Kamu Politikalarına Yansımaları. 3. Uluslararası Kamu İç Denetim Kongresi (2 Temmuz 2024/ Ankara, Türkiye)

Görev Aldığı Projeler:

(2025-2027) TÜBİTAK SOBAG 1001. Proje No: 125K142. Metropol Kent Antalya'da Görsel Çok Dilliliğin Kent Kültürü ve Sosyal Uyuma Etkileri. Bursiyer.

(2025-2026) BAP Yüksek Lisans Tez Projesi. Proje No: SYL-2025-2840. Akdeniz Kentlerinde Göç Yönetişimi: Antalya ve Mersin Örnekleri Üzerinden Karşılaştırmalı Bir Analiz. Araştırmacı.

(2024-2025) BAP Küçük Ölçekli Genel Amaçlı Proje. Proje No: SBA-2024-2451. Eskişehir'deki Üniversite Öğrencilerinin Dijital Göçebeliğe Dair Tutumlarına Yönelik Betimsel Bir Araştırma. Araştırmacı/ Bursiyer.